

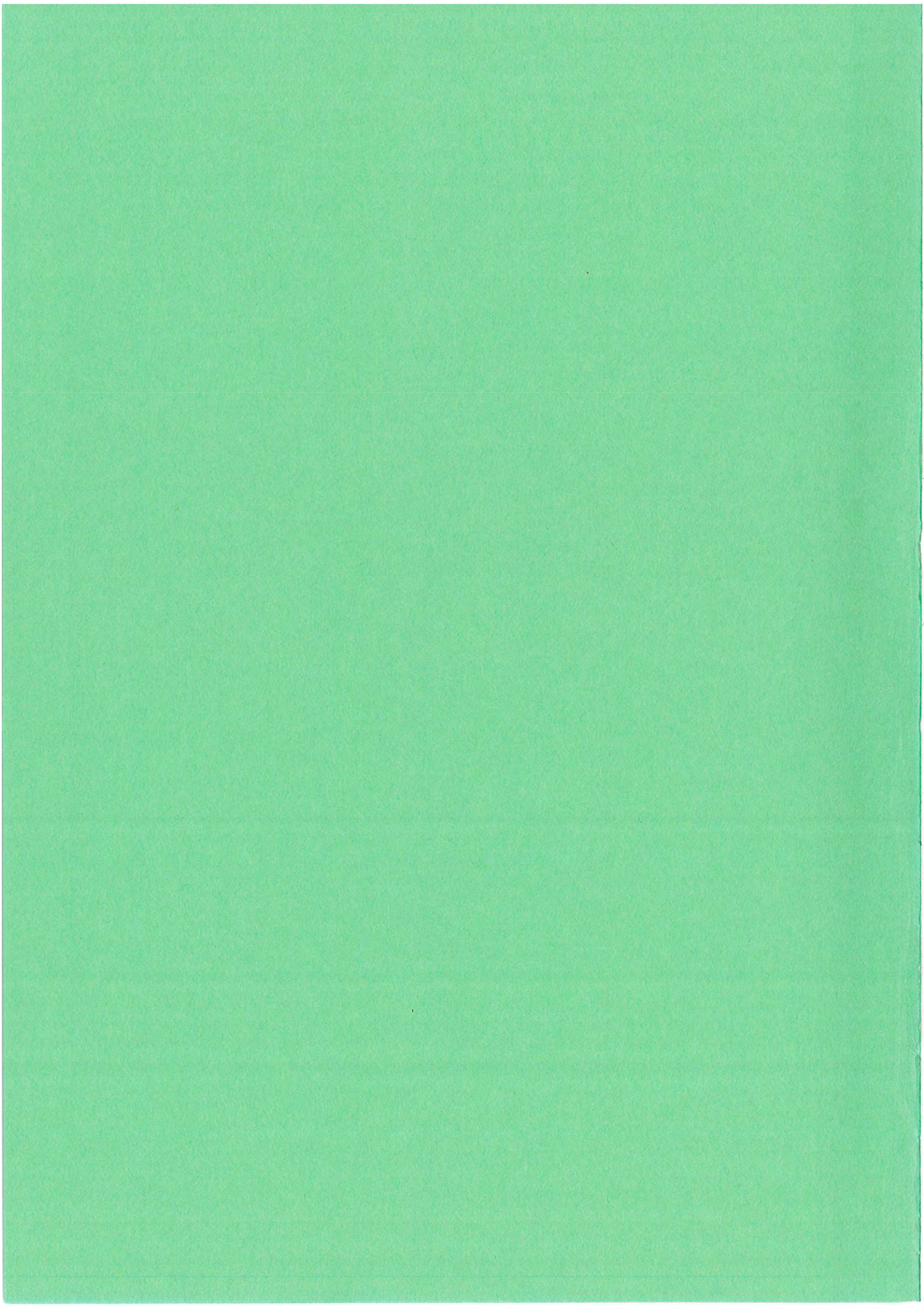
Inventering av

Ängs- och hagmarker i Örebro län

Norra delen

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO
MILJÖENHETEN
Publikation nr 1995:15

FÖRORD

Den rationalisering som jordbruket genomgått under lång tid har medfört att naturliga slåtter- och betesmarker är på stark tillbakagång. Som ett led i arbetet mot utarmning av landskap, biotoper, flora och fauna startade naturvårdsverket hösten 1985 projektet "Ängs- och hagmark".

Föreliggande inventering över Örebro län, som härmed redovisas, har utförts i linje med naturvårdsverkets anvisningar. Parallellt med inventeringsarbetet har kontakter och förhandlingar med brukare av värdefulla områden lett till att ett flertal objekt säkrats med NOLA- och landskapsvårdsavtal.

Huvudansvariga för inventeringen har varit Gunnar Hallin, Stefan Thorssell och Per Olov Führ.

Fältarbetet genomfördes under 1987 till 1990 av Ingrid Andrén (Laxå, Askersund och Hallsberg) och Karin Sund (övriga kommuner).

För sammanställning av denna rapport svarar Karin Sund. Kommunkartor har framställts av Kristina Sandvall, Anne-Marie Wallin och Aida Cardenas. Ingegerd Nilsson har skrivit rent stora delar av rapporten. Omslaget har ritats av Bo Bergström.

Stort tack till alla som bidragit till detta arbete, speciellt till alla entusiastiska lantbrukare som håller kulturlandskapet i hävd.

Örebro april 1995

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	sid
1 INLEDNING	5
2 SYFTE	5
3 DEFINITIONER	5
3.1 Naturliga fodermarker	5
3.1.1 Naturlig slåttermark	5
3.1.2 Naturlig betesmark	6
3.2 Vegetationstyper	7
3.3 Indikatorsarter	8
3.3.1 Kväveindikatorer	8
3.3.2 Slätter- och betesindikatorer	9
3.4 Fauna	10
3.5 Kulturhistoriska spår	10
4 METODIK	11
4.1 Förarbete	11
4.1.1 Sammanställning av befintlig kunskap	11
4.1.2 Flygbildstolkning och kartanalys	11
4.2 Fältarbete	11
4.3 Bedömning av bevarandevärde	12
4.4 Redovisning	12
5 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV LÄNETS NATUR	13
Närkeslätten	13
Södra skogsbygden	13
Västra skogsbygden	14
Kilsbergen	15
Bergslagen	15
Länskarta med samtliga objekt	16
Länskarta med naturgeografiska regioner	18
Länskarta med agrara kulturlandskapsregioner	19
Länskarta med produktionsområden	20
6 RESULTAT	21
Fördelning mellan värdeklasser	21
Fördelning mellan naturtyper	22
Fördelning mellan kommuner	25

1 INLEDNING

Någon gång under järnåldern blev klimatet strängare och boskapen, som tidigare kunnat gå ute hela året om, stallades vintertid. Spillningen, som ansamlades under vintern, användes för att berika åkrarna med näring och därmed kunde man överge svedjebuket och skapa permanenta åkrar. Till vinterfoder åt kreaturen behövdes hö och löv. För att trygga detta behov uppkom de första kulturskapade ängarna. Dessa sköttes med fagning, slåtter och lövtäkt. På eftersommaren betades de även under en kort tid. Slätter- och betesmark födde djuren, som i sin tur gav gödsel till åkrarna. Ängen kom på detta sätt att bli en förutsättning för det fasta åkerbruket. Därav talesättet "Äng är åkers moder". Odlingslandskapet som nu kom att ta form utgjordes av stora arealer naturlig fodermark och små arealer åkermark. Det är detta äldre odlingslandskap vi i dag kan se de sista resterna av.

Nya och förändrade brukningsformer har medfört minskad variation och mångfald i jordbrukslandskapet. I dag är de naturliga fodermarkerna en hotad naturresurs. Därmed är även ett stort antal växter och djur, som är gynnade eller direkt beroende av denna naturtyp, hotade.

Det biologiska och kulturella värdet av de naturliga ängs- och hagmarkerna är mycket högt.

2 SYFTE

Utarmning av landskap, biotoper, flora och fauna var en av 1980-talets stora miljöfrågor. Den naturliga slätter- och betesmarken utgör idag en hotad naturresurs. En del av dessa marker finns uppmärksammade i naturinventeringar av olika slag. Några systematiska inventeringar har emellertid inte gjorts. Naturvårdsverket startade därför 1985 projektet "Ängs- och hagmarker". Två år senare påbörjades den riksomfattande inventeringen med handboken "Inventering av ängs- och hagmarker" som underlag.

3 DEFINITIONER

3.1 NATURLIG FODERMARK

Med naturlig fodermark avses mark som under lång tid kontinuerligt har använts till slåtter och/eller bete och som inte utsatts för sentida ingrepp i markförbättrande syften. Fodermark som utsatts för sådana ingrepp, dock utan att vara åkermark, kallas kultiverad fodermark. Exempel på markförbättrande ingrepp är insådd, kalkning, gödsling och dikning. Den bästa skiljande faktorn torde vara gödsling. Naturlig fodermark delas upp i naturlig slättermark och naturlig betesmark.

3.1.1 Naturlig slättermark

Naturlig slättermark i bruk är mycket ovanlig. Största delen av den ursprungliga slättermarken har odlats upp eller överförs till bete.

Hackslått

Förekommer ofta på torr till frisk och ytblockig mark. Hackslått var vanligt mellan åkrar, runt stenrösen, utefter gårdesgårdar, diken och vägar samt mellan åker och skog.

Träd- och buskbärande äng.

Denna ängstyp karaktäriseras av en blandning av lövträdsdungar och öppna slåtterytor vilkas vegetationstyper kan variera från torräng till fuktäng. Träddungarna förekommer ofta i anslutning till stenar och rösen.

Annan öppen äng

Slätteräng på fastmarksunderlag som ej går att hänföra till hackslått eller träd- och buskbärande äng.

Strandäng (egentligen sötvattenstrandäng)

Eftersom Örebro län saknar kust, kommer denna typ av fodermark att enbart kallas strandäng. Strandäng omfattar området mellan hög- och lågvattengränserna på flacka finsedimentstränder vid sjöar och vattendrag. Mad är en syd- och mellansvensk benämning på hävdade sötvattenstrandängar. Dessa marker användes förr till slätter. Om de hävdas idag sker det vanligtvis genom bete, men i enstaka fall förekommer slätter.

3.1.2 Naturlig betesmark

Naturliga betesmarker uppvisar vanligen stor variation i topografi samt mark- och fuktighetsförhållanden.

Med hagmark menas i denna inventering inhägnad och i dag beteshävdad inägomark. Undantagsvis kan hagmark förekomma på tidigare utmark. Hagmarkerna kan i extremfallet vara träd- och buskfria. Normalt förekommer dock såväl träd som buskar i olika grad av slutenhet, vilken ibland anges som täckningsgrad i procent.

Öppen hagmark

Detta är betesmark där träd- och buskskiktets täckningsgrad är mindre än 25 %. Ofta förekommer vackra solitära träd. Öppenheten är i regel ett resultat av långvarigt bete i kombination med avverkning och röjning.

Björkhage

Björkhagen är en betesmark där björk är den enda eller dominerande trädarten. Förekommer ofta på magrare och frisk till torr mark, men även på fuktig. Träd- och buskskiktets täckningsgrad överstiger 25%.

Ekhage

Ekhagen är en betesmark, där ek är det enda eller dominerande trädslaget. Ekhagen är ett karaktäristiskt inslag i syd- och mellansvenska herrgårdslandskapet. Förekommer på såväl mager som något bättre mark av torr till frisk typ, men kan också uppträda på förhållandevis fuktig mark. Träd- och buskskiktets täckningsgrad överstiger 25%.

Blandlövhage

Hit förs övriga lövträdspräglade hagmarker vars trädskikt innehåller flera olika trädarter och där täckningsgraden överstiger 25%.

Annan träd- och buskbärande hagmark

Till denna typ av hagmark räknas betesmark där barrträd dominerar, oftast med inslag av lövträd och med en täckningsgrad över 25%. Förekommer ofta på morän- och hållmarksöar i det mellansvenska helåkerlandskapet.

Strandäng (egentligen sötvattenstrandäng) se definition strandäng under 2.1.1 Naturlig slåttermark

Betad skog

Den egentliga definition är betad skog på utmarken, oftast barrskog. Betad skog är inte inventerad utan har bara noterats om den förekommit i samband med inventerat område. Vidare har det i inventeringen inte gjorts någon skillnad mellan betad utmarksskog och annan betad skog, t ex numera igenväxt hagmark. Betad skog på utmarken var en gång i tiden mycket vanligt, men idag är det en hotad naturtyp. Den skog som nämns i inventeringen är i de allra flesta fall igenväxt f d hagmark, d s v ursprungligen inägomark.

3.2 VEGETATIONSTYPER

De benämningar på vegetationstyper som förekommer i rapporten följer indelningen i Nordiska ministerrådets publikation "Vegetationstyper i Norden" (1984). Se denna för närmare definitioner.

Rished av ljungtyp

Öppen rished, ibland med enbuskar. Beroende av bete eller bränning. I denna inventering använt för ljungdominerande rished i allmänhet.

Rished av blåbärlingontyp

Torra, ofta svagbetade partier av björk/ekhagar, vanligtvis på ytblockig moränmark.

Gräshed av rödventyp

Betad gräsmark på torr, osorterad jord. Står mellan rished av blåbär-lingontyp och friskäng av rödventyp.

Fårsvingelvariant av rödvengräshed (örtrik gräshed)

Som föregående men med större örtinslag.

Gräshed av staggtyp

Lågvuxen, småtuvig frisk till fuktig gräsmark. Ofta med fläckar av ljung.

Torräng av hållmarkstyp

Naken (urbergs-) håll, delvis med tunt jordlager i sprickor. Bildar ofta hållöar i betesmark.

Torräng av fårsvingeltyp

Lågvuxen, örtrik gräsmark, på något djupare jord än föregående.

Friskäng av rödventyp

Lågvuxen, frisk gräsmark, vanligtvis under glest stående träd och buskar. Mycket vanlig, betesberoende vegetationstyp i hela landet.

Örtrik friskäng

Relativt lågvuxen örtrik gräsmark, där ingen art kan sägas vara dominerande. Vanligen betad f d slåttermark.

Friskäng av skogsnävatyp

Tämligen högvuxen och örtrik gräsmark på friska jordar.

Fuktäng av tuvtåteltyp

Tuvig gräsmark, som vid upphörande bete övergår i fuktäng av högörttyp. Marken mellan tuvorna är ofta snaggbetad.

Fuktäng av högörttyp

Högvuxen örtdominerad vegetation som kännetecknar svagbetad eller nyligen övergiven fodermark.

Fuktäng av gräs-lågstarttyp

Relativt artrik, lågvuxen gräs- och starrdominerad vegetation. Variation från fattiga till rika typer. Betesberoende.

Fuktäng av högstarttyp

Högvuxen, tät starr- och gräsdominerad vegetation vid sötvattenstränder. Bete eller slåtter.

Kärrkavle-variant av högstart-fuktäng

Hårt betade områden i högstartzonen får en avvikande artsammansättning. Fågellokaler.

Fuktäng av fräken-starttyp

Högvuxen fräken- och starrdominerad vegetation på stränder i vattenlinjen. Slåtter.

3.3 INDIKATORARTER

De naturliga fodermarkerna hyser en mycket rik flora. Av speciellt intresse är de som är gynnade eller direkt beroende av hävd samt de som indikerar påverkan av kvävegödsel. De arter som nämns i inventeringen är framförallt de hävdgynnade arterna.

3.3.1 Kväveindikatorer

Vid användning av kvävegödsel påverkas vegetationen. De växter som är anpassade till en kvävefattig miljö, vilket de flesta hävdgynnade arterna är, minskar kraftigt eller försvinner och de kvävegynnade arterna tar över. Det gäller användning av konstgödsel så väl som naturgödsel. Lokalt kan samma effekt uppstå vid grindar och under träd där djuren ofta står och mycket spillning samlas.

Följande arter indikerar vid massuppträdande kvävegödsling.

brännässla	<i>Urtica dioica</i>
gårdsskräppa	<i>Rumex longifolius</i>
hundloka	<i>Anthriscus sylvestris</i>
hundäxing	<i>Dactylis glomerata</i>
kardborre	<i>Arctium</i> sp
krusskräppa	<i>Rumex crispus</i>
kvickrot	<i>Elymus repens</i>
maskros	<i>Taraxacum</i> grp <i>Vulgaria</i>
timotej	<i>Phleum pratense</i>
tomtskräppa	<i>Rumex obtusifolius</i>
åkertistel	<i>Cirsium arvense</i>
ängsgröe	<i>Poa pratense</i>
ängssvingel	<i>Festuca pratensis</i>

3.3.2 Slätter- och betesindikatorer

De växter som förekommer på naturliga fodermarker gynnas av både slätter och bete, men vissa är starkt slättergynnade och andra är mer gynnade av bete. För att klara den störning som hävden innebär har de flesta växterna sina blad nära markytan. Vissa arter har bladrossetter tätt tryckta till marken, andra är lågväxta eller krypande. Några arter, t ex fältgentiana har utvecklat tidigblommande varianter.

Följande arter är ett urval av slätter- och betesgynnadearter som torde förekomma i Örebro län.

backnejlika	<i>Dianthus deltoides</i>
backsippa	<i>Pulsatilla vulgaris</i>
backruta	<i>Thalictrum simplex</i>
backsmultron	<i>Fragaria viridis</i>
backsmörblomma	<i>Ranunculus polyanthemus</i>
blekfryle	<i>Luzula pallescens</i>
blodnäva	<i>Geranium sanguineum</i>
blåklocka, liten	<i>Campanula rotundifolia</i>
blåklocka, stor	<i>Campanula persicifolia</i>
blåsuga	<i>Ajuga pyramidalis</i>
bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i>
borsttistel (brudborste)	<i>Cirsium helenoides</i>
brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>
brudsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i>
buskviol	<i>Viola hirta</i>
darrgräs	<i>Briza media</i>
dvärglummer	<i>Selaginella selaginoides</i>
fältgentiana	<i>Gentianella campestris</i>
granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>
gullviva	<i>Primula veris</i>
gökärt	<i>Lathyrus linifolius</i>
harstarr	<i>Carex leporina</i>
hårstarr	<i>Carex capillaris</i>
höskallra	<i>Rhinanthes serotinus</i>
jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>
jungfrulin	<i>Polygala vulgaris</i>
Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i>
kattfot	<i>Antennaria dioica</i>
klasefibbla	<i>Crepis praemorsa</i>
knägräs	<i>Danthonia decumbens</i>
klockpyrola	<i>Pyrola media</i>
knölsmörblomma	<i>Ranunculus bulbosus</i>
korskovall	<i>Melampyrum cristatum</i>
krissla	<i>Inula salicina</i>
lundkovall	<i>Melampyrum nemorosum</i>
låsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>
majviva	<i>Primula farinosa</i>
mandelblom	<i>Saxifraga granulata</i>
nattviol, grönvit	<i>Plantanthera chlorantha</i>

nässelklocka	<i>Campanula trachelium</i>
ormrot	<i>Polygonum viviparum</i>
ormtunga	<i>Ophioglossum vulgatum</i>
prästkraige	<i>Leucanthemum vulgare</i>
revfibbla	<i>Hieracium auricula</i>
rosettjungfrulin	<i>Polygola amarella</i>
rödklint	<i>Centaurea jacea</i>
rödkämpar	<i>Plantago media</i>
sandmaskros	<i>Taraxacum</i> grp <i>Erythrosperma</i>
sandviol	<i>Viola rupestris</i>
skogsklöver	<i>Trifolium medium</i>
slätterblomma	<i>Parnassia palustris</i>
slätterfibbla	<i>Hypochoeris maculata</i>
slättegubbe	<i>Arnica montana</i>
småfingerört	<i>Potentilla tabernaemontani</i>
smörbollar	<i>Trollius europaeus</i>
solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>
sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>
stagg	<i>Nardus stricta</i>
svartfryle	<i>Luzula sudetica</i>
svinrot	<i>Scorzonera humilis</i>
tvåblad	<i>Listera ovata</i>
vildlin	<i>Linum catharticum</i>
vårbrodd	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
vårfingerört	<i>Potentilla crantzii</i>
ängsfryle	<i>Luzula multiflora</i>
ängsklocka	<i>Campanula patula</i>
ängsskallra	<i>Rhinanthus minor</i>
ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>
ängsviol	<i>Viola canina</i>
ängsvädd	<i>Succisa pratensis</i>
ögontröst	<i>Euphrasia</i> sp

3.4 FAUNA

Faunan har inte inventerats. Även faunan påverkas dock av den pågående förändringen inom jordbruket. Jordbrukslandskapet består i dag huvudsakligen av åkermark och skogsmark med mycket skarp gräns däremellan. De tidigare så vanliga naturliga fodermarkerna är i dag hotade. Därmed hotas också den djurvärld som ryms inom detta varierade landskap. Madmarkernas igenväxning påverkar i hög grad fågellivet. Flera ryggradsdjur har minskat kraftigt eller t o m försvunnit. Mer om den hotade faunan finns att läsa i Ahlén 1977.

3.5 KULTURHISTORISKA SPÅR

De kulturhistoriska värdena är i regel mycket stora, då de naturliga fodermarkerna utgör de äldsta av människan utnyttjade markerna. De naturliga fodermarker som än i dag lever och är beroende av en viss hävd har ett mycket högt kulturvärde. Andra spår av tidigare markutnyttjande är emellertid inte betydelselösa. Alla bondens åtgärder i samband med användningen av marken präglar på något sätt landskapet och lämnar karaktäristiska spår efter sig. Ett av de mer tydliga spåren i landskapet har uppstått när människan har flyttat sten och block för att få

sammanhängande odlingsytor eller för att använda stenarna till hägnader, hus eller gravar. Odlingrösen och stengärdesgårdar är vanliga i vissa delar av Örebro län. Andra spår som finns i länets naturliga fodermarker är bl a husgrunder, trädgårdsväxter, trädgårdsgårdar, forngravar, fornkrar, fångstgropar, hölador och hässjestölar.

4 METODIK

4.1 FÖRARBETE

4.1.1 Sammanställning av befintlig kunskap

Tillgänglig litteratur, som tidigare inventeringar av olika slag, naturvårdsöversikt, naturvårdsprogram mm, (se litteraturförteckningen) har studerats och intressanta områden har noterats.

4.1.2 Flygbildstolkning och kartanalys.

Flygbilder tagna med IR-färgfilm under 80-talet har studerats. Med hjälp av dessa har tidigare okända objekt lokaliserats och avgränsats. Områden som noterats under litteraturstudierna har sällats bort om de på flygbilderna varit igenväxta. Som komplement har både den äldre och yngre versionen av ekonomiska kartan, från omkring 1950 resp 80-talet, använts för att lokalisera och avgränsa tänkbara objekt. Ekonomiska kartan har även använts till de delar av länet där IR-flygbilder saknades.

Objekt mindre än 1 ha har i allmänhet inte inventerats, såvida de inte ingått som delobjekt i större områden.

4.2 FÄLTARBETE

I stort sett har alla områden, som noterades under förarbetet, besökts. Undantag är några objekt som ligger inom avspärrat skjutfält. Dessa var svåra att besöka och de saknar regelbunden hävd, eftersom gårdarna numera är obebodda.

Ett stort antal objekt har bedömts som ointressanta p g a intensiv användning av konstgödsel, skogplantering eller långt gången igenväxning och de har därför sällats bort.

Vid fältbesöket har en förtryckt blankett använts. Området har beskrivits allmänt och en bedömning av påverkan, markförhållanden, fodermarkstyp, vegetationstyper och hävdens tillstånd har gjorts. Uppgifter beträffande arter i träd- och buskskikt, slätter- och betesindikatorer samt kulturspår har samlats in. Avgränsningen på kartan har kontrollerats och vid behov justerats.

Lantbrukarna har ofta kontaktats vid fältbesöket och de har i många fall bidragit med värdefulla upplysningar.

4.3 BEDÖMNING AV BEVARANDEVÄRDE

Objekten har rangordnats efter en fyrgradig skala.

Klass 1 = Högsta värde

Klass 2 = Mycket högt värde

Klass 3 = Högt värde

Klass 4 = Visst bevarandevärde

Gränsen mellan olika klasser kan ibland vara svår att dra. Övergångarna är kontinuerliga och suddiga.

Följande faktorer har ansetts vara till objektets fördel.

- god hävd
- förekomst av äldre hävdformer
- lång kontinuitet i hävden
- förekomst av ovanliga växtarter, djurarter och vegetationstyper
- hög representativitet för regionen
- frånvaro av ingrepp och påverkan (gödning, dikning, mm)
- stor areal
- kulturhistoriska värden
- värde för friluftslivet

4.4 REDOVISNING

Hela länet

Först görs en statistisk sammanställning för hela länet (sid 20). Därefter redovisas varje kommun för sig.

Översiktlig länskarta (karta 1) med samtliga beskrivna objekt finns på sid 16

Naturgeografisk region anges enligt Nordiska Ministerrådets "Naturgeografisk regionindelning av Norden" (1984). Se vidare karta 2, sid 18.

Agrar kulturlandskapsregion anges enligt Nordiska Ministerrådets "Regionindelning av det agrara kulturlandskapet i Sverige" (manuskript). Se vidare karta 3, sid 19.

Produktionsområde anges enligt Naturvårdsverkets handbok "Inventering av ängs- och hagmarker". Se vidare karta 4, sid 20.

Kommunvis

För varje kommun finns en översiktsskarta där samtliga objekt i resp kommun är inritade samt en objektsförteckning. För samtliga objekt finns även en beskrivning. Objekt tillhörande klass 1 t o m 3 har i regel beskrivits mer utförligt än objekt i klass 4. Varje objekt har kommunnummer och löpnummer. Objekten är inritade på fastighetskarta i skala 1:10 000 och koordinaterna anger 100 x 100 metersrutan, inom vilken objektets ungefärliga mittpunkt hamnar. Vidare anges socken, nummer på topografiskt kartblad och inventeringsdatum för varje objekt.

5 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV LÄNETS NATUR

Örebro län innehåller så många naturtyper att det är svårt att göra en beskrivning av naturförhållandena utan att ta alltför stort utrymme i anspråk. Enklast kan en sådan beskrivning göras om man delar in länet i fem områden som vart och ett har sina gemensamma särdrag. Dessa fem områden är Närkeslätten, Södra skogsbygden, Västra skogsbygden, Kilsbergen och Bergslagen.

Närkeslätten

Med Närkeslätten avses i detta sammanhang inte endast den egentliga Närkeslätten utan också de delar av Mälardalens slättbygder som når fram till Fellingsbrotrakten. Närkeslätten omges på flera sidor av skogsklädda höjder, i nordväst och söder bildade av förkastningar. Särskilt framträdande är Kilsbergen i nordväst samt den södra förkastningen i trakten av Vretstorp.

Det som här kallas slätten innehåller inte enbart odlad jord utan till en betydande del också skogsklädda partier. Inom slättområdet finns också en förkastningsberggrund med ett flertal öst-västliga förkastningar, där branterna är vända mot norr. I botten av varje sådan förkastningstrappa ligger de största sammanhållna slättbygderna. Det som nu utgör Närkeslätten har en gång i tiden varit helt uppfyllt av kambrosiluriska bergarter. År miljonernas erosion har dock medfört att dessa bergarter till stor del är bortroderade och nu finns de kambrosiluriska bergarterna endast kvar intill förkastningsbranterna. Den understa av de lagrade bergarterna, sandstenen, finns dock kvar över stora delar av slätten.

Ett markant inslag i Närkes slättbygder är de stora områden åkermark, som vunnits genom sjösänkningar och andra torrläggningståtgärder i slutet av 1800-talet. Före sjösänkningarna var dessa områden vidsträckta betes- och eller slättermarker, som var mycket sankt och omöjliga att bruka med traditionellt jordbruk. Från jordbrukets synpunkt har de stora sjösänkningarna på Närkeslätten varit ovanligt lyckade och en stor del av länets bästa jordar är i dag just dessa sjösänkingsjordar. Sjösänkningarna har dock också medfört att många sjöar helt har försvunnit och att andra har växt igen till sankmarker varför Närkeslätten i dag är extremt sjöfattig.

Jordbruket inom slättområdet är i huvudsak bondelandskap i olika utformning, men främst i områden närmast Hjälmaren förekommer också herrgårdslandskap. De mest markanta förändringarna som skett i jordbruket i slättbygden under senare år är dels en mycket stark storleksrationalisering när det gäller gårdar och odlingsytor, dels att alltmer av de naturliga betesmarkerna har övergivits. Särskilt markant är det i de fall när de sankt, strandnära betesmarkerna släppts och igenväxningen fått fart.

Värdefull flora finns främst inom slättområdets södra del, där kalkrikedomen är störst och där också en del välhåvade betes- och slättermarker finns. Från faunavårdssynpunkt är det särskilt anmärkningsvärt att det trots sjösänkningarna finns så många värdefulla sjöfågellokaler av typen slättsjö kvar i området.

Kvismaren, Tysslingen och en del av Hjälmarens vikar hör således till landets förnämsta fågellokaler för våtmarksfåglar.

Södra skogsbygden

Södra skogsbygden används här som ett gemensamt namn för Tiveden och Tylöskogen, de

gamla gränsbygderna mot Väster-respektive Östergötland. Berggrunden i dessa områden består till största delen av magra urberg. I området finns dock en hel del lösa jordarter med högt kalkinnehåll, som förts söderut med is eller vatten från Närkeslättnens kambrosilurlager.

Topografin i området är mycket varierande och den skapas till stor del av förkastningar i öst-västlig riktning och nord-sydliga sprickdalar. Mest markant landskap av denna typ finns i inre delarna av Tiveden.

Inom området finns flera stora isälvsdeltan. Några av dessa isälvsfält innehåller rätt hög andel kalk och skiffer i materialet och har därför skapat mycket speciella förutsättningar för vegetationen.

De odlade markerna inom området har aldrig varit av särskilt stor omfattning, men är nu starkt krympande. De uppodlade ytorna består dels av lokala lersedimentområden och av grövre sediment i anslutning till åsarna samt moränodlingar i höjdområdena. Det är särskilt den spridda bebyggelsen kring moränodlingarna som har övergivits under de senaste årtiondena, medan dalgångarnas odlingar till viss del finns kvar i full brukning.

Bergsbruk med gruvor, hyttor och bruk har funnits i relativ stor omfattning även i detta område och har bidragit till att skapa bebyggelsestrukturen.

Den värdefullaste floran i området finns i allmänhet i anslutning till de kalkrika sedimentområdena, men även lokala urkalkstensförekomster och odlade moränområden har en mycket omväxlande och delvis artrik flora. Speciella naturvärden är naturligtvis knutna till den stora sjön Vättern och dess skärgård och stränder, vilka består av ett magert urbergslandskap med dominerande del hällmarkstallskog.

Västra skogsbygden

Det område som här kallas Västra skogsbygden består i söder av flacka moränområden, vilka är särskilt kända för sin stora rikedom av myrmarker. Här finns flera av länets största mossar, bl a Skagerhultsmossen. Längre norrut ligger Svartälvens dalgång där det finns en speciell naturtyp med ravinlandskap, som är vanlig i Värmland men inte i övriga delar av Örebro län. I Letälvsdalen finns också den mäktiga Letälvsåsen och kring den utbreder sig en hel del både grovkorniga och finkorniga sedimentmarker. Dessamarker är till stor del odlade.

Jordbruk av större omfattning förekommer inom området endast i anslutning till de stora dalgångarna och då på sedimentjordarna där. Utmärkande för dessa jordbruksområden är den spridda bebyggelsen med oftast mycket stora bergsmansgårdsbyggnader. Detta byggnadskick har samband med bergsbruket, som även i detta område har haft betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Jordbruket i området är nu starkt vikande utom i de största åkerområdena.

Geologiskt sett är detta område ett nyckelområde för en stor del av utvecklingen under Östersjöns senare stadier. Här fanns det som kallas Närkesundet och vars erosionsfenomen nu kan iakttagas i Sveafallsområdet. Botaniskt sett är området ett gränsland med många utposter både från sydväst och norr i floran. På mossarna här växer t ex såväl den nordliga dvärgbjörken som de västliga arterna myrlilja och klockljung.

Kilsbergen

Centralt i länet ligger det höga bergsområdet Kilsbergen. Det är en urbergshorst, som i öster begränsas av en mycket hög förkastningsbrant med ca 150 meters total höjdskillnad. I väster är kuperingen mindre dramatisk och här förekommer stor andel myrar i landskapet.

Vid östra foten av de egentliga Kilsbergen finns som ett förberg rester av de kambrosiluriska bergarterna, vilka närmast har formen av ett platåberg vid Latorp. Till den anmärkningsvärda geologin i Kilsbergen hör även de strandbildningar i anslutning till högsta kustlinjen, som är så framträdande. När dessa strandbildningar skapades var Kilsbergen en brant, rak kuststräcka utan skärgård och med öppet hav till långt bortom andra sidan Östersjön.

Trots att malmfyndigheter av större omfattning saknas i Kilsbergen, som tidigare benämnts Lekebergslagen, är det ändå en mycket påtaglig bergsmansbygd som utvecklats där. Malmen har huvudsakligen kommit från Noraområdet strax norr om Kilsbergen och de små bäckarna på Kilsbergens sluttningar har varit drivkällan för de flesta hyttorna. Järnhanteringen och senare skogsbruket har gett upphov till en förvånansvärt omfattande uppodling av moränhöjderna uppe i Kilsbergen. Dessa odlingsområden är dock numera till största delen övergivna och har återgått till skog.

Inom ytterst få områden i södra Sverige torde aktivt friluftsliv ha en så lång tradition som här i Kilsbergen. De norra delarna av Kilsbergen är i dag regionens viktigaste område för friluftsliv av olika former.

Bergslagen

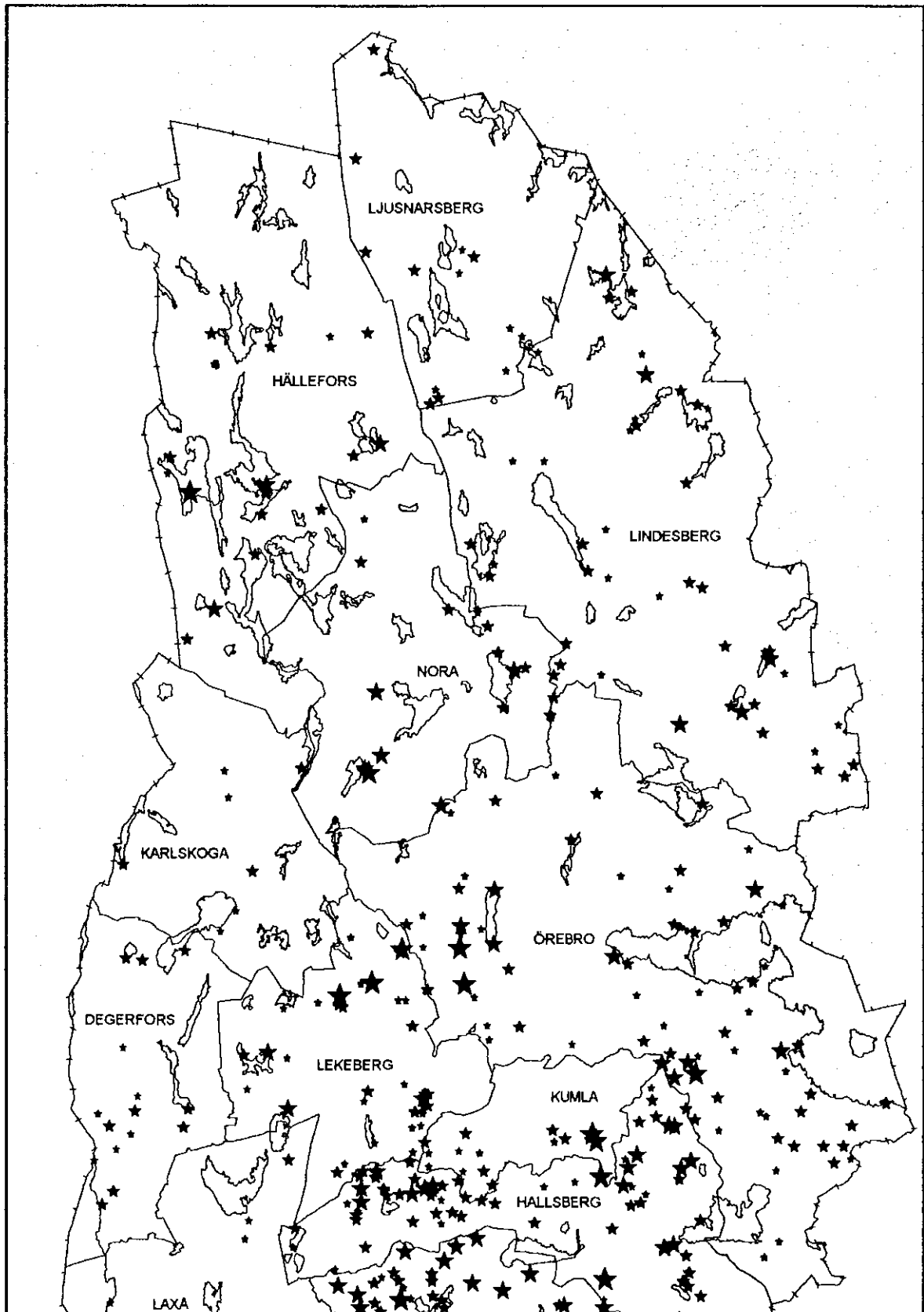
Bergslagsdelen är mera storkuperad än övriga delar av länet. Här finns höjder upp till 400 m, medan dalgångarna går ner till ca 100 m över havet. Det som ger området dess karaktär är de stora dalgångarna med sina uppodlade dalbottnar och däremellan de stora skogshöjderna som skiljer bygd från bygd. Urberget i området är förhållandevis magert, men här finns även förutsättningar för floran. Hela området är täckt av morän eller torv utom i dalgångarna där stråk av sedimentjordarter finns.

I denna del av länet har bergsbruket haft mycket stor omfattning och huvuddelen av näringslivet har varit uppbyggt på arbete i gruvor, hyttor och hammare samt på det jordbruk som behövts för att försörja bergsbrukets befolkning.

Jordbruket i området har varit förhållandevis väl utvecklat, men är nu koncentrerat till de större dalgångarna och även där är jordbruket vikande. Bergslagen är mycket rik på både större och mindre sjöar och här finns fortfarande en och annan forsande sträcka i åar och bäckar, men huvuddelen av forsarna är överbyggda och utnyttjade, först av bergsbruket, sedan för modern elkraftproduktion.

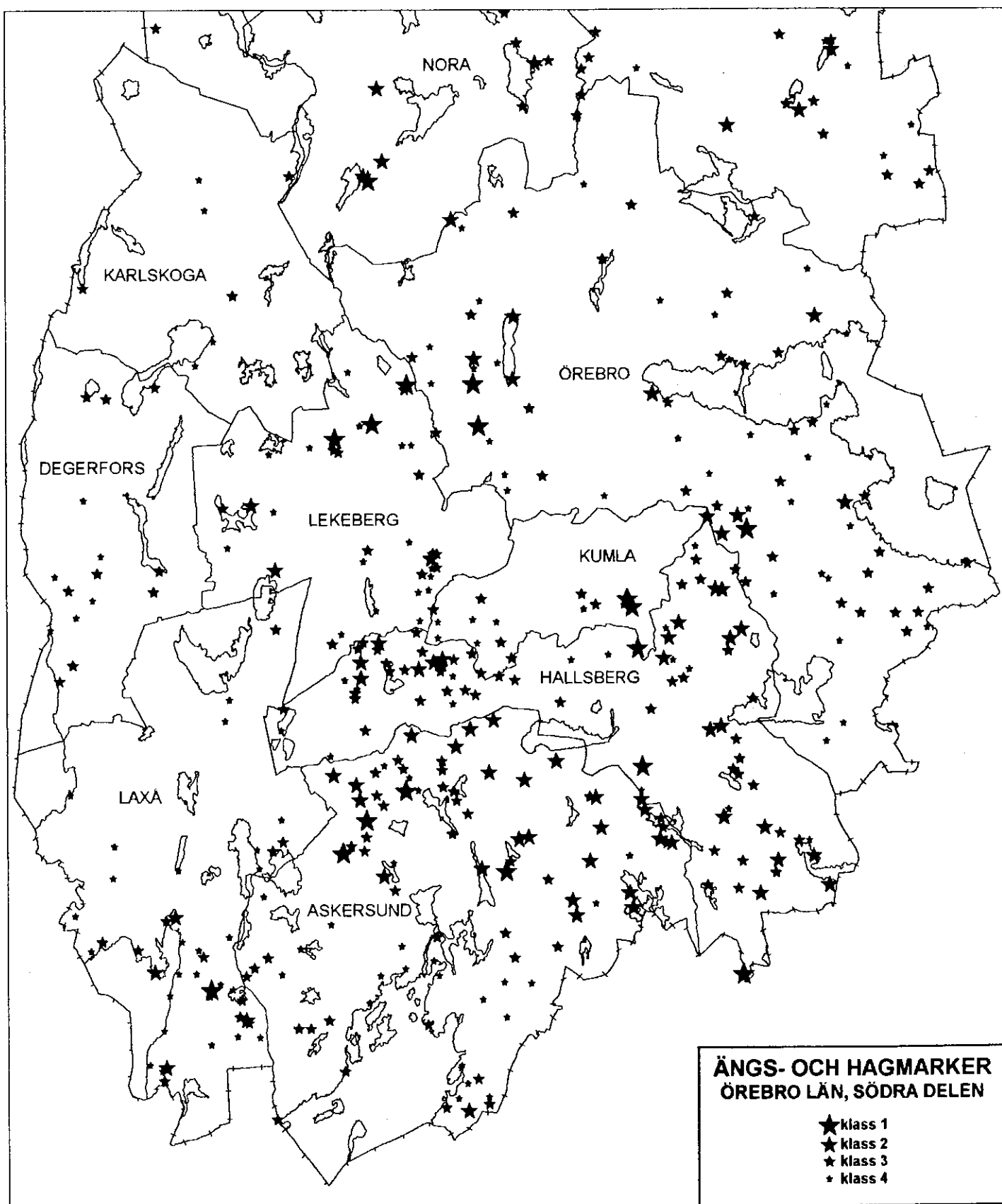
Inom mindre kuperade delar av Bergslagen, t ex i Grönboområdet och delar av Hälleforsområdet, finns en stor rikedom på myrmarker. Speciellt anmärkningsvärda är de gölriska högmossarna, vilka hör till västra Bergslagen.

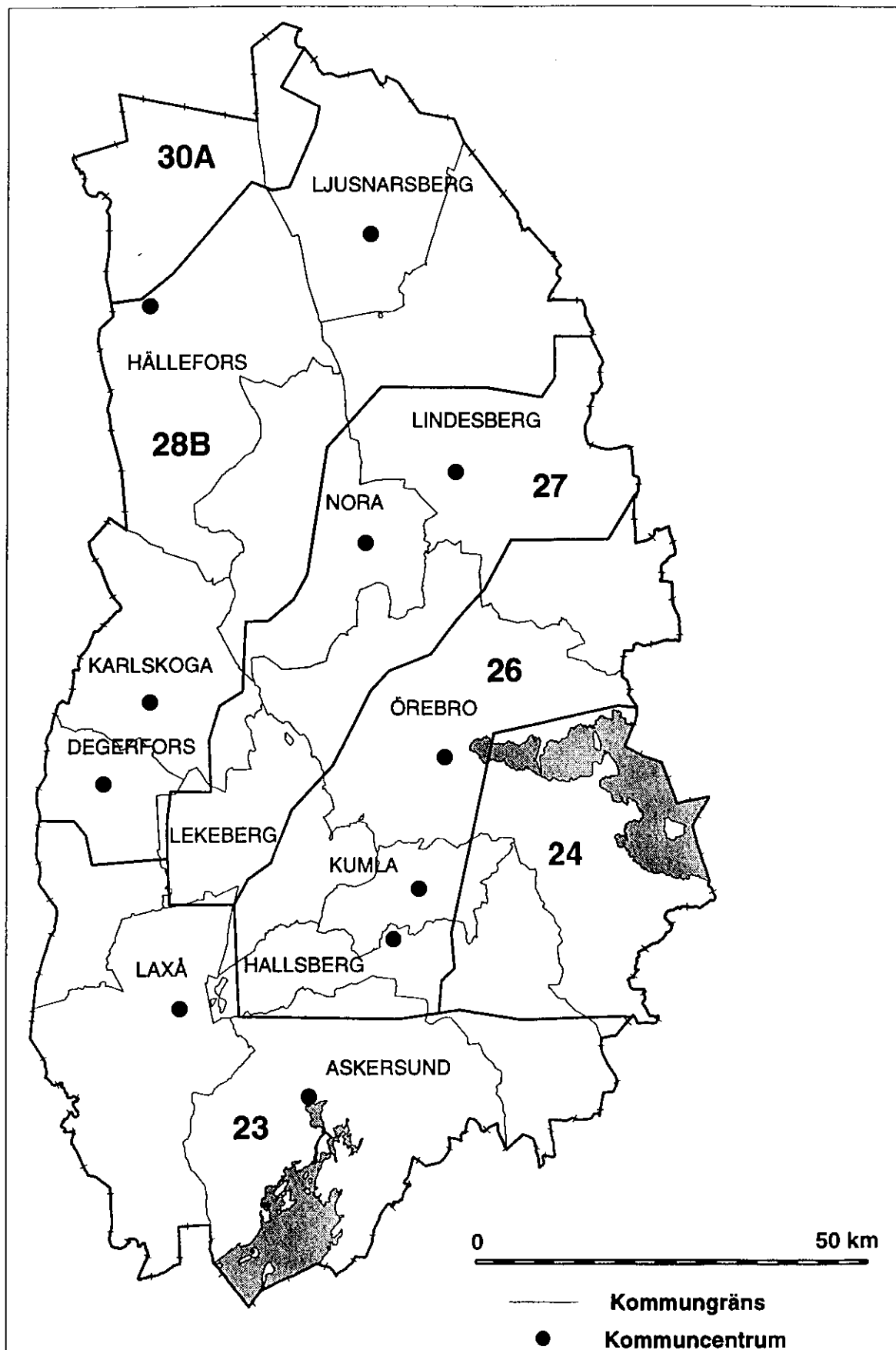
Floran i området är förhållandevis artfattig utom intill de stråk av urkalksten som finns. På dessa ställen finns en mycket rik flora som i artrikedom inte står slättbygderna efter.

**ÄNGS- OCH HAGMARKER
ÖREBRO LÄN, NORRA DELEN**

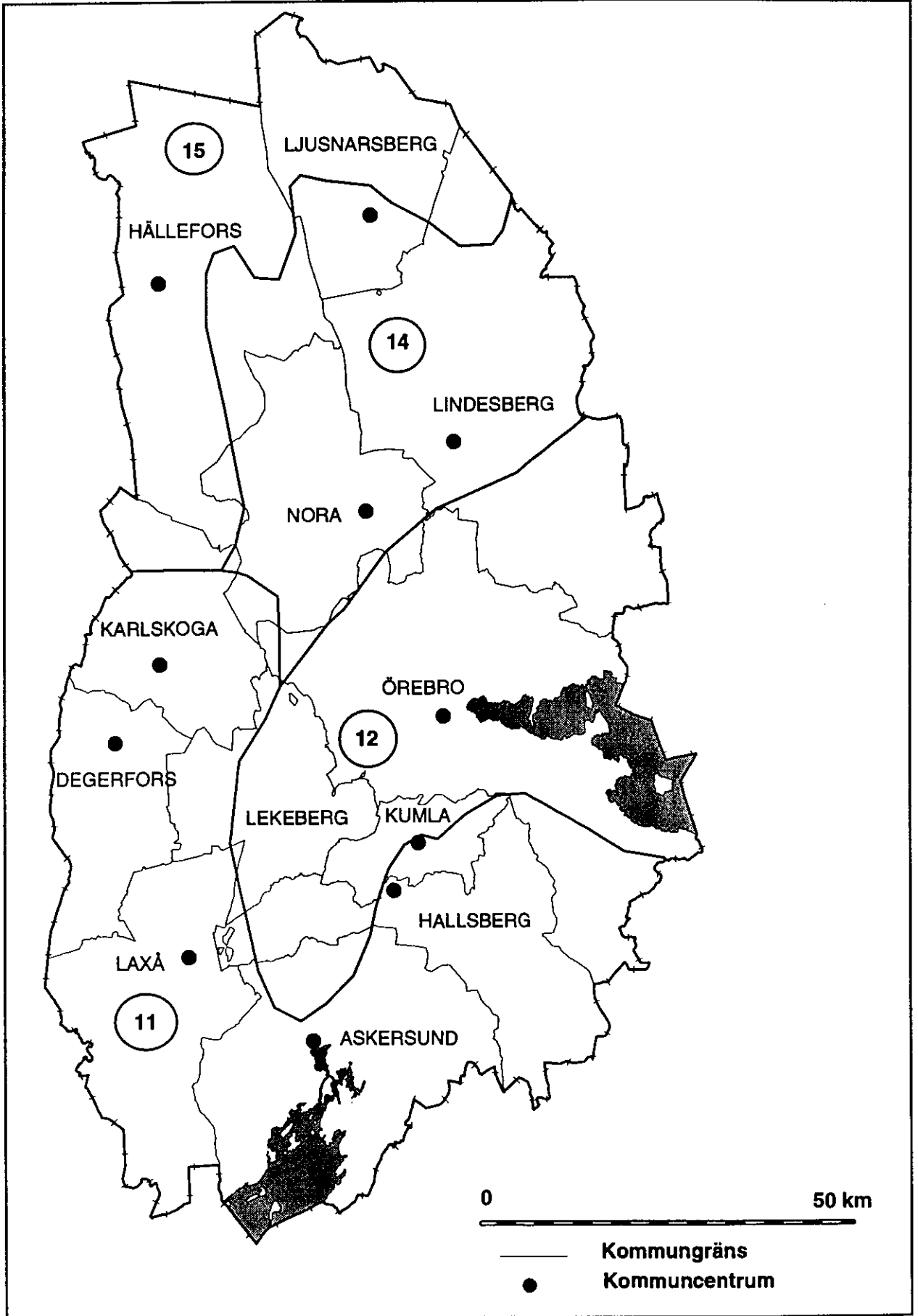
- ★ klass 1
- ★ klass 2
- ★ klass 3
- ★ klass 4

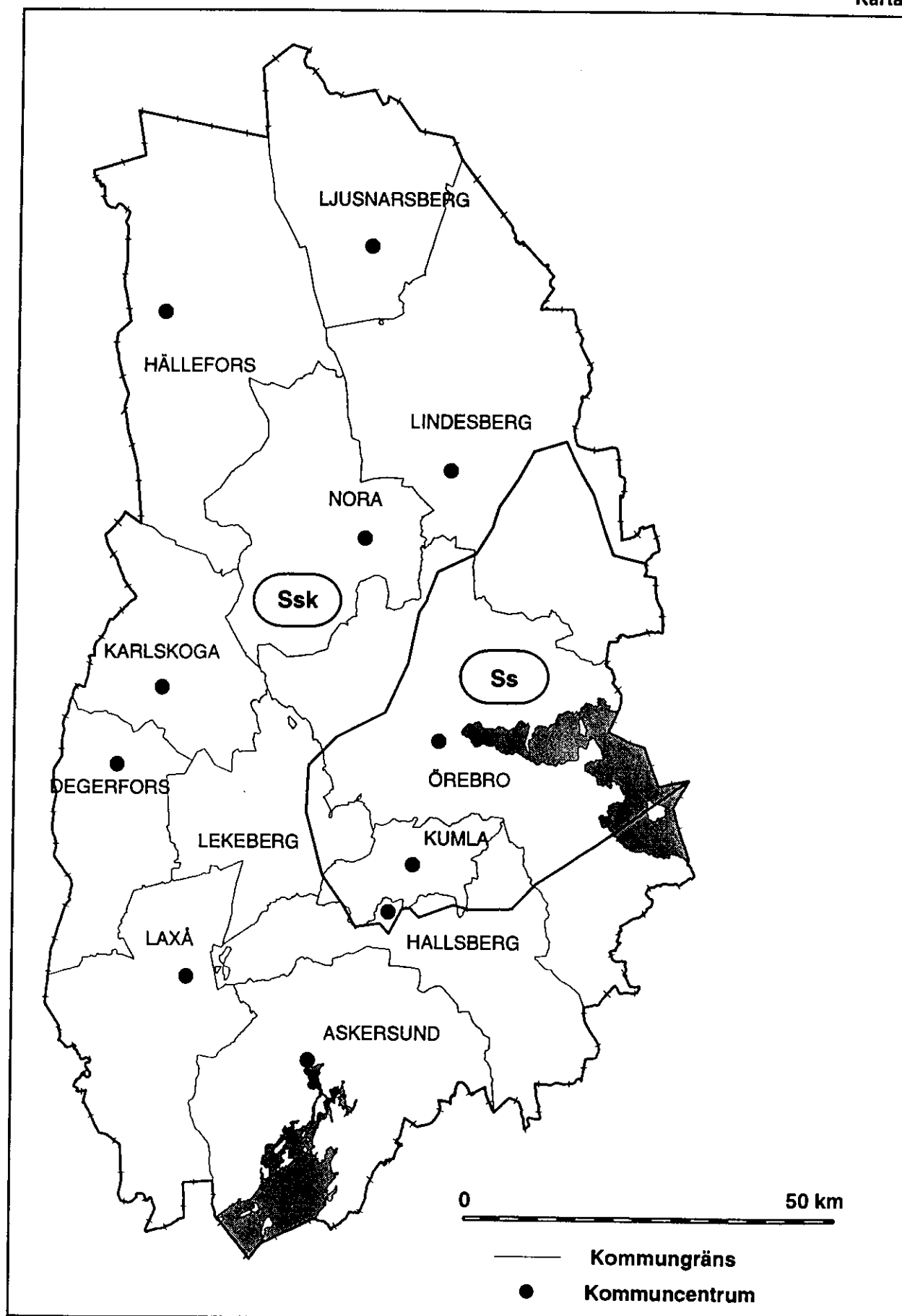
NATURGEOGRAFISKA REGIONER ÖREBRO LÄN

- 30A: Norrlands vågiga bergkulteräng med mellanboreala skogsområden
- 27: Skogslandskapet norr om Norrlandsgränsen
- 26: Skogslandskapet omedelbart söder om Norrlandsgränsen
- 23: Skogslandskapet i Tiveden-Tylöskogen-Kolmården
- 24: Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
- 28B: Sydligt boreala kuperade områden

**AGRARA KULTURLANDSKAPSREGIONER
ÖREBRO LÄN**

- 11: Mellansvenska skogsbygder
- 12: Mälardalens odlingsbygder
- 14: S:a Norrlands/N:a Svealands kust- och odlingsbygder
- 15: S:a Norrlands/N:a Svealands skogsbygder

**PRODUKTIONSOMRÅDE
ÖREBRO LÄN**

- Ssk: Mellersta Sveriges skogsbygder
- Ss: Svealands slättbygder

6 RESULTAT

I denna inventering har totalt 2 327 ha naturlig fodermark fördelad på 456 objekt beskrivits. Samtliga objekt finns utmärkta men ej numrerade på karta 4 sid 19, som är en översiktskarta över hela länet.

Observeras bör att **betad skog (totalt 414 ha) inte är inkluderad i den totala arealen** och har inte heller tagits med i följande statistiska redovisning. Skälen är flera. I denna inventering har det inte gjorts någon skillnad mellan betad skog på utmark och betad skog som tidigare varit hagmark. Vid en översiktlig studie av ekonomiska kartan från 40- till 50-talet visar det sig att i stort sett all skogsbetesmark i denna inventering är f d hagmark, som på senare tid har växt igen till skog p g a av svag eller utebliven hävd. Dessutom är arealuppgifterna om betad skog mycket osäkra. Skogen i sig är inte inventerad och i flera fall är skogsbetet inte avgränsat och arealen är därför inte uppmätt. I sådana fall är det endast nämnt i texten att betet fortsätter in i skogen. I de flesta fall finns dock arealuppgift i beskrivningen av objekten och i kommunförteckningen över objekten. Vidare är den betade skogen inte heller värderad.

En mängd objekt är indelade i två eller flera delobjekt. Grunden till indelning i delobjekt varierar. I vissa fall består fodermarken på en liten gård av flera olika naturtyper och varje naturtyp blir då ett delobjekt. I andra fall består objektet av ett flertal delobjekt på olika fastigheter i ett större område. De kan höra till samma objekt p g a att de ligger inom ett större enhetligt område, att de är av samma naturtyp eller p g a andra skäl som gjort att de med fördel ur redovisningssynpunkt bör höra samman. I vissa fall har delobjekten vid bedömningen värderats olika och därmed hamnat i olika värdeklasser. När det gäller fördelningen av *antal* objekt mellan värdeklasserna (fig 2) redovisas varje objekt, oavsett om delobjekten värderats olika, endast i en värdeklass. Vid fördelningen av *arealen* mellan värdeklasserna har däremot varje delobjekt redovisats i sin värdeklass. I fig. 2 nedan visas *antal* "huvudobjekt" i resp värdeklass. I tab. 2, med fördelningen av slåttermark mellan naturtyper, är antal "objekt" i många fall detsamma som antal delobjekt. Eftersom hävdad slåttermark i dag är så ovanligt och utgör en så liten andel av fodermarken har antalet objekt/delobjekt angivits i resp värdeklass och naturtyp. För betesmarken grundar sig följande redovisning däremot endast på arealuppgifter.

FÖRDELNING MELLAN DE FYRA VÄRDEKLASSERNA

Här redovisas andel naturlig fodermark i resp värdeklass (fig. 1) och fördelningen av arealen i ha mellan värdeklasserna (fig. 2). Även tabell 1 visar fördelningen av areal mellan värdeklasserna, men där redovisas slåtter- resp betesmark var för sig.

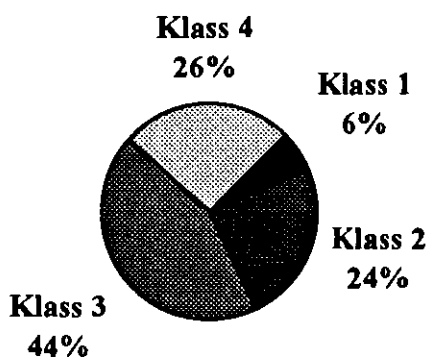

Fig. 1 Andel naturlig fodermark i Örebro län fördelad mellan värdeklasserna

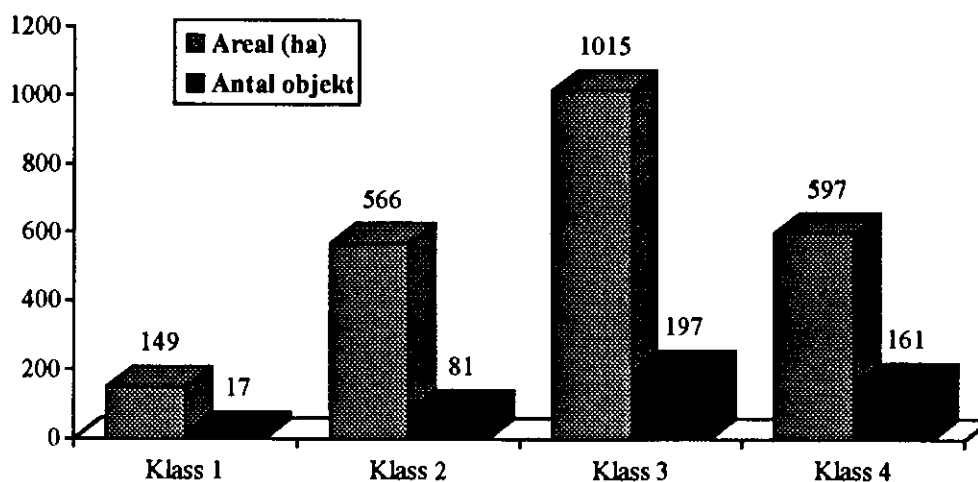

Fig. 2 Areal naturlig fodermark i Örebro län fördelad mellan de olika värdeklasserna och antal objekt i resp klass

	<u>Klass 1</u>		<u>Klass 2</u>		<u>Klass 3</u>		<u>Klass 4</u>	
	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>
Slåttermark	32,2	(61)	7,2	(13)	10,8	(20)	3,4	(6)
Betesmark	116	(5)	559	(25)	1004	(44)	594	(26)

Tabell 1 Areal naturlig slåtter- resp betesmark i Örebro län fördelad mellan de olika värdeklasserna. Procentsiffran anger andel av den totala arealen slåttermark resp betesmark.

FÖRDELNING MELLAN NATURTYPER

Av den totala arealen naturlig fodermark är 2 % slåttermark (53,6 ha) och 98 % betesmark (ca 2 273 ha). Fig. 3 visar fördelningen av slåttermark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass och fig. 4 visar samma fördelning av betesmarken. För definition av de olika naturtyperna se sid 5.

I länet förekommer 11 olika naturtyper. Deras andel av den totala arealen naturlig fodermark är enligt följande

NATURTYP (bete)

Annan träd och buskbärande hagmark	7 %
Björkhage	12 %
Blandlövhage	18 %
Ekhage	5 %
Öppen hagmark	34 %
Strandäng - bete	19 %
Hagmark	3 %

NATURTYP (slåtter)

Annan öppen äng	0,4 %
Hackslått	0,1 %
Träd- och buskbärande äng	1,5 %
Strandäng - slåtter	0,2 %

Slåttermark

Av slåttermarkens olika naturtyper är träd- och buskbärande äng den vanligaste. Den omfattar 68 % av slåttermarken. Hit hör flera naturreservat som Tjälvesta äng i Askersunds kommun, Herrfallsäng i Hallsbergs kommun, Garphyttans nationalpark i Örebro kommun, Älvhytteängen i Nora kommun och Björskogsås i Hällefors kommun. Näst största naturtypen är annan öppen äng, 17 %. Till denna hör flera gravfält vilka hävdas genom kulturmiljövårdens omsorg. Stor del av dessa två naturtyper av slåttermark är således redan skyddad även om hävderna i vissa fall kan vara bättre. Strandäng som hävdas genom slåtteri, 11 % av slåttermarken, förekommer endast i två objekt. Det är dels en strandäng intill Dyltaån vid Ervalla i Örebro kommun som slåss med maskin och dels en liten strandäng intill Nittälven i Hällefors kommun som hävdas genom lieslåtteri av en ideell förening. Hackslått, 4 % av slåttermarken, förekommer i nio objekt. Tre kommuner, Degerfors, Karlskoga och Lindesbergs saknar slåttermark.

NATURLIG SLÅTTERMÄRK

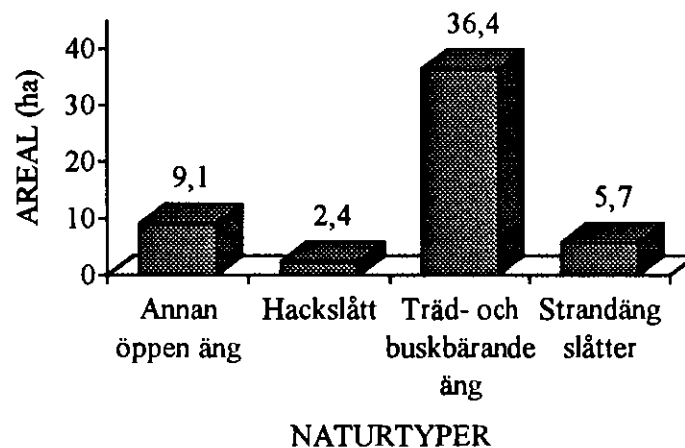

Fig. 3 Areal naturlig slåttermark i Örebro län fördelad mellan de olika naturtyperna

	<u>Klass 1</u>		<u>Klass 2</u>		<u>Klass 3</u>		<u>Klass 4</u>	
	Areal	(Antal)	Areal	(Antal)	Areal	(Antal)	Areal	(Antal)
	ha		ha		ha		ha	
Annan öppen äng	1,9	(4)	2,9	(3)	4,3	(4)		
Träd- och buskbärande äng	29	(5)	4	(1)			3,4	(4)
Hackslått	1,3	(3)	0,3	(2)	0,8	(4)		
Strandäng					5,7	(2)		

Tabell 2 Areal naturlig slåttermark i Örebro län fördelad mellan värdeklasser och naturtyper. Siffror inom parentes anger antal objekt. Observera att i flera fall är objekt lika med delobjekt.

Betesmark

Fig. 4 visar fördelningen av betesmark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass. "Hagmark" kallas betesmark som ej har klassificerats i naturtyp enligt anvisningarna. Hit hör i huvudsak objekt i klass 4 i Laxå kommun. Laxå var den första kommunen som inventerades och de flesta objekten i klass 4 blev vid det inledande skedet inte så väl dokumenterade varför uppgift om naturtyp saknas för dessa. Ett objekt i Askersunds kommun (82:76) med 6 ha hagmark återfinns dock i klass 1, beroende på att det var svårklassificerat.

I tab. 3 redovisas i siffror fördelningen av naturlig fodermark mellan de olika naturtyperna inom resp värdeklass.

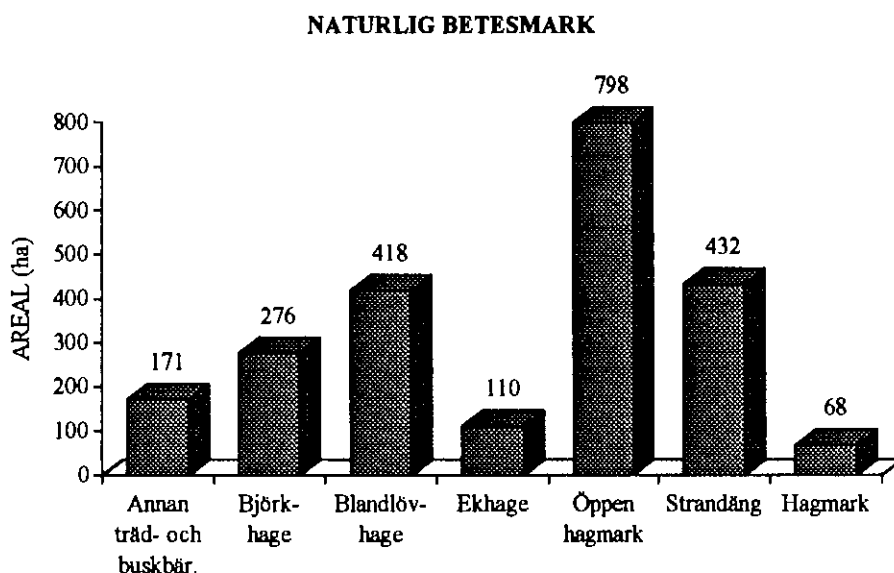

Fig. 4 Areal naturlig betesmark i Örebro län fördelad mellan de olika naturtyperna

Naturtyp	Klass 1		Klass 2		Klass 3		Klass 4	
	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)
Annan träd- och buskbärande hagm.	3	(2)	19	(3)	89	(9)	60	(10)
Björkhage	7	(5)	77	(14)	135	(13)	57	(10)
Blandlövhage	17	(11)	46	(8)	241	(24)	114	(19)
Ekhage			18	(3)	35	(3)	57	(10)
Öppen hagmark	35	(24)	135	(24)	401	(40)	227	(38)
Strandäng - bete	48	(32)	264	(47)	103	(10)	17	(3)
Hagmark	6	(4)					62	(10)
Annan öppen äng	1,9	(1)	2,9	(0,5)	4,3	(0,4)		
Hackslått	1,3	(1)	0,3	(0,05)	0,8	(0,08)		
Träd- och buskbär. äng	29	(20)	4	(0,7)			3,4	(0,6)
Strandäng - slätter					5,7	(0,6)		

Tabell 3 Areal naturlig fodermark i Örebro län fördelad mellan naturtyperna inom resp klass. Procentsiffran anger andel i resp värdeklass.

Den vanligaste naturtypen i länet är öppen hagmark, vilken utgör 34 % av den totala arealen. Här bör påpekas att öppen hagmark kan ha träd och buskar med en täckningsgrad upp till 25 % och att det är ovanligt med hagmarker som är helt träd- och buskfria. Därefter kommer betad strandäng som utgör 19 %. Hit hör stora arealer av Kvismarens naturreservat samt Tysslingen, Sörbysjön, Finnåkerssjön och Österhammarssjön. Gränsen för ekens utbredningsområde går tvärs genom länet och ekhagen är den betesmark som förekommer minst i länet.

FÖRDELNING MELLAN KOMMUNER

Den största andelen naturlig fodermark har Örebro kommun, som också till ytan är den största kommunen. Karlskoga är den kommun som enligt denna inventering har minst areal naturlig fodermark kvar. Figur 5 visar fördelningen av arealen mellan kommunerna och i tabell 4 är arealen uppdelad mellan värdeklasserna oavsett naturtyp inom resp kommun.

Antal objekt i de olika kommunerna är enligt följande:

<i>Kommun</i>	<i>Antal objekt</i>	<i>Kommun</i>	<i>Antal objekt</i>
Laxå	43	Örebro	108
Askersund	93	Nora	15
Hallsberg	82	Lindesberg	47
Kumla	16	Hällefors	18
Degerfors	15	Ljusnarsberg	12
Karlskoga	7		

Ett objekt (80:78 Örebro kommun) ligger tvärs över kommungränser och tillhör förutom Örebro kommun även Kumla och Hallsbergs kommun. Detta objekt finns endast beskrivet under Örebro kommun, men räknas som ett objekt i alla tre kommuner.

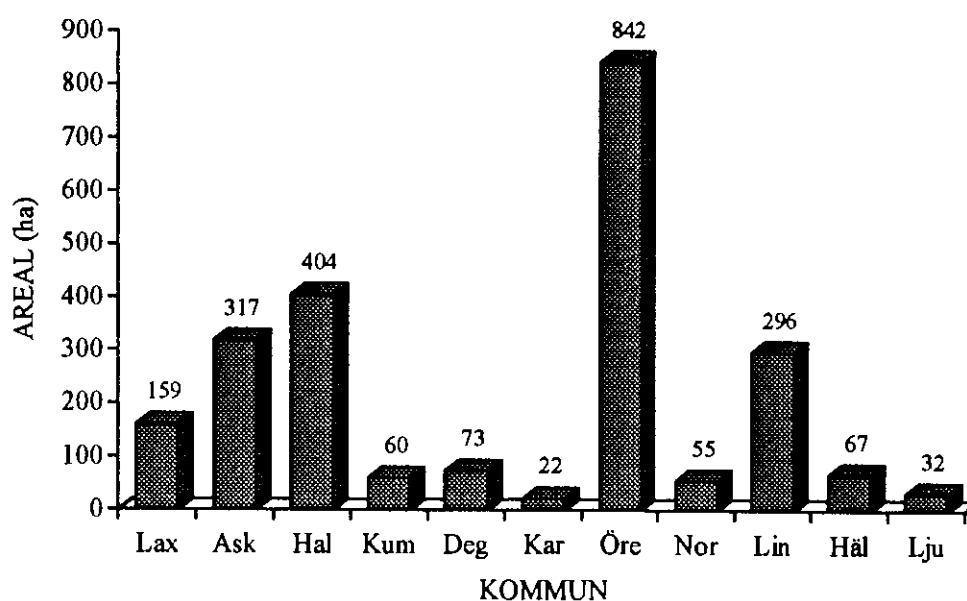
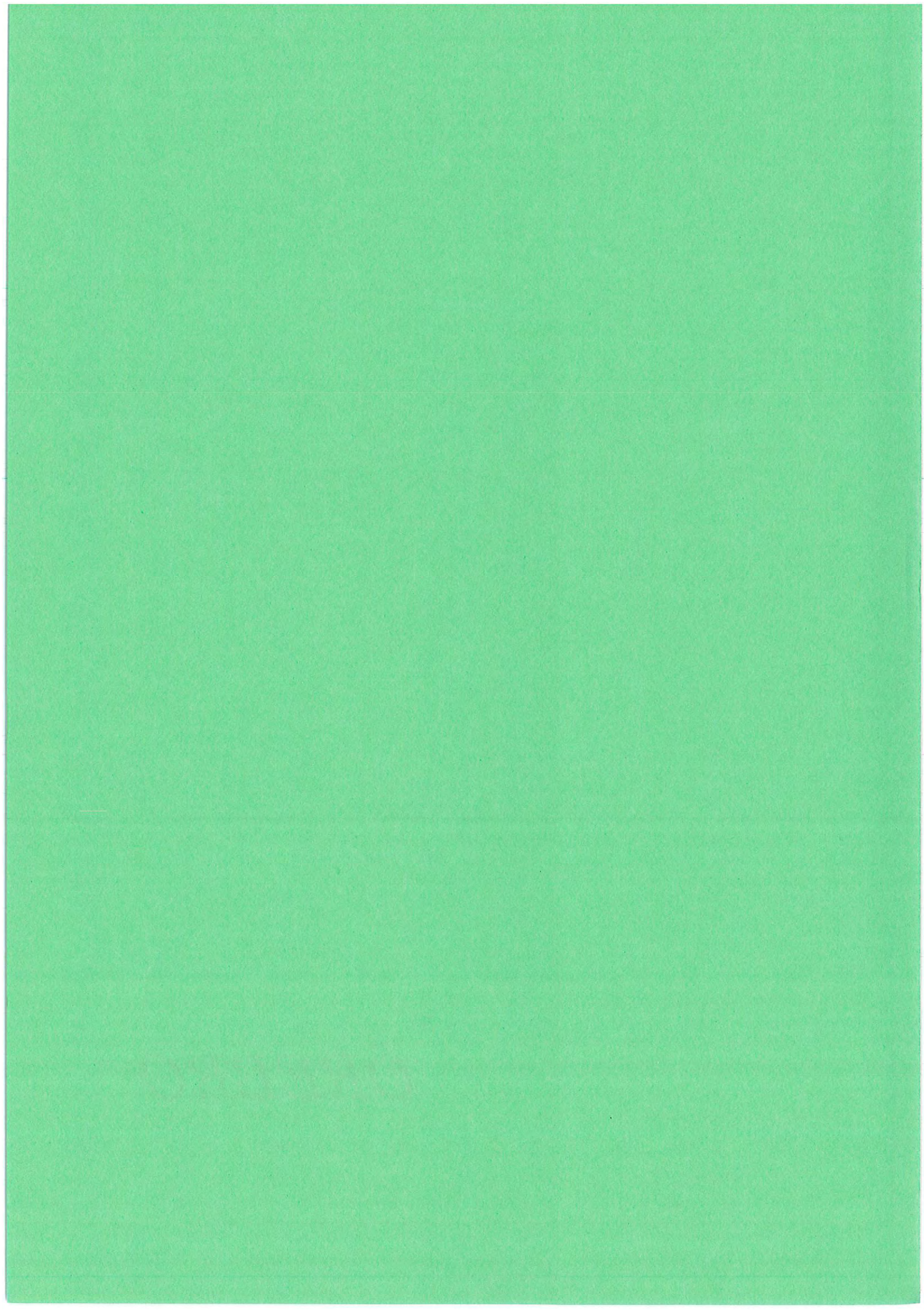

Fig. 5 Areal naturlig fodermark i Örebro län fördelad mellan kommunerna

ÖREBRO

7 ÖREBRO KOMMUN

Örebro kommun präglas av bergslag och bondebygd - den sedan stenåldern brukade närkeslätten med åsvägar, fornlämningar, kyrkor och byar. "Etternärke" kransas i öster av det från medeltiden skapade herrgårdslandskapet kring Hjälmaren, i väster av den skogiga Lekebergslagen i "de blå" Kilsbergen med utlöpare. I kommunen finns femton områden av riksintresse för kulturmiljövården. För tolv av dem utgör odlingslandskapet ett grundläggande värde.

Kommunen ingår i

* *Naturgeografisk region:*

24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken

26 Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen.

27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen.

* *Agrar kulturlandskapsregion:*

11 Mellansvenska skogsbygderna

12 Mälardalens odlingsbygder

* *Produktionsområde:*

Mellersta Sveriges skogsbygder och
Svealands slättbygder

I Örebro kommun har **totalt 842 ha naturlig fodermark** fördelad på **108 objekt** bedömts vara av intresse. **I denna areal ingår ej betad skog** (totalt 145 ha i anslutning till naturlig betesmark). Den betade skogen, som ursprungligen är hagmark, kommer inte heller i fortsättningen att tas med i den statistiska redovisningen, men finns med i objektsförteckning och är nämnd i beskrivningen av objekten.

Förutom de objekt som beskrivs nedan har ytterligare omkring 300 objekt besökts, men bedömts som ointressanta. I ett 20-tal fall var områdena helt eller delvis skogsplanterade och i enstaka fall var områdena bebyggda eller uppodlade. I lite drygt hälften av objekten hade hävden upphört och områdena var mer eller mindre igenväxta. Knappt hälften av objekten hävdades fortfarande, men var svagt till tydligt gödselpåverkade.

FÖRDELNING MELLAN VÄRDEKLASSERNA

Här redovisas fördelningen av den naturliga fodermarken mellan värdeklasserna. Fig. 1 visar andelen areal i procent och fig. 2 visar fördelningen av arealen i ha samt antal objekt i resp värdeklass.

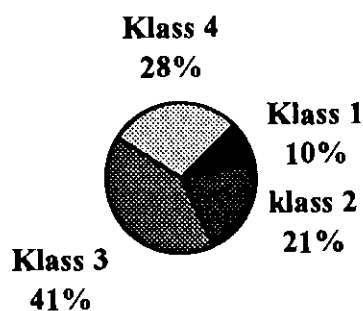

Fig. 1 Andel naturlig fodermark i Örebro kommun fördelad mellan värdeklasserna

Nio objekt (80:13, 80:14, 80:48, 80:51, 80:57, 80:67, 80:75, 80:76 och 80:81) innehåller delobjekt vilka har värderats olika och därmed tillhör olika värdeklasser. När det gäller fördelningen av *antal objekt* mellan värdeklasserna (fig. 2) redovisas dessa objekt endast i en värdeklass. Vid fördelningen av *arealen* mellan värdeklasserna har däremot varje delobjekt redovisats i sin värdeklass.

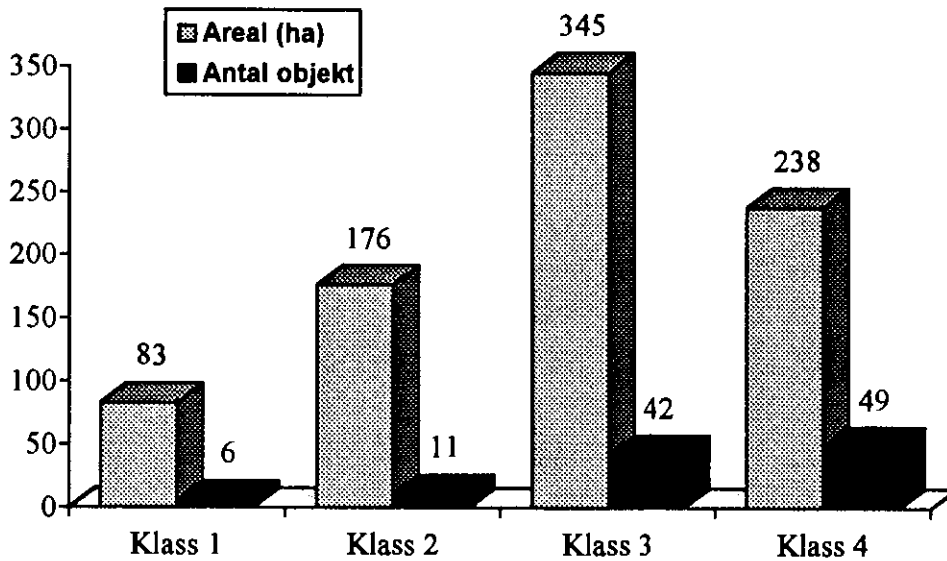

Fig. 2 Areal naturlig fodermark i Örebro kommun fördelad mellan värdeklasserna och antal objekt i resp klass

FÖRDELNING MELLAN NATURTYPERNA

Av den totala arealen fodermark är 2 % slåttermark (18,3 ha) och 98 % är betesmark (ca 824 ha).

I kommunen förekommer 10 olika naturtyper, varav fyra är slåttermark. Fig. 2 visar fördelning av slåttermark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass och fig. 3 visar samma fördelning av betesmarken. I tabell 1 redovisas i siffror fördelningen av arealen mellan de olika naturtyperna inom resp värdeklass. För definition av de olika naturtyperna se sid 5.

NATURLIG SLÅTTERMARK

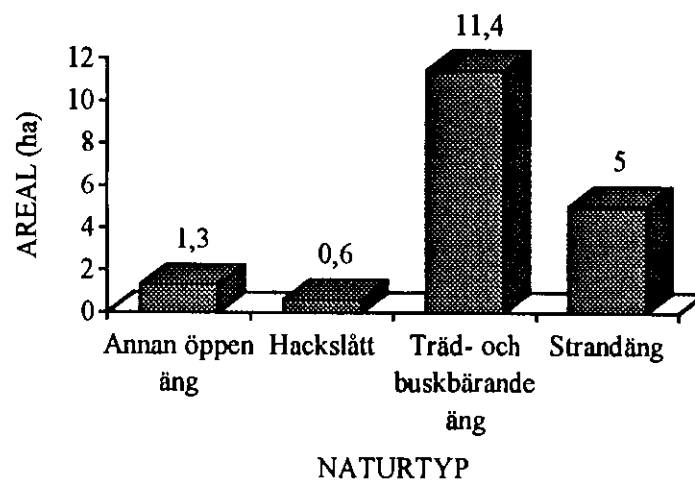

Fig. 3 Areal naturlig slåttermark i Örebro kommun fördelad mellan naturtyperna

NATURLIG BETESMARK

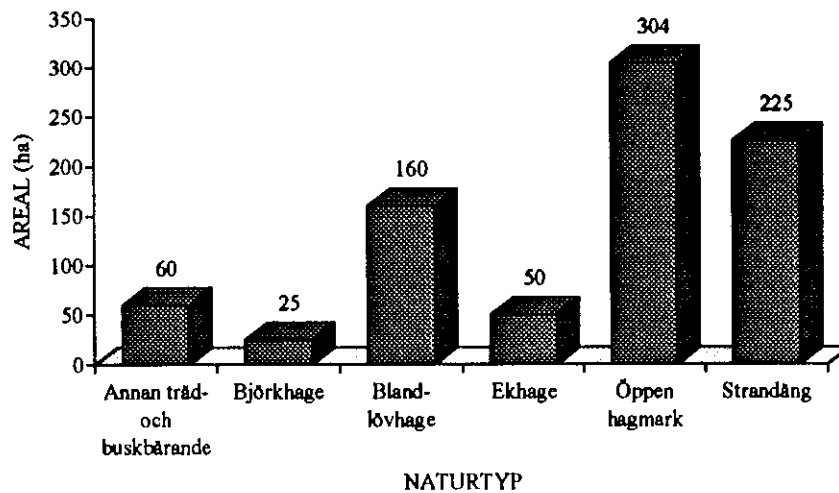

Fig. 4 Areal naturlig betesmark i Örebro kommun fördelad mellan naturtyperna

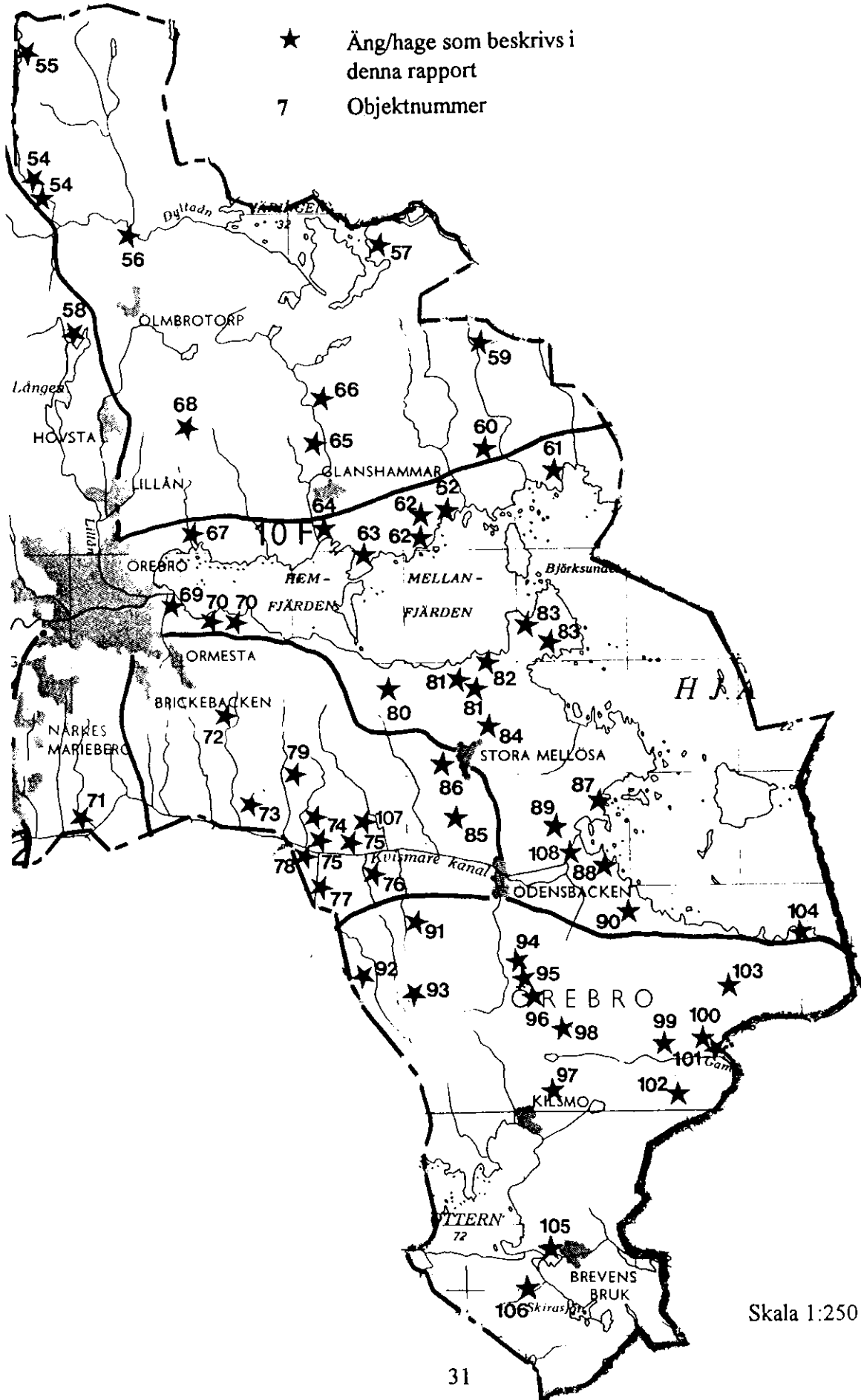
Av den totala arealen betesmark är 7 % annan träd- och buskbärande hagmark, 3 % björkhage, 20 % blandlöv- hage, 6 % ekhage, 37 % öppen hagmark och 27 % strandäng.

Naturtyp	Klass 1		Klass 2		Klass 3		Klass 4	
	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)
Annan träd- och buskbärande hagn.	2,9	(4)	5,7	(3)	27,1	(8)	24	(10)
Björkhage			3,5	(2)	16,5	(5)	4,8	(2)
Blandlöv- hage	11,7	(14)	7	(4)	102,5	(30)	38,9	(17)
Ekhage					12	(3)	37,7	(16)
Öppen hagmark	11,2	(13)	10	(6)	159,4	(46)	123,3	(52)
Strandäng - bete	48	(58)	149,5	(85)	22	(6)	5,5	(2)
Annan öppen äng	0,7	(0,8)	0,6	(0,3)				
Hackslätt	0,6	(0,7)						
Träd- och busk- bärande äng	8	(10)					3,4	(1)
Strandäng -slätter					5	(2)		

Tab. 1 Areal naturlig fodermark i Örebro kommun fördelad mellan naturtyperna inom resp klass. Procentsiffran anger andel i resp värdeklass.

ÄNGS- OCH HAGMARKER I ÖSTRA ÖREBRO KOMMUN

Skala 1:250 000

ÄNGS- OCH HAGMARKER I ÖREBRO KOMMUN

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
80:1	NORRA BERG	3	Öppen hagmark	1
80:2	NORRA HERRGÅRDA	4	Öppen hagmark	2,5
80:3	LOGSJÖ	4	Öppen hagmark	1
			Blandlövhage	1,8
			Betad skog	1,9
80:4	SKARBY	4	Ekhage	1
			Öppen hagmark	3
80:5	STORA TJUGESTA	4	Öppen hagmark	6,7
80:6	VILSTA ÖR	4	Öppen hagmark	4
80:7	HÅVESTA OCH PÅLTORP	3	Blandlövhage	3,5
			Ekhage	3,5
80:8	KARTÄNGEN	3	Öppen hagmark	1,2
80:9	SKEPPSTA	4	Ekhage	0,7
			Annan träd- och buskbärande hagmark	2
80:10	SKÅTTORP	3	Ekhage	3,5
			Björkhage	3,5
			Öppen hagmark	2
80:11	BACKEN	3	Öppen hagmark	1,9
80:12	RISEBERGA KLOSTER	4	Träd- och buskbärande äng	1,5
80:13	HÅRVESTA NORRA	2	Blandlövhage	7
			Annan träd- och buskbärande hagmark	2,2
		3	Blandlövhage	9,5
80:14	HÅRVESTA SÖDRA	3	Blandlövhage	0,5
		4	Öppen hagmark	2
			Betad skog	2,5
80:15	BINNINGE	3	Öppen hagmark	3
80:16	LEDÄNG	4	Öppen hagmark	1,8
80:17	VÄSTANÅS	2	Strandäng - bete	12,5
			Öppen hagmark	4
80:18	HINDERSTORP	4	Öppen hagmark	1,1
80:19	GRINDSTORP	4	Öppen hagmark	0,5
80:20	FALLHYTTAN	3	Öppen hagmark	5
80:21	SIXTORP	2	Blandlövhage	2,7
80:22	SÖDRA STORSJÖN	4	Träd- och buskbärande äng	0,4
80:23	STENBÄCKEN	4	Annan träd och buskbärande hagmark	1,9
80:24	KINKHYTTAN	3	Öppen hagmark	0,8
80:25	SÖDRA VISSBODA	1	Öppen hagmark	5,2
			Blandlövhage	4,7
			Hackslått	0,6
			Betad skog	0,6

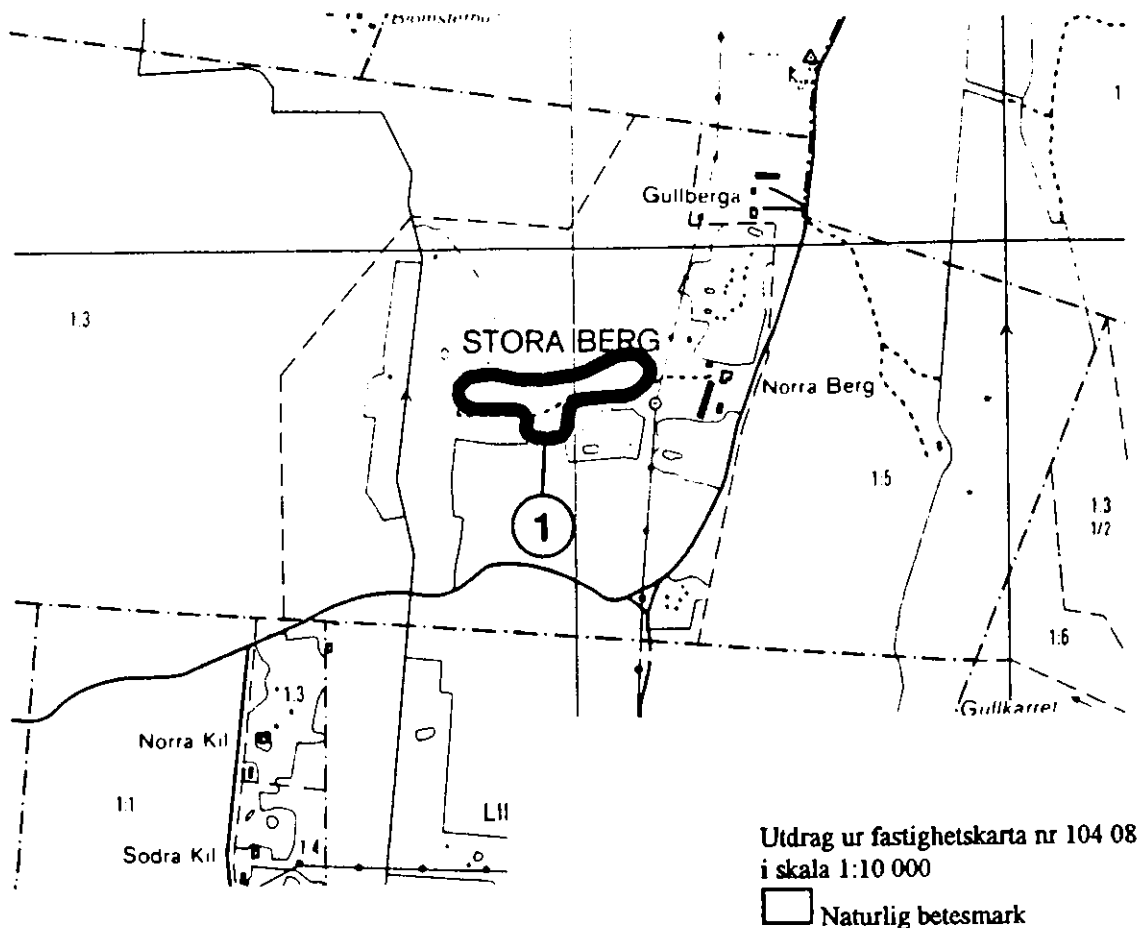
Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
80:26	DAMMEN	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	1
80:27	LEKHYTTAN	1	Annan träd- och buskbärande hagmark	2,9
			Blandlövhage	7
			Öppen hagmark	2,5
80:28	FALLET	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	0,5
80:29	LEKHULT	4	Öppen hagmark	4
80:30	LEKEBERGA-SÄLVEN NATURRESERVAT	4	Öppen hagmark	5
			Blandlövhage	5
			Betad skog	22
80:31	SMEDSTORP	4	Öppen hagmark	3,8
			Blandlövhage	1,2
80:32	ÖVRE ÖSTA	3	Öppen hagmark	3,7
80:33	LÖVSÄTTER	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	2,5
80:34	RÅBERGA	4	Öppen hagmark	1,3
			Betad skog	1,2
80:35	VADHOLM	4	Öppen hagmark	2
80:36	DYRINGSTORP	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	1
80:37	ÅNSTA	3	Öppen hagmark	5
			Björkhage	13
80:38	GÖTAVI	1	Öppen hagmark	3,5
80:39	LANNA	3	Blandlövhage	2,7
			Öppen hagmark	6,5
			Betad skog	1
80:40	NEDRAGÅRDEN I SVENSHYTTAN	3	Blandlövhage	1,4
			Öppen hagmark	3
			Betad skog	3,5
80:41	GARPHYTTANS NATIONALPARK	1	Träd- och buskbärande äng	8
80:42	SUTTARBODA	4	Öppen hagmark	5,8
			Betad skog	3,7
80:43	HJULÅSEN	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	2,1
80:44	ARVABY	4	Öppen hagmark	2,6
80:45	MAGASINHAGEN	4	Blandlövhage	13
80:46	LATORPSÅNG NATURRESERVAT	1	Annan öppen äng	0,7
			Öppen hagmark	5
80:47	HAGBYÄNG	2	Annan öppen äng	0,6
80:48	KVARNTORP OCH GYMNINGE	3	Öppen hagmark	2,4
		4	Öppen hagmark	5,5
80:49	FILIPSHYTTAN	3	Öppen hagmark	2,5
			Blandlövhage	3,2
80:50	FRÖSVİDAL	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	9

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
80:51	TYSSLINGEN	3	Öppen hagmark	4
		2	Strandäng - bete	22
		3	Strandäng - bete	13
			Betad strandskog	4
80:52	LOCKHYTTAN	3	Blandlövhage	8,9
80:53	BOCKSBODA	4	Björkhage	0,7
80:54	NORSEBÄCK	4	Öppen hagmark	2,5
80:55	GEIJERSLUND	4	Öppen hagmark	6
80:56	DYLTAÅN - ERVALLA	3	Strandäng - slåtter	5
80:57	SUNDBY	3	Strandäng - bete	3
		4	Ekhage	1,7
			Strandäng bete	5,5
			Blandlövhage	6,5
			Öppen hagmark	1,5
80:58	LÅNGBYN	3	Strandäng - bete	2
80:59	LYSINGE	4	Björkhage	2,1
			Blandlövhage	1,7
80:60	VITTESBERG - SLYTE	2	Björkhage	3,5
			Anna träd- och buskbärande hagmark	3,5
			Betad skog	3,2
80:61	GÖTARSVIK	4	Öppen hagmark	5
			Betad lövskog	17,5
80:62	EKEBERG	3	Ekhage	4,3
			Öppen hagmark	8,5
			Strandäng - bete	4
80:63	SKÄVESUND	3	Öppen hagmark	5,9
			Blandlövhage	3,9
80:64	GÄDDEBY	4	Öppen hagmark	3,5
			Betad skog	14,5
80:65	ERIKSBERG	4	Öppen hagmark	1,6
80:66	SKOGBERG	3	Öppen hagmark	1,6
			Betad skog	1,7
80:67	MYRÖ	3	Öppen hagmark	2
			Blandlövhage	4,2
		4	Ekhage	4
80:68	MANTORP	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	2,5
80:69	OSET NATURRESERVAT	2	Strandäng - bete	21
80:70	HJÄLMARSBERG	3	Blandlövhage	28,2
80:71	HÄRMINGE	4	Öppen hagmark	19
			Betad skog	7
80:72	SEGOLSTORP	4	Öppen hagmark	1,7

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
80:73	ÖKNA	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	10,3
			Ekhage	0,7
			Öppen hagmark	1,5
			Betad skog	10
80:74	ÖN	3	Öppen hagmark	28,5
			Betad skog	7,5
80:75	ÅSLAHOLMEN OCH	2	Öppen hagmark	5,5
	ÖBY KULLE - NATUR-	3	Öppen hagmark	2
	RESERVAT			
80:76	FISKINGE	1	Strandäng -bete	48
	NATURRESERVAT	3	Öppen hagmark	7,5
		4	Björkhage	2
			Betad strandskog	47
80:77	HAMMARMADEN	2	Strandäng - bete	80
	NATURRESERVAT			
80:78	NYÄNGEN	2	Strandäng - bete	40
	NATURRESERVAT			
80:79	HIDINGSTA	4	Öppen hagmark	4,2
80:80	KOFALLET	4	Träd- och buskbärande äng	1,5
80:81	BÖRSHOLM OCH	3	Blandlövhage	7
	ÖSTRA RYNNINGE		Annan träd- och buskbärande hagmark	10
		4	Öppen hagmark	3,2
80:82	SMEDSHAGEN	3	Blandlövhage	11,5
80:83	GÖKSHOLM	4	Öppen hagmark	8,7
			Ekhage	9,8
80:84	SANDÅKER	4	Ekhage	10
80:85	VALNÄS	4	Öppen hagmark	6
80:86	DÖMESTA	3	Öppen hagmark	12,7
80:87	HJÄLMARSHOLM	3	Blandlövhage	1,5
			Öppen hagmark	8
			Betad strandskog	7,5
80:88	PRÄSTGÅRDEN I	3	Öppen hagmark	5
	SEGBERSJÖ		Betad strandskog	1
80:89	EGBYÅSEN	2	Öppen hagmark	0,5
	NATURMINNE			
80:90	EBBERUD	3	Öppen hagmark	2,4
80:91	PRÄSTGÅRDEN I	3	Blandlövhage	6,5
	ASKERSBY		Betad skog	10,5
80:92	KÖPSTA	3	Blandlövhage	3,8
80:93	ÄSSBRON	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	0,5
80:94	BJÖRNHOVDA	4	Öppen hagmark	4,5
80:95	BUNKSÄTTER	4	Öppen hagmark (f d åker m många rösen)	0,5
80:96	SVENSTORP	3	Öppen hagmark	1,3

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
80:97	LABBETORP	4	Annan träd- och buskbärande hagmark Betad skog	1 6
80:98	HIMMER	3	Öppen hagmark	6,7
80:99	INGVALDSTORP	3	Öppen hagmark Annan träd- och buskbärande hagmark	1,7 1,3
80:100	TRYTORP	3	Öppen hagmark	1
80:101	SÖDRA VILLTUNGLA	4	Blandlövhage	2,7
80:102	STORA BERG OCH LILLA BERG	3	Öppen hagmark Annan träd- och buskbärande hagmark	4,2 3,5
80:103	GUNNARSTORP	3	Öppen hagmark Betad skog	2,5 4,4
80:104	ÖSTRA DIMBO	3	Blandlövhage Betad skog	3,5 14
80:105	PÅLTORP	4	Öppen hagmark	0,6
80:106	DALEN	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	2
80:107	SÖRÖN NATURRESERVAT	4	Öppen hagmark Blandlövhage	5,5 7
80:108	SEGERSJÖ - DJURGÅRDEN	4	Ekhage	10,5

80:1 NORRA BERG

Tångeråsa SN
Topoblad: 1042

Invent. datum: 89.07.12
Koord. 65507/14409 10E0I0A7J

Gården Norra Berg ligger i mellanbygden strax öster om Skagershultsmossen.

Beskrivning

Väster om gården finns ca 1 ha öppen hagmark. Trädskiktet består av några spridda björkar samt enstaka granar. En bildar ett glesk buskskikt. Friskäng av rödventyp och fuktäng av högrörttyp är de vegetationstyper som förekommer. Intill åkerkanten är marken svagt gödselpåverkad, men i övrigt är hagen ogödslad. Slätter- och betesgynnade arter som darrgräs, ängsvädd, brunört och vårbrodd är vanliga. Revfibbla, prästkrage och ormröt är mindre vanliga, och i enstaka exemplar finns blåsuga, ängsfryle, kattfot och sommarfibbla.

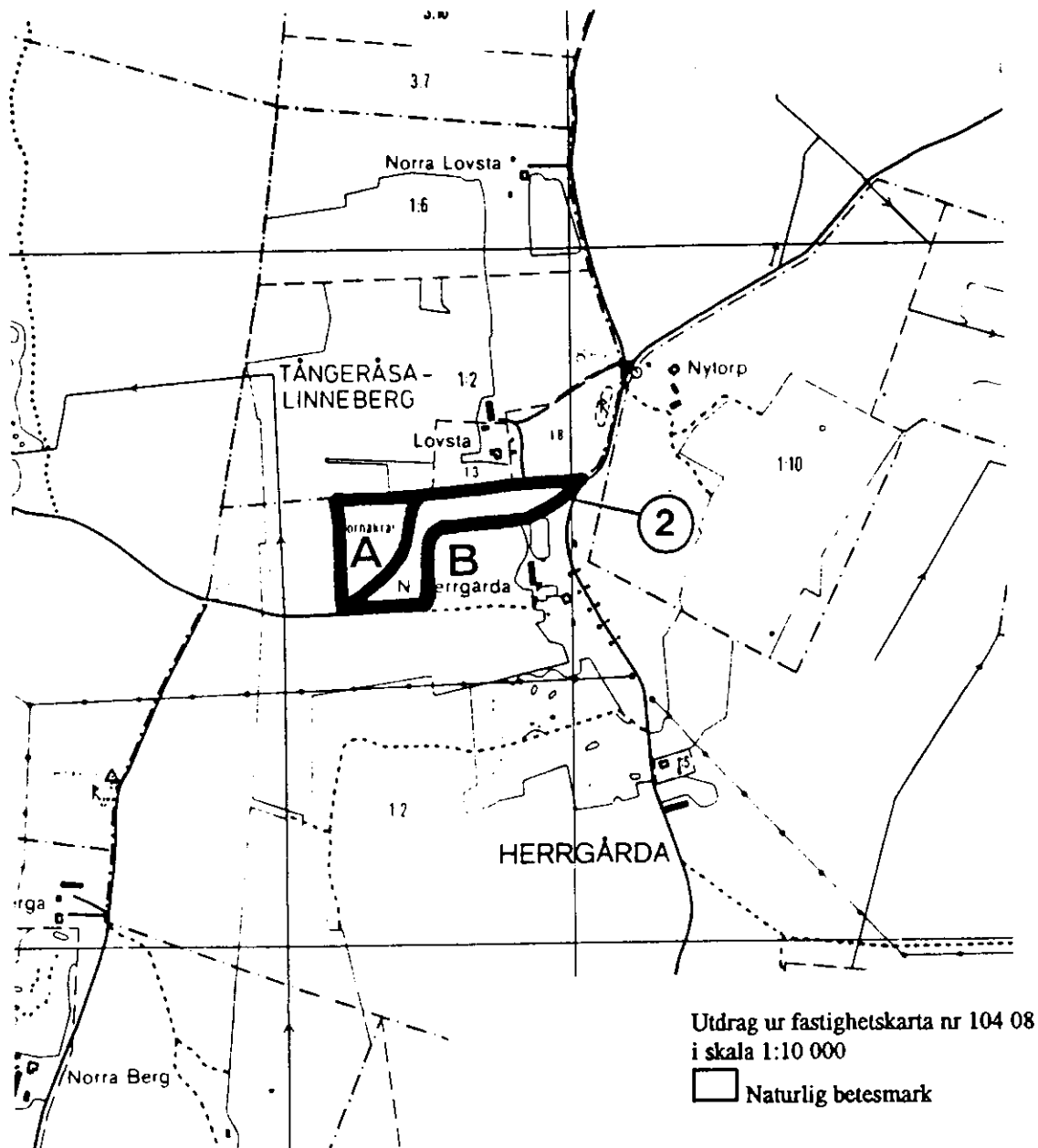
Hävd

Hagen betas av hästar och hävden är god.

Bedömning

Hagen är liten men hyser en representativ flora med värdefulla hävdgynnade arter.

Klass 3

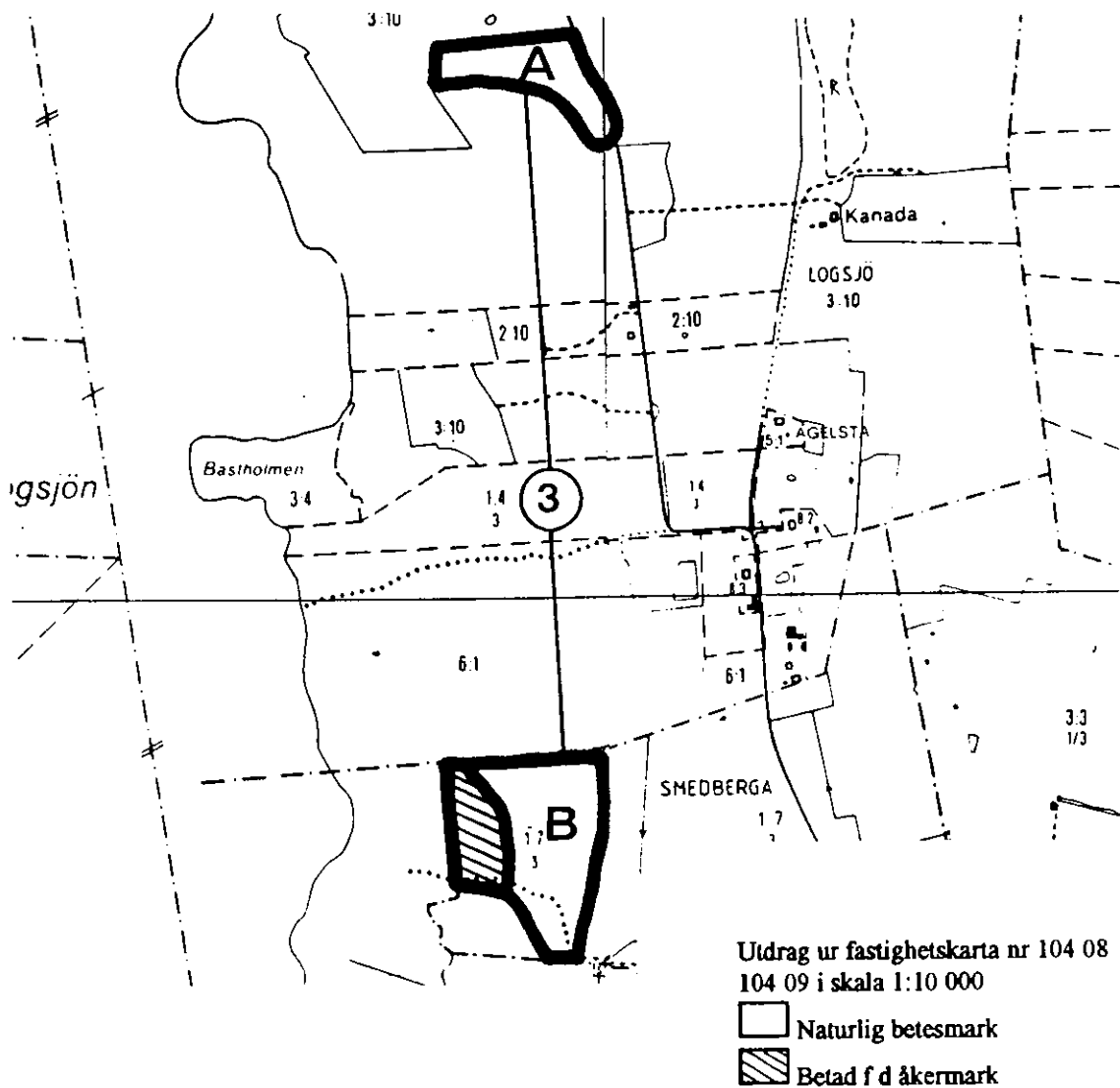
80:2 NORRA HERRGÅRDA

Tångeråsa SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.09.27
Koord. 65515/14417 10E011B5H

Vid Norra Herrgård, som ligger i mellanbygden öster om Skagershultsmossen, finns tillsammans ca 2,5 ha öppen hagmark. Område (A) betades inte vid inventeringstillfället. Stängsel fanns kvar men var bitvis trasigt. Det glesa trädskiktet består av björk och enstaka små granar. Buskskiktet är tätare och består av en. Den östra delen (B) betas av nötkreatur. Björk och en bildar träd- resp buskskikt. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och fuktäng av gräs-lågstartyp dominerar fältskiktet. Den opåverkade florin innehåller stagg, ängsskallra, harstarr och vårbrodd. Ormrot och gökört finns i mindre mängd och endast i (A). Hävden i (B) och på den angränsande åkern i norr är god.

Klass 4

80:3 LOGSJÖ OCH SMEDBERGA

Tångeråsa SN
Topoblad: 1042

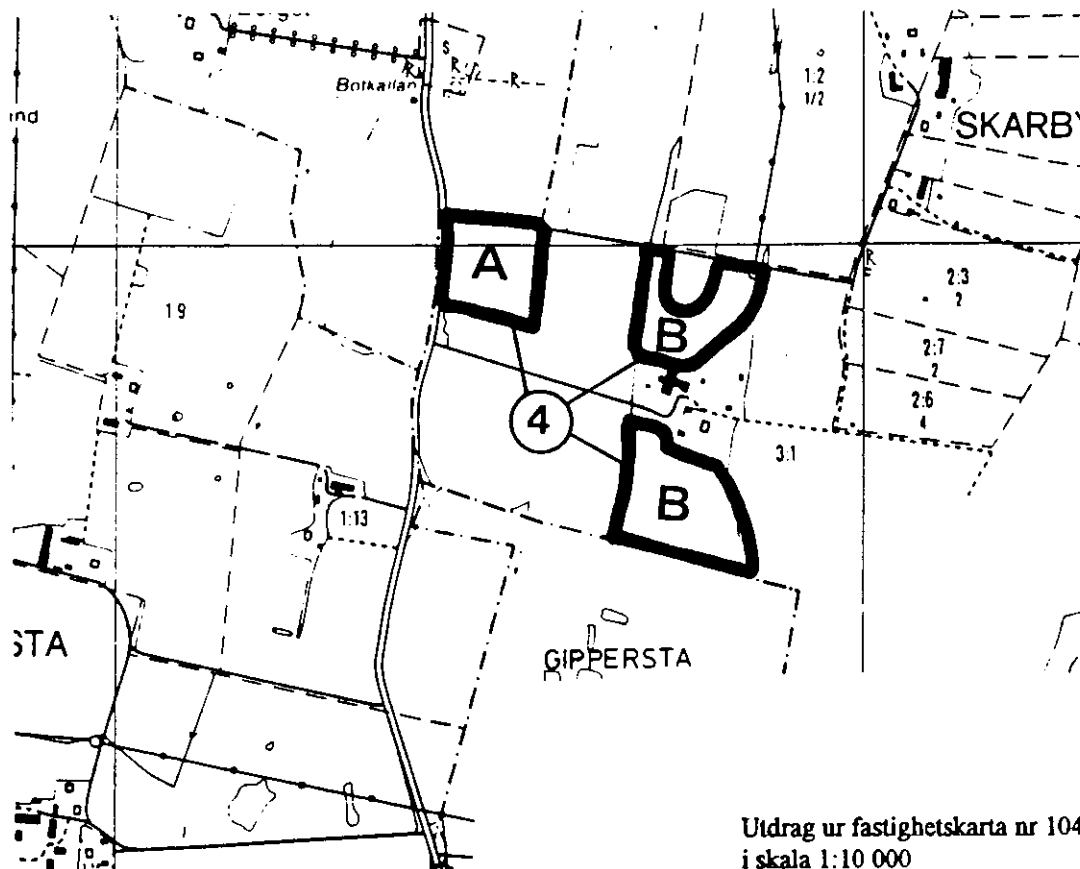
Invent.datum: 89.09.27
Koord. (A) 65547/14449 10EI4E7J
(B) 65536/14448 10EI3E6I

I övergången mellan odlingslandskap och skogsbygd i den sydvästra delen av kommunen ligger den näringsrika Logsjön och vid dess östra sida finns ett par betade områden. Mycket litet av den naturliga fodermarken i denna trakt är fortfarande under hävd.

Område (A) är 1 ha öppen betesmark. Marken är flack och stenig. Det glesa trädskiktet är koncentrerat till skogskanten. Buskskiktet är också gles och består av spridda enar. Fuktäng och friskäng bildar fältskikt. Floran är troligen svagt gödselpåverkad och hävdindikatorerna är få. Sparsamt förekommer gökärt, ängsviol, blåsuga, revfibbla, harstarr, stagg, knägräs och darrgräs. I hagen finns ett par odlingsrösen.

Område (B) är 3,7 ha stor och består till ca hälften av skog, som bitvis utgörs av mycket täta hasselsnår. Den andra hälften är en blandlövhage med täta klubbalsbestånd och ett buskskikt bestående av framförallt hassel och alsly, men även en. Vegetationstyperna är frisk- och fuktäng. Hagen är gödselpåverkad. Hävdgynnade arter saknas nästan helt. Runt sly och buskage är det välbetat och en mindre f d åker i väster betas också. Längs åkern och en liten brukningsväg finns en stengärdesgård.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 09
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:4 SKARBY

Hackvads SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.07.07
Koord. (A) 65529/14484 10E0J2D9E
(B) 65527/14487 10E0J2D7H

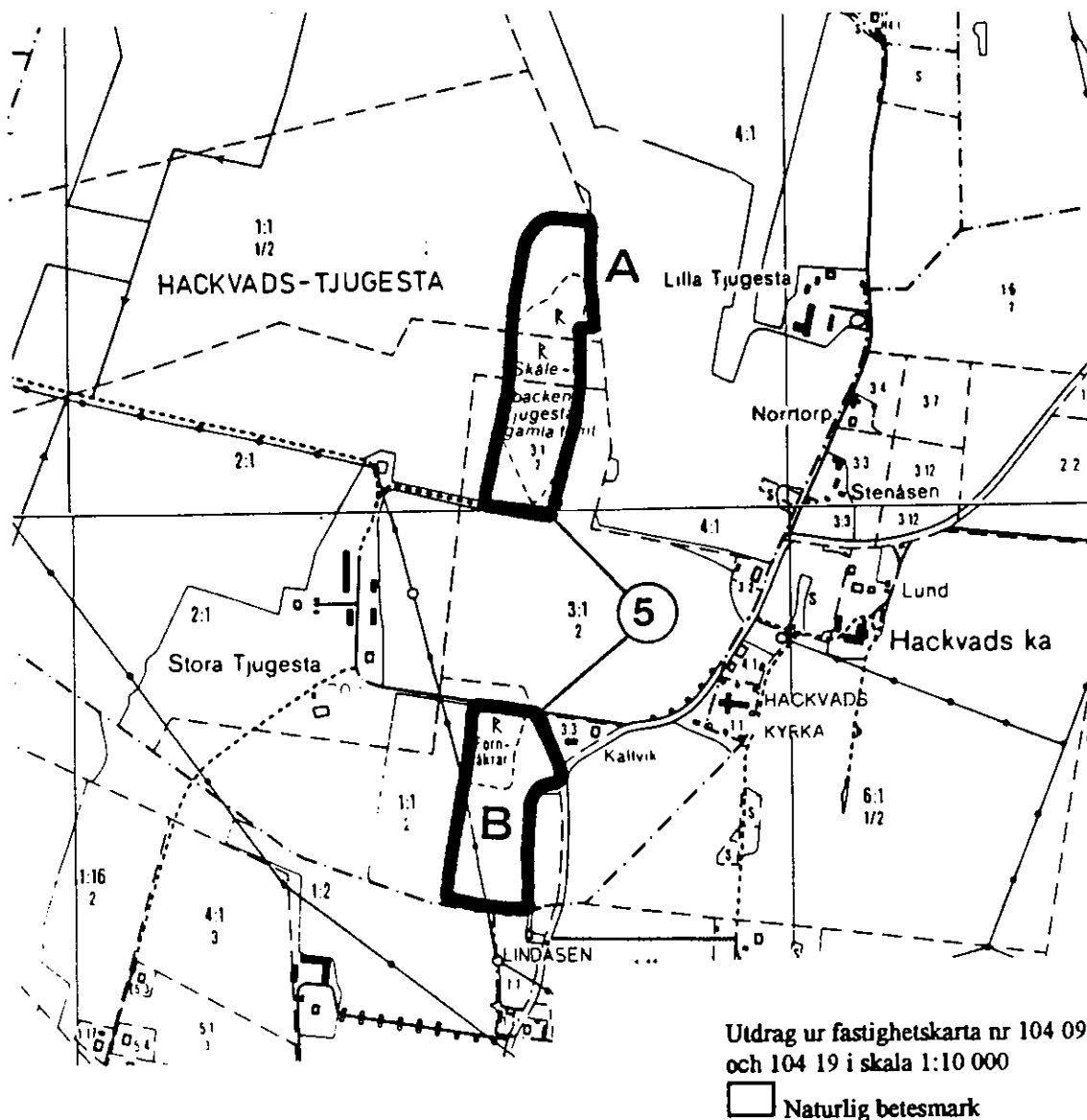
Skarby är beläget i ett öppet odlingslandskap. Vid vägskälet finns en fin ekhage (A), 1 ha stor. Vegetationstypen är friskäng. Hagen är gödselpåverkad och saknar därför slåtter- och betesgynnade arter, men är värdefull för landskapsbilden.

På båda sidor om gården betas tillsammans ca 3 ha öppen hagmark (B) som i norr övergår till skog. Hägg, lönn, björk, gran och ek växer intill skogskanten. Buskskiktet domineras av en men innehåller även nypon. Södra hagen som är 2 ha stor saknar både träd och buskar med undantag av en enda björk. Den dominerande vegetationstypen är friskäng av rödventyp men färsvingeltorräng finns också. Prästkrage, liten blålocka, bockrot, rödklint och vårbrodd finns det gott om. Brudbröd, darrgräs och rödkämpar är mindre vanliga. Floran är åtminstone delvis opåverkad av gödsel och hagarna är väl till måttligt betade av hästar. Hagmarken är ett fint inslag i landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1 (drumlinområdet)

Klass 4

80:5 STORA TJUGESTA

Hackvads SN
Topoblad: 1042

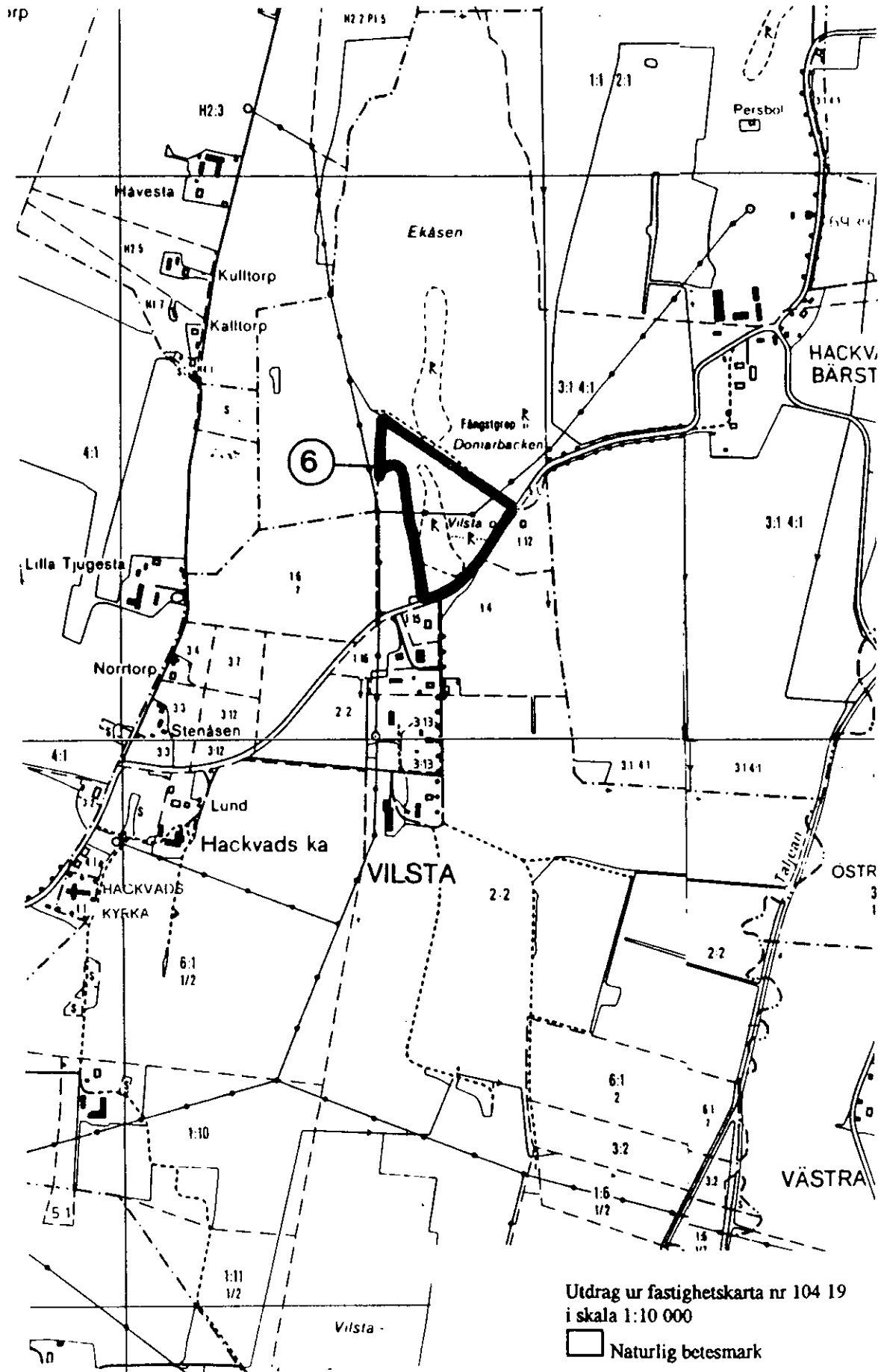
Invent.datum: 89.07.04
Koord. (A) 65552/14486 10E1J0D2G
(B) 65546/14485 10E0J4D6F

Stora Tjugesta ligger i ett öppet landskap i västra kanten av drumlinområdet vid Hackvad. Här finns två områden med öppen hagmark, båda omges helt av åkermark. Hage (A) är 4 ha och (B) är 2,7 ha. Det biologiska värdet är litet eftersom florán är utarmad p g a gödselpåverkan. I den södra hagen (B) finns dock några få slätter- och betesgynnadearter kvar och båda hagarna utgör ett fint avbrott i det åkerdominerade landskapet. Fornåkrar, stengärdesgårdar, odlingsrösen och husgrunder finns i betesmarken.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Riksintresse: K 10, NT 11

Klass 4

80:6 VILSTA ÖR

Hackvads SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.07.04 och 91.07.11
Koord. 65554/14495 10F1J0E4F

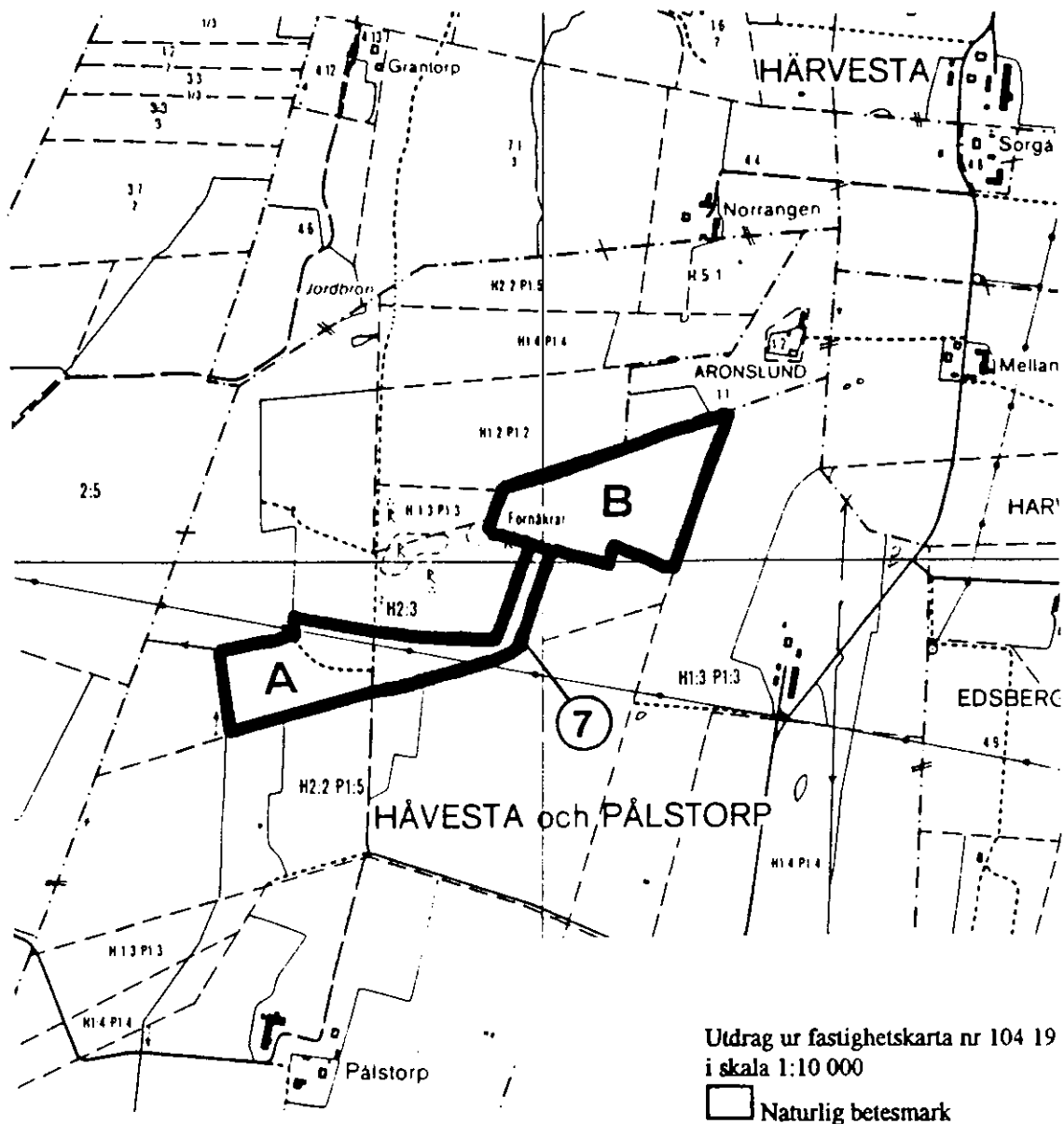
I söderslutningen av en drumlin i det omväxlande landskapet vid Hackvad betas 4 ha öppen hagmark. I hagen finns ett gravfält med högar och stensättningar. Ask dominerar trädskiktet och i buskskiktet förekommer främst nypon. Träden växer mestadels längs norra kanten och vid stenrösen. Förutom odlingsrösen finns även stengärdesgård längs norra gränsen. Dominerande vegetationstyper är torr- och friskäng. Hagen är väl till måttligt betad av nötkreatur, men stor del av den är gödselpåverkad. Längs den norra gränsen är dock floran opåverkad. På denna del kan man finna en del hävdgynnade växter. Brudbröd, rödklint, bockrot, prästkrage, gökärt, stor blåklocka och rödkämpar är ganska talrika. Vid tidigare inventering har även den sällsynta säfferoten noterats.

Norr om hagen har den gamla lövskogen gallrats och betes numera av får. Här finns stora gamla och bredkronade ekar och stengärdesgårdar, men de hävdgynnade arterna saknas.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 47 b
Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Riksintresse: K 10, NT 11

Klass 4

80:7 HÅVESTA OCH PÅLSTORP

Hackvads SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.07.04
Koord. 65568/14489 10E1J1D8J

Landskapet vid Håvesta och Pålstorp är vackert kuperat av drumlinor och består av en blandning av åker, hagmark och skog.

Beskrivning

Hagmarken är totalt 7 ha stor och övergår till betad skog i norr.

Område (A) är en 3,5 ha stor igenväxande blandlövhage. Västra delen sluttar svagt ner mot myrmark. Främst björk men även apel, gråal, asp och några granar bildar trädskiktet, som är glest och i huvudsak koncentrerat till den västra delen. I buskskiktet, som är tätare och mer

utbrett, dominerar en och björksly, men brakved, aspsly samt små granar och tallar förekommer också. Vegetationstypen i den lägre belägna delen i väster är fuktäng av högörttyp. Högre upp i sluttningen dominerar friskäng av rödventyp, men friskäng av skogsnävatyp finns också. I östra delen förekommer gräshed av rödventyp. Floran är ogödslad. De hävdgynnade arterna harstarr och vårbrodd är vanliga i hela området. Gökärt och ögontröst är fläckvis talrika och i den östra delen dominerar stagg. Sparsamt förekommer grönvit nattviol, revfibbla, blåsuga, prästkrage och ängsfryle.

Längst i öster finns en 3,5 ha stor ekhage (B). Under de glest stående ekarna växer nypon och enstaka hasselbuskar. Vegetationstyperna är friskäng av rödven- och skogsnävatyp samt fuktäng av tuvtåteltyp. Inga tydliga tecken på kvävepåverkan finns. De hävdgynnade arterna är få. Gökärt och vårbrodd är vanliga och i liten mängd förekommer prästkrage, stor blåklocka och slåttergubbe.

Hävd

Hävden sker genom bete av nötkreatur. Hävden var vid inventeringstillfället måttlig till god, men buskskiktet i område (A) är bitvis alltför utbrett.

Kulturvärden

I område (B) finns fornlåkrar och en gammal husgrund.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Drumlinområdet i Hackvad.

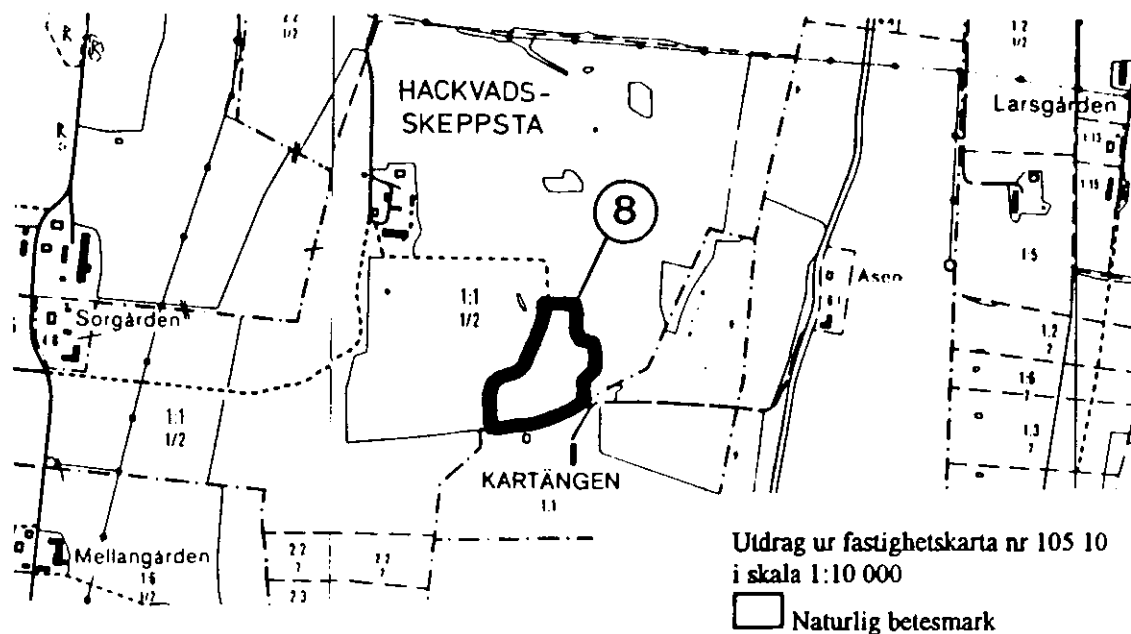
Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1

Riksintresse: K 10, NT 11

Bedömning

Arealen är relativt stor och hagmarken är fint inslag i landskapsbilden. Den rikliga förekomsten av stagg indikerar långvarig hävd och ogödslad mark.

Klass 3

80:8 KARTÄNGEN

Hackvad SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.07
Koord. 65574/14502 10F1A2A4C

Den lilla gården Kartängen ligger i det omväxlande drumlinlandskapet vid Hackvad.

Beskrivning

Norr om gården betas 1,2 ha öppen hagmark. Marken är flack och stenig. Någon enstaka asp, rönn, björk, hägg och ek bildar trädskikt. Buskskiktet består endast av några få nyponbuskar. Friskäng av rödventyp och fuktäng av högörttyp är de dominerande vegetationstyperna, men små inslag av blåbär-lingonhed förekommer också. Inga tydliga spår av kvävepåverkan finns, men antalet arter som är typiska för en hävdad och ogödslad mark är tämligen få. Gökärt, ängsvädd, vårbrodd och harstarr är ganska talrika. Kattfot, darrgräs och prästkrage finns endast i fåtal.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är god.

Kulturvärden

En stengärdesgård finns bevarad

Tidigare inventeringar

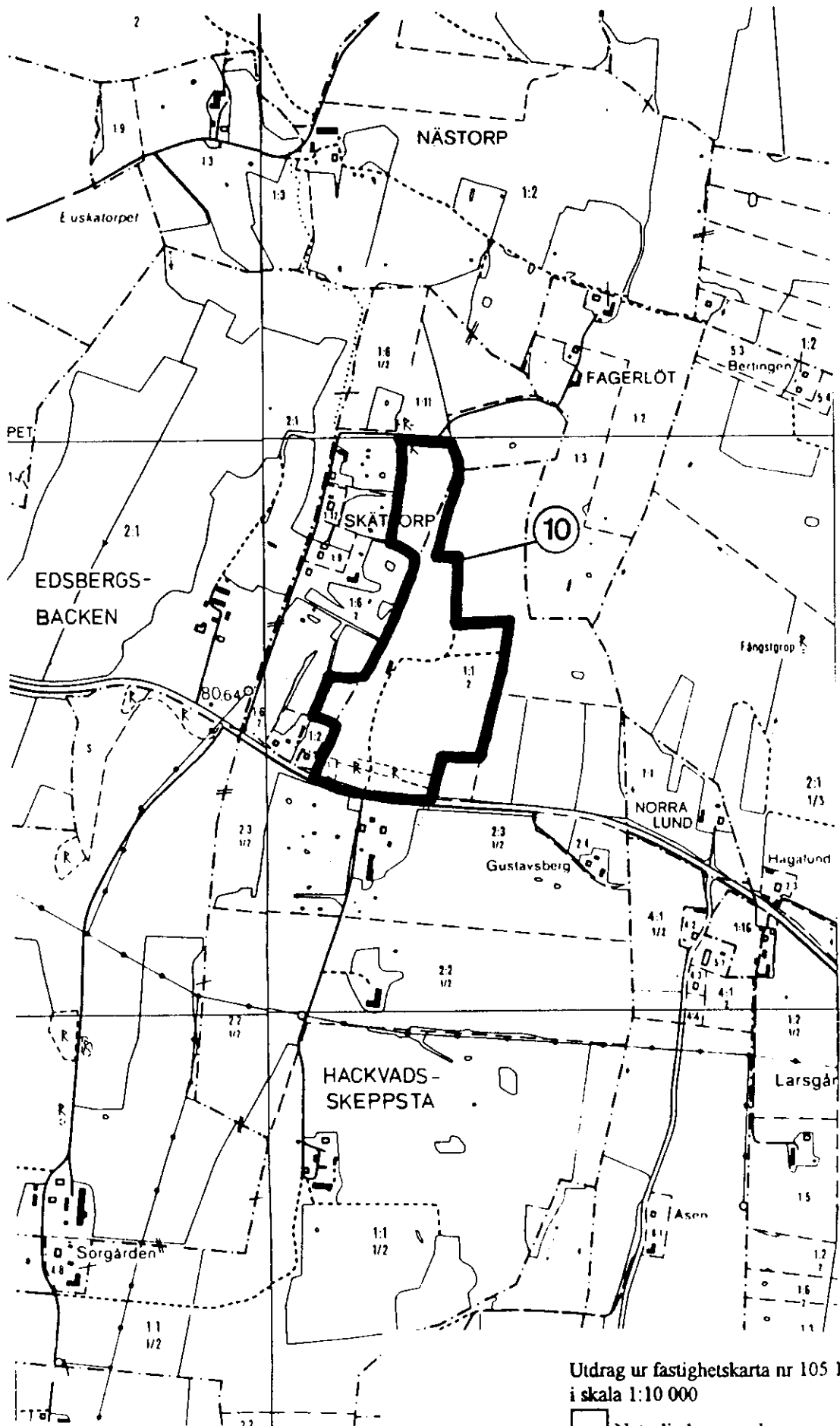
Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Riksintresse: K 10, NT 11

Bedömning

En liten, men välhävdad hage med en relativt fin flora.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 10
i skala 1:10 000
□ Naturlig betesmark

80:10 SKÄTTORP

Hackvad SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.07
Koord. 65586/14502 10F1A3A6C

Skättorp ligger i norra delen av det vackra och varierande drumlinlandskapet vid Hackvad.

Beskrivning

Den naturliga betesmarken, 9 ha, varierar en hel del. I väster är ca 2 ha öppen hagmark med spridda askar, ekar och björkar. Mot öster tättnar trädskiktet som där domineras av björk och ca 3,5 ha kan klassificeras som björkhage. Ytterligare längre mot öster samt i norr övergår björkhagen till ekhage, ca 3,5 ha. Ekens och björkens täckningsgrad är så stor att någon gräs-svål ej kan bildas. Buskskiktet består av en, nypon och hassel. I fältskiktet växer blåsippa, vit-sippa, harsyra och svalört, arter som är typiska för lundar.

Längst i norr håller hagmarken på att växa igen av sly och unga lövträd (ask, björk, rönn, lönn, hägg och asp). Längs den västra gränsen finns mer öppna delar med vegetationstyperna frisk-äng av rödventyp och fuktäng av högorrtyp. Marken är delvis gödslad. De slätter- och betes-gynnade arterna förekommer oftast fläckvis. Vanliga är vårbrodd, brunört och gökärt. Fläckvis förekommer stagg och prästkrage talrikt. I enstaka exemplar finns gullviva, brudbröd och stor blåklocka.

Hävd

Hävden sker genom bete av nötkreatur. De mer öppna delarna är välbetade, men i övrigt är hävden måttlig med undantag av den nordligaste delen som är svagt betad.

Kulturvärden

Inom området finns fornlämningar i form av stensträngar. Vidare finns stengärdesgård, odlings-rösen och en gammal lada med hässjestörrar lutandes mot en vägg.

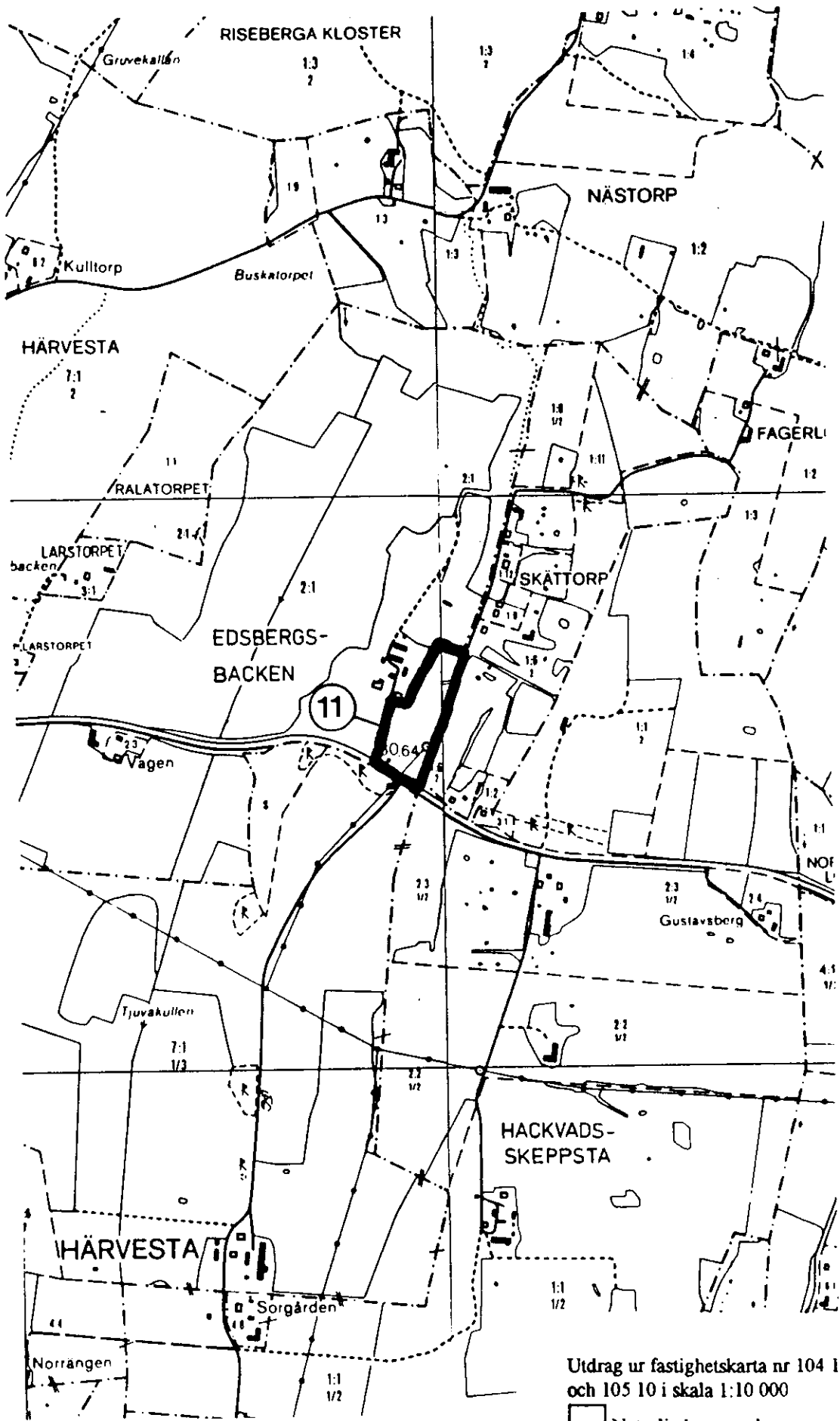
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 94
Riksintresse: K 10, NT 11

Bedömning

Den hävdgynnade florán är tämligen artfattig, men inom området finns fornlämningar och spår av äldre odlingsformer. Många träd är bredkroniga och gamla. Ökat betestryck och styröjning vore önskvärt.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 19
 och 105 10 i skala 1:10 000
 □ Naturlig betesmark

80:11 BACKEN

Edsbergs SN
Topoblad: 1042 och 1051

Invent.datum: 89.07.05
Koord. 65586/14499 10E1J3E6J

Backen är beläget i Hackvads drumlinområde som omväxlande består av skog, åker och hagmark.

Beskrivning

Söder och öster om gården betas 1,9 ha öppen hagmark. Det glesa träd- och buskskiktet består av tall, ask och björk resp en och nypon. Dominerande vegetationstyper är friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp, men även fuktäng av gräs-lågstartyp och små partier gräshed av rödventyp förekommer. Vegetationen är delvis gödselpåverkad. Slätter- och betesgynnade arter förekommer, men flertalet av dem återfinns endast i sydöstra hörnet. Stagg, vårbrodd och ängsvädd är där ymniga medan prästkrage, liten blåklocka, harstarr och kattfot är mindre talrika. I fåtal finns även darrgräs och grönvit nattviol. Enligt tidigare inventering finns också sandmaskros, backsmultron och vårfingerört.

Hävd

Hagen är i huvudsak välhävdad och betas av nötkreatur.

Kulturvärden

Odlingsrösen och rester av stengärdesgårdar finns kvar i betesmarken.

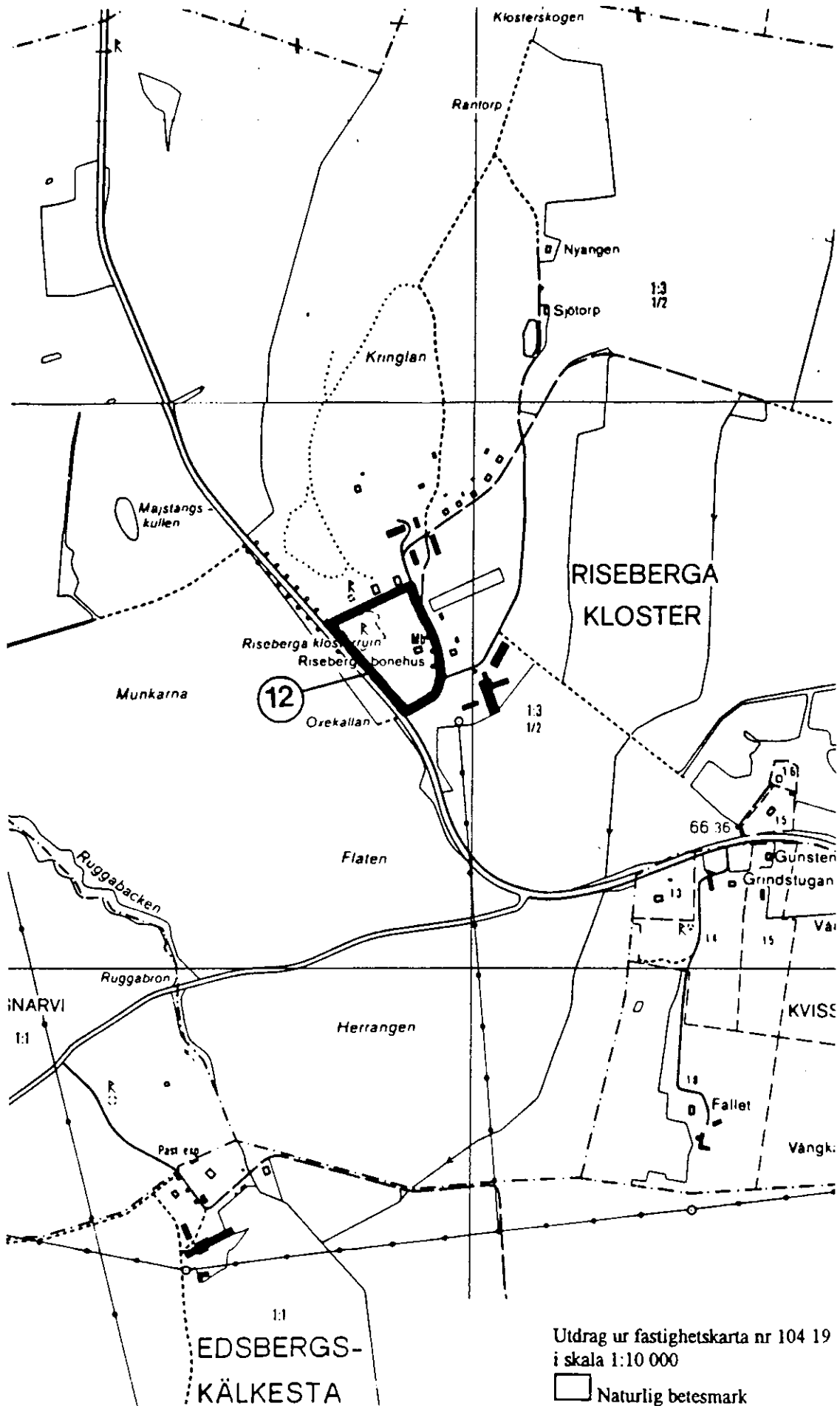
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Drumlinområdet i Hackvad
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 47 c
Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 94
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 23
Riksintresse: K 10, NT 11

Bedömning

Området är ej stort, men hagen är välbetad och den slätter- och betesgynnade floran finns bitvis kvar på de opåverkade delarna.

Klass 3

80:12 RISEBERGA KLOSTER

Edsberg SN
Topblad: 1042

Invent.datum: 89.07.05
Koord. 65596/14478 10E1J4C6I

Riseberga kloster ligger i norra delen av det omväxlande drumlinområdet vid Hackvad. I österslutningen av en relativt stor drumlin ligger Riseberga klosterruin. Intill denna finns ca 1,5 ha naturlig fodermark av typen träd och buskbärande äng. Trädsiktets täckningsgrad är ca 75 %. Förutom ek, som dominerar, förekommer enstaka lönn, björk, alm och bok. Fältsiktet består av friskäng av rödven- och skogsnävatyp samt torräng av fårsvingeltyp. Stor blåklocka, gullvi-va, prästkrage, gökärt och vårbrodd förekommer i riklig mängd. Hävden sker genom slåtter och genomförs av fornminnesvården.

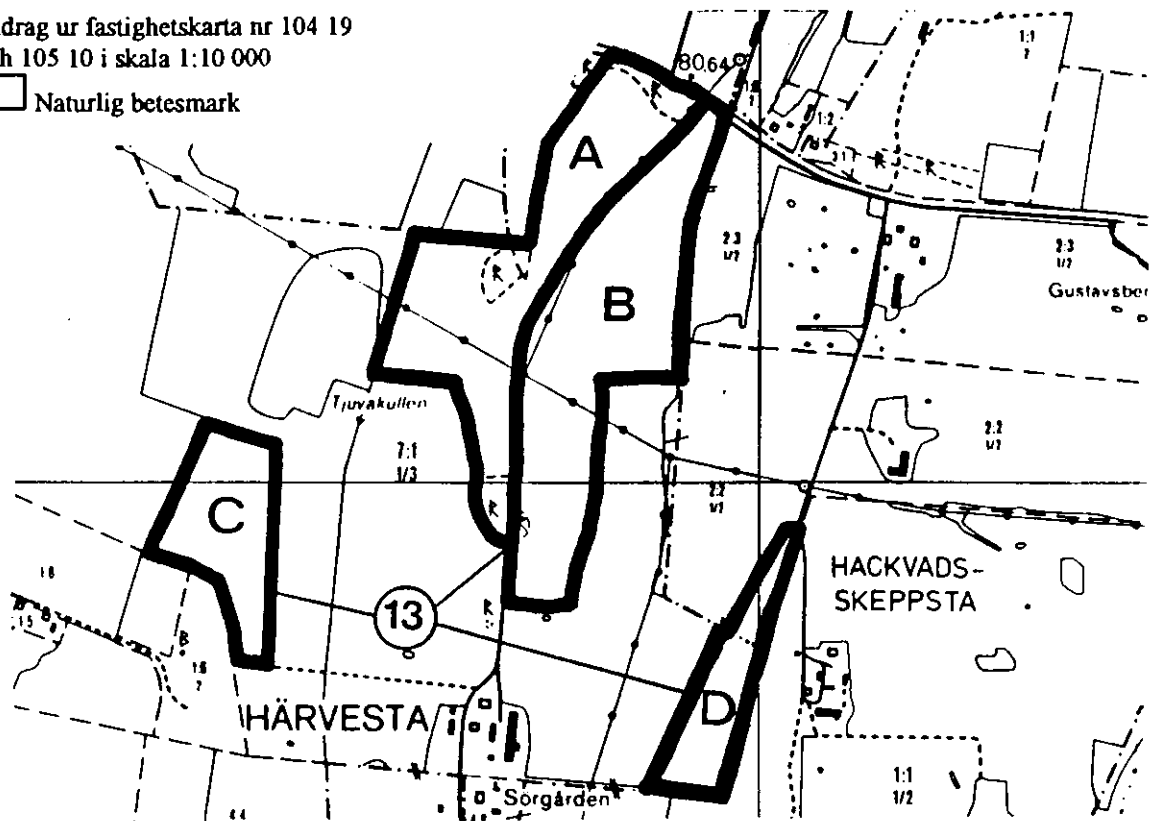
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Riksintresse: K 10, NT 11

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 19
och 105 10 i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:13 HÄRVESTA NORRA

Edsbergs SN

Topoblad: 1042, 1051

Invent.datum: 1989.07.05

Koord. (A,B) 65582/14497 10E1J3E2H

(C) 65579/14492 10E1J2E9C

(D) 65577/14499 10E1J2E7J

Härvesta ligger i drumlinområdet vid Hackvad, som präglas av en blandning av åker, hagmark och skog.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken omfattar totalt 18,7 ha och är belägen på de välvda drumlinerna. Marken är överallt stenbunden och opåverkad av gödsel.

Blandlövshagen (A) är 6,5 ha och ligger väster om byvägen på drumlinens krön. Trädsiktet består av ek, asp, björk, hägg och ask. En dominerar busksiktet, som också innehåller nypon och lite sly. Längst i söder är hagen öppen med enstaka buskar. Friskäng av rödventyp och fuktäng av högörttyp är de vanligaste vegetationstyperna, men torräng av färsvingeltyp förekommer också. Hävdgynnade arter som stagg, harstarr, bockrot, blåsuga, revfibbla är vanliga.

Den 7 ha stora blandlövshagen (B) ligger på östra sidan av byvägen. Längst i norr domineras trädsiktet av ek, längre söder ut av asp och björk. Dessutom finns ask och gran. En och nypon är de vanligaste buskarna, men även hallon och lövsly förekommer. Även denna hage saknar träd i den sydligaste delen. Friskäng av rödventyp och fuktäng av högörttyp är dominerande vegetationstyper. Dessutom finns fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av färsvingeltyp. Bitvis dominerar älgört. Flera slåtter- och betesgynnade växter förekommer. Blåsuga, darrgräs, rödklint och ängsvädd är vanliga. Fläckvis är stagg, revfibbla, kattfot och

gökärt talrika. Grönvit nattviol och tvåblad finns i enstaka exemplar. Enligt tidigare inventeringar finns även vårfingerört och sandmaskros.

Område (C) är 3 ha stort, men ca hälften av arealen är igenväxt av asp och hassel. Den östra sluttningen har fortfarande hagmarkskaraktär och är en ganska tät blandlövhage. Trädskiktet består av asp, ek, hägg och björk. Främst hassel, men även en och nypon bildar buskskikt. Dominerande vegetationstyp är friskäng av rödventyp, men även torräng av fårsvingeltyp förekommer. De hävdgynnade arterna är ganska få, stor och liten blåklocka, gökärt, harstarr, prästkrage och vårbrodd kan nämnas.

Område (D) är av typen annan träd- och buskbärande hagmark, 2,2 ha stort och beläget i nordvästra hörnet av en drumlin. Tädskiktet består av tall, ek, asp, gran, sälg, ask och hägg. I buskskiktet växer nypon, en och lövsly. Den östra delen är relativt sluten medan mer öppna partier finns i sluttningen mot väster. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen, men örtrik friskäng och fårsvingeltorräng finns också. I västersluttningen växer bl a svinrot, brudbröd, jungfrulin, ängsvädd och prästkrage i större mängd. Även ormrot, sommarfibbla, kattfot och revfibbla är ganska vanliga. Enligt tidigare inventeringar förekommer även backsmultron och sandmaskros. Där träden står lite tätare är gullviva, stor blåklocka och skogsklöver vanliga.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur. Hävden är mestadels god, på ett par ställen har dock sly och älgört fått breda ut sig alltför mycket.

Kulturvärden

Fornlämningar finns i område (A) och (B) och välbevarade stengärdesgårdar i (A) och (D).

Tidigare inventeringar

Drumlinområdet i Hackvad
Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 94
Preliminära studier av jordtungor i Sverige
Riksintresse: K 10, NT 11

Bedömning

Härvestas vackra hagmarker är varierande och i huvudsak välhävdade. Den opåverkade floran innehåller flera värdefulla slätter- och betesgynnade arter.

Klass 2 område (B) och (D)
Klass 3 område (A) och (C)

80:14 HÄRVESTA SÖDRA

Edsbergs SN
Topblad: 1042

Invent.datum: 89.07.05
Koord. 65566/14497 10E1J1E6H

Härvesta är beläget i det omväxlande drumlinlandskapet vid Hackvad.

Beskrivning

Betesmarken är ca 5 ha stor och består mestadels av betad granskog med inslag av björk, rönn och asp.

Närmast husen i norr finns ca 1,5 ha öppen hagmark (A) som är gödselpåverkad och därför saknar botaniskt intresse.

Söder därom, i västerslutningen under kraftledningen, finns ca 0,5 ha öppen hagmark (B). Träd saknas och buskskiktet domineras av en med inslag av hassel. Vegetationstyperna gräshed av rödventyp och friskäng bildar fältskikt. De hävdgynnade arterna harstarr, revfibbla, blåsuga och stor blåklocka förekommer sparsamt. Gökärt är vanlig.

Ännu lite längre söder ut på västerslutningen öppnar sig skogen igen och övergår i en ca 0,5 ha stor blandlövhage (C), som domineras av björk och ek. Vegetationstypen är friskäng av rödventyp. De slätter- och betesgynnade arterna ängsvädd och gökärt är talrika. I närheten av en gammal lada finns även ett ganska stort bestånd av slättergubbe.

Hävd

Hävden är måttlig, bitvis svag, och sker genom bete av nötkreatur.

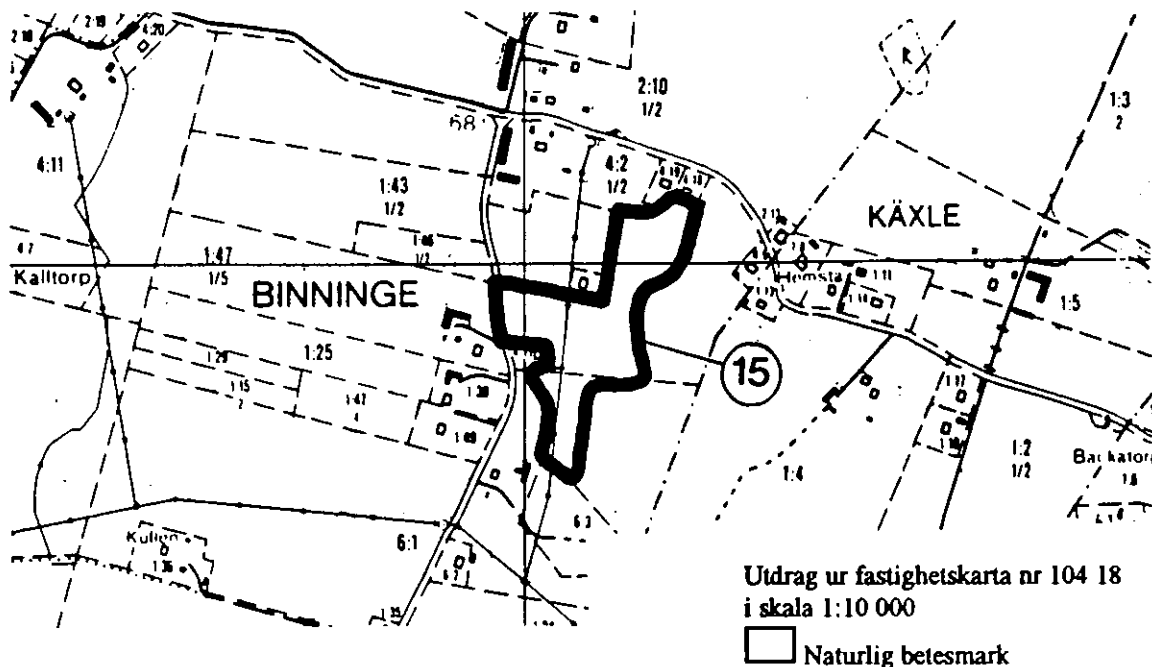
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, SO 1 (drumlinområdet)
Riksintresse: K 10, NT 11

Bedömning

Hagmarken utgör ett fint inslag i landskapsbilden och i område (C) finns bl a den värdefulla slättergubben.

Klass 3 (C)
Klass 4 (A) och (B)

80:15 BINNINGE

Edsberg SN
Topoblad: 1041

Invent.datum: 89.07.14
Koord. 65589/14441 10E1I3E9B

Binninge by är beläget i mellanbygden i sydvästra delen av kommunen.

Beskrivning

I sydöstra delen av Binninge by betas ca 3 ha öppen hagmark. Söder om hagmarken betas även f d åkermark och i väster har den naturliga fodermarken vuxit igen till skog som också betas. I trädskiktet växer tall, rönn, björk, ask och gran. Enen bildar tillsammans med lite sly buskskikt. Floran är troligen bitvis svagt gödselpåverkad. Vegetationstypen är bl a gräshed av rödventyp och friskäng. De hävdgynnade arterna kattfot, darrgräs och stagg förekommer i små mängder och endast i den centrala delen. Harstarr, prästkrage och ängsvädd växer däremot över hela området. Sparsamt eller i få exemplar finns gökärt, stor blåklocka, darrgräs och stagg. Enligt tidigare inventeringar finns även säfferot i området.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är måttlig till god.

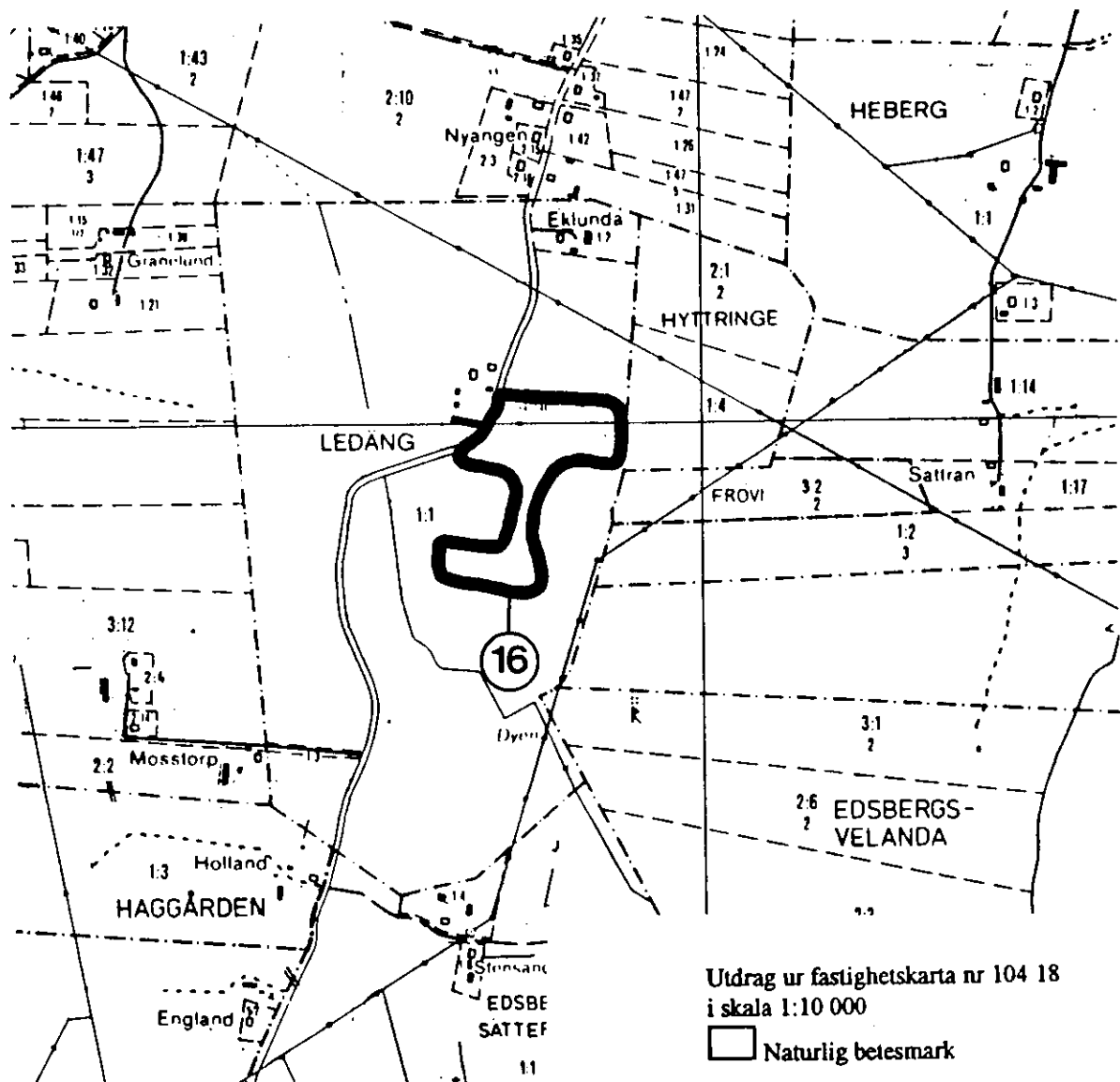
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 48
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:31
Objektkatalog -Naturvårdande beredskapsarbeten, 99

Bedömning

Hävden är god till måttlig och hagmarken är ett vackert inslag i landskapsbilden. Bitvis finns även en representativ hävdgynnad flora.

Klass 3

80:16 LEDÄNG

Edsberg SN
Topoblad: 1042

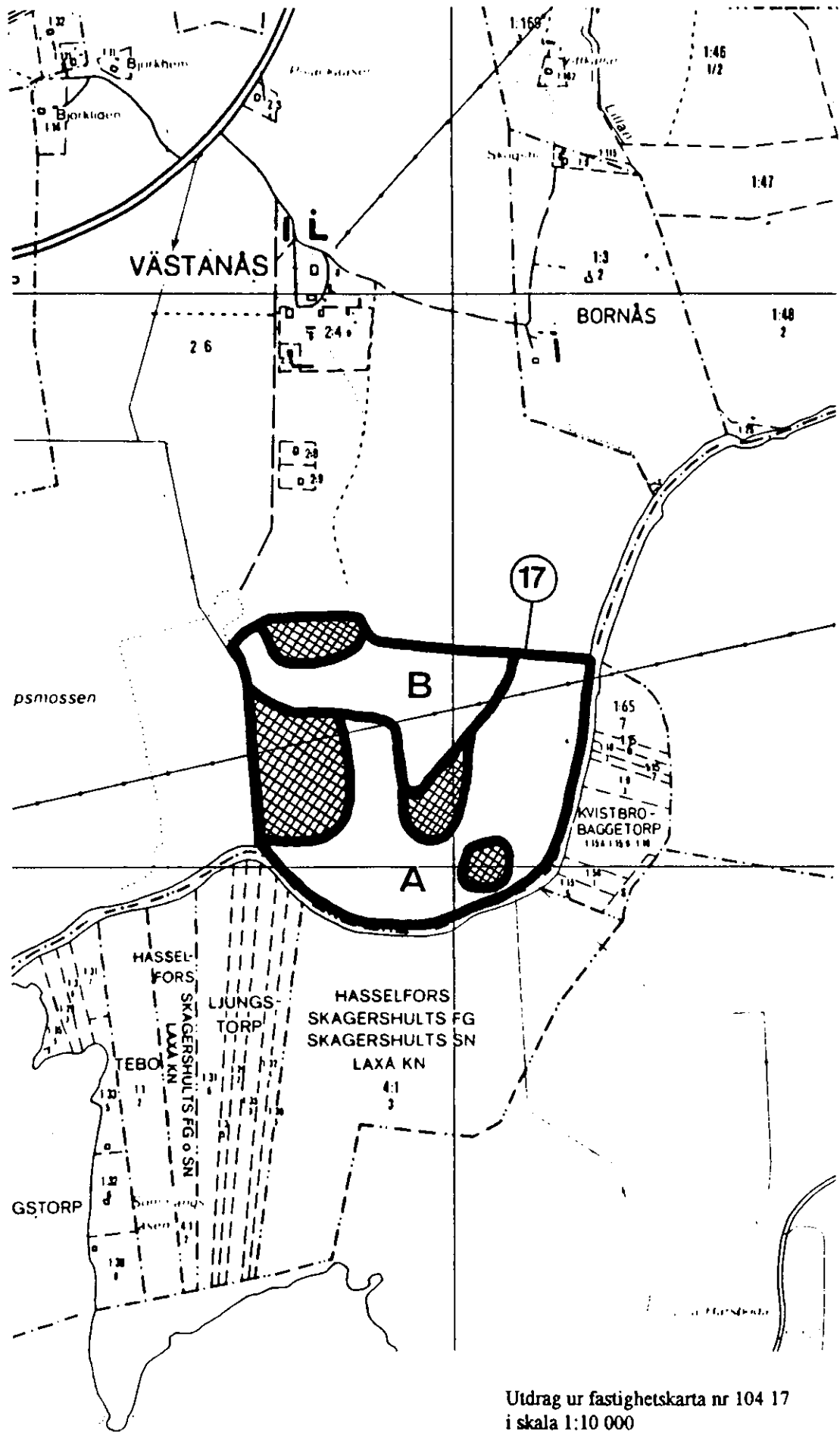
Invent.datum: 89.07.14
Koord. 65579/14437 10E112D9H

Vid Ledäng i mellanbygden betas 1,8 ha öppen hagmark tillsammans med angränsande åkermark. Det glesa trädskiktet bildas av gran, ek, björk, sälg, rönn och hägg. Buskar saknas. Vegetationen är svagt gödselpåverkad. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåtel- samt högörttyp. De hävdgynnade arterna uppträder oftast i fåtal eller fläckvis. Ängsvädd, gökört och bockrot är dock vanliga. Smörbollor, stagg, svinrot och rödkämpar är fläckvis tämligen talrika. Hävden är svag till måttlig.

Tidigare inventeringar

Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 99

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 17
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad skog

80:17 VÄSTANÅS

Kvistbro SN Invent. datum: 89.07.13
Topoblad: 1042 Koord. 65572/14359 10E1H2A2J

Norr om Svartån i ett flackt jordbrukslandskap ligger Västånäs betesmarker intill Fröstorpssmossen som tidigare har utnyttjats till torvbrytning.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken omfattar 21,5 ha. I kanterna, främst i väster, förekommer några mycket täta lövträdsbeväxta områden, totalt upptar de ca 5 ha. Största delen av området, 12,5 ha, utgörs av strandäng (A). Fältskiktet domineras av fuktäng med pors, krypvide, trådtåg samt flera högväxta starrarter. Både buskar och träd saknas på strandängen.

I norra delen finns ca 4 ha öppen hagmark (B) med en låg kulle, som längst i norr är öppen med spridda enbuskar och enstaka björk, sälg, rönn och gran. Söderut sluter sig enbuskarna helt. Vegetationstypen är fuktäng av tuvtåteltyp i norr, och under enarna förekommer friskäng av rödventyp samt torräng av fårsvingeltyp. De hävdgynnade arterna vårbrodd och harstarr är talrika på den låga kullen. Fläckvis finns även stagg och slåttergubbe i stor mängd.

Hävd

Förr utnyttjades antagligen dessa marker till slätter. I dag betas hela området av nötkreatur. Torr- och friskängarna samt tuvtåtelängen var välbetade men fuktängarna var däremot svagt betade vid inventeringstillfället.

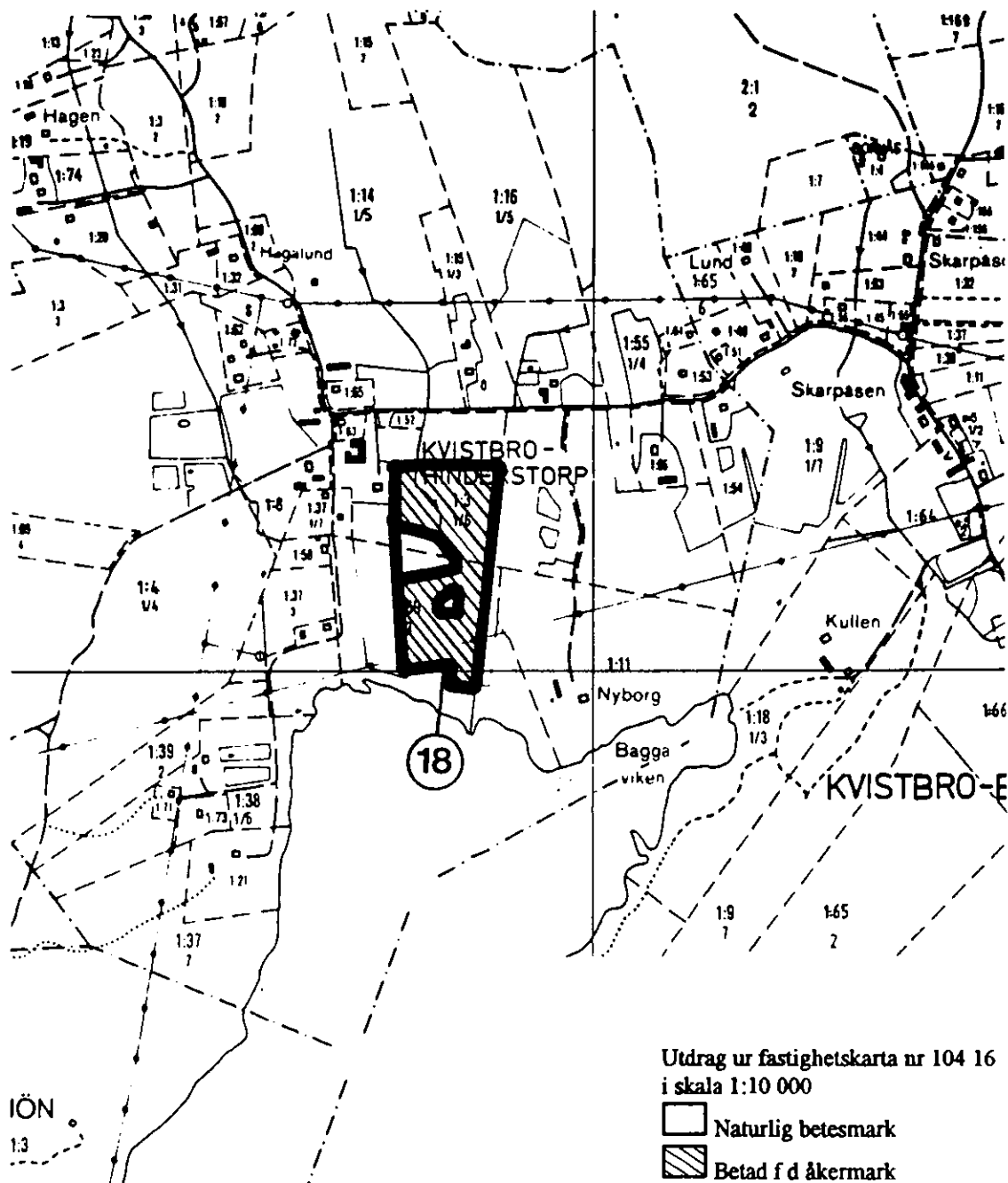
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 80:24
Madmarker i Örebro län, Ö 12
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:24
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 103

Bedömning

Den hävdgynnade floran är tämligen artfattig, men innehåller den värdefulla slåttergubben. Enbuskbacke och denna typ av betade fuktängar är numera mycket ovanliga i kommunen.

Klass 2

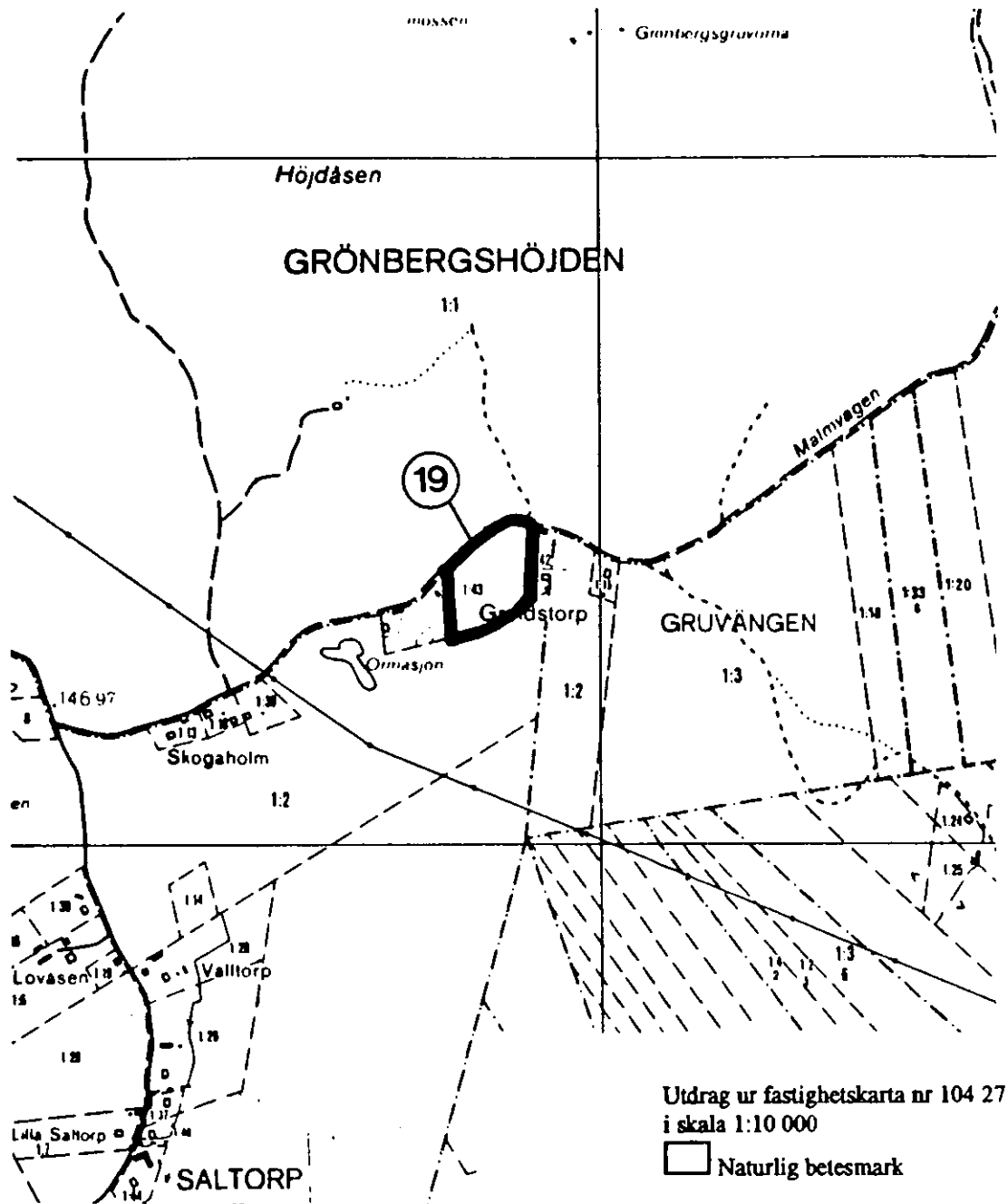
80:18 HINDERSTORP

Kvistbro SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.28
Koord. 65591/14317 10E1G4B1H

I odlingslandskapet norr om Stora Hemsjön betas ca 1,1 ha öppen hagmark tillsammans med 2,2 ha f d åkermark. Några få björkar och ett par till synes döende oxlar är de enda träd som förekommer. Buskar saknas. Floran verkar svagt gödselpåverkad. Den hävdgynnade floran har trängts tillbaka till ett litet område. Där finns slätter- och betesgynnade arter som svinrot, ormrot, gökärt och prästkrage i ganska stort antal samt jungfrulin och ängsfryle i något mindre antal. Hävden är god.

Klass 4

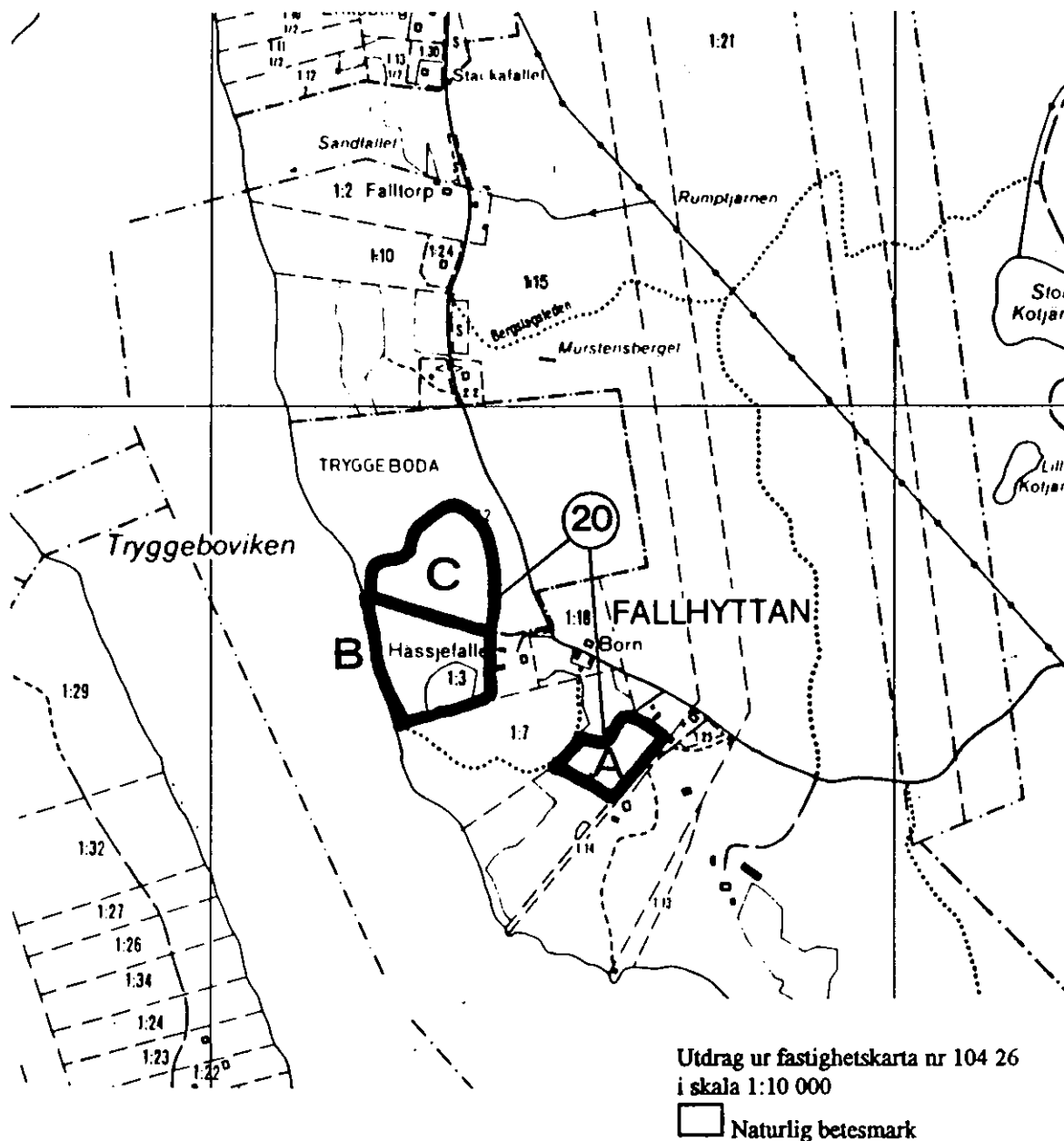
80:19 GRINDSTORP

Kvistbro SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.26
Koord. 65623/14358 10E2H3A3I

Omgiven av skog och alldeles intill sydvästra delen av Kilsbergens förkastningsbrant ligger gården Grindstorp. Här betas lite åkermark och ca 0,5 ha öppen hagmark. Längs tre diken växer unga granar, i övrigt förekommer enstaka spridda granar, björkar och enbuskar. Vegetationstypen är främst friskäng av rödventyp. De hävdgynnade arterna är få. Vårbrodd, ångsfryle och stagg är vanliga medan harstarr och jungfrulin växer mer sparsamt. Stengärdesgård finns i området.

Klass 4

80:20 FALLHYTTAN

Kvistbro SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.26
Koord. (A) 65624/14315 10E2G2B4F
(B,C) 65626/14313 10F2G2B6D

Fallhyttan ligger intill den näringsfattiga sjön Multens nordöstra del. Jordbruket har en småskalig prägel.

Beskrivning

Den knappt 1 ha stora öppna hagmarken (A) ligger ca 200 meter från sjön, på svagt sluttande mark. De få träd som förekommer är koncentrerade till norra delen. Björken dominerar men enstaka asp, gran, ask och fågelbär finns också. I buskskiktet växer en och gran. Vegetationstypen är friskäng av rödventyp. Den ogödslade floran innehåller flera slåtter- och betesgynnade arter. Speciellt Jungfru Marie nycklar är ymning, men förekomsten av ormröt, gökärt, jungfrulin och ängsfryle är också riklig. Kattfot, svinrot och darrgräs finns i små mängder.

Vid Hässjefallet (B) betas 2 ha öppen hagmark som sluttar brant ner mot sjön. Stor del har varit åker fram till mitten av 50-talet, men sedan dess har området betats och förblivit ogödslat. Vid en stenterass växer en gles björkdunge och längs stranden står en gles ridå av framförallt björk, men med inslag av rönn och klibbal. I övrigt förekommer i stort sett endast spridda enbuskar. Vegetationstypen friskäng av rödventyp dominerar, men även torräng av fårsvingeltyp finns. Ursprungligen har troligen all mark mellan åkerlapparna utnyttjats till slätter. Från de små refugerna av slättermark har sedan den hävdgynnade floran spritt sig ut på den gamla åkermarken. Jungfrulin, prästkrage, vårbrodd och ängsskallra är vanliga. Ormrot, nattviol och svinrot finns i fåtal.

Område (C) är ca 2 ha öppen hagmark, på väg att växa igen. Även här har det varit åker fram till mitten av 50-talet. Träd saknas men björk- och aspsly växer tätt längs kanterna. Vegetationstypen varierar mellan torräng och friskäng. Prästkrage, vårbrodd och ängsfryle är ganska vanliga. Vid ingången till hagen i sydost växer ängsskallran i stora mängder. Även jungfrulin finns i stort antal just i sydost.

Hävd

I område (A) betas får från september fram till maj och hävden är måttlig till god. Område (B) är välbetat av hästar. Även (C) betas av hästar, men betet är svagt.

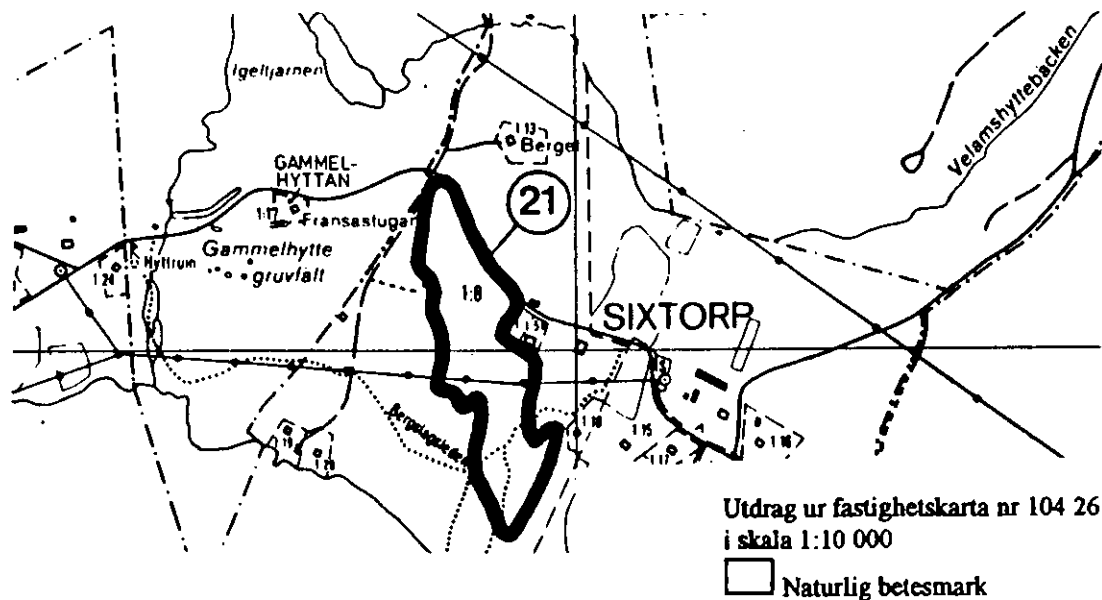
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 55
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:6
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 104
Riksintresse: NT 19

Bedömning

Den ogödslade hagen (A) har en lång och kontinuerlig hävd bakom sig och hyser flera slätter- och betesgynnade arter. Även den vackra hagen vid Hässjefallet (B) har ett visst botaniskt värde, men den höjer framförallt det landskapetsestetiska värdet. Mindre värdefull är hage (C), men dess värde skulle öka med ett ökat betestryck eftersom en del hävdgynnade arter dock finns.

Klass 3

80:21 SIXTORP

Kvistbro SN   Invent.datum: 89.06.26
 Topoblad: 1042   Koord. 65629/14338 10E2G2D9I

Vid sjön Multens nordöstra strand och i skogsbygden ligger Sixtorp.

Beskrivning

Mellan vägen och sjön finns en 2,7 ha stor och igenväxande blandlövhage. Björken är det vanligaste trädslaget men inslaget av asp, ask och gran är stort. Buskskiktet domineras av hassel, men även en finns. Framförallt friskäng men även torräng bildar fältskikt. Floran är opåverkad av gödsel och innehåller flera hävdgynnade arter. Vanliga är ormröt, ängsvädd och blekstarr. Fläckvis är darrgräs, slättergubbe, svinrot och ängsskallra talrika. Vidare finns enstaka exemplar av slätterfibbla, nattviol och sommarfibbla.

Hävd

Tyvär saknas hävd. Förmodligen har betet varit nedlagt ett par år. Delar av stängsel finns kvar.

Kulturvärden

Stengärdesgård finns kvar.

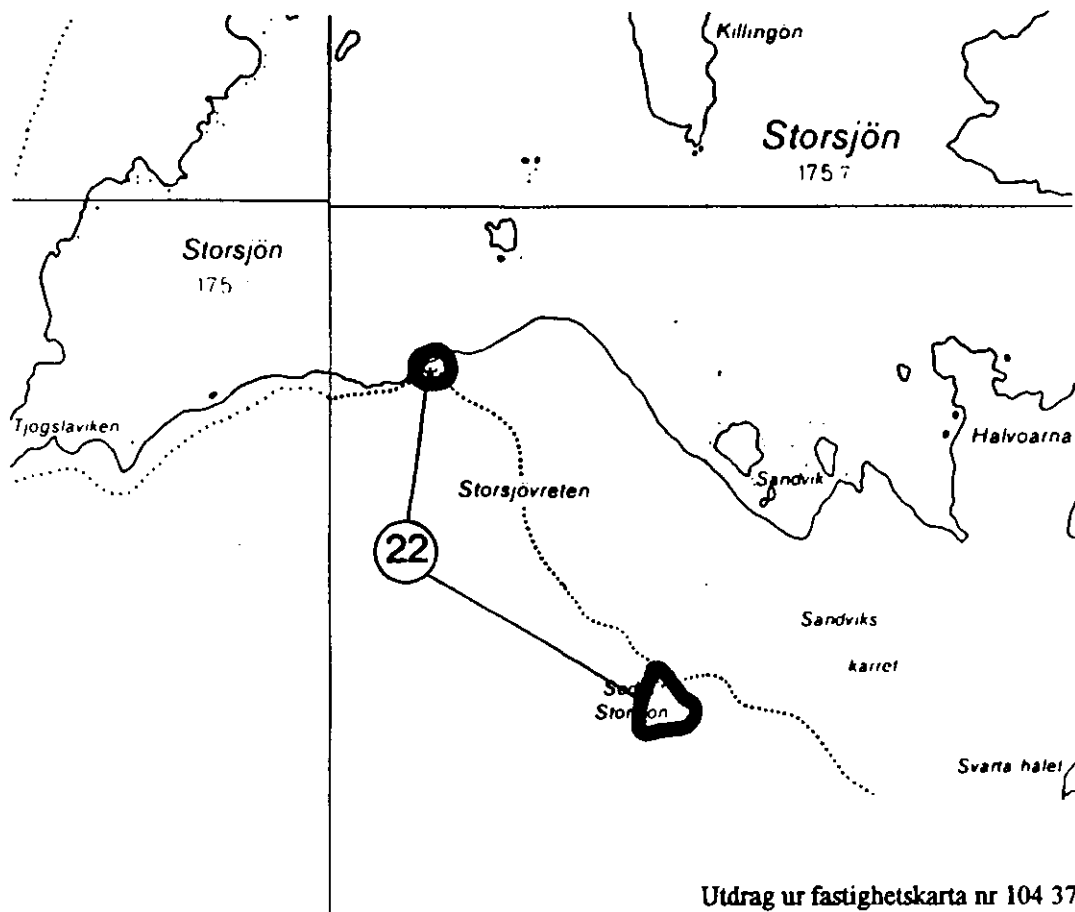
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 55 c
 Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:6
 Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 105
 Riksintresse: NT 19

Bedömning

Hävden har upphört, men ännu finns en värdefull flora med flera slätter- och betesgynnade arter kvar. Hävd, helst genom slätter, måste återupptas om den fina floran ska överleva. Hagmarken utgör ett vackert inslag i det småskaliga jordbrukslandskapet vid Sixtorp.

Klass 2

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 37
i skala 1:10 000

□ Naturlig slättermark

80:22 SÖDRA STORSJÖN

Knista SN
Topoblad: 1042

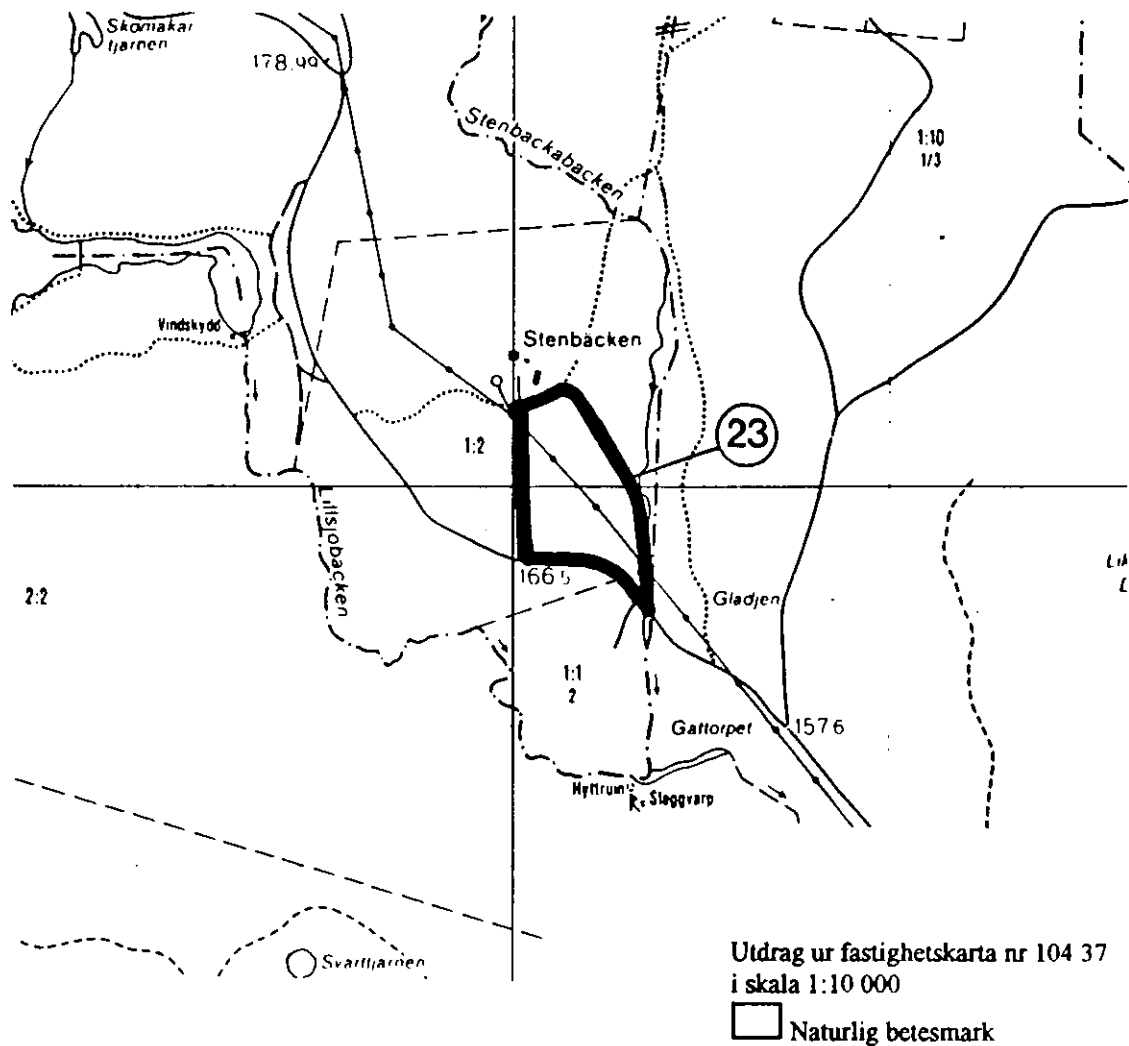
Invent.datum: 87.08.01 och 89.06.26
Koord. 65673/14354 10E3I2A3E
65677/14351 10E3I2A7B

Mitt i Kilsbergens skogslandskap finns det fortfarande spår av ett ålderdomligt jordbruk som lades ner 1862. Vissa delar av ängsmarken hävdades dock genom slätter ända fram till och med år 1936. Karlskoga biologiska förening återupptog slätten 1974 och hävdar sedan dess två små områden träd- och buskbärande äng, totalt ca 0,4 ha. Björk och gran dominerar trädskiktet och enstaka olvon. Krusbär och brakved bildar ett glesk buskskikt. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen, men även rödvenhed förekommer. Flera hävdgynnade växter finns, de flesta dock i mindre mängd. Slättergubbe och stagg finns endast nere vid sjön. I övrigt är smörbollar, gökärt och vårbrodd ganska vanliga. Ormrot, ängsskallra, darrgräs, svinrot, blåsuga och revfibbla finns endast i fåtal. Den lilla slättermarken utgör ett kulturhistoriskt och biologiskt värdefullt minne från äldre tiders bosättning i Kilsbergen.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 60
Naturvårdsöversikt Örebro län. 80:16

Klass 4

80:23 STENBÄCKEN

Kvistbro SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.13
Koord. 65679/14390 10E3H2E9A

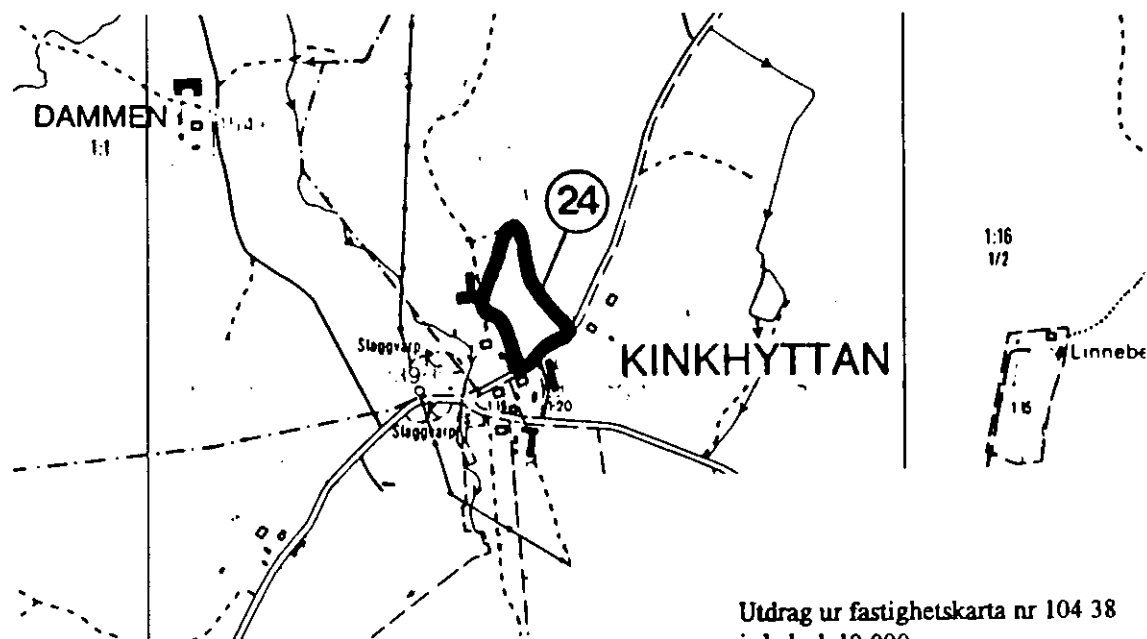
Ensligt i Kilsbergens skogslandskap ligger gården Stenbäcken som numera används till läger- och naturskola. Den naturliga fodermarken omfattar 1,9 ha annan träd- och buskbärande hagmark och är i dag till stor del igenväxt men betas av får. Björk och gran är de vanligaste trädslagen, men även alm, sälg, tall, ek och rönn förekommer. Aspsly och hassel bildar buskskikt. Marken är troligen delvis svagt gödselpåverkad. Vegetationstyperna är friskäng av rödven- och skogsnävatyp samt torräng av fårsvingeltyp. Flera slätter- och betesgynnade arter finns. Fläckvis och ganska sparsamt förekommer svinrot, revfibbla darrgräs, ormrot och stagg. Andra mer spridda och vanliga arter är liten blåklocka, vårbrodd och ängsfryle. Området betas av får och hävden är måttlig. Sten- och trägårdesgårdar finns i hagmarken.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering i Örebro kommun, 62
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:18
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 106
Riksintresse: NT 19

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 38
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:24 KINKHYTTAN

Knista SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.22
Koord. 65675/14415 10E3I2B5F

Kinkhyttan är en gammal fin by nedanför Kilsbergens förkastningsbrant.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken utgörs av 0,8 ha öppen hagmark. Trädskiktet som är koncentrerat till västra delen domineras av ask med inslag av gran och rönn. I buskskiktet växer en och nypon. Vegetationstypen varierar mellan friskängav rödventyp och skogsnävatyp. Utanför ladugården är marken svagt gödselpåverkad, men i övrigt är hagen opåverkad. De flesta hävdgynnade växterna finns i den södra delen. Ormrot, smörboll, svinrot, gullviva, gökärt, vårbrodd, jungfrulin och prästkrage är vanliga. Darrgräs och slättergubbe finns i mindre mängd. I fåtal förekommer också kattföt, borstistel, och sommarfibbla.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är god.

Kulturvärden

I hagen finns några odlingsrösen och rester av en stengärdesgård. Utefter vägen står hamlade askar och i närheten av hagen finns rester av en gammal smedja samt spår av lintillverkning.

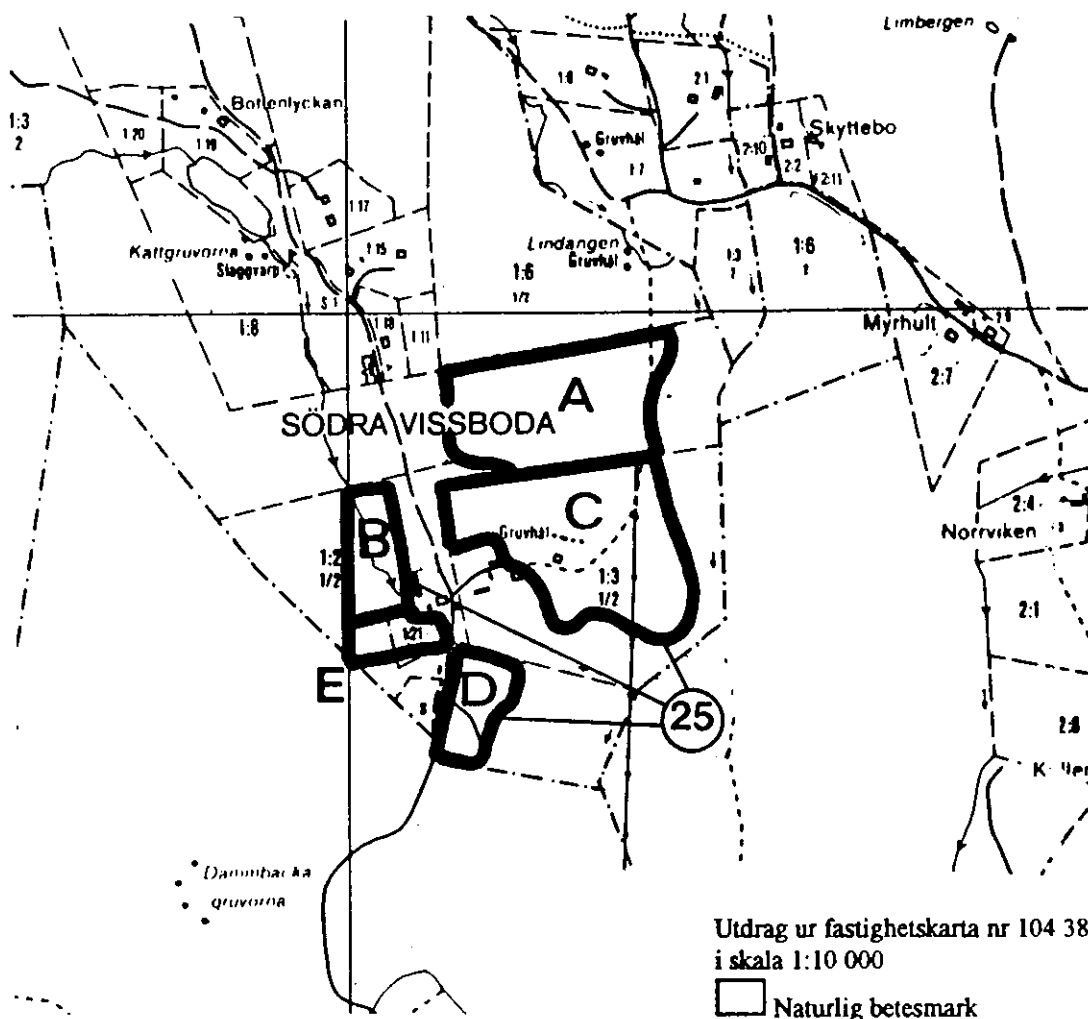
Tidigare inventeringar

Riksintresse: NT 19

Bedömning

Hagen är inte stor, men till största delen opåverkad. Den ganska artrika hävdgynnade floran är väl värd att bevara.

Klass 3

80:25 SÖDRA VISSBODA

Knista SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.12-13
Koord. 65687/14412 10E3I3B7C

Södra Vissboda ligger i kanten av Kilsbergen. Det småskaliga jordbruket omges mestadels av barr- och blandskog.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken utgör totalt ca 11,1 ha och är i stort sett helt opåverkad av gödsel och andra ingrepp.

Längst i norr finns 3,7 ha öppen hagmark (A) som sluttar kraftigt mot öster. Marken är blockrik, bl a finns urkalkstensblock. Träden växer främst längs norra gränsen. I övrigt är trädskiktet glesst och består av enstaka ask, asp, björk och lind. Hassel med inslag av nypon och skogstry bildar ett något tätare buskskikt. Vegetationstyperna örtrik friskäng och friskäng av rödventyp dominerar, men fårsvingelvariant av rödvenhed förekommer också. Gullviva, ängsfryle och darrgräs är vanliga. Andra hävdgynnade arter som t ex ormrot, slättergubbe, sommarfibbla, stagg, jungfrulin, rödkämpar, kattfot och svinrot förekommer mer sparsamt.

I en svag söderslutning väster om gården finns ytterligare ca 1 ha öppen hagmark (B). Den delas på diagonalen av en liten bäck. En ensam oxel och ett par rönnar växer i östra delen. Intill skogskanten i nordost finns granar och längs bäcken i norr växer klibbal. Buskskiktet bildas av hassel och klibbal. I söder finns fuktäng av gräs-lågstartyp med bl a tätört och kärrespira. Där marken är lite torrare övergår vegetationstypen till örtrik friskäng och friskäng av rödventyp. De slätter- och betesgynnade arterna darrgräs, ormrot, harstarr, stagg och ängsvädd förekommer ganska talrikt. Mer sparsamt växer klasefibbla, slättergubbe, sommarfibbla och jungfrulin.

Blandlövshagen (C) är 4,7 ha stor och består av öppna ytor omväxlande med större slutna träd-dungar. I nordväst och i öster övergår hagen till lövskog, som också betas. Lind och ask är vanliga trädslag. Dessutom förekommer björk, lönn, alm och enstaka oxel. Buskskiktet domineras av hassel, men består också av skogstry, nypon och gran. Träd- och buskskiktets täckningsgrad är mellan 50 och 75%. Närmast gården har djuren själva gödslat ett litet område, i övrigt är marken opåverkad. Fältskiktet består av örtrik friskäng och friskäng av rödven- samt skogsnävatyp. Flera slätter och betesgynnade arter finns. Darrgräs, klasefibbla och gullviva hör till de mer vanliga. Kattfot, sommarfibbla, jungfrulin, rödkämpar och smörbollor förekommer mer sparsamt.

Område (D) som är 1,1 ha stort består till hälften av skog, men den andra hälften är öppen hagmark. Den öppna delen sträcker sig längs bäcken i norr ner mot åkern i öster och fortsätter sedan söderut längs åkerkanten. Förutom ett par oxlar i nordväst saknas både träd och buskar på den öppna delen. Fältskiktet består främst av örtrik friskäng men i skogsbrynet finns även friskäng av skogsnävatyp och i nordost finns fuktäng av gräs-lågstartyp. Närmast vägen i nordväst är marken svagt gödselpåverkad, i övrigt är hagen opåverkad. Flera hävdgynnade arter är tämligen talrika, t ex stagg, svinrot, jungfrulin, darrgräs, ormrot och smörbollor. Mindre vanliga är klasefibbla och nattviol.

Väster om vägen och söder om gården finns en mindre backe med hackslätter (E), ca 0,6 ha stor. Här har det legat ett par små åkerlappar insprängda, så endast ca hälften av ytan är naturlig fodermark. Detta lilla område hävdas genom lieslätter. Träd saknas men lite sly av rönn, ask och lönn förekommer. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och färsvingeltorräng bildar fältskiktet. Här finns de slätter- och betesgynnade arterna ormrot, svinrot, sommarfibbla, prästkrage och klasefibbla.

Hävd

Förutom det lilla området (E), som årligen slås med lie, betas all mark av nötkreatur. Hävden är god till måttlig.

Kulturvärden

Jordbruket på Södra Vissboda har en småskalig prägel. På betesmarkerna finns flera kulturspår i form av odlingsrösen, stengärdesgård och hamlade askar.

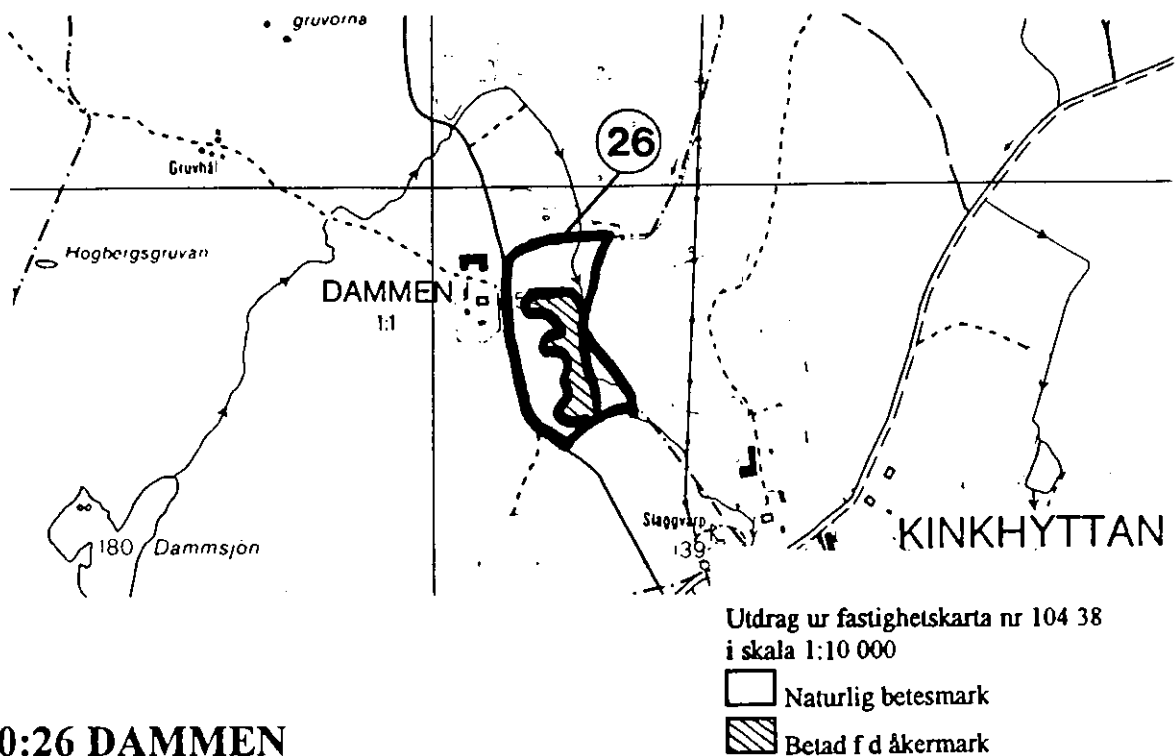
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 63
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:19
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 107
Riksintresse: NT 19

Bedömning

De vackra betesmarkerna i Södra Vissboda är ogödslade och välhävdate. Den artrika hävdgynnade floran är mycket värdefull. Jordbruket är småskaligt och kulturspår av äldre brukningsmetoder finns bevarade.

Klass 1

80:26 DAMMEN

Knista SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.22
Koord: 65677/14411 10E3I2B7B

I Kilsbergens kant ligger Dammen, en mindre gård med småskaligt jordbruk.

Beskrivning

Dammens betesmark utgörs till största delen av gammal åker, men ca 1 ha är naturlig fodermark. Hälften är av typen annan träd och buskbärande hagmark. På denna del är marken ojäm och stenig med berg som delvis går i dagen. Trädskiktet domineras av tall med inslag av björk och gran. Enen dominerar buskskiktet, som även består av nypon och en del sly. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och gräshed av rödventyp innehåller flera värdefulla hävdgynnade arter. Nämnas kan ormrot, jungfrulin, Jungfru Marie nycklar, sommarfibbla, kattfot, gökärt, stagg, ängsfryle och prästkrage vilka alla är ganska talrika. Den andra hälften utgörs av öppen hagmark med friskäng av rödventyp som den dominerande vegetationstypen. Den hävdgynnade floran är inte fullt lika artrik på denna del.

Hävd

Hagmarken intill åkrarna har förr använts till slättermark. I dag betas den tillsammans med angränsande åkrar av nötkreatur. Hävden är måttlig till god.

Kulturvärden

Stengärdesgård används bitvis till stängsel.

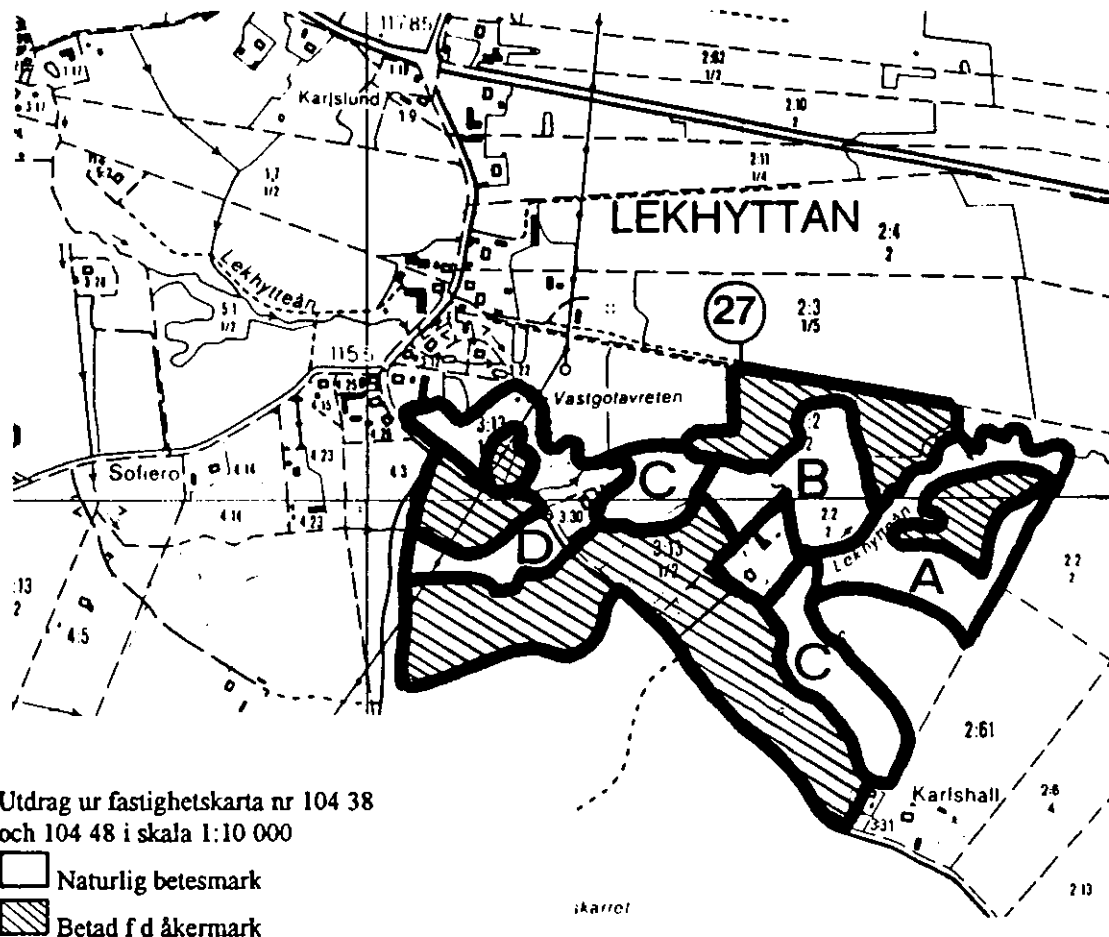
Tidigare inventeringar

Riksintresse: NT 19

Bedömning

Trots den lilla arealen hyser den naturliga fodermarken en rik hävdgynnad flora.

Klass 3

80:27 LEKHYTTAN

Hidinge SN
 Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.07.13
 Koord. 65700/14445 10E4I0A0F

Den naturliga fodermarken ligger intill Lekhytteån, omedelbart nedströms Lekhyttans by, där stränderna är flacka.

Beskrivning

Lekhyttans ca 12,4 ha naturliga fodermark är över allt fri från gödselpåverkan och andra inslag av ingrepp. I betesmarken ingår även f d åkrar.

Område (A) är av typen annan träd- och buskbärande hagmark och 2,9 ha stort. Björk och gran dominerar trädskiktet som också innehåller rönn, oxel, klibbal och ask. I det glesa buskskiktet växer en. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen, men även örtrik friskäng och färsvingeltorräng förekommer. Knägräs, ängsfryle, stagg, darrgräs och ängsvädd är hävdgynnade arter som förekommer ganska talrikt. Svinrot och kattfot är fläckvis vanliga.

Område (B) är en blandlövhage, 2,5 ha stor. Trädskiktet består av många olika trädslag. Här finns hägg, oxel, rönn, ek, gråal, klibbal, ask, fågelbär, tall och gran, men vanligast är björken. I buskskiktet växer en. Fältskiktet domineras av vegetationstypen friskäng av rödventyp.

Dessutom finns torräng av färsvingeltyp, fuktäng av tuvtåteltyp och en fuktäng dominerad av stjärnstarr, hundstarr, knapp- och vekeålg. Vidare finns ett parti våtäng med skogssäv, ångsull och flaskstarr. Harstarr, stagg, knägräs är hävdgynnade arter som förekommer rikligt. Gökärt, darrgräs, ormrot, revfibbla, prästkrage är relativt vanliga.

Område (C) utgörs av 2,5 ha öppen hagmark. Enstaka björkar och granar och enar växer på en låg moränkulle i södra delen. Ett glest trädskikt av rönn, ek, björk och en förekommer intill kanten i norra delen. Vegetationstypen varierar mellan örtrik friskäng, rödvenhed, fuktäng av gräs-lågstartyp och torräng av färsvingeltyp i den södra delen. I den norra delen finns friskäng av rödventyp. Speciellt i den södra delen finns ett stort antal hävdgynnade arter. Ormrot, Jungfru Marie nycklar, darrgräs, gökärt, stagg, kattfot, jungfrulin, blåsuga och pillerstarr är vanliga. Slåttergubbe, svinrot, låsbråken och granspira är fläckvis talrika.

Område (D) består av 4,5 ha blandlövhage som ligger mellan Lekhytteån och vägen samt utefter ett biflöde till ån, väster om vägen. Klibbal och björk dominerar trädskiktet, som dessutom består av gråal, björk, ask, tall, gran, ek och jolster. I det glesare buskskiktet växer främst en men även nypon och björksly. Vegetationstyperna friskäng av rödven- och skogsnävatyp, torräng av färsvingeltyp, fuktäng av gräs-lågstartyp- och högstartyp samt våtäng bildar fältskikt. Slätter- och betesgynnade arter som stagg, knägräs, gökärt, prästkrage, smörbollor, ångsvädd och slåttergubbe uppträder rikligt.

Hävd

Hela området betas av nötkreatur och är till största delen väl till måttligt hävdad. Vissa delar av fuktängarna är svagt betade.

Kulturvärden

Jordbruket är småskaligt och sköts på ett ålderdomligt sätt. Stora delar av stängslet utgörs av trögärdesgård.

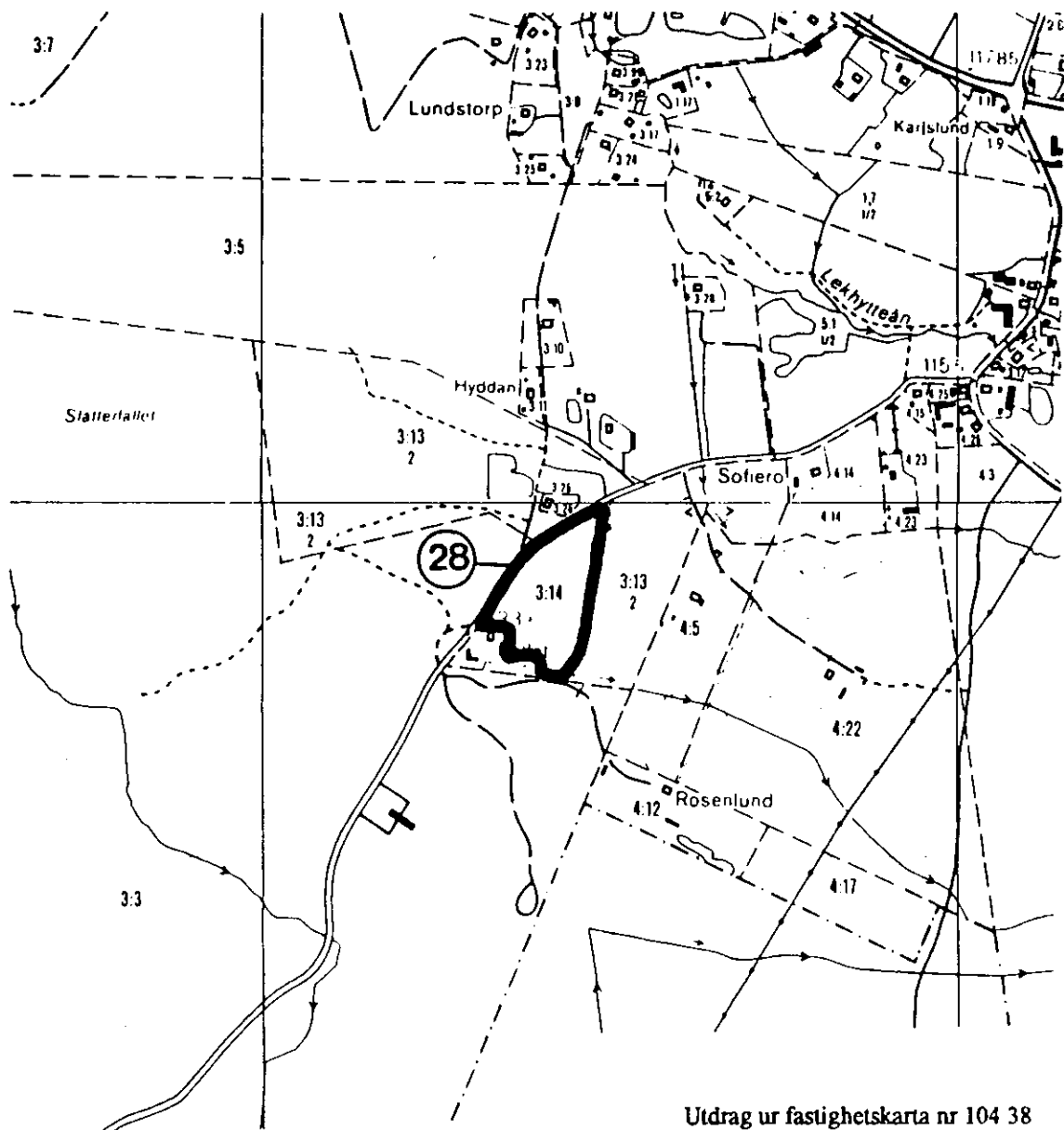
Tidigare inventeringar

Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 7
Riksintresse: K 18, NT 19

Bedömning

Den artrika floran är mycket värdefull. De hävdgynnade arterna är många och de flesta förekommer också talrikt. Granspiran har under denna inventering inte påträffats på någon annan plats i kommunen. De välhävdade och opåverkade betesmarkerna är estetiskt mycket tilltalande med sin stora variation.

Klass 1

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 38
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:28 FALLET VID LEKHYTTAN

Hidinge SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 89.06.12
Koord. 65698/14434 10E3I4D8E

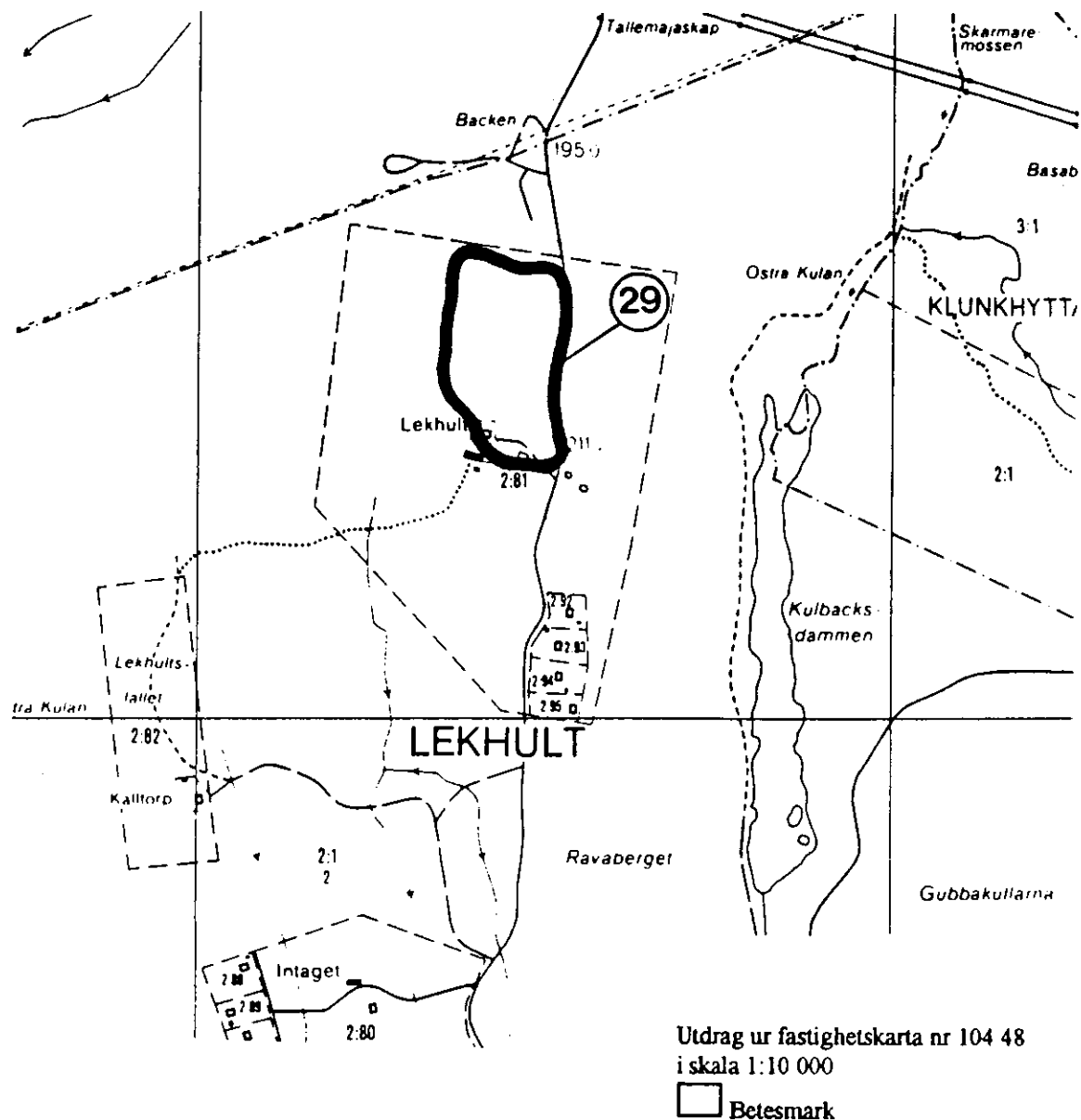
Intill vägen strax söder om Lekhyttans by, som ligger i övergångsbygden nedanför Kilsbergens rand, finns 1,8 ha igenväxande hagmark, men ca 0,5 ha är fortfarande öppen. Stängsel fanns vid inventeringstillfället, men betet har antagligen varit nedlagt de senaste åren. Svinroten som är slåttergynnad är fläckvis mycket talrik. Andra hävdgynnade arter som ormröt, smörbollrar och darrgäs är också fläckvis vanliga. Stagg, revfibbla, jungfrulin och nattviol finns i mindre antal. Återupptaget bete och gallring är önskvärt.

Tidigare inventeringar

Riksintresse: NT 19

Klass 4

80:29 LEKHULT

Hidinge SN
Topoblad: 1042

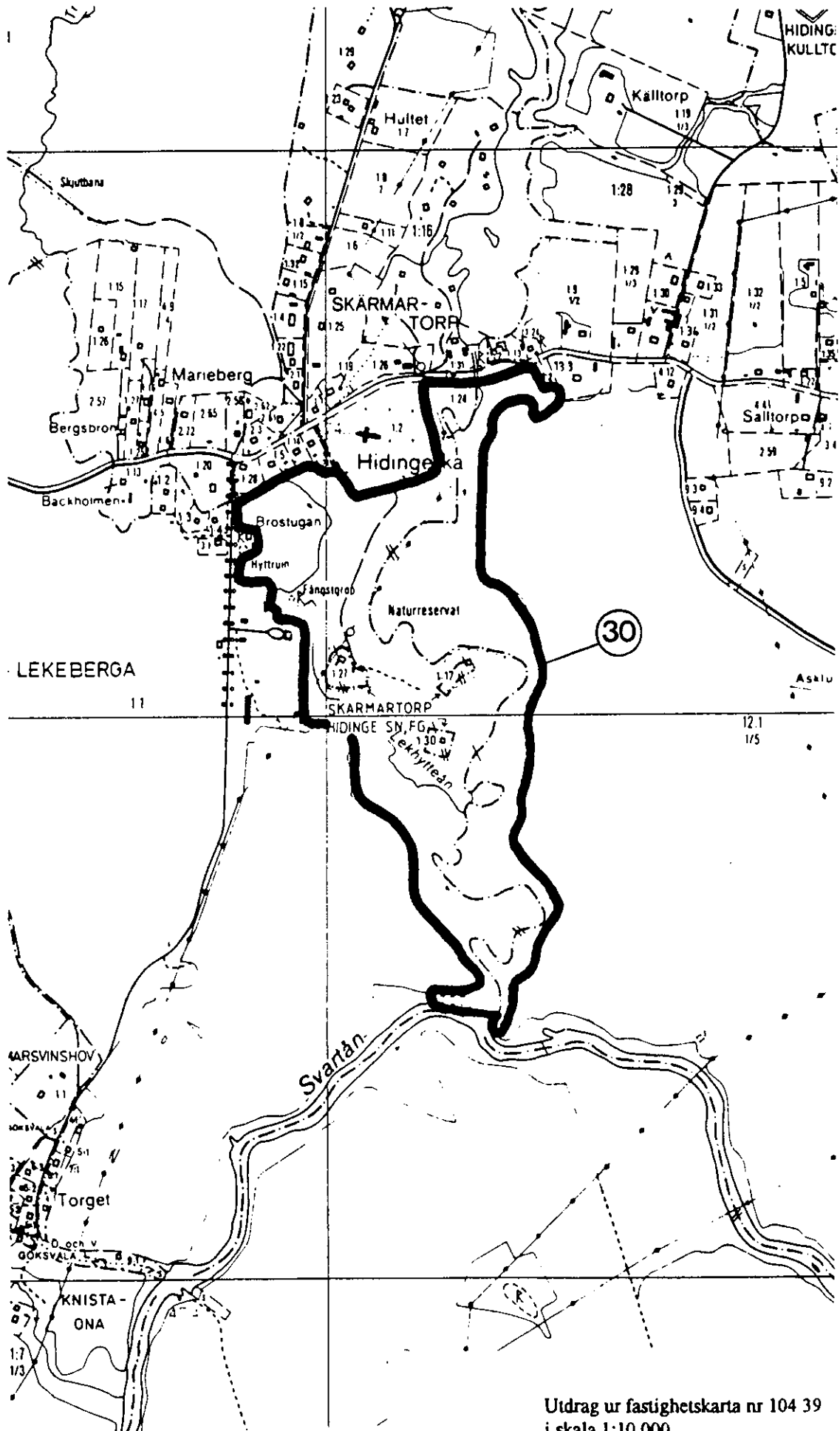
Invent.datum: 89. 06.12
Koord. 65745/14424 10E4I4C5E

Betesmarken i Lekhult är 4 ha och innehåller en hel del gammal åkermark. Den södra delen saknar både träd och buskar, i friskängen av rödventyp dominerar ängssyra, vårbrodd och ängsklocka. Ormrot, jungfrulin och stagg återfinns endast på en mindre yta. Floran är antagligen svagt gödselpåverkad. Här finns rester av en gammal husgrund. I den norra delen har det tidigare funnits flera mindre åkrar och där växer spridda träd och buskar. De hävdgynnade arterna är få, nämnas kan slåttergubben som finns i enstaka exemplar. Hävden är god och betesmarken är en fin kontrast till den omgivande skogen och utgör rester av ett äldre småskaligt jordbruk.

Tidigare inventeringar

Riksintresse: NT 19

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 39
i skala 1:10 000
□ Naturlig betesmark

80:30 NATURRESERVATET LEKEBERGA-SÄLVEN

Hidinge SN
Topoblad: 1042

Invent. datum: 91.05.28
Koord. 65681/14472 10E3J3C1C

Naturreservatet ligger i odlingslandskapet nedanför Kilsbergens förkastningsbrant, där Lekhytteån och Garphytteån rinner samman, strax ovan utflödet i Svartån. Åarna har ett meanderande lopp och ravinerna är ofta mycket branta och omges av åkermark.

Ravinerna består mestadels av betad lövskog med mer eller mindre öppna delar och några partier med tät granskog. Området brukades som slåtteräng på 1800-talet och på senare tid, fram till 1940-talet, betades det av nötkreatur. Därefter har större delen av området legat outnyttjat fram till 1973 då reservatet bildades och bete återupptogs.

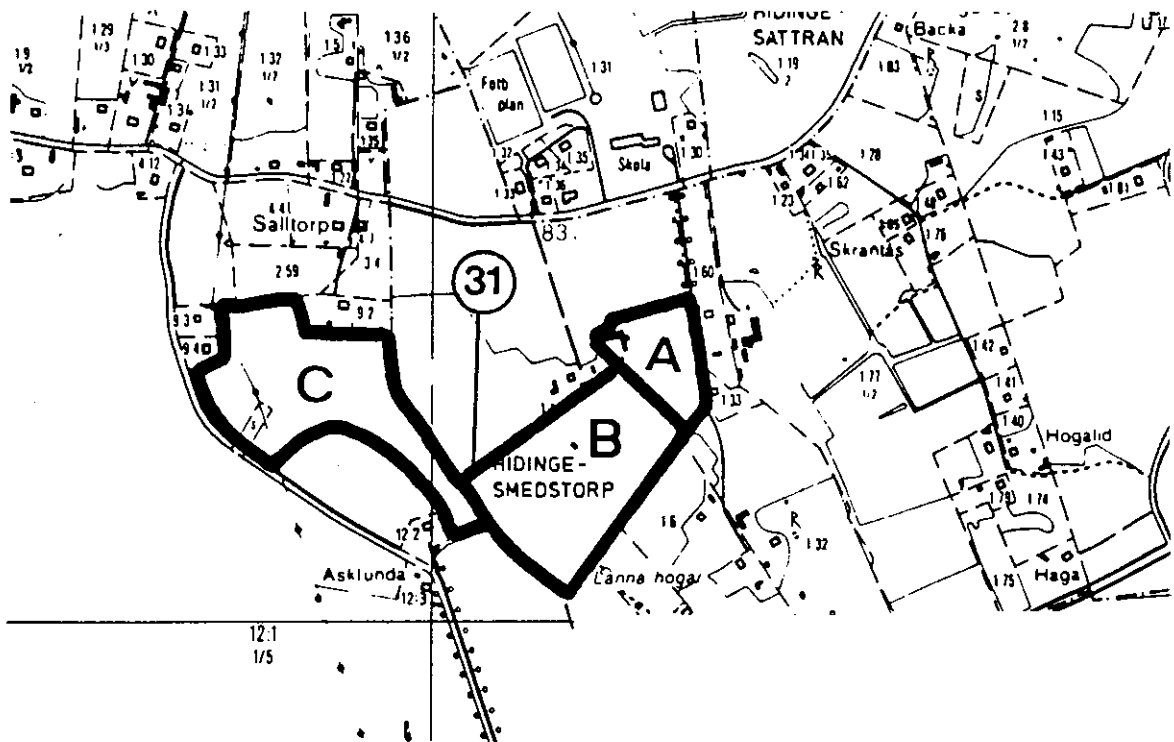
Hela reservatet är 32 ha stort och uppskattningsvis är totalt ca 10 ha hagmark, som kan klassificeras dels som öppen hagmark och dels som blandlövhage. De vanligaste trädslagen är björk och hägg, men även rönn, ek, lönn, tall, gran och gråal förekommer. Buskskiktet består av en, gråvide, gran och lövsly. Vegetationstypen varierar från torräng över friskäng till fuktäng. Relativt få slåtter- och betesgynnade arter förekommer. Blåsuga, gökärt och vårbrodd är bitvis vanliga. Stagg, blekstarr och nattviol finns endast i ett fåtal. Enligt tidigare inventeringar ska även kattfot, Jungfru Marie nycklar, backnejlika och låsbräken finnas.

Hävden sker genom bete av får och är mestadels god till måttlig. Fuktiga delar är dock oftast svagt betade.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 14
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 105
Översiktlig naturvårdsinventering av Hidingeområdet i Örebro kommun

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 39
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:31 SMEDSTORP

Hidinge SN
Topoblad: 1042

Invent. datum: 89.06.15
Koord. 65681/14480 10E3J3D1A

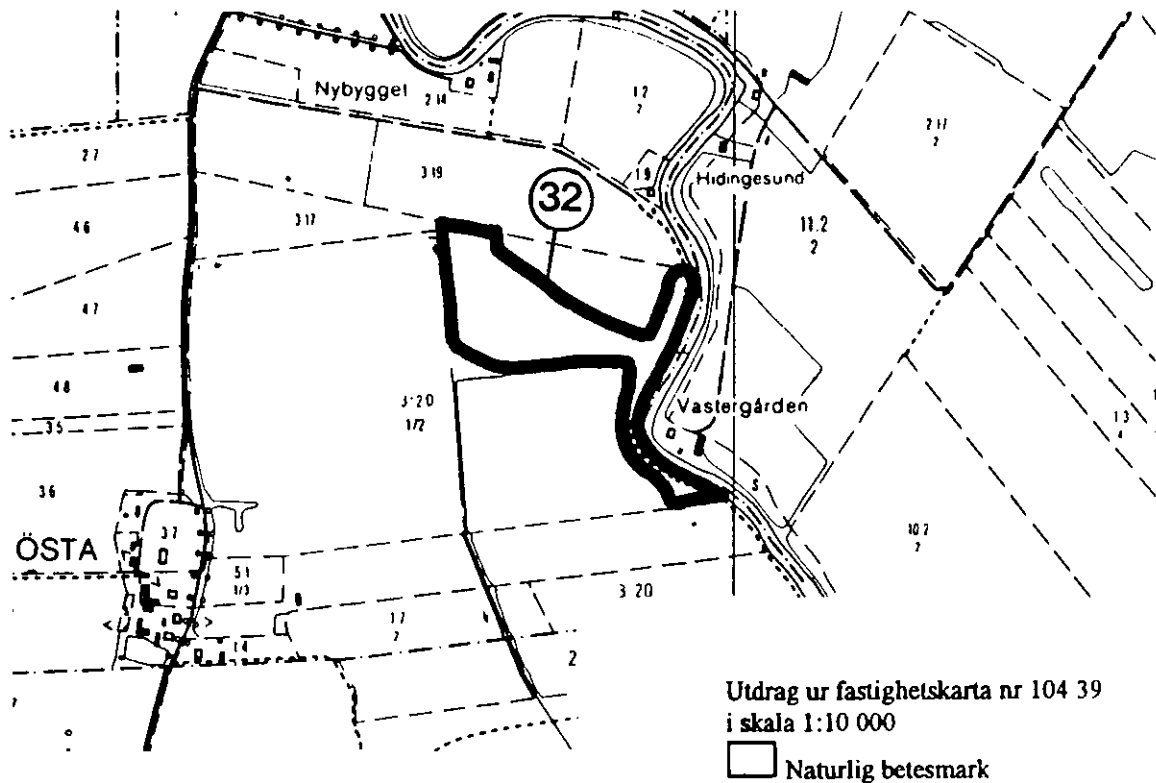
Smedstorp ligger i odlingslandskapet nedanför Kilsbergen.

Den 1,2 ha stora blandlövhagen (A) ligger på en mindre höjd där berget delvis går i dagen. Ask och oxel dominerar trädskiktet, som även innehåller lönn och ek. Buskskiktet består av hassel och nypon. Friskäng av rödventyp och fårsvingeltorräng bildar fältskikt. Hävdindikatorerna är få, nämnas kan knölsmörlomma. Efter ett par års avbrott betas hagen igen av nötkreatur, hävden är måttlig.

Den öppna hagmarken (B) är 3,8 ha och har tidigare varit åker. Träd saknas men videbuskar och sly växer bitvis tätt. Fuktäng av högört- och gräs-lågstartyp är dominerande vegetations typer, men även friskäng av rödventyp finns. Fläckvis breder älgört och hundloka ut sig, men slåtter- och betesgynnade arter har spridit sig ut på åkermarken. Harstarr, gullviva, ängsskallra och ängsfryle är vanliga. I nordvästra hörnet växer darrgräs, smörbollar och rödkämpar i små mängder. Betet ska återupptas.

Området väster om Smedstorp (C) är ursprungligen naturlig fodermark, som 1989 saknade hävd. Stängsel fanns bitvis kvar, men stora delar var nyplanterade med gran. I västra delen, intill vägen, finns fortfarande de slåtter- och betesgynnade arterna klasefibbla, svinrot, smörbollar, slåtterfibbla, darrgräs, rödkämpar och sommarfibbla.

Klass 4

80:32 ÖVRE ÖSTA

Knista SN
Topoblad: 1042

Invent.datum: 91.07.18
Koord. 65655/14487 10E3J0D5H

I odlingslandskapet strax nedanför Kilsbergen ligger Övre Östa.

Beskrivning

Intill Svartån betas ca 3,7 ha flack öppen hagmark. Längs ån växer några klubbalar och längs skogen som gränsar till hagen i norr förekommer ask. Buskskiktet består av spridda enar, druvfläder, olvon och lövsly. Sly förekommer främst längs skogskanten. Floran är inte gödsel-påverkad. De dominerande vegetationstyperna är fuktäng av högörstyp och högstarrtyp. Dessutom förekommer fuktäng av gräs-lågstarrtyp och tuvtåteltyp samt friskäng av rödventyp. Vanliga hävdgynnade arter är liten blåklocka, ormrot, vårbrodd, harstarr och ängsvädd. I något mindre antal finns gökärt, stagg, knägräs, bockrot, revfibbla och brunört. I fåtal finns grönvit nattviol, svinrot och prästkrage.

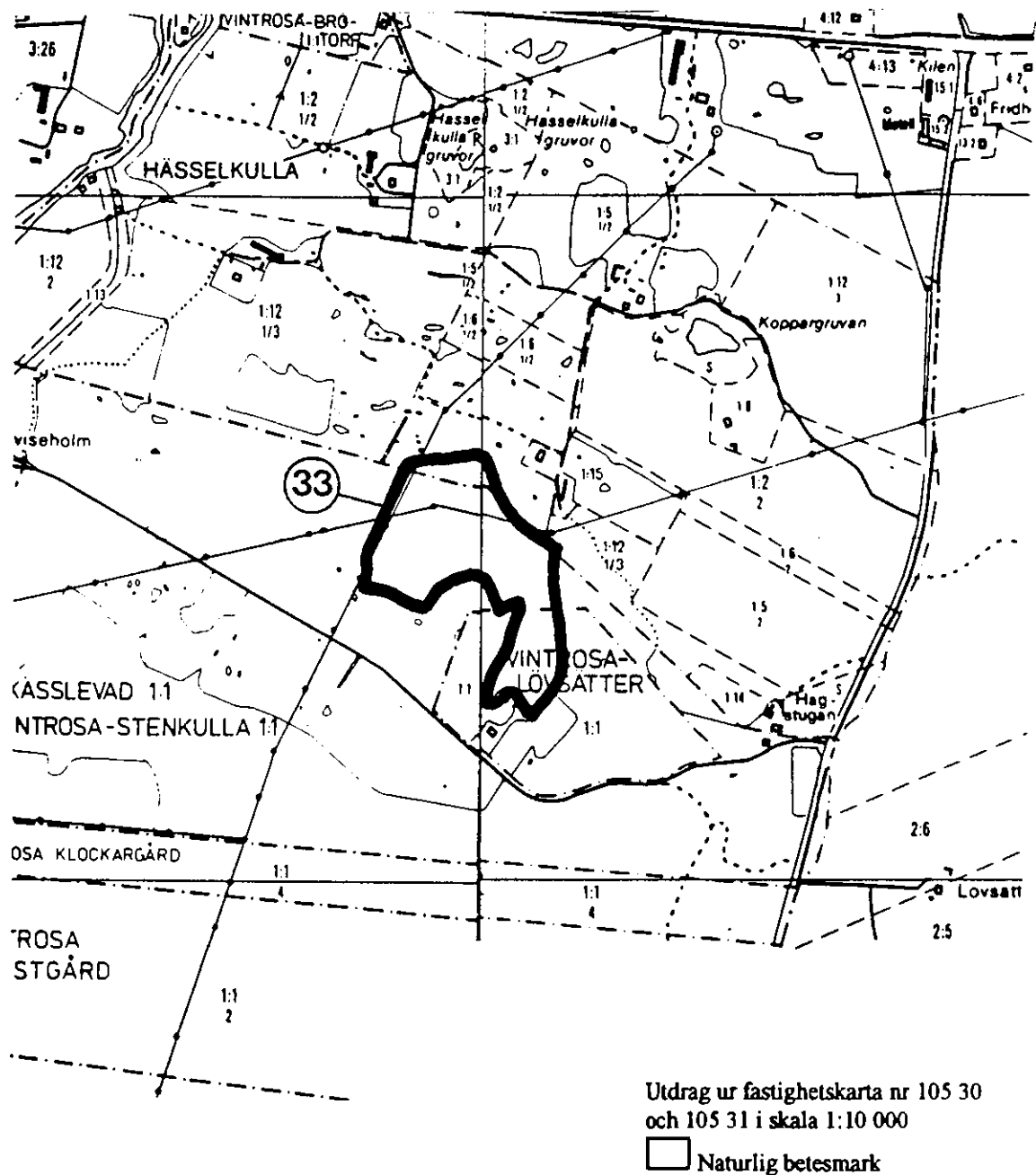
Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är i stort sett god. Fuktigare delar är bitvis måttligt betade.

Bedömning

Hagen har betats kontinuerligt under lång tid och är opåverkad av gödsel. En representativ och värdefull hävdgynnad flora finns.

Klass 3

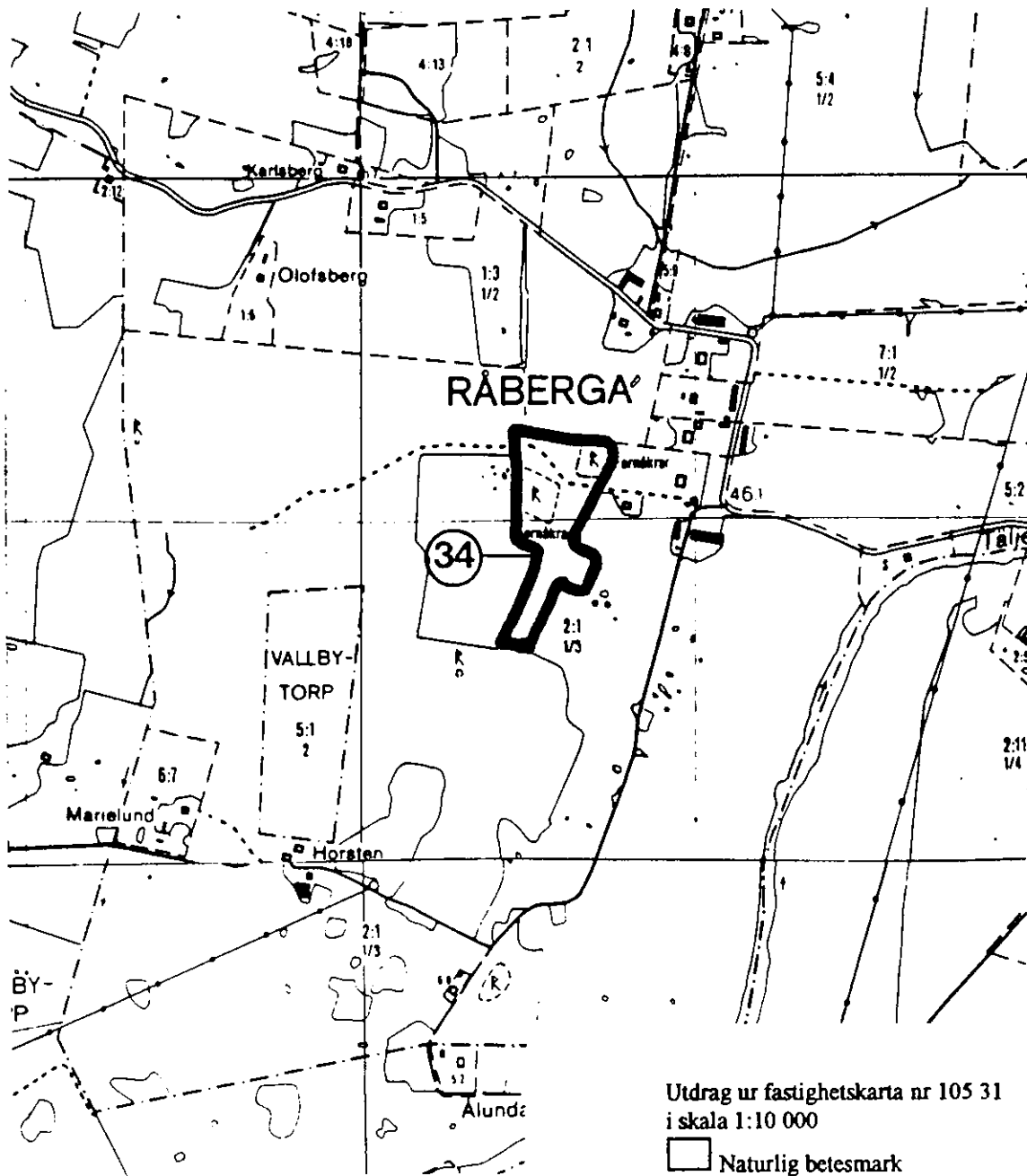
80:33 LÖVSÄTTER

Vintrosa SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.10
Koord. 65684/14550 10F3B3A4A

Den ca 4,7 ha stora naturliga fodermarken hävdas inte längre. Antagligen upphörde betet för ett par år sedan, staketet var vid inventeringen dåligt. Den nordvästra delen har växt igen till skog, men i söder är det mer öppet, (ca 2,5 ha). Trädskiktet består av både löv- och barrträd. Vegetationstyperna frisk- och fuktäng bildar fältskikt. Hävdgynnade arter som rödklint, gökärt, harstarr, vårbrodd, ängsvädd, prästkrage och liten blåklocka är tämligen vanliga. På ett litet öppet parti finns även smörbollar, svinrot, ängsskallra och ommrot.

Klass 4

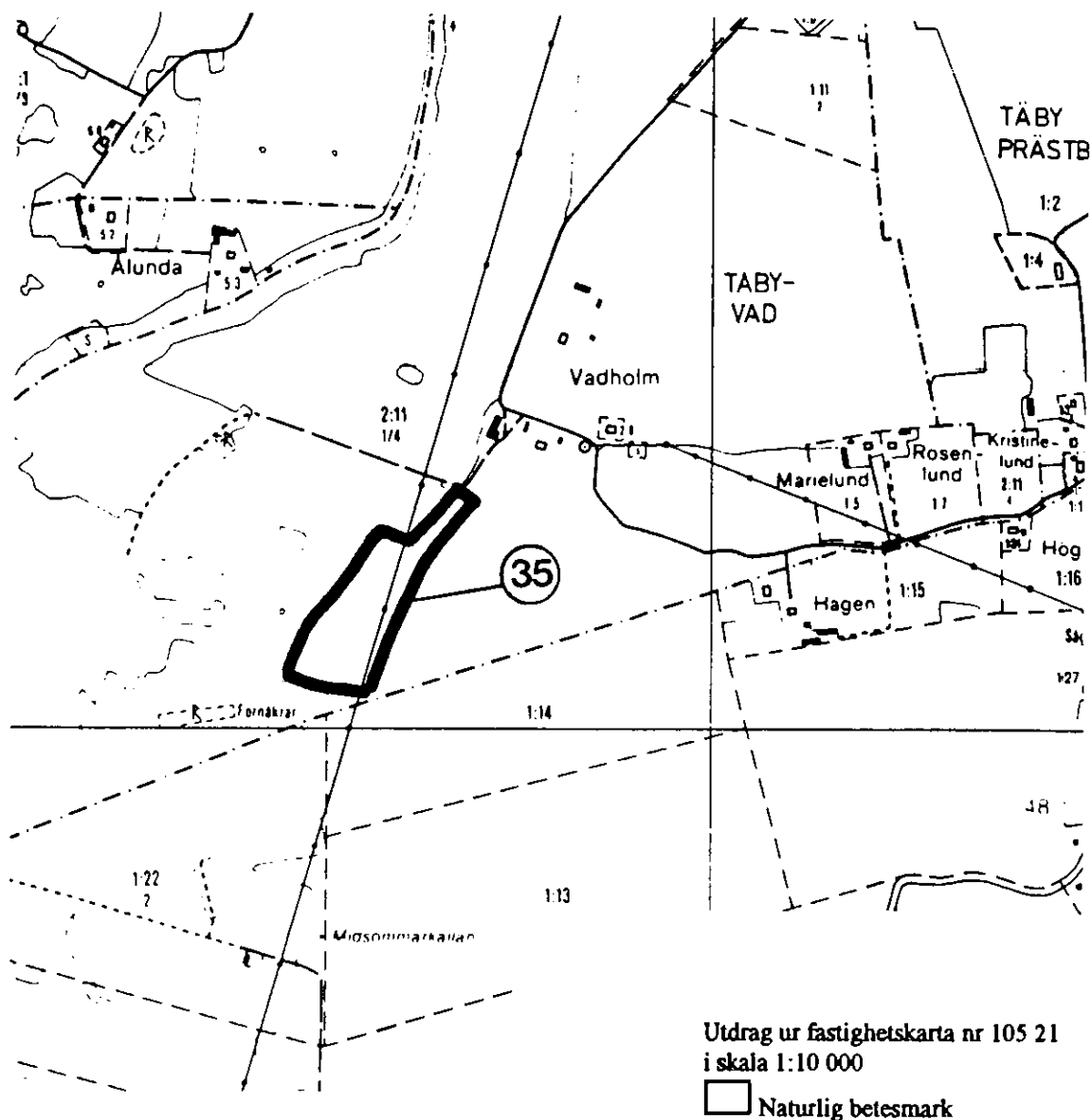
80:34 RÅBERGA

Täby SN
Topblad: 1051

Invent.datum: 89.07.11
Koord. 65655/14563 10F3B0B5D

Vid Råberga, som ligger i kanten av den odlade slätten sydväst om Örebro, finns 2,5 ha naturliga betesmark. Ungefär hälften är öppen hagmark, resten är blandskog. Det glesa trädskiktet på den öppna delen består av asp, rönn, gran och hägg. Buskskiktet domineras av en, med inslag av nypon och brakved. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp bildar fältskikt. Liten blåklocka, harstarr, gökärt och prästkrage är ganska talrika. I fåtal finns kattfot och nattviol. Hävden sker genombete och är måttlig. I hagmarken finns fornåkrar.

Klass 4

80:35 VADHOLM

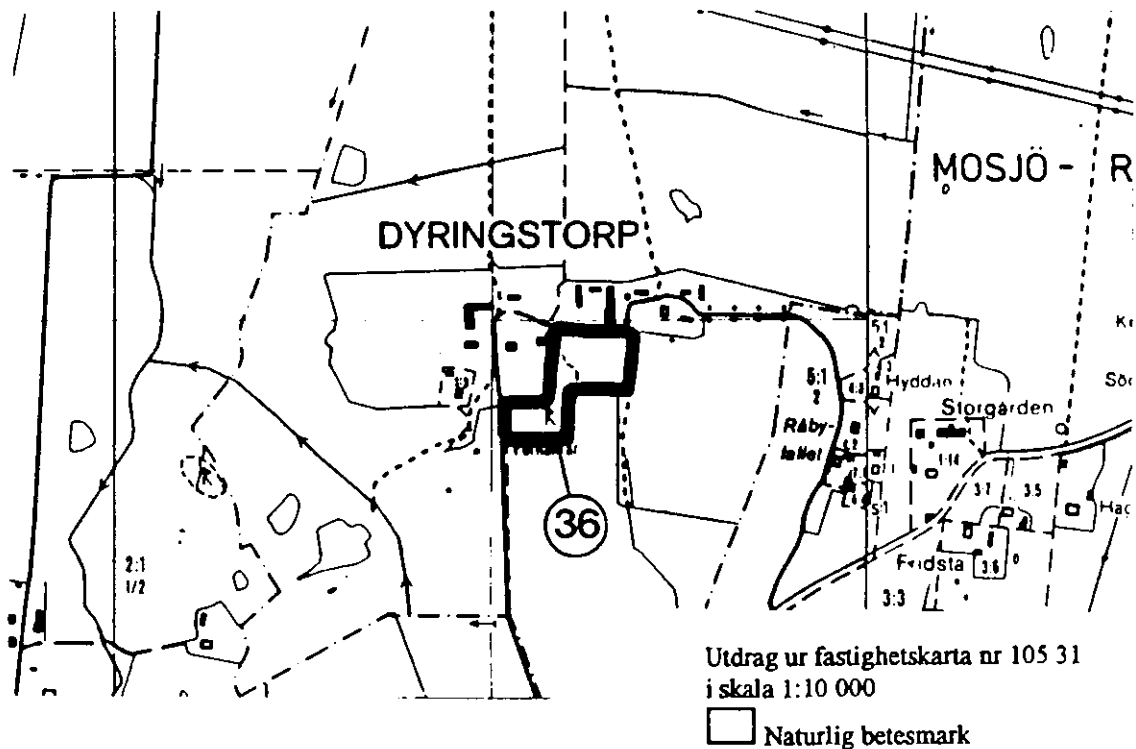
Täby SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.11
Koord. 65641/14565 10F2B4B1F

Gården Vadholm är belägen i ett flackt landskap. Mellan åkermark och skog betas 2 ha öppen hagmark, som är på väg att växa igen av buskar och sly. Buskskiktet består av en, aspsly, björksly, och videbuskar. Hagmarken övergår till skog i söder och väster. Fältskiktet, som består av torr-, frisk- och fuktängar, visar inga tydliga tecken på gödselpåverkan, men hävdindikatorerna är få. Fläckvis förekommer slåtter- och betesgynnade arter. Under kraftledningen växer bl a ormröt, darrgräs, stagg, revfibbla och ängsfryle. Hävden sker genom bete och är svag.

Klass 4

80:36 DYRINGSTORP

Mosjö SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.11
Koord. 65654/14596 10F3B0E4G

På jordbruksslätten och helt omgivna av åkrar ligger Dyringstorps två gårdar.

Beskrivning

Intill gårdarna betas 1 ha naturlig betesmark av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Trädskiktet som bildas av björk, asp, gran och tall är tätast i söder. Enen dominerar buskskiktet, som också innehåller hassel och nypon. Friskäng av rödventyp dominerar. Andra vegetationstyper som förekommer är fårsvingeltorräng och fuktäng av tuvtäteltyp. Hagen är inte gödselpåverkad. De slåtter- och betesgynnade arterna svinrot och slåttergubbe är fläckvis ymniga. Jungfru Marie nycklar förekommer talrikt i hela hagen. Prästkrage och gökärt är ganska vanliga.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är måttlig till god. År 1989 påbörjades betet relativt sent på sommaren.

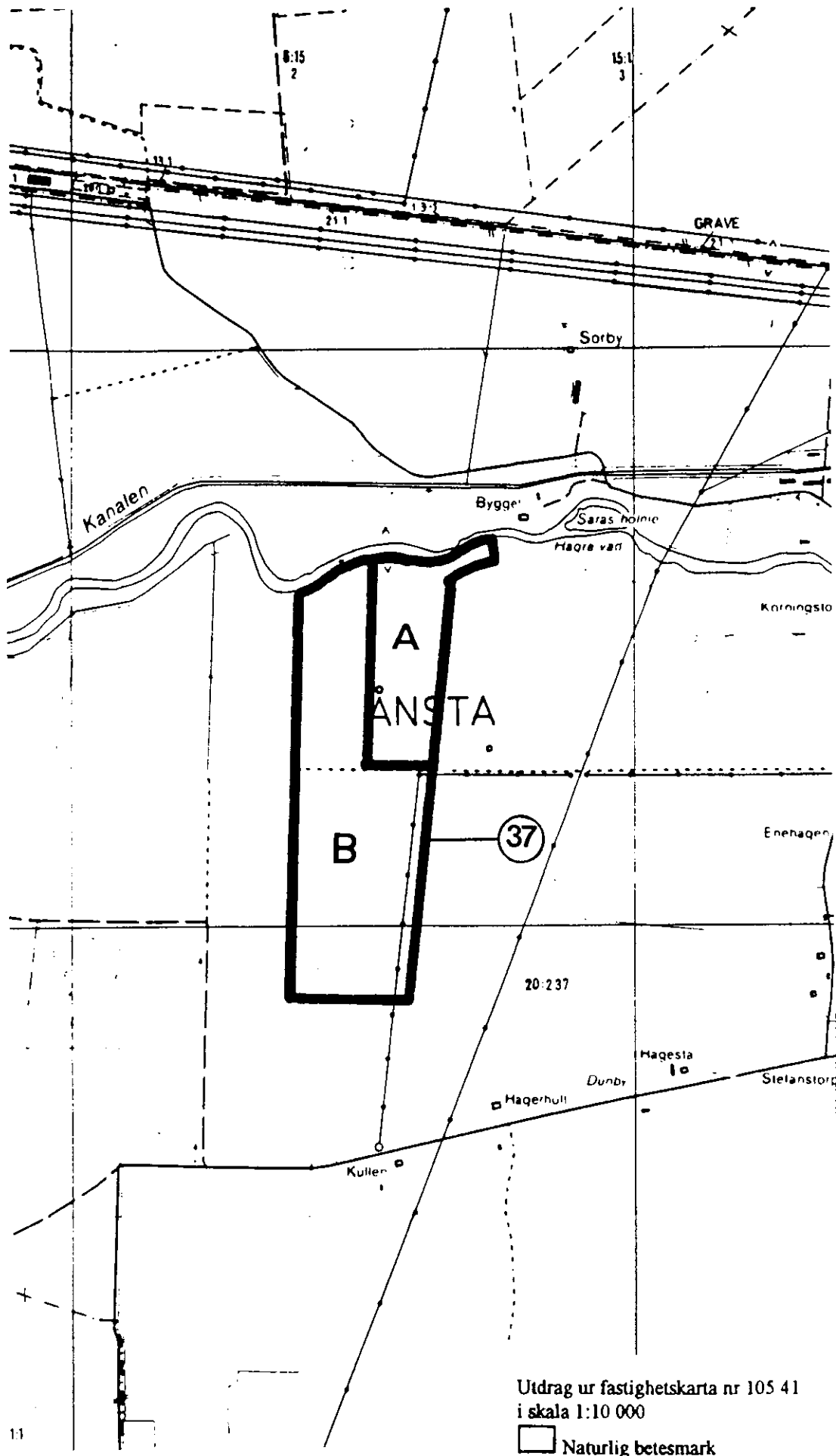
Kulturvärden

I den lilla hagen finns fornlåkrar.

Bedömning

Trots den lilla arealen är hagen värdefull. Floran är opåverkad och förekomsten av vissa slåtter- och betesgynnade arter är riklig.

Klass 3

80:37 ÅNSTA

Örebro SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.17
Koord. 65713/14585 10F4B1D3F

Söder om Svartån, i slättens odlings dominerade landskap väster om Örebro, finns 18 ha betesmark som gränsar till åker och blandskog.

Beskrivning

Den nordöstra delen, ca 5 ha, av den flacka hagen är öppen hagmark (A) som nästan helt saknar träd och buskar. Resten av området, 13 ha, utgörs av en björkhage (B). Flera gamla döende och döda björkar står kvar. Förutom björk finns klibbal, asp, gråal, rönn och några få tallar. Buskskiktet består av en och lite sly av ovan nämnda trädslag. Den dominerande vegetationstypen är fuktäng av tuvtåteltyp, men på flera ställen växer så gott som enbart knapptåg. Dessutom finns fuktäng av gräs-lågstartyp och på torrare ställen friskäng av rödventyp. Floran är inte gödselpåverkad. Hävdgynnade arter som förekommer talrikt är harstarr, stagg, vårbrodd och ängsvädd. Mindre vanliga är gökärt, prästkrage och Jungfru Marie nycklar.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är måttlig, bitvis svag. Ett intensivare bete behövs för att hindra det bitvis täta slyuppslaget att expandera.

Kulturvärden

Några odlingsrösen och stengärdesgårdar minner om äldre tiders markanvändning.

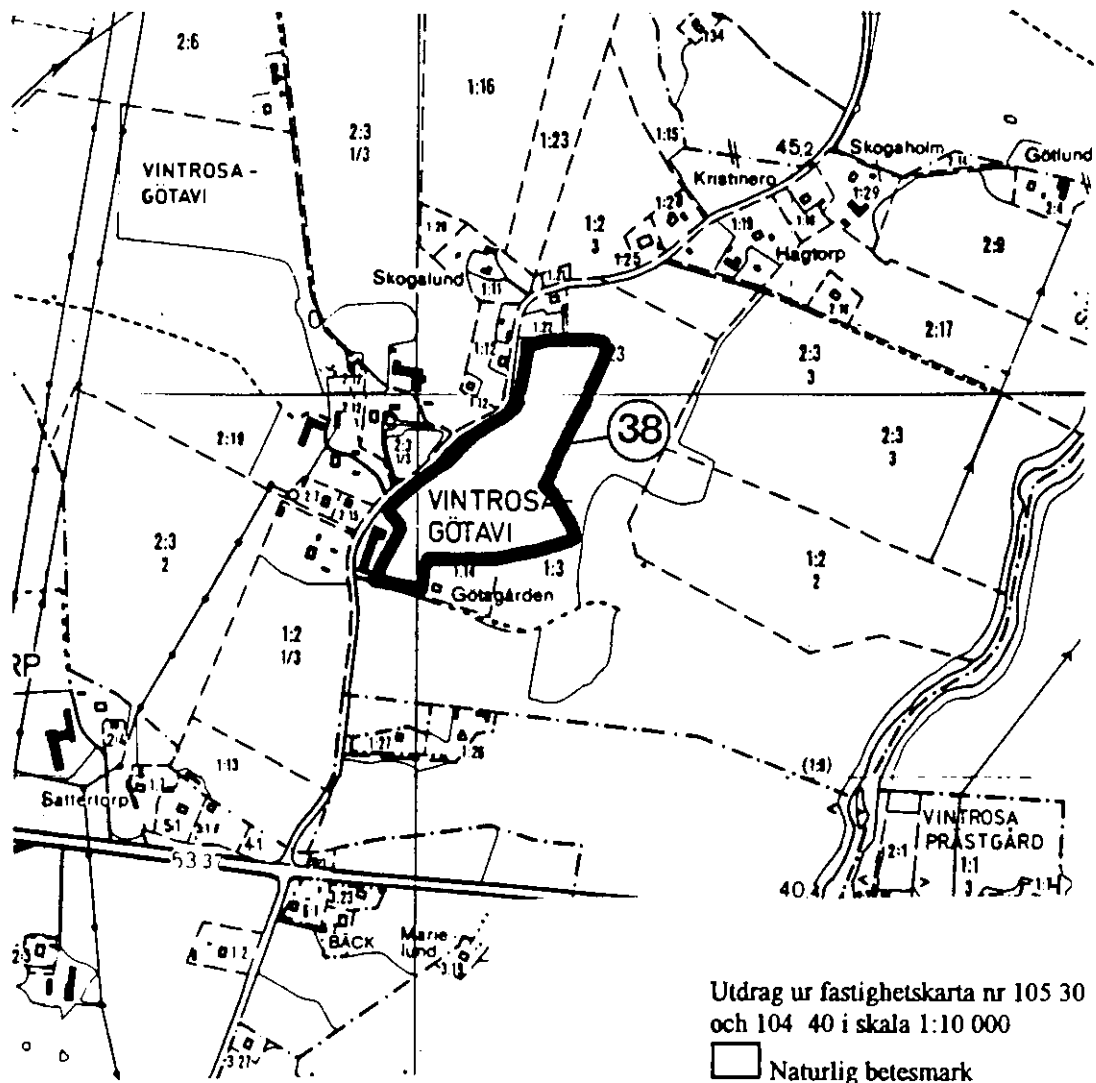
Tidigare inventeringar

Hagmarksinventering i Örebro län, Ö 11
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:89
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbete, 6

Bedömning

Hagen är värdefull för landskapsbilden och arealen är stor. Den har lång och kontinuerlig hävd bakom sig och är ogödslad. En representativ hävdgynnad flora finns. De många döda och döende träden utnyttjas bl a av rovfåglar och hackspettar.

Klass 3

80:38 GÖTAVI

Vintrosa SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 91.05.28
Koord. 65698/14540 10F3A4E8A

Götavi är beläget i det öppna odlingslandskapet väster om Örebro.

Beskrivning

Mellan väg i väster och ett mindre skogsområde i öster betas 3,5 ha öppen hagmark. Förutom en stor och bredkronad ek förekommer det några få trädgångar med asp, rönn, björk, ask och hägg. Buskskiktet är mer utbrett än trädskiktet och domineras av nyponros och blåtry. Vegetationstypen varierar från fuktäng över friskäng av rödventyp till torräng av färsvingeltyp. Fuktängen i södra delen är gödselpåverkad, men i övrigt finns inga spår av påverkan. De hävdgynnade arterna kattfot och stagg förekommer fläckvis i större mängd. Blåsuga och gökärt är ganska vanliga. I litet antal finns ängsfryle, nattviol och ängsvädd. Enligt tidigare inventering finns det rikligt med vaxskivlingar och flera arter av jordtunga. Enligt uppgift finns den mycket sällsynta klibbjordtungan (*Geoglossum difforme*) fortfarande kvar. Den har under senare år endast påträffats på ytterligare en lokal i landet.

Hävd

Hagen är i huvudsak välhävdad och betas av nötkreatur.

Kulturvärden

Stengärdesgård finns längs skogskanten och enstaka odlingsrösen förekommer.

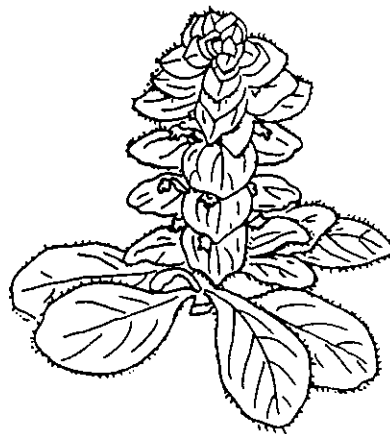
Tidigare inventeringar

Preliminär studie av jordtungor i Sverige, lokal 8

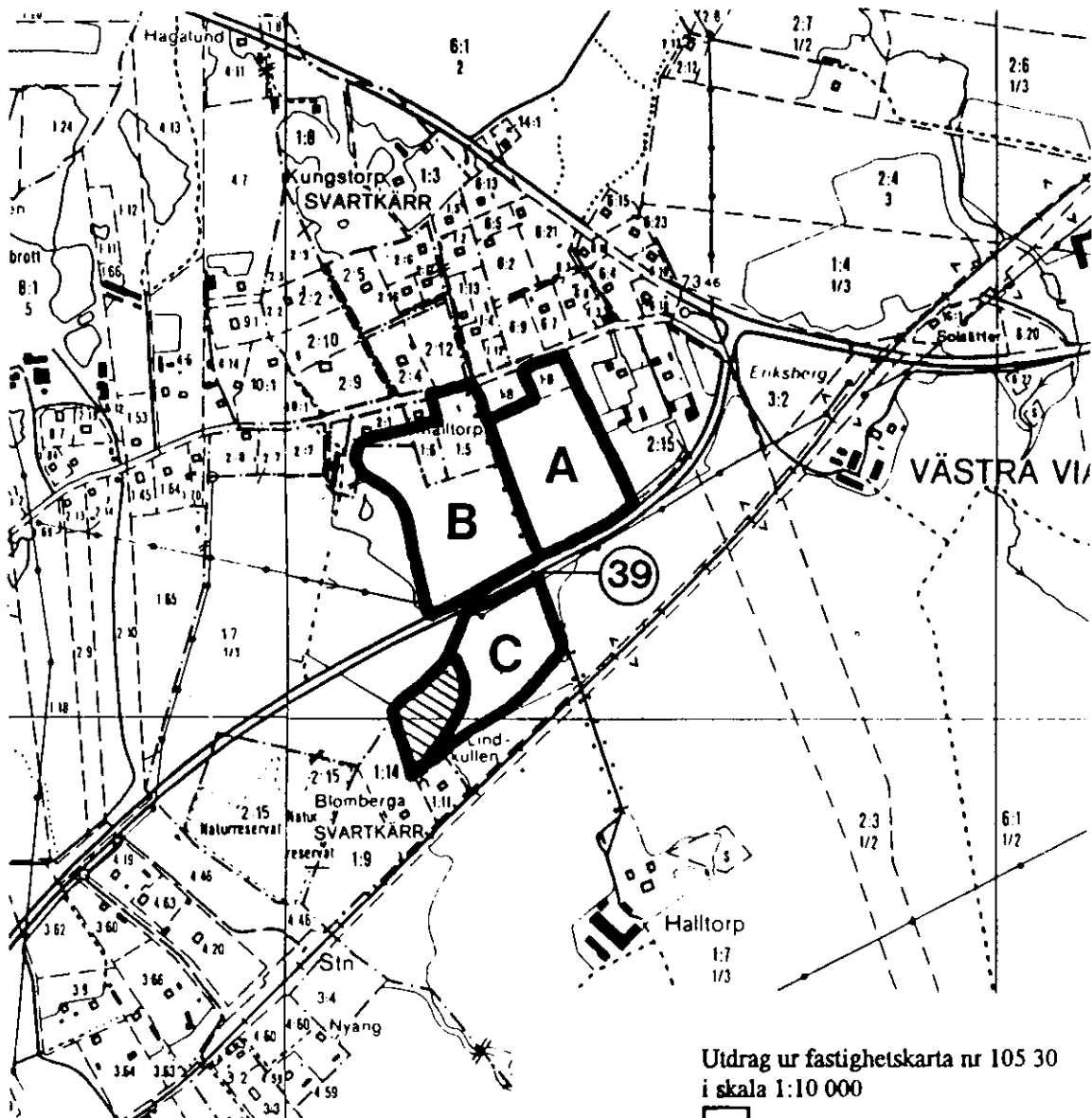
Bedömning

Hagen är välbetad och till största delen opåverkad. Den hävdgynnade floran innehåller tämligen få arter, men svampfloran med flera hävdgynnade/-beroende vaxskivlingar och jordtungor är mycket värdefull. Enligt ovan nämnda studie är denna hage en av landets förnämsta jordtungslokaler.

Klass 1

Blåsuga

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 30
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad skog

80:39 LANNA

Hidinge SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.06.21
Koord. 65692/14502 10F3A4A2C

Lanna ligger på jordbrukslätten väster om Örebro.

Beskrivning

Område (A) är en 2,7 ha stor och tät blandlövhage men öppna partier finns bl a i södra delen. Asken dominerar men enstaka apel och fågelbär finns också. Det glesa buskskiktet består av hagtorn och nypon. Dominerande vegetationstyp är friskäng av rödven- och skogsnävatyp. I sydöstra hörnet förekommer även fuktäng av högörttyp. Floran är troligen svagt gödselpåverkad över stora delar och bitvis är trädkronorna så slutna att grässvål saknas. De slätter-och betesgynnade arterna är ganska få. Gullviva och rödkämpar är talrika. Sparsamt finns revfibbla och prästkrage. I enstaka exemplar finns fågelstarr. Längst i söder sågs ett ganska stort antal rosettjungfrulin i maj 1992 och i juni 1993 ett tiotal ormtungor.

Område (B) är 3,7 ha och i huvudsak öppen hagmark. Liksom i hage (A) sluttar marken mot söder. Träd växer nästan enbart längs stenmurar vid ägogränser och intill odlingsrösen. Ask dominerar med inslag av gråal och apel. Buskskiktet är mer utbrett och domineras av nypon, men innehåller även hagtorn, krusbär, berberis och asksly. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen, men mindre delar torräng finns också. Hagen är troligen delvis svagt gödselpåverkad. I nordost har antagligen små ytor en gång varit uppodlade. De hävdgynnade arterna är relativt få. Rödkämpar finns i stora mängder. Prästkrage och gullviva är också vanliga. Fläckvis finns darrgräs och vårbrodd.

Område (C) är 2,8 ha öppen hagmark som betas tillsammans med ca 2 ha lövskog och 1 ha f d åkermark. Träden är mestadels samlade i en dunge i den norra delen. Björk och ask är de vanligaste trädslagen. Dessutom finns asp och gran. Många små, låga och avhuggna hasselbuskar samt nypon bildar buskskikt. I väster övergår hagmarken successivt till lövskog. Dominerande vegetationstyper är fuktäng av högörrtyp och gräs-lågstartyp, men friskäng finns också. Bitvis bildas en mosaik av frisk- och fuktäng. Den östra delen, närmast vägen, är kraftigt gödselpåverkad. I övrigt är hagen i huvudsak ogödslad. De slåtter- och betesgynnade arterna är relativt få. Vårbrodd är vanlig i friskängen. Gullviva, harstarr och rödkämpar förekommer något mer sparsamt. Darrgräs finns fläckvis. I fåtal finns smörbollor, rosettjungfrulin, klasefibbla och plattsäv.

Hävd

Den södra hagen (C) betas av nötkreatur, de andra två av hästar. Hävden är måttlig till god, men i de hästbetade hagarna är vissa delar så hårt betade att jorden är blottlagd.

Kulturvärden

Stenrösen och stengärdesgårdar som fortfarande används som stängsel finns. Askarna i allén mellan hage (A) och (B) är hamlade.

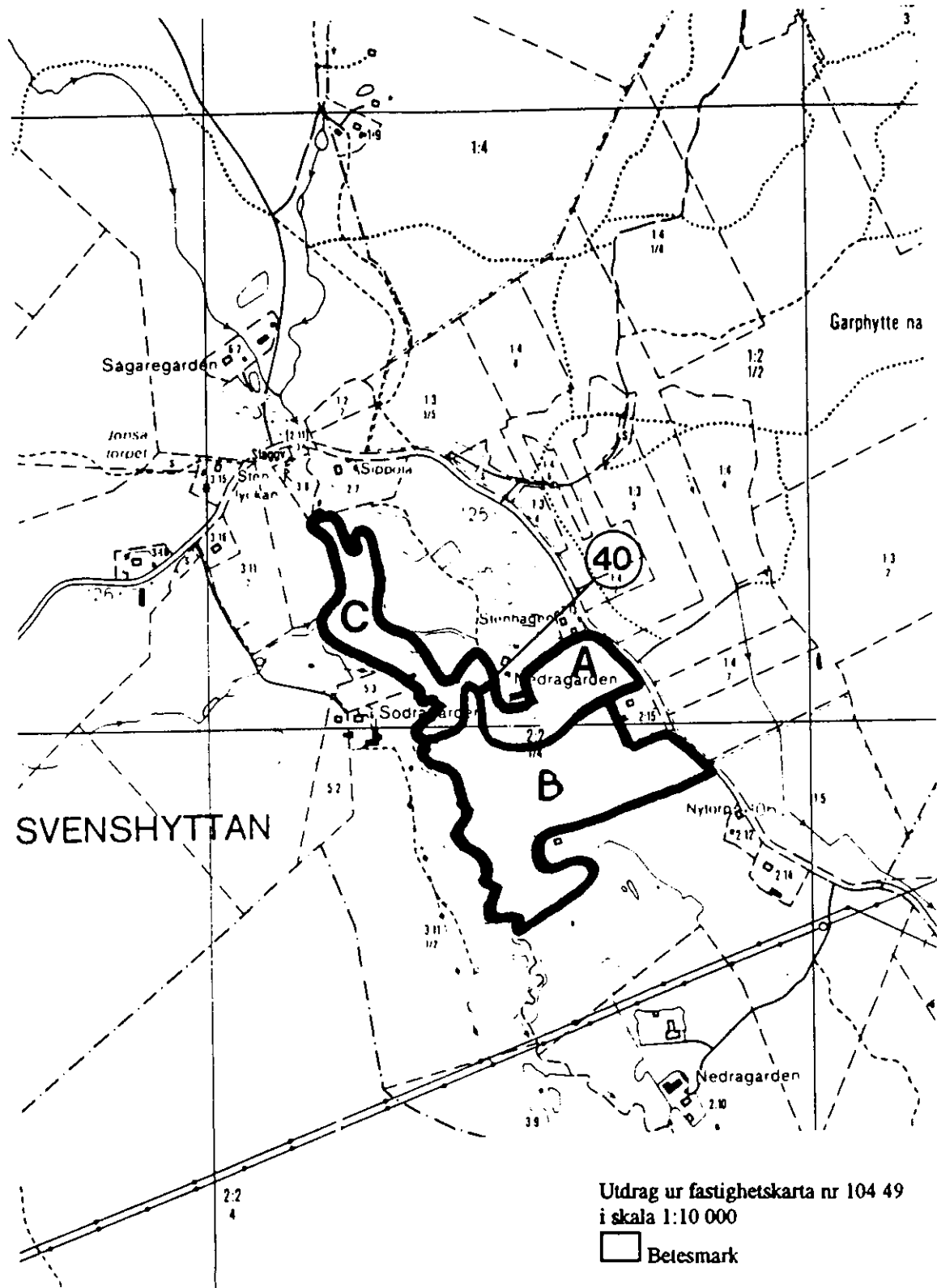
Tidigare inventeringar

Riksintresse: NT 14

Bedömning

Området har troligen betats under lång tid och en hävdgynnad flora finns åtminstone bitvis. Hagmarken är dessutom värdefull för landskapsbilden. I södra hagen växer plattsäv *Blysmus compressus* som är ovanlig i länet.

Klass 3

80:40 NEDRAGÅRDEN I SVENSHYTTAN

Hidinge SN Invent.datum: 89.06.22
Topoblad: 1042 Koord. 65730/14474 10E4J3C0E

I kanten av skogsbygden och intill det gamla kulturlandskapet med slätterängar och lövlundar, som ingår i Garphyttans nationalpark, ligger Nedragården.

Beskrivning

Blandlövhagen (A) är 2,4 ha stor. Marken är flack och småblockig. Ask och björk dominerar trädskiktet som är ganska tätt. Buskskiktet är glest och består främst av en, med inslag av nypon. Vanligaste vegetationstypen är friskäng av rödventyp. Mitt i hagen finns en svacka med fuktäng av högört- och gräs-lågstartyp. Dessutom finns torrängspartier med fårsvingeläng. Floran är inte gödselpåverkad och flera slätter- samt betesgynnade arter förekommer. Gullviva, jungfrulin, prästkrage, revfibbla och liten blåklocka hör till de mer vanliga. Stagg är fläckvis vanlig. Även darrgräs och harstarr är tämligen vanliga. Nattviol, smörbollor, ormrot och slättergubbe uppträder mer sparsamt.

Område (B) utgörs av 3,7 ha f d åkermark och 3,3 ha betad skog. På delar av den f d åkermarken är stagg vanlig, vilket tyder på att det var mycket länge sedan marken gödslades.

I nordväst finns ca 3,2 ha öppen hagmark (C) mellan en bäck och åker. Längs bäcken växer klibbal och björk tätt, men i övrigt förekommer endast enstaka björkar och tallar samt hägg. Buskskiktet är något mer utbrett. Det domineras av hassel och en, men även nypon finns. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och fuktäng av högörttyp. Tecken på kvävepåverkan finns inte, De flesta hävdindikatorerna påträffas dock främst i norra delen. Ganska vanliga är stagg och gökärt. Slättergubbe förekommer något mer sparsamt. I fåtal finns jungfrulin, rödkämpar och ängsvädd.

Hävd

All hagmark betas av nötkreatur och hävden är god.

Kulturvärden

Delar av stängslet utgörs av trädgårdesgård och odlingsrösen finns i västra delen av hage (A) samt mellan de gamla åkrarna. Hamlade askar finns längs vägen. På en åkerholme står hässjestörrar lutandes mot en hamlad ask.

Tidigare inventeringar.

Hagmarker i Örebro län, Ö 8
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:42
Riksintresse: NT 19

Bedömning

Den natursköna hagen är välbetad och ogödslad. Den hävdgynnade floran är representativ. Området utgör ett fint inslag i landskapsbilden och är i sin egenskap av levande jordbruk ett fint komplement till nationalparkens gamla kulturlandskap.

Klass 3

80:41 GARPHYTTANS NATIONALPARK

Hidinge SN
Topoblad: 1042

Invent. datum: 89.09.21
Koord. 65734/14476 10E4J3C4G

I nationalparken finns gammalt odlingslandskap med bl a slätterängar bevarat. När nationalparken bildades 1904 insåg man inte att de värden man ville bevara var ett resultat av människans påverkan genom hävd och det dröjde 30 år innan skötsel med slätter påbörjades.

Beskrivning

I västra delen av parken finns ett par större och väl avgränsade ängar, samt mindre öppna ytor omväxlande med dels träd- och buskbärande ängar och dels lundar. I dag brukas ca 8 ha som slättermark men delar av denna mark var före nationalparkens bildande åker.

Ask är det dominerande trädslaget, men lönn, alm, lind och apel är också vanliga. Buskskiktet består främst av hassel och lite sly. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp, skogsnavatyp, örtrik friskäng och fårsvingeltorräng. Marken är mestadels ogödslad. De slättergynnade arterna gullviva, smörbollor, darrgräs och svinrot är vanliga. Svinroten är fläckvis så ymnig att den bildar friskäng av svinrotyp. Andra hävdgynnade arter som backnejlika, ängskallra, jungfrulin, gökärt och tjärblomster är också vanliga. Mer sparsamt förekommer höskallra, klasefibbla och nattviol. Enligt tidigare inventeringar finns även brudsporre, tvåblad, klockpyrola, knägräs och harstarr.

Hävd

Hävden sker genom årlig slätter i slutet av sommaren. I skötseln ingår också fagning och bränning på våren samt hamling av vissa träd.

Kulturvärden

Inom området finns många spår av gammal bebyggelse och ålderdomligt jordbruk i form av välbevarade trä- och stengärdesgårdar, odlingsrösen, kulturväxter och hamlade träd.

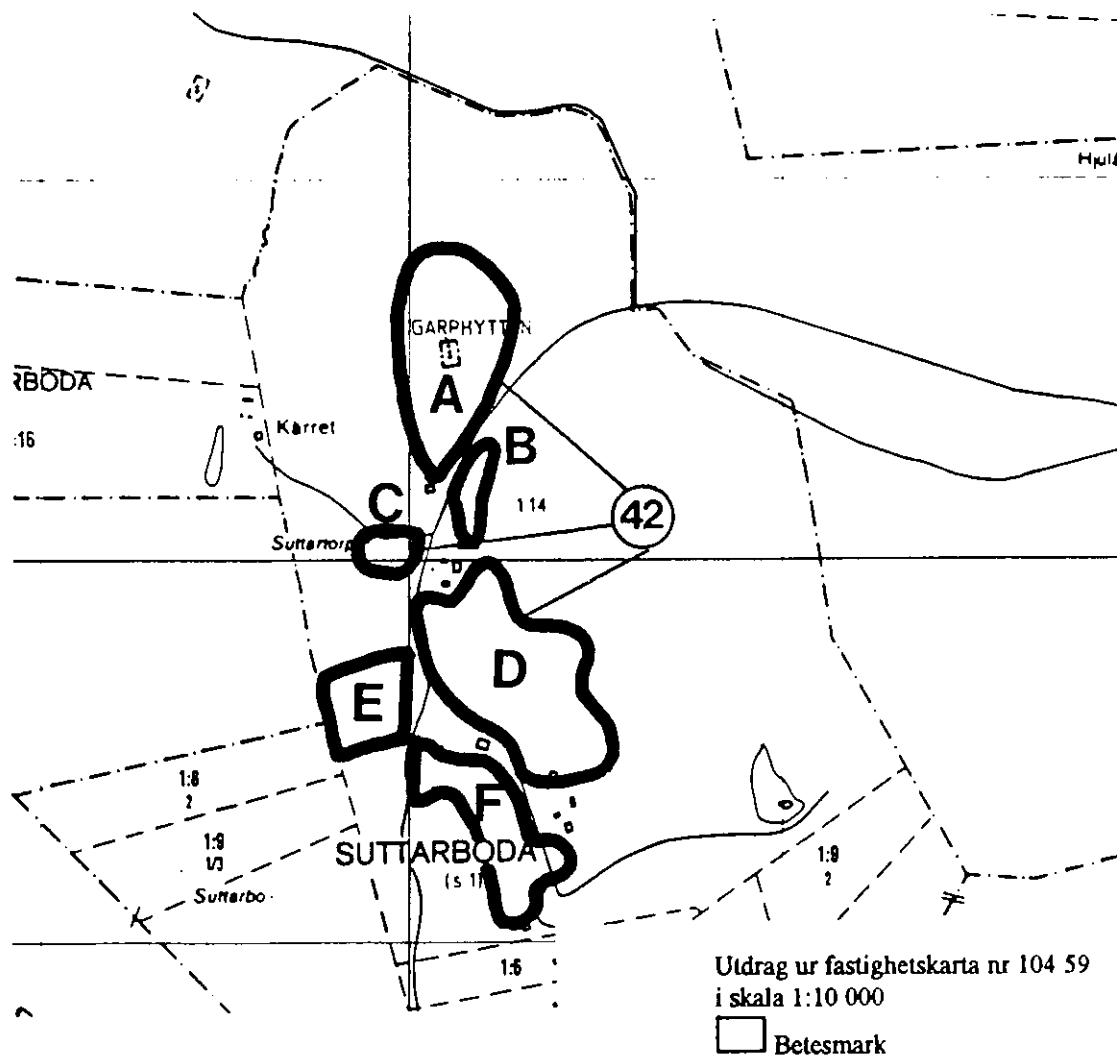
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 96
Kärlväxtfloran inom Garphyttans Nationalpark
Riksintresse: NT 19

Bedömning

Floran innehåller flera värdefulla hävdgynnade arter och hävden sker genom slätter. Området har bebotts och brukats av människor sedan lång tid tillbaka och spåren av ett ålderdomligt jordbruk är många.

Klass 1

80:42 SUTTARBODA

Tysslinge SN
Topoblad: 1044

Invent.datum: 89.07.17
Koord. 65753/14481 10E5J0D8B

Stuttarboda är en relativt ensligt belägen gård i Kilsbergens skogsbygd och är numera ett fri-luftsområde med bl a campingplats och servering. Betesmarkerna har i stor utsträckning varit åker.

Beskrivning

Område (A) är 3 ha stort och består till största delen av f d åkermark som växt igen och numera är skog med öppna gläntor. Trädskiktet domineras av björk och asp med inslag av rönn, sälg, tall och gran. I buskskiktet växer en och hassel. Vårbrodd är vanlig. Andra hävdgynnade arter som gullviva, sommarfibbla, ängsfryle och prästkrage finns i fåtal.

Område (B) och (C) är två öppna hagar, som tidigare varit åker. Tillsammans är de drygt 0,5 ha. Vegetationstypen friskäng av rödventyp dominerar men torräng av fårsvingeltyp förekommer också. Vårbrodd är vanlig i båda hagarna. Ängsskallra är vanlig i (B) och brunört i (C). I (C) finns även ett fåtal exemplar av gullviva och sommarfibbla.

Område (D) är öppen hagmark, drygt 3 ha stort. Hagen ligger på en höjd, som sluttar ganska brant mot öster. I stort sett hela området har för länge sedan varit åker. I nordöstra delen finns ett litet område med slutet trädkikt, i övrigt förekommer spridda granar och björkar. Det glesa buskskiktet består av vide, nypon och gran. Vegetationstypen friskäng av rödventyp dominerar. Dessutom förekommer torräng av fårsvingeltyp och fuktäng av gräs-lågstartyp. Delar av hagen används vintertid till parkering. De hävdgynnade arterna förekommer endast på ett par ställen. Stagg, slåttergubbe, knägräs och jungfrulin finns i den södra delen av östslutningen, som antagligen aldrig odlats på den branta sluttningen. I nordväst växer ängsskallar och ögontröst i stora mängder.

Område (E) är 1 ha stort. En tredjedel i norr är öppen, men har för länge sedan varit åker. Resten är gammal igenväxt hagmark som numera är blandskog. Den öppna delen saknar träd och buskar. Vegetationstypen är friskäng av rödventyp. Prästkrage, gökärt, ängsvädd och ögontröst är hävdgynnade arter som är vanliga. I skogskanten finns även svinrot.

Område (F) är 2 ha stort och består till största delen av öppen f d åkermark. Träd och buskar saknas. Vegetationstypen är friskäng. Nästan hela området var nyslaget vid inventeringstillfället och därför var det svårt att bedöma florán. På ett mindre område i södra delen växte de hävdgynnade arterna ängsskallra, ängsfryle, ängsvädd och vårbrodd ganska talrikt. Vidare fanns där ett bestånd med sommarfibbla. Svinrot förekommer lite här och var i diken och vägkanter.

Hävd

Hävden sker genom bete av får och nötkreatur i områdena (A,B,C,D,E). Område (F) hävdas genom relativt tidig maskinslätter. Hävden är i huvudsak god i samtliga områden. I område (A) pågick gallring och röjning vid inventeringstillfället.

Kulturvärden

Inom betesmarken finns stengärdesgård och ett par odlingsrösen.

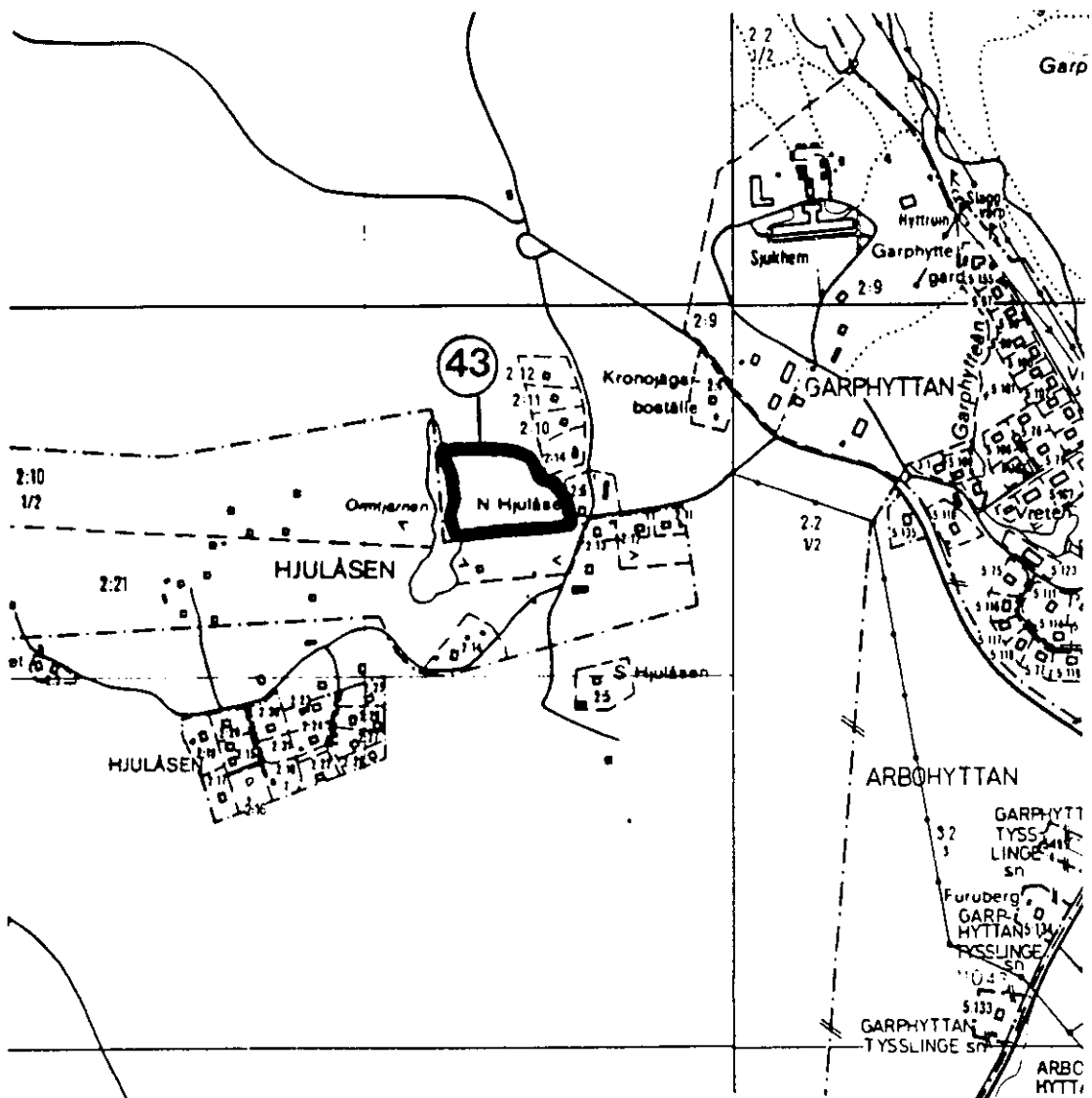
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering i Örebro kommun, 70
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:45
Riksintresse: NT 19

Bedömning

Hagmarkerna vid Suttarboda är mestadels välbetade och en hävdgynnad flora med t ex slåttergubbe och stagg finns bitvis kvar och är på väg att sprida sig ut på den f d åkermarken som inte har odlats och gödslats på mycket länge.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 59
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:43 HJULÅSEN

Tysslinge SN
Topblad: 1044

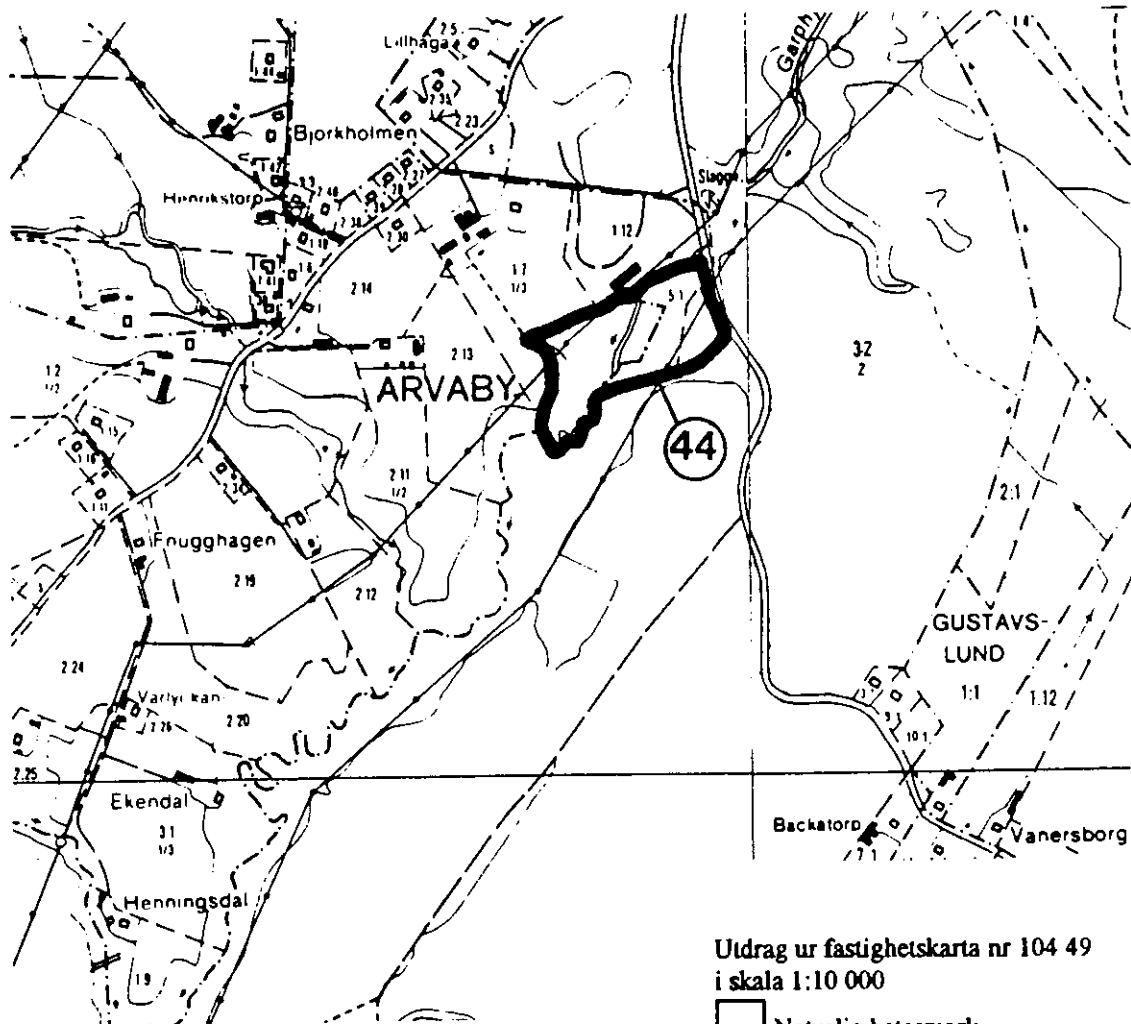
Invent.datum: 89.07.17
Koord. 65767/14497 10E5J1E7H

Den naturliga betesmarken är 2,1 ha stor och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Fuktängar av olika slag och friskäng bildar fältskikt. Inga tydliga tecken på gödselpåverkan finns, men de hävdgynnade arterna är få. Stagg, harstarr, vårbrodd och liten blåklocka är vanliga. Darrgräs, ormrot och svinrot finns endast i ett litet område i öster. Hagen är väl till måttligt betad av nötkreatur. I söder finns ett par odlingsrösen.

Tidigare inventeringar

Riksintresse: NT 19

Klass 4

80:44 ARVABY

Hidinge SN
Topoblad: 1042

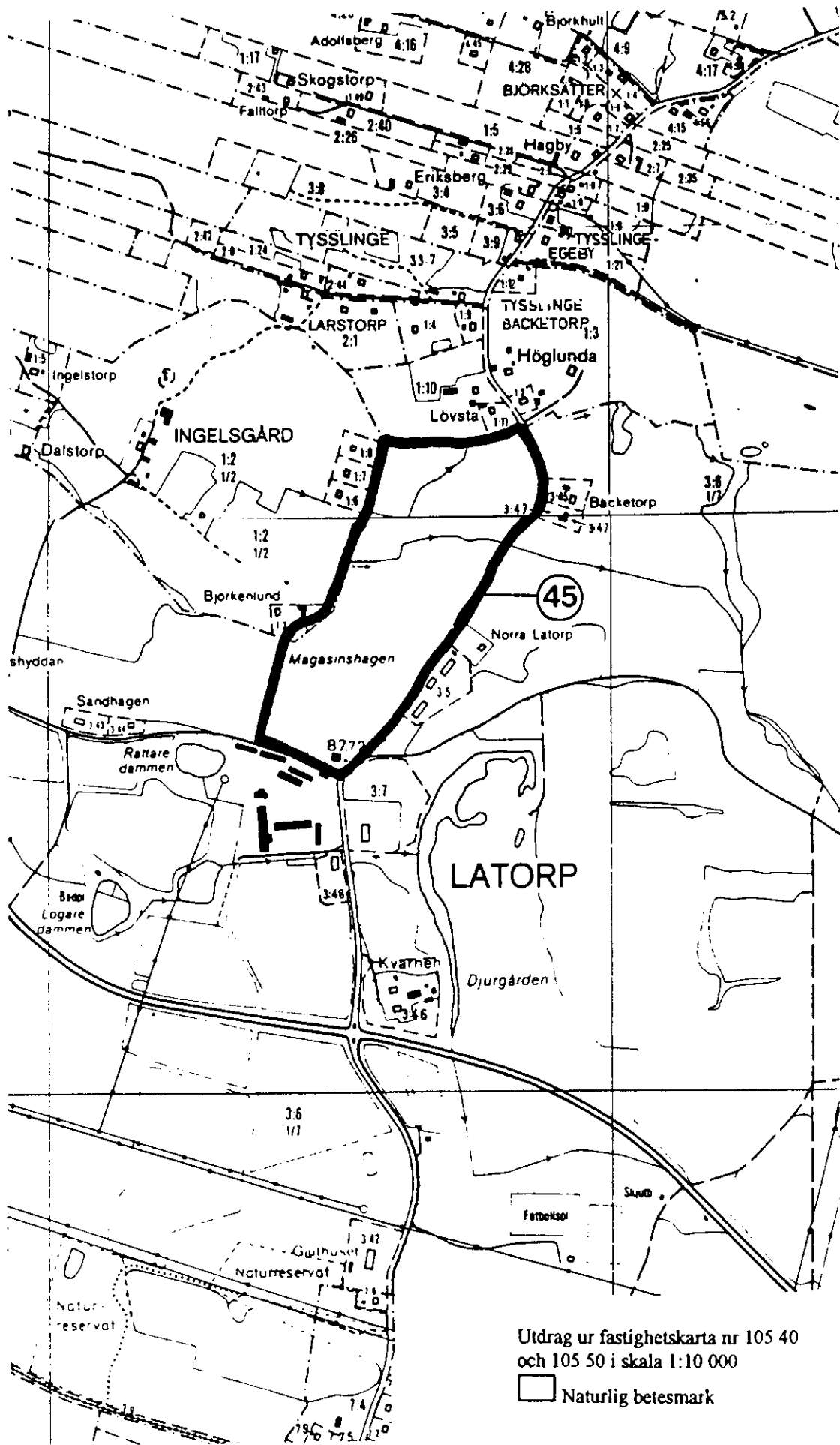
Invent.datum: 89.07.17
Koord. 65735/14498 10E4J3E5I

Vid Arvaby betas 2,6 ha öppen hagmark intill Garphytteån. Utefter åkanten längst i norr och söder växer framförallt klubb- och gråal, men även björk, alm, ask och hägg. Buskar saknas. Längs med de öppna åkanterna förekommer fuktäng av högörstyp, men bitvis dominerar skogssäv. Vidare finns mindre ytor fuktäng av tuvåteltyp och uppåt slänten friskäng av rödventyp samt torräng av färsvingeltyp. Stora delar är gödselpåverkade och den branta slutningen upp mot åkern är delvis utgrävd. Den slåtter- och betesgynnade floran är tillbakaträngd till ett par små partier. Jungfrulin, stagg, ormröt och svinrot finns i fåtal. Prästkrage, ängsfryle, liten blåklocka, harstarr och skogsklöver är ganska talrika. Hagen är välbetad och har betydelse för landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:43.
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 2
Riksintresse: NT 14

Klass 4

80:45 MAGASINSHAGEN

Tysslinge SN
Topoblad: 1051,1053

Invent.datum: 89.06.19
Koord. 65748/14536 10F4A4D8G

Med den öppna slätten i öster och skogen i väster ligger Latorp nedanför Kilsbergens rand. Den ca 13 ha stora Magasinshagen ligger i norra Latorp och är i stort sett en gles blandlövhage, men en del partier med lövskogskaraktär förekommer, bl a i nordväst. Skogsdelarna utgör totalt ca 2,5 ha. Trädskiktet består av ask, klibbal, gråal, björk, oxel och alm samt en och annan bok. Nypon dominerar buskskiktet, men även hagtorn förekommer. Fältskiktet är göd-selpåverkat och består av torr-, frisk- samt fuktängar. Den hävdgynnade floran är artfattig. På mer steniga och buskrika partier, som ej gödslats, finns i fåtal rödkämpar, borsttistel, stor blå-klocka, smörbollor och harstarr. Enligt tidigare inventering skall även jordtistel förekomma. Hävden är måttlig till svag.

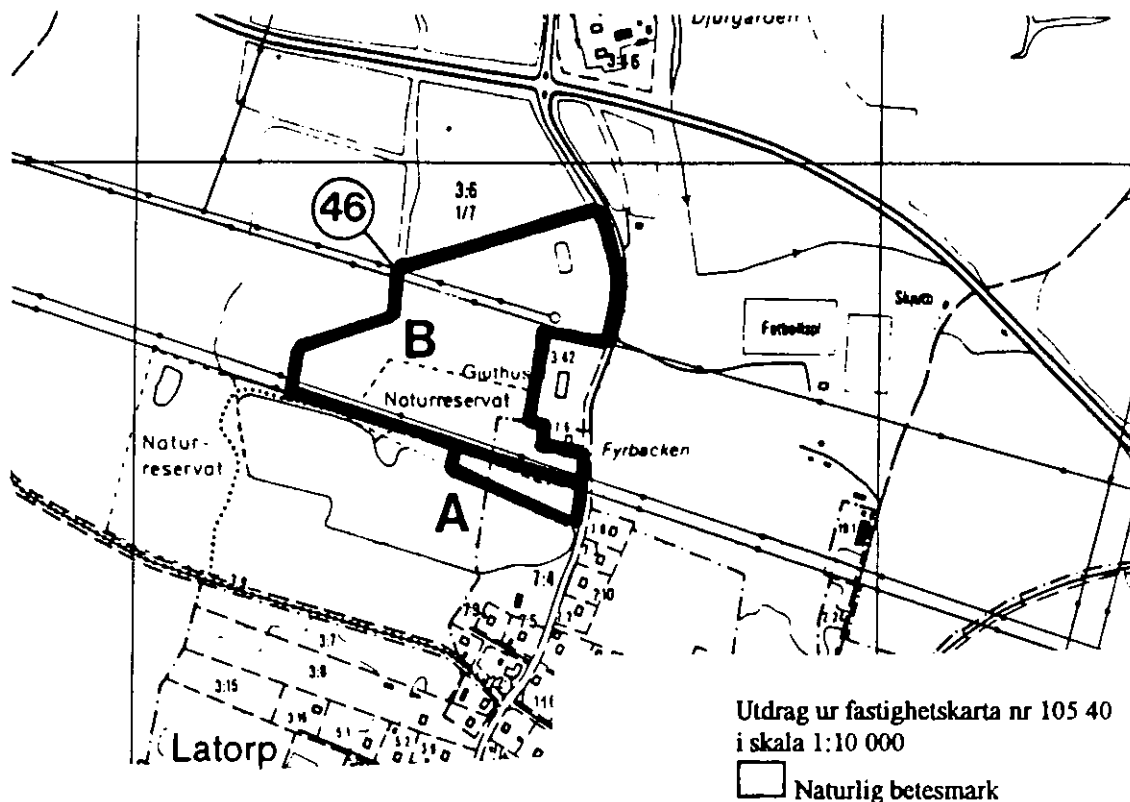
Öster om Magasinshagen och landsvägen betas sedan länge f d åkermark och igenväxt hag-mark.

Magasinshagen och betesmarken på östra sidan av landsvägen utgör ett mycket tilltalande in-slag i landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Ö 6
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:48
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 5
Riksintresse: NT 14

Klass 4

80:46 NATURRESERVATET LATORPSÄNG

Tysslinge SN Invent.datum: 89.06.19
 Topoblad: 1051 Koord. (A) 65735/14535 10F4A3D5F
 (B) 65737/14534 10F4A3D7E

Latorp är beläget intill Kilsbergens förkastningsbrant i kanten av den odlingspräglade slätten.

Beskrivning

I naturreservatet Latorpsängar ingår en 0,7 ha annan öppen äng (A). Marken sluttar en aning mot söder och träd och buskar är i huvudsak koncentrerade intill södra kanten. Trädskiktet består av ask, oxel, alm och enstaka vildapel. I buskskiktet dominerar nypon och hagtorn, men även olvon förekommer. Det ogödslade fåltskiktet domineras av örtrik friskäng, men även fuktäng, torräng av fårsvingeltyp och friskäng av skogsnävatyp förekommer. Den hävdgynnade floran är atrik. Svinrot, klasefibbla, gullviva, rödkämpar, jungfrulin, stor blåklocka och darrgräs är talrika. Vanliga är även backsmultron, jordtistel, fågelstarr, rosettjungfrulin och vildlin vilka är typiska på kalkhaltig mark. I de fuktigare delarna finns ormtunga fläckvis i riklig mängd. Vidare förekommer, sommarfibbla, liten blåklocka, backsmörblomma, brudbröd och rödklint. Dessutom finns orkidén guckusko, som troligen är återinplanterad.

Norr om ängen betas ca 5 ha öppen hagmark (B). Det glesa trädskiktet består av ask med inslag av oxel. I buskskiktet växer främst nypon men även hagtorn. Hagen ingår delvis i naturreservatet Latorps ängar. Dominerande vegetationstyp är torräng av fårsvingeltyp, men mindre partier med friskäng förekommer också. Marken är bitvis påverkad av gödsel och de slätter samt betesgynnade arterna är få. I södra delen växer dock gullviva, darrgräs, jungfrulin, prästkrage och rödkämpar i små mängder. Enligt tidigare inventeringar finns även jordtistel och knölsmörblomma.

Hävd

Hävden har lång kontinuitet och är god i (A), måttlig i (B). Ängen (A) hävdas genom sen slåtter och den öppna hagmarken betas av nötkreatur.

Kulturvärden

Några odlingsrösen finns i (A) och i (B) finns rester av en husgrund och ett par jordkällare.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 97
Hagmarker i Örebro län, Ö 7 (hagmarken (B))
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:46
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 4
Riksintresse: NT 14

Bedömning

Den ogödslade floran i (A) är mycket värdefull p g a av sin artrikedom och få områden hävdas numera genom slåtter. Floran i hagmarken (B) är ganska trivial jämfört med ängen, men hagen har en lång hävd bakom sig och i södra delen finns en del hävdgynnade arter.

Klass 1 (A)

Klass 3 (B)

80:47 HAGBYÄNG

Tysslinge SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.09.11
Koord. 65757/14536 10F5A0D7G

Hagby ligger i gränsen mellan skogsbygden i väster och kulturlandskapet på slätten i öster.

Beskrivning

I västra Hagby finns en liten äng, ca 0,6 ha, av typen annan öppen äng. Jordtäcknet är tunt och den underliggande kalkstenen är blottad i några små hållar. Marken är flack och ojämn med många spridda stenar och block.

Trädskiktet är glest och består av oxel, ask och ett fåtal aplar. En och nypon dominerar det tätare buskskiktet, som också innehåller enstaka brakved, berberis och aspsly. Den ojämna marken gör att torrängspartier av fårsvingeltyp förekommer omväxlande med friskäng och fuktäng. Friskängen är av rödven- och skogsnävatyp, fuktängen av högörstyp. Intill vägen finns spår av svag kvävepåverkan, men i övrigt verkar florans påverkan. Av de slåtter- och betesgynnade arterna är gullvivan den talrikaste. Rödklint, darrgräs och brudbröd är också vanliga. Dessutom finns bl a prästkrage, liten blåklocka och rödkämpar mer sparsamt. Enligt tidigare inventering finns även ängsgentiana.

Hävd

Området har tidigare betats, men för bortåt 20 år sedan upphörde betet. Ängen har sedan dess hållits öppen genom årlig slåtter i slutet av sommaren. Hävden är i huvudsak god, men bitvis växer mycket sly i skogsbrynet.

Kulturvärden

En gång i tiden passerade kyrkvägen genom ängen.

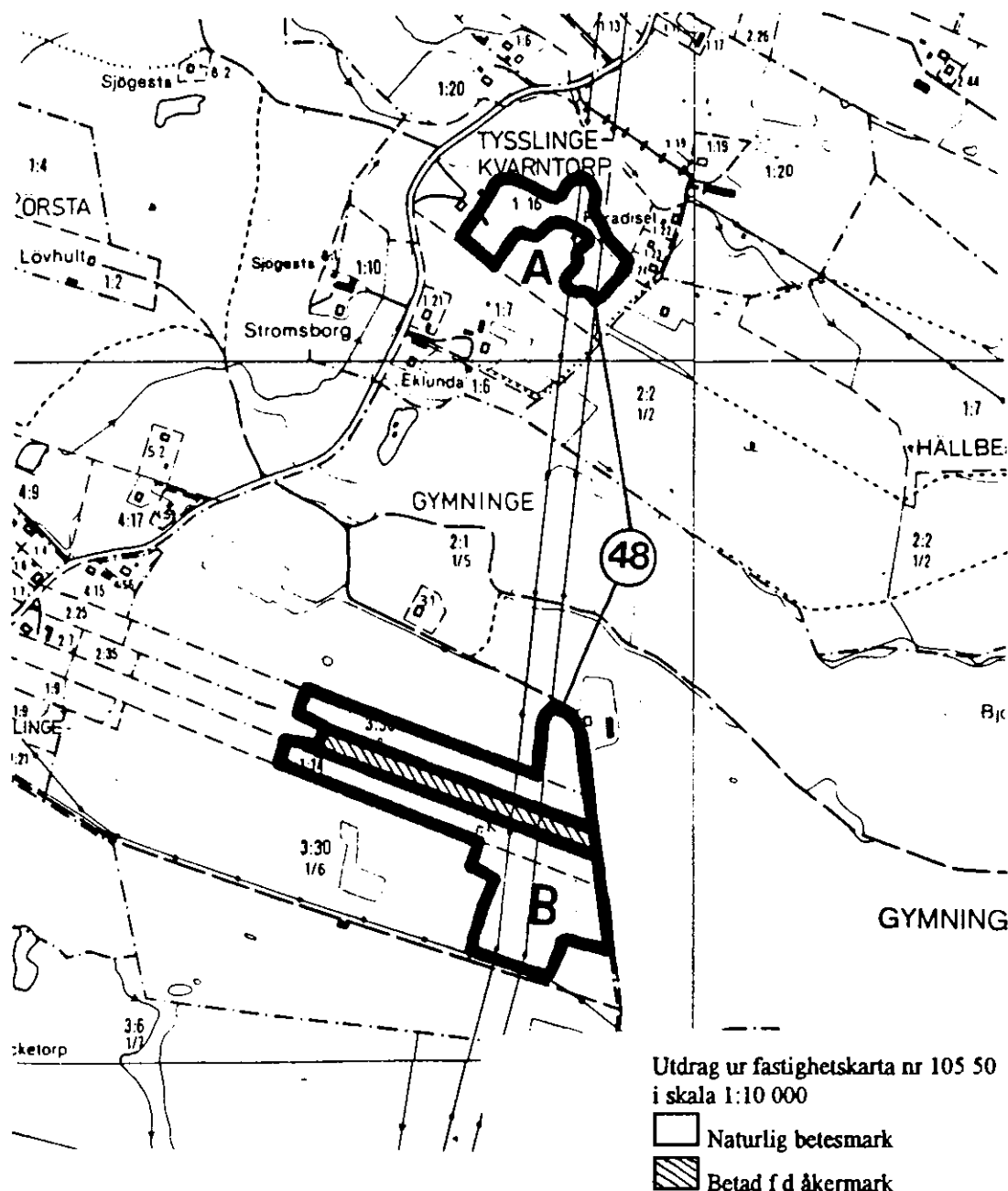
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 101
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:50
Riksintresse: NT 14

Bedömning

Hagbyängen är en av de mycket få markerna i kommunen som hävdas genom slåtter. Den lilla fina ängen har en relativt värdefull hävdgynnad flora.

Klass 2

80:48 KVARNTORP OCH GYMNINGE

Tysslinge SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.06.19
Koord. (A) 65762/14547 10F5A1E2H
(B) 65753/14557 10F5A0E3H

De två gårdarna Kvarntorp och Gymninge ligger intill Kilsbergens förkastningskant mellan jordbruksslätten och skogsbygden.

Beskrivning

Område (A) är 2,4 ha stort och består till hälften av öppen hagmark och till hälften av f d åker. Ask, som är det vanligaste trädslaget, växer tillsammans med asp och oxel i det glesa trädskiktet. Nypon dominerar buskskiktet, som också innehåller hassel och aspsly. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen. Dessutom finns fuktäng av högörrtyp och tuvtåteltyp

samt små partier med torräng av färsvingeltyp. De hävdgynnade arterna är få och växer på den ogödslade marken som finns i norr och nordväst. Där är brudbröd, ormrot och darrgräs vanliga. Revfibbla, prästkrage, rödkämpar och sommarfibbla förekommer mer sparsamt.

Söder om Kvarntorp, vid Gymninge, betas ca 5,5 ha hagmark (B) tillsammans med en åker. Stor del av hagen är öppen. Träd och buskar växer längs stengärdesgårdarna och ägogränserna. Intill vägen växer även en bred trädridå med små öppna gläntor. Trädskiktet domineras av ask, men även björk finns. I buskskiktet växer nypon och hassel. Fältskiktet som består av frisk- och fuktäng är till stora delar gödselpåverkat. Några få hävdindikatorer förekommer, men de är tillbakaträngda till ett par små områden i norr och väster. I västra delen finns enstaka exemplar av revfibbla och sommarfibbla samt rikligt med harstarr. I norr finns ängsfryle, harstarr och sammetsdagdkåpa i ett fåtal. Gökärt, ormrot och vårbrodd förekommer sparsamt.

Hävd

Båda hagarna betas och hävden är mestadels god, på mindre områden måttlig.

Kulturvärden

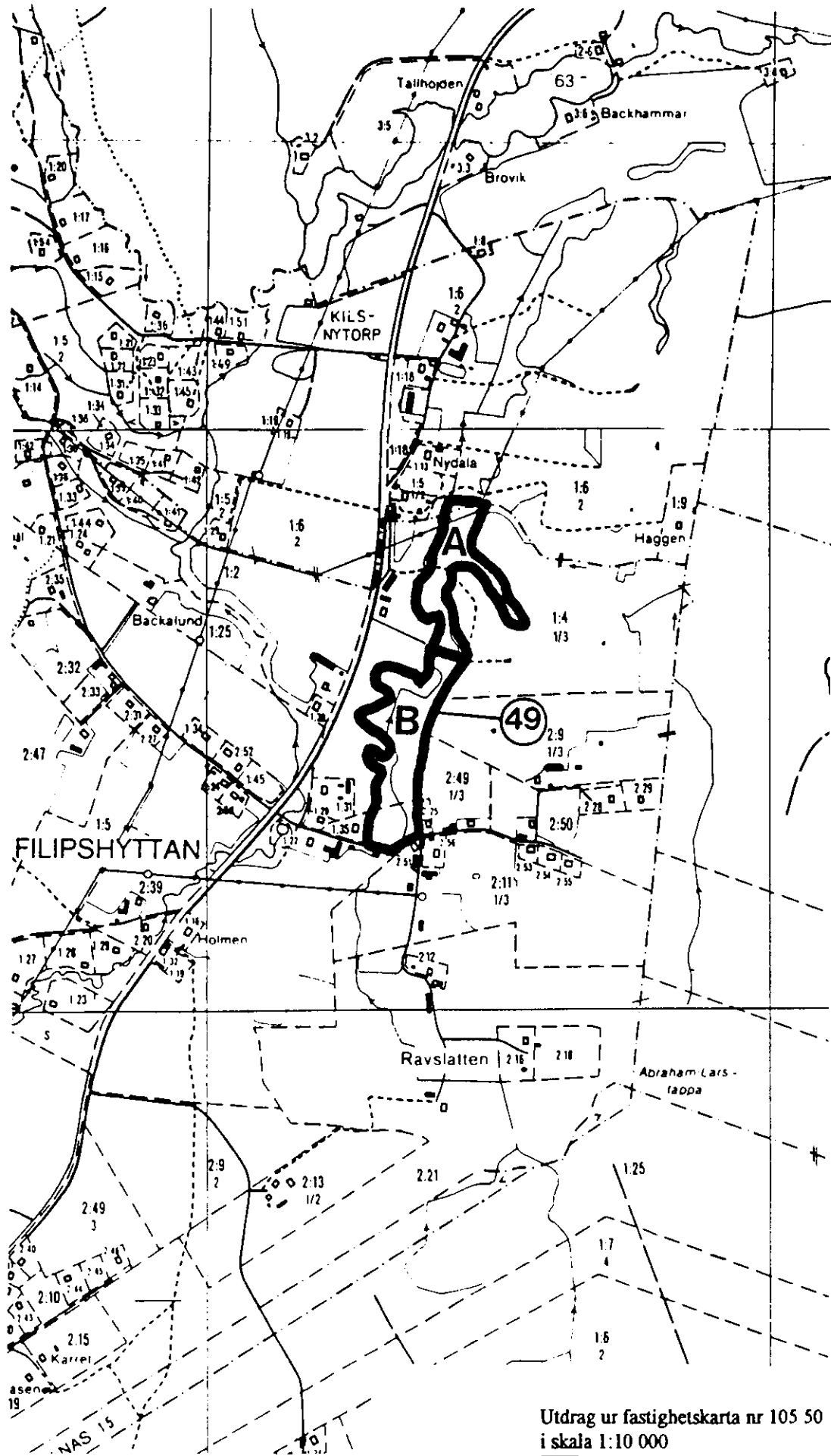
Stengärdesgård finns kvar i bägge områdena. Fornlämning finns i (B).

Bedömning

Den mark som inte varit åker i hage (A) är opåverkad och hyser en flora som är typisk för naturlig betesmark. Hage (B) är däremot till stor del gödselpåverkad, men har ett visst värde för landskapsbilden. Dessutom finns där stengärdesgårdar och fornlämning.

Klass 3 (A)

Klass 4 (B)

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 50
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:49 FILIPSHYTTAN

Tysslinge SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.06.21
Koord.65795/14534 10E5A4D5E

Filipshyttan ligger i odlingsbygden nedanför Kilsbergens förkastningsbrant.

Beskrivning

I en bäckravin med brant slänt i norr och något mer sluttande slänt i söder betas totalt 5,7 ha naturlig fodermark. Bäckens rinner sakta och slingrar sig fram i meandriskågar.

Den norra delen är en 2,5 ha öppen hage (A), som delas av en liten brukningsväg i väst-östlig riktning. Det glesa trädskiktet består främst av björk med inslag av ask, klibbal, gråal, lind och alm. I buskskiktet växer några få gråviden. Uppåt slänterna förekommer friskäng av rödventyp och på de lågt liggande ytorna fuktäng av tuvtåteltyp, samt en fuktäng som domineras av skogssäv och knapptåg. Brännässlor och åkertistlar växer under träden, i övrigt märks inga tydliga spår av kvävepåverkan. Den slåtter- och betesgynnade floran är dock tämligen artfattig. Stagg och revfibbla uppträder fläckvis ganska rikligt. Andra hävdgynnade arter som t ex ormrot, darrgräs, ängsklocka och liten blåklocka finns bara i enstaka exemplar.

Södra området är en 3,2 ha stor blandlövhage (B) med björk, klibbal, asp, sälg, rönn och sly av klibbal. Intill bäcken dominerar fuktäng med knapptåg och skogssäv samt fuktäng av tuvtåteltyp. I öster och söder, där marken är flack och mer öppen än nere i ravinen, utgörs fältskiktet av friskäng av rödventyp. Floran är antagligen ögödslad. Hävdgynnade arter som darrgräs, ormrot, revfibbla, stagg och vårbrodd växer i friskängen. De flesta uppträder dock sparsamt.

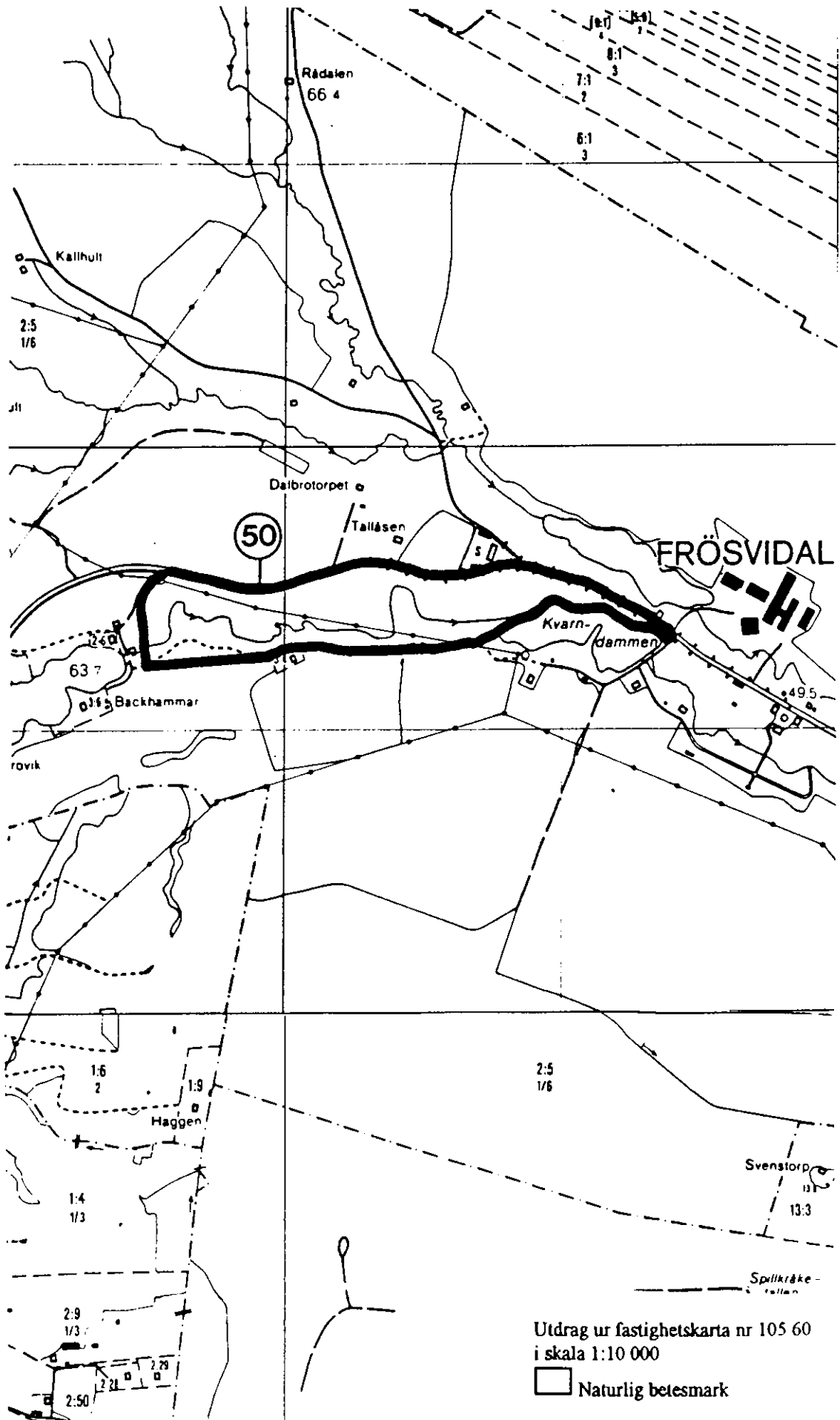
Hävd

Den norra hagen (A) är välhävdad, bitvis nästan för hårt betad av får. Blandlövhagen (B) är måttligt till svagt betad.

Bedömning

De vackra hagarna är ett värdefullt inslag i landskapsbilden, de utgör en fin kontrast till de intilliggande flacka åkrarna. Ett visst biologiskt värde finns i den hävdgynnade floran, som är en rest av gångna tiders så vanliga slåtterpräglade flora.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 60
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:50 FRÖSVIDAL

Tysslinge SN
Topoblad: 1053

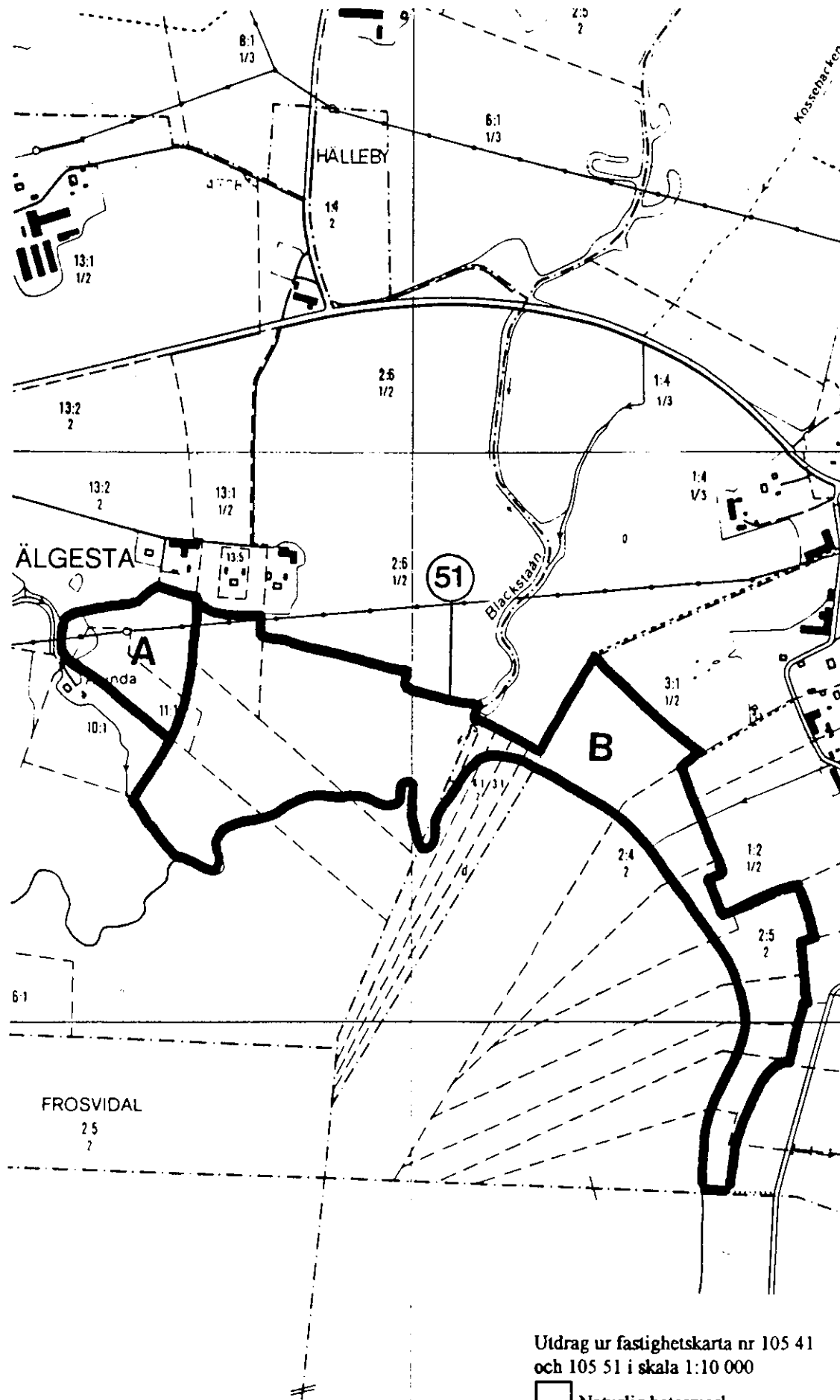
Invent.datum: 89.09.11
Koord. 65807/14541 10E6A0E7B

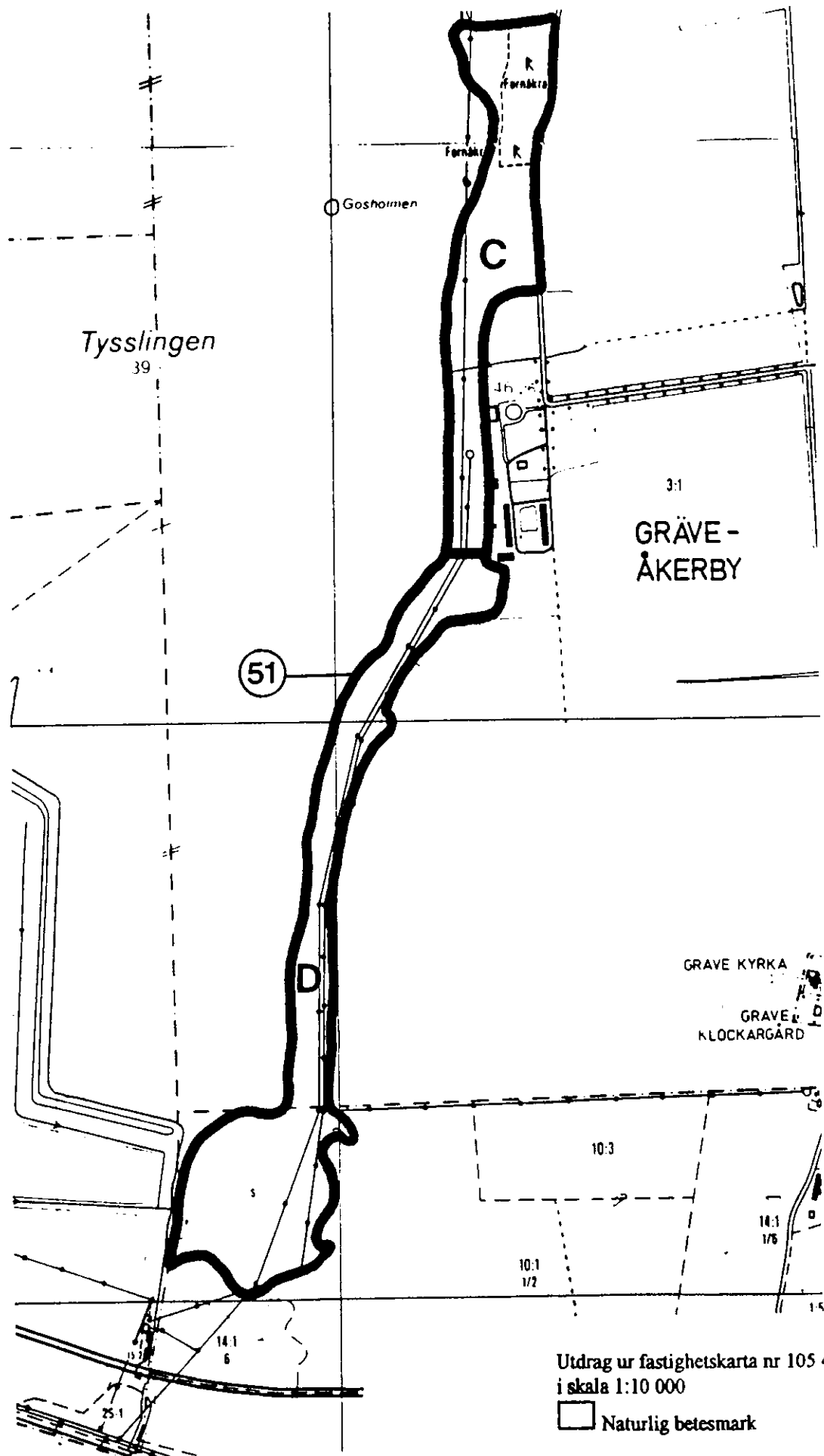
Alldeles nedanför Kilsbergen och med den öppna slätten i öster ligger Frösvidal intill Frösvidalån. I ravinen och runt kvarndammen betas 9 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark. I trädsiktet är klibbal och björk de vanligaste trädslagen. Busksiktet består av nypon och klibbal. Vegetationstypen utgörs av frisk- och torrängar i de branta sluttningarna och närmast vägen. Floran i dessa delar är kvävepåverkad och hävdindikatorer saknas. Endast liten blåklocka och ängsklocka finns i fåtal. Intill bäcken förekommer fuktängar med skogssäv, fräken, svalting och olika starrarter. Området betas av nötkreatur och hävden är god till måttlig. Betesmarken är betydelsefull för landskapsbilden men saknar en slätter- och betesgynnad flora.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering i Örebro kommun, 102,103
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:60
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 11

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 41
i skala 1:10 000

 Naturlig betesmark

80:51 TYSSLINGEN

Kils och Gräve SN

Invent.datum: 89.09.04

Topoblad: 1051, 1053

Koord. (A,B) 65794/14571 10F5B4C4B

(C,D) 65739/14570 10F4B3C9A

Tysslingen är en grund igenväxande lerslättssjö och en betydelsefull fågellokal. Tidigare har bete förekommit runt hela sjön. Dessutom förekom slätter av starr, vass och fräken fram till 1940-talet. Numera betas endast stränderna i nordost och sydost.

Beskrivning

Område (A) utgörs av ca 4 ha öppen hagmark. Vegetationstypen fuktäng dominerar, men på en kulle i norr förekommer torräng. Kullen är gödseipåverkad och fuktängarna har nyligen röjts och marken är på flera ställen kraftigt störd.

Område (B) utgörs av 22 ha strandäng. Väster om Blackstaån finns en liten tät dunge av klubb-al, några få gråvidebuskar och lite sly. Flera vegetationstyper förekommer. Närmast åkrarna finns fuktäng av tuvtåteltyp och mindre områden med friskäng av rödventyp. I övrigt dominerar fuktäng av högstarrtyp och fuktäng med mer lågväxta starrarter. Vidare finns kärrkavle-variant av högstarräng, fuktäng av högörttyp och fräken-starrtyp. På ett par ställen verkar marken upplöjd och i väster har ett dike grävts, men i stort är området opåverkat. Brunört och brunskära är vanliga. Igelknopp, vattenpilört och svalting är mindre vanliga, men är liksom brunskäran typiska för betade strandängar.

Område (C) ligger vid sydöstra stranden. Där betas ca 4 ha strandskog. Strandängen utanför har inte hävdats på ett par år, men betet ska återupptas inom kort. Den ca 1 ha stora strandängen är i stort sett öppen, men sly expanderar från strandskogen. I söder och norr sluter sig både träd- och buskskikt. Vegetationstyperna är fuktäng av högörttyp, fräken-starrtyp och en mer lågväxt fuktäng med starr och gräs. Längre ut dominerar kavedun och längst ut tar vass och jättegröe över. Brunskära förekommer talrikt. Mer sparsamt finns svalting, igelknopp och kärrsälting.

Område (D) består av 12 ha strandäng med några få traddungar. Vegetationstyperna är fuktäng av högstarrtyp, kärrkavlevariant av högstarrfuktäng och en mer lågväxt fuktäng med starr. På de något torrare delarna förekommer även fuktäng av tuvtåteltyp. I fuktängarna växer vattenpilört och brunskära.

Hävd

Område (A) och (B) betas av nötkreatur och hävden är mestadels god. Hävden i (B) har mycket lång kontinuitet. Vid inventeringstillfället saknade strandängen i område (C) hävd och strandskogen i (C) var mestadels svagt betad. Även område (D) saknade till stor del hävd 1989, men fr om 1990 betas hela (C) och (D) av nötkreatur. Antalet betesdjur har successivt ökat, sedan betet återupptogs.

Kulturvärden

Fornåkrar finns i område (C).

Tidigare inventeringar

Madmarker i Örebro län, Ö 9

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 115-116

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:84

Sjön Tysslingens vegetation och fågelliv.

Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 7 och 8

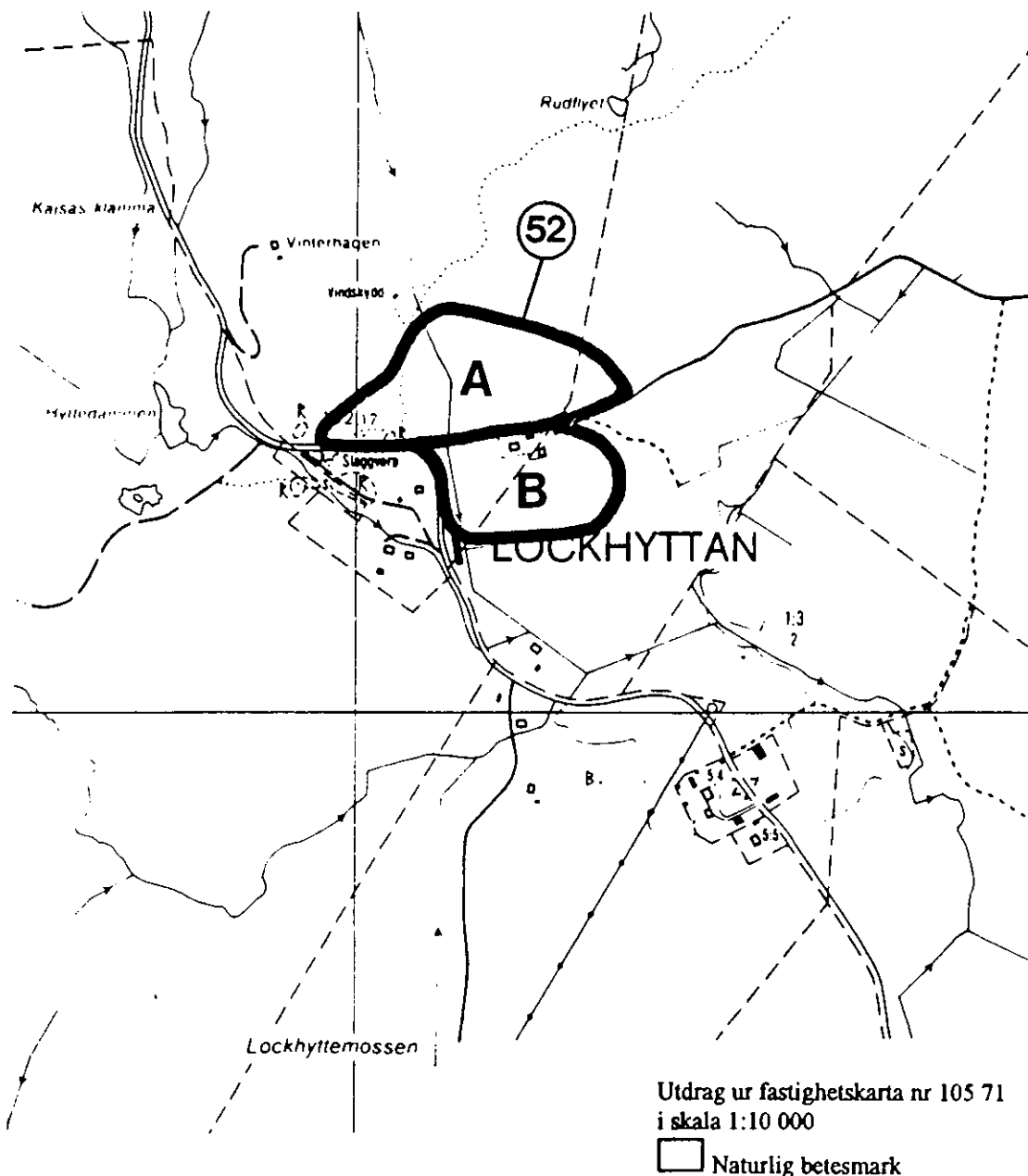
Riksintresse: NT 15

Bedömning

Tysslingens betade strandängar är värdefulla ur flera synpunkter. Nordöstra stranden (B) har betats kontinuerligt under en mycket lång tid och strandängar är numera en ovanlig naturtyp. Strandängarna är viktiga för fågellivet. Många arter häckar runt sjön och stora mängder våtmarskfåglar rastar på strandängarna under flyttningen. Dessutom utgör strandängarna ett vackert inslag i slättens odlingslandskap.

Klass 2 (B)

Klass 3 (A), (C), (D)

80:52 LOCKHYTTAN

Kils SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.09.04
Koord. 65884/14572 10F7B3C4C

Lockhyttan ligger i Kilsbergens sluttning. Jordbruket präglas av småskalighet och omges av barrskog. Genom betesmarkerna passerar Bergslagsleden.

Beskrivning

Den norra hagen (A) är 5,7 ha stor och av typen blandlövhage med inslag av tall. Den är blockrik mot skogskanten och i de centrala delarna finns strandvallar med klappersten. Trädskiktet består främst av björk, tall, ask, asp och rönn. Dessutom förekommer oxel, lönn, sälg och hägg. Hasselbuskar bildar ibland täta mörka dungar utan markvegetation. Förutom

hassel finns även nypon, en och sly i buskskiktet. Ljunghed och blåbär-lingonhed är de dominerande vegetationstyperna, men friskäng av rödventyp, gräshed av rödventyp, torräng av fårsvingeltyp och fuktäng av tuvtåteltyp förekommer också. Inga spår av gödselpåverkan syns. De hävdgynnade arterna är dock få. Liten blåklocka, bockrot och vårbrodd är vanliga, stagg och rödklint förekommer sparsamt.

Den 3,2 ha stora hagen (B) är också en blandlövhage, men med ett glesare träd- och buskskikt. Hagen ligger i en sluttning mot åkrar i söder. Björk är det vanligaste trädslaget, men även lönn, ask, asp, oxel, hägg och gran finns. I den sydöstra delen är trädskiktet tätast. Uppåt sluttningen glesnar det och längst upp i nordost är hagen öppen med spridda träd. En och hassel är vanliga i buskskiktet, som också består av nypon, sly och enstaka olvon. I den västra delen varierar vegetationstypen mellan fuktäng av tuvtåteltyp och gräs-lågstarrtyp. Här är slyuppslaget kraftigast. I öster dominerar friskäng av rödventyp och gräshed av rödventyp, men även friskäng av skogsnävatyp och torräng av fårsvingeltyp förekommer. En liten yta bakom ladugården är gödslad, men i övrigt är marken opåverkad. De slättergynnade arterna darrgräs och gullviva är vanliga. Andra hävdgynnade arter som också förekommer talrikt är stagg, jungfrulin och prästkrage. Kattfot finns endast i små mängder.

Hävd

Södra hagen (B) betas av nötkreatur och är väl till måttligt hävdad. Avbrott i betet kan vara orsak till den ganska stora mängden sly. Den norra hagen (A) har betats av får, men 1989 hade betet upphört.

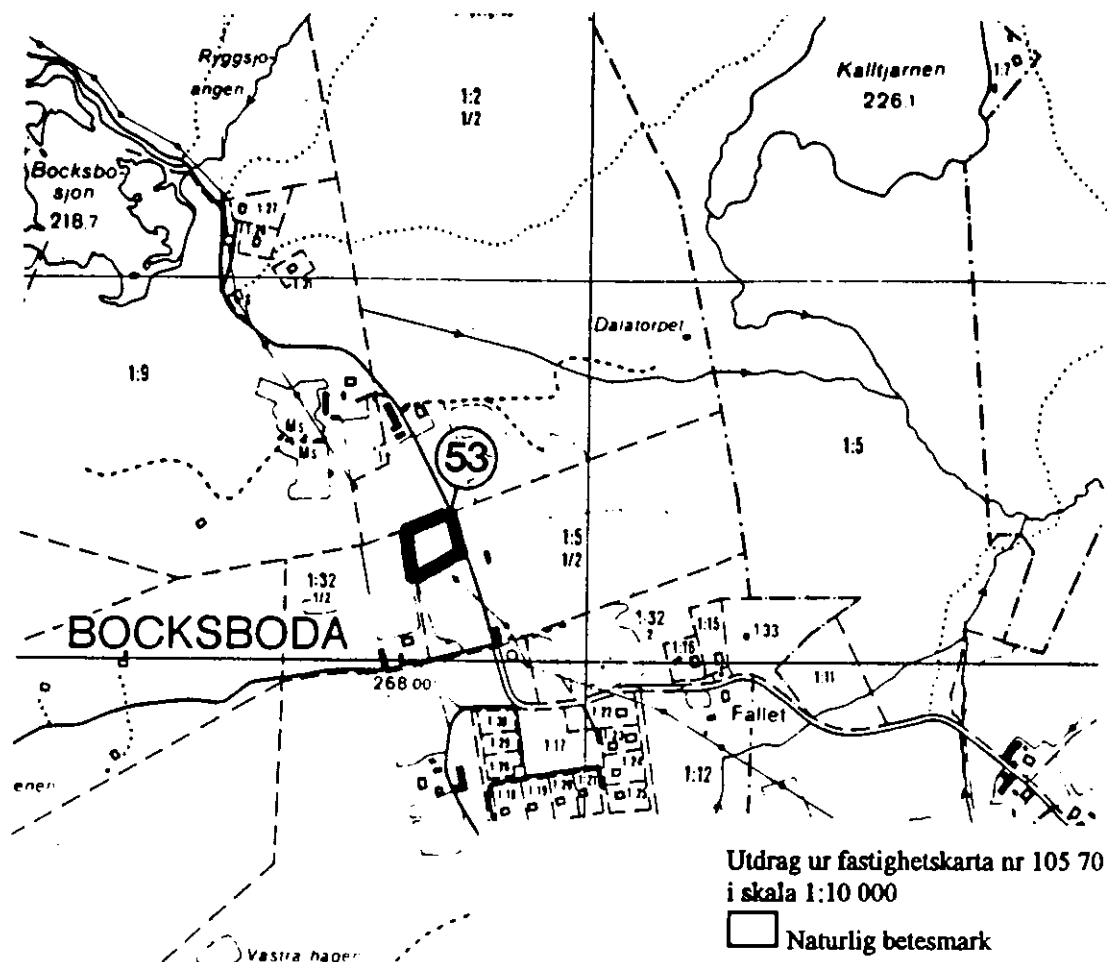
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 90
Hagmarker i Örebro län, Ö 1
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:81
Objektskatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 16
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 5
Riksintresse: NT 19

Bedömning

De fina och varierade hagarna är ogödslade. Speciellt den södra hagen har en hävdgynnad flora med en del värdefulla arter. I området har hasselmus tidigare observerats och det är en av dess nordligaste förekomster. Ur geologisk synpunkt är området intressant genom sina klapperstensvallar.

Klass 3

80:53 BOCKSBODA

Kils SN
Topoblad: 1053

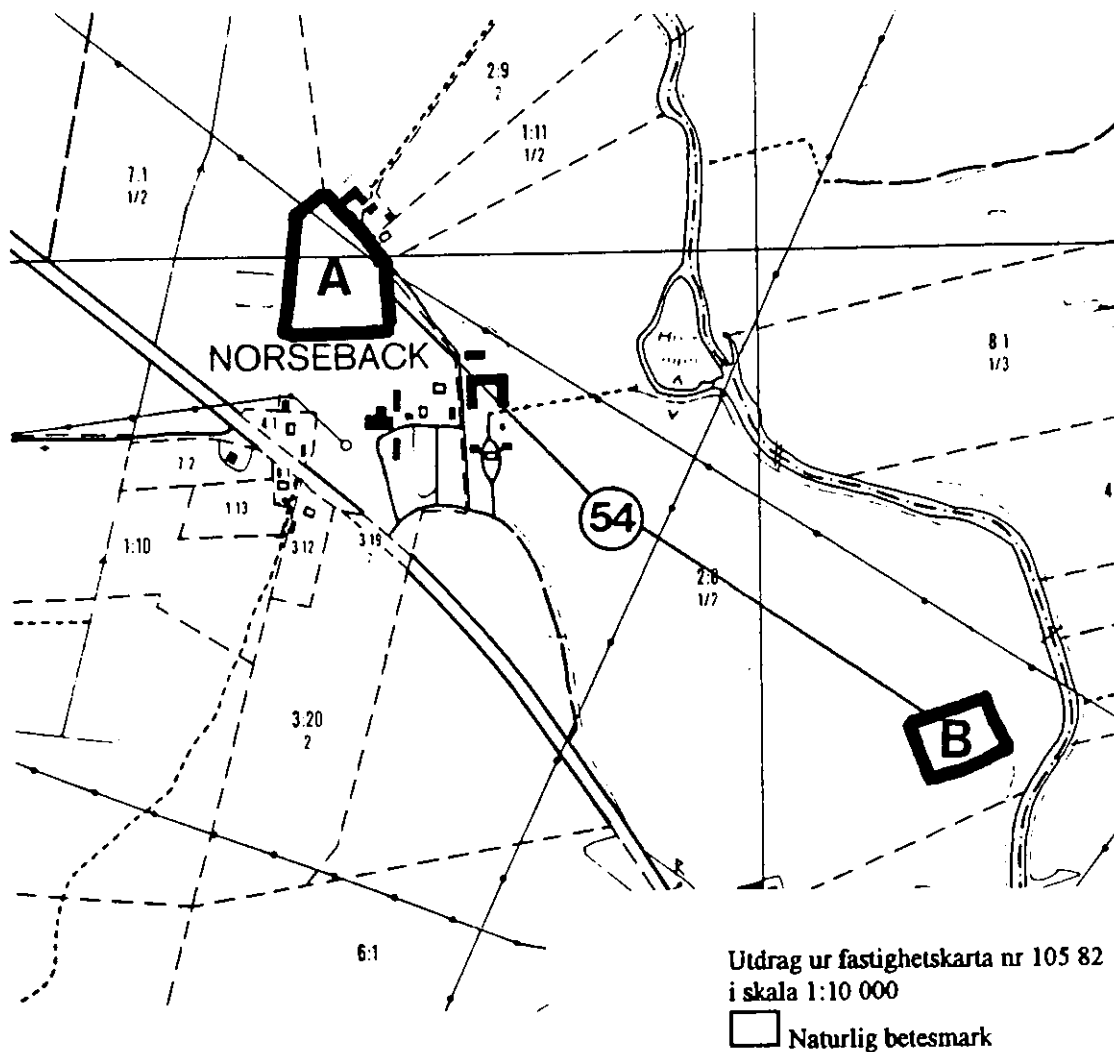
Invent.datum: 89.09.04
Koord. 65871/14526 10F7A3C1G

I Bocksboda finns ett av de få kvarlevande jordbruken i Kilsbergen. Stor del av den tidigare betesmarken har fått växa igen. Den naturliga fodermarken som fortfarande betas är en liten björkhage, 0,7 ha stor. Förutom björk finns ask. I buskskiktet växer sly av sälj, björk och ask. De två vegetationstyperna friskäng av rödven- och skogsnävatyp dominerar, men fuktäng av tuvtåteltyp och rished avblåbär-lingontyp finns också. Övervägande delen av hagen är inte kvävepåverkad. Svinrot och smörbollar är två slåttergynnade arter som är ganska talrika. Andra hävdgynnade arter som vårbrodd, gökärt, harstarr och ängsvädd är också ganska vanliga. Hävden är svag till måttlig och sker genom bete.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 86
Hagmarker i Örebro län, Ö 2
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:72
Objektskatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 12
Riksintresse: NT 19

Klass 4

80:54 NORSEBÄCK

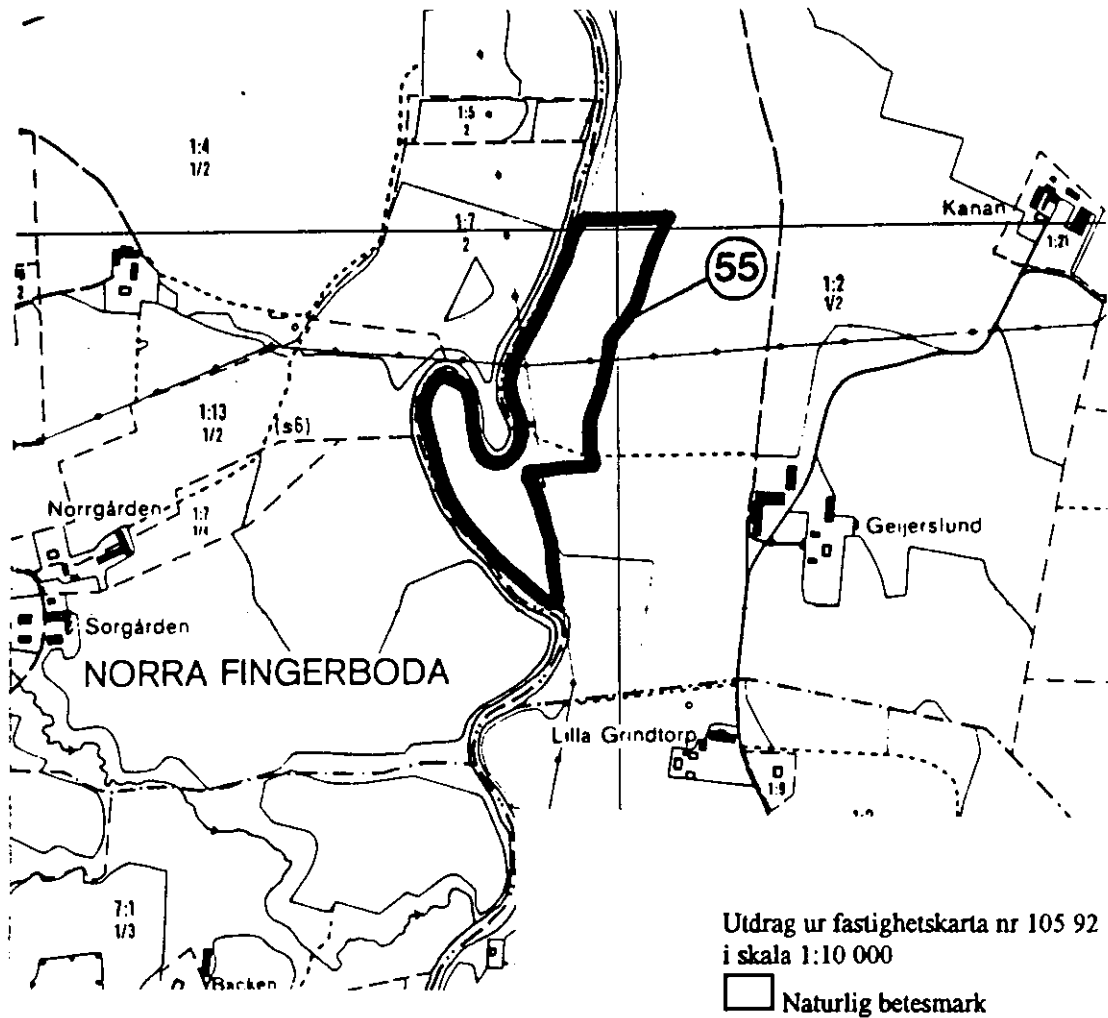
Axberg SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.07.29
Koord. (A) 65909/14634 10F8C0D9E
(B) 65903/14642 10F8C0E3C

Den öppna hagmarken (A) är 1,5 ha stor och nästan helt omgiven av åker. Enstaka björkar och tallar bildar trädskikt. Buskskiktet består av lövsly och en. Fuktäng av tuvtåteltyp är den dominerande vegetationstypen, men fuktäng av gräs-lågstartyp och små partier friskäng av rödventyp finns också. Marken kan vara svagt gödselpåverkad, men inga kväveindikatorer uppträder i massförekomst. Ängsfryle, harstarr, prästkrage, revfibbla, vårbrodd och ängsvädd är slåtter- och betesgynnade arter som förekommer relativt sparsamt. Stagg finns i enstaka exemplar.

Område (B) utgör 1 ha öppen hagmark. Intill åkerkanten växer små aspar och björkar. Fuktäng med olika startarter är den vanligaste vegetationstypen, men även friskäng av rödventyp finns. Harstarr, stagg, knägräs, vårbrodd och gökärt är hävdgynnade arter som förekommer. Betet fortsätter in i skogen mot öster, fram till ån. Skogen, vars trädskikt består av gran, björk, asp, rönn och klibbal, har nyligen gallrats.

Klass 4

80:55 GEIJERSLUND

Ervalla SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.07.20
Koord. 65967/14629 10F9C2C7J

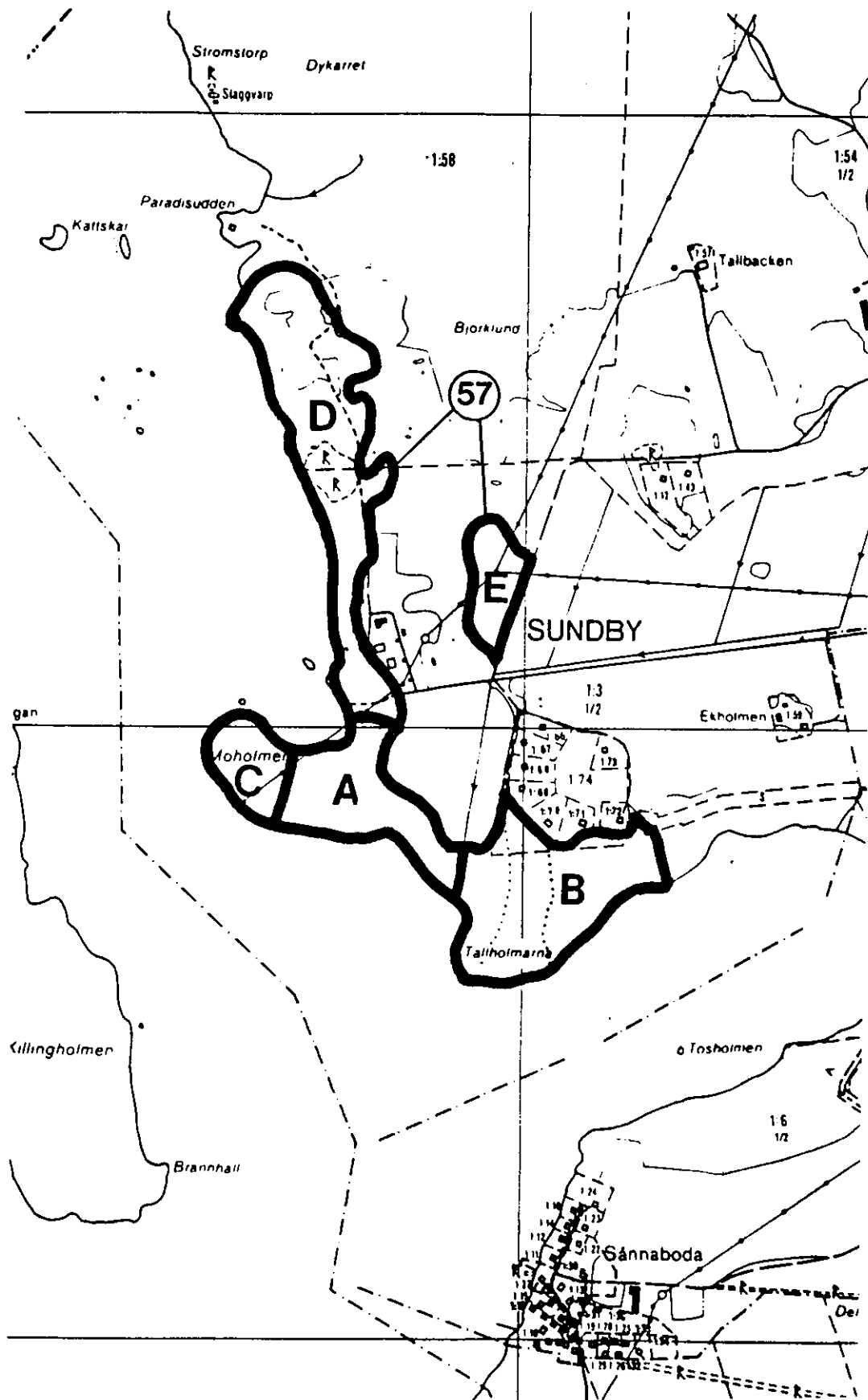
I odlingslandskapet vid Norra Fingerboda och intill Järleås östra strand finns 6 ha naturlig betesmark. Stranden är här flack och ån har ett meandrande lopp. Hagmarken är i huvudsak öppen. I norr finns ett mindre område med björk och längs åkanten växer klibbal. Buskskiktet består av en. Fuktäng av tuvtåteltyp och högstarrtyp är dominerande vegetationstyper. I söder förekommer även friskäng av rödventyp. Marken har aldrig gödslats men i norra delen har man plöjt ett par gånger. På friskängen är en rastplats för kanotister anlagd och en smal remsa är planterad med julgranar. De hävdgynnade arterna är få. Bockrot, liten blåklocka, prästkrage och stagg hör till de mer vanliga. Knägräs och darrgräs finns i små mängder. Hagen är måttligt till svagt betad av får. Detta är ett av de få svämsedimentområdena som ej har odlats. Däremot har det betats under lång tid, men betesintensiteten har dock avtagit under senare tid.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 128 c
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:112

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 75
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:57 SUNDBY

Lillkyrka SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.08.28 92.05.13
Koord. 65880/14787 10F7F3D0H

Sundby ligger vid sjön Varingens sydöstra del, där landskapet i stort består av odlade områden omväxlande med skogspartier.

Beskrivning

Vid Sundby har stora delar av stranden intill sjön tidigare hävdats. Vid inventeringen betades endast ca 3 ha strandäng (A) söder om gården. Vegetationstypen är fukt- och våtäng med bl a högstarr och brunskära. Intill Möholmen förekommer mindre partier med fuktäng av tuvtåtel- och högörstyp. Den västra delen av strandängen (B), ca 5,5 ha, har inte hävdats under senare tid. Björksly och gråvide växer spritt och bitvis mycket tätt.

Möholmen (C) är en 1,7 ha stor och relativt tät ekhage med inslag av björk. Friskäng av rödventyp bildar fältskikt. Den slåtter- och betesgynnade floran saknas i stort sett. Gökärt förekommer sparsamt.

Norr om gården betas ca 6,5 ha relativt tät blandlövhage (D). Ek och klibbal dominerar trädskiktet. Hävdgynnade arter saknas.

Öster om gården betas 1,5 ha öppen hagmark (E) som ursprungligen varit åker med många odlingsrösen. Solitära ekar och en del sly bildar träd- resp buskskikt. Vegetationstypen är främst friskäng. De hävdgynnade arterna är få.

Hävd

Hävden sker genom bete och är god till måttlig. Från och med år 1991 betas samtliga områden (utom B) av nötkreatur. Tidigare betades vissa delar av får. Strandängen (B) kommer att röjas och betet ska återupptas fr o m år 1992.

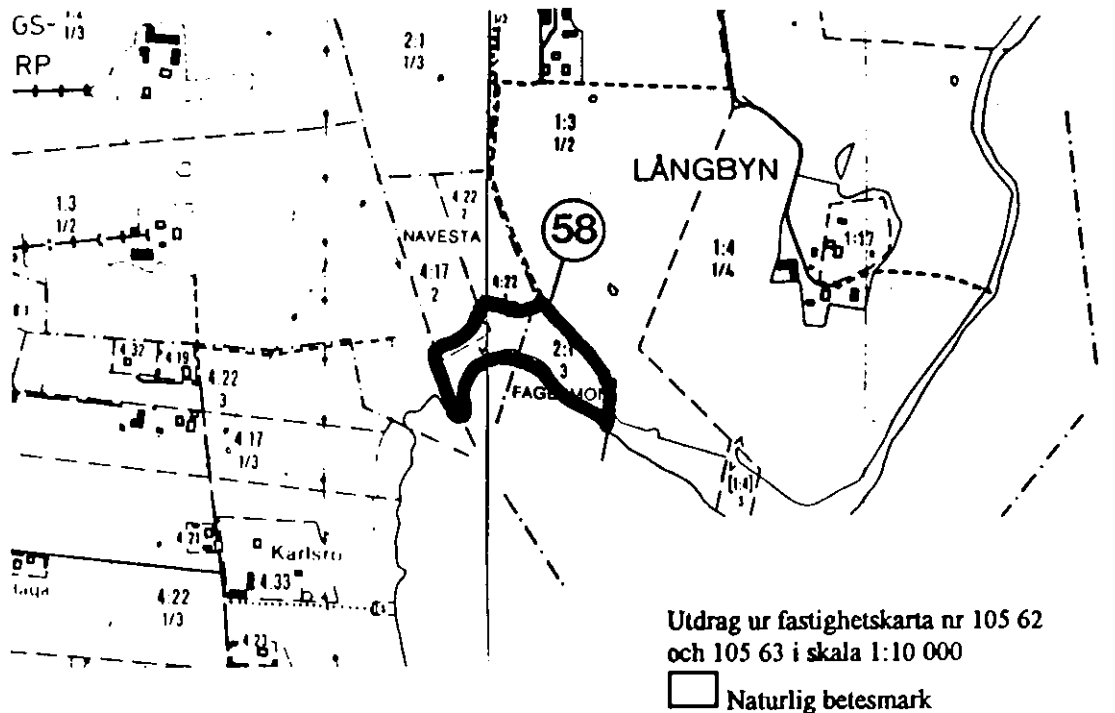
Tidigare inventeringar

Madmarker i Örebro län, Ö 5
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 32

Bedömning

Arealen är liten men strandängen är välbetad och är därför värdefull för fågellivet. Det botaniska värdet i hagmarken är mindre.

Klass 3 (A)
Klass 4 Övriga områden

80:58 LÅNGBYN

Axbergs SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.07.19
Koord. 65844/14650 10F6D4A4A

Norra Lången är en näringsrik lerslättsjö omgiven av ett öppet odlingslandskap.

Beskrivning

Inne i viken vid sjöns norra ände och väster om Långbyn finns ca 2 ha strandäng, som gränsar till svagt sluttande åkermark i norr. Området är öppet, träd saknas och i buskskiktet växer endast enstaka små videbuskar. Fältskiktet består av fuktäng av högstartyp med bl a hästsvans, svärdslija, kråklöver, svalting och flaskstarr.

Hävd

Hävd saknades 1989, men fram till och med 1988 betades strandängen av nötkreatur.

Tidigare inventeringar

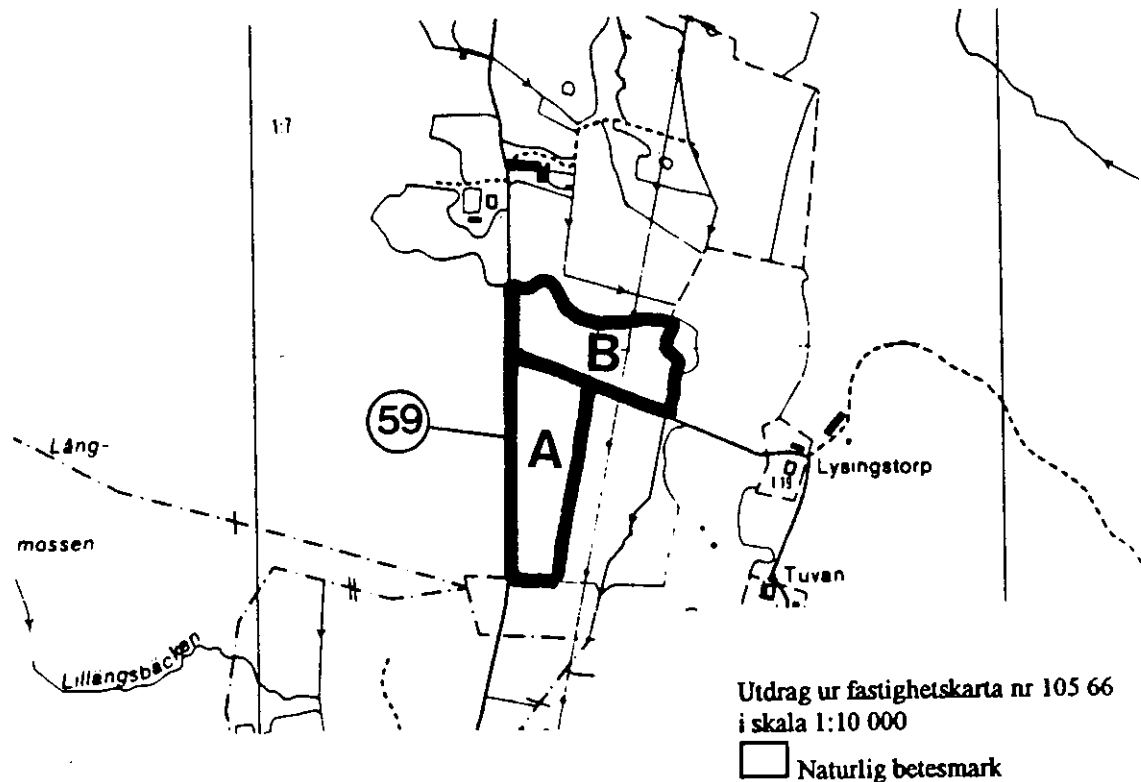
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 119
Madmarker i Örebro län, Ö 6
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:99
Objektskatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 19

Bedömning

Strandängen finns med i inventeringen Madmarker i Örebro län i vilken M. Rosenberg betonar dess betydelse för fågellivet och att sjön i övrigt saknar denna typ av strand.

Klass 3

80:59 LYSINGE

Lillkyrka SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.08.01
Koord. 65834/14834 10F6G3D4E

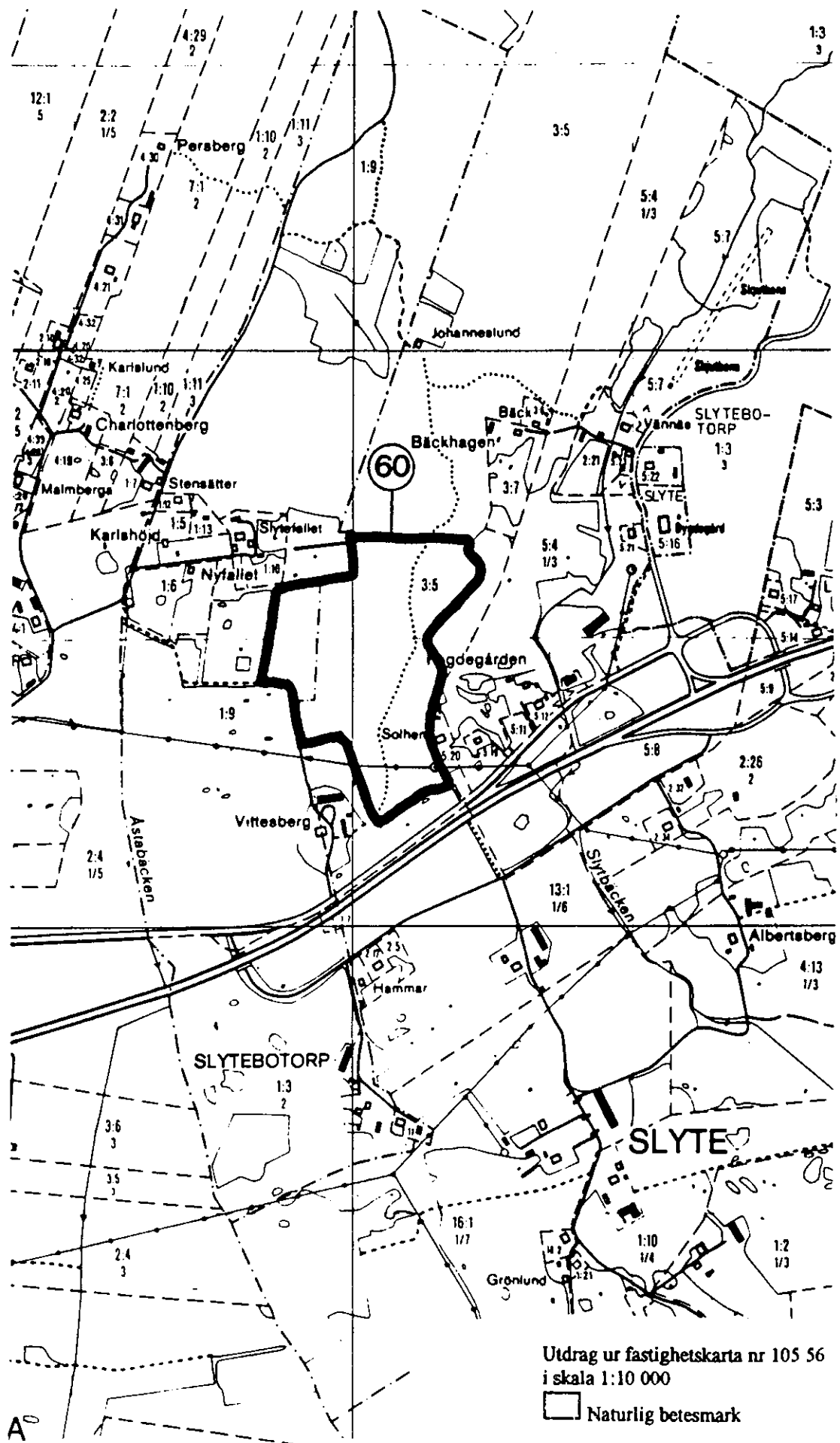
Lysinge är beläget i ett smalt odlingsstråk omgivet av barrskog.

Område (A) är en 2,1 ha stor björkhage. Marken är flack och mestadels fuktig. Förutom björk förekommer gran, sälg och asp. Buskskiktet består av aspsly, gråvide och jolster. Vegetationstyper som förekommer är fuktäng av tuvtäteltyp och gräs-lågstartyp. Gökärt, skogsklöver och harstarr är hävdgynnade arter vilka är ganska vanliga. Ängsviol, blåsuga, liten blåklocka och prästkrage finns i enstaka exemplar. I vägkanten utanför hagen växer svinrot, rödklint, liten blåklocka, skogsklöver, ängsskallra, bockrot, prästkrage och ängsvädd, alla tämligen rikligt. Hävden sker genom bete och är måttlig till svag.

Öster om (A) har hävden släppts och området är igenvuxet av sly.

Område (B) norr om vägen till Lysingstorp, är en 1,7 ha stor blandlövhage. I trädskiktet är asp vanligast, men även gran, björk och rönn finns. I buskskiktet växer jolster och gråvide. Friskäng är den vanligaste vegetationstypen, men fuktäng förekommer också. Hagen betas av nötkreatur och är i huvudsak svagt betad, mindre delar är måttligt betade. Marken är troligen till största delen gödslad och de hävdgynnade arterna är få. Harstarr och skogsklöver är vanliga. Ängsvädd är mindre vanlig och gökärt, prästkrage, brudborst, liten blåklocka, stor blåklocka och svinrot finns i fåtal.

Klass 4

80:60 VITTESBERG - SLYTE

Lillkyrka SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.08.01
Koord. 65794/14840 10F5G4E4A

I det flacka jordbrukslandskapet norr om Hjälmaren ligger gården Vittesberg.

Beskrivning

Norr om gården betas 10,2 ha. Marken är smått kuperad och stenblock är vanliga. Centralt är stora delar skog, som i söder är gles och björkdominerad, i norr tätare och barrträdsdominerad. Längs kanterna finns ca 3,5 ha björkhage i söder och ca 3,5 ha av typen annan träd- och busk-bärande hagmark i norr. Trädskiktet domineras i söder av björk och i norr består det av tall, rönn, björk, gran, asp och klibbal. I buskskiktet, som är mer utbrett i norr än i söder, växer många vackra enar samt nypon och brakved. Vegetationen är inte gödselpåverkad. Friskäng av rödventyp och gräshed av rödventyp är de vanligaste vegetationstyperna. Dessutom förekommer torräng av fårsvingeltyp och fuktäng av tuvtäteltyp. De slåtter- och betesgynnade arterna prästkrage, brudbröd, bockrot och rödklint är vanliga. Mer sparsamt förekommer darrgräs, knägräs, nattviol och jungfrulin. Stagg och kattfot förekommer främst i de nordligaste delarna, men är där ganska vanliga. Svinrot och gullviva förekommer i enstaka exemplar.

Hävd

Hela området betas av nötkreatur och hävden är god.

Kulturvärden

Trägardegsårdar omgärdar i stort sett hela hagen. Även delar av stengärdesgård finns.

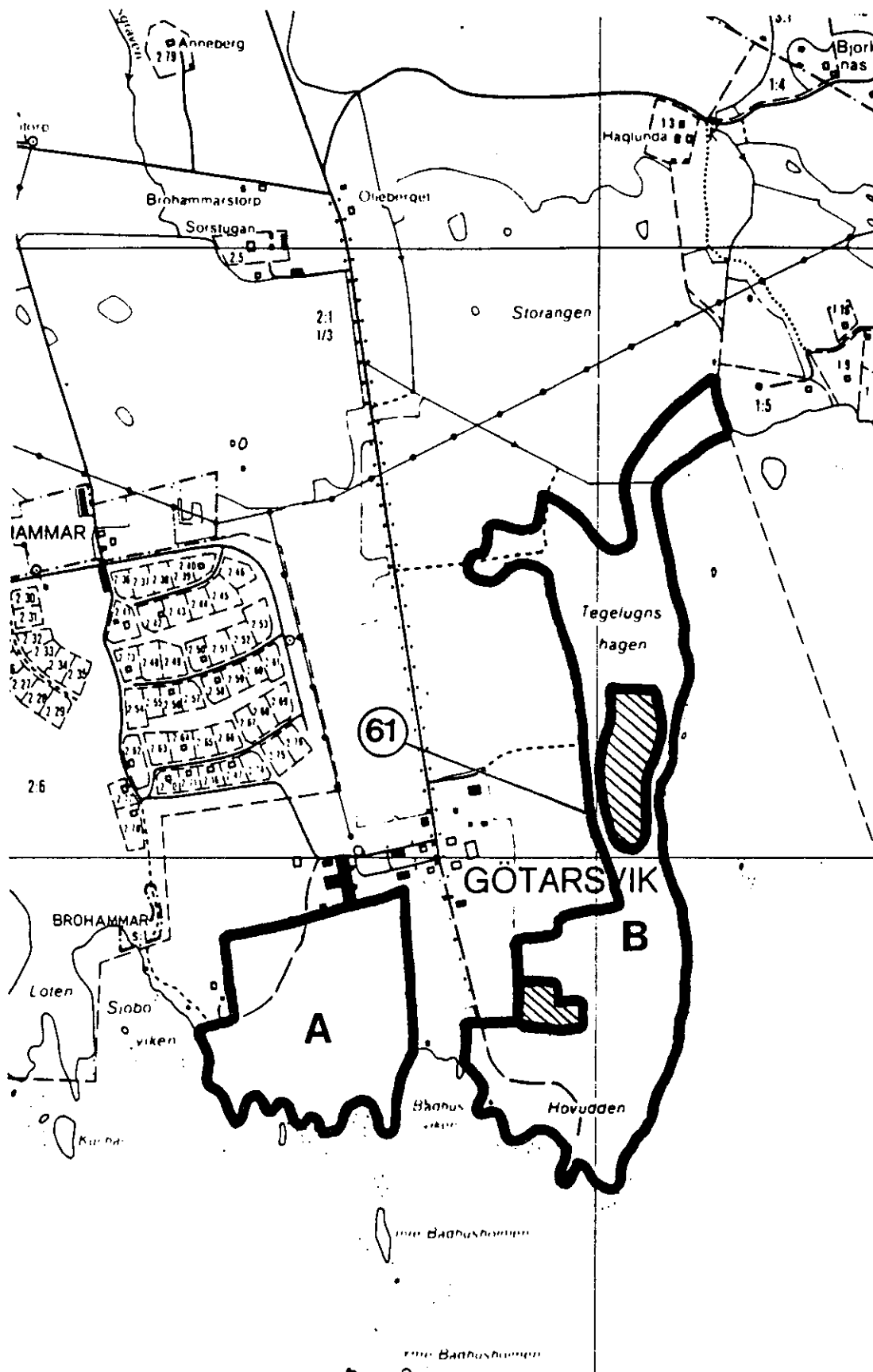
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Glanshammar kommun, 26
Hagmarker i Örebro län, Ö 33
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:144
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 54

Bedömning

Området har förmodligen hävdats kontinuerligt under lång tid. Vegetationen är opåverkad av gödsel och andra ingrepp. Den hävdgynnade floran är relativt rik och hagen är ett vackert inslag i kulturlandskapet.

Klass 2

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 57
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

80:61 GÖTARSVIK

Lillkyrka SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.07.31
Koord. 65777/14869 10F5H2B7J

Götarsvik är en av herrgårdarna i kulturlandskapet längs norra Hjälmarens.

Sydväst om gården betas ca 5 ha öppen hagmark (A) med trädjungar i öster. Ask, björk och ek är de vanligaste trädslagen. En och nypon dominerar buskskiktet, som också består av brakved och olvon. Vegetationstypen varierar mellan frisk- och fuktäng. Floran är tydligt gödselpåverkad.

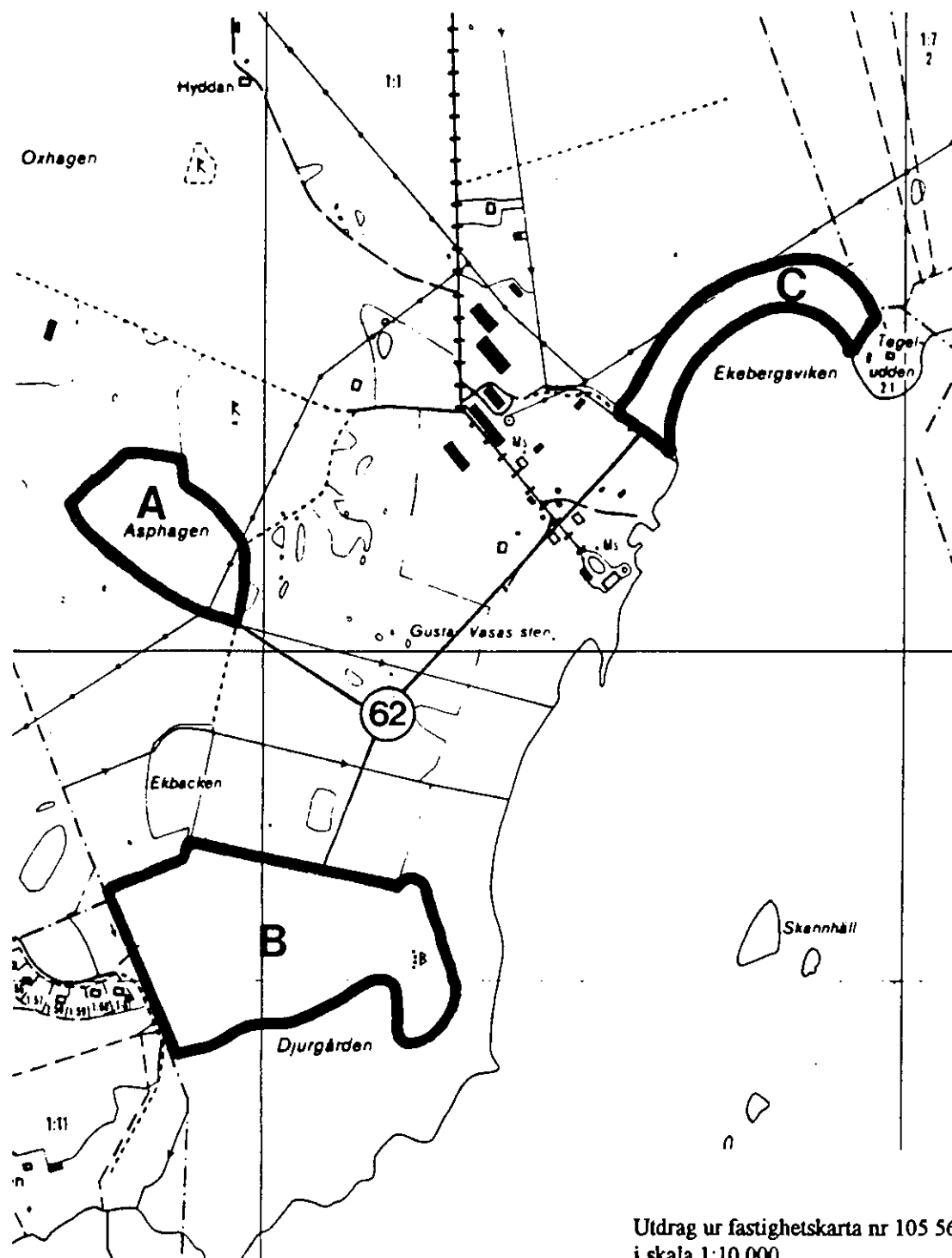
Utefter stranden i söder och öster (B) betas ca 17,5 ha som utgörs av skog med större och mindre öppna gläntor. Trädskiktet består av alm, lönn, ask, björk, hägg och ek i södra delen. Hassel bildar buskskikt. I norr är inslaget av tall och gran ganska stort. Torr-, frisk- och fuktäng utgör fältskikt, som åtminstone delvis är opåverkat av gödsel. De hävdgynnade arterna är få och växer huvudsakligen i norra delen. Där finns bl a gökärt, stagg, skogsklöver, bockrot och liten blåklocka.

Hävden är god i båda områdena. Betesmarken är värdefull för landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Glanshammar kommun, 30
Hagmarker i Örebro län, Ö 35
Madmarker i Örebro län, Ö 7
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:147
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 56

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 56
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:62 EKEBERG

Lillkyrka SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.07.28
Koord. (A) 65761/14808 10F5G1B1I
(B) 65755/14810 10F5G0B5A
(C) 65765/14817 10F5G1B5H

Ekeberg är en av de stora gårdarna i kulturlandskapet längs norra Hjälmaren. Stora ytor betas och de flesta är välhävdade.

Beskrivning

Asphagen (A) är en 4,3 ha stor ekhage med gamla spärrgrenade ekar. Trädskiktet innehåller förutom ek även rönn och enstaka granar. Buskskiktet är glest och består av nypon. Vegetationstypen varierar mellan frisk- och torräng. Hagen är gödslad och de hävdgynnade arterna är få. Ängsvädd, gullviva, bockrot, liten- och stor blåklocka finns i fåtal. Nordväst om denna hage betas gammal f d åkermark med små insprängda moränkullar och berghällar, vars trädskikt också domineras av ek.

Djurgården (B) är ca 8,5 ha stort och består till stor del av öppen hagmark, men vissa delar har mer karaktär av blandlövhage. Betet fortsätter in i skogen i väster och söder. Även här finns många gamla och spärrgrenade träd. Förutom ek förekommer även bl a oxel och alm. Buskskiktet består främst av nypon, men innehåller även en, hagtorn och måbär. Vegetationstypen utgörs av torräng, friskäng och fuktäng. Större delen av hagen är troligen gödselpåverkad och de hävdgynnade arterna är få. Vårbrodd är vanlig, medan liten blåklocka, bockrot och harstarr bara finns i fåtal. Stagg förekommer på ett par små partier.

Ekebergsviken (C) är en grund vassvik. Den 4 ha stora strandängen har saknat hävd under en längre period och har därför växt igen av videbuskar och alsy.

Hävd

Hävden som sker genom bete av nötkreatur har lång kontinuitet. I (A) är hävden god och i (B) måttlig till god. Strandängen (C) var 1989 igenväxt av lövsly och hävd saknades. Røjning och återupptagande av bete skedde 1990.

Kulturvärden

Ekeberg är en herrgård med gamla anor och har ett par välbevarade flyglar från 1600-talet. Fornlämningar finns på åkerholmarna nordväst om (A) och i (B) finns fyra fridlysta spärrgrenade ekar.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Glanshammars kommun, 27

Hagmarker i Örebro län, Ö 32

Madmarker i Örebro län, Ö 8

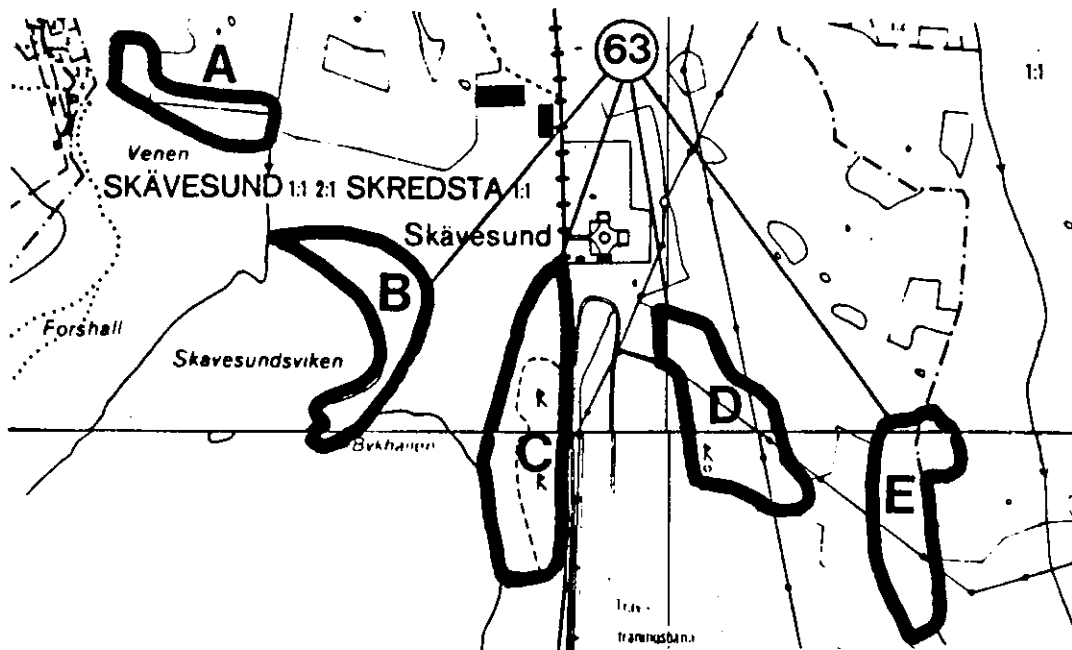
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:152-153

Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 51, 52

Bedömning

Den hävdgynnade floran som indikerar kvävefattig mark är artfattig. Ekeberg är dock en av herrgårdarna vid Hjälmaran, vars beteslandskap med ekhagar är bäst bevarat och där förutsättningarna för fortsatt hävd är mycket goda. De välbetade hagmarkerna är ett fint inslag i landskapsbilden och de har betydelse för kulturlandskapet.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 45
och 105 55 i skala 1:10 000

 Naturlig betesmark

80:63 SKÄVESUND

Glanshammar SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.08.01
Koord. (A) 65753/14773 10F5F0B3D
(B) 65752/14775 10F5F0B2F
(C) 65750/14778 10F5F0BOI
(D) 65750/14780 10F5F0C0A
(E) 65748/14783 10F4F4D8E

Vid Skävesunds herrgård intill Hjälmarens norra strand finns stora områden betesmark av varierande typ.

Beskrivning

Nordväst om Skävesundsviken finns 1,1 ha öppen hagmark (A). I den västra delen finns ett par täta dungar av hägg. I övrigt förekommer spridda träd av hägg, björk och rönn. Buskar saknas. Friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtäteltyp dominerar fältskiktet. Mindre partier med torräng av färsvingeltyp finns också. Marken är troligen svagt gödselpåverkad och den hävdgynnade florán är relativt artfattig. Bockrot och vårbrodd är vanliga. Rödklint, harstarr, backnejlika och nattviol finns i enstaka exemplar. Den angränsande åkern i söder betas också.

Intill Skävesundsviken finns 1,6 ha öppen hagmark (B). På detta område har det vuxit strandskog, som för ca tio år sedan höggs ned. Numera saknas träd helt och hållet. Kring stubbarna har nya skott av klippal skjutit upp som av hävden formats till små runda "bollar". Fältskiktet utgörs av den dominerande fuktängen av tuvtäteltyp samt friskäng av rödventyp. De hävdgynnade arterna är få, brunört och brunskära är relativt vanliga.

På åsen (C), som sträcker sig söder ut, finns forngravar. Området är 3,2 ha stort och har varit igenvuxet, men för knappt 20 år sedan röjdes det genom fornminnesvårdens försorg och är nu öppen hagmark. Det glesa trädskiktet består dels av spridda träd och dels av en gles ridå längs sjön. Björk, ask, och ek dominerar, men även tall och rönn förekommer. Buskskiktet domineras av nypon, men består även av en. Fältskiktet består framförallt av torräng av fårsvingeltyp, men även av friskäng av rödventyp. De hävdgynnade arterna är få. Bockrot, liten blåklocka och rödklint förekommer relativt rikligt.

Öster om vägen finns två blandlövhagar (D) och (E) på låga kullar, de ingår i samma hägn tillsammans med en f d åker. Kala berghällar och stenblock förekommer i båda områdena.

Område (D) är 2,4 ha. Björken är det vanligaste trädslaget, men ek, ask, asp, rönn och tall förekommer också. I buskskiktet växer hassel och nypon. Friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp är de dominerande vegetationstyperna, men även fuktäng av tuvtåteltyp förekommer. De slåtter- och betesgynnade arterna är få, antagligen p g a svag gödselpåverkan. Liten blåklocka, bockrot, gökärt och vårbrodd är vanliga. Prästkrage, stor blåklocka och gullviva förekommer sparsamt.

Område (E) är 1,5 ha. Trädskiktet är tätare än i område (D) och bildas främst av ek, men inslaget av rönn, björk, ask och lönn är stort. Förutom hassel och nypon finns även krusbär, hag-torn och aspsly i buskskiktet. Fältskiktet är antagligen även här svagt gödslat och vegetationstyperna samt de hävdgynnade arterna är desamma som i område (D).

Mellan den öppna stranden längs Skävesundsviken och åsen växer lövskog med alm, björk, lönn, ask, klibbal, ek och rönn. Många träd är mycket stora och sannolikt mycket gamla.

Hävd

Markerna är väl till måttligt hävdade. De betas av både nötkreatur och häst. Området med det täta lövträdsskiktet mellan delobjekten (A), (B) och (C) betas också.

Kulturvärden

Kulturlandskap vid Skävesund är typiskt för herrgårdslandskapet vid Hjälmaren. Gårdsanläggningen har flera välbevarade hus med 1700-tals karaktär. I betesmarkerna finns rester av stengärdesgårdar, odlingsrösen och stora gravfält från järnåldern

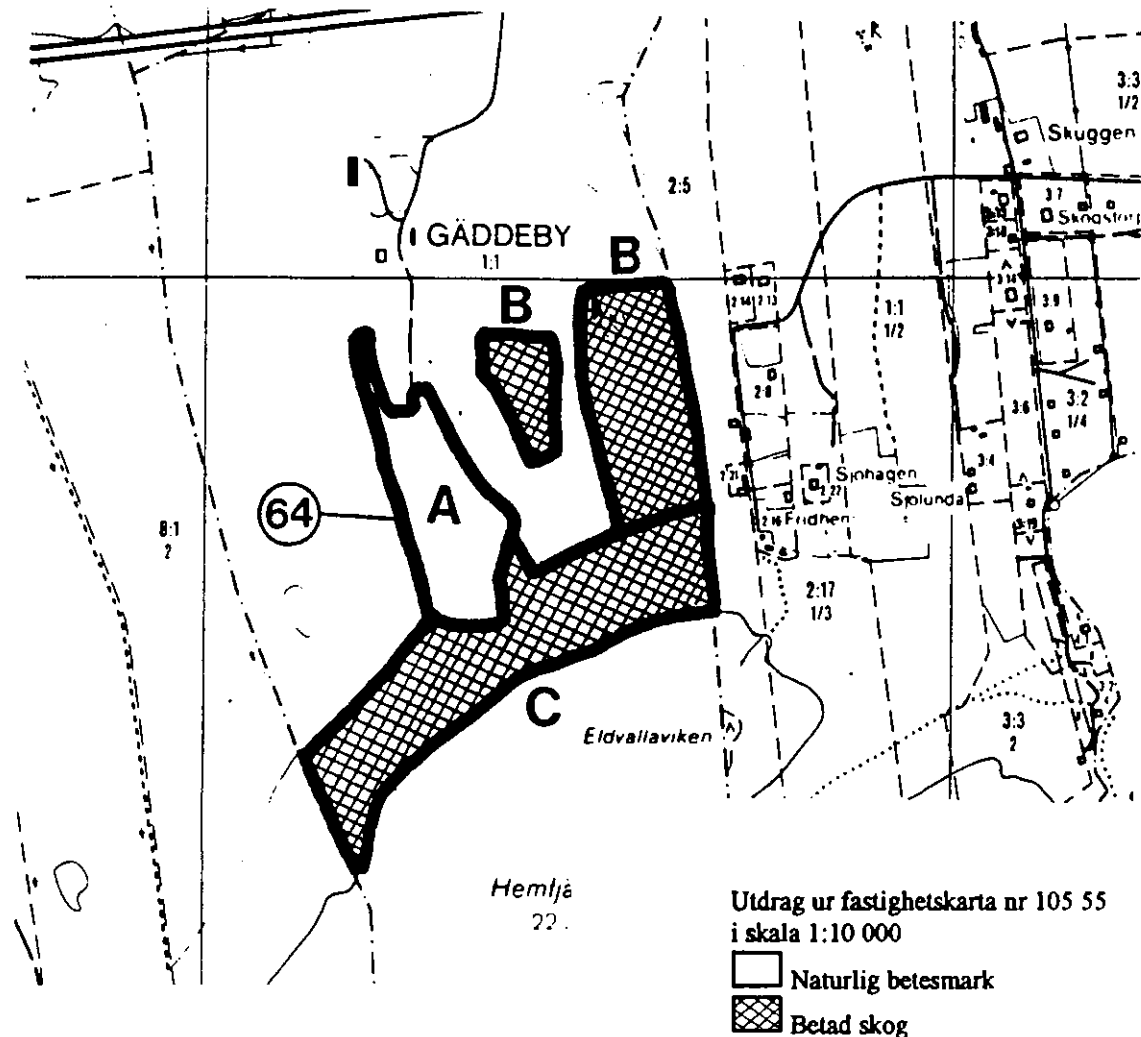
Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Ö 28
Översiktlig naturinventering av Glanshammar, 21 e
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:155
Riksintresse: K 25

Bedömning

Det botaniska värdet är mindre eftersom floran är tämligen fattig, men området är mycket varierat och ligger naturskönt intill Hjälmaren. Sjöutsikten från åsen är mycket vacker. Det kulturhistoriskt värdefulla herrgårdslandskapet är typiskt för trakten kring Hjälmaren. Ett stort och ett mindre gravfält finns inom det betade området.

Klass 3

80:64 GÄDDEBY

Glanshammar SN

Invent.datum: 89.08.01

Topoblad: 1054

Koord. 65755/14764 10F5F0B5E

I Gäddeby finns ca 3,5 ha öppen hagmark (A). De vanligaste träden är rönn, ek och klibbal. Buskskiktet domineras av en, men även nypon och brakved förekommer. Fältskiktet består i huvudsak av torr- och friskängar. Hagen är mycket välbetad. Hävdnen har förmodligen lång kontinuitet, men de hävdgynnade arterna är ganska få. Liten blåkllocka, bockrot, rödklint och vårbrodd förekommer relativt sparsamt.

Dessutom betas ca 3,5 ha blandskog (B) och 11 ha av den för Hjälmarens typiska strandskogen (C), som domineras av klibbal.

Tidigare inventeringar

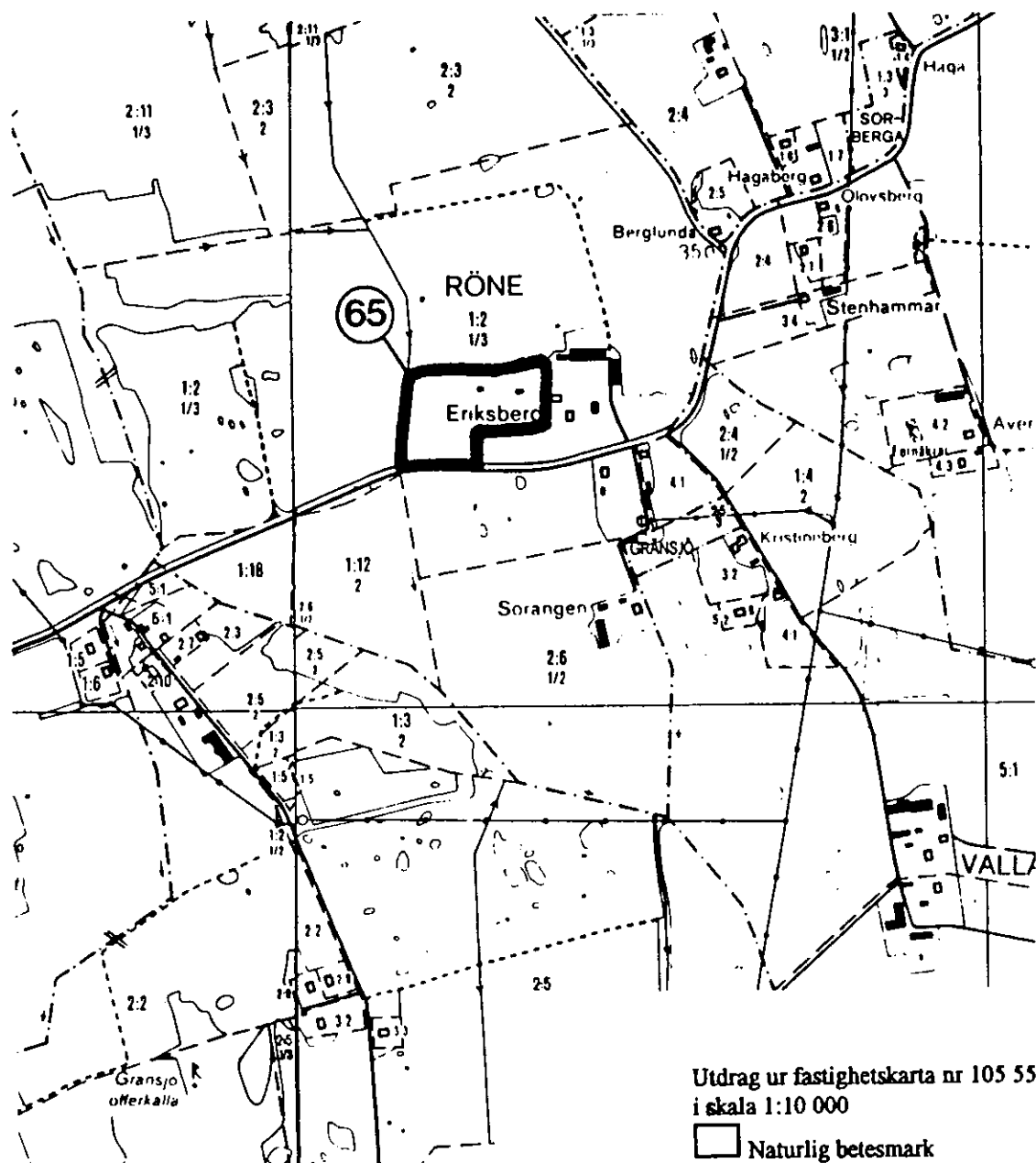
Översiktlig naturinventering av Glanshammar kommun, 23

Hagmarker i Örebro län, Ö 27

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:157

Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 44

Klass 4

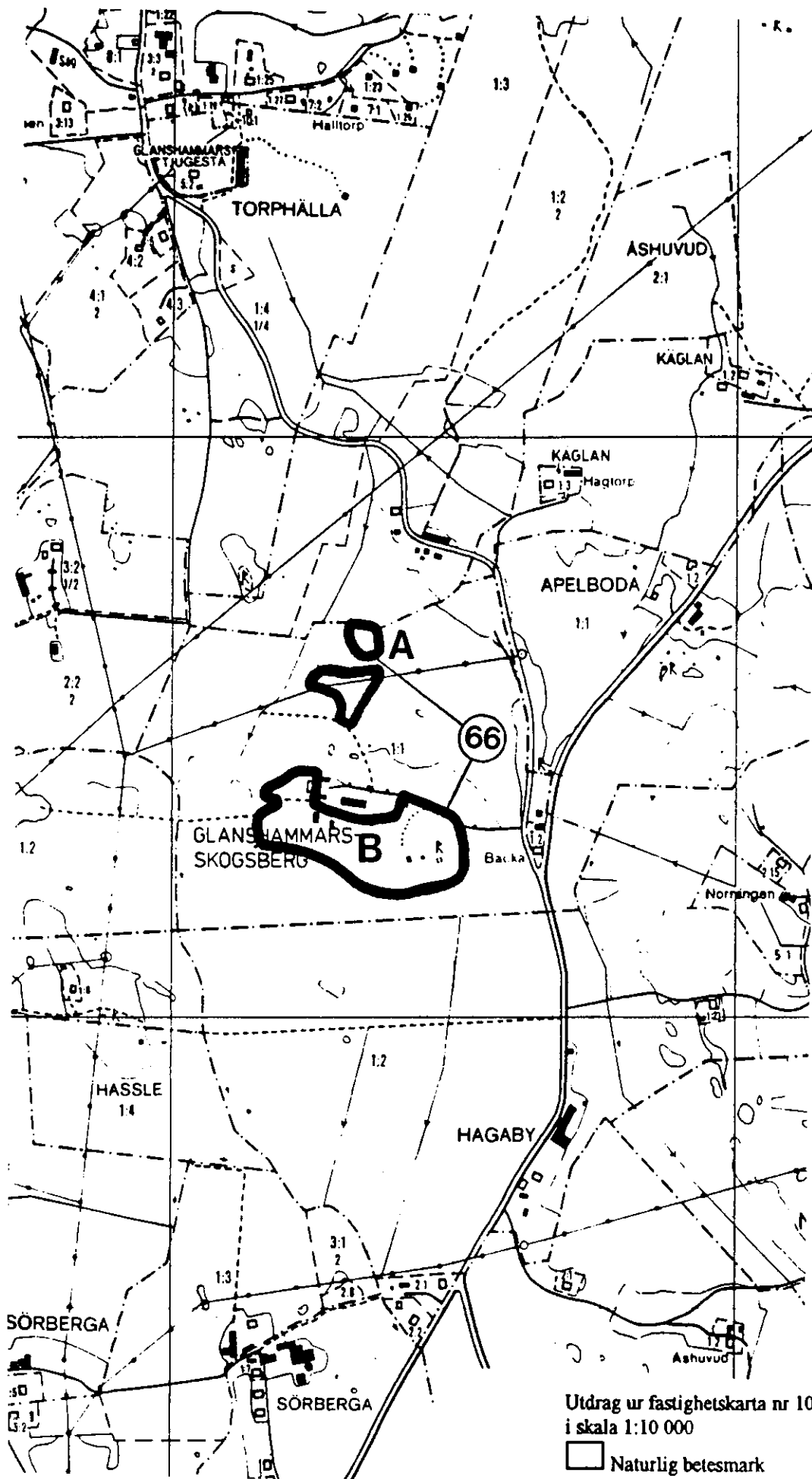
80:65 ERIKSBERG

Glanshammar SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 89.07.28
Koord. 65794/14752 10F5F4A4C

Eriksberg ligger i ett jordbrukslandskap med vidsträckt åkermark. Betesmarken består av 0,8 ha f d åker och 1,6 ha öppen hagmark. Lönnen dominerar, men alm och ek förekommer också. Träden är koncentrerade till kanterna, dels mot vägen och dels mot husen. Enstaka nyponbuskar bildar buskskikt. Vegetationstypen är torräng av fårsvingeltyp, friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtätelyp. Slätter- och betesgynnade arter förekommer sparsamt. Nämnas kan liten blåklocka, bockrot, rödklint och kattfot. Floran kan ha blivit utarmad p g a av svag gödselpåverkan. Hagen är välhävdad genom bete av nötkreatur.

Klass 4

80:66 SKOGSBERG

Glanshammar SN
Topoblad: 1054

Invent. datum: 89.07.26
Koord. (A) 65815/14762 10F6F2B5C
(B) 65813/14763 10F6F2B3D

Jordbrukslandskapet vid Skogsberg är svagt kuperat av moränkullar.

Beskrivning

Åkerholmarna (A) utgör tillsammans 0,9 ha öppen hagmark. De är kuperade med berg som delvis går i dagen och marken är sten- och blockrik. Spridda träd som oxel, rönn, björk, tall och hägg bilar trädskikt. Även buskskiktet är glest och innehåller främst nypon, men även en. Torräng av fårsvingeltyp är den dominerande vegetationstypen, men torräng av hållmarkstyp och små partier friskäng av rödventyp förekommer också. Floran är ej gödselpåverkad och innehåller bl a de hävdgynnade arterna brudbröd, vårbrodd, darrgräs, prästkrage och liten blåklocka.

Området (B) är 4,4 ha stort. I västra delen är ca 1,4 ha öppen hagmark med få spridda träd och buskar. Resten har skogskaraktär med några mer eller mindre öppna ytor. Trädskiktet består av fågelbär, ask, björk, rönn, tall och oxel. I buskskiktet växer en, nypon, krusbär och hagtorn. Inte heller här har marken gödslats. De slätter- och betesgynnade arterna är ungefär desamma som på åkerholmarna, men här finns dessutom gullviva, gökärt, revfibbla och rödkämpar i ett fåtal.

Hävd

Betet har varit nedlagt ca 10 år men återupptogs för ett par år sedan. Vid inventeringstillfället betades åkerholmarna (A) och intilliggande åkermark av häst och hage (B) av nötkreatur. Hävden var god.

Kulturvärden

Fornminnen finns i den betade skogsdelen.

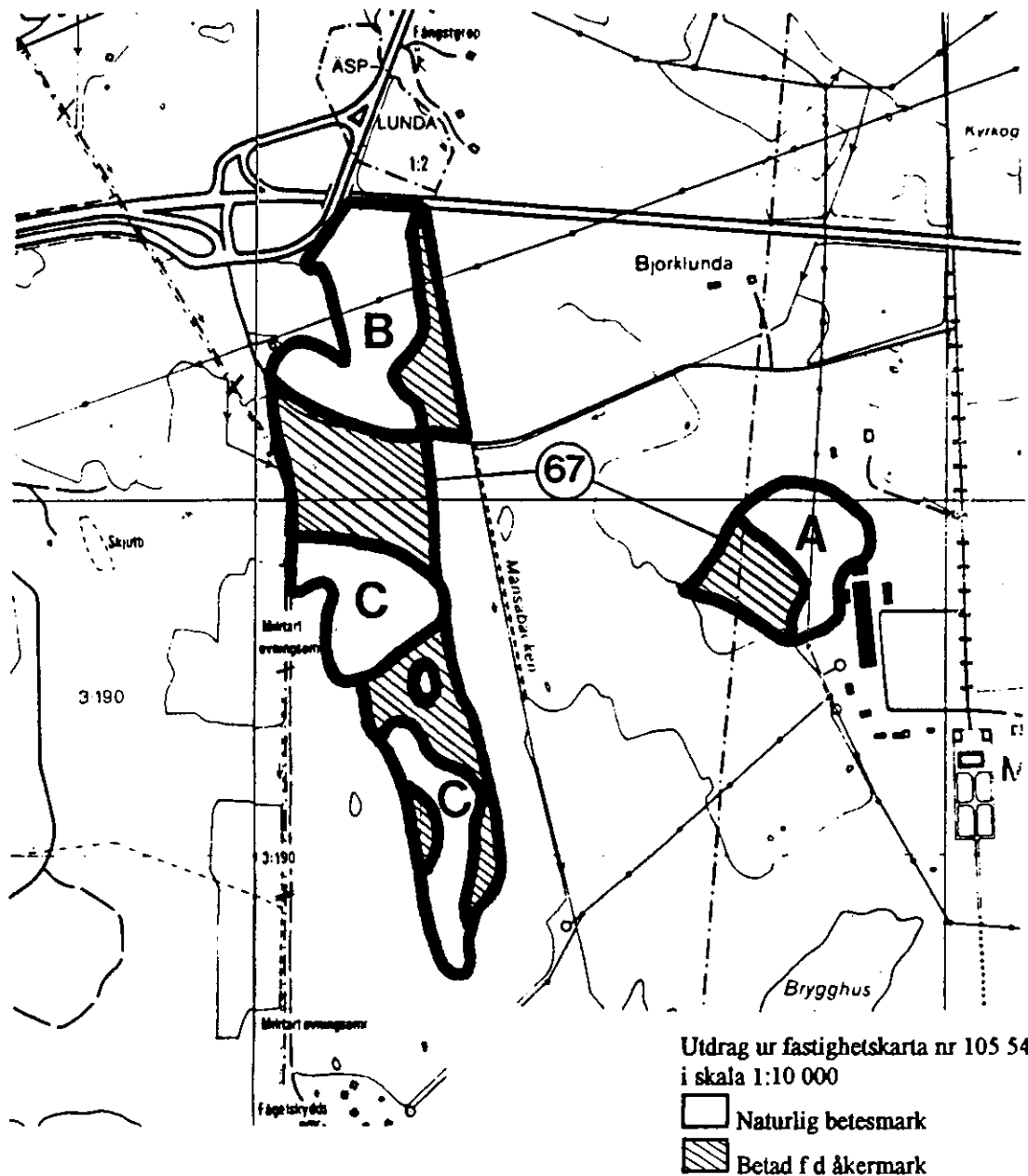
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:132
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 36

Bedömning

Betesmarken är välhävdad och ogödslad men har haft avbrott i kontinuiteten. Den hävdgynnade florans finns fläckvis kvar. De naturliga fodermarkerna har i denna trakt oftast lämnats att växa igen.

Klass 3

80:67 MYRÖ

Rinkaby SN
Topblad: 1053

Invent.datum: 89.07.27
Koord. (A) 65758/14757 10F5E0A8H
(B,C) 65758/14751 10F5E0A11

I det flacka jordbrukslandskapet norr om Hjälmaren och strax söder om E18/E3 ligger Myrös herrgård

Beskrivning

Väster om ladugården betas 2 ha öppen hagmark (A) tillsammans med angränsande f d åkermark. Buskar saknas och endast några enstaka askar förekommer. Vegetationstyperna fuktäng av tuvtäteltyp och friskäng av rödventyp dominerar. Intill skogsbrynet finns även

friskäng av skogsnävatyp och intill en berghäll i öster finns små partier torräng av fårsvingeltyp. Hagen är delvis svagt gödselpåverkad. Hävdgynnade arter som gullviva, liten blåklocka, bockrot och vårbrodd förekommer relativt rikligt. I skogsbrynet växer även smörbollar och skogsklöver. Sparsamt förekommer darrgräs, rödkämpar och kattfot.

Intill landsvägen finns en 4,2 ha stor blandlövhage (B) som är flack, stenig och blockrik. I väster dominerar ek och längre österut asp. Norra delen har ett mer blandat trädskikt, som också består av björk och rönn. I buskskiktet växer hassel och nypon. Friskäng av skogsnävatyp och fuktäng av tuvtåteltyp är de dominerande vegetationstyperna, men torräng av fårsvingeltyp förekommer också. Marken är bitvis svagt till tydligt gödselpåverkad. Den finaste floran med de flesta hävdgynnade arterna finns under kraftledningen som passerar områdets norra del. Fläckvis är liten blåklocka, bockrot, gökärt, prästkrage, rödklint, smörbollar, skogsklöver, vårbrodd och ängsvädd talrika. Ängsfryle, darrgräs, ormrot och svinrot är också fläckvis tämligen vanliga.

Söder om blandlövhagen och skilt från denna genom en mindre väg finns en ca 10 ha stor hage (C), som består av f d åkermark och åkerholmar. Åkerholmarna är tillsammans 4 ha och har klassificerats som ekhage. Förutom ek finns björk. Buskar saknas. Fältskiktet, som består av friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av fårsvingeltyp, är svagt gödselpåverkat. De hävdgynnade arterna är här färre än i de två andra områdena. Ganska talrika är liten blåklocka, bockrot och gökärt. Fläckvis finns svinrot.

Hävd

Den öppna hagmarken (A) och åkern intill var vid inventeringstillfället måttligt betad, men frånvaron av sly tyder dock på lång och god hävd. Betet fortsätter även in i skogen norr och nordväst om (A). Blandlövhagen (B) var vid inventeringstillfället ännu ej hävdad, men stängsel fanns. Ekhagen (C) i söder betas måttligt av nötkreatur.

Kulturvärden

Huvudbyggnaden och flyglarna är från 1740-talet, men gården har anor redan från medeltiden.

Tidigare inventeringar

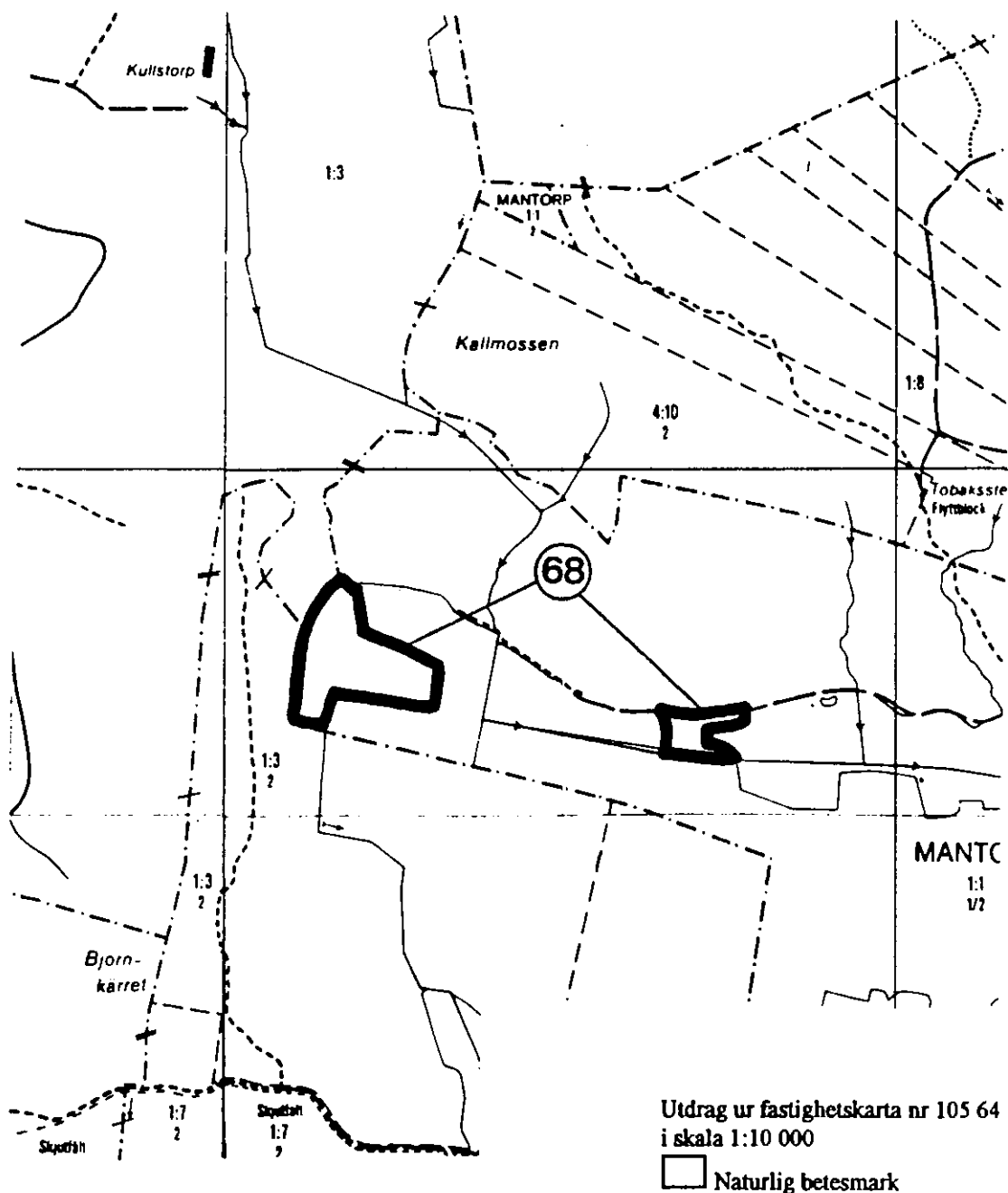
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 41

Bedömning

Floran hyser flera betes- och slättergynnade arter i (A) och (B): Hagarna har sannolikt hävdats sedan lång tid tillbaka, men (B) har fått växa igen något. Betesmarkerna är betydelsefulla för kulturlandskapet och utgör även ett fint inslag i det åkerdominerade landskapet.

Klass 3 (A) och (B)

Klass 4 (C)

80:68 MANTORP

Rinkaby SN
Topoblad: 1053

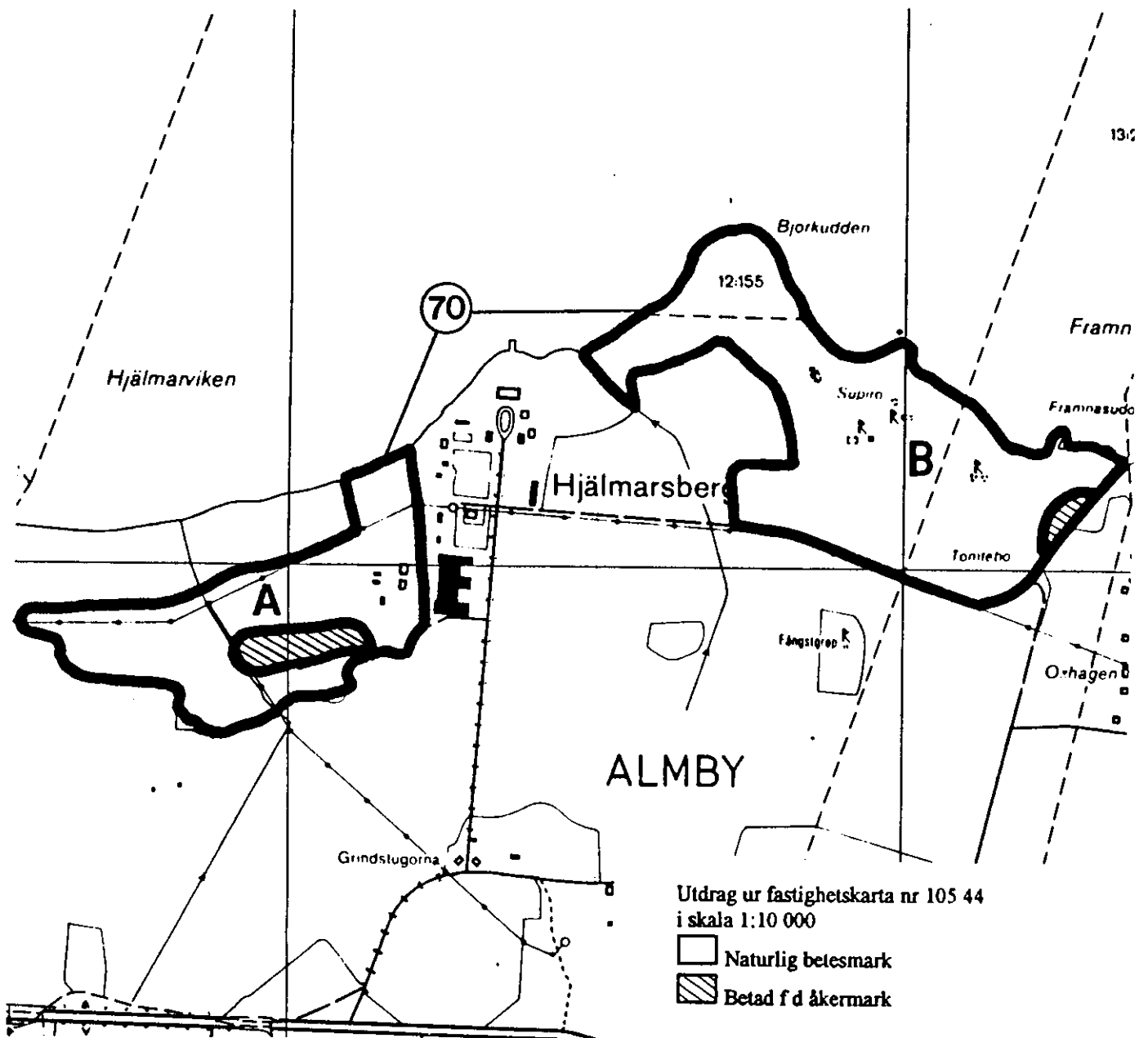
Invent.datum: 89.07.25
Koord. 65807/14702 10F6E0A7C

I västra Mantorp mellan åker och skog finns 2,5 ha naturlig betesmark av typen annan träd- och buskbärande hagmark, som trots bete är igenväxande. Centrala delarna har växt igen till skog. Trädsiktet består av asp, björk, rönn, tall och gran. I busksiktet växer bl a brakved och hagtorn. Rikligt förekommande och hävdgynnade arter är gullviva, harstarr, bockrot, blekstarr, prästkrage och skogsklöver. Hagen är gödslad och hävden är svag tillmåttlig.

Klass 4

80:70 HJÄLMARSBERG

Almbý SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.08.09 och 89.10.03
Koord. (A) 65718/14709 10F4E1A8J
(B) 65722/14718 10F4E2B4I

Hjälmarsbergs herrgård ligger vid Hjälmarens södra strand strax öster om Örebro.

Beskrivning

Väster om gården finns en 10,5 ha stor blandlövhage (A), varav 1 ha har varit odlad vall. I västra delen dominerar ek och björk trädskiktet. Hassel bildar buskskikt. I öster är trädskiktet mer blandat och består där även av björk, ask, hägg, klipbal, rönn och några gamla tallar. I buskskiktet växer hassel, nypon, hagtorn och ask. De vegetationstyper som förekommer är

friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp. Floran är förmodligen svagt gödselpåverkad på delar av området. De hävdgynnade arterna är ganska få och finns i huvudsak i västra delen. Gullviva, rödkämpar, stor blåklocka, gökärt, ängsvädd, skogsklöver och rödklint finns.

Öster om gården betas en 17,7 ha stor och mer sluten blandlövhage (B). Stora delar utgörs av skog, men mer eller mindre öppna områden med hagmarkskaraktär finns, särskilt i längs vägen i söder. Ask dominerar i den nordöstra delen och ek i den västra. Trädskiktet är i övrigt mycket artrikt och innehåller björk, asp, hägg, klibbal, sälg, alm, lönn, oxel, gran, rönn, tall, apel och lind. De mer öppna hagmarksområdena domineras av friskäng av rödventyp. Andra vegetationstyper som förekommer är friskäng av skogsnävatyp och fuktäng av tuvtåteltyp. Slätter- och betesindikatorerna liten blåklocka, blåsuga, gökärt, rödkämpar och rödklint förekommer relativt sparsamt.

Hävd

Båda hagarna betas av nötkreatur och hävden är i huvudsak god. De har förmodligen betats under en mycket lång tid men avbrott, i åtminstone östra området, har lett till igenväxning av en tidigare mer öppen hagmark.

Kulturvärden

Herrgårdsbyggnaden och flyglarna är från 1700-talet, men gården har anor längre tillbaka i tiden. Flera fornlämningar och odlingsrösen finns. I sydöstra delen växer gullregn och äppelträd.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 111 a, b

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:165

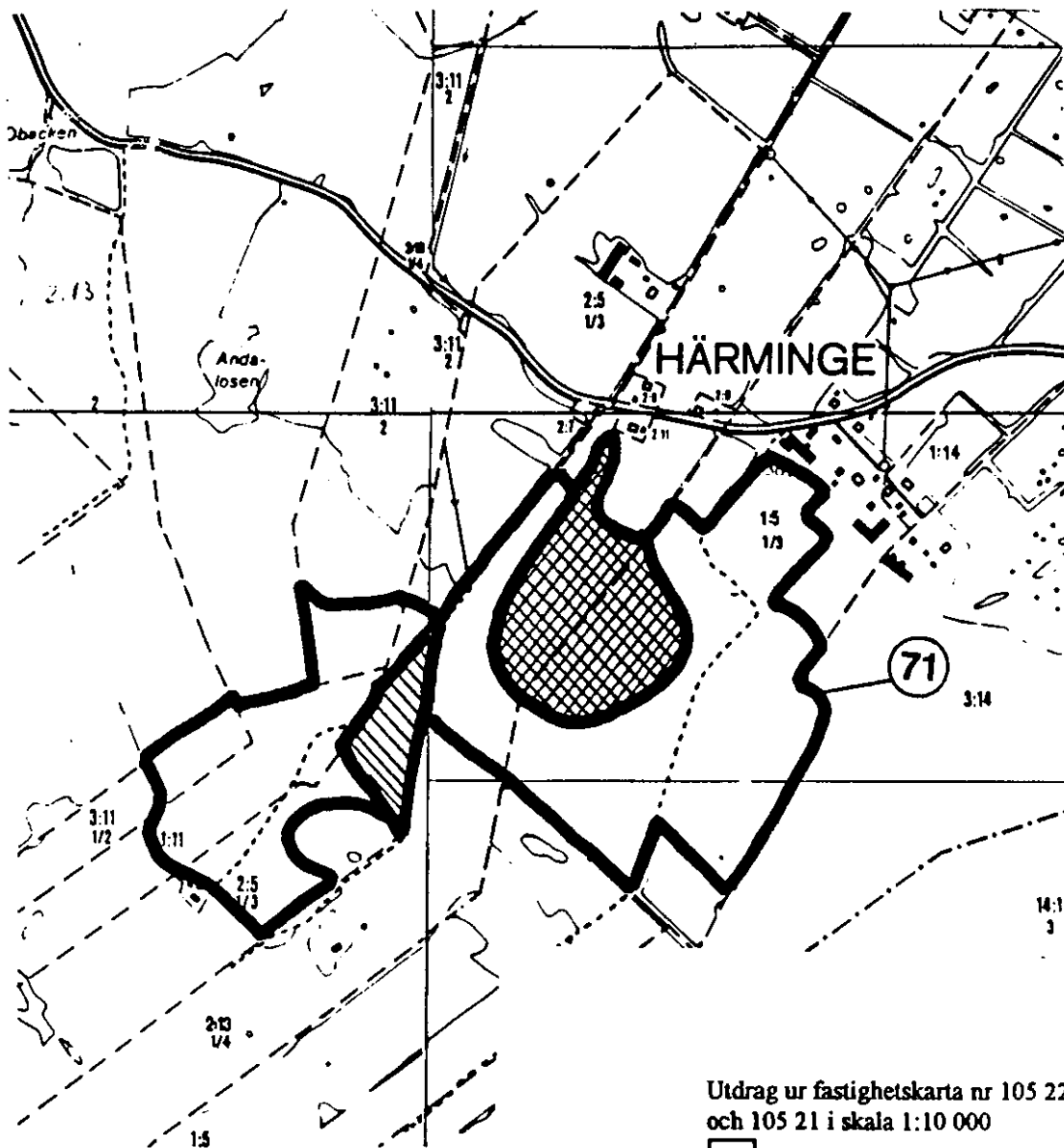
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 9

Riksintresse: K 23

Bedömning

Ett stort område med lång kontinuerlig, men periodvis svag, hävd. Den slätter- och betesgynnade floran är ej anmärkningsvärd, men hagmarken är av stort värde för kulturmiljön och landskapsbilden.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 22
och 105 21 i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark
- Betad skog

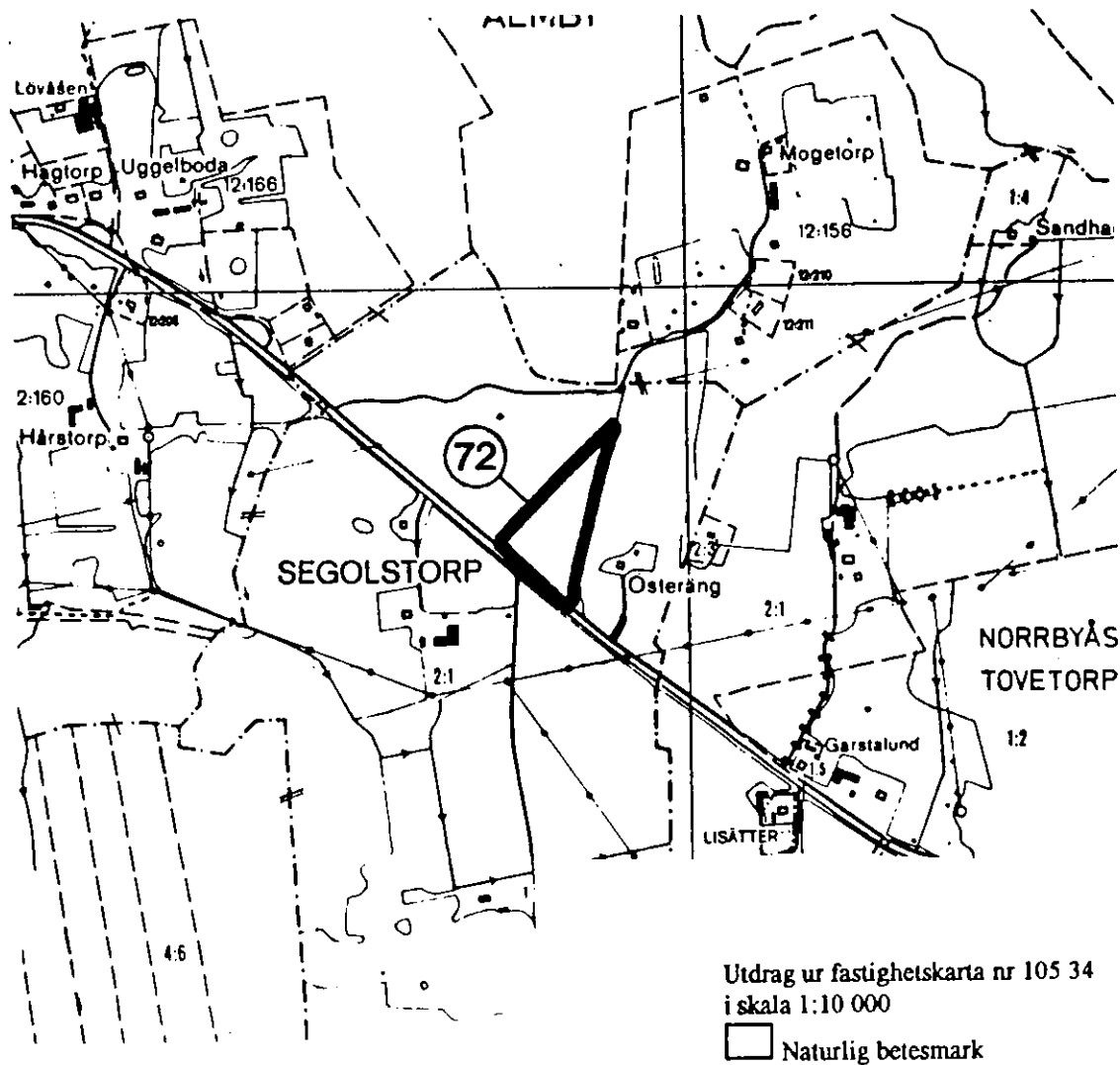
80:71 HÄRMINGE

Gallersta SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 89.08.10
Koord: 65636/14651 10F2D3A6B

Härminge är beläget på slätten strax söder om Örebro. I södra Härminge betas 26 ha mark, som i huvudsak är öppen men ca 7 ha är skog. Trädskiktet består av tall, björk, asp, sälg, rönn, klïbbal, gråal och hägg. I buskskiktet växer enar. Marken är flack och fältskiktet utgörs av frisk- och fuktängar. Östra delarna är svagt till tydligt gödselpåverkade, men i väster är floran åtminstone delvis opåverkad. Där finns några få hävdgynnade arter som t ex stagg. Hela området är i stort sett välhävdad av nötkreatur och utgör en trevlig kontrast till den vidsträckt åkermarken som dominerar landskapsbilden.

Klass 4

80:72 SEGOLSTORP

Norrbyås SN
Topoblad: 1051

Invent. datum: 89.09.08
Koord: 65686/14718 10F3E3B6I

Landskapet kring Segolstorp präglas av öppen odlingsmark omväxlande med större och mindre skogspartier. Intill landsvägen betas 1,7 ha öppen hagmark. Enstaka rönn, asp och björk bildar ett mycket glest trädskikt. Det något tätare buskskiktet domineras av små enar och lövsly. Dessutom finns nypon, svarta vinbär och jolster. De vegetationstyper som förekommer är friskäng av rödventyp och skogsnävatyp samt fuktäng av högörttyp. Närmast vägen är marken kvävepåverkad men i övrigt märks inga spår av påverkan. Den hävdgynnade floran är ganska artfattig. Ängsvädd, gökärt och liten blåklocka förekommer talrikt. Skogsklöver, vårbrodd och ängsfryle är också vanliga. Nattviol, gullviva, harstarr och rödklint förekommer sparsamt. Hävden sker genom bete och är måttlig, bitvis svag.

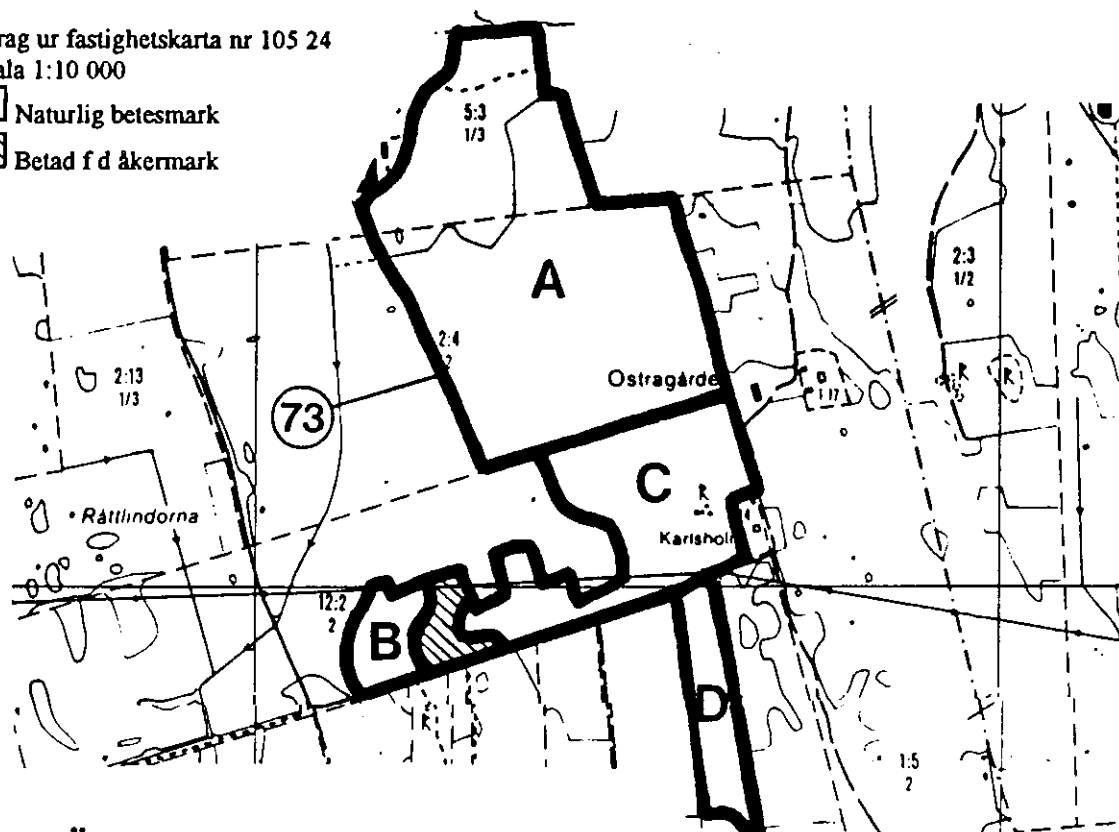
Tidigare inventeringar

Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 14

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 24
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
 Betad f d åkermark

80:73 ÖKNA

Gällersta SN
Topoblad: 1051

Invent. datum: 89.09.09
Koord. (A) 65644/14723 10F2E4C4D
(B,C) 65640/14725 10F2E4C0F
(D) 65638/14726 10F2E3C8G

Odlingslandskapet runt Ökna är småbrutet och varierande med åker, hagmark samt både löv- och barrskog. Skog och hagmark förekommer främst på moränkullar.

Beskrivning

Område (A) är ca 15 ha och består av en varierande skog som innehåller hållmark med tall, delar med tät granskog och partier med bara lövträd. I nord och nordväst öppnar sig skogen och hagmark av träd och buskbärande typ tar över, sammanlagt ca 5 ha. Mindre åkerlappar har varit insprängda för länge sedan. Trädskiktet består främst av björk, asp och gran. Även ek, oxel, rönn, hägg, ask och klibbal finns. Framför allt enbuskar, men även brakved, nypon och hassel bildar buskskikt. I västerslutningen mot åkern och i öppna gläntor dominerar friskäng av rödventyp, men gräshed av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp förekommer också. Hagen är ogödslad. Floran innehåller slåtter- och betesgynnade arter som gullviva, prästkrage, gökärt och skogsklöver. Mindre vanliga är brudbröd och darrgräs. I enstaka exemplar finns kattfot, jungfrulin, ängsskallra och nattviol.

Område (B) är en 0,7 ha stor och ganska tät ekhage. Förutom ek finns även björk och rönn. Buskar saknas. I den ogödslade friskängen som är av rödven- och skogsnävatyp är gökärt och vårbrodd vanliga. Andra slåtter- och betesgynnade arter är gullviva, bockrot och skogsklöver.

Öster om ekhagen och i samma inhägnad finns 0,7 ha f d åkermark och 5,3 ha naturlig betesmark av typen annan träd- och buskbärande hagmark (C). Björk, ek och asp är de vanligaste trädslagen, men inslaget av sälg, rönn, tall och gran är relativt stort. I buskskiktet växer hassel och nypon. Friskäng av rödventyp dominerar. Andra vegetationstyper som förekommer är gräshed av rödventyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av fårsvingeltyp. Den av kväve opåverkade floran innehåller flera hävdgynnade arter. Stagg, vårbrodd, ängsvädd och gökärt förekommer rikligt. Mer sparsamt växer blåsuga, gullviva och rödkämpar. I enstaka exemplar finns brudbröd och rödklint.

Söder om föregående hage finns 1,5 ha öppen hagmark (D). Det glesa trädskiktet består av björk, rönn, ek, och gran och är koncentrerat till skogskanten i väster och mot åkern i söder. En dominerar buskskiktet, som också innehåller hassel. Friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp dominerar. Andra vegetationstyper som förekommer är friskäng av skogsnävatyp och gräshed av rödventyp. Hagen är ogödslad. De hävdgynnade arterna gökärt, blekstarr, skogsklöver, brudbröd, prästkrage och ängsskallra är vanliga. Harstarr och kattfot finns i mindre antal.

Enligt tidigare inventeringar finns även rosettjungfrulin och mandelblomma i betesmarkerna sydväst och söder om Östragården.

Hävd

Samtliga områden utom (D) betas av nötkreatur och hävden är mestadels god. Område (D) betades troligen inte under 1989, men stängsel fanns. Förhoppningsvis var betet endast tillfälligt nedlagt.

Kulturvärden

I hage (B) finns fornlämningar och i (D) rester av en stengärdesgård samt hässjestörar.

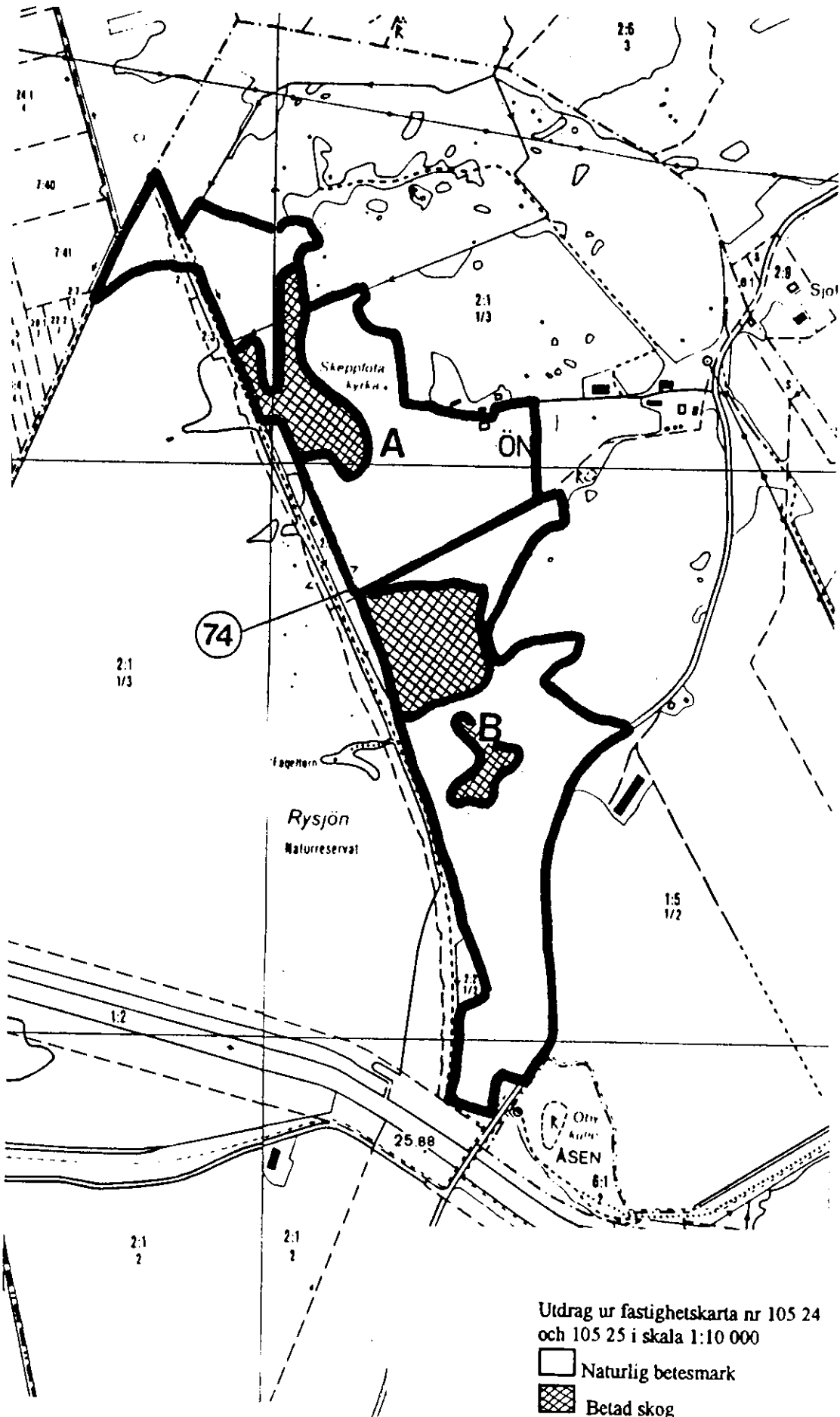
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 28
Naturvårdsöversikt Örebro län 80:200
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 85

Bedömning

De vackra hagmarkerna vid Ökna är välhävdade och opåverkade av gödsel och andra ingrepp. Floran hyser flera hävdgynnade arter som indikerar långvarig hävd.

Klass 3

80:74 ÖN

Norrbyås SN
Topoblad: 1051, 1052

Invent. datum: 89.08.15
Koord. 65627/14753 10F2F2A7D

Gården Ön ligger intill Västra Kvismaren i ett flackt jordbrukslandskap.

Beskrivning

Väster om gården betas ett 16,5 ha stort område (A), varav ca 3 ha i västra delen är skog. Resten är öppen hagmark med spridda träd och buskar. Trädskiktet består av björk, tall, rönn, ek, gran och klibbal. Främst enbuskar, men även nypon bildar buskskikt. I sydost intill gården finns kvävegynnade växter, men annars är marken ogödslad. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen, men även fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av fårsvingeltyp finns. Hävdgynnade arter som liten blåklocka, bockrot, revfibbla och ängsvädd är vanliga. Ängsfryle, gökärt, rödklint och prästkrage är mindre vanliga. Här finns även backsippa enligt tidigare inventeringar.

Sydväst om gården betas ytterligare ca 19,5 ha naturligfodermark (B), varav ca 4,5 ha är skog. Resten är öppen betesmark runt täta trädungar på låga och långsträckta ändmoräner. Trädskiktet består framförallt av rönn, hägg och asp. Trädskiktet var tidigare ganska slutet, men det har nyligen röjts, framförallt på fuktängen. I buskskiktet växer en. Vegetationstypen varierar mellan torräng av fårsvingeltyp och friskäng av rödventyp på de lite lägre belägna delarna. I svackorna förekommer fuktäng av tuvtåteltyp. Floran är troligen svagt gödselpåverkad och de hävdgynnade arterna är få. Bockrot, liten blåklocka och rödklint är dock vanliga. Backnejlika och ängsvädd förekommer i fåtal.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur och hävden är överallt god.

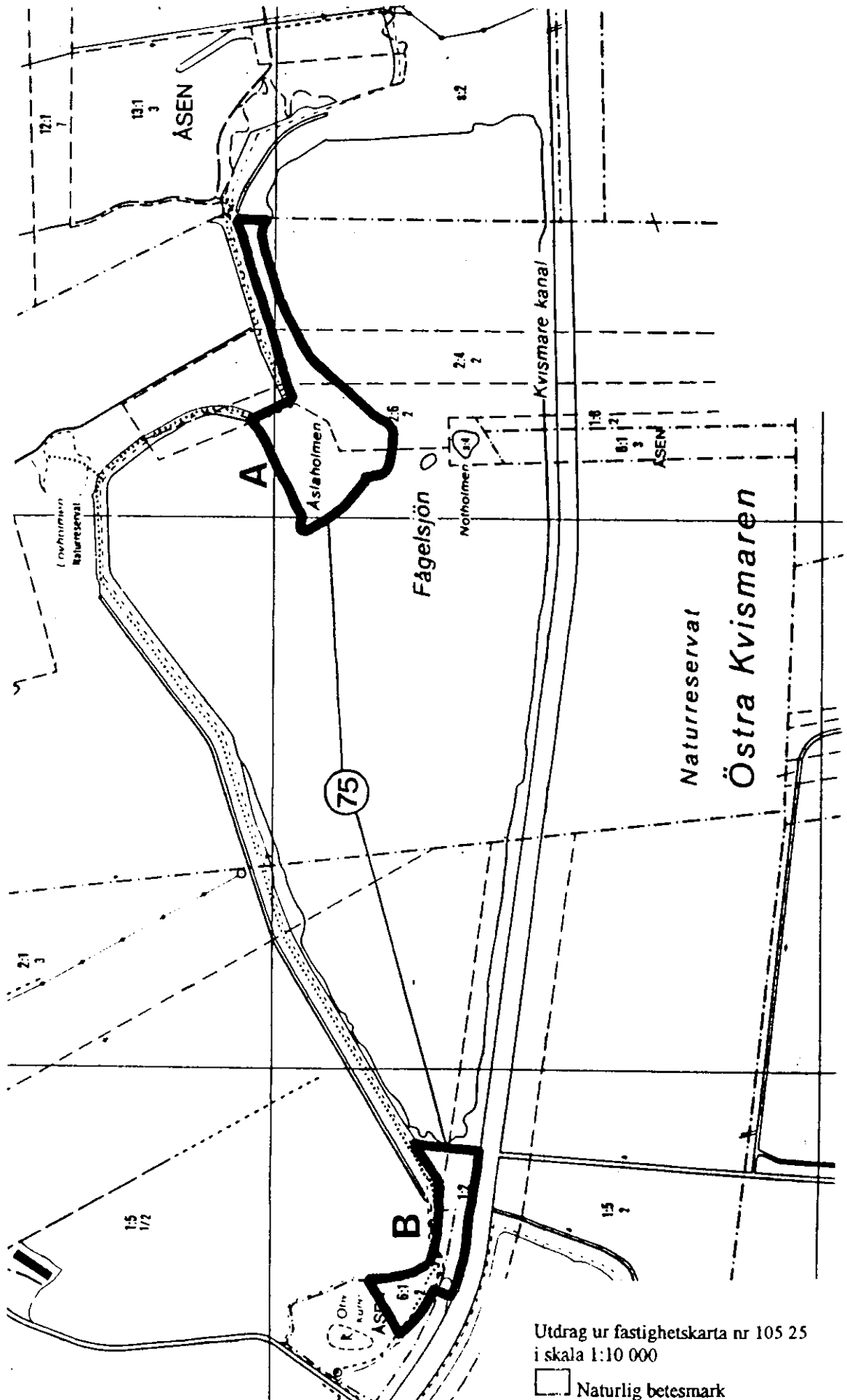
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 28 c, d
Naturvårdsöversikt Örebro län, 200
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 16
Riksintresse: NT 12

Bedömning

All hagmark vid Ön är välbetad. De slätter och betesgynnade arterna är relativt få, men här finns backsippa. Betesmarken är även ett fint och värdefullt komplement till åkermarken i omgivningen och det angränsande naturreservatet Kvismaren med betade våtmarker.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 25
 i skala 1:10 000

Naturlig betesmark

80:75 ÅSLAHOLMEN OCH ÖBY KULLE

Norrbyås SN
Topblad: 1052

Invent.datum: 89.08.15
Koord. (A) 65619/14771 10F2F1C9A
(B) 65617/14756 10F2F1A7G

Åslaholmen och Öby kulle ingår i Kvismarens naturreservat, en av landets värdefullaste fågellokaler, som omfattar två f d sjöar med omgivande betesmarker.

Beskrivning

Åslaholmen (A) är en liten halvö, med 5,5 ha öppen hagmark. I söder finns en liten höjd. Det glesa trädskiktet består av enstaka björk, ek, hägg och rönn samt en enda gran och oxel. I buskskiktet växer enstaka nypon. Vegetationstypen på kullen är friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. Nedanför kullen förekommer fuktäng av bl a tuvtåteltyp. Delar har för mycket länge sedan odlats, men gödselpåverkan är svag. I övrigt är florans opåverkad. Bockrot, rödklint, ängsvädd och vårbrodd är hävdgynnade arter som förekommer talrikt. Andra som skogsklöver, gökärt, rödkämpar, harstarr och prästkrage är även vanliga, men förekommer i något mindre mängd. Kattfot finns i enstaka exemplar. Anmärkningsvärd är den betesgynnade ormbunken låsbräken som förekommer i stor mängd längs den södra stranden.

Öby kulle (B) är en del av Pålsboda-Glanshammaråsen. Den är delvis skadad av täktverksamhet. I öster betas den nedre delen av kullen, ca 2 ha. Hagmarken är i huvudsak öppen. I den östra delen växer en dunge med tall och björk samt enstaka träd av rönn, björk och sälg. I buskskiktet finns enstaka druvfläder och syren. Vegetationstypen varierar mellan torräng, friskäng och fuktäng. I torrängen i väster växer ängshavre, tjärblomster, backtimjan, bockrot, brudbröd och vårbrodd. Vid tidigare inventeringar har vildlin noterats.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur och hävden är mestadels god.

Tidigare inventeringar.

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 28 a
Naturvårdsöversikt Örebro län, T 125
Madmarker i Örebro län, Ö-11
Kvismaren, vegetation och fågelliv
Riksintresse: NT 12

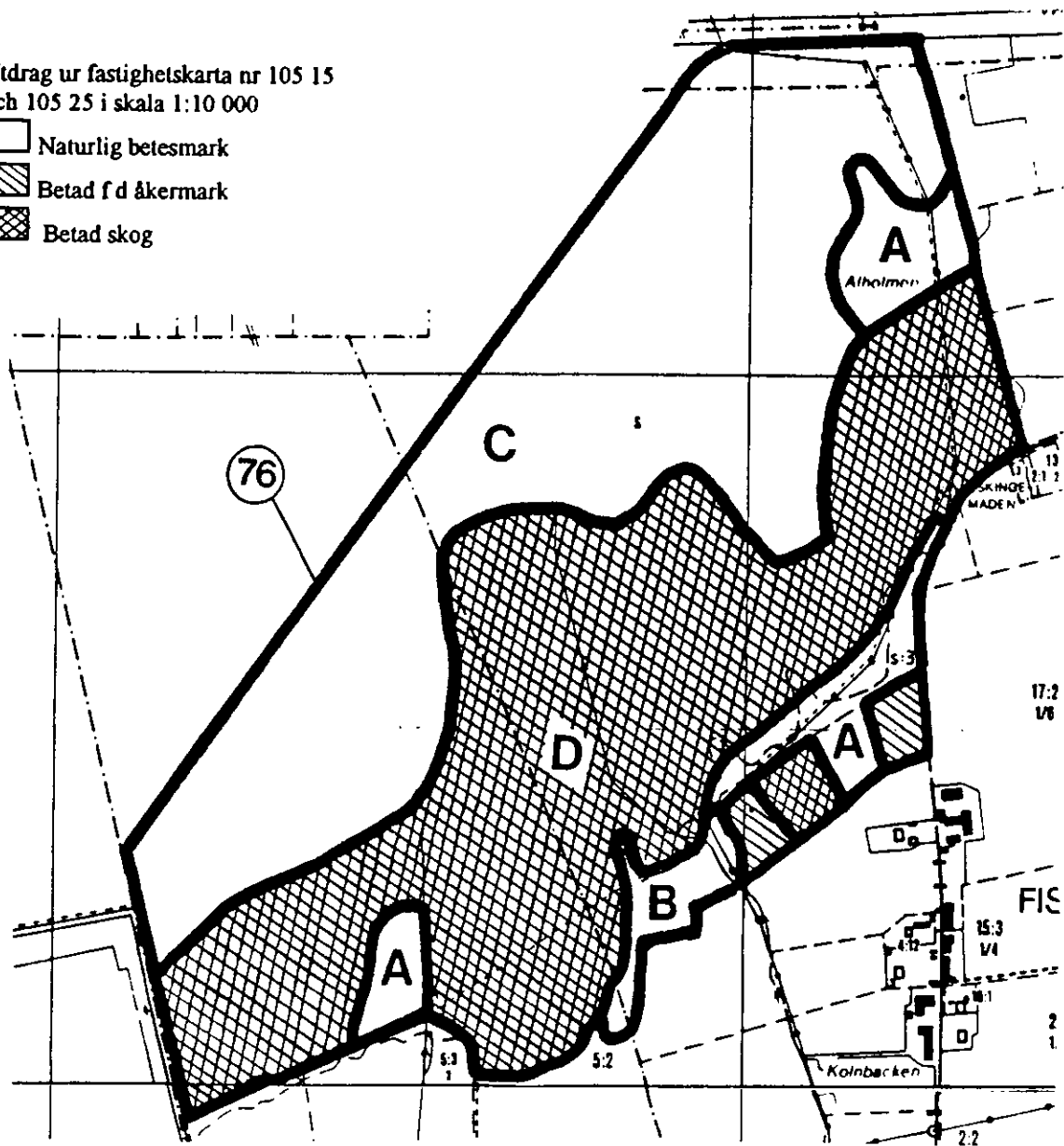
Bedömning

Förutom att området är av stor betydelse för fågellivet är kullarna ett vackert inslag i landskapsbilden. Den rikliga förekomsten av låsbräken i (A) är mycket värdefull.

Klass 2 (A)
Klass 3 (B)

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 15
och 105 25 i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark
- Betad skog

80:76 FISKINGE

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 92.05.14
Koord. 65607/14779 10F2FOC7J

Fiskinges betesmarker, vid f d sjön Östra Kvismaren, är en del av naturreservatet Kvismaren, en av Sveriges värdefullaste fågellokaler. Efter sjösänkningen på 1880-talet förekom madslätter och intensivt bete. Vid Fiskinge har betet aldrig upphört helt, men har tidvis varit svagt och strandskog har brett ut sig. I det flacka landskapet sträcker sig låga ändmoräner i huvudsak öst-västlig riktning.

Beskrivning

Alholmen i nordost och delar närmast Fiskinge utgörs av öppen hagmark (A), tillsammans ca 7,5 ha. På Alholmen växer en liten dunge med främst tall och enbuskar, som inom kort ska avverkas, endast några enbuskar kommer att lämnas kvar. I övrigt består det glesa trädskiktet

av hägg, björk samt gråal och buskskiktet av en. Vegetationstypen varierar från torräng till fuktäng. Fuktängar dominerar och utgörs bl a av gräs-lågstartyp samt tuvtätelyp. Dessutom finns torräng av färsvingeltyp och friskäng. Floran är delvis gödselpåverkad, på vissa partier p g a röjning. Fläckvis finns hävdgynnade arter som vårbrodd, bockrot, stagg, darrgräs och revfibbla. I fåtal förekommer kattföt, ängsvädd och rödkämpar.

Björkhagen (B) är ca 2 ha. Den har varit igenväxt men har ganska nyligen gallrats och röjts. Hävdgynnade arter saknas.

Strandängen (C) är ca 48 ha stor. Området har varit igenväxt av bladvass, men restaurerades år 1990 och betas sedan dess. Vegetationstypen är våt- och fuktängar som domineras av hög- och lågstarr. Här och var finns ruggar med säv och kaveldun och mindre bestånd av jättegröe. I nordöstra hörnet finns ängsull och krypvide. I studiesyfte har grått saltgräs, *Puccinellëlia distans*, och grådaggigt ängsgröe, *Poa pratensis ssp irrigata*, planterats in på ett litet område. Senare inventering har visat att grådaggigt ängsgröe redan fanns naturligt i strandängen.

Vidare betas strandskogen (D), ca 47 ha. Den domineras av gråal med inslag av bl a klibbal, björk och hägg. Delar av denna strandskog kommer att avverkas så att ett sammanhängande öppet bete skapas från åkermarken ut till sjön. I bete ingår även ca 5,5 ha f d åkermark.

Hävd

Hela området betas av nötkreatur och hävden är måttlig till god. Betestrycket ökar emellertid successivt från år till år.

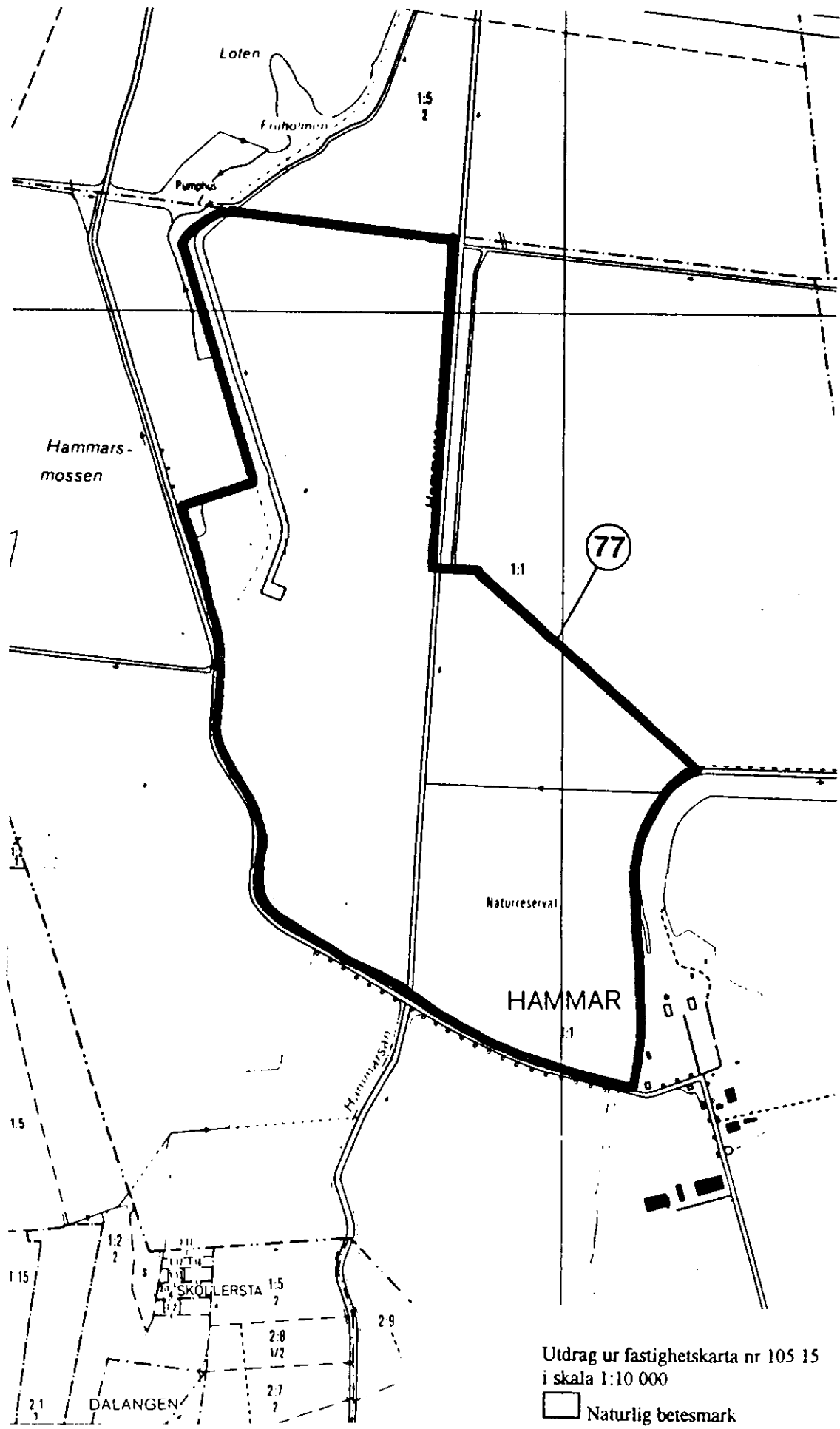
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 125
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 28 a
Madmarker i Örebro län, Ö-11
Kvismaren, vegetation och fågelliv
Riksintresse: NT 12

Bedömning

Ur botanisk synpunkt är område (A) och (B) mindre värdefulla, eftersom den öppna hagmarken delvis är gödselpåverkad och björkhagen har varit igenväxt. Strandängen (C) är dock ytterst värdefull för fågellivet. Den betade strandängen vid Fiskinge är liksom de övriga betade strandängarna vid Kvismaren (objekt 80:77 och 80:78) en förutsättning för det rika fågellivet.

Klass 1 (C)
Klass 3 (A)
Klass 4 (B)

80:77 HAMMARMADEN

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 1992
Koord. 65603/14757 10F2F0A3H

Hamarmaden är en del av Kvismarens naturreservat, en av Sveriges värdefullaste fågellokal-
ler, som omfattar två f d slättsjöar med omgivande betesmarker. Fram till år 1966 var Hammar-
maden Kvismarens största sammanhängande våtängsbete. Därefter upphörde betet och björk,
al samt vide började breda ut sig. Restaurering av strandängen påbörjades på slutet av 1970-
talet med avverkning av så gott som alla träd och buskar. I dag är betesmarken återigen helt
öppen.

Beskrivning

Vid Hammar betas ca 80 ha. Huvuddelen är strandäng. I sydväst finns ett par björkdungar, ca
1,5 ha tillsammans. I övrigt saknas både träd och buskar. Vegetationstypen är våt- och fukt-
äng. Närmast vägen på de torrare delarna är fuktängen av tuvtåteltyp.

Hävd

Området betas av nötkreatur. Antalet djur har allt sedan betet återupptogs år 1981 successivt
ökat och i dag är hävden i huvudsak god.

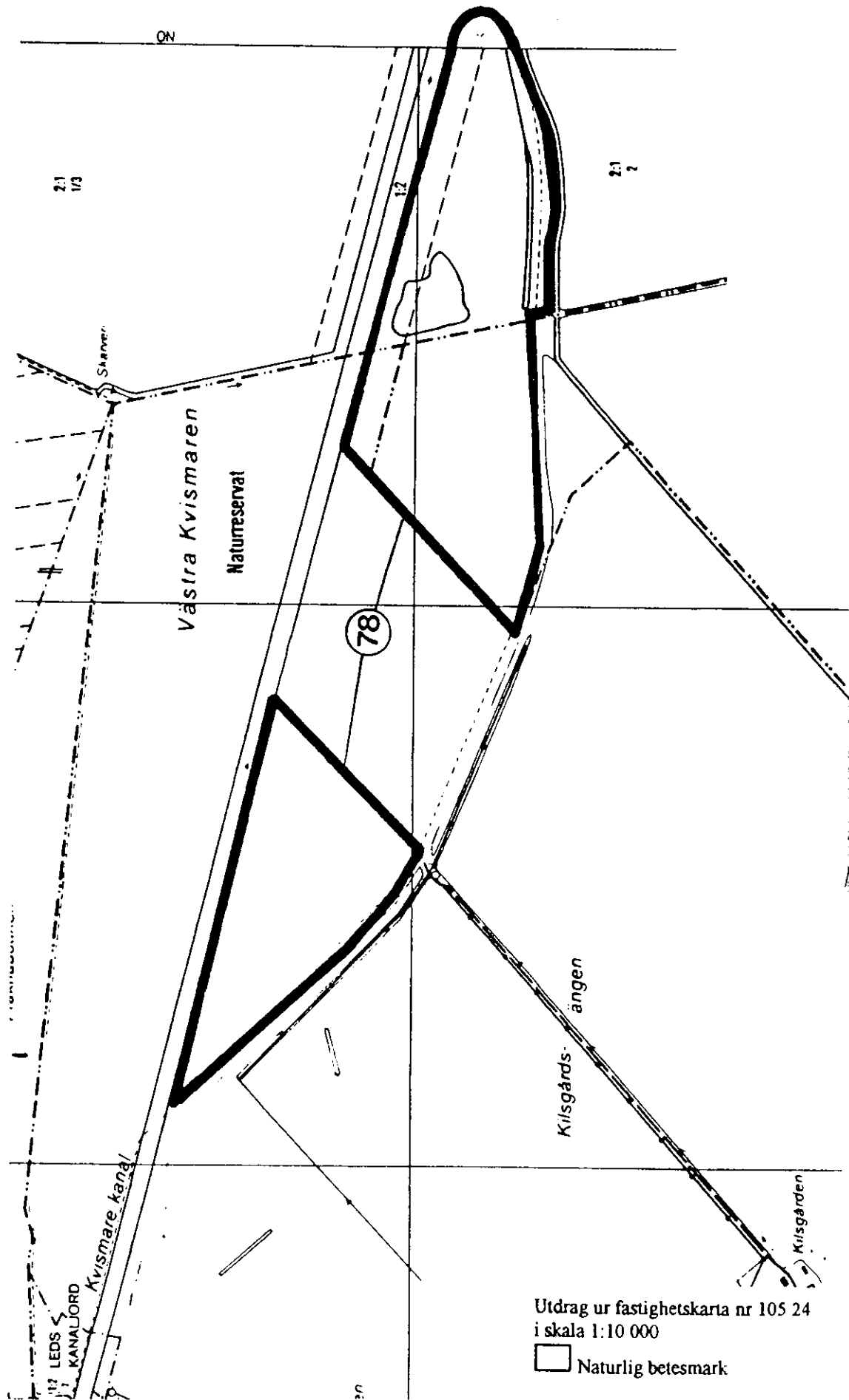
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 125
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 28 a
Madmarker i Örebro län, Ö-11
Kvismaren, vegetation och fågelliv
Riksintresse: NT 12

Bedömning

Kvismarsjöarna med de betade strandängarna är en av landets värdefullaste fågellokal-
er, både för många häckande fåglar och som rastlokal för alla passerande flyttfåglar. Betet är en förut-
sättning för det rika fågellivet.

Klass 2

80:78 NYÄNGEN

Ekeby, Sköllersta
och Norrbyås SN
Topoblad: 1051

Invent.datum: 1992
Koord. 65618/14744 10F2E1E8E
65621/14735 10F2E2D1F

Nyängen ligger söder om Kvismare kanal och ingår i Kvismarens naturreservat, en av Sveriges värdefullaste fågellokaler, som omfattar två f d slättsjöar med omgivande betesmarker.

Beskrivning

Nyängen utgörs av ca 40 ha strandäng, uppdelat på två områden. Hävd har saknats under 15-20 år, men nu betas strandängarna sedan mitten av 1980-talet. Längs vallgraven i södra kanten växer lite videbuskar, i övrigt saknas både träd och buskar. Fältskiktet utgörs av våt- och fuktängar. I väster dominerar grenrör, i öster dels krypven och dels jättegröe, men partier med starr förekommer också.

Området mellan de två betade delarna är i dag igenväxt av videbuskar och bladvass, men ska restaureras för bete.

Hävd

Strandängarna betas av nötkreatur och hävden är god.

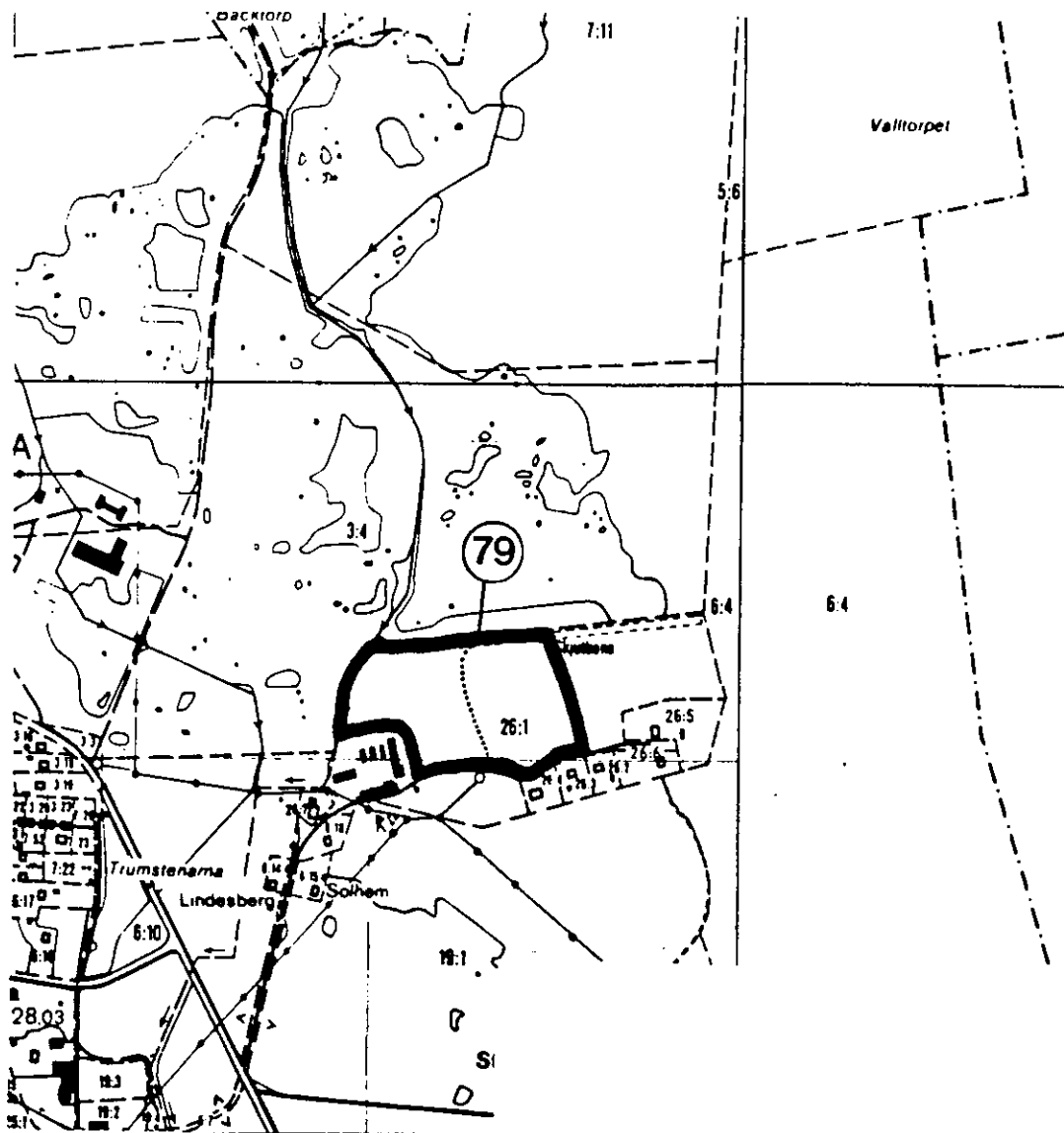
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 125
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 28 a
Madmarker i Örebro län, Ö-11
Kvismaren, vegetation och fågelliv

Bedömning

Kvismarsjöarna med de betade strandängarna är en av landets värdefullaste fågellokaler, både för många häckande fåglar och som rastlokal för alla passerande flyttfåglar. Betet är en förutsättning för det rika fågellivet.

Klass 2

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 34
i skala 1:10 000

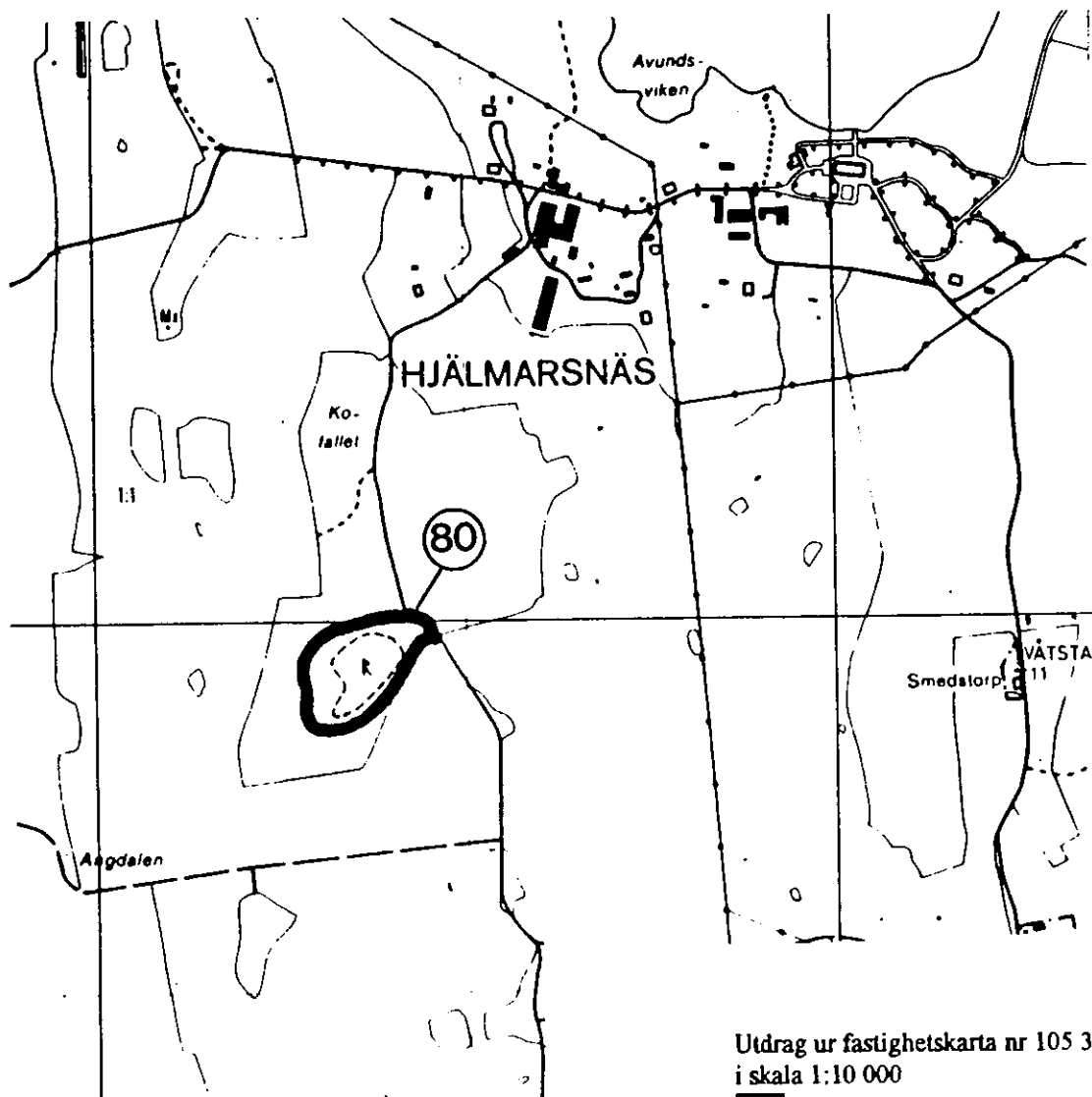
□ Naturlig betesmark

80:79 HIDINGSTA

Norrbyås SN Invent.datum: 89.09.08
Topoblad: 1051 Koord. 65655/14746 10F3E0E5G

Hidingsta ligger i kanten av slätten där skogen öppnar sig och åkrarna blir alltmer dominerande. Mellan det gamla tegelbruket i väster, vilket numera är ett skrotupplag, och en skjutbana i öster betas 4,2 ha hagmark. Hagen är i huvudsak öppen. I trädskiktet växer gran, tall och björk med inslag av sälg, asp, äppelträd samt rönn. Buskskiktet består av nypon, en och olika videarter. Fuktäng av tuvtåteltyp och friskäng av rödventyp är dominerande i fältskiktet. Dessutom förekommer torräng av färsvingeltyp och fuktäng av gräs-lågstarttyp. Liten blå-klocka, bockrot, brudbröd, gökärt, harstarr, prästkrage, rödklint, skogsklöver, ängsvädd och vårbrodd är slätter- och betesgynnade arter som förekommer relativt rikligt. Marken är troligen inte gödslad men verkar bitvis störd genom grävning eller dylikt. Hagen betas av hästar, vilka har trampat upp tydliga stigar. Hävden är mestadels god, bitvis måttlig.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 35
i skala 1:10 000

□ Naturlig slåttermark

80:80 KOFALLET

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1051

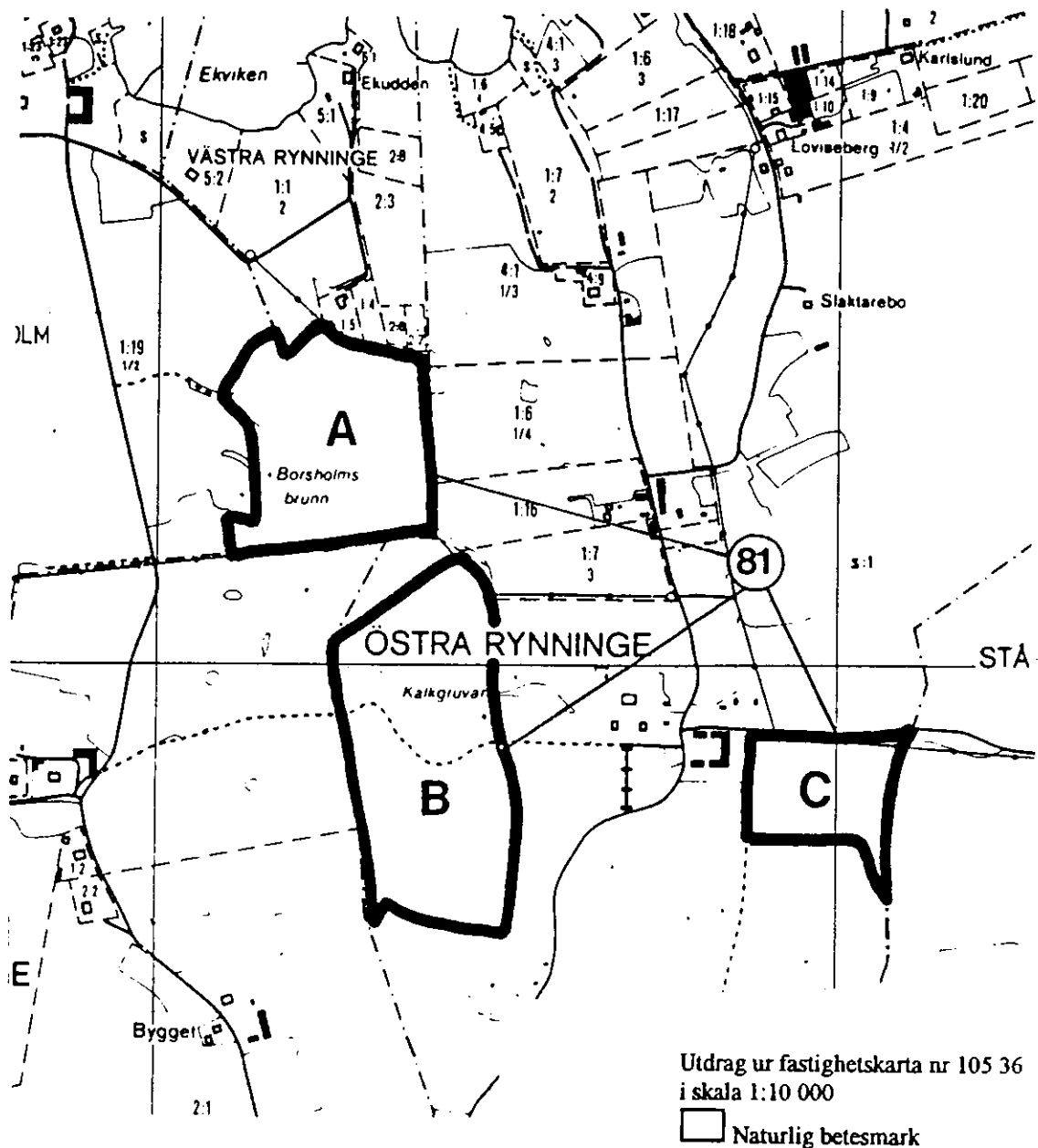
Invent.datum: 89.08.08
Koord. 65689/14783 10F3F3D9D

Söder om Hjälmarsnäs finns ca 1,5 ha träd- och buskbärande äng på sydslutningen av en kulle. Trädskiktet är glest och består av enstaka tall, gran och björk. I buskskiktet växer hassel. Öppna ytor finns omväxlande med större dungar av hassel som är så täta att gräsvål ej kan bildas. Dessa delar har istället lundkaraktär med stor förekomst av liljekonvalj. Friskäng är den dominerande vegetationstypen. Hävdgynnade arter som bl a skogsklöver, gullviva, gökärt, stor blåklocka och prästkrage finns. I området finns gravfält från järnåldern och genom fornminnesvårdens försorg slås det årligen. I kanten mot åkern finns en stengärdesgård.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län. 80:168

Klass 4

80:81 BÖRSHOLM - ÖSTRA RYNNINGE

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.02
Koord. (A) 65693/14822 10F3G4C3C
(B) 65688/14824 10F3G3C8E
(C) 65688/14829 10F3G3C8J

Börsholm och Östra Rynninge ligger intill Hjälmarens sydöstra del. Landskapet är omväxlande med åker, hagmark och skog.

Beskrivning

Område (A) utgörs av en 7 ha stor blandlövhage. Terrängen är kuperad och berget går i dagen på ett par ställen. I väster finns en väl markerad brant där en källa rinner fram. Inom hagen finns också två mindre skifferbrott. De västra delarna är öppna, men mot öster tätnar träd- och buskskiktet. Dominerande trädslag är hägg, björk och ek. Dessutom förekommer asp, enstaka

gran och vildapel. Det glesa buskskiktet består av en, nypon, hassel och krusbär. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen, men även torräng av fårsvingeltyp och fuktäng av tuvåteltyp förekommer. Floran visar inga tecken på gödsling. De hävdgynnade arterna gökärt, gullviva, prästkrage och rödkämpar är vanliga. Sparsamt förekommer även darrgräs, brudbröd och jungfrulin.

Söder om blandlövhagen betas 10 ha annan träd- och buskbärande hagmark (B). I södra delen står träd och buskar glest, mot norr sluter sig trädskiktet och hagen får bitvis skogskaraktär. Ek, gran och björk är de vanligaste trädslagen, men även klibbal, tall och asp finns. Flera ekar är spärrgrenade. Det glesare buskskiktet består av nypon, krusbär, hassel, getapel och en. Den dominerande vegetationstypen är friskäng av rödventyp, med inslag av fuktäng av tuvåteltyp. Floran är svagt till tydligt gödselpåverkad i de sydligaste och nordligaste delarna. I norr finns ett gammalt och vattenfyllt gruvhål. I övrigt är marken fri från påverkan av olika slag. De hävdgynnade arterna som stagg, revfibbla och ängsvädd förekommer ganska rikligt. Mindre vanliga är smörbollar, darrgräs och blåsuga.

I öster, bakom ladugården, betas ca 3,2 ha öppen hagmark (C). Marken är flack, ojämn och stenig. Det mycket glesa träd- och buskskiktet består av ek, ask, klibbal och björk resp en och nypon. Hagen är tydligt gödslad och florans är därför utarmad. De hävdgynnade arterna är få och de som finns uppträder sparsamt. Liten blålocka, prästkrage och rödklint kan nämnas.

Hävd

Efter några år utan hävd har betet återupptagits igen i (A). Nu är hagen mestadels måttligt betad av nötkreatur. Hage (B) och (C) betas av nötkreatur och hävden är god.

Kulturvärden

I västra delen av (A) finns ett par odlingsrösen. Välbevarad stengärdesgård finns i (B) och (C).

Tidigare inventeringar

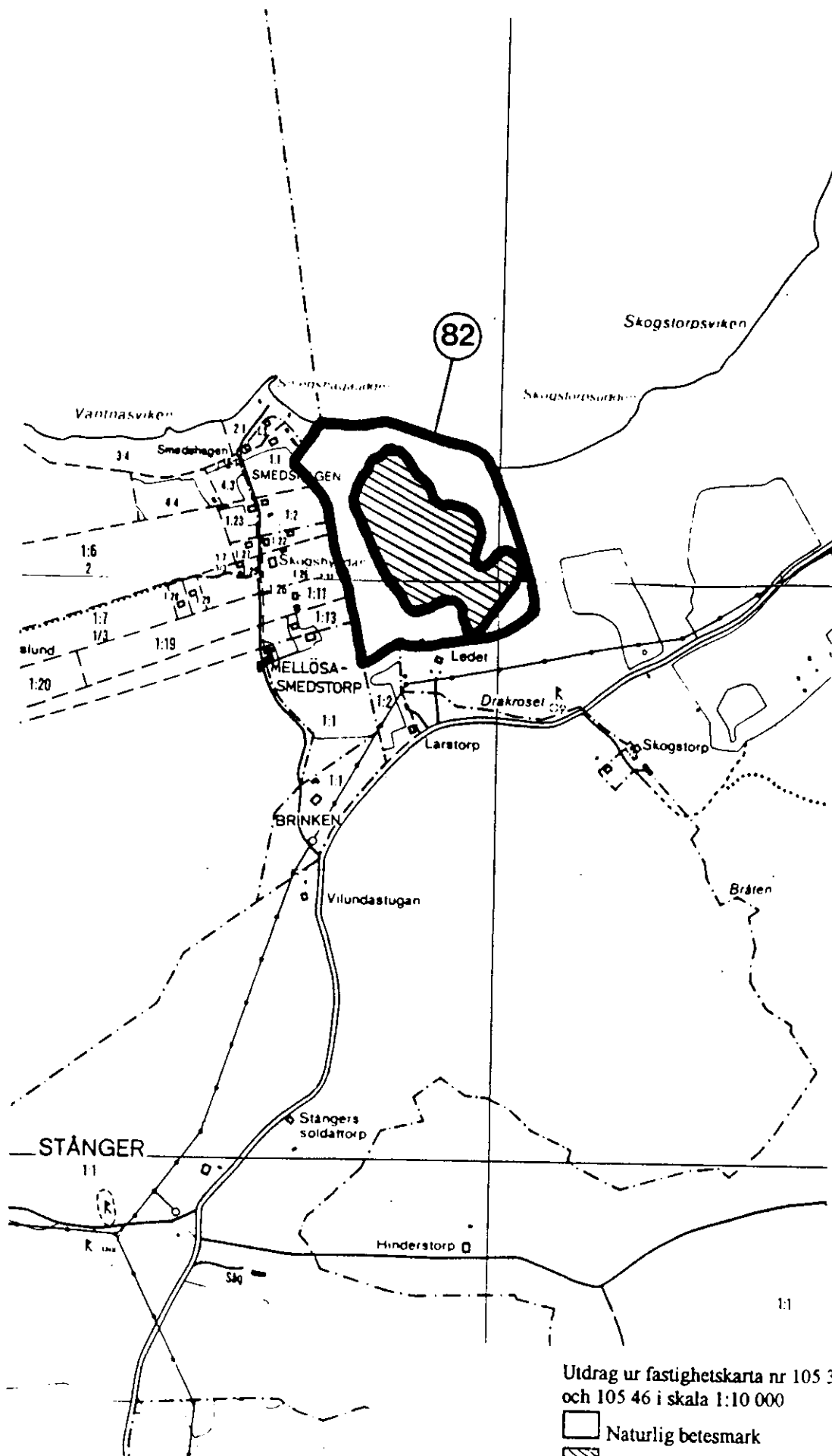
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 38
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:171
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 63
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 12

Bedömning

Hage (A) och (B) är i huvudsak opåverkade och har en flora som är typisk för betesmarker. Hävden är måttlig till god. För landskapsbilden är de tre hagarna tillsammans betydelsefulla.

Klass 3 (A) och (B)

Klass 4 (C)

80:82 SMEDSHAGEN

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.02
Koord. 65700/14838 10F4G0D0I

Smedshagens naturliga fodermark ligger intill Hjälmarens strand i odlingslandskapet sydost om Örebro.

Beskrivning

Betesmarken utgörs av en 11,5 ha stor blandlövhage, varav ca 5 ha för länge sedan har varit åkermark. Längs stranden växer den för Hjälmarens typiska strandskogen av klibbal med inslag av ask, lönn, rönn och björk. I övrigt är hagen relativt öppen med träden samlade i grupper intill odlingsrösen. De vanligaste trädslagen är ask, rönn, björk, ek och sälg, men asp, lönn och oxel förekommer också. I buskskiktet växer nypon och lite brakved. Friskäng av rödventyp dominerar fältskiktet, men även fuktäng av tuvtäteltyp och torräng av fårsvingeltyp finns. Bitvis verkar fältskiktet svagt gödlat. De hävdgynnade arterna är ganska få. Gökärt, liten blåklocka och vårbrodd förekommer rikligt. Stor blåklocka, svinrot och stagg uppträder sparsamt.

Hävd

Hela hagen är välbetad av nötkreatur.

Kulturvärden

Inom området finns flera spår av gammal bebyggelse och odling. Delar av stengärdesgård, många odlingsrösen och några kulturväxter finns kvar.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 37
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:172
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 65

Bedömning

Hagen är välbetad och innehåller flera lämningar från ett ålderdomligt jordbruk. Den slåtter- och betesgynnade floran är inte speciellt anmärkningsvärd, men innehåller några värdefulla arter som t ex svinrot och stagg. Hagen är ett vackert inslag i landskapsbilden.

Klass 3

80:83 GÖKSHOLM

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.02
Koord. (A) 65715/14851 10F4H1A5B
(B) 65706/14864 10F4H0B6E

Göksholm är det mest kända av de medeltida herresätena i länet och är i dag den enda bebodda medeltida borgen. Göksholm ligger naturskönt beläget på en udde i Hjälmarens sydöstra del. Här finns stora åkrar omgivna av skog men, även en del betesmarker.

Väster om gården betas 8,7 ha öppen hagmark (A), som delvis är igenväxande av sly. I det glesa trädskiktet växer rönn, ek, hägg och klibbal. Buskskiktet är tätare och består av nypon, hallon, sly och lite brakved. Frisk- och fuktängar bildar fältskikt. Hagen är troligen till stor del svagt gödselpåverkad. Hävdindikatorerna är få. Vårbrodd, liten blåklocka och harstarr är vanliga.

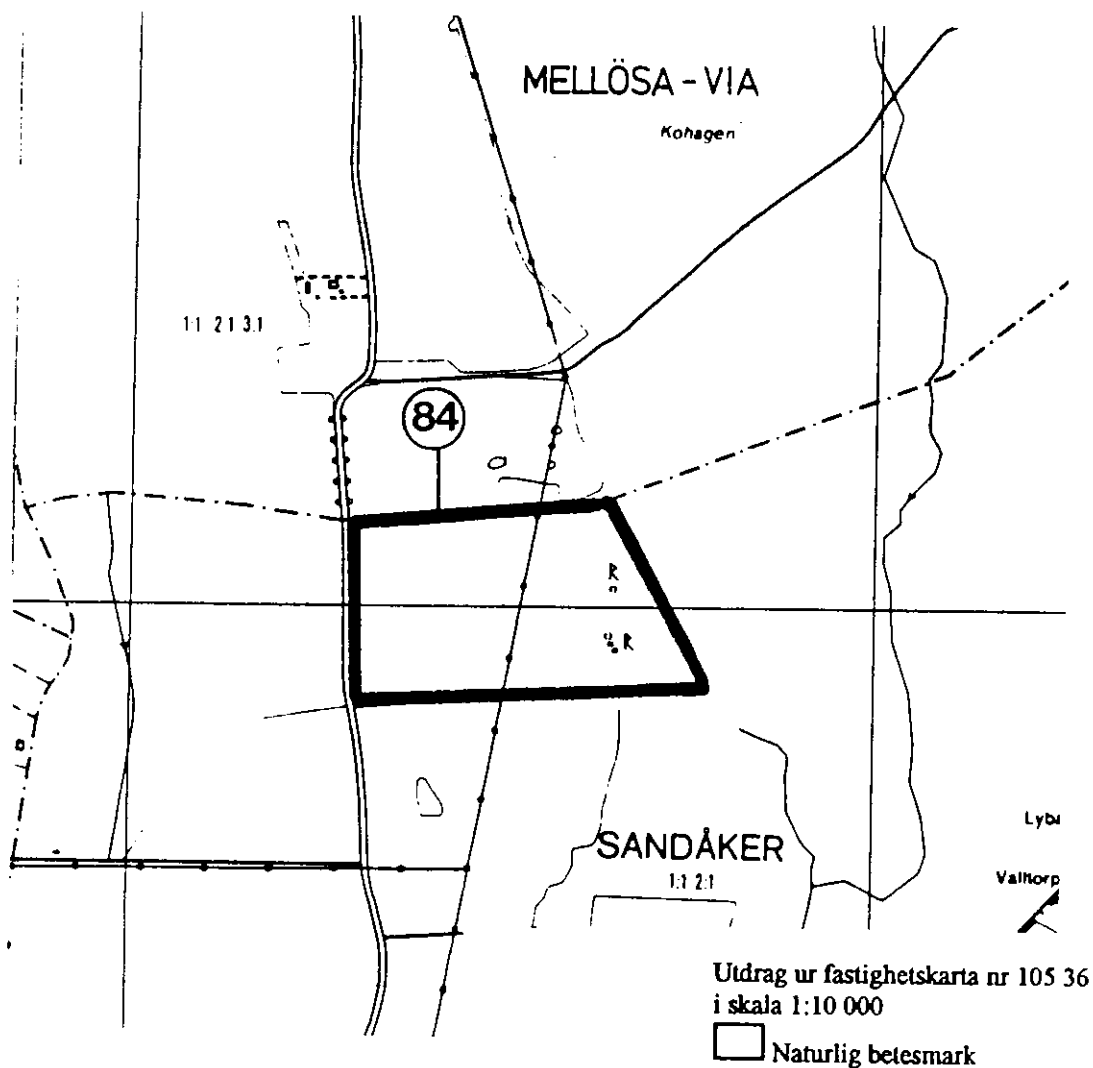
Sydost om gården finns en 9,8 ha stor ekhage (B), som består dels av stora öppna ytor och dels av slutna partier. Trädskiktet består av ek med inslag av björk, klibbal, rönn, asp, hägg, enstaka lind, gran och fågelbär. I buskskiktet dominerar hassel, med inslag av hagtorn, nypon och berberis. Marken är troligen gödselpåverkad och de hävdgynnade arterna är få. Vårbrodd, stor och liten blåklocka kan nämnas.

Hävden är i västra delen av område (A) god, men i övrigt måttlig till svag. Det botaniska värdet är mindre eftersom den hävdgynnade floran är artfattig. För kulturlandskapet och landskapsbilden är området dock värdefullt.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 39 b
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:178
Objektskatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 66

Klass 4

80:84 SANDÅKER

Stora Mellösa SN
Topblad: 1052

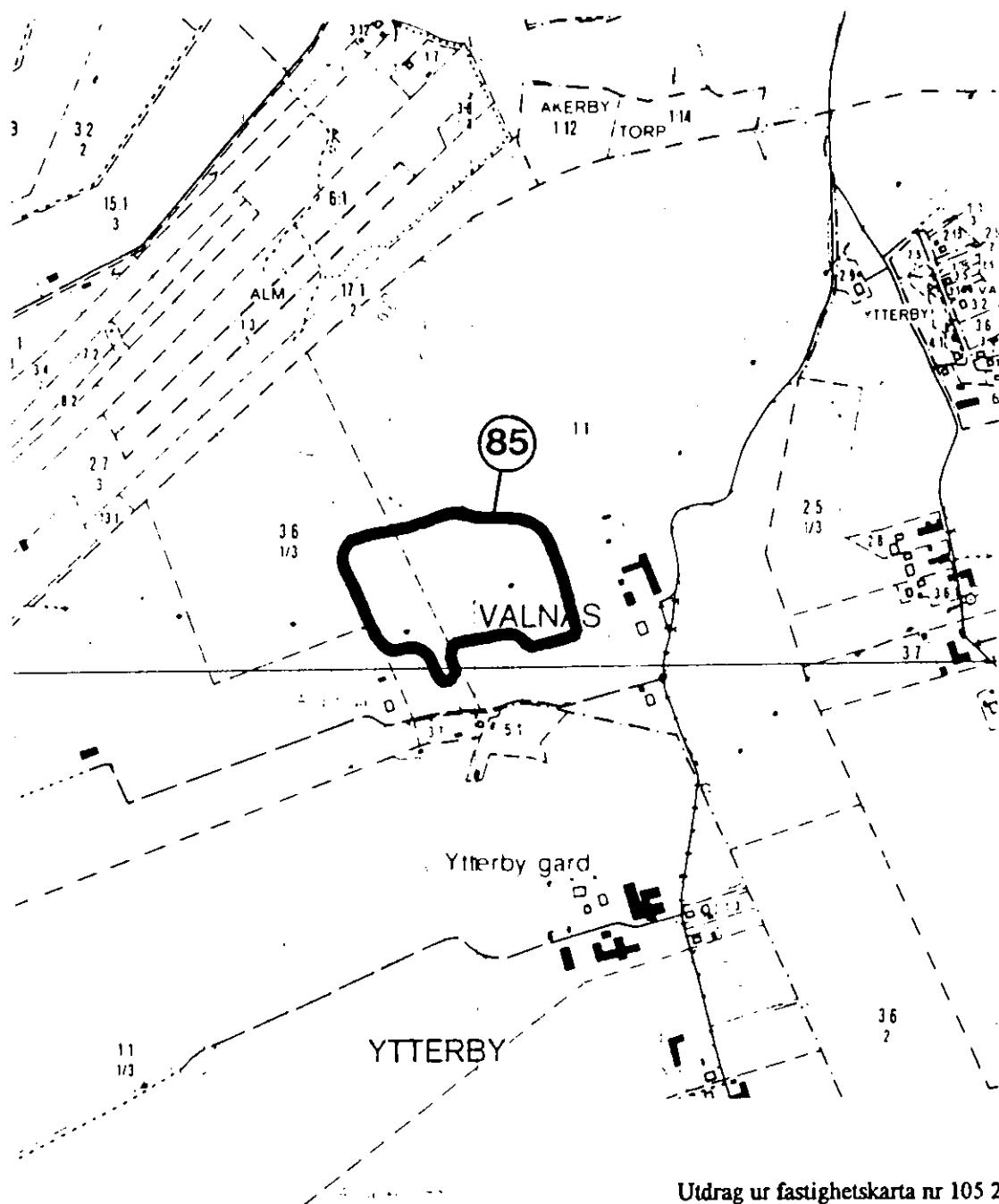
Invent. datum: 89.08.07
Koord. 65669/14834 10F3G1D9E

Den naturliga fodermarken på båda sidor om vägen mot Göksholm har tidigare betats. På västra sidan är bete sedan länge nedlagt och området har växt igen till skog. På östra sidan betas en 10 ha stor och mycket tät ekhage. Förutom ek finns björk och asp. Buskskiktet består av en, klibbal och hassel. Mot öster öppnar sig hagen och allra längst österut finns ett mindre område som saknar träd och buskar. Under ekarna dominerar älgört. På de öppna ytorna förekommer frisk- och fuktängar. De hävdgynnade arterna är få och de flesta förekommer i små mängder, bl a brudbröd, ängsfryle, revfibbla skogsklöver och stagg finns. Enligt tidigare inventeringar finns även kattföt och höskallra i området.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 36
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:180
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 64

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 26
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

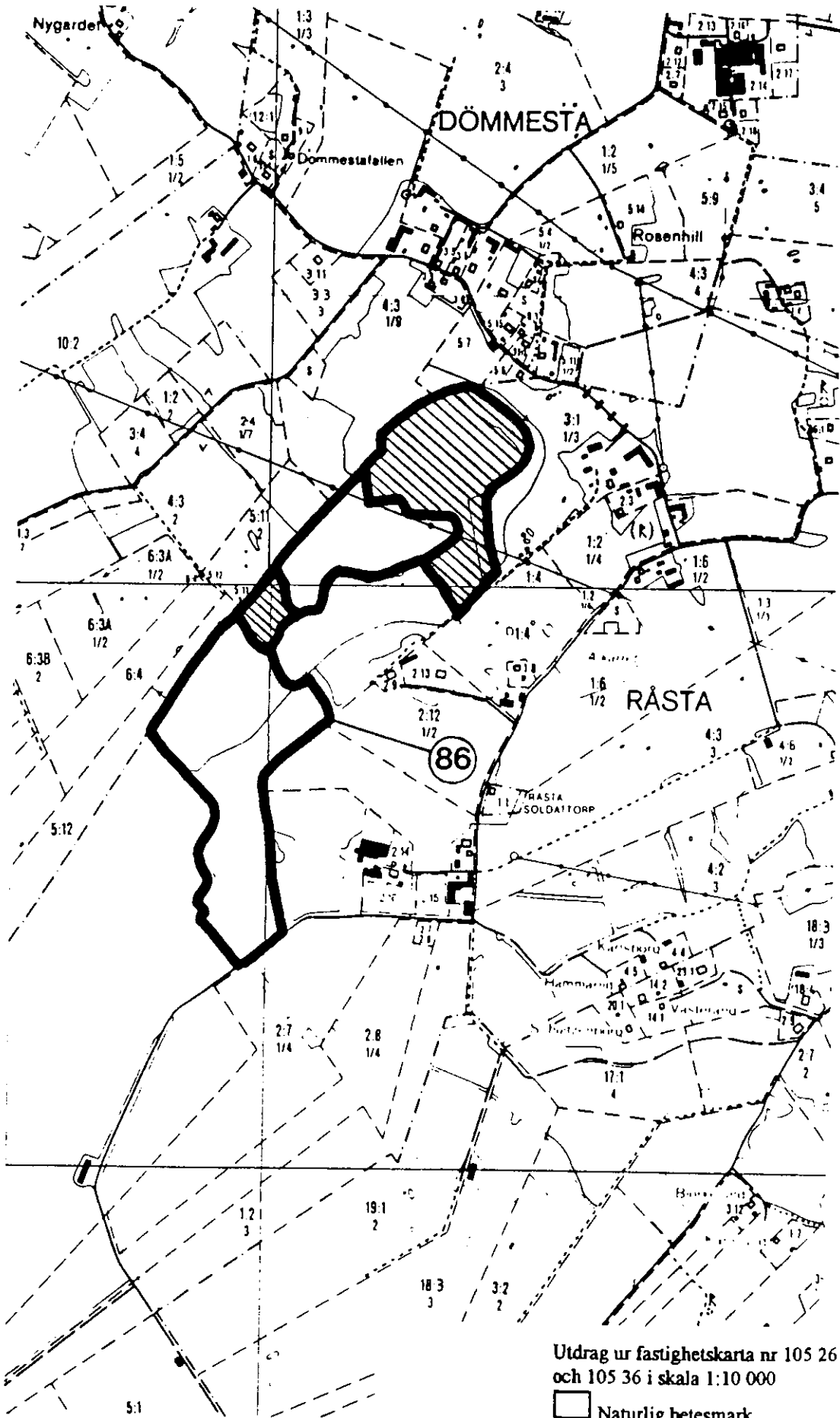
80:85 VALNÄS

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.16
Koord. 65630/14819 10F2G3BOJ

Väster om gården betas 6 ha. Hälften av arealen är skog, men resten är öppen hagmark med spridda eller i små grupper samlade buskar och träd. Torräng och fuktäng bildar fältskikt. Den värdefullaste floran finns i sydväst intill Ängsstugan. Där bildar en buskskikt och rödvenhed är den dominerande vegetationstypen. Floran är opåverkad och hävdgynnade växter som stagg, knägräs, darrgräs, revfibbla, ängsvädd och ögontröst förekommer. I övrigt är stora delar svagt gödselpåverkade och hävdindikatorerna är få.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 26
och 105 36 i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

80:86 DÖMMESTA

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.07
Koord. 65648/14809 10F2G4A8J

Dömmesta är beläget på den jordbrukspräglade slätten sydost om Örebro.

Beskrivning

Den svagt kuperade hagmarken omfattar ca 16,7 ha och är till största delen öppen med en del mindre träd- och buskbeväxta "öar". I norra halvan är ca hälften av arealen gammal f d åkermark med många stenrösen. Asp, björk och rönn är de vanligaste trädslagen i den norra delen. I den södra finns även ask, gran och tall. Buskskiktet består främst av brakved och nypon i norr, gråvide och en i söder. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen i norr. Kring odlingsrösen finns färsvingeltorräng. I söder dominerar fuktäng av tuvtåteltyp och högörttyp. Floran på den f d åkern i norr är artfattig. I övrigt är marken opåverkad av gödsling och speciellt i södra delen innehåller floran flera värdefulla slätter- och betesgynnade arter. Liten blåklocka, bockrot, skogsklöver, vårbrodd och ängsvädd är talrika både i söder och norr. I södra delen finns darrgräs och ängsskallra i större mängd. Även brudbröd, knägräs och stagg är vanliga där. I enstaka exemplar förekommer kattfot, revfibbla och svinrot.

Hävd

Nötkreatur betar i hela området och hävden var vid inventeringstillfället god i norra delen och måttlig till svag i södra.

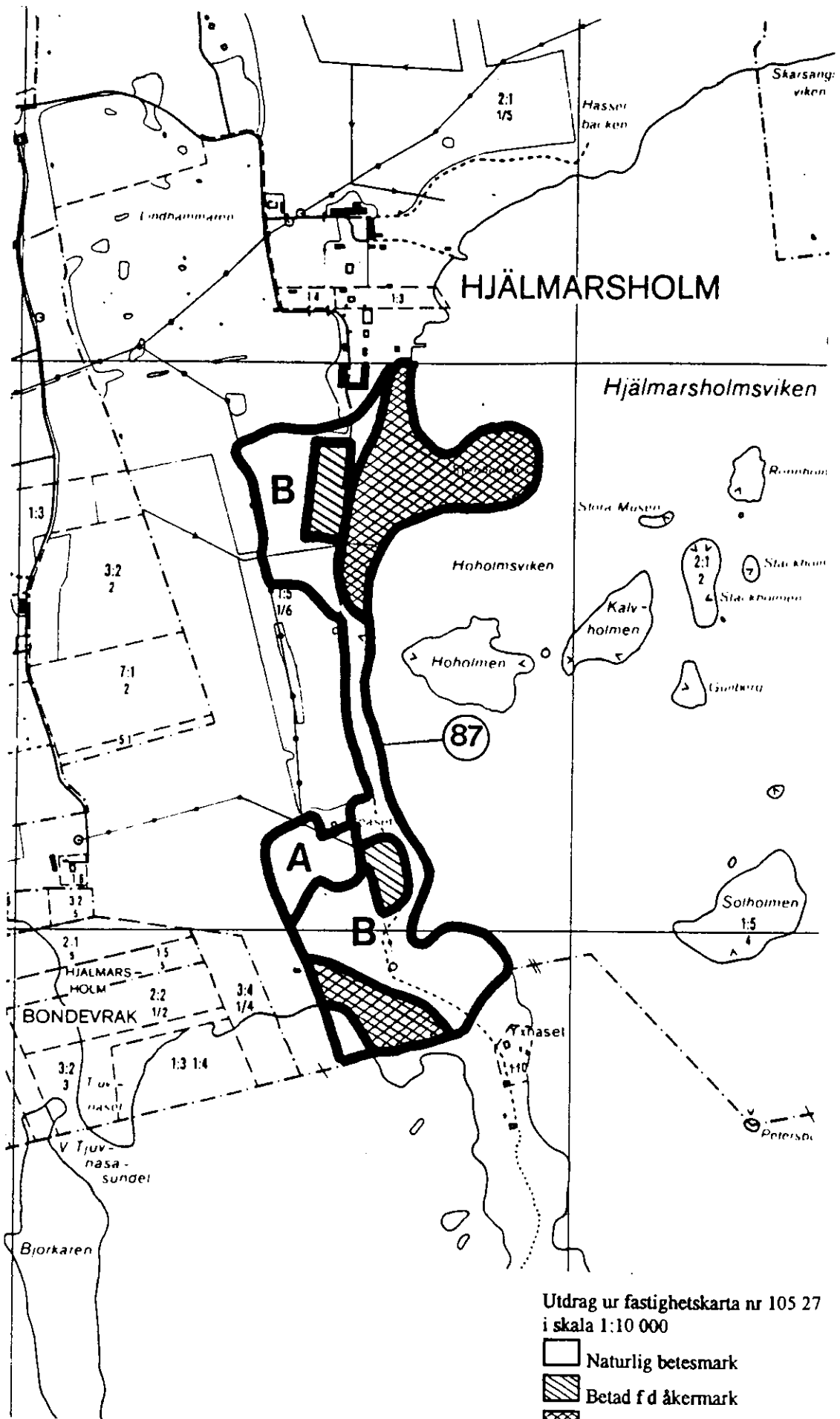
Kulturvärden

Odlingsrösen och delar av stengärdesgård finns kvar i hagmarken.

Bedömning

Arealen är stor och hävden är god i norra delen. I södra delen behövs ett intensivare bete för att bevara den värdefulla hävdgynnade floran.

Klass 3

80:87 HJÄLMARSHOLM

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.04
Koord. 65635/14885 10F2H3D5F

Hjälmarsholm ligger intill Hjälmarens strax norr om Kvismare kanal, där landskapet präglas av flack åkermark.

Beskrivning

Betesmarken är varierad och sträcker sig, från gården i norr, söder ut längs Hjälmarens. Både i norr och söder förekommer klubbdominerad strandskog nedanför den gamla strandlinjen. Denna upptar ca 7,5 ha totalt.

Väster om huset Ärnäset finns ett område, ca 1,5 ha stort, med en ganska tät blandlövhage (A). Trädskiktet bildas av ek och björk. Vegetationstypen fuktäng av tuvtåteltyp dominerar och flora av intresse saknas.

I övrigt består den naturliga fodermarken av 8 ha öppen hagmark (B), med spridda eller i små grupper samlade träd och buskar. Ek, björk, oxel, rönn, lönn och enstaka knäckepil bildar trädskikt. I buskskiktet är nypon vanligast, men krusbär, hassel och brakved förekommer också. Friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp är de dominerande vegetationstyperna, men även fårsvingeltorräng finns. Längst söder ut har ca 1 ha varit åker och i nordost samt söder om blandlövhagen finns ett par mindre områden som är gödselpåverkade, men i övrigt är marken fri från ingrepp. Liten blåklocka, rödklint, vårbrodd, harstarr, ängsvädd och revfibbla är ganska vanliga. Andra slåtter- och betesgynnade arter som darrgräs, ängsfryle och gökärt finns i mindre mängd.

Hävd

Hävden sker genom bete av nötkreatur och är mestadels god.

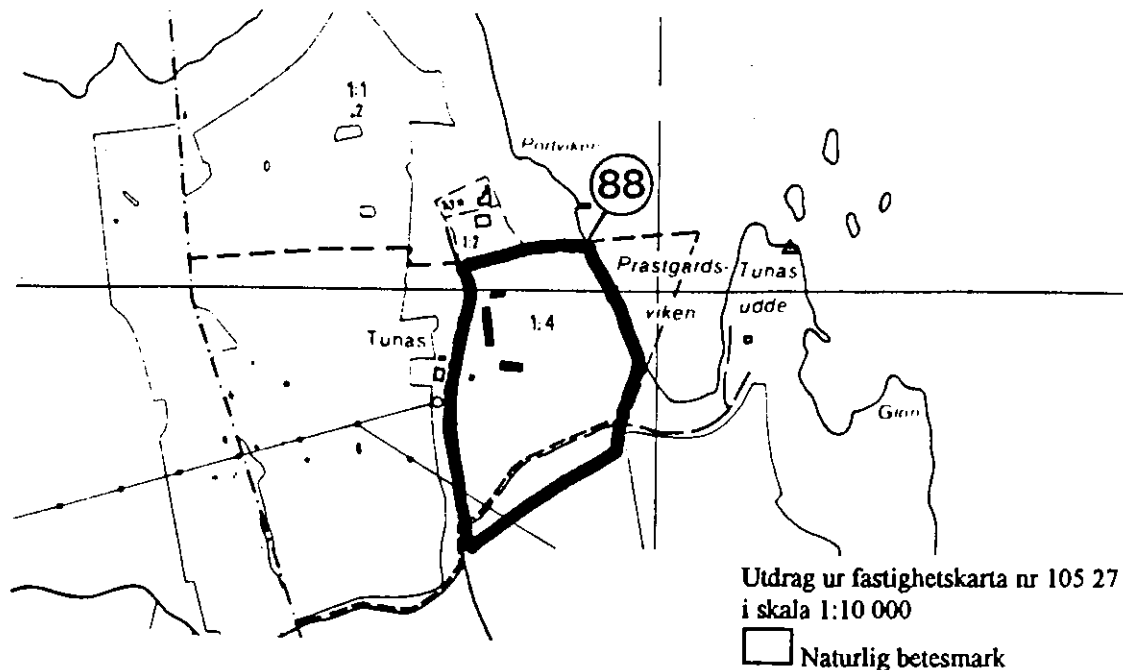
Kulturvärden

En stenmur löper längs den lilla vägens östra sida. Stenarna härstammar troligen från den nyvunna marken man erhöll vid sjösänkningen.

Bedömning

Den varierande hagmarken är vacker och välhävdad. Den hävdgynnade floran finns bitvis kvar.

Klass 3

80:88 PRÄSTGÅRDEN SEGERSJÖ

Lännäs SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.04
Koord. 65568/14888 10F2H0D8I

Prästgården är belägen i kanten av den odlade slätten intill Hjälmaren.

Beskrivning

Vid Prästgården finns ca 6 ha öppen hagmark. Vid stranden växer den för Hjälmaren typiska klibbalsdominerade strandskogen. I övrigt förekommer spridda björkar och ekar samt några få granar och klibbalar. Buskskiktet är tätare och består av en, nypon, brakved och sly. Området bakom ladugården är svagt gödslat, men i övrigt är marken opåverkad. Harstarr, darrgräs, stagg, vårbrodd och ängsvädd är slåtter- och betesgynnade arter som förekommer rikligt. Knägräs, gökärt och skogsklöver är mindre vanliga. Nattviol, jungfrulin och svinrot finns endast i ett litet antal. Enligt tidigare inventeringar finns även ormrot. Den finaste floran finns i den södra delen.

Hävd

Den norra delen är måttligt betad av får, den södra delen saknar hävd.

Tidigare inventeringar

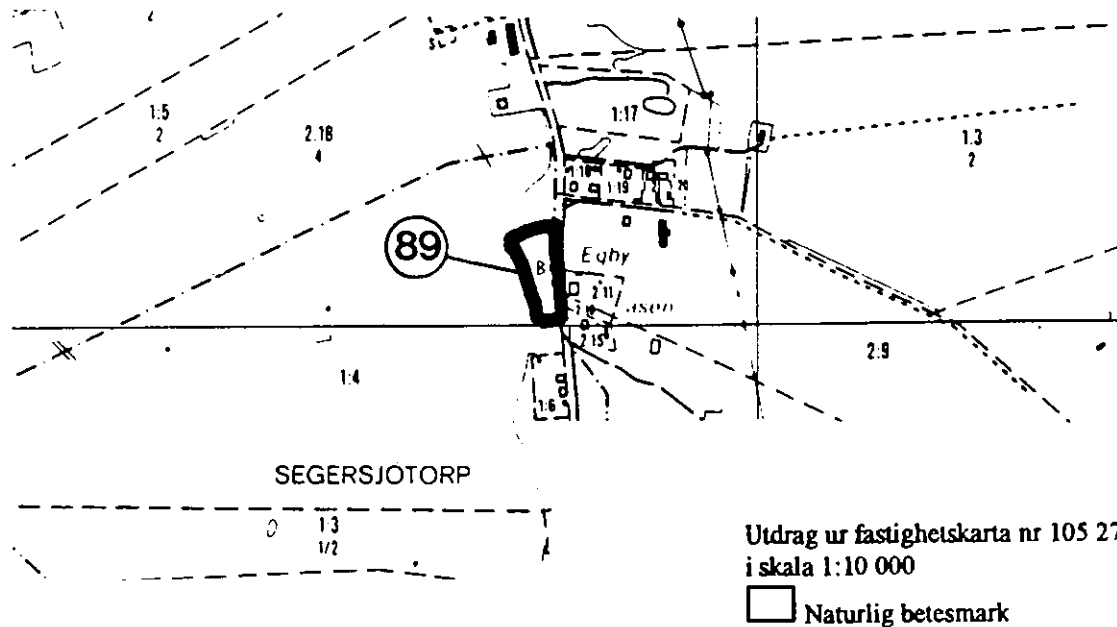
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 30 d
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:195

Bedömning

Den vackra hagmarken är i stort sett opåverkad och hyser flera värdefulla växter, men är tyvärr delvis ohävdad.

Klass 3

80:89 NATURMINNE EGBYÅSEN

Stora Mellösa SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 91.07.11
Koord. 65630/14867 10F2H3B0H

Beskrivning

På Lännäsåsens västra sluttning finns 0,5 ha öppen torräng på sandmark. Hävd har saknats sedan mitten av 70-talet, men regelbunden slyröjning har hållit området öppet. Förutom en liten grupp med björk, rönn och sälg samt ett par små tallar och nyponbuskar närmast vägen, saknas träd- och buskskikt. På ett litet parti i norra delen, där täktverksamhet förekommit, växer hundloka, mjölkört, nässlor och lite hallon. I övrigt är florin opåverkad. Dominerande vegetationstyp är torräng av färsvingeltyp och örtrik ängshavretyp, men friskäng finns också. Ett flertal hävdgynnade arter förekommer. Backsippa, bockrot och skogsklöver förekommer rikligt. Backnejlika, slåtterfibbla, liten blåklöcka, rödklint och prästkrage är också vanliga. Kattfot finns fläckvis och i fåtal finns jungfrulín.

Hävd

Området har inte hävdats sedan betet upphörde i mitten av 70-talet, men hela tiden har regelbunden busk- och slyröjning utförts. Betet kommer att återupptas fr o m 1992. Hävd är nödvändig om man på sikt vill bevara den rikliga förekomsten av backsippa och de övriga hävdgynnade arterna.

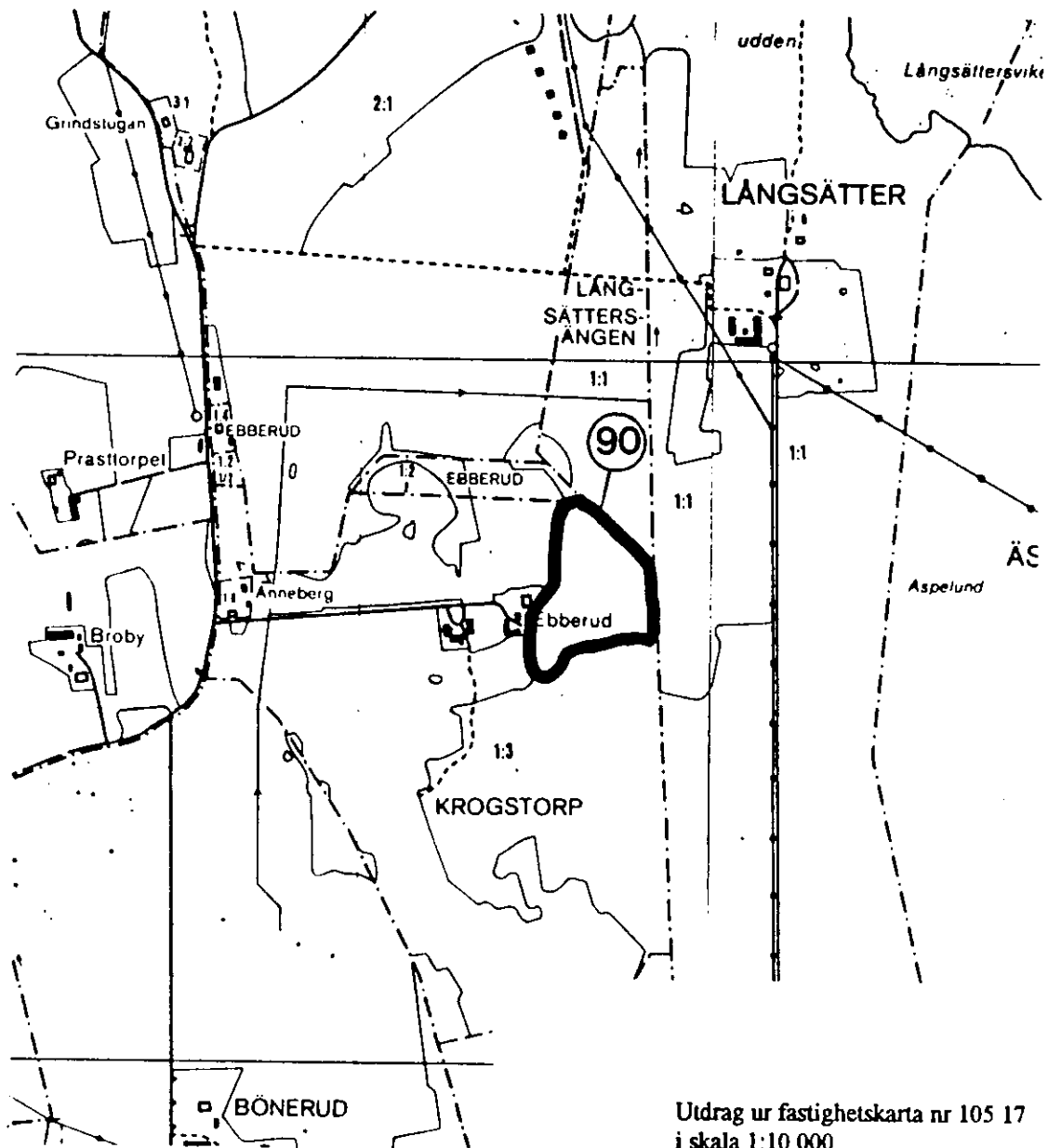
Tidigare inventeringar.

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 132

Bedömning

Det lilla området är värdefullt med sina hävdgynnade arter, som t ex slåtterfibbla. Det är även den rikaste lokalen för backsippa inom Örebro län.

Klass 2

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 17
i skala 1:10 000
□ Naturlig betesmark

80:90 EBERUD

Lännäs SN   Invent.datum: 89.08.1604
Topoblad: 1052   Koord. 65586/14898 10F1H3E6I

Beskrivning

Den 2,4 ha stora och öppna hagmarken är flack och stenbunden. Trädskiktet är glest och utgörs av få spridda björkar och enstaka tallar. Ganska centralt finns dock en tät björkdunge. I Buskskiktet växer många små nyponbuskar. Floran är inte kvävepåverkad. De vegetationstyper som förekommer är fuktäng av tuvtäteltyp och gräs-lågstartyp samt friskäng av rödventyp som i skogsbrynet övergår till lingon-blåbärshed. Darrgräs, stagg, knägräs, gökärt och ängsvädd är hävdgynnade arter som är talrika. I mindre mängd finns harstarr, revfibbla och kattfot.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och är väl till måttligt hävdad.

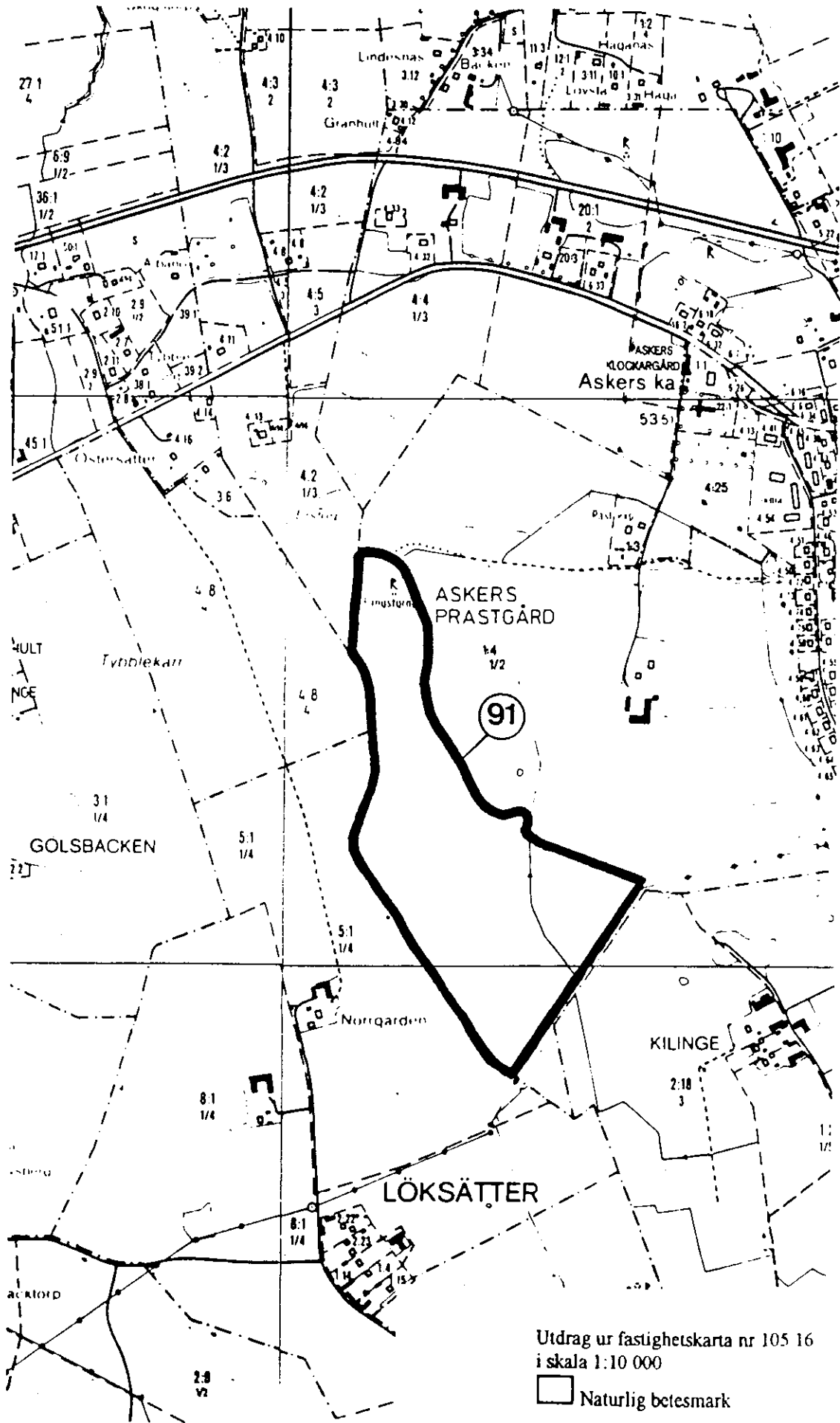
Kulturvärden

Några odlingsrösen och delar av stengärdesgård finns bevarade.

Bedömning

Den ogödslade hagen är välhävdad och har antagligen betats kontinuerligt under en lång tid. Den hävdgynnade floran är representativ för traktens naturliga betesmarker.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 16
i skala 1:10 000
□ Naturlig betesmark

80:91 PRÄSTGÅRDEN ASKERSBY

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.17
Koord. 65582/14802 10F1G3A2C

Askersby är beläget söder om Hjälmarens och omges av odlingslandskap.

Beskrivning

Den 17 ha stora hagen vid Prästgården i Askersby har till stor del vuxit igen, men är i norr relativt öppen med dels ensamstående och dels i grupp samlade träd och buskar. Ungefär 6,5 ha är blandlövhage. Asp, björk, rönn, sälg, gråal, hägg och ek bildar trädskikt. I buskskiktet växer framförallt hassel, men även nypon och hagtorn. Det ogödslade fältskiktet domineras av friskäng av rödventyp. Andra vegetationstyper som förekommer är friskäng av skogsnävatyp, stagghed, fårsvingeltorräng och fuktäng av högörstyp. Knägräs, stagg, gökärt, ängsvädd och liten blåklocka är hävdgynnade arter som är vanliga. Sparsamt förekommer svinrot och darrgräs.

Hävd

De mer öppna områdena var vid inventeringstillfället välbetade, men buskar och lövsly står bitvis mycket tätt. Betetrycket har förmodligen minskat betydligt på senare tid vilket lett till igenväxning.

Kulturvärden

Välbevarad stengärdesgård finns kvar. I norra delen finns en fornminnesmärkt fångstgrop.

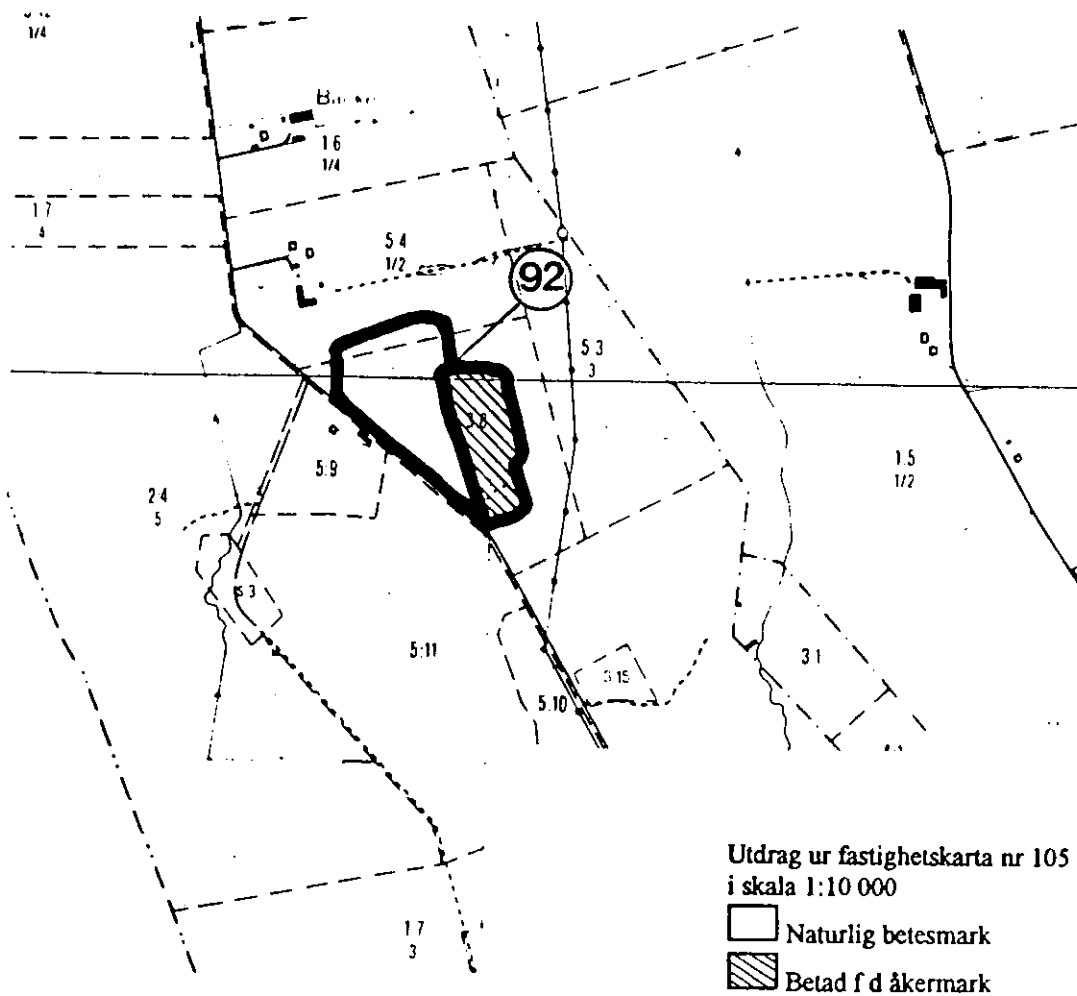
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:205
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 83

Bedömning

Hagen är vacker och ogödslad, men stora delar är igenväxta. Floran innehåller dock fortfarande hävdgynnade arter. Røjning och ett intensivare betetryck vore önskvärt.

Klass 3

80:92 KÖPSTA

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.17
Koord. 65560/14778 10F1F1C0I

I övergången mellan odlingspräglad slätt och skogsbygd ligger Köpstas naturliga betesmark.

Beskrivning

Blandlövhagen är 3,8 ha stor och sluttar svagt ner mot åkrama i öster. Trädskiktet består av björk, gråal, ek, asp, oxel och några få enstaka granar. I nord och nordost dominerar eken, några av dem är spärrgrenade. I söder dominerar istället björk och asp. Trädskiktet är tätast i söder, där hagen bitvis har skogskaraktär, men glesnar norrut. I nordväst utefter vägen dominerar enbuskarna som dels växer ensamma och dels i små grupper. I övrigt består buskskiktet även av nypon och hassel. Fältskiktet under enarna utgörs av friskäng av rödventyp som övergår till friskäng av skogsnävatyp där träden står tätare. I svackor finns fuktäng av högörttyp som domineras av älgört. I den ogödslade floran är de hävdgynnade arterna liten blåklocka, ängsvädd och rödkämpar vanliga. I något mindre antal förekommer också prästkrage, gökärt och rödklint. Gullviva, revfibbla, borsttistel och jordtistel finns i fåtal.

Hävd

Hagen betas av nötkreatur och är måttligt hävdad mellan de täta grupperna av framför allt enbuskar. Numera betas också intilliggande åkermark.

Kulturvärden

Stengärdesgård och odlingsrösen finns kvar.

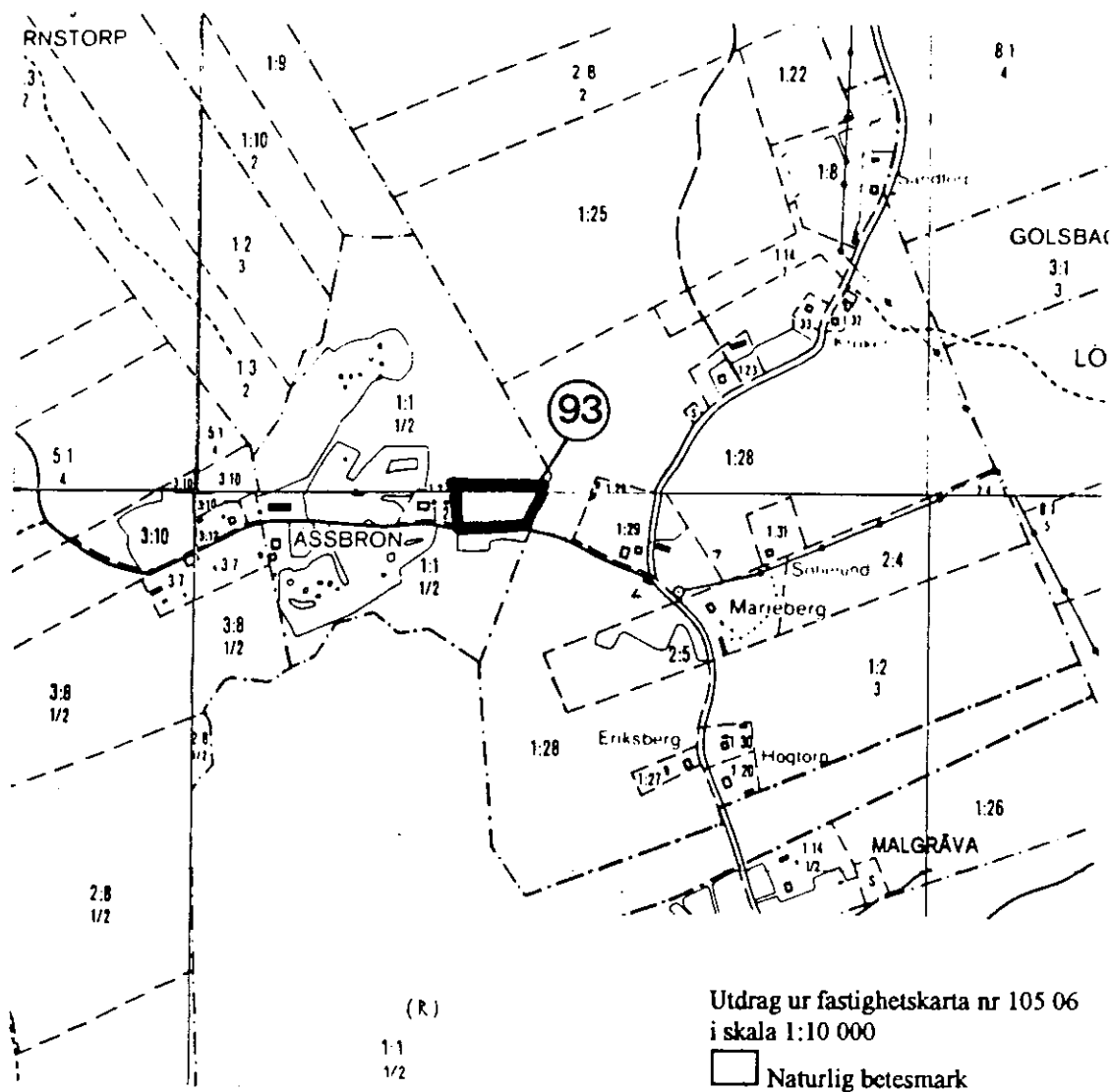
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 14 b
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:204

Bedömning

Den vackra hagen är relativt välbetad och opåverkad. Den hävdgynnade floran innehåller en del värdefulla arter, mest intressant är jordtisteln. En gallring och utglesning av det bitvis mycket täta buskskiktet är önskvärt.

Klass 3

80:93 ÄSSBRON

Askers SN
Topoblad: 1052

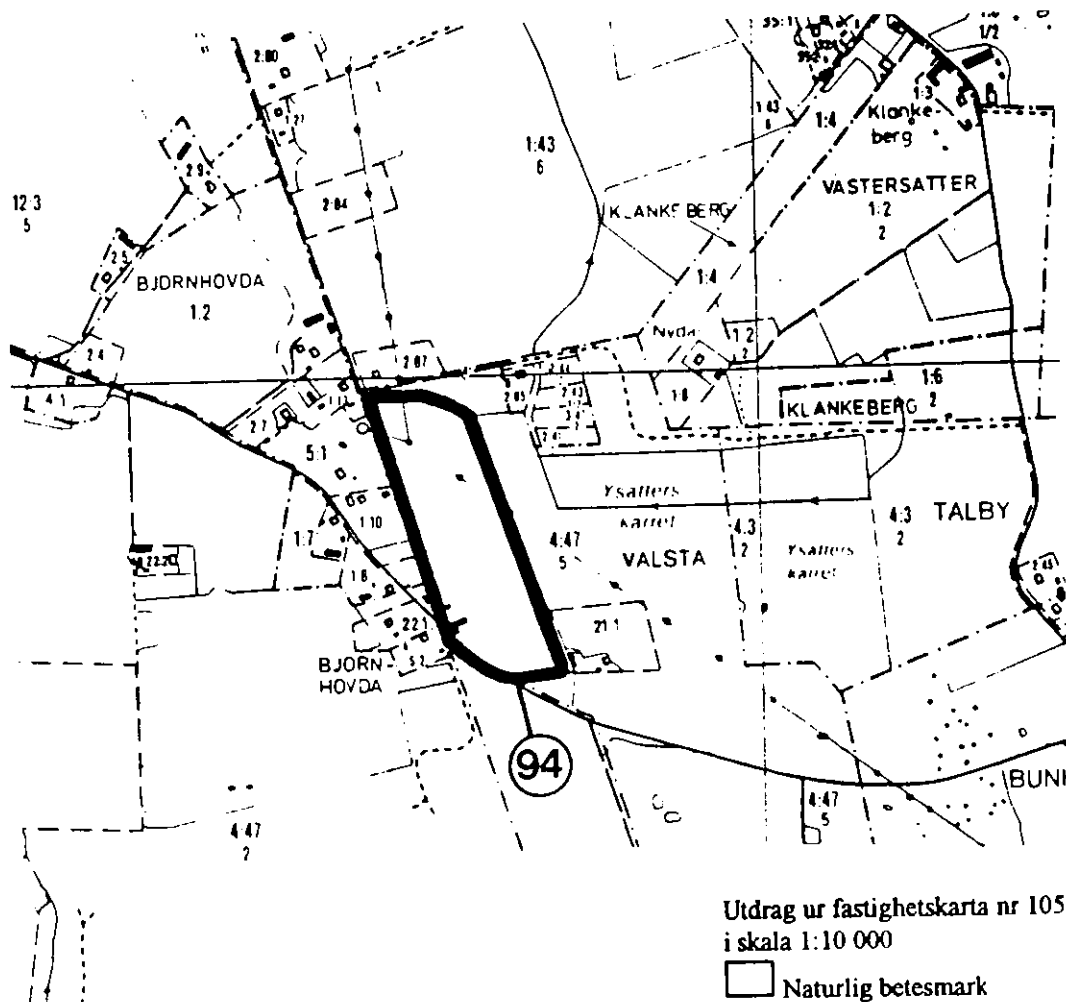
Invent.datum: 89.08.18
Koord. 65549/14803 10F0G4A9D

Det småbrutna odlingslandskapet vid Ässbron är omgivet av skog. Den naturliga fodermarken, som antagligen varit öppen hagmark, hävdas inte längre utan är mestadels igenväxt. Intill vägen finns dock 0,5 ha som fortfarande har hagmarkskaraktär. Denna lilla hage domineras av enbuskar, men även en del sly samt björk och ek finns. I den ogödslade friskängen är hävdgynnade arter som rödklint, ängsvädd, gullviva och liten blåklocka vanliga. Svinrot och darrgräs är mindre vanliga. Hävden har antagligen inte varit nedlagd någon längre tid, stängsel fanns kvar.

Norrut i de mer igenväxta och ohävdade delarna växer enstaka sommarfibblor och ganska mycket gullviva samt gökårt längs skogsbrynet.

Klass 4

80:94 BJÖRNHOVDA

Askers SN
Topoblad: 1052

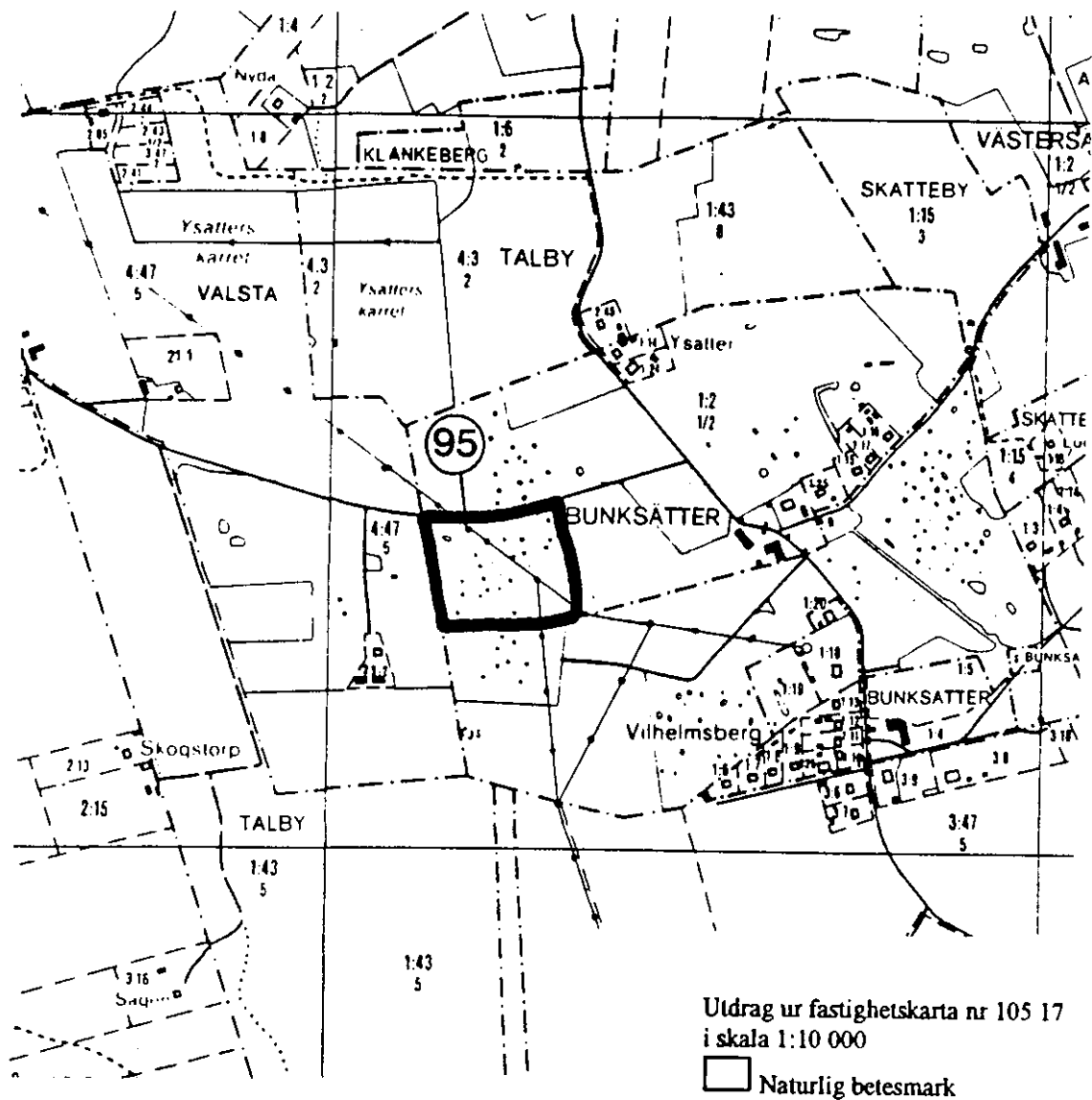
Invent.datum: 89.08.18
Koord. 65567/14846 10F1G1E7G

Björnhovda är beläget i övergången mellan slättens odlingslandskap och skog. Den naturliga fodermarken utgörs av 4,5 ha öppen hagmark, som betas av nötkreatur. Ek bildar tillsammans med asp, björk och gran ett glest trädskikt. I norr dominerar enen, i övrigt består buskskiktet av spridda nypon och hagtorn. Fältskiktet består av friskäng av rödventyp och rödvenhed samt fuktäng av tuvtåtel-och högörttyp. Åtminstone den södra hälften är gödselpåverkad. De slätter- och betesgynnade arterna är få. Gökärt och liten blåklocka är vanliga, i övrigt finns bl a prästkrage, harstarr, revfibbla och ängsskallra i små mängder. I norr finns stengärdesgård och i södra delen några odlingsrösen. Hävden är mestadels god, sker genom bete och har lång kontinuitet. Den hävdgynnade floran är dock utarmad p g a kvävepåverkan.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering i Örebro kommun, 20
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:209
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 19

Klass 4

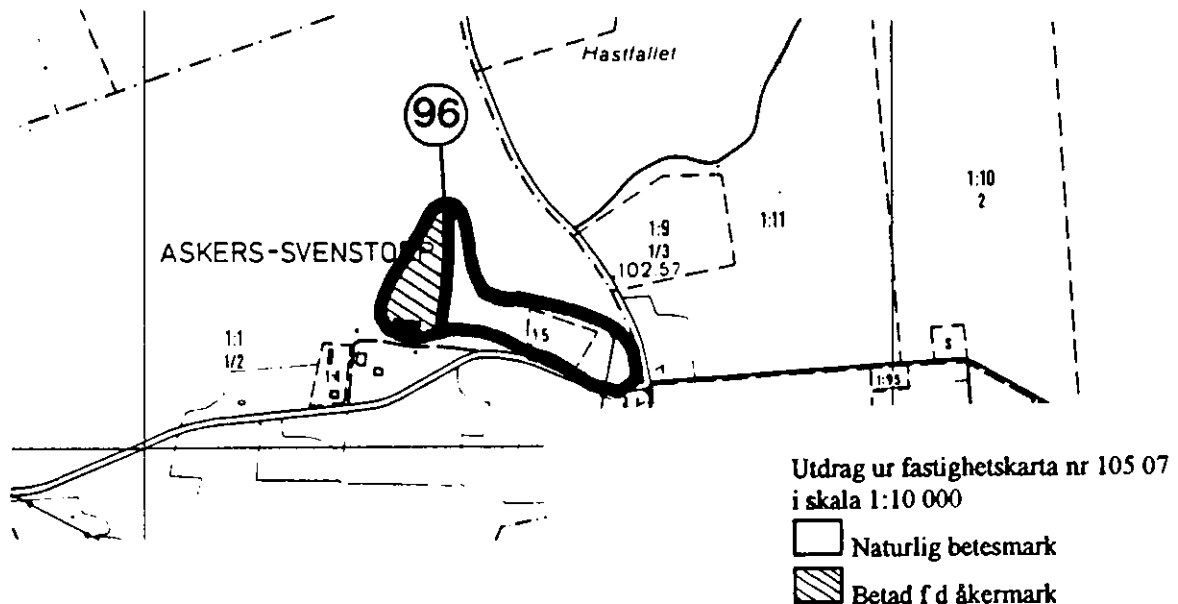
80:95 BUNKSÄTTER

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 91.07.11
Koord. 65563/14852 10F1H1A3C

Bunksätter ligger i ett småbrutet landskap i sydöstra delen av kommunen. Här betas en 3 ha stor f d åker med ett stort antal odlingsrösen, som är träd- och buskbeväxta. Stengärdesgård finns bitvis. Öster och söder om området fanns tidigare öppen naturlig fodermark. I dag har området öster om växt igen till lövskog och i söder har gran nyligen planterats. Träd- och buskskikt består av ek, asp, hägg, hassel, getapel, brakved, nypon och tibast. Vegetationstypen varierar mellan torräng och friskäng. I skogskanten är fuktäng vanligare. Hävden är måttlig till svag och sker genom bete av nötkreatur. Marken har inte brukats som åker på mycket lång tid och de hävdgynnade växterna har börjat sprida sig ut på den f d åkern. Man finner dem dock främst i kanter och runt rösena samt i skogens ytterkant. Brudbröd, darrgräs, bockrot, prästkrage, rödklint, gullviva, skogsklöver, rödkämpar, ängsklocka, gökärt, revfibbla, vårbrodd, svinrot och nattviol är mer eller mindre vanliga.

Klass 4

80:96 SVENSTORP

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.21
Koord. 65541/14864 10F0H4B1E

I mellanbygden i kommunens sydvästra del ligger gården Svenstorp.

Beskrivning

Intill gården betas åkermark, skog och ca 1,3 ha öppen hagmark. Det glesa trädskiktet, som är koncentrerat till odlingsrösen består av ek, oxel, ask och tall. I norr övergår hagmarken till betad blandskog. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. Jordarten är kalkrik morän och floran visar inga tydliga tecken på gödselpåverkan, men den hävdgynnade floran är inte speciellt märkvärdig. Bockrot, rödklint och vårbrodd finns det gott om. Vanliga är även gullviva, gökärt, skogsklöver och ögontröst. I fåtal förekommer lundkavall. Enligt tidigare inventeringar finns även låsbräken.

Hävd

Hagen är välbetad, förmodligen av får. Intilliggande åker i väster betas också.

Kulturvärden

Ett par odlingsrösen förekommer.

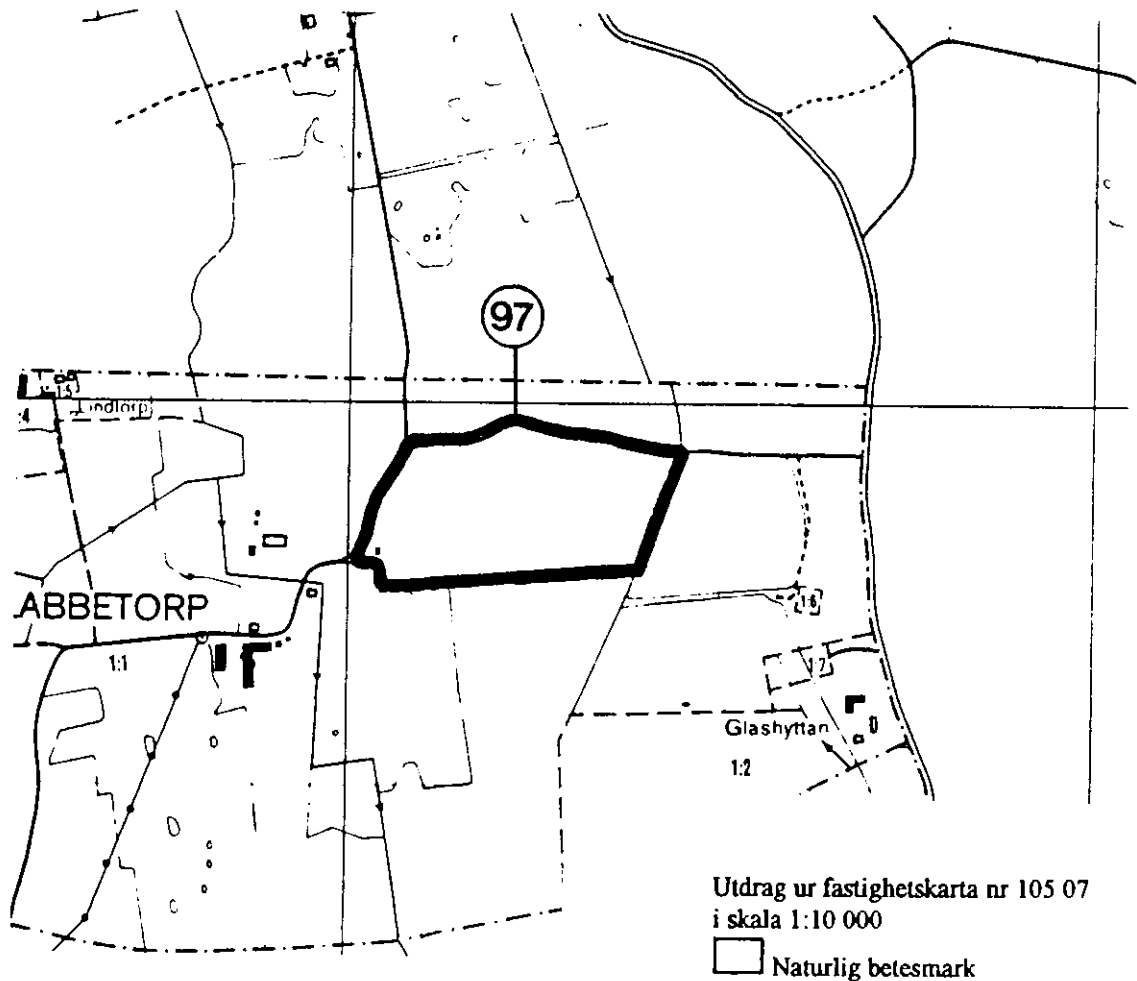
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:214
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 79

Bedömning

Hagmarken är välbetad och opåverkad. Floran innehåller typiska hävdgynnade arter.

Klass 3

80:97 LABBETORP

Askers SN
Topoblad: 1052

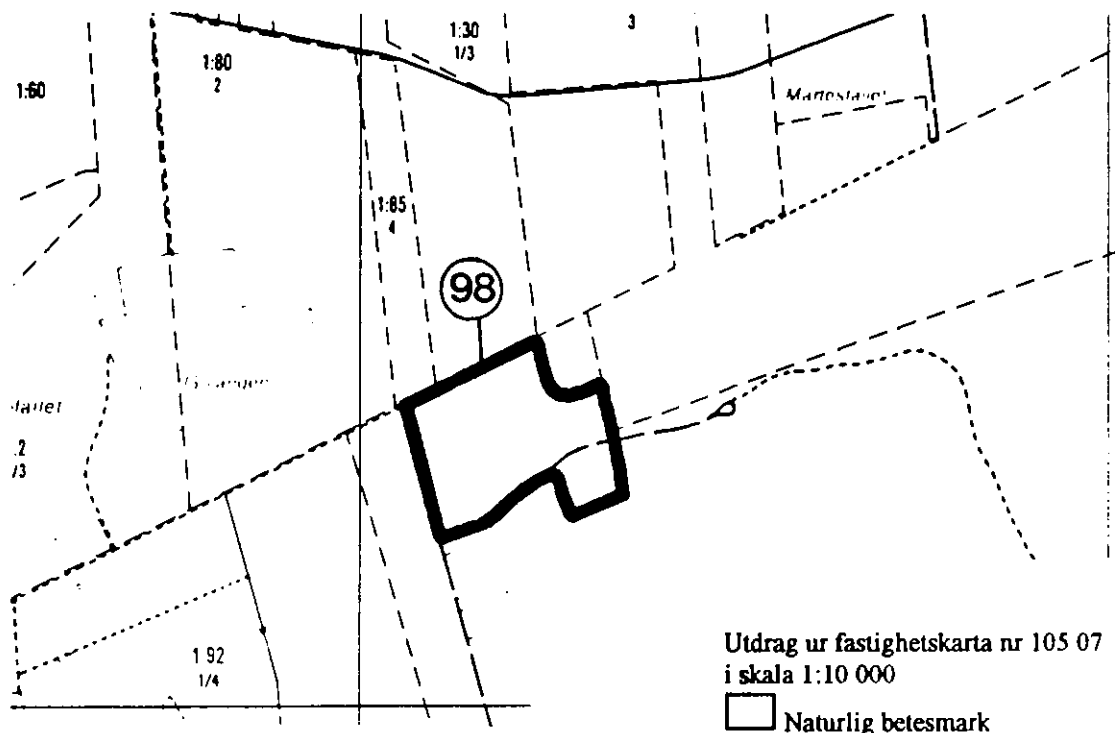
Invent.datum: 89.08.21
Koord. 65508/14862 10F0H0B8C

Landskapet kring Labbetorp utgörs av barrskog med små insprängda odlade områden. I Labbetorp finns 7 ha naturlig fodermark som troligen varit så gott som helt öppen en gång i tiden. Numera består större delen av skog.

Inne i skogen finns ett fuktstråk som delvis är relativt öppet med videbuskar. I sydväst finns knappt 1 ha mer eller mindre öppen hagmark, som åtminstone delvis är gödselpåverkad.

Intill vägen i norr öppnar sig skogen och övergår i knappt 1 ha annan träd och buskbärande hagmark. En vacker enbacke med gran och hassel. Fältskiktet består av torräng av fårsvingeltyp, friskäng av rödventyp, rished av blåbär-lingontyp och fuktäng av högrötttyp. Liten blåklocka, gökärt, knägräs och ängsvädd är vanliga. Andra slätter- och betesgynnade arter som förekommer ganska talrikt är bockrot, jungfrulin, prästkrage och rödklint. I enstaka exemplar finns darrgräs, nattviol, ängsskallra och ögontröst. Hävden sker genom bete av häst. De flesta öppna ytorna är välbetade, men avbrott i hävden och/eller minskning av betetrycket har lett fram till det rådande igenväxta stadiet.

Klass 4

80:98 HIMMER

Askers SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.21
Koord. 65533/14881 10F0H3D3B

Himmer ligger i en dalgång med ett småbrutet odlingslandskap omgivet av barrskog.

Beskrivning

Öster om Himmer finns 6,7 öppen hagmark. Den flacka hagen gränsar mot skog och åker. I söder finns en talldunge på torr mark där blåbärsris och kruståtel dominerar. I övrigt förekommer endast några få spridda björkar och tallar. Buskskiktet är tätare och består av gråvide, klibbal, asp och en. Både träd- och buskskiktet tätar mot skogskanten. Vegetationstyperna fuktäng av gräs-lågstartyp och gräshed av rödventyp bildar fältskikt. Hagen är ögödslad och stagg är mycket vanlig, bitvis helt dominerande. Andra vanliga hävdgynnade arter är gökärt och ängsvädd. Darrgräs och harstarr finns i något mindre antal. Fläckvis är även ögontröst talrik.

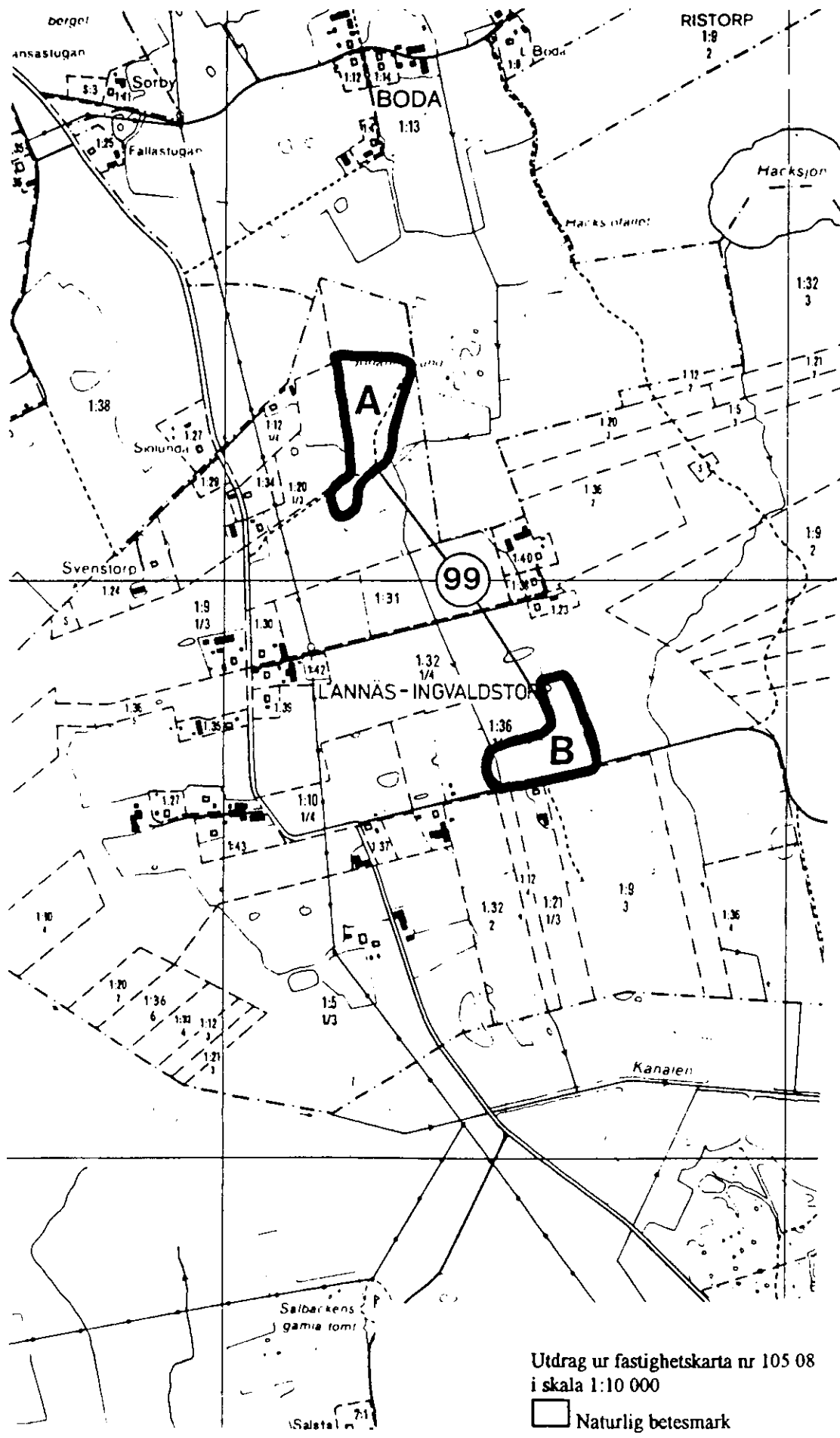
Hävd

Både häst och nötkreatur betade vid inventeringstillfället. Hagen är måttligt hävdad. Bitvis har buskar och sly brett ut sig. Intilliggande små åkrar i söder betas också.

Bedömning

Floran innehåller inte så stort antal slätter- och betesgynnade arter, men den rikliga förekomsten av stagg indikerar ögödslad och kontinuerligt välhävdad mark. I dessa trakter har de naturliga betesmarkerna minskat, många har planterats med skog.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 08
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

80:99 INGVALDSTORP

Lännäs SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.22
Koord. (A) 65533/14912 10F0I3B3C
(B) 65526/14915 10F0I2B6F

Ingvaldstorp ligger i ett odlingsstråk som omges av barrskog.

Beskrivning

Mellan åker och skog finns 1,7 ha öppen hagmark (A). Marken är flack och sluttar en aning mot öster. Endast några få björkar växer i gränsen mot åkern i öster, i övrigt saknas träd. Buskskiktet är ganska tätt intill skogen i väster och norr. Det består av mycket asp- och björksly, men även av små tallar och enbuskar. I det ogödslade fältskiktet dominerar gräshed av rödventyp, men även mindre partier friskäng av rödventyp och fuktäng av högörttyp förekommer. Liten blåklocka, vårbrodd, ängsvädd och stagg är slätter- och betesgynnade arter som är vanliga. Sparsamt eller i enstaka exemplar finns bl a darrgräs, knägräs, harstarr och nattviol.

Område (B) är 1,3 ha stort och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Björk och tall dominerar trädskiktet, som också består av asp, enstaka sälg, gran och ek. En bildar buskskikt. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen. Dessutom finns fuktängar av gräs-lågstartyp och tuvtåteltyp samt små områden med gräshed av rödventyp. Förutom ett mindre område i väster, som verkar svagt kvävepåverkat, syns inga spår av gödsling. Hävdgynnade arter som stagg, vårbrodd och ängsvädd är vanligt förekommande.

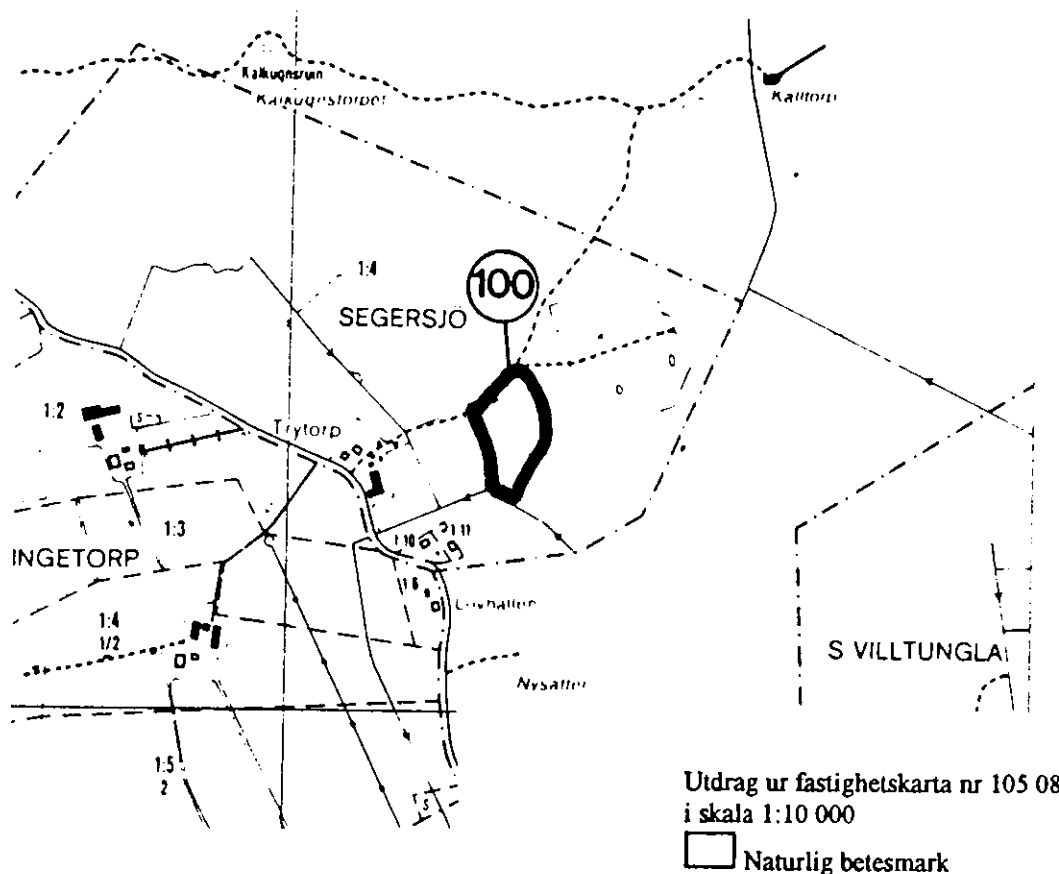
Hävd

Hagarna betas och hävden är måttlig till god i (A) och god i (B).

Bedömning

Den lilla hagen (A) hyser en del hävdgynnade arter som t ex stagg, vilket tyder på ogödslad och långvarigt hävdad mark. Den hävdgynnade floran i (B) är mer artfattig, men hagen är ogödslad och välbetad.

Klass 3

80:100 TRYTORP

Lännäs SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.22
Koord. 65533/14932 10F0I3D3C

Trytorp ligger i ett smalt odlingsstråk omgivet av skog.

Beskrivning

Den naturliga betesmarken utgörs av 1 ha öppen hagmark. Längs nordöstra gränsen står ett fåtal björkar och enbuskar. Dessutom finn några enstaka spridda granar. I övrigt saknas träd och buskar. Marken är ogödslad. I fältskiktet dominerar friskäng av rödventyp och fuktäng av gräs-lågstartyp. I östra och sydöstra delarna finns även hedartad vegetation som rished av blåbär-lingontyp och gräshed av rödventyp. De hävdgynnade arterna stagg, knägräs, harstarr och gökärt finns i större mängder. Darrgräs och skogsklöver är mindre vanliga.

Hävd

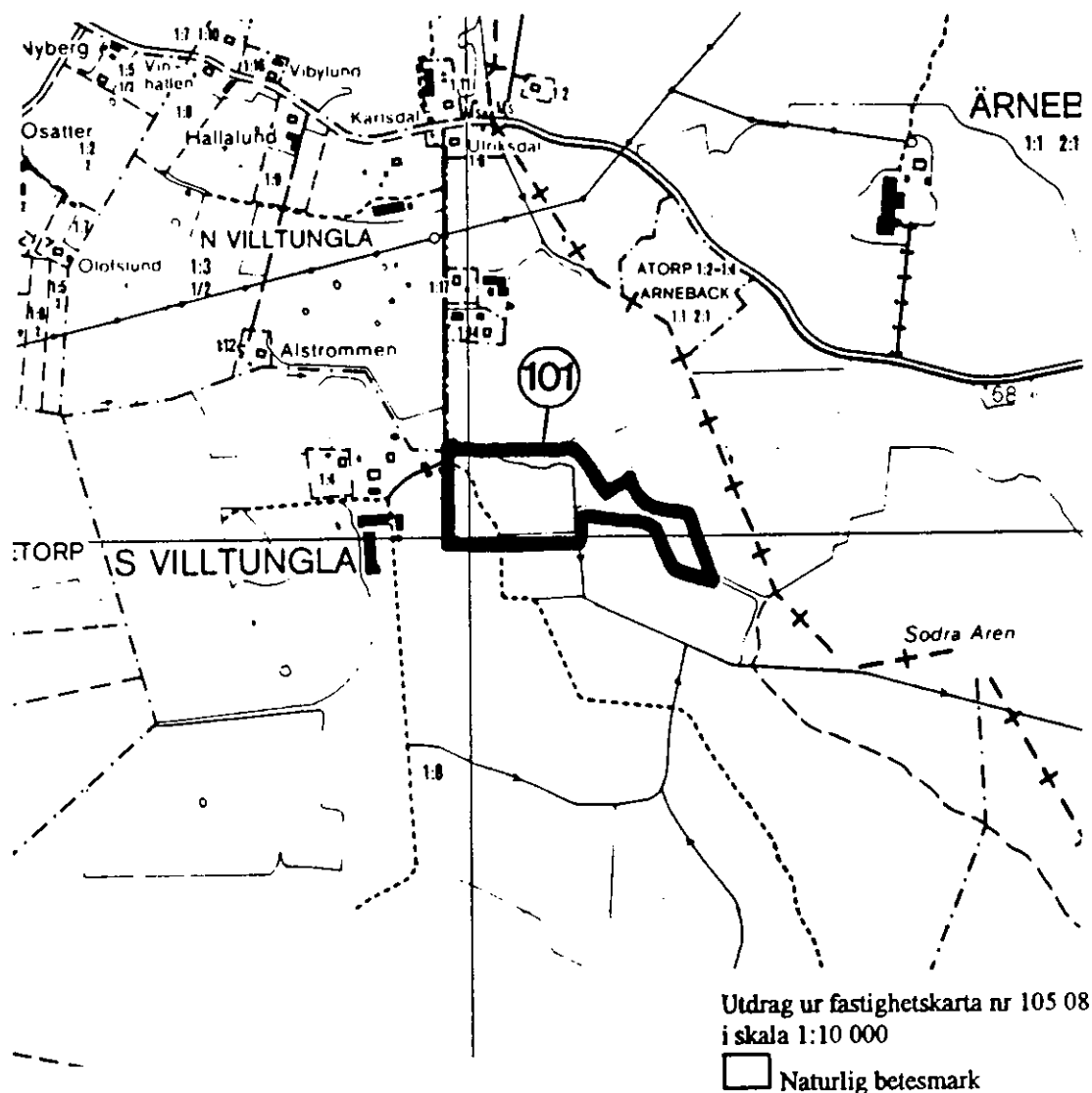
Hagen var svagt hävdad vid inventeringstillfället.

Bedömning

Hagen är liten men florän indikerar långvarigt hävdad och ogödslad mark, och är representativ för den naturliga fodermarken i denna del av kommunen.

Klass 3

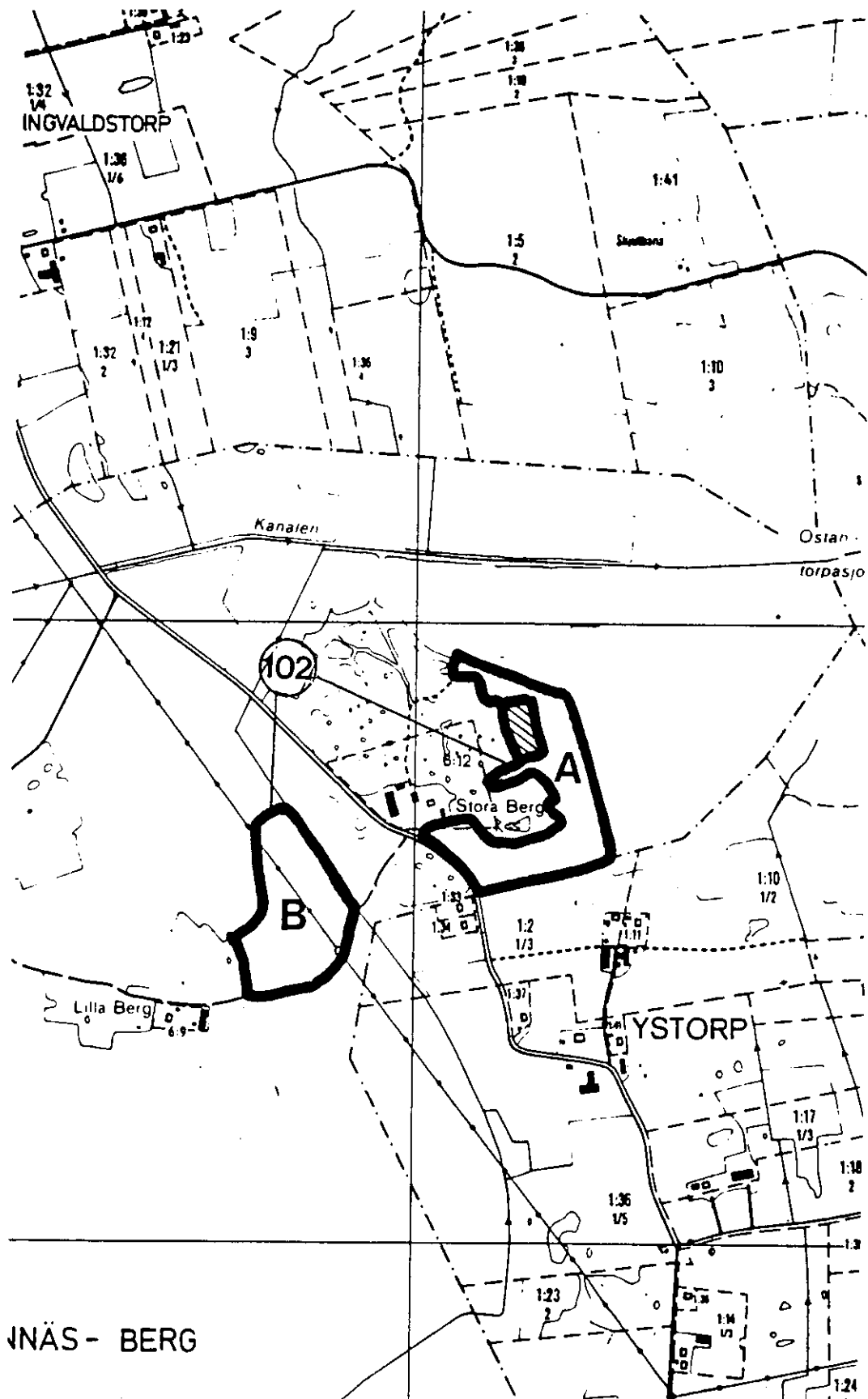
80:101 SÖDRA VILLTUNGLA

Lännäs SN
Topblad: 1052

Invent.datum: 89.08.22
Koord. 65520/14940 10F0I2E0A

Villtungla är beläget i ett odlingsstråk i en för övrigt skogsdominerad trakt. Väster om gården Södra Villtungla finns en 2,7 ha stor blandlövhage, till största delen omgiven av åker. Marken är svagt kuperad och i norra delen rinner en liten bäck längs vilken klubbalen växer tätt. Trädskiktet består i övrigt av björk med inslag av rönn, oxel och asp. I buskskiktet växer en, nypon och sly. Både träd- och buskskiktet är glesare i väster. Floran är delvis gödselpåverkad. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen, men fårsvingeltorräng och fuktäng av gräs-lågstartyp finns också. Ängsskallra, ögontröst, skogsklöver och liten blåklocka förekommer rikligt. Andra hävdgynnade arter, som gökärt, darrgräs och harstarr finns i enstaka exemplar. Större delen av hagen är måttligt betad, men bitvis växer sly tätt. I hagmarken finns ett par odlingsrösen bevarade. Hagen är värdefull för landskapsbilden men det botaniska värdet är mindre.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 08
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

80:102 STORA OCH LILLA BERG

Lännäs SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.08.22
Koord. (A) 65516/14922 10F011C6C
(B) 65515/14918 10F011B5I

Gårdarna Stora Berg och Lilla Berg ligger i ett litet odlingsstråk omgivet av barrskog.

Beskrivning

Intill gården Stora Berg finns 4,2 ha öppen hagmark (A), som är svagt kuperad. Trädskiktet består av björk och asp, samt enstaka tall, gran och jolster. Det likaså glesa buskskiktet domineras av en med inslag av gran. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och fuktäng av gräslågstartyp dominerar, men fuktäng av högorrtyp och småpartier torräng av fårsvingeltyp finns också. Norra delen verkar svagt gödselpåverkad och de hävdgynnade växterna är få. Södra delen är däremot opåverkad. Där finns det gottom darrgräs, harstarr och ängsvädd. Andra hävdgynnade arter som är tämligen talrika är stagg, knägräs, vårbrodd och ögontröst. I litet antal finns bl a gökärt, prästkrage, ängsfryle och revfibbla.

Nordost om gården Lilla Berg finns 3,5 ha naturlig betesmark av typen ha annan träd- och buskbärande hagmark (B). Hagen är varierad och smått kuperad. Klibbal, björk, asp och unga tallar bildar trädskikt. I buskskiktet är en dominerande, men även lövsly och enstaka nypon finns. På den högre belägna delen i söder förekommer torr- och friskängar med många enbuskar. Fuktängar finner man på den lägre belägna marken. Hagen är ogödslad och de hävdgynnade arterna stagg, vårbrodd, ängsvädd, darrgräs, bockrot och ögontröst är talrika. Andra hävdgynnade arter som är relativt vanliga är knägräs och gökärt.

Hävd

Hage (A) är välhävdad genom bete av nötkreatur. Den intilliggande åkern betas också delvis. I (B) har tyvärr hävden upphört, ett dåligt stängsel fanns kvar.

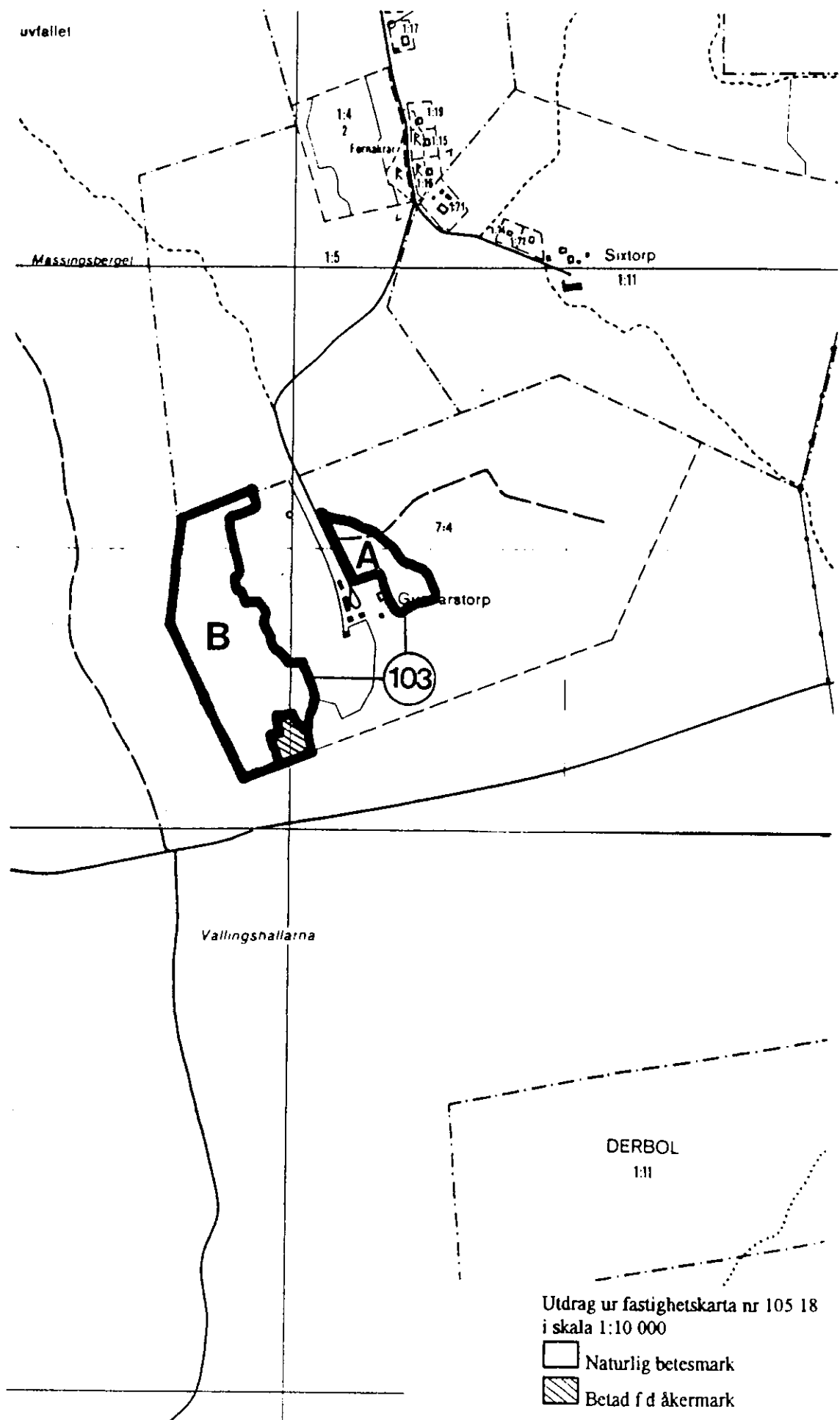
Kulturvärden

I område (A) finns delar av stengärdesgård och odlingsrösen. Fornlämning finns på liten kulle i den intilliggande åkern, som också betades.

Beskrivning

Hävden är god i (A) och den ogödslade delen har en hävdgynnad flora som är typisk för dessa trakter. Hagen (B) saknar hävd och den hävdgynnade floran hotas av igenväxning.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 18
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

80:103 GUNNARSTORP

Lännäs SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.09.14
Koord. (A) 65554/14941 10F110E4B
(B) 65553/14938 10F110D3I

I mellanbygden söder om Hjälmarens ligger Gunnarstorp omgivet av barrskog.

Beskrivning

Den öppna hagmarken (A) är 1 ha stor och övergår i väster till skog. I övergången växer unga tallar och granar. I övrigt saknas träd, men spridda små enbuskar förekommer. Bakom boningshuset förekommer fuktäng av gräs-lågstartyp och tuvtåteltyp. I norr finns små partier med torräng av fårsvingeltyp. Den vanligaste vegetationstypen är dock gräshed av rödventyp, som domineras av stagg och i vilken även kattfot och knägräs är ymniga. Prästkrage, gökärt och revfibbla finns i få exemplar.

Väster om åkern finns 5,9 ha naturlig betesmark (B) som till ca 75% utgörs av skog, men i söder och längs åkerkanten i öster finns områden med öppen hagmark. I det gleasa trädskiktet förekommer gran tall och enstaka björkar. Buskskiktet som är tätare består av en, gran och tall. I söder dominerar vegetationstyperna friskäng av rödventyp och fuktäng av gräs-lågstartyp, men även fårsvingeltorräng finns. I sydöst förekommer gräshed av rödventyp som i norr övergår till rished av lingon-blåbärtyp. Den hävdgynnade floran är ungefär den samma som i område (A), förutom att kattfot saknas och i stället förekommer enstaka jungfrulin.

Hävd

Fram till och med 1987 betades hela området, inklusive skogen, av nötkreatur. Sedan dess betas endast ca 0,5 ha närmast norr om gården av får och där är hävden god.

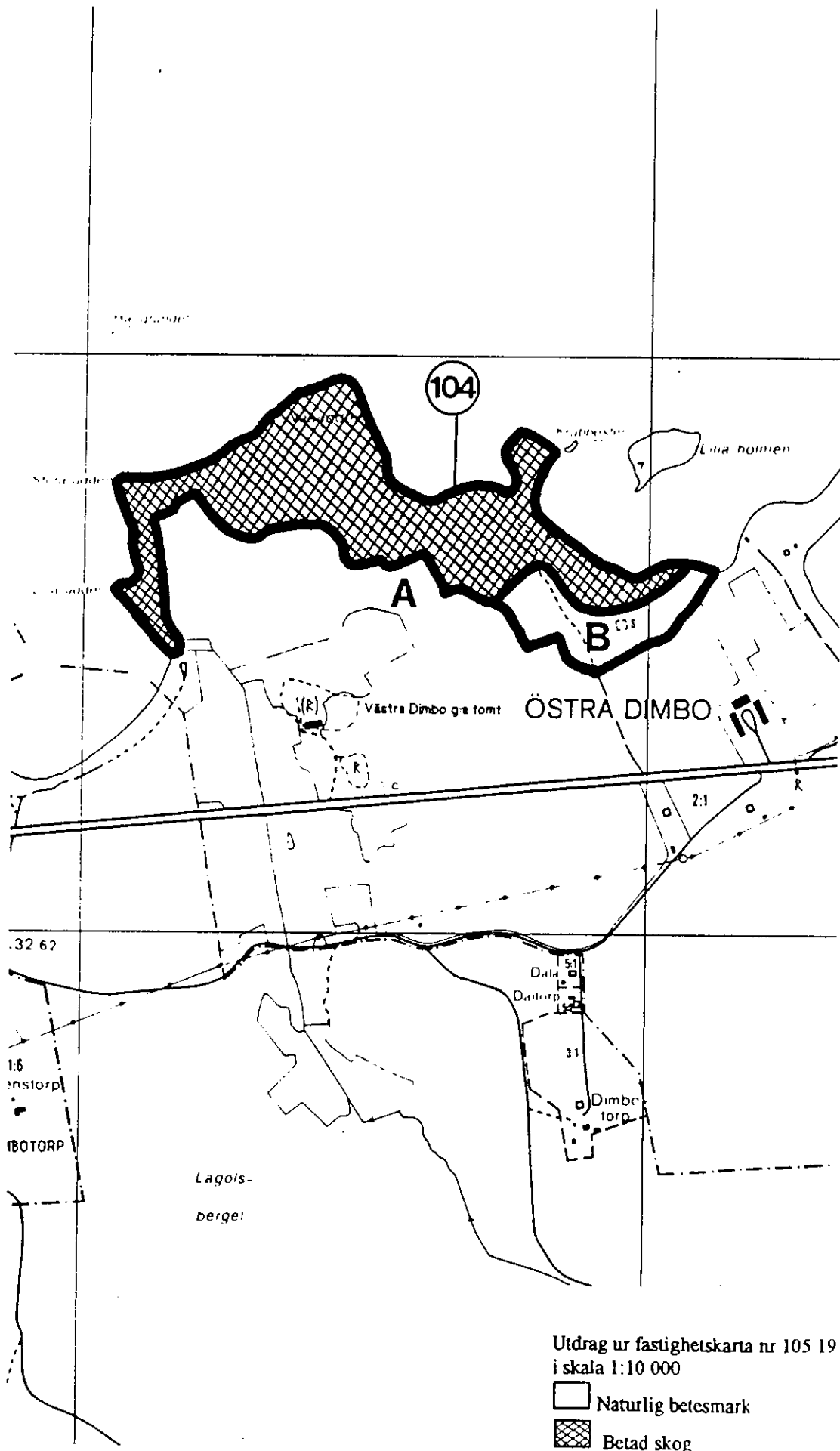
Kulturvärden

I område (B) finns stenrösen och delar av stengärdesgård.

Bedömning

Den fina hagmarken har en opåverkad och hävdgynnad flora som nu hotas av igenväxning. Marken har hävdats kontinuerligt under lång tid, men nu har tyvärr betet upphört i stort sett hela området. Anmärkningsvärd är den rikliga förekomsten av kattfot.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 19
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad skog

80:104 ÖSTRA DIMBO

Lännäs SN
Topoblad: 1052

Invent.datum: 89.09.19
Koord. 65576/14976 10F1J3C6G

Kulturlandskapet vid Östra dimbo är omväxlande med åker, betesmark och skog.

Beskrivning

Längs Hjälmarens södra del betas ca 14 ha lövskog (A) och 3,5 ha blandlövhage (B). Trädskiktet i både skogen och blandlövhagen består av många olika lövträdsarter. Lönn, alm, rönn, asp, lind, ask, enstaka pil och lärkträd förekommer. Vanligast är dock björk, ek och klibbal. En och nypon dominerar buskskiktet, som även innehåller hassel och krusbär. Friskäng av rödven- och skogsnävatyp är de vanligaste vegetationstyperna i blandlövhagen, men fårsvingeltorräng och rödvenhed finns också. Floran är svagt, ibland tydligt gödselpåverkad och de slätter- samt betesgynnade arterna är få. Liten blåklocka och gökärt är vanliga och kring stenrösen är det gott om tjärblomster.

Hävd

Hävden är god till måttlig.

Kulturvärden

I hagen finns odlingsrösen och delar av stengärdesgårdar bevarade. Nere vid stranden i östra hörnet växer humle och äppelträd.

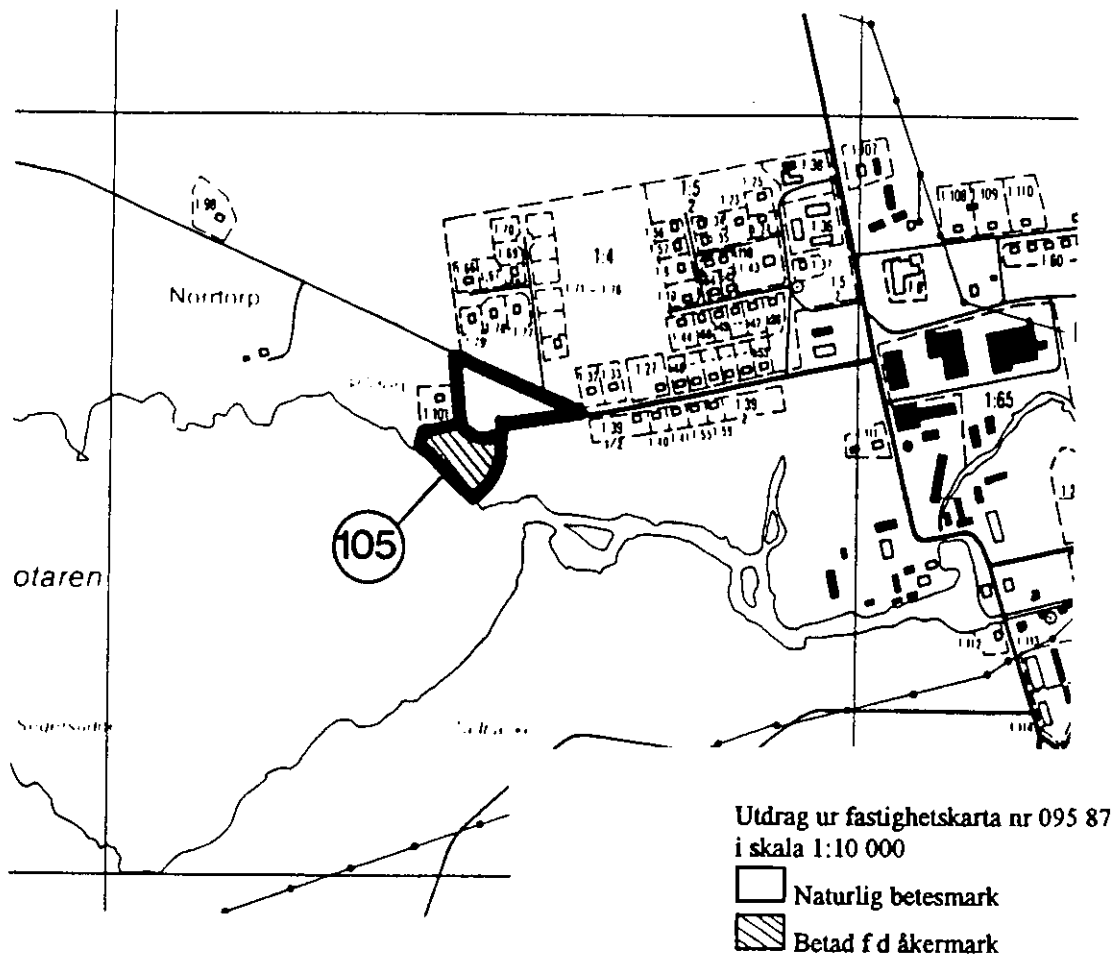
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:218
Översiktlig naturinventering Örebro kommun, 26 a, b
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 71

Bedömning

Det botaniska värdet är mindre men området är betydelsefullt för kulturlandskapet. Vidare finns spår av en äldre bruksform.

Klass 3

80:105 PÅLTORP

Askers SN
Topoblad: 0954

Invent.datum: 89.09.05
Koord. 65436/14865 9F8H3B6G

Vid Brevens bruk har det tidigare funnits ganska stora områden med naturlig betesmark, men i dag är nästan all tidigare hagmark igenväxt till skog.

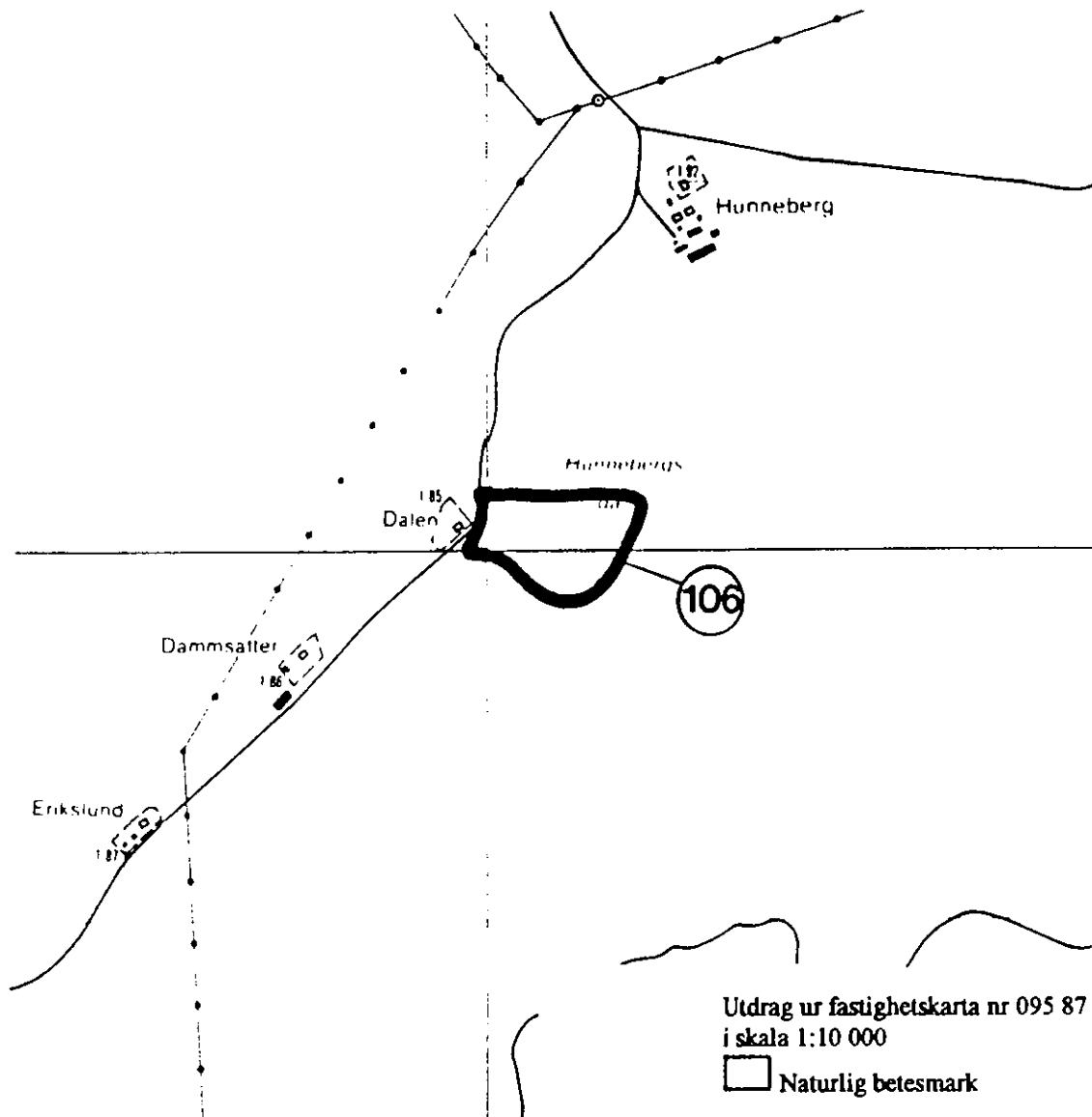
Vid sjön Botarens nordöstra strand betas dock 0,6 ha öppen hagmark och 0,4 ha f d åker. Det glesa trädskiktet består av några få enstaka björkar, en stor gammal lind och några klubbalar intill vattnet. I buskskiktet växer en, nypon, björksly och enstaka hagtorn. Fältskiktet består av färsvingeltorräng och friskäng av rödventyp. Den naturliga betesmarken är förmodligen ogödslad och innehåller några slåtter- och betesgynnade arter i mindre antal. Gökärt förekommer ganska talrikt, mer sparsamt växer stagg och knägräs. Jungfrulin och darrgräs finns i enstaka exemplar. Den vackra hagen är välbetad och en välbevarad stengärdesgård finns kvar.

Tidigare inventering

Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:229
Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 5a
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 76

Klass 4

80:106 DALEN

Askers SN
Topoblad: 0954

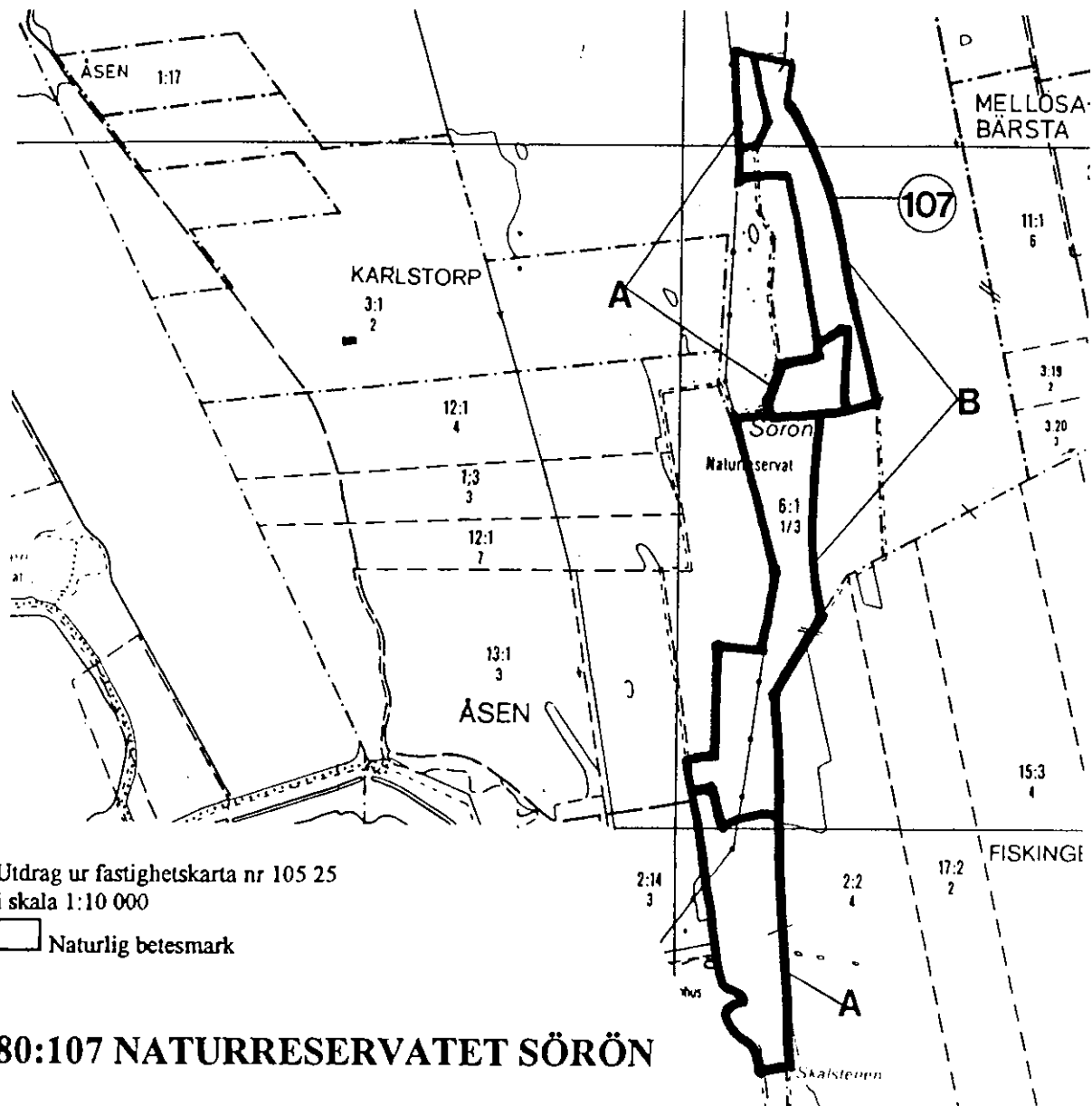
Invent.datum: 89.09.05
Koord. 65420/14850 9F8H2A0B

I skogsbygden i sydöstra delen av kommunen finns ett 2 ha stort område med naturlig fodermark. Området är beläget i en ganska brant sluttning ner mot en bäck. Idag är tyvärr större delen planterad med gran. På de ytor som fortfarande är öppna och längs stigar lever flera hävdgynnade arter kvar. Mycket stora mängder slåttergubbe växer mellan de unga granplantorna. Staggen är också ymnig. Darrgräs och jungfrulin är fläckvis ganska talrika. Detta är också enda lokalen i kommunen i vilken fältgentiana har hittats under denna inventering.

Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun, 3
Naturvårdsöversikt Örebro län, 80:233

Klass 4

Norrbyås SN
Topoblad: 1052

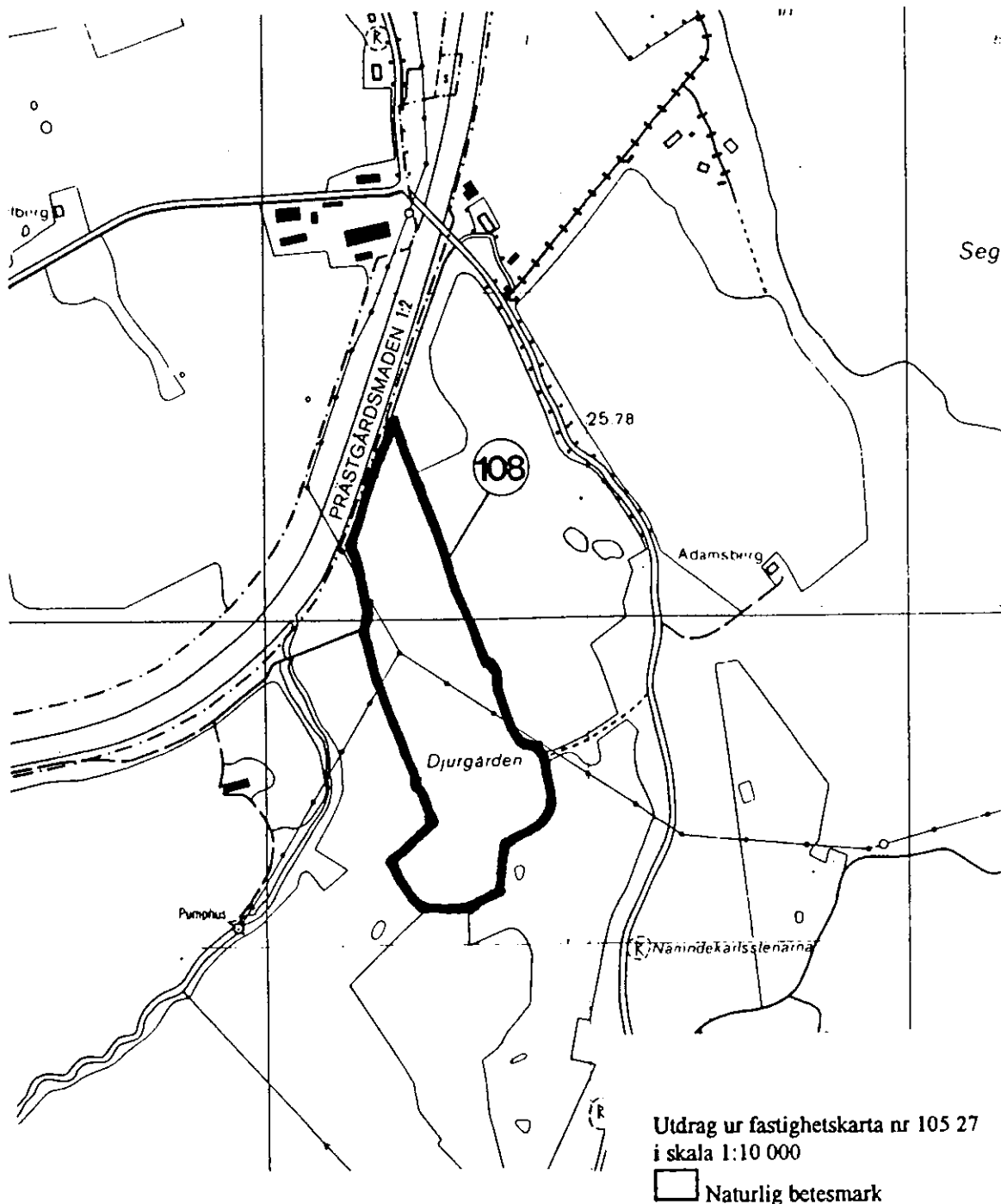
Invent.datum: 89.08.15
Koord. 65624/14781 10F2F2D4B

Sörön, uppbyggd av drumliner, ligger som en lövträdsbeklädd holme på slätten. Tidigare har Sörön hävdats som löväng. Idag betas ca 5,5 ha öppen hagmark (A) och ca 7 ha blandlövhage (B), vilken bitvis är relativt sluten. De delar som inte hävdas utgörs av ädellövskogslundar med rik lundflora. I trädskiktet finns bl a ek, lind, björk och hägg. Buskskiktet består av bl a hassel och en. Vegetationstypen varierar från torräng och friskäng till fuktäng. Vid inventering år 1969 fanns ett flertal hävdgynnade arter, t ex brudbröd, klasefibbla, stagg, grönvit nattviol, gullviva m fl. 1989 återfanns endast några av dem, bl a liten blåklocka, prästkrage, bockrot, gökärt och svinrot. Husgrund, jordkällare och fruktträd finns kvar sedan den tid Sörön var bebodd. Rösen och spår av hamling visar att ängsbruk har förekommit.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 128
En inventering av Söröns kärlväxter

Klass 4

80:108 DJURGÅRDEN SEGERSJÖ

Lännäs SN
Topoblad: 1052

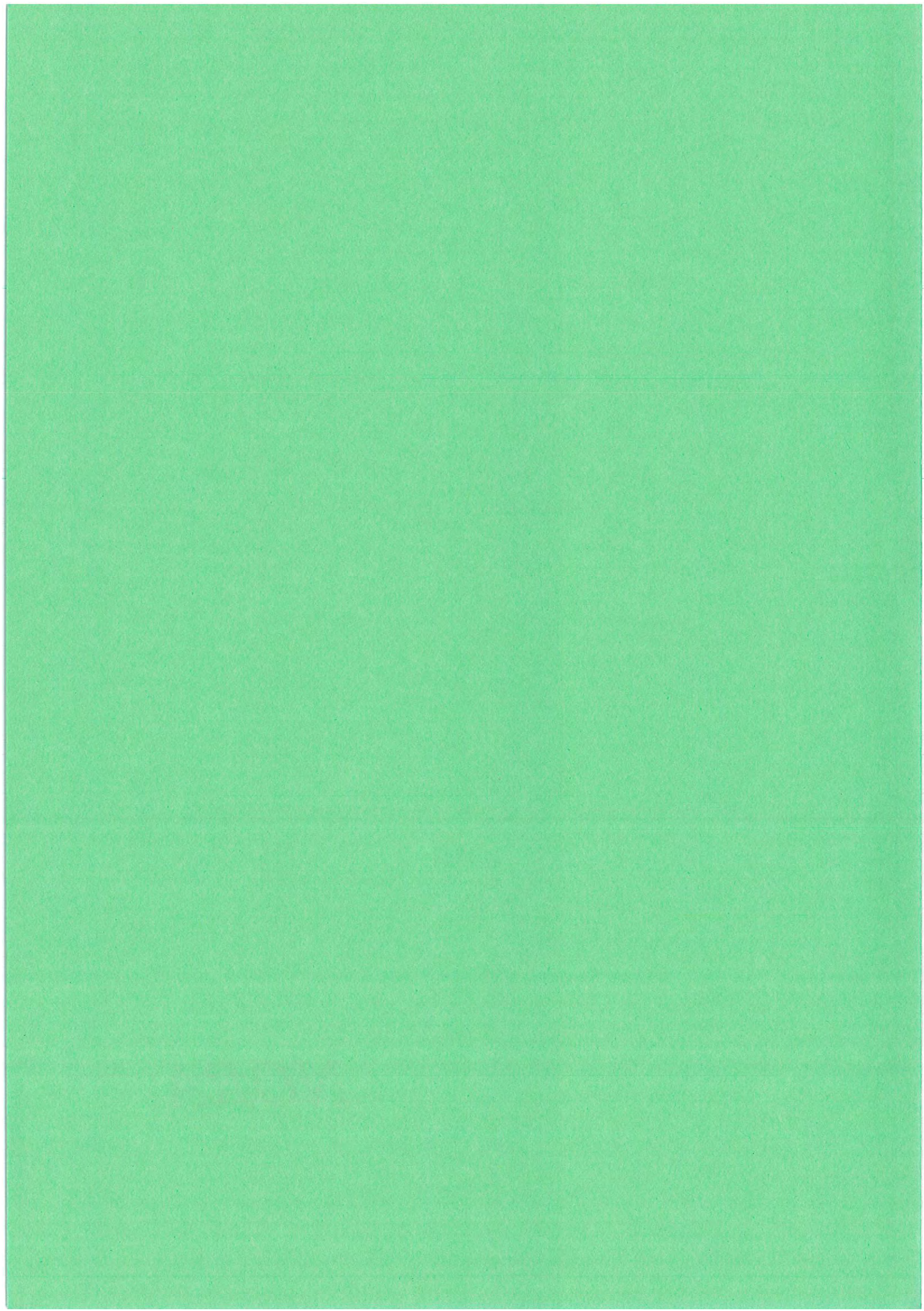
Invent.datum: 89.08.04
Koord. 65609/14872 10F2H0C9C

Strax söder om Segersjö herrgård betas en ca 10,5 ha stor ekhage. Trädskiktet är glest. Förutom vidkroniga ekar förekommer även enstaka träd av rönn, björk, hägg och klibbal. Flera ekar är gamla. I södra delen växer några hasselbuskar och lite aspsly, i övrigt saknas buskar. Vegetationstypen varierar mellan friskäng och fuktäng. Hävden är i stort sett god, men hagen är gödselpåverkad vilket lett till att hävdgynnade arter saknas. Vid inventeringstillfället påträffades endast ängsvädd och liten blåklocka i fåtal. Den stora hagen med de vidkroniga och gamla ekarna utgör ett tilltalande inslag i landskapsbilden.

Klass 4

NORA

8 NORA KOMMUN

Nora kommun präglas av Bergslagens starkt kuperade skogslandskap med ett framträdande inslag av större sjöar. Det är sent koloniserat. Den småbrutna odlingsmarken är samlad i dalgångarna och invid de större sjöarna. Bebyggelse och brukningsbild har en genuin bergslagsprägel. Kommunen har sju områden av riksintresse för kulturmiljövården, varav fem med odlingslandskapet som betydelsefullt värde.

Kommunen ingår i

- * *Naturgeografisk region:*
  - 27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
  - 28 B Sydligt boreala kuperade områden
- * *Agrar kulturlandskapsregion:*
  - 14 Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder
  - 15 Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder
- * *Produktionsområde:* Mellersta Sveriges skogsbygder

I Nora kommun har **totalt 55 ha naturlig fodermark** fördelad på **15 objekt** bedömts vara av intresse. **I denna areal ingår ej betad skog** (totalt 10,5 ha i anslutning till naturlig betesmark). Den betade skogen, som ursprungligen är hagmark, kommer inte heller i fortsättningen att tas med i den statistiska redovisningen, men finns med i objektsförteckning och är nämnd i beskrivningen av objekten. Möjligen kan skogen i objekt 84:4 Oskarsvik och 84:11 Venen vara betesmark på utmark. Det var åtminstone skog på dessa områden under slutet av 40-talet.

Förutom de objekt som beskrivs nedan har ytterligare omkring 60 objekt besökts, men bedömts som ointressanta. Ungefär 2/3 av dessa var mer eller mindre igenväxta p g a utebliven hävd. Några enstaka objekt var skogsplanterade och resten hävdades fortfarande men var svagt till tydligt gödselpåverkade.

FÖRDELNING MELLAN VÄRDEKLASSERNA

Här redovisas fördelningen av den naturliga fodermarken mellan värdeklasserna. Fig. 1 visar andelen areal i procent och fig. 2 visar fördelningen av arealen i ha samt antal objekt i resp värdeklass. Fyra objekt (84:4, 84:8, 84:11 och 84:12) innehåller delobjekt vilka har värderats olika och därmed tillhör olika värdeklasser. När det gäller fördelningen av *antal objekt* mellan värdeklasserna (fig. 2) redovisas dessa objekt endast i en värdeklass. Vid fördelningen av *arealen* mellan värdeklasserna har däremot varje delobjekt redovisats i sin värdeklass.

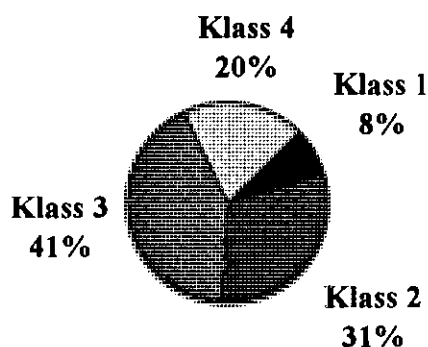

Fig. 1 Andel naturlig fodermark i Nora fördelad mellan värdeklasserna

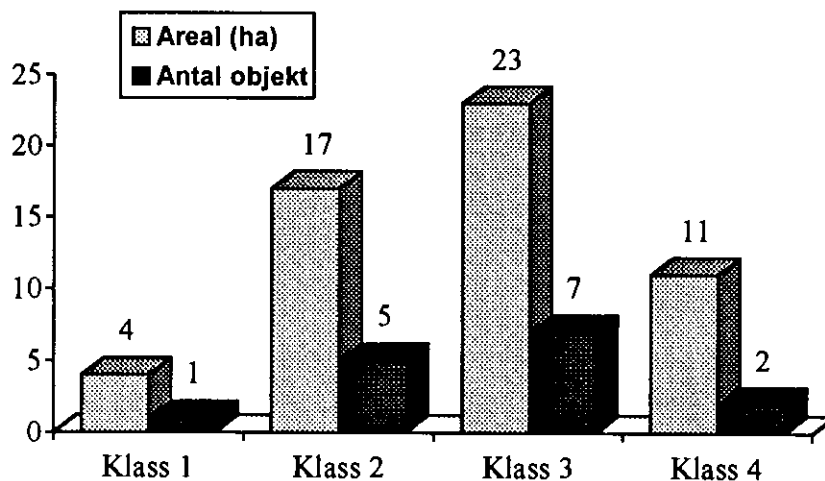

Fig. 2 Areal naturlig fodermark i Nora kommun fördelad mellan värdeklasserna

FÖRDELNING MELLAN NATURTYPERNA

Av den totala arealen fodermark är 9 % slåttermark (5,1 ha) och 91 % är betesmark (ca 50 ha).

I kommunen förekommer sju olika naturtyper, varav två är slåttermark. Fig. 2 visar fördelning av naturlig fodermark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass. I tabell 1 redovisas i siffror fördelningen av arealen mellan de olika naturtyperna inom resp värdeklass. För definition av de olika naturtyperna se sid 5.

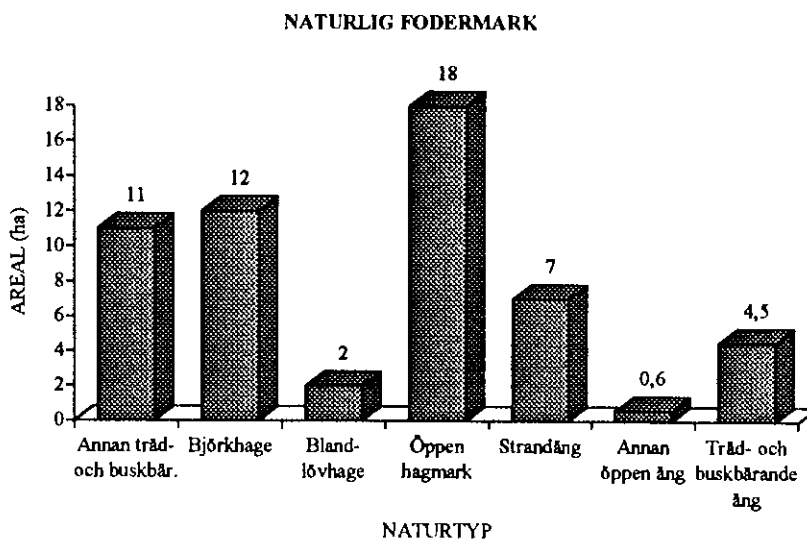

Fig. 4 Areal naturlig betesmark i Nora kommun fördelad mellan naturtyperna

Slättermarken är fördelad på två objekt. Annan öppen äng utgör 12 % av slåttermarken och finns i objekt 84:13. Hela arealen träd- och buskbärande äng, 88 % av slåttermarken, återfinns i 83:14 Älvhytteängens naturreservat.

Av den totala arealen betesmark är 22 % annan träd- och buskbärande hagmark, 24 % björkhage, 4 % blandlövhage, 37 % öppen hagmark och 13 % strandäng.

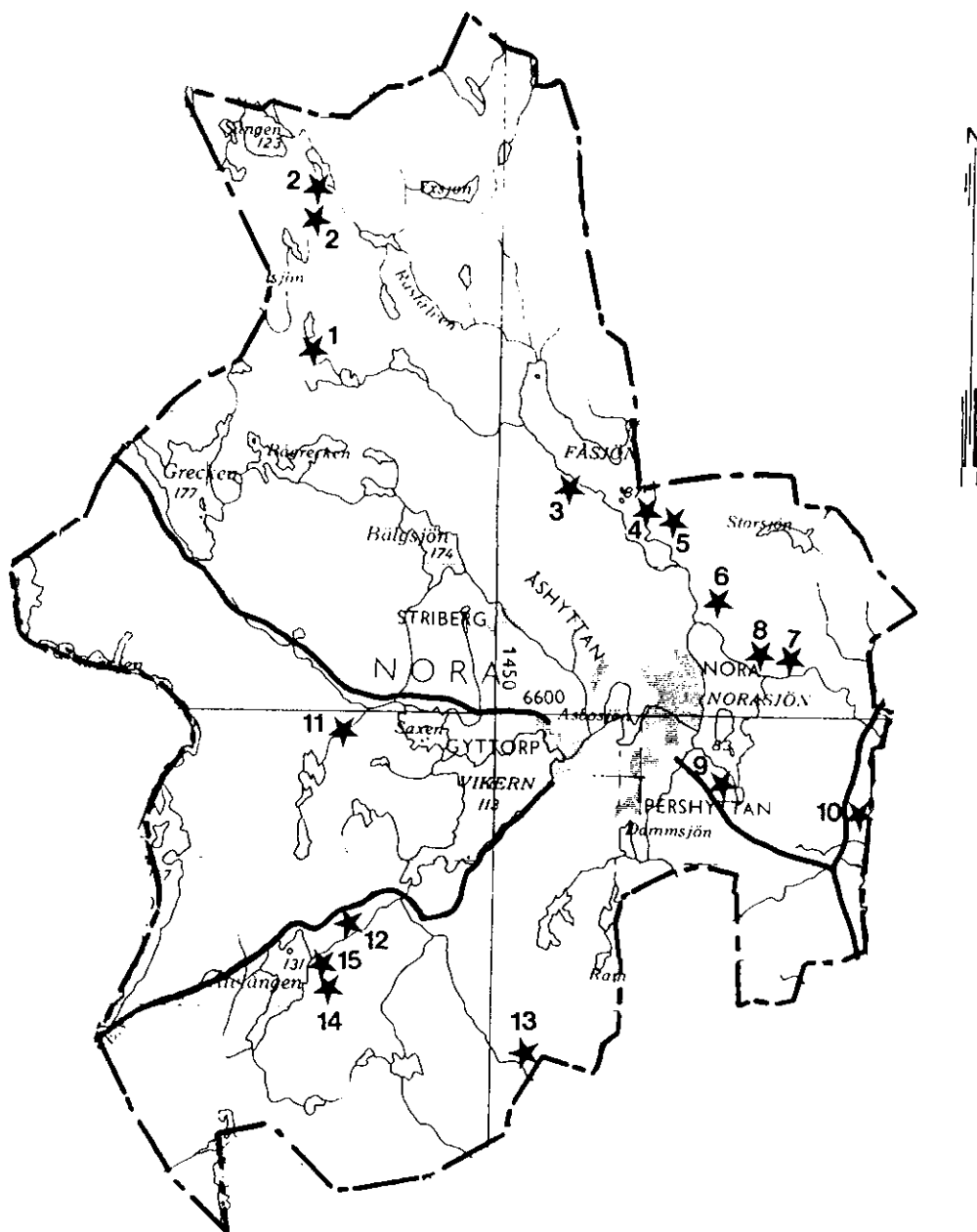

<i>Naturtyp</i>	<u>Klass 1</u>		<u>Klass 2</u>		<u>Klass 3</u>		<u>Klass 4</u>	
	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>
Annan träd- och buskbärande hagm.			3,1	(18)	2,8,	(12)	5,2	(49)
Björkhage			5,5	(32)	6,6	(29)		
Blandlövhage					1,8	(8)		
Öppen hagmark			5,3	(32)	8,5	(38)	4,5	(42)
Strandäng			2,5	(15)	3	(13)	1	(9)
Annan öppen äng			0,6	(3)				
Träd- och busk- bärande äng	4,5	(100)						

Tab. 1 Areal naturlig fodermark i Nora kommun fördelad mellan naturtyperna inom resp klass. Procentsiffran anger andel i resp värdeklass.

ÄNGS- OCH HAGMARKER I NORA KOMMUN

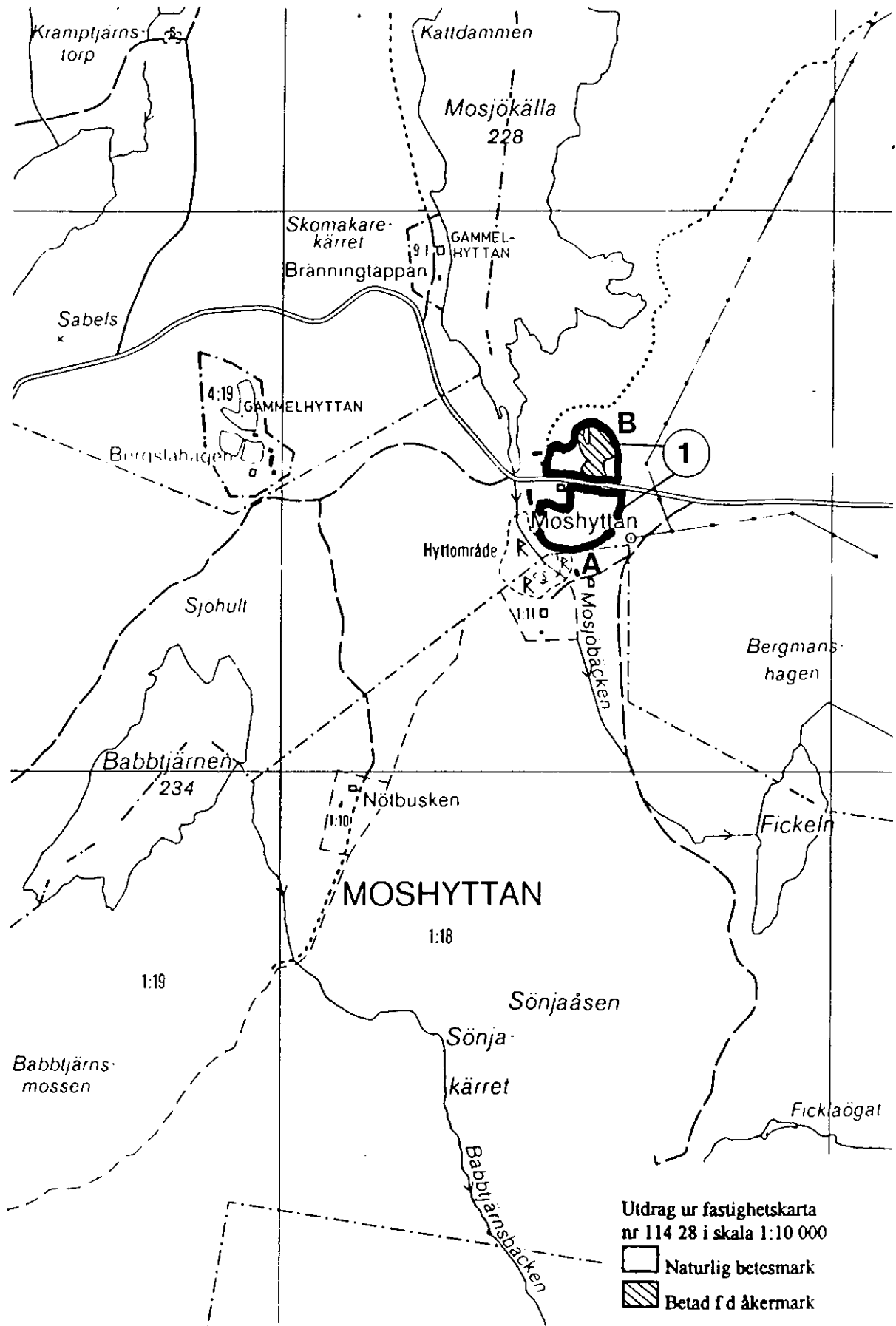
- ★ Äng/hage som beskrivs i denna rapport
- 7 Objekt nummer

Skala 1:250 000

ÄNGS- OCH HAGMARKER I NORA KOMMUN

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
84:1	MOSHYTTAN	3	Öppen hagmark	1
			Annan träd- och buskbärande hagmark	0,8
84:2	NYHYTTAN	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	1,5
			Öppen hagmark	1
84:3	FÅSJÖHYTTAN	3	Öppen hagmark	1,5
			Björkhage	6
84:4	OSKARSVIK	4	Öppen hagmark	0,8
			Strandäng - bete	1
			Annan träd- och buskbärande hagmark	0,5
			Betad skog	6
84:5	BÄCKETORP	3	Blandlövhage	0,5
			Träd- och buskbärande äng (ej längre i hävd)	0,5
84:6	NORRA HUSBY	3	Björkhage	0,6
84:7	LUGNET	3	Blandlövhage	0,8
84:8	SÖDRA HUSBY	2	Strandäng - bete	2,5
			4	Annan träd- och buskbärande hagmark
84:9	VÄSTRA SUND	3	Strandäng	3
			Öppen hagmark	2
84:10	NORRA FINGERBODA	3	Öppen hagmark	2
			Annan träd- och buskbärande hagmark	2
84:11	VÄSTGÖTHYTTAN	2	Björkhage	2,5
			4	Öppen hagmark
84:12	VENEN	2	Öppen hagmark	4,8
			Betad skog	4,5
			3	Öppen hagmark
84:13	HYTTEBACKEN	2	Annan öppen äng	0,6
84:14	ÄLVHYTTEÄNGENS NATURRESERVAT	1	Träd- och buskbärande äng	4,5
84:15	ÄLVHYTTAN	2	Annan träd- och buskbärande hagmark	3,1
			Björkhage	3

84:1 MOSHYTTAN

Järnboås SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.06.18
Koord. 66125/14435 11E2I2D5F

Strax söder om skogssjön Mosjökälla ligger ett par små gårdar helt omgivna av skog.

Beskrivning

Söder om vägen och intill boningshuset betas 1 ha öppen hagmark (A). Längs norra kanten mot vägen växer enstaka lönnar och i södra hälften står några glest planterade granar samt lite björk och rönn. Buskskiktet består av spridda enar. Marken sluttar svagt mot söder. I norr dominerar friskäng av rödventyp, men torräng av fårsvingeltyp finns också. I södra delen förekommer fuktäng av högörrtyp. En liten yta i väster är svagt gödselpåverkad, i övrigt är hagen ogödslad. Flera hävdgynnade arter förekommer. Gullviva, jungfrulin och prästkrage finns i stort antal. Fläckvis förekommer svinrot talrikt. Gökärt, ormrot och darrgräs är vanliga medan stagg, ögontröst och rödkämpar finns i ett fåtal. Mest anmärkningsvärd är fältgentianan som hittades i sju exemplar.

Norr om vägen betas 0,8 ha annan träd och buskbärande hagmark (B). Även här växer glest planterad gran. Dessutom förekommer björk, lönn och enstaka vildapel. Asp är vanligast i buskskiktet som också består av en, brakved, tall och gran. Den östra delen är f d åkermark, men i övrigt är hagen ogödslad. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen men torräng av fårsvingeltyp finns också, bl a i den västra delen. De slåtter- och betesgynnade arterna hittar man i den västra delen. Gullviva, darrgräs, gökärt, jungfrulin, prästkrage och vårbrodd finns i större mängd. I litet antal eller i enstaka exemplar finns bl a ängsvädd, stagg och kattfot.

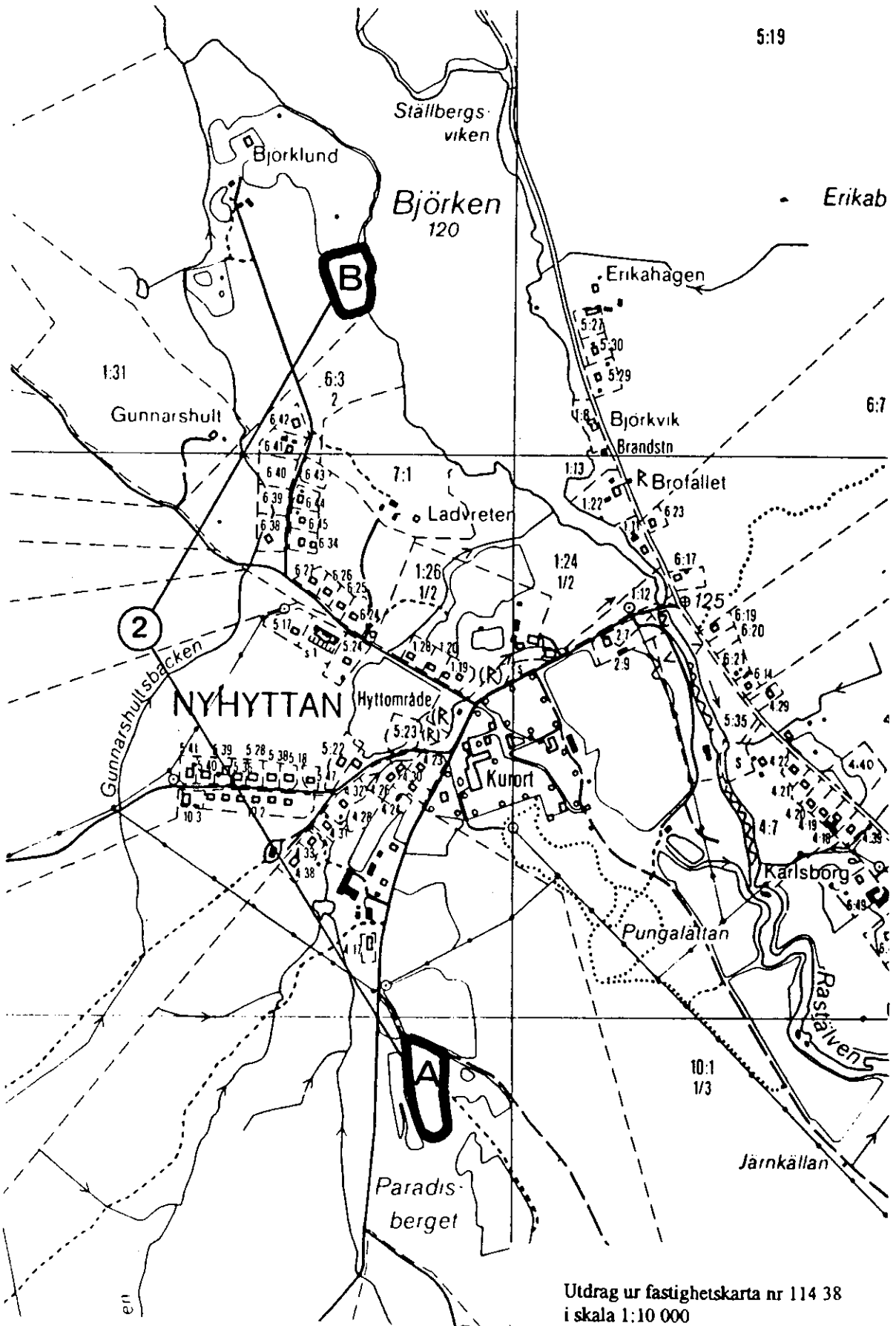
Hävd

Hagmarken betas av häst. Fuktängarna i södra hagen är svagt betade, men i övrigt är hävden i de båda hagarna god till måttlig.

Bedömning

En värdefull hagmark med en fin hävdgynnad flora i en skogsdominerad trakt med mycket lite odlingsmarker. Detta är en av få hagmarker där fältgentianan har observerats under inventeringen av norra delen av länet.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 38
i skala 1:10 000
□ Naturlig betesmark

84:2 NYHYTTAN

Nora SN
Topoblad: 1142

Invent. datum 90.06.14
Koord. (A) 66168/14438 11E3I1D8I
(B) 66183/14436 11E3I3D3G

Nyhyttan med omgivande kulturlandskap är beläget intill Rastälven och sydvästra delen av sjön Björken. Här betas en hel del f d åkermark och igenväxande hagmark, som numera är skog med öppna gläntor, samt ett par områden hagmark. All betesmark är i huvudsak välbetad av nötkreatur. Hagmarken har betydelse för landskapsbilden.

Område (A) är en 1,5 ha stor igenväxande hage av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Det glesa trädskiktet består av gran, björk och tall. Det betydligt tätare buskskiktet består framförallt av björksly, men även av brakved och gran. Inga spår av gödselpåverkan syns. Friskäng av rödventyp och skogsnävatyp dominerar men även fuktäng finns. En del slåtter- och betesgynnade arter förekommer. Stagg och prästkrage är vanliga. Bitvis är borsttistel, smörbollor och ängsvädd vanliga. I mindre mängd finns Jungfru Marie nycklar, ormrot, grönvit nattviol och jungfrulin. Stängsel saknades och hagen var inte hävdad vid inventeringstillfället.

Norr om Nyhyttan på den sluttande stranden intill sjön Björken ligger en liten öppen hage (B), ca 1 ha. Björk och asp är de vanligaste trädslagen men även gran, lönn, rönn, ask, klibbal, gråal och sälj förekommer. Buskskiktet består av druvfläder, vide och sly av ovan nämnda trädarter. Endast få arter som indikerar ogödslad och hävdad mark förekommer. Området väster om slänten upp till vägen har tidigare varit skog, men har nyligen avverkats och är numera också öppen hagmark. Hagen betas av nötkreatur och hävden är god. Lite här och där förekommer odlingsrösen i betesmarkerna.

I Nyhyttan och längs Rastälven betas även ganska stora områden f d åkermark, som delvis har växt igen till skog, och mindre områden naturlig fodermark, även den igenväxt till skog.

Tidigare inventeringar

Delar av Nyhyttans betesmarker ligger intill Rastälven vilken redovisas i:
Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:78
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 29

Klass 4

84:3 FÅSJÖHYTTAN

Nora SN
Topoblad: 1151

Invent. datum: 90.06.18
Koord. 66077/14524 11F1A2C7E

Gården Fåsjöhyttan ligger i ett öppet kulturlandskap mellan landsvägen och Fåsjöns västra strand.

Beskrivning

Område (A) utgörs av 1,5 ha öppen hagmark (A). Trädskiktet består av spridda björkar och speciellt i öster växer asp- och björksly bitvis tätt tillsammans med videbuskar. Vegetationstyperna friskäng av skogsnävatyp och fuktäng av tuvtåteltyp bildar fältskikt. Den västra halvan är gödselpåverkad. I den opåverkade delen förekommer bl a de hävdgynnade växterna ormröt, vårbrodd och ängsvädd i riklig mängd. Andra som gökärt, harstarr, svinrot, prästkrage och Jungfru Marie nycklar är tämligen vanliga, medan smörboll endast förekommer i enstaka exemplar.

Den öppna hagmarken övergår i en 6 ha stor björkhage (B) som ligger i slutningen ner mot sjön. Marken är stenig och blockrik. Förutom björk som dominerar trädskiktet förekommer även hägg, asp, rönn och gråal. Buskskiktet är glest och består av lövsly. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen, men även fuktäng av tuvtåteltyp och små ytor med torräng av fårsvingeltyp förekommer. Flera hävdgynnade växter, som borsttistel, smörboll, gökärt, svinrot och gullviva finns endast i små mängder eller i enstaka exemplar. Ormröt och ängsvädd är däremot talrika och Jungfru Marie nycklar, harstarr samt prästkrage är tämligen vanliga.

Hävd

Hagarna betas av får och hästar. Hävden är i huvudsak god till måttlig. Mindre ytor är svagt betade med en hel del sly.

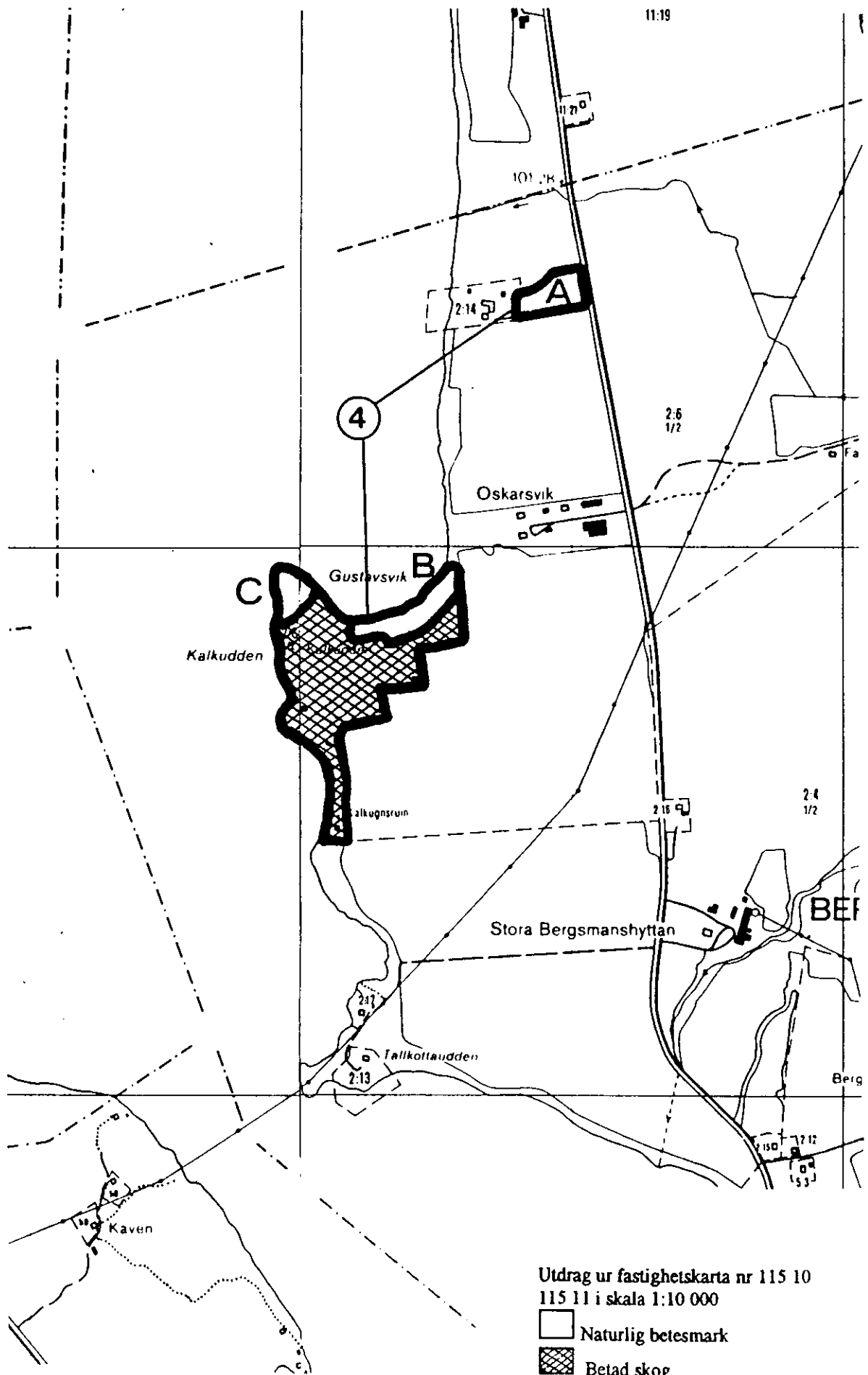
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:70
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 35

Bedömning

Hävden är i huvudsak god och största delen av hagmarken är opåverkad. Den hävdgynnade floran är relativt artrik och tyder på långvarig hävd. Hagmarken är dessutom ett vackert inslag i kulturlandskapet.

Klass 3

84:4 OSKARSVIK

Nora SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.06.29
Koord. (A) 66074/14554 11F1B2A4E
(B) 66067/14551 11F1B2A7B

Oskarsvik är beläget i det öppna kulturlandskapet längs Fåsjöns östra strand.

Beskrivning

Område (A) utgörs av 0,8 ha öppen hagmark, som övergår till betad skog i norr. I övergångszonen växer gran, björk, sälg, asp och rönn. Buskskiktet består av spridda enar, klibbalar och enstaka nypon. Främst fuktäng men även friskäng bildar fältskikt. Floran är antagligen gödselpåverkad och hävdindikatorerna är få. Enstaka revfibbla, ängsklocka och harstarr förekommer.

Område (B) utgörs av drygt 1 ha strandäng. Förutom en björk och en ask saknas både träd och buskar. Vegetationstypen är fuktäng med bl a jättegröe, kråklöver och blåsstarr. Stora delar av fuktängen är kortbetad. Närmast åkerkanten är florant antagligen gödselpåverkad.

Kalkudden består till största delen av betad gran- och aspskog, ca 6 ha. På uddens nordvästra sida (C), finns flera små öppna gläntor, som kan klassificeras som annan träd- och buskbärande hagmark, totalt ca 0,5 ha. Gran och asp dominerar trädskiktet och i buskskiktet växer en. Vegetationstypen är främst friskäng av bl a örtrik typ. Flera hävdgynnade arter förekommer. Blodnäva, stor blåklocka, gökärt, gullviva, kattfot, knägräs, prästkrage, slätterfibbla, smörboll, vildlin och ängsvädd är åtminstone fläckvis ganska talrika. Enligt tidigare inventeringar finns här även krissla, tvåblad, brudsporre och sandviol.

Hävd

Hävden är god och sker överallt genom bete av nötkreatur.

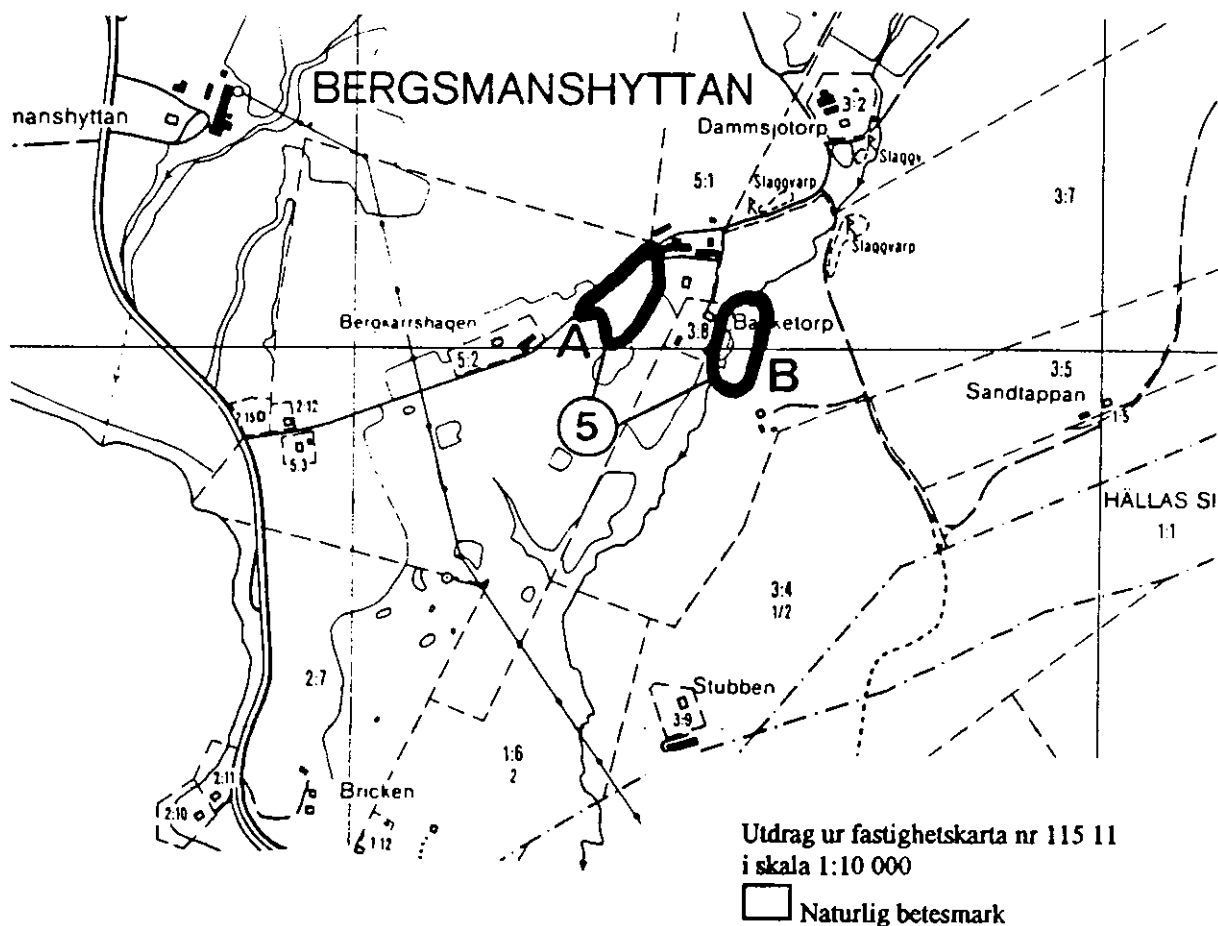
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:65 och 84:66
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 37
Hagmarker i Örebro län, N 3
Riksintresse NT 31

Bedömning

Den öppna hagen (A) och strandängens (B) är av betydelse för landskapsbilden men saknar botaniskt värde. Kalkudden (C) har däremot en mycket fin flora med många värdefulla hävdgynnade arter.

Klass 2 (C)
Klass 4 (A) och (B)

84:5 BÄCKETORP

Nora SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.06.29
Koord. 66060/14564 11F1B1B0E

Bäcketorp ligger i den sydöstligaste delen av kulturlandskapet längs Fåsjöns östra strand.

Beskrivning

Intill vägen betas en 0,5 ha stor blandlövhage (A). Trädskiktet består av björk och ask. I buskskiktet växer hägg, druvfläder, gråvide, nypon och enstaka tibast. Vegetationstypen varierar mellan torräng och friskäng. Hagen är inte gödslad men de flesta hävdgynnade arterna förekommer endast i mindre mängd. Skogsklöver, prästkrage, borsttistel, rödklint och smörbollor är dock ganska vanliga. I litet antal finns jungfrulin, gullviva, svinrot, revfibbla och harstarr.

Österut finns en bäckravin som tidigare har betats. När betet upphörde slogs ett litet område (B), ca 0,5 ha, med lie, men nu har tyvärr även slåttern upphört. Träd- och buskskiktet består av gran, klibbal och björk. Vegetationstyperna är frisk- och fuktäng. Floran är ogödslad och innehåller flera hävdgynnade arter. Borsttistel, smörbollor, ormrot, revfibbla, svinrot, ängsvädd, rödklint, prästkrage är ganska vanliga. I fåtal finns Jungfru Marie nycklar, gullviva och darrgräs.

Hävd

Blandlövhagen är måttligt betad av hästar. Bäckravinen saknar tyvärr hävd.

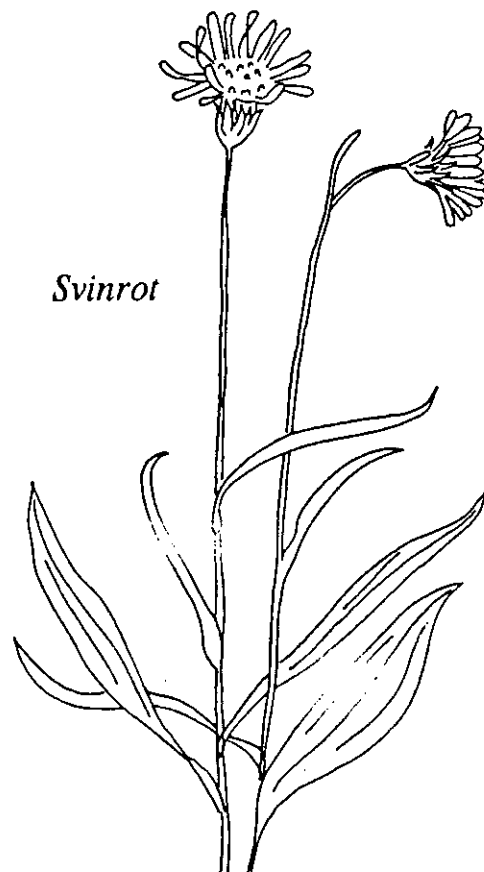
Tidigare inventeringar

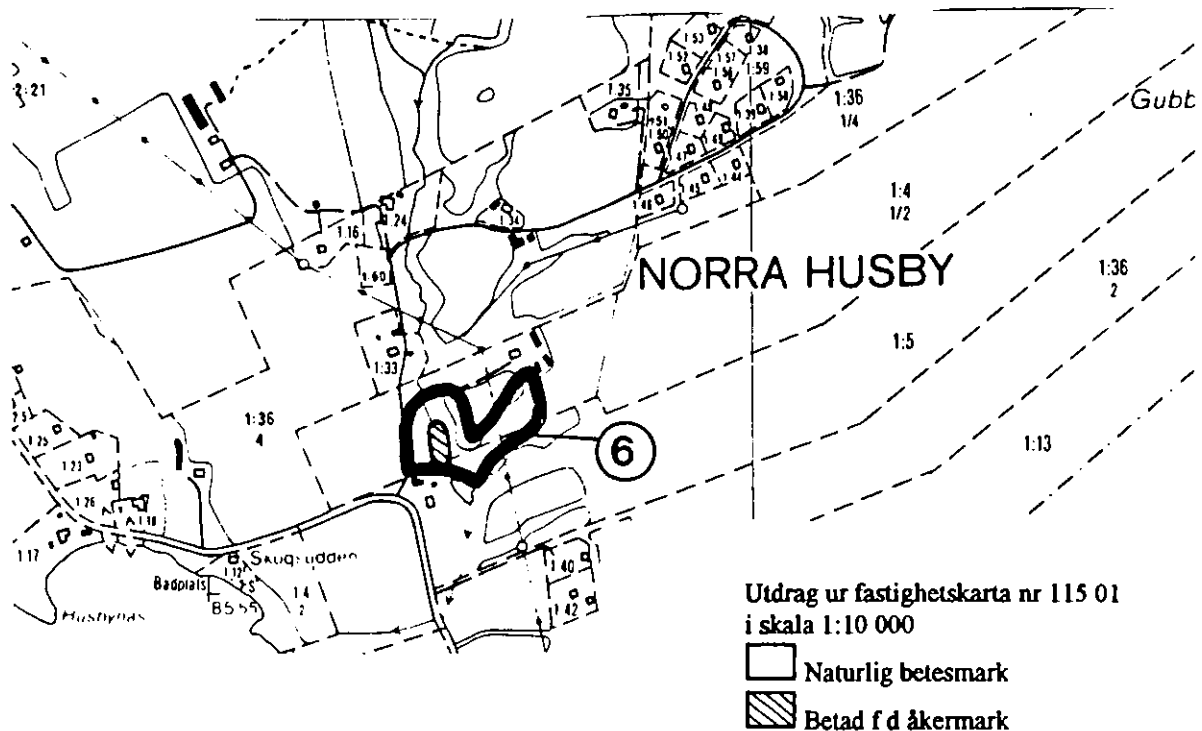
Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:64
Översiktlig naturinventering i Nora kommun, 39
Riksintresse NT 31

Bedömning

Den hävdgynnade floran är relativt värdefull i bäckravinen, men om den ska bevaras måste hävden återupptas. Blandlövhagen är ur botanisk synpunkt inte lika intressant, även om den innehåller rester av en hävdgynnad flora.

Klass 3

84:6 NORRA HUSBY

Nora SN
Topoblad: 1151

Invent. datum: 90.06.14
Koord. 66034/14575 11F0B3C4F

Norra Husby är beläget i ett öppet kulturlandskap vid Norasjöns nordöstra del.

Beskrivning

I en bäckravin med branta slänter betas en 0,6 ha stor björkhage. Förutom björk växer tall, gran och sälg i trädskiktet. Buskskiktet består av en, gran och lite lövsly. Floran är svagt till tydligt gödselpåverkad på ca hälften av arealen. Friskäng och fuktäng av tuvtäteltyp bildar fältskikt och längs vattnet dominerar skogssäv. De hävdgynnade växterna är få. Vårbrodd och prästkrage är vanliga och ängsfryle förekommer fläckvis. I mindre mängd finns bockrot, darrgräs, gullviva, gökärt, jungfrulin, mandelblomma, skogsklöver och svinrot.

Hävd

Hagen betas av får och hävden är god till måttlig.

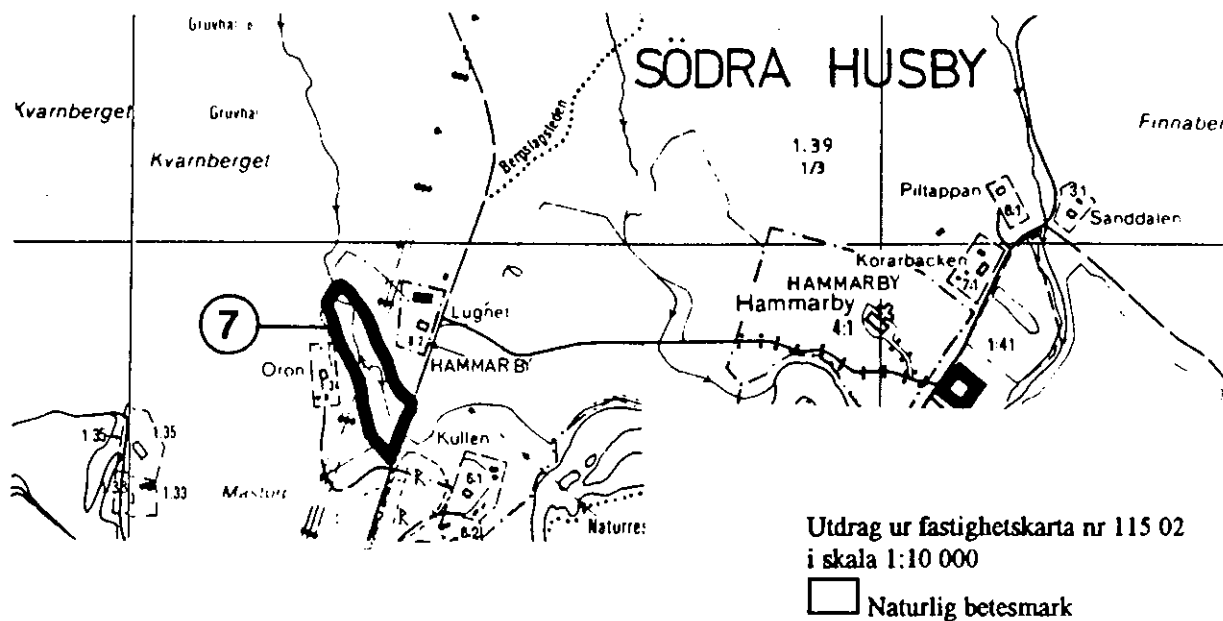
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt 84:58
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 43

Bedömning

Hagen är liten och delvis gödselpåverkad. På den opåverkade delen finns dock en flora med flera hävdgynnade arter, även om individantalet för de flesta förekommande arterna är litet.

Klass 3

84:7 LUGNET

Nora SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.06.14
Koord. 66018/14603 11F0C1A8D

Lugnet är en liten gård, belägen intill Hammarbyån i ett gammalt kulturlandskap med åker, igenväxande hagmarker och kulturhistoriska lämningar av hyttor.

Beskrivning

Mycket av den naturliga fodermarken har redan växt igen, men i en bäckravin mellan ett par små åkrar finns en blandlövhage. Hagen är bara 0,8 ha stor och på väg att växa igen. Trädskiktet är relativt glesst och består av björk, hägg, asp och ask. Nypon, druvfläder och gråvide växer i buskskiktet som dock domineras av klubbalsly. Några små ytor i slänten verkar gödselpåverkade, men annars syns inga tecken av påverkan eller ingrepp. Friskäng av rödventyp dominerar fältskiktet som även består av fuktäng av tuvtäteltyp och mindre partier med torräng av färsvingeltyp. Flera slåtter- och betesgynnade arter förekommer. Gökärt, vårbrodd och ängsvädd finns i riklig mängd. Bitvis är även jungfrulin, ormrot och svinrot talrika. Vanliga är prästkrage, darrgräs och skogsklöver medan stagg, stor blåklocka och ängsfryle finns i litet antal.

Hävd

Hagen betas måttligt till svagt.

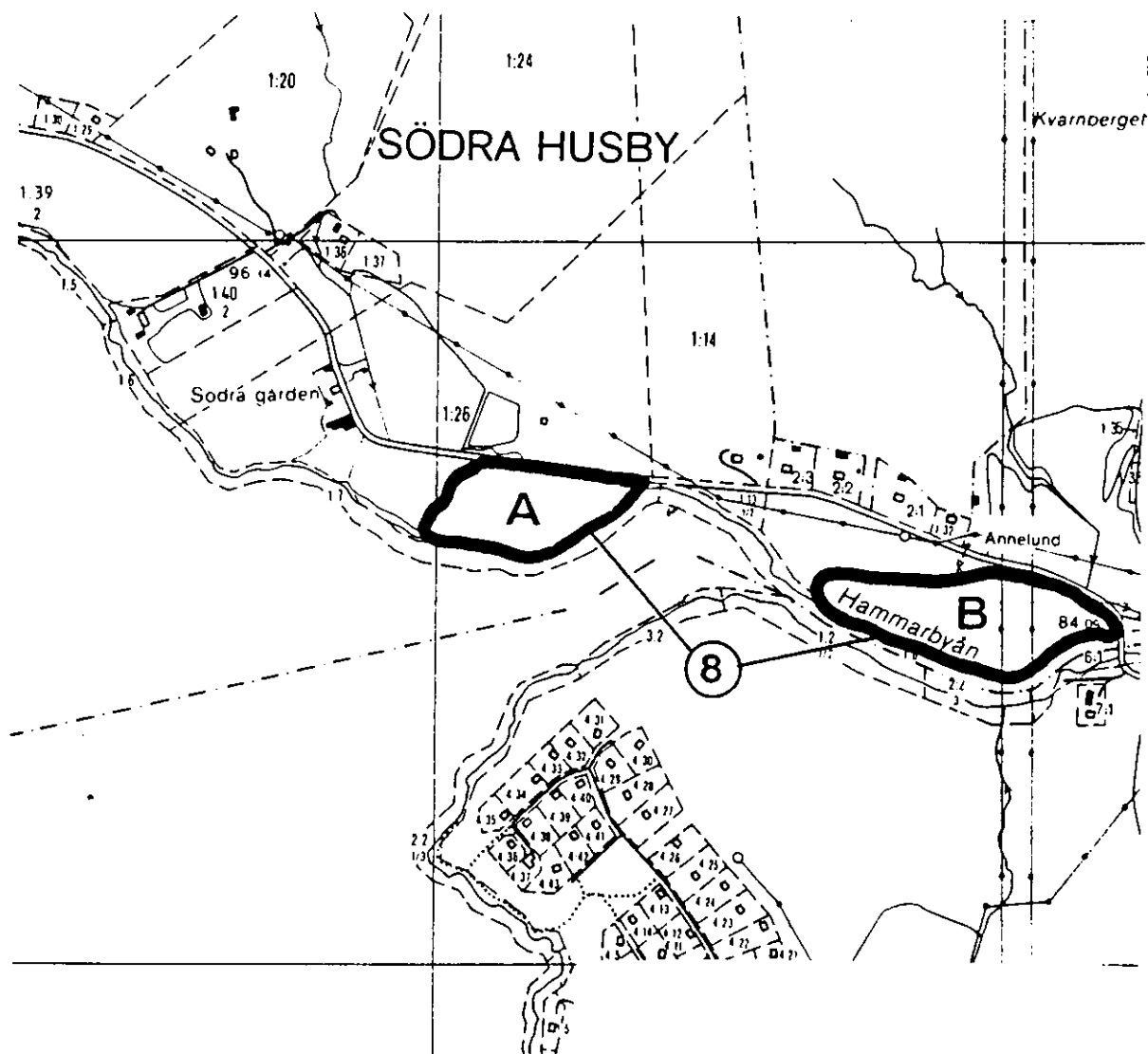
Tidigare inventeringar

Naturvårdsinventering av Järleområdet, 15

Bedömning

En fin bäckravin med flera värdefulla hävdgynnade arter, men tyvärr är betet alltför svagt.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 01
i skala 1:10 000

Naturlig betesmark

84:8 SÖDRA HUSBY

Nora SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.06.14
Koord. (A) 66016/14591 11F0B1E6B
(B) 66015/14596 11F0B1E5G

Ett smalt område mellan Norasjön och landsvägen vid sjöns nordöstra del utgörs av åker och betesmark. På andra sidan vägen växer barrskog.

Beskrivning

Vid Norasjöns utlopp i Hammarbyån betas 2,5 ha strandäng (A). Längs vägen i norr växer en ridå av klibbal och i sydväst en liten klubbalsdunge. I övrigt saknas träd. I buskskiktet, som i västra delen är mycket lågväxt samt glesare än i östra delen, växer jolster och klibbal. I sydost finns en hel del pors och slyet står där tätare än i övrigt. Fältskiktet är troligen ogödslat och består av fuktäng av gräs-lågstarttyp, högstarttyp och små ytor med tuvtäteltyp. Stagg och ormröt är hävdgynnade växter som förekommer relativt sparsamt.

Öster ut och längs Hammarbyån finns en igenväxande hage, ca 3,7 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark (B). I de centrala delarna står unga träd och sly så tätt att det knappt går att ta sig fram, men även lite större öppna områden förekommer. Träd- och buskskikt bildas av gran, björk, asp, rönn, gråal och jolster. I fältskiktet förekommer bl a friskäng av rödventyp samt fuktäng av tuvtåtel- och gräs-lågstartyp. Närmast ån växer pors. Marken är troligtvis inte gödselpåverkad men de hävdgynnade arterna är få. Vanlig är ängsvädd och något mindre vanlig är ormrot, vårbrodd och harstarr. I enstaka exemplar finns darrgräs, svinrot, revfibbla, gökärt, prästkrage och smörbollor.

Hävd

Båda områdena betas av nötkreatur och strandängen (A) är välhävdad. Den östra hagen (B) är däremot dåligt betad.

Tidigare inventeringar

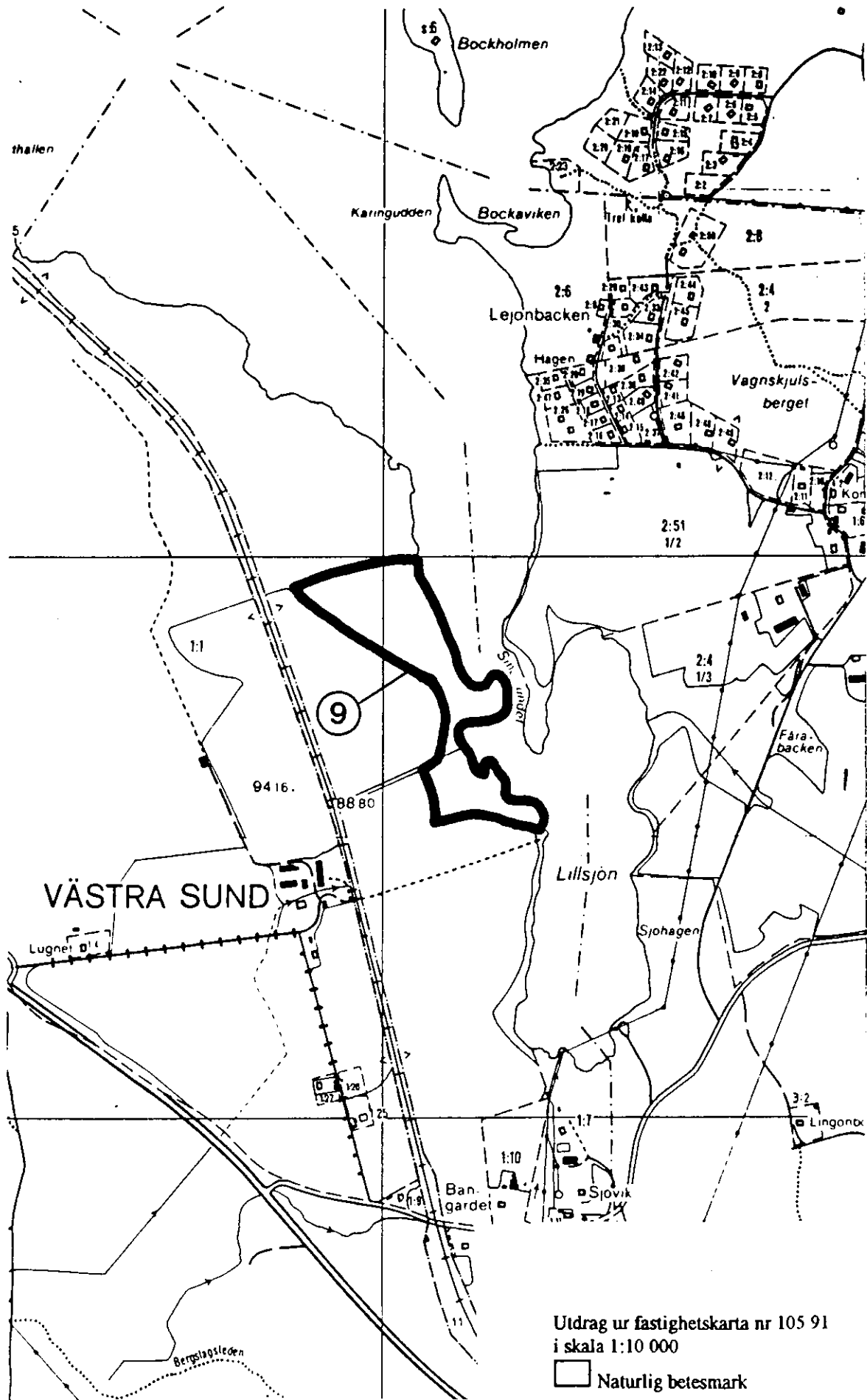
Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:56 och 84:57
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 45 och 47a
Naturvårdsinventering av Järleområdet, 13
Hagmarker i Örebro län, N 3

Bedömning

Den välbetade strandängen (A) är av lokal betydelse för ett relativt rikt fågelliv. Enligt tidigare inventeringar är detta den enda kända lokalen för korsslamkrypa i Västmanland. Floran innehåller några få värdefulla hävdgynnade arter som t ex svinrot och smörbollor. Betesmarken är även ett fint inslag i landskapsbilden.

Klass 2 (A)

Klass 4 (B)

84:9 VÄSTRA SUND

Nora SN
Topblad: 1053

Invent. datum: 90.06.14
Koord. 65978/14580 10F9B2D8A

Gården Västra Sund ligger vid den näringsrika sjön Lillsjön, som omges av ett öppet odlingslandskap.

Beskrivning

Lillsjön är belägen söder om Norasjön och är skild från denna endast genom ett smalt sund. Vid Norasjöns sydvästra och Lillsjöns nordvästra del betas ca 3 ha strandäng och 2 ha öppen hagmark. Trädskiktet är mycket glest och består av enstaka klibbal samt en liten dunge med björk och asp. I buskskiktet, som också är glest, växer enstaka klibbal, gråvide och mycket små jolsterplantor. Ytterst mot det öppna vattnet växer en zon med säv och innanför den förekommer sjöfräken. På udden i sundet växer mycket pors. Strandängen är inte gödselpåverkad. Vegetationstypen varierar där mellan fuktäng av högstarttyp och kärrkavlevariant av högstartfuktäng. Här och var växer stora bestånd av vattenklöver och skogssäv. Mot åkermarken övergår strandängen till öppen hagmark, där dominerar fuktäng av tuvtåteltyp, vilken brukar gödslas regelbundet. Harstarr, ormrot, prästkrage och ängsklocka är hävdgynnade arter som finns i litet antal eller bara i enstaka exemplar på denna del.

Hävd

Området betas av nötkreatur och den torrare delen är välbetad, medan den fuktigare delen är måttligt till välhävdad.

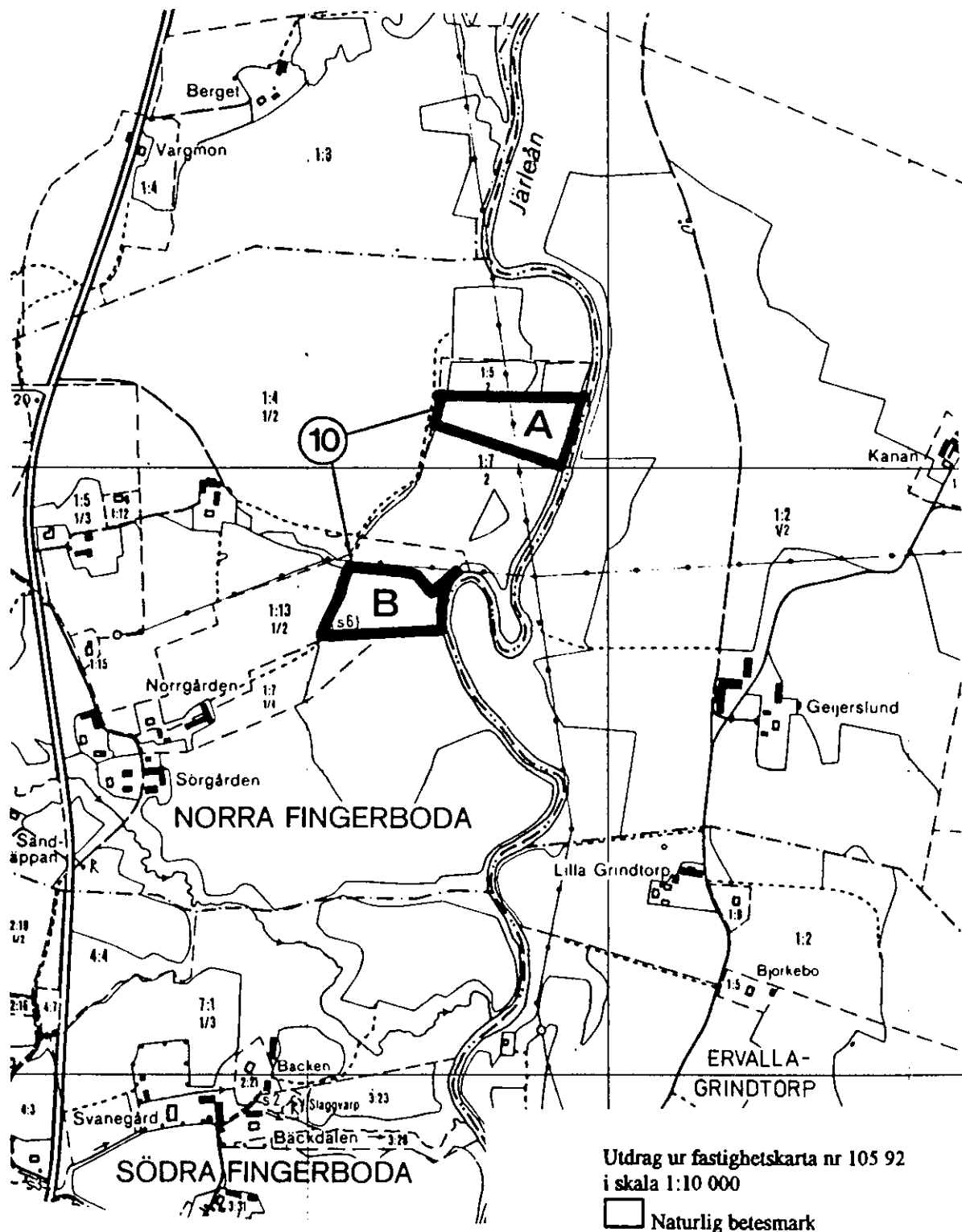
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:51
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 51
Madmarker i Örebro län, N 4

Bedömning

Betesmarken är av betydelse för landskapsbilden och fågellivet är enligt tidigare inventeringar relativt rikt. Hävdade strandängar är dessutom en alltmer ovanlig naturtyp.

Klass 3

84:10 NORRA FINGERBODA

Nora SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 90.06.15
Koord.(A) 65970/14628 10F9C2C0I
(B) 65967/14626 10F9C1C7G

Norra Fingerboda ligger väster om Järleån. Stranden är i huvudsak uppbyggd av svämsediment och landskapet består omväxlande av åker, betesmark och skogsdungar.

Beskrivning

I norr betas 2 ha öppen hagmark (A) som sluttar svagt ner mot ån i öster. Träd- och buskskiktet har en täckningsgrad på ca 25 % och består främst av björk, men även av gran, asp och en. Floran är ogödslad och den dominerande vegetationstypen är friskäng av rödventyp, men örtrik friskäng och fuktäng av tuvtåteltyp förekommer också. Rikligt förekommande hävdindikatorer är gökärt och ängsvädd. Andra vanliga hävdgynnade arter är stagg, svinrot, prästkrage, harstarr, blåsuga, revfibbla och ängsvädd. Fläckvis är även smörbollor vanlig. Man kan även finna enstaka exemplar av nattviol, Jungfru Marie nycklar och ormrot.

Den södra hagen (B) är 2 ha och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Terrängen är lite mer kuperad här och sluttningen ner mot ån är brantare än i norra hagen. Björk, gran, asp, sälj och gråal bildar trädskikt vilket är tätast närmast ån. I buskskiktet växer lite sly av asp, björk, rönn och sälj samt hallon. Floran är opåverkad och fältskiktet består av örtrik friskäng, friskäng av rödventyp, torräng av fårsvingeltyp och små ytor med fuktäng av högörstyp nere vid ån. Här och var växer mycket örnbräken och i södra slänten finns ett stort bestånd av majbräken. Hävdgynnade arter som förekommer i riklig mängd är stor blåklocka, gökärt, blekstarr och vårbrodd. Vanliga är också harstarr, stagg, ängsvädd och bockrot. Smörbollor, ormrot och slättergubbe finns fläckvis i större mängd. I fåtal iaktogs bl a svinrot, mandelblomma och nattviol.

Hävd

Den norra hagen (A) är välbetad. Betet i den södra hagen (B) var 1990 tillfälligt nedlagt p g a vägbygge intill.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro Län, 84:48
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 48 b

Bedömning

Hagarna är ogödslade och hyser en värdefull hävdgynnad flora. Detta är en av länets nordligaste lokaler för slättergubbe. Hagarna är dessutom av intresse för landskapsbilden.

Klass 3

Beskrivning

I en brant sluttning vid Hemtjämnens östra sida betas ca 2,5 ha björkhage (A). Björk dominerar, men i buskskiktet växer även en, blåtry och klubbalsly. Vegetationstyperna fårsvingeltorräng, friskäng av rödventyp samt fuktäng av tuvtåteltyp och gräs-lågstartyp bildar bitvis ett mosaik-
artat fältskikt. Den opåverkade floran innehåller flera värdefulla växter bundna till ogödslad
slätter- och betesmark. I riklig mängd förekommer ängsskallra, stagg, gökärt och ormrot.
Andra vanliga hävdgynnade arter är borsttistel, darrgräs, jungfrulin, prästkrage, smörbollor,
svinrot, vårbrodd, Jungfru Marie nycklar och ängsvädd, medan nattviol finns i enstaka exemp-
lar.

På Hemtjämnens västra strand betas 2,3 ha öppen hagmark (B). Trädskiktet består av spridda
björkar och enstaka rönn, alm och asp. Buskar saknas. Floran visar inga tydliga tecken på
gödsling eller annan påverkan, men innehåller dock få slätter- och betesgynnade arter. Nämnas
kan liten blåklocka, gökärt, vårbrodd och harstarr.

Längre väster ut har 0,4 ha igenväxt hagmark (C) röjts och betet har återupptagits. Några
björkar, enstaka aspar och enbuskar har lämnats. Hävdgynnade arter saknas.

Hävd

Hagmarken betas av får och är i huvudsak välhävdad, endast bitvis är betet måttligt. Intil-
liggande små f d åkrar ingår i det betade området.

Kulturvärden

I hagmarken finns en del odlingsrösen.

Tidigare inventeringar

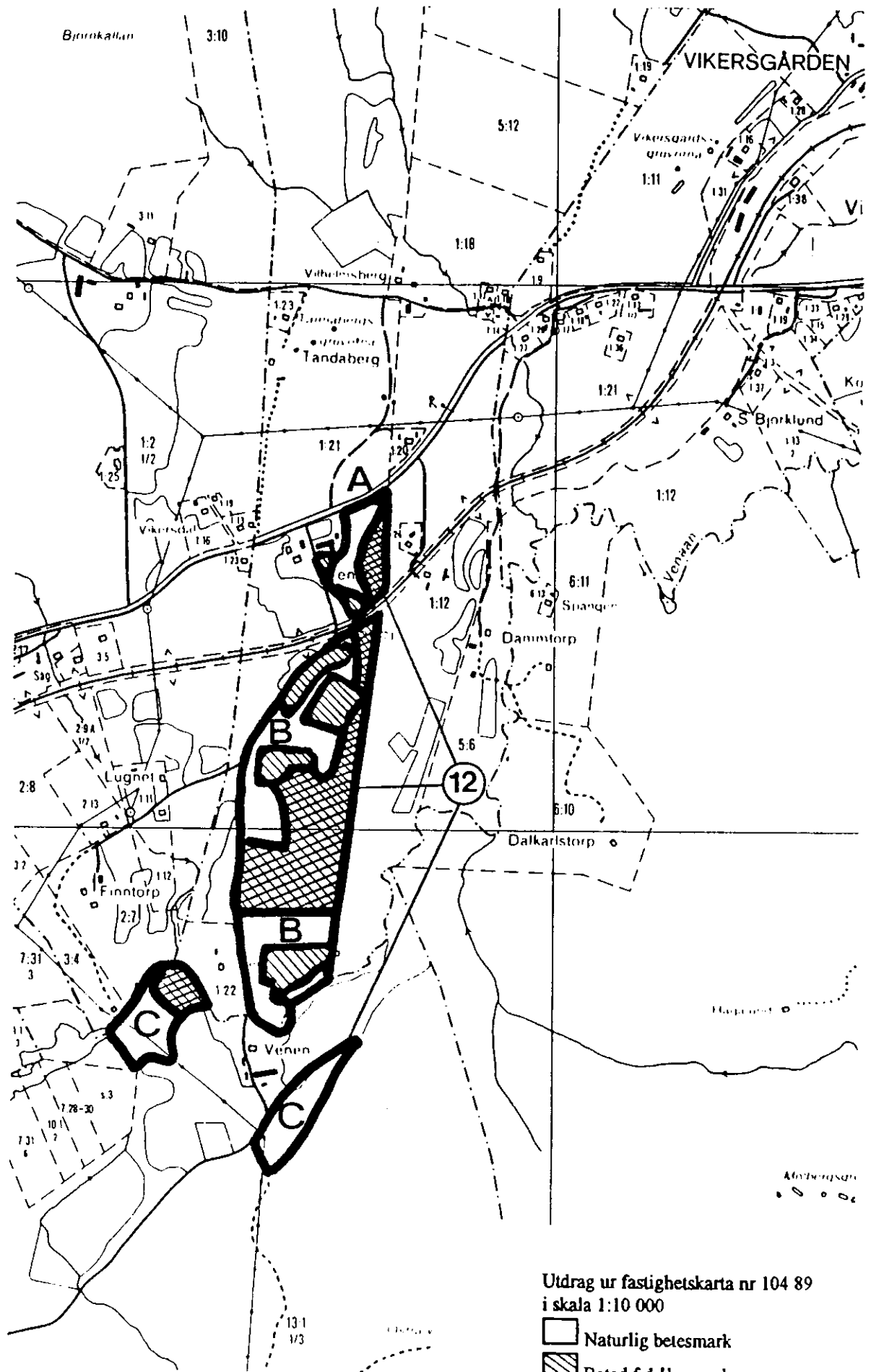
Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:34
Översiktlig naturvårdsinventering av Nora kommun, 19
Hagmarker i Örebro län, N 6
Riksintresse: K 34

Bedömning

Floran i hage (A) innehåller flera värdefulla arter, te x stagg, svinrot, smörbollor och darrgräs,
som tyder på ogödslad och långvarigt hävdad mark. Hagen är dessutom vacker. De andra ha-
garna saknar botaniskt värde, men är av betydelse för landskapsbilden.

Klass 2 (A)

Klass 4 (B) och (C)

Utdrag ur fastighetskarta nr 104 89
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark
- Betad skog

84:12 VENEN

Vikers SN
Topoblad: 1044

Invent.datum: 90.06.27
Koord. (A,B) 65930/14455 10E8J3A0F
(C) 65926/14452 10E8J2A6C
(C) 65924/14455 10E8J2A4F

Landskapet runt Venen är ett småskaligt odlingslandskap med omväxlande öppna åkrar, hagmarker och skogspartier.

Beskrivning

Området norr om järnvägen består mest av betad granskog, men längs skogskanten finns ca 0,4 ha öppen hagmark (A). I gränzonen till skogen växer gran, tall, björk, asp, lärk och lönn samt lite sly. Floran är inte gödselpåverkad. I den örtrika friskängen och fårsvingeltorrängen växer flera slätter- och betesgynnade arter. Darrgräs, jungfrulin och gullviva finns det gott om. Tämmligen vanliga är svinrot, gökärt, stor blåklocka och ängsvädd. I enstaka exemplar förekommer bl a brudbröd, slätterfibbla, smörbollor och brudsporre.

Söder om järnvägen betas ett stort område (B) som sträcker sig ända ner till Venaån i söder och innefattar 4,4 ha öppen hagmark, ca 2 ha f d åkermark samt ca 4,5 ha skog. Terrängen är i stort sett flack men marken är bitvis mycket tuvig och ojämn. Mycket sten och småblock förekommer i hela hagen. Endast några få enstaka granar och björkar, samt en liten talldunge längst i söder bildar trädskikt. Bland buskarna är det blåtry och en som dominerar, men även gråvide, jolster, gran och björk förekommer. Dominerande vegetationstyper är örtrik friskäng och fuktäng av högörttyp, men torrare delar med fårsvingeltorräng finns också. Marken har inte gödslats och även här är den hävdgynnade florans rik. I riklig mängd finns stor blåklocka, borsttistel, darrgräs, gullviva, gökärt, ormrot, prästkrage, jungfrulin och ängsvädd. Fläckvis finns det gott om svinrot, rödkämpor och smörbollor. I enstaka exemplar finns orkidéerna nattviol, tvåblad och en obestämd art av *Dactylorhiza*-släktet.

Söder om Vena ån ligger ytterligare en gård med namnet Venen. Här betas ca 2 ha öppen hagmark (C), uppdelad på två skilda hagar. I östra hagen består träd- och buskskiktet av en dunge i det nordöstra hörnet. Främst björk, men även tall, asp, jolster, gråal och hägg resp lövsly förekommer. Fuktäng av tuvtäteltyp är den dominerande vegetationstypen, men även friskäng av rödventyp och små ytor fårsvingeltorräng i samband med stenblock förekommer. Spår av gödselpåverkan finns ej. De hävdgynnade växterna är dock färre här än i norra Venen. Rikligt förekommande är stagg, liten blåklocka och vårbrodd. Tämmligen vanliga är darrgräs, harstarr, ormrot och prästkrage. Ängsfryle och revfibbla finns i fåtal. I västra hagen växer tall, björk och gran samt sly. Här är marken torrare och fältskiktet bildas av friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. Tydliga spår av gödselpåverkan syns inte men de hävdgynnade växterna är få. I litet antal finns liten blåklocka, bockrot, harstarr, stor blåklocka, vårbrodd och prästkrage.

Hävd

Både hagmark och intilliggande åkrar är välbetade. Även angränsande skog betas. Område (A) och (B) betas av nötkreatur, område (C) av får.

Kulturvärden

En nedsjunken gammal stengärdesgård finns i hagmarken söder om järnvägen (B). Odlingsrösen och stengärdesgård finns i hagmarken söder om Venaån (C).

Tidigare inventeringar

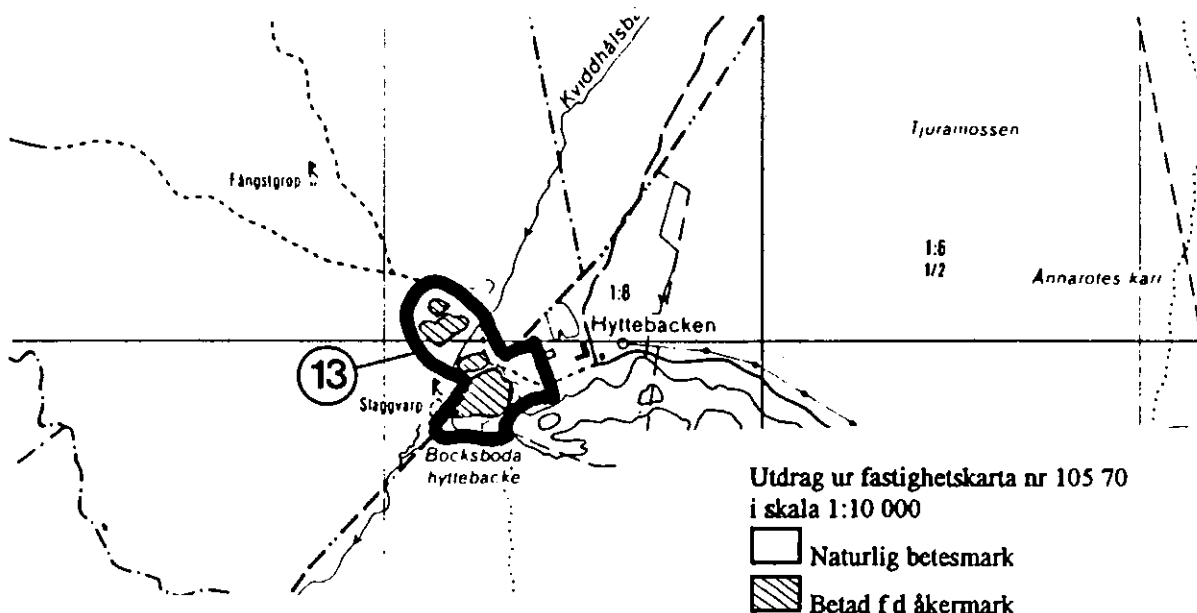
Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:14
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 13
Naturvårdsinventering av Älvhytteområdet, 1
Hagmarker i Örebro län, N 7
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 1
Riksintresse: 30

Bedömning

Odlingslandskapet är av äldre typ och den välhävdade hagmarken är ogödslad. Den slåtter- och betesgynnade floran är framförallt i norra Venen värdefull p g a sin artrikedom.

Klass 2 (A) och (B)

Klass 3 (C)

84:13 HYTTEBACKEN

Vikers och Kils SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 90.06.26
Koord. 65879/14516 10F7A2B9G

I Kilsbergens skogsbygd och på gräsen mellan Örebro och Nora kommun ligger den lilla gården Hyttebacken. På gården finns lämningar av Bocksboda hyttan som en gång låg här.

Beskrivning

Gården är ensligt belägen och helt omgiven av skog. Här hävdas några små åkertegar och ca 1 ha gammal slåttermark som i huvudsak är av typen annan öppen äng. Genom den småkuperade ängen rinner en liten bäck. I det glesa träd- och buskskiktet växer björk, hägg, gran och en. De olika vegetationstyperna som förekommer är örtrik friskäng, friskäng av rödventyp och fuktäng av gräs-lågstartyp. Borsttistel, darrgräs, gökärt, jungfrulin, ormröt, prästkrage, vårbrodd, stagg och blekstarr är slåttergynnade arter som förekommer rikligt. Ängsvädd, ängskallra och bockrot är andra hävdgynnade arter som är ganska vanliga. Kattfot är på ett mindre område ganska talrik. I enstaka exemplar förekommer revfibbla, svinrot och Jungfru Marie nycklar.

Hävd

Hävden sker genom årlig slåtter och såväl äng som åkermark är välhävdad.

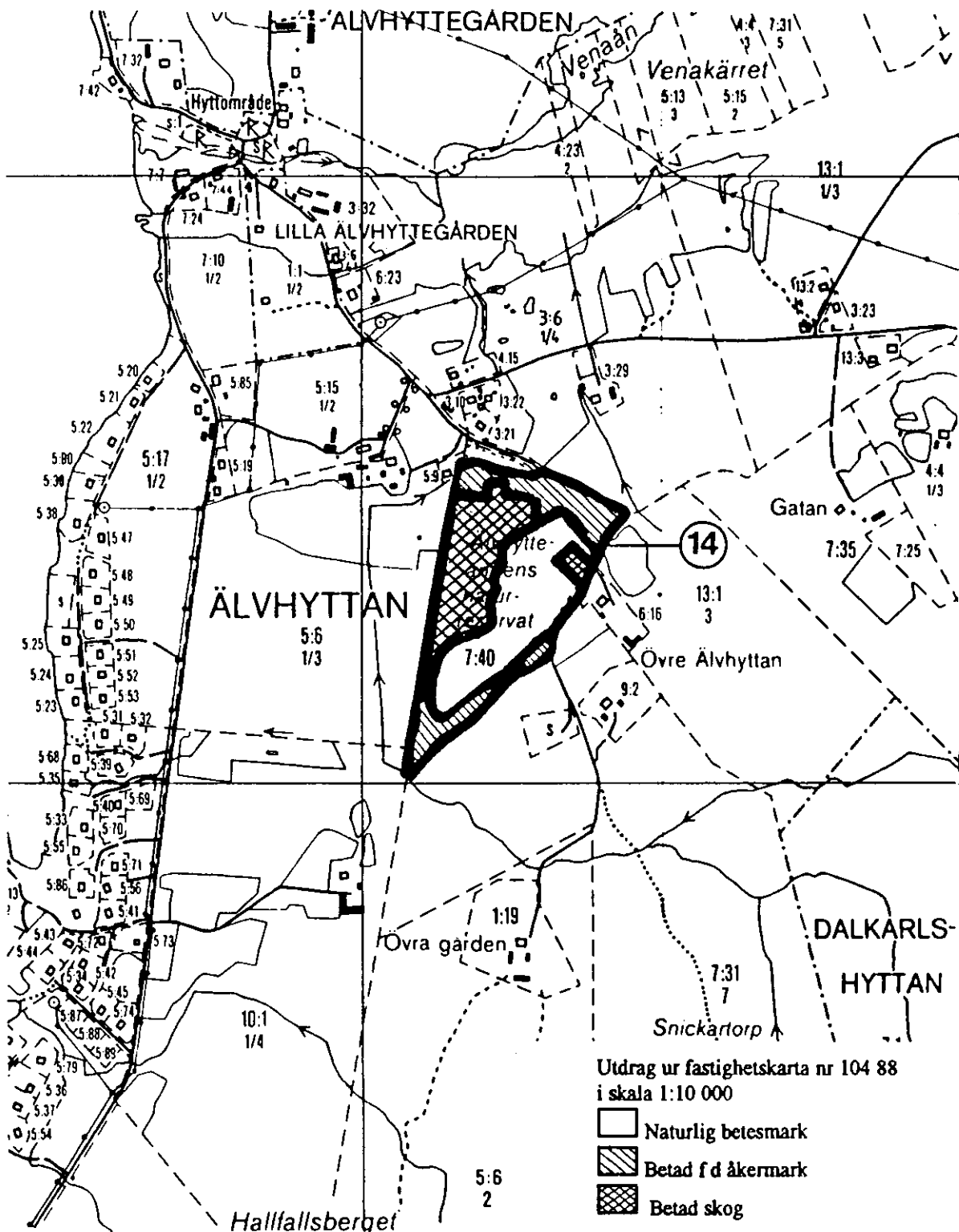
Kulturvärden

Stengärdesgård och odlingsrösen finns bevarade. Intill de små åkertegarna finns hässjöstörrar.

Bedömning

Det lilla småskaliga jordbruket av äldre typ är väl värt att bevara. Den vackra fodermarken har en värdefull flora med flera slåtter- och betesgynnade arter. Hävden är god och sker genom slåtter, vilket numera är ovanligt.

Klass 2

84:14 NATURRESERVATET ÄLVHYTTEÄNGEN

Vikers SN
Topoblad: 1044

Invent.datum. 90.06.26
Koord. 65913/14442 10E811E3C

Älvhytteområdet utgörs av ett gammalt kulturlandskap, bebott redan under medeltiden. Landskapet är omväxlande med åker, äng, hagmark och skogspartier.

Beskrivning

I reservatet ingår ca 4,5 ha träd- och buskbärande äng med öppna slåtterytor och lövträdsdungar. Björk är det vanligaste trädslaget men ask, rönn, lönn, asp, lind och alm förekommer också. Buskskiktet domineras av blåtry, med inslag av en, nypon och lite lövsly. Marken är kalkrik och på översilade delar förekommer fuktängar och på torrare mark friskängar. Örtrik friskäng är den dominerande vegetationstypen i norra delarna och söder ut är fuktäng av högörttyp vanligast. Dessutom finns fuktäng av kalktyp och friskäng av svinrottyp, som tillsammans med den örtrika friskängen bitvis bildar en mosaik. Floran är opåverkad och artrik. Många slåtter- och betesgynnade växter förekommer. Borsttistel, slåtterfibbla, darrgräs, jungfrulin, ormröt, prästkrage, smörboll, svinrot, ängsskallra och ängsvädd finns det gott om. Även gullviva och tvåblad är ganska vanliga. Dessutom finns bl a majviva, vildlin, slåtterblomma, blekstarr, hårstarr, loppstarr, svinrot, stagg, brudsporre, ängsnycklar och nattviol i något mindre mängd. Vid tidigare inventeringar har även de hävdgynnade arterna klasefibbla, kattfot, knägräs och dvärglummet iakttagits.

Hävd

Området har sedan lång tid tillbaka använts till slåtter men har också tidvis betats. Enligt skötselplanen slås nu ängen årligen i augusti och buskar samt sly runt träden tas bort vart femte år.

Kulturvärden

Ängen och de f d åkrarna runt om är rester av ett gammalt kulturlandskap som förr var vanligt i Bergslagen. Stengärdesgård och några odlingsrösen finns bevarade.

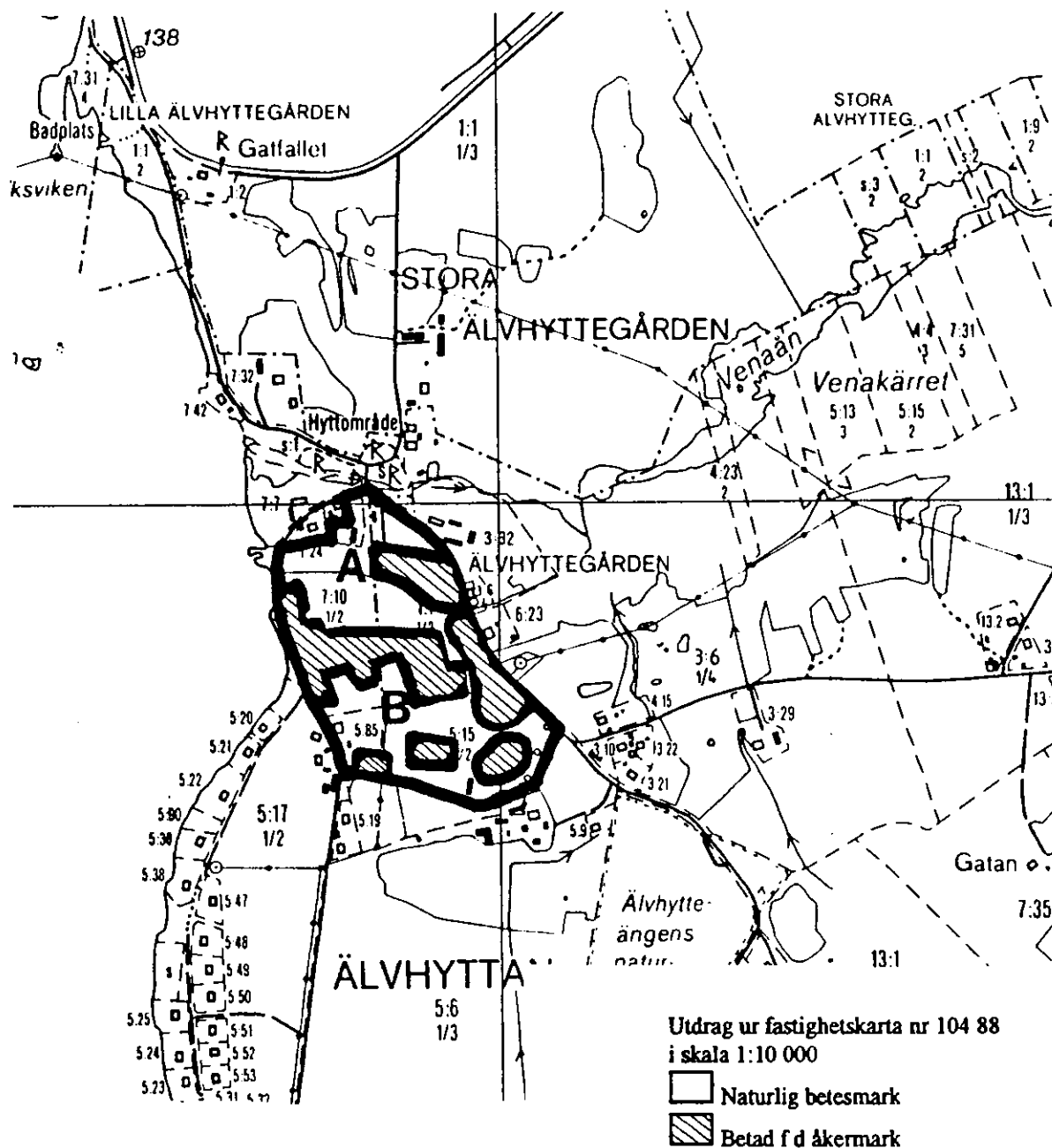
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, T 130
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 9
Naturvårdsinventering av Älvhytteområdet, 5
Hagmarker i Örebro län, N 8
Riksintresse: NT 30

Bedömning

Detta är en av de ytterst få ängarna i norra delen av länet som än i dag hävdas genom slåtter. Genom den långvariga slåttern och tack vare den kalkrika berggrunden är florans artrik och innehåller många värdefulla arter.

Klass 1

84:15 ÄLVHYTTAN

Vikers SN
Topoblad: 1044

Invent.datum: 90.06.26
Koord. 65917/14438 10E811C7I

Vid nordöstra stranden av sjön Älvtången ligger Älvhyttans by i ett gammalt kulturlandskap, med omväxlande åker- och betesmark, gammal bebyggelse och små skogspartier.

Beskrivning

Norra hagen är 3,1 ha stor och av typen annan träd- och buskbärande hagmark (A). Den västra delen är relativt öppen medan den östra är fuktigare med ett tätare träd- och buskskikt. I trädskiktet växer gran, björk, tall och hägg.

En och lövsly bildar buskskikt. I fältskiktet förekommer torräng av fårsvingeltyp, friskäng av rödventyp, örtrik friskäng och fuktäng av tuvtåteltyp. Darrgräs, gullviva, prästkrage, rödkämpar och vårbrodd är slåtter- och betesgynnade arter som förekommer i stort antal. I något mindre mängd finns gökärt, bockrot och stagg. Ormrot, stor blåklocka, svinrot, smörbollor och ängsfryle förekommer i enstaka exemplar.

Betesmarken i södra delen av byn är en ganska sluten och 3 ha stor björkhage (B). Träd- och buskskiktet har en täckningsgrad bortåt 75% och består förutom av björk även av tall, gran, klibbal och ask resp en och gran. Fuktäng av tuvtåteltyp dominerar fältskiktet, men fuktäng av högörttyp och friskäng av rödventyp finns också. De hävdgynnade arterna är färre här än i den norra hagen. Vanliga är darrgräs och harstarr. Prästkrage, vårbrodd, ormrot och ängsvädd är ganska vanliga medan stagg, gökärt och Jungfru Marie nycklar bara finns i enstaka exemplar.

Hävd

Ursprungligen är detta gammal slåttermark men på senare tid har den betats av nötkreatur och numera av får. I den norra hagen är all lite torrare mark välbetad medan de fuktigare delarna endast är svagt betade. Bitvis har mycket sly fått växa upp. Ungefär hälften av den södra hagen är väl till måttligt betad, resten (främst de fuktiga delarna) är svagt betade.

Kulturvärden

Det småbrutna odlingslandskapet har hävdats sedan lång tid tillbaka och åkermarkens utbredning har i stort sett inte ändrats under drygt hundra år. I betesmarken finns odlingsrösen och stengärdesgård. I byn finns även många rester från den långvariga gruv- och hyttaneringen.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 84:10
Översiktlig naturinventering av Nora kommun, 10
Naturvårdsinventering av Älvhytteområdet, 3
Hagmarker i Örebro län, N 8
Preliminära studier av jordtungor i Sverige, 2
Riksintresse: NT 30

Bedömning

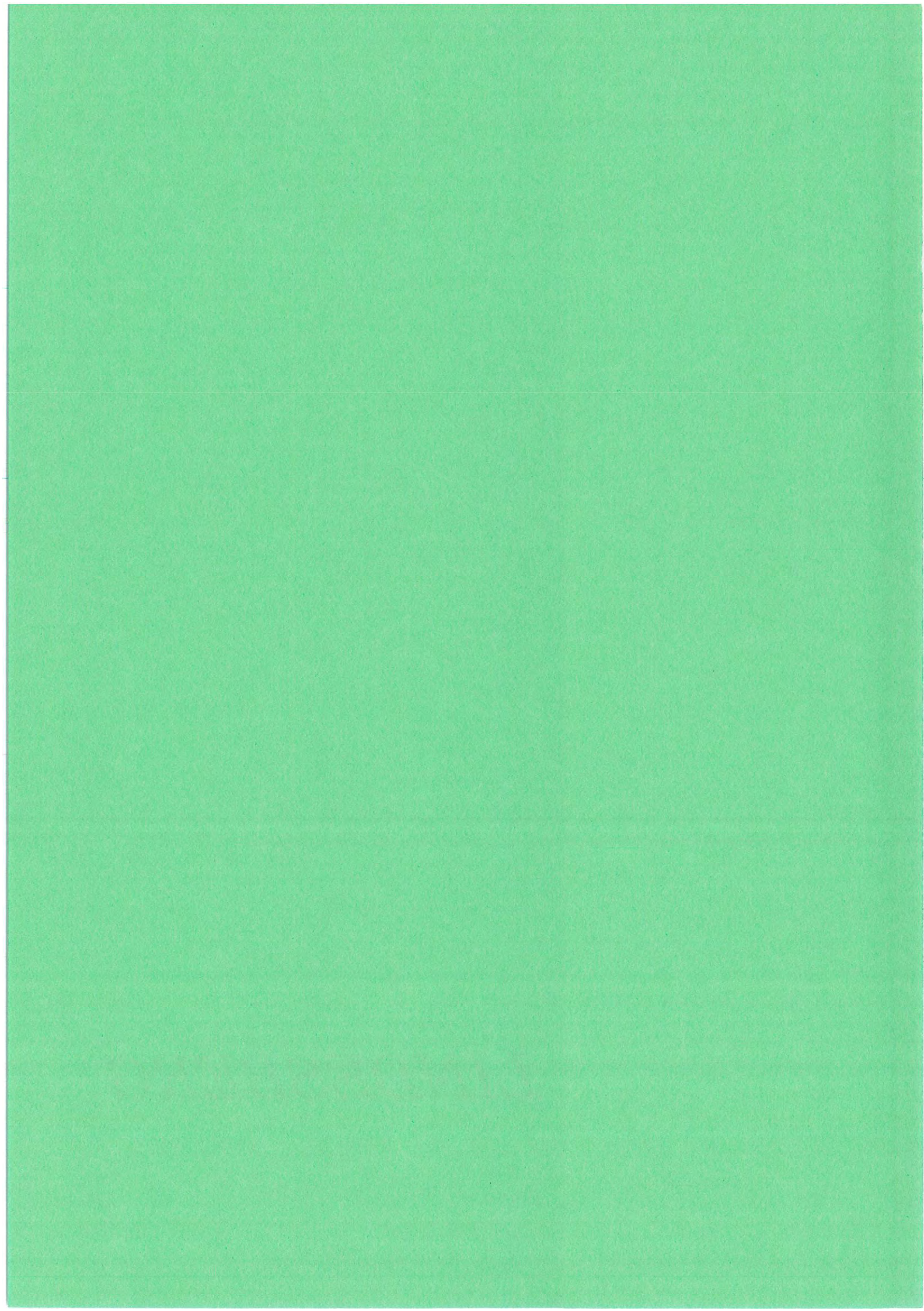
Det gamla kulturlandskapet är mycket vackert. Tyvärr har hävden varit för svag och delar av hagmarken har börjat växa igen. Fortfarande finns dock en värdefull hävdgynnad flora kvar från äldre tiders slåtter och här har åtminstone tidigare funnits flera arter av jordtungor.

Klass 2

LINDESBERG

9 LINDESBERGS KOMMUN

Större delen kännetecknas av Bergslagens starkt kuperade skogslandskap. Detta är sent koloniserat. Odlingsmarken är samlad i dalgångar och invid sjöarna, till vilka brukena och herrgårdarna har sökt sig. Kommunens södra del präglas däremot av öppna odlingslandskap av mälardalskynne, där den sedan förhistorisk tid brukade Fellingsbroslätten utgör en särskilt framträdande del. Kommunen har fem områden av riskintresse för kulturmiljövården. Tre av dem har odlingslandskapet som grundläggande värde.

Kommunen ingår i

- * *Naturgeografisk region:*
  - 26 Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen
  - 27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
  - 28 B Sydligt boreala kuperade områden
- * *Agrar kulturlandskapsregion:*
  - 12 Mälardalens odlingsbygder
  - 14 Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder
  - 15 Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder
- * *Produktionsområde:*
  - Svealands slättbygder
  - Mellersta Sveriges skogsbygder

I Lindesbergs kommun har totalt 296 ha naturlig fodermark fördelad på 47 objekt bedömts vara av intresse. I denna areal ingår ej betad skog (totalt 43 ha i anslutning till naturlig betesmark). Den betade skogen, som i de allra flesta fall ursprungligen är hagmark, kommer inte heller i fortsättningen att tas med i den statistiska redovisningen, men finns med i objektsförteckning och är nämnd i beskrivningen av objekten.

Förutom de objekt som beskrivs nedan har ytterligare omkring 150 objekt besökts, men bedömts som ointressanta. I ungefär 2/3 av dessa hade hävden upphört och områdena var mer eller mindre igenväxta. I ett fåtal fall var områdena helt eller delvis skogsplanterade. Resterande objekt hävdades men var svagt till tydligt gödselpåverkade.

FÖRDELNING MELLAN VÄRDEKLASSERNA

Här redovisas fördelningen av den naturliga fodermarken mellan värdeklasserna. Fig. 1 visar andelen areal i procent och fig. 2 visar fördelningen av arealen i ha samt antal objekt i resp värdeklass. Lindesbergs kommun saknar objekt i värdeklass 1.

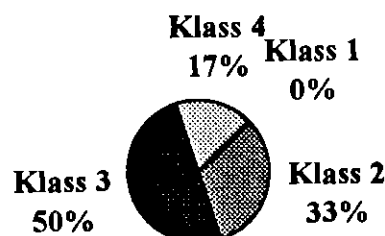

Fig. 1 Andel naturlig fodermark i Lindesbergs kommun fördelad mellan värdeklasserna

Fem objekt (85:5, 85:19, 85:28, 85:43 och 81:12) innehåller delobjekt vilka har värderats olika och därmed tillhör olika värdeklasser. När det gäller fördelningen av *antal objekt* mellan värdeklasserna (fig. 2) redovisas dessa objekt endast i en värdeklass. Vid fördelningen av *arealen* mellan värdeklasserna har däremot varje delobjekt redovisats i sin värdeklass.

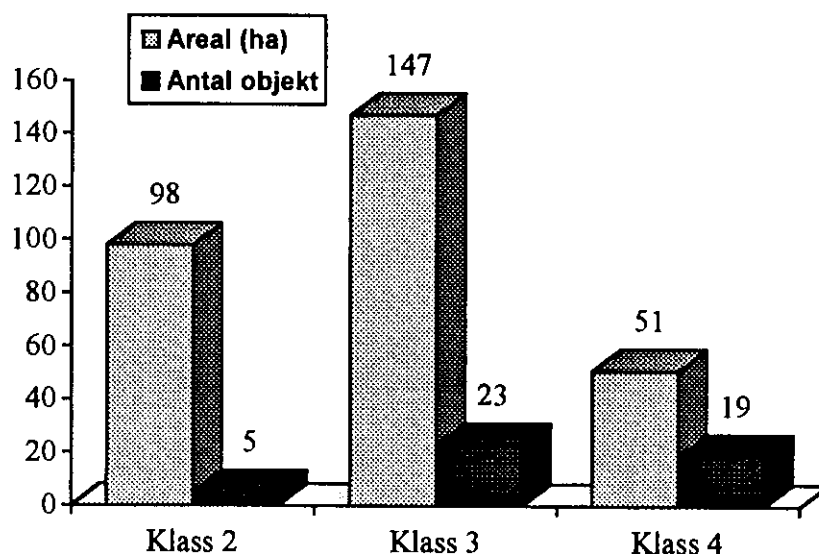

Fig. 2 Areal naturlig fodermark i Lindesbergs kommun fördelad mellan värdeklasserna och antal objekt i resp klass

FÖRDELNING MELLAN NATURTYPERNA

Av den totala arealen fodermark är 0,2 % slättermark (0,7 ha) och 99,8 % är betesmark (ca 295 ha).

I kommunen förekommer fem olika naturtyper, varav en är slättermark. Fig. 2 visar fördelning av betesmark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass. I tabell 1 redovisas i siffror fördelningen av arealen mellan de olika naturtyperna inom resp värdeklass. För definition av de olika naturtyperna se sid 5.

Slättermark har endast påträffats i ett objekt (85:1 Lilla Korslängen) där det finns 0,7 ha hävdad annan öppen äng.

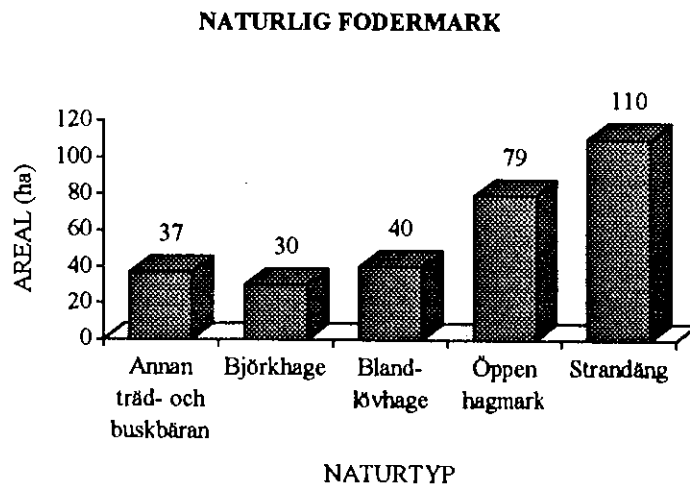

Fig. 3 Areal naturlig betesmark i Lindesbergs kommun fördelad mellan naturtyperna

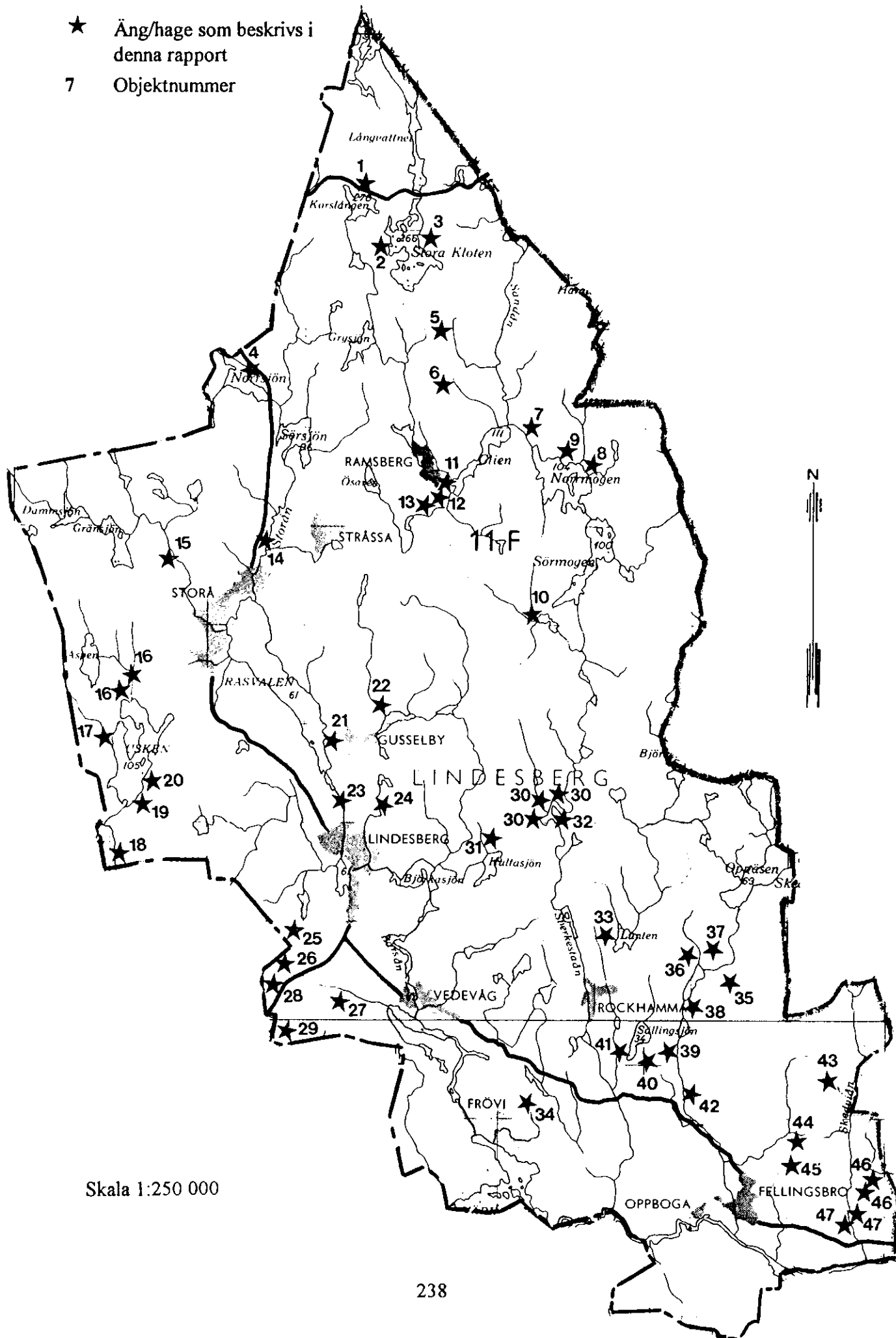
Av den totala arealen betesmark är 13 % annan träd- och buskbärande hagmark, 10 % björkhage, 14 % blandlövhage, 26 % öppen hagmark och 37 % strandäng.

<i>Naturtyp</i>	<u>Klass 2</u>		<u>Klass 3</u>		<u>Klass 4</u>	
	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>
Annan träd- och buskbärande hagm.	3,5	(4)	28,7	(19)	5	(10)
Björkhage	4,5	(5)	15,7	(11)	9,3	(18)
Blandlövhage			24,6	(17)	15,4	(30)
Öppen hagmark	15	(15)	41,8	(28)	21,7	(42)
Strandäng	74	(76)	36,2	(25)		
Annan öppen äng	0,7	(0,7)				

Tab. 1 Areal naturlig fodermark i Lindesbergs kommun fördelad mellan naturtyperna inom resp klass. Procentsiffran anger andel i resp värdeklass.

ÄNGS- OCH HAGMARKER I LINDESBERGS KOMMUN

- ★ Äng/hage som beskrivs i denna rapport
- 7 Objektnummer

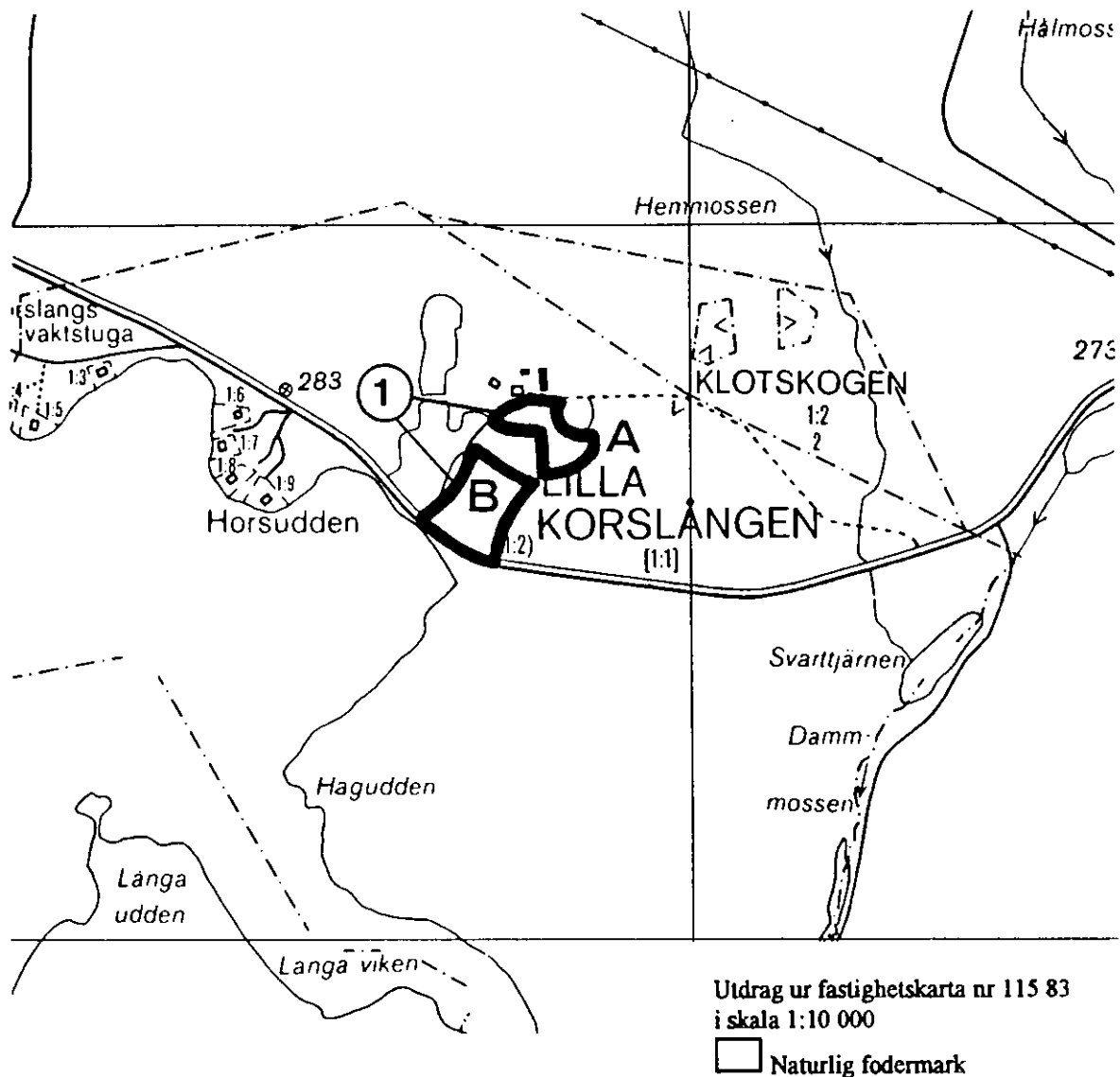
Skala 1:250 000

ÄNGS- OCH HAGMARKER I LINDESBERGS KOMMUN

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
85:1	LILLA KORSLÅNGEN	2	Annan öppen äng Björkhage	0,7 1,3
85:2	VÄSTRA KLOTEN	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	2,5
85:3	KRAVSJÖTORP	3	Björkhage Öppen hagmark	1,2 0,6
85:4	LAKABÄCKEN	4	Annan träd- och buskbärande hagmark Betad skog	1,5 2,8
85:5	NORRA ALMHÖJDEN	4 3	Öppen hagmark Öppen hagmark	2 0,5
85:6	SÖDRA ALMHÖJDEN	2	Björkhage Annan träd- och buskbärande hagmark	3,2 0,5
85:7	ÅRISPAN OCH NORRBO	3	Öppen hagmark	7,2
85:8	VÄSTRA GLIFSÅN	4	Blandlövhage	2
85:9	RÄVNÄS	3	Björkhage Öppen hagmark	4 2,7
85:10	BORN	3	Annan träd- och buskbärande hagmark Strandäng - bete	8,1 13
85:11	BÅNGTORP	4	Öppen hagmark	1
85:12	RESTA	3	Öppen hagmark	3,9
85:13	SJÖHAGEN	4	Björkhage	2
85:14	INGELSHYTTAN	4	Blandlövhage	2,6
85:15	DANSHYTTAN	4	Öppen hagmark	1,9
85:16	GARBODA OCH GARPHYTTAN	4	Björkhage Öppen hagmark Annan träd- och buskbärande hagmark Blandlövhage	2 5 1,5 4
85:17	ÖSKEBOHYTTAN	4	Blandlövhage Öppen hagmark	0,5 1,5
85:18	ÖSTRA FÄSJÖN	4	Björkhage	2
85:19	SIGGEBOHYTTAN	3 4	Blandlövhage Öppen hagmark Annan träd- och buskbärande hagmark Björkhage	5,5 1,5 2,1 0,5
85:20	SIGGEBODA	4	Björkhage Öppen hagmark	0,6 0,4
85:21	GUSSELBY	3	Strandäng - bete Betad skog Öppen hagmark	4,5 5,2 0,1
85:22	STORA FÄBODA	4	Blandlövhage	2
85:23	RAGVALDSBERG	3	Strandäng - bete	3,7

85:24 STORA HELENEBERG	4	Öppen hagmark	1
85:25 NYGÅRD	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	2
85:26 VÄSTRA HAGEN	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	1,5
85:27 PALNÅNG	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	1,5
85:28 YXE	3	Blandlövhage	5
	4	Björkhage	1
85:29 KÄPPHAGEN	3	Öppen hagmark	8,5
		Blandlövhage	2,4
		Betad skog	2
85:30 SUNDBOBYN	3	Öppen hagmark	5,6
		Strandäng - bete	7
		Betad skog	4,4
85:31 STORA BJÖRNHAMMAR	4	Öppen hagmark	0,5
85:32 GRÖNBO	3	Strandäng	3
		Öppen hagmark	0,5
		Blandlövhage	2,2
85:33 LUNTÄNGEN	3	Björkhage	10
85:34 HULT	2	Annan träd- och buskbärande hagmark	3
85:35 MON	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	2
85:36 LILJENÅS	4	Öppen hagmark	0,9
		Betad skog	0,9
85:37 ANNEBERG OCH LÖVSÅTER	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	2,5
85:38 FINNÅKERSSJÖN OCH ÖSTERHAMMARSSJÖN	2	Strandäng - bete	47
		Öppen hagmark	15
		Betad skog	12
85:39 ÖSTERHAMMAR	3	Blandlövhage	3,5
85:40 SÖRBYSJÖN	2	Strandäng -bete	27
		Öppen hagmark	2,5
85:41 KÄNÄSSJÖN	3	Strandäng - bete	5
		Betad strandskog	2
85:42 ÅBYHAMMAR	3	Öppen hagmark	5,5
		Blandlövhage	3,5
		Annan träd- och buskbärande hagmark	5,5
		Betad skog	8
85:43 BERGABY	3	Öppen hagmark	2,3
	4	Blandlövhage	2,3
85:44 SVILLINGE	4	Öppen hagmark	4
85:45 NORRSÅTTER	3	Öppen hagmark	3
85:46 NYCKELBY	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	3
		Betad skog	6
85:47 VÄSTRA OCH ÖSTRA SÖRBY	3	Blandlövhage	2,5
	4	Björkhage	1,7
		Blandlövhage	2

85:1 LILLA KORSLÅNGEN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent. datum: 90.08.13
Koord: 66416/14687 11F8D1D6H

Gården Lilla Korsslången ligger intill nordöstra delen av skogssjön med samma namn i ett höglänt och kuperat barrskogsområde.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken finns i slutningen ner mot sjön i sydväst. Högst upp i slutningen finns ca 0,7 ha slåttermark av typen annan öppen äng (A). Några enstaka björkar, rönnar och enbuskar förekommer. Friskäng av skogsnävatyp är den vanligaste vegetationstypen, dessutom finns örtrik friskäng och fuktäng (ev. av blååteltyp). Floran är opåverkad och hyser flera värdefulla slätter- och betesgynnade arter som är koncentrerade till ett mindre område. Svinrot, ormrot, gökärt och vårbrodd är talrika. Andra vanliga arter är slätterblomma, darrgräs, jungfrulin, ängsvädd, ängsskallra, stagg och prästkrage. Enstaka exemplar av orkidéer, troligen Jungfru Marie nycklar, finns och enligt uppgift ska även tvåblad förekomma.

Sydväst om (A) betas en 1,3 ha stor björkhage (B). Förutom björk som dominerar trädsiktet finns även klibbal, rönn och tall. En brakved och nypon bildar buskskikt. Den sluttande, ojämna marken är både fuktig och frisk. Vegetationstypen varierar mellan fuktäng av bl a gräslågstartyp och friskäng. Bitvis dominerar liljekonvalj fältsiktet och fläckvis förekommer ljung samt odon i större mängd. Även här innehåller den opåverkade floran flera hävdgynnade arter. Ängsvädd och vårbrodd finns i riklig mängd. Vanliga arter är ormrot, darrgräs, brudborste och gökärt. Stagg och knägräs uppträder mer fläckvis och kattfot finns i enstaka exemplar.

Enligt uppgift från länsstyrelsen i Kopparbergs län noterades vid ett besök 1987 även bl a låsbräken, fältgentiana, brudsporre och hårstarr.

Hävd

Såväl ängen som hagen har tidigare nyttjats som slåttermark. Ängen hävdas fortfarande genom slåtter och björkhagen betas av en arbetshäst. Hävden är i huvudsak måttlig. Norra delen av ängen är dock välhävdad medan mindre delar av björkhagen ärr svagt betade.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, NO 1 (Malingsbo-Klotens naturvårdsområde)
Förslag till skötselplan för odlingslandskapet inom naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten, 18
Riksintresse: F 3

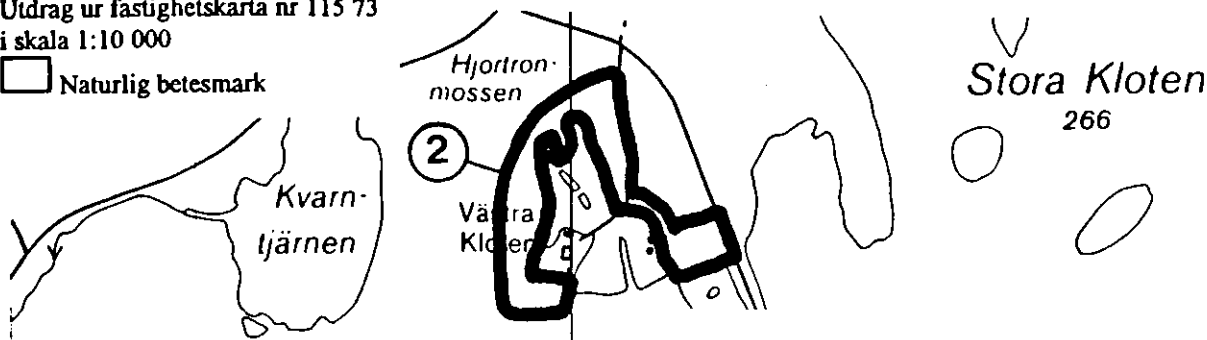
Bedömning

Ängar som fortfarande hävdas genom slåtter är i dag mycket ovanligt. Den lilla slåtterängen är även värdefull p g a sin fina flora med flera slåttergynnade arter. Mest anmärkningsvärd är slåtterblomman. Lilla Korslången med sina små åkrar samt slåtterängen och björkhagen är ett mycket fint inslag i landskapet, som i övrigt präglas av skog.

Klass 2

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 73
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

85:2 VÄSTRA KLOTEN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent. datum: 90.08.13
Koord. 66392/14690 11F7D4E2A

Den lilla gården Västra Kloten är belägen intill sjön Stora Klotens västra strand. Landskapet präglas av en höglänt och kuperad barrskog.

Beskrivning

Vid Västra Kloten betas f d åkermark, skog och 2,5 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark som ligger i gränzonen mellan skogen och åkermarken. Björk och gran är de vanligaste trädslagen men även asp, rönn och lönn förekommer. Enar dominerar buskskiktet, som även innehåller lövsly. Trädskiktets täckningsgrad varierar, i sydvästra delen är det glest och bl a i nordligaste delen är det helt slutet. Längs vägen i nordost har det nyligen gallrats och röjts. Vegetationstyper som förekommer är örtrik friskäng, friskäng av rödventyp som dominerar, torräng av färsvingeltyp, rished av blåbär-lingontyp och mindre områden med fuktäng. Floran är opåverkad av gödsel och andra ingrepp. De hävdgynnade arterna stagg och prästkrage är vanliga. Andra slätter- och betesgynnade arter som jungfrulin, knägräs, darrgräs, vårbrodd, gökärt, blåsuga och ögontröst är fläckvis vanliga. I mindre antal finns ormrot och revfibbla.

Hävd

Hagmarken är väl till måttligt betad av nötkreatur.

Kulturvärden

I skogskanterna finns flera odlingsrösen.

Tidigare inventeringar

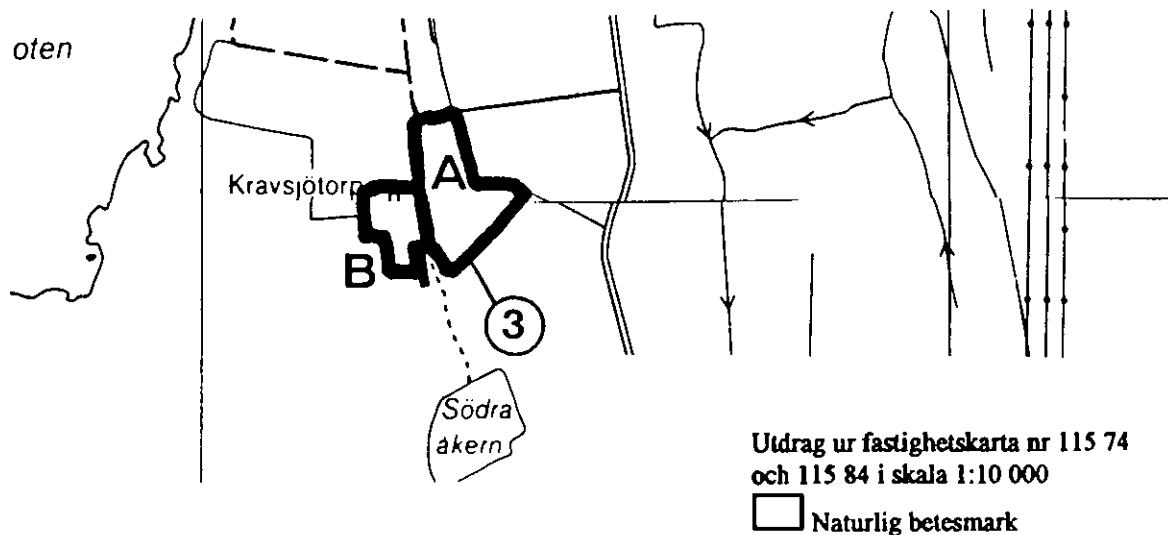
Naturvårdsöversikt Örebro län, NO 1

Förslag till skötselplan för odlingslandskapet inom naturvårdsområdet Malingsbro-Kloten, 22
Riksintresse: F 3

Bedömning

Västra Kloten är en av mycket få små gårdar i de stora skogsområdena i norra länet som fortfarande hävdar sina åkrar och betesmarker. Den ogödslade floran hyser flera hävdgynnade arter. Den lilla gården är med sin öppenhet och sjökontakt mycket tilltalande ur landskapsynpunkt.

Klass 3

85:3 KRAVSJÖTORP

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent. datum: 90.08.15
Koord. 66399/14713 10F7E4B9D

Kravsjötorp är en liten ensligt belägen gård i Bergslagens skogslandskap.

Beskrivning

Öster om gården finns en 1,2 ha stor björkhage (A). Marken är stenig och blockrik samt flack. Förutom björk växer även gran, lönn och asp i trädsiktet. Busksiktet domineras av en med inslag av gran. Den vanligaste vegetationstypen är fuktäng av tuvtåteltyp. Dessutom förekommer friskäng av rödventyp. Floran är inte gödselpåverkad och hyser hävdgynnade arter som stagg, ögontröst, vårbrodd, ängsklocka, blekstarr, harstarr och gökärt vilka är vanliga. Fläckvis finns även prästkrage och ormrot.

Söder om boningshuset betas 0,6 ha öppen hagmark (B). Björk, tall, lind och en bildar ett glest träd- och busksikt. Även här består fältsiktet av fuktäng av tuvtåteltyp och friskäng av rödventyp och floran är något artfattigare, men ungefär densamma som i björkhagen.

Hävd

Hagen är måttligt betade.

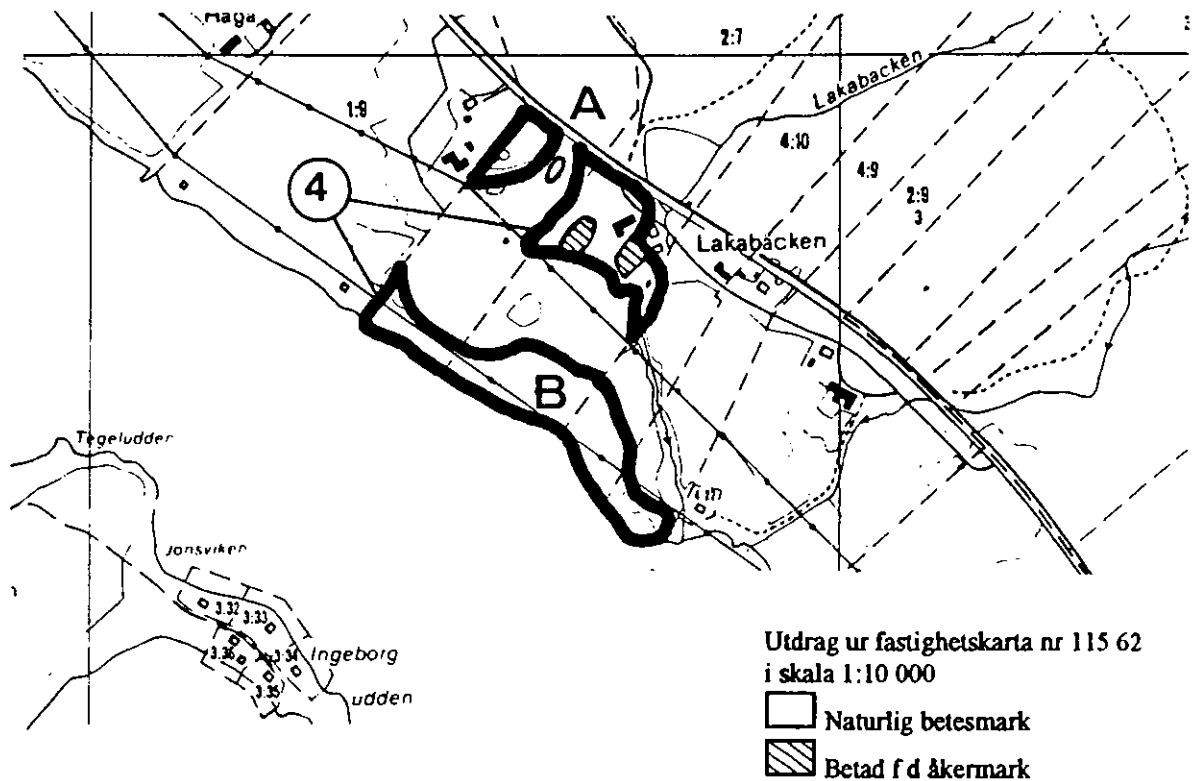
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, NO 1
Förslag till skötselplan för odlingslandskapet inom naturvårdsområdet Malingsbro-Kloten, 39
Riksintresse: F 3

Bedömning

Kravsjötorp är en av de få små gårdarna i dessa skogstrakter vars betesmark fortfarande hävdas. Floran är opåverkad och hyser flera typiska hävdgynnade arter.

Klass 3

85:4 LAKABÄCKEN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.08.15
Koord.66337/14616 11F6C3B7G

Lakabäcken ligger i ett småbrutet odlingsområde längs Norrsjöns östra strand. Det kuperade landskapet präglas i övrigt av skog.

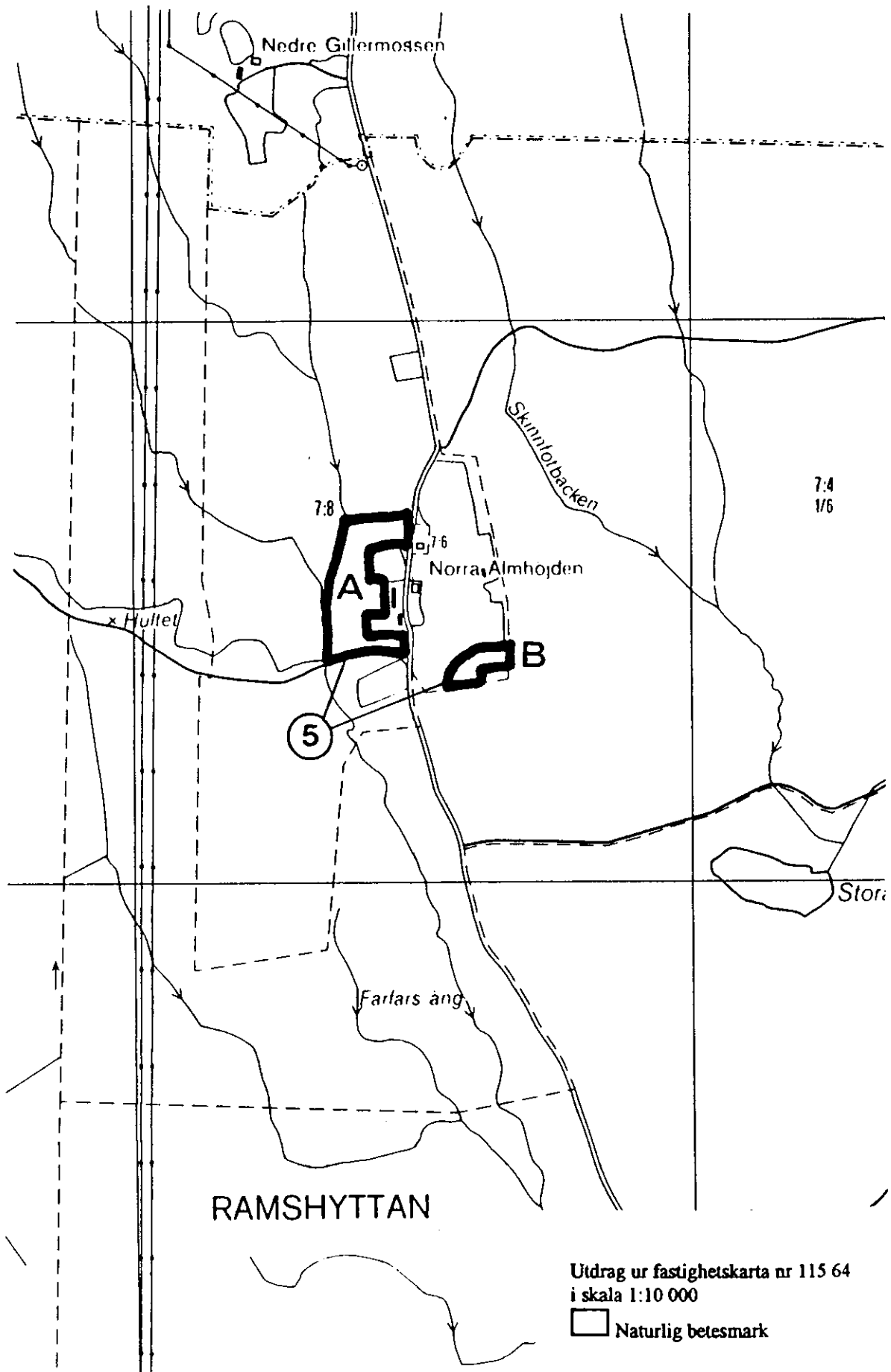
Mellan landsvägen och sjön betas åkermark tillsammans med ca 1,5 ha av typen annan träd och buskbärande hagmark (A). Marken är svagt sluttande och delvis mycket ojämn. Trädskiktet består av björk, tall, rönn, gran och gråal. I buskskiktet växer en, brakved och ganska mycket lövsly. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och torräng av färsvingeltyp bildar fältskikt. Dessutom förekommer mindre områden med fuktäng av tuvtäteltyp. Närmast ladugården växer bl a den kvävegynnade brännässlan, men i övrigt syns inga spår av gödselpåverkan. Hävdgynnade arter som vårbrodd, prästkrage, harstarr, gökärt, ängsvädd och revfibbla är tämligen vanliga. I mindre antal finns kattfot och ängsfryle. Hagen är måttligt betad av nötkreatur, och intilliggande åkermark är välhävdad. I området finns rester av en husgrund, fruktträd och syren.

Längs sjöstranden som delvis är bergig och ganska brant betas ca 2,8 ha naturlig betesmark (B) som till största delen är skoglik. I öppna gläntor och under kraftledningen finns en del hävdgynnade arter, bl a kattfot och stagg.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 2

Klass 4

85:5 NORRA ALMHÖJDEN

Ramsbergs SN
Topblad: 1153

Invent.datum: 90.08 .13
Koord. 66495/14724 11F6E3C5D

Ensligt och helt omgiven av barrskog ligger den lilla gården Norra Almhöjden strax söder om Malingsbo-Kloten området.

Beskrivning

Väster om vägen finns 2 ha öppen hagmark (A) som delvis är på väg att växa fram igen. Floran är åtminstone närmast vägen gödselpåverkad. Friskäng är den dominerande vegetationstypen.

På östra sidan av vägen och söder om den betade vallen finns 0,5 ha öppen hagmark (B). Träd och buskskikt består av enstaka rönnar och några mycket små enbuskar. Marken är flack men stenig. Vegetationstyperna är friskäng av rödventyp och torräng av färsvingeltyp. Slätter- och betesgynnade arter som stagg, darrgräs, jungfrulin, vårbrodd och gökärt är ganska vanliga. I enstaka exemplar finns ormrot och knägräs.

Hävd

Hage (A) har saknat hävd ett par år, men betet ska återupptas inom snar framtid. Område (B) och angränsande åker betas av nötkreatur och hävden är god.

Kulturvärden

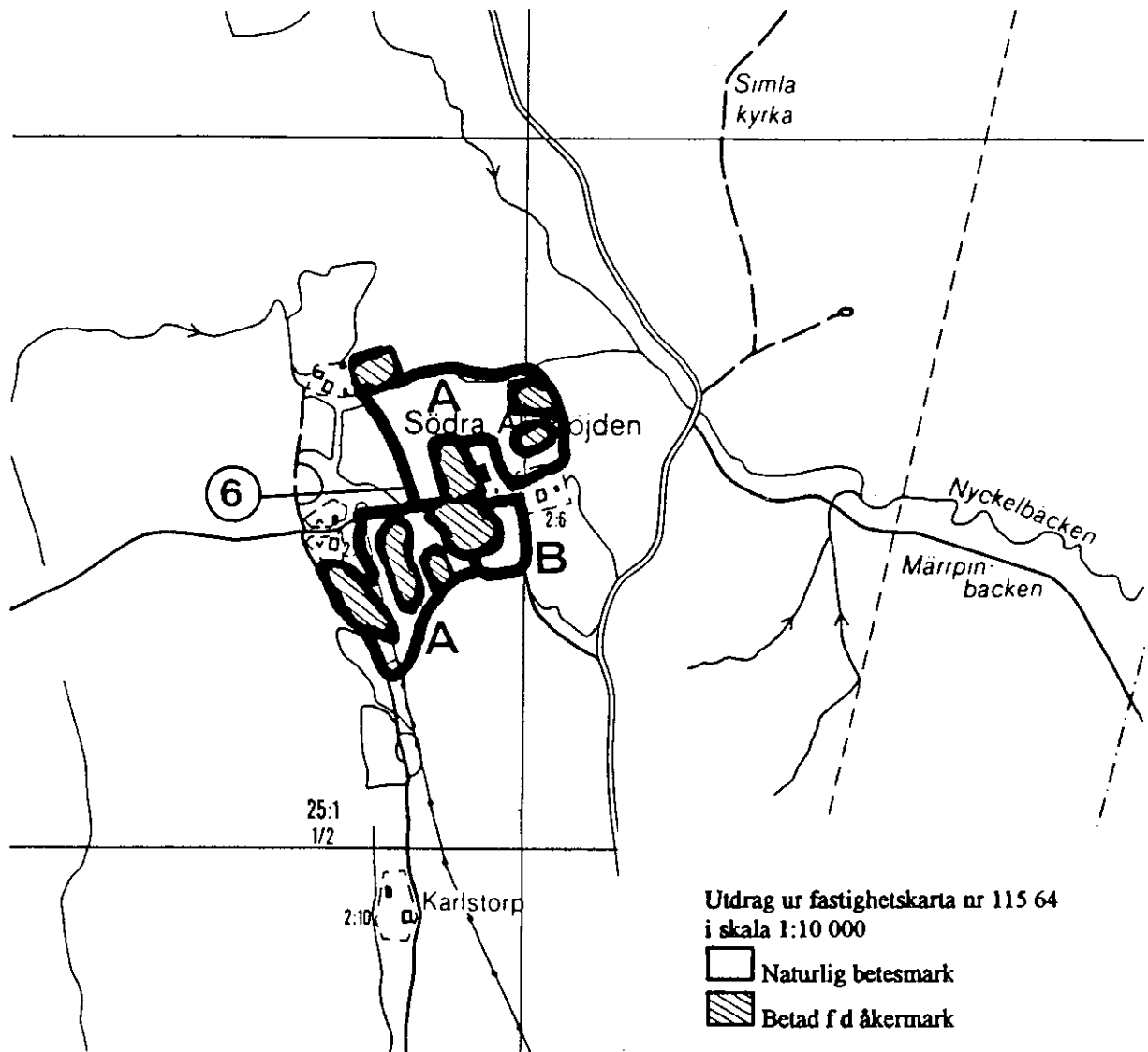
Odlingsröse finns i område (B)

Bedömning

Norra Almhöjden är en av de få små gårdarna i denna trakt som fortfarande har bete. Arealen är liten men hyser åtminstone i (B) en flora som är typisk för ogödslad och hävdad mark.

Klass 3 (B)

Klass 4 (A)

85:6 SÖDRA ALMHÖJDEN

Ramsbergs FG
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.08.13
Koord.66315/14728 11F6E1C51

Beskrivning

På båda sidor av vägen med östlig-västlig riktning betas sammanlagt ca 3,2 ha björkhage (A) tillsammans med små insprängda åkerlappar. Norr om vägen är terrängen mestadels flack, men söder om är det mer kuperat med små raviner mellan åkerlapparna. Förutom björk som är det dominerande trädslaget förekommer även gran, lönn, sälg, hägg och klibbal mer eller mindre utbredd. Buskskiktet bildas främst av en. Fuktäng av tuvtäteltyp och friskäng av rödventyp är de vanligaste vegetationstyperna. Spår av gödselpåverkan syns inte och floran innehåller flera slåtter- och betesgynnade arter. Harstarr och stagg förekommer relativt rikligt. Jungfrulin, knägräs, ormrot och darrgräs är fläckvis vanliga. Andra ganska vanliga arter är prästkrage och vårbrodd. Blåsuga och revfibbla finns i enstaka exemplar.

Den lilla hagen (B) i sydost är vara 0,5 ha stor och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Gran bildar trädskikt och i buskskiktet växer en. Vegetationstypen är fuktäng av gräslågstartyp. Floran är ogödslad. De hävdgynnade arterna stagg och knägräs förekommer i riklig mängd. Även darrgräs, ormrot och jungfrulin är vanliga.

Hävd

Hävden sker genom bete och är mestadels god. I norra och östra delen betar får, i sydväst häst.

Kulturvärden

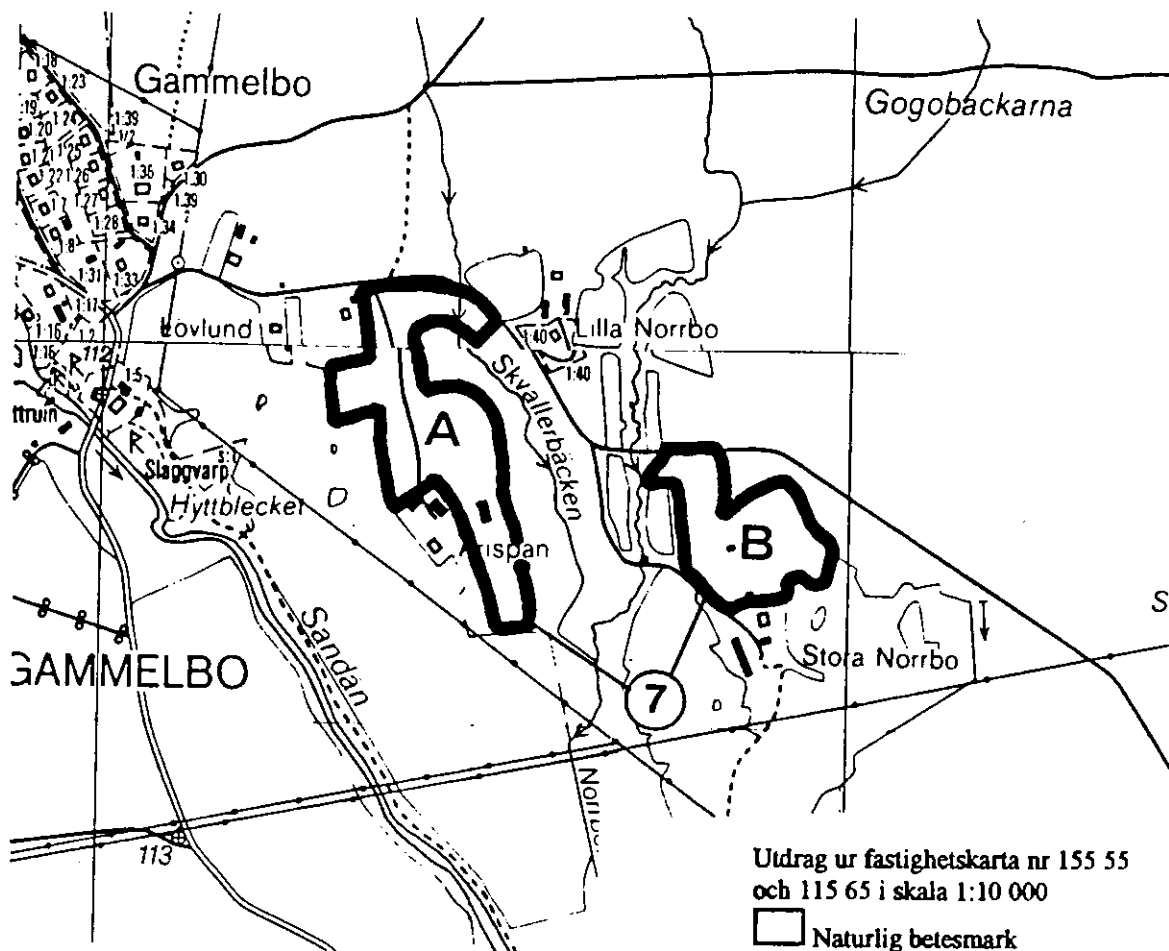
Odlingsrösen finns kvar i betesmarkerna.

Bedömning

Ett småskaligt jordbruk som till största delen fortfarande hålls öppet. Den välhävdade betesmarken har en fin flora som indikerar långvarig hävd och ogödslad mark.

Klass 2

85:7 ÅRISPAN OCH NORRBO

Ramsbergs SN
Topoblad: 1154

Invent.datum: 90.08.09
Koord. (A) 66298/14764 11F5F4B8E
(B) 66297/14768 11F5F4B71

Landskapet öster om Gammelbo vid Sandåns utlopp i sjön Norrmogen är öppet och kuperat. Norr om kulturlandskapet växer tät granskog.

Beskrivning

Vid gården Årispan betas ca 4,5 ha öppen hagmark (A). Träd och buskar förekommer i stort sett bara på en låg kulle strax norr om ladugården. Där växer gran och björk samt några få nypon- och enbuskar. I övrigt förekommer några få spridda björkar. Marken är ofta ojämn och vegetationstyperna fuktäng av tuvtäteltyp, friskäng av rödventyp och färsvingeltorräng bildar mer eller mindre en mosaik över stora ytor. Tuvtätelängen är dock något dominerande. På västra sidan av vägen verkar floran gödselpåverkad. De slätter- och betesgynnade växterna är här mycket färre än på östra sidan, där marken är fri från påverkan och ingrepp. Gökärt, ögontröst, liten blåklocka, knägräs, revfibbla och vårbrodd är hävdgynnade arter som är ganska vanliga. Fläckvis finns även jungfrulin, stagg, prästkrage, kattfot, blåsuga, harstarr, ängsskallra och ängsvädd ganska talrikt, medan ormrot finns i enstaka exemplar.

Österut, norr om gården Stora Norrbo, betas 2,7 ha öppen hagmark (B). Trädskiktet utgörs av enstaka björkar, granar och döende gråalar. Enbuskar och en hel del lövsly bildar buskskikt. Lövslyet är ungt och har brett ut sig över ca hälften av hagens yta. Den svagt sluttande marken är stenig och ojämn. Den dominerande vegetationstypen är friskäng av rödventyp, som ibland övergår i örtrik friskäng. På torra ställen förekommer också torräng av fårsvingeltyp. Floran visar inga tecken på gödselpåverkan. Slätter- och betesgynnade arter finner man framförallt i västra delen. Vanliga är ängsvädd, ängsskallra och liten blåklocka. Vårbrodd, gökärt och prästkrage är tämligen vanliga. Knägräs, stagg, kattfot, harstarr, darrgräs, borstistel samt jungfrulin uppträder fläckvis i större mängder. Även svinrot, ormrot och revfibbla förekommer, men i mindre antal.

Hävd

Västra hagmarken (A) betas av nötkreatur. Både hagmarken och f d. åkermarken är mestadels välbetad. Den östra hagen (B) betas av häst. Delvis är hävden god. Mellan allt smått sly är det måttligt betat. Allt sly borde tas bort.

Mellan de båda hagarna betas f d åkermark.

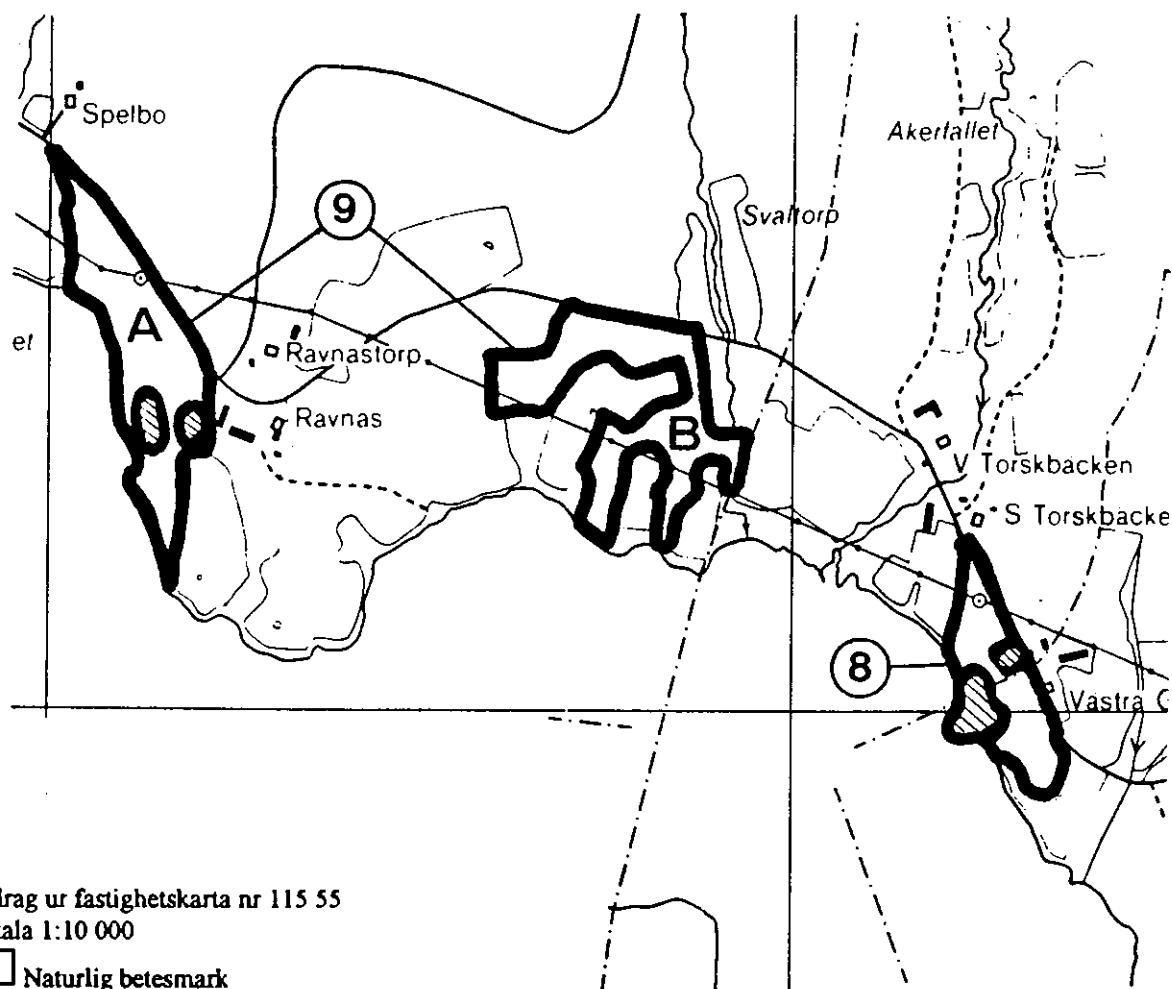
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:87
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 17
Madmarker i Örebro län, Li 3

Bedömning

Det öppna lite kuperade kulturlandskapet intill sjön är mycket tilltalande och det tillhör ett av traktens bäst bevarade odlingslandskap. Floran är opåverkad och hyser flera värdefulla betesgynnade arter.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 55
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

85:8 VÄSTRA GLIFSÅN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1154

Invent. datum: 90.08.08
Koord. 66280/14792 11F5F3EOC

Västra Glifsån ligger i kulturlandskapet vid sjön Normogens norra del. I slutningen mellan vägen och sjön betas en 2 ha stor blandlövhage. Den har nyligen gallrats och röjts, mycket ris och grenar låg vid inventeringstillfället fortfarande kvar på marken. Trädskiktet domineras av björk och lönn, men innehåller även rönn, hägg och klibbal. Efter gallringen har mycket lövsly växt upp, men även en och nypon förekommer i buskskiktet. Där grässvål förekommer är friskäng den vanligaste vegetationstypen men både torräng och fuktäng finns också. Förutom en liten åkerlapp ute på den lilla udden är floran opåverkad. De slåtter och betesgynnade arterna är dock ganska få. Gökärt, vårbrodd, ängsvädd, ängsskallra, liten blåklocka, knägräs och bockrot förekommer. Hagen betas av hästar och hävden är måttlig. Den ögödslade hagmarken är ett trevligt inslag i landskapsbilden.

Klass 4

85:9 RÄVNÄS

Ramsbergs SN
Topoblad: 1154

Invent. datum: 90.08.08
Koord. (A) 66284/14781 11F5F3D4B
(B) 66284/14788 11F5F3D4I

Rävnäs är beläget vid sjön Norrmogens norra del. Det öppna odlingslandskapet med åker- och betesmark gränsar till sjön i söder och barrskog i norr.

Beskrivning

I väster där stranden är som brantast betas en 4 ha stor björkhage (A). Trädskiktet är nästan helt slutet i nordväst men öppnar sig i sydost. Förutom björk finns gråal, tall, asp och gran. Gråal bildar buskskikt vilket är tätt närmast sjön i söder. Vegetationstypen är över större delen torräng som domineras av ljung. Nere vid sjön förekommer fuktäng av gräs-lågstarrtyp och tuvtåteltyp. Floran är ogödslad men de hävdgynnade arterna är relativt få. Här finns vårbrodd, ängsvädd, stagg och knägräs mer eller mindre fläckvis.

Österut blir terrängen flackare. Här betas 2,7 ha öppen hagmark (B) tillsammans med f d åkermark. Förutom enstaka björkar saknas träd. I buskskiktet, som mestadels är koncentrerat till stranden, växer nypon, gråal och hägg. Marken är ganska stenig och blockning. Fuktäng av högörrtyp är den vanligaste vegetationstypen, men även friskäng av rödventyp samt örtrik friskäng finns och på torra delar förekommer torräng av färsvingeltyp. Floran visar inga tecken på gödselpåverkan. Ängsvädd, gökärt, knägräs, ögontröst och borstistel är slätter och betesgynnade arter som finns i större mängd. Vårbrodd, prästkrage, jungfrulin, ängsskallra, kattor, darrgräs, blekstarr och harstarr finns också, men inte fullt lika talrika. Även enstaka ormröt och revfibbla förekommer.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur och hävden är god till måttlig. Gråalen i hage (A) och buskskiktet i hage (B) bör inte få breda ut sig mer än det gör idag.

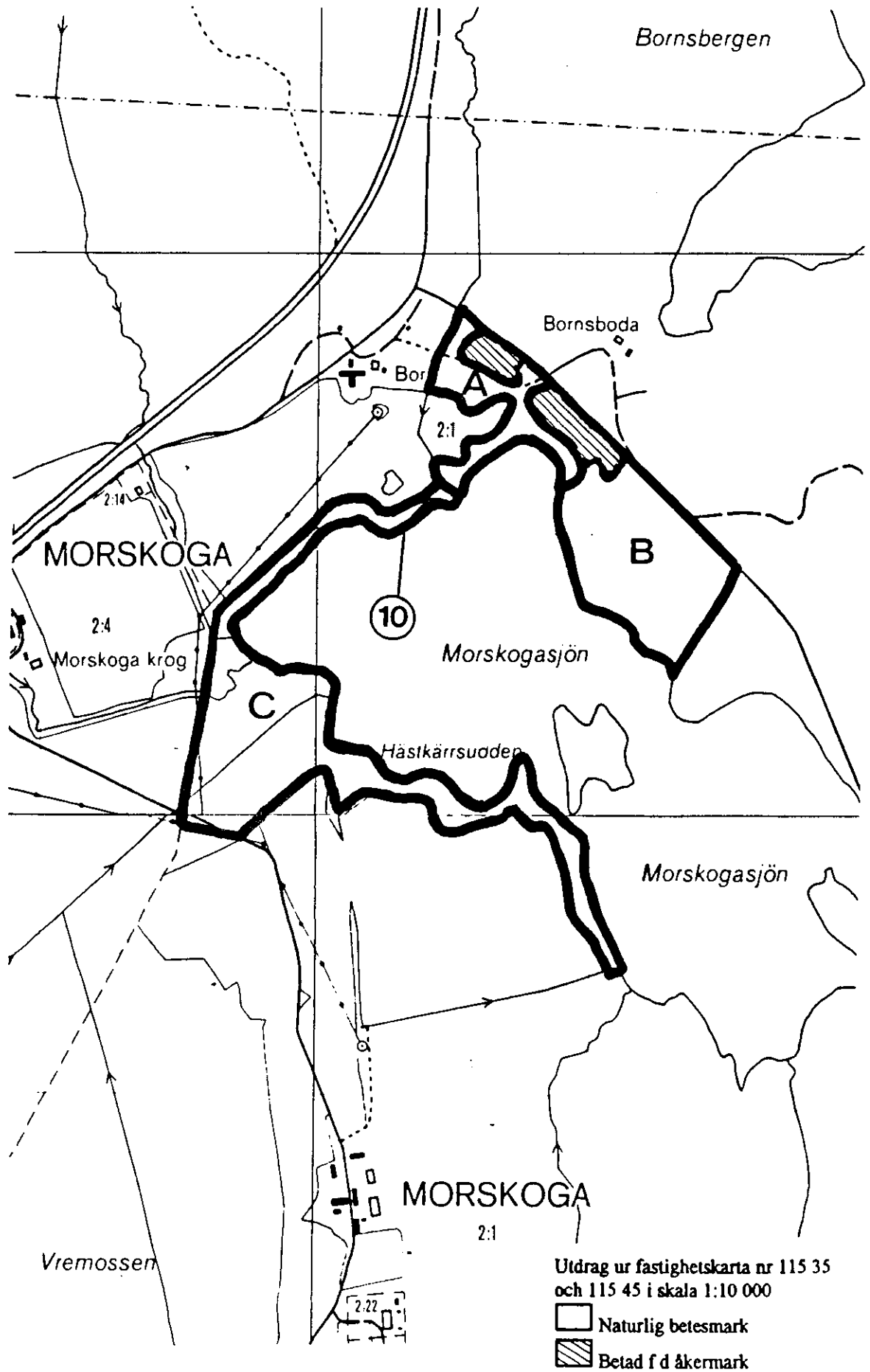
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:86
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 18

Bedömning

Landskapet vid Rävnäs är med sin öppenhet, kupering och sjökontakt ett tilltalande inslag i landskapsbilden. De i huvudsak välhävdade betesmarkerna är ogödslade och framförallt hage (B) har en fin hävdgynnad flora.

Klass 3

85:10 BORN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1152

Invent.datum: 90.08.02
Koord. 66205/14770 11F4FOC5A

Born ligger vid Morskogasjön vars norra del omges av ett relativt öppet och sluttande odlingslandskap.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken (A) består av 2,1 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark samt 0,6 ha strandäng. Björk och asp är de vanligaste trädslagen, men även klibbal, tall, gran och rönn förekommer. I buskskiktet dominerar enen. Dessutom finns det videbuskar och lövsly. Betet fortsätter mot sydost, där tallen blir mer vanlig och lövträden allt färre. Hagmarken övergår så småningom till betad skog. Marken är blockig och antagligen fri från gödselpåverkan och andra ingrepp. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och fuktäng av tuv-tåteltyp bildar fältskikt. Även mindre områden med torräng förekommer. Strandängens fuktäng är av gräs-lågstartyp. Längst ut mot vattnet växer bestånd av bladvass och säv. Ängsvädd, gökärt, vårbrodd och harstarr är hävdgynnade arter som förekommer ganska talrikt. Fläckvis finns även stagg, prästkrage, skogsklöver, stor blåklocka, liten blåklocka, ögontröst, ängsklocka och bockrot.

Den igenväxta hagmarken (B), ca 6 ha annan träd- och buskbärande hagmark, norr om sjön ska gallras. År 1991 ska betet återupptas i både hagmarken (B) och på strandängarna (C), ca 13 ha, runt den nordvästra delen av Morskogasjön

Hävd

Hagen (A) har troligen under senare tid betats ganska svagt vilket har lett till igenväxning. Vid inventeringen var hävden i huvudsak måttlig, men mindre områden var dock endast svagt betade. Strandängens yttersta zon med vass och säv betades inte. På område (B) och (C) ska betet återupptas fr o m år 1991.

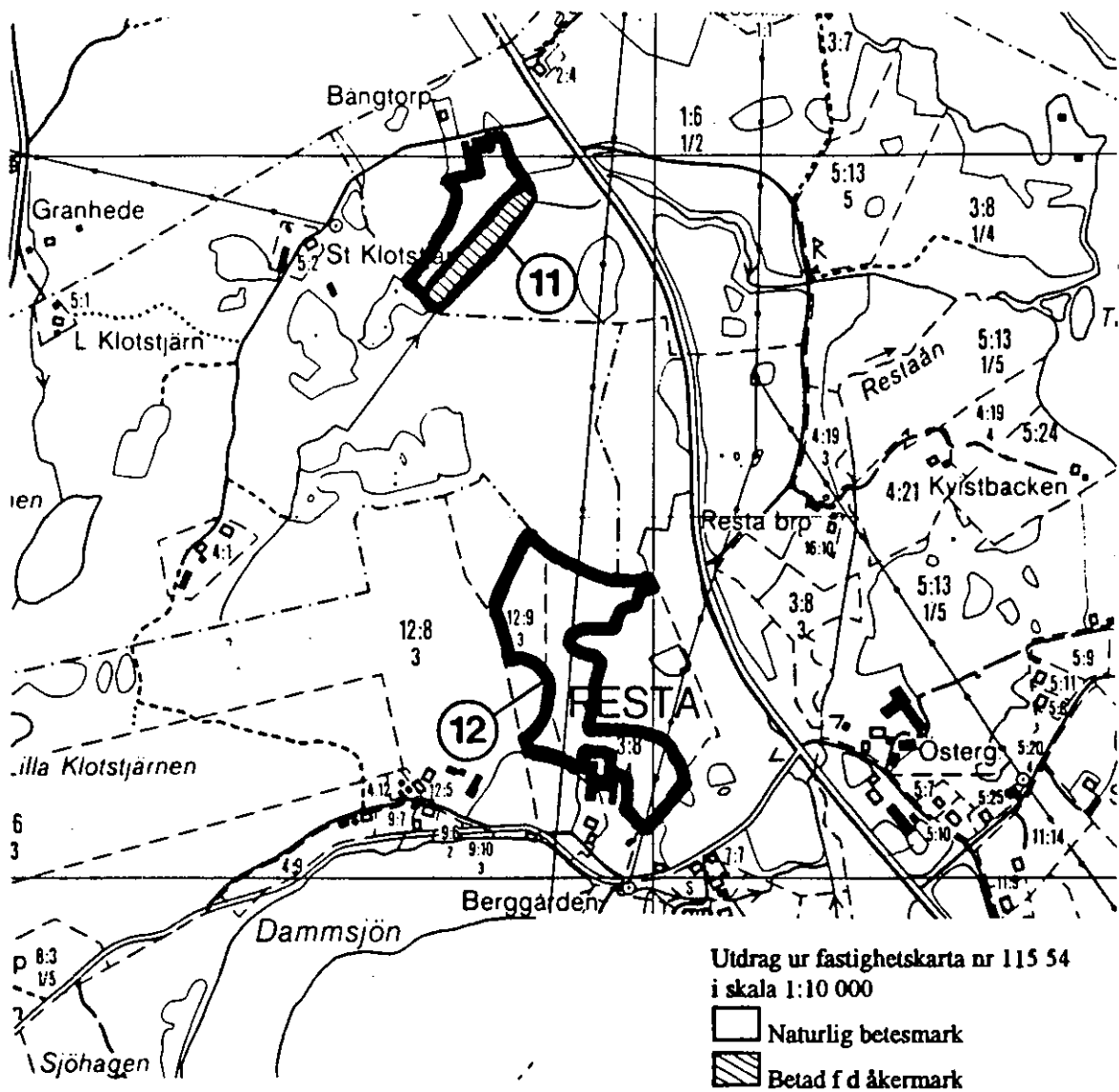
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:78
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 37
Hagmarker i Örebro län, Li 9
Madmarker i Örebro län, Li 4
Morskogasjön, vegetation och fågelliv.
Riksintresse: NT 34

Bedömning

Floran är inte märkvärdig men den är ogödslad och innehåller de vanligaste hävdgynnade arterna. När hävden återupptas runt sjön kommer betesmarken att utgöras av en stor sammanhängande areal strandäng. Betesmarken är ett trevligt inslag i landskapsbilden.

Klass 3

85:11 BÅNGBRO

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.08.08
Koord. 66269/14717 11F5E1B9H

I ett odlingsstråk strax söder om det mindre samhället Ramsberg ligger Bångtorp. Söder om gården betas drygt 1 ha öppen hagmark. Marken sluttar svagt mot öster och söder. Det glesa trädskiktet består av björk samt enstaka hägg och gråal. Sly av gråal växer i buskskiktet. Närmast uthusen är marken tydligt gödslad och ca hälften av hagmarken är svagt gödselpåverkad. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen, men även torräng av fårsvingeltyp förekommer och den f d åkerlappen i öster intill det lilla vattendraget domineras av tuv-tåtel. De slätter- och betesgynnade växterna som förekommer växer främst i den södra, ganska steniga och branta delen. Där finns gökärt, vårbrodd, revfibbla, ängsvädd, prästkrage, jungfrulin, knägräs och bockrot.

Klass 4

85:12 RESTA

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.08.08
Koord. 66263/14718 11F5E1B31

Resta ligger i ett mindre odlingsstråk strax söder om samhället Ramsberg i ett landskap som i övrigt präglas av kuperad skog.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken utgörs av 3,9 ha stor kuperad och mycket blockig öppen hagmark. I södra delen finns en liten grupp av träd, främst björk. I övrigt förekommer spridda träd av gran, tall och hägg. Det likaså glesa buskskiktet består av några spridda nyponbuskar och lite gråalsly. I fältskiktet finns friskäng av rödventyp, torräng av fårsvingeltyp och mindre ytor med gräshed av rödventyp. Alldeles öster om ladugården är marken gödselpåverkad, men över större delen av hagen är florán fri från påverkan och flera hävdgynnade arter finns. Vanliga är prästkrage, ögontröst, jungfrulin, bockrot och gökärt. Stagg och revfibbla finns fläckvis i större mängd. Knägräs, darrgräs, vårbrodd och ängshavre förekommer lite mer sparsamt. I litet antal finns blåsuga och kattfot. Vid tidigare inventeringar har även smörbollor och borsttistel iakttagits.

Hävd

Hagmarken betas av nötkreatur och bitvis även av häst. Överallt är det välbetat.

Kulturvärden

Kortare stengärdesgård finns i hagmarken.

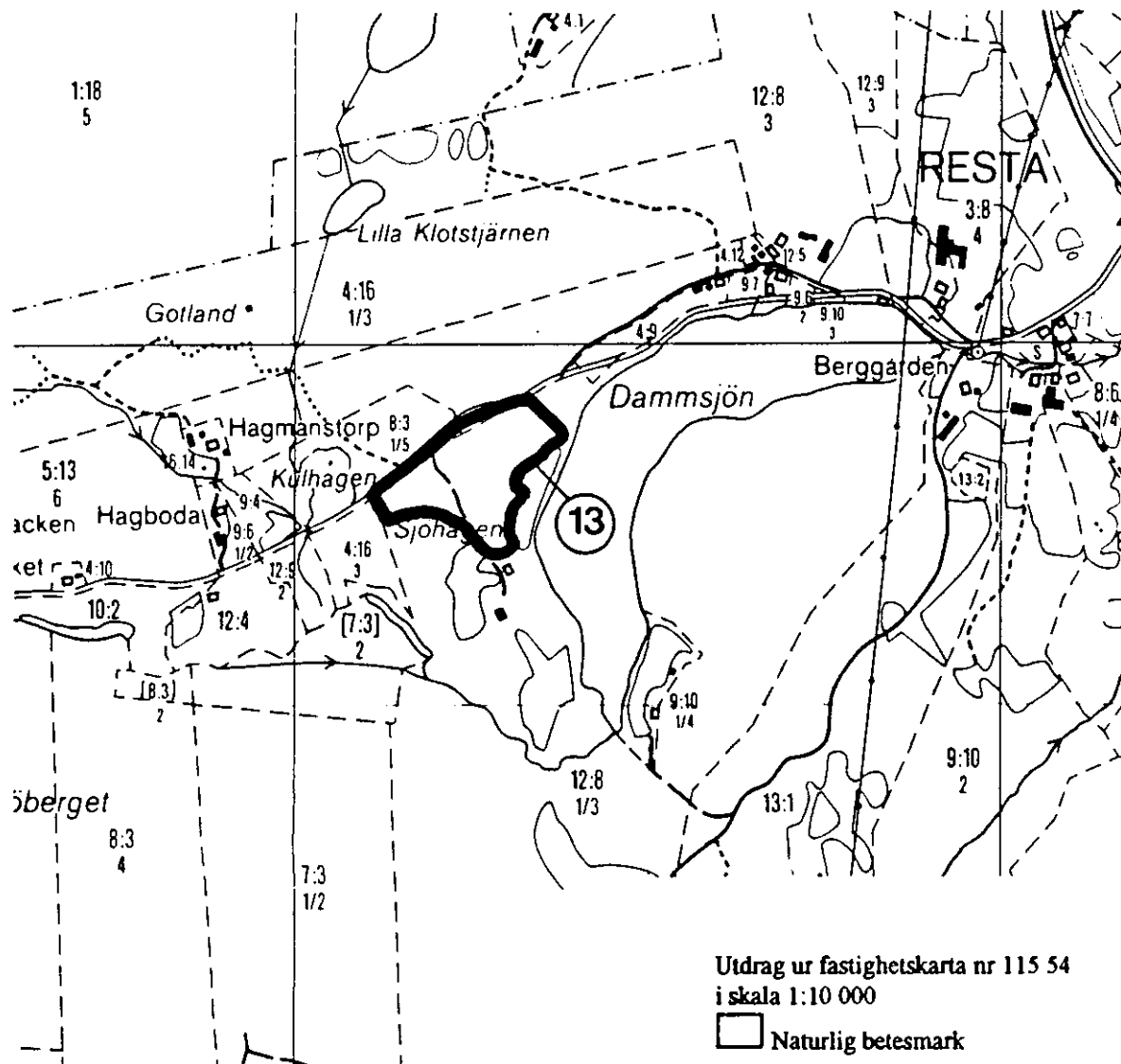
Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 8.

Bedömning

Hagmarken är välbetad och florán, som i huvudsak är opåverkad av gödsel, innehåller flera hävdgynnade arter. Den relativt stora hagen är ett fint inslag i landskapsbilen.

Klass 3

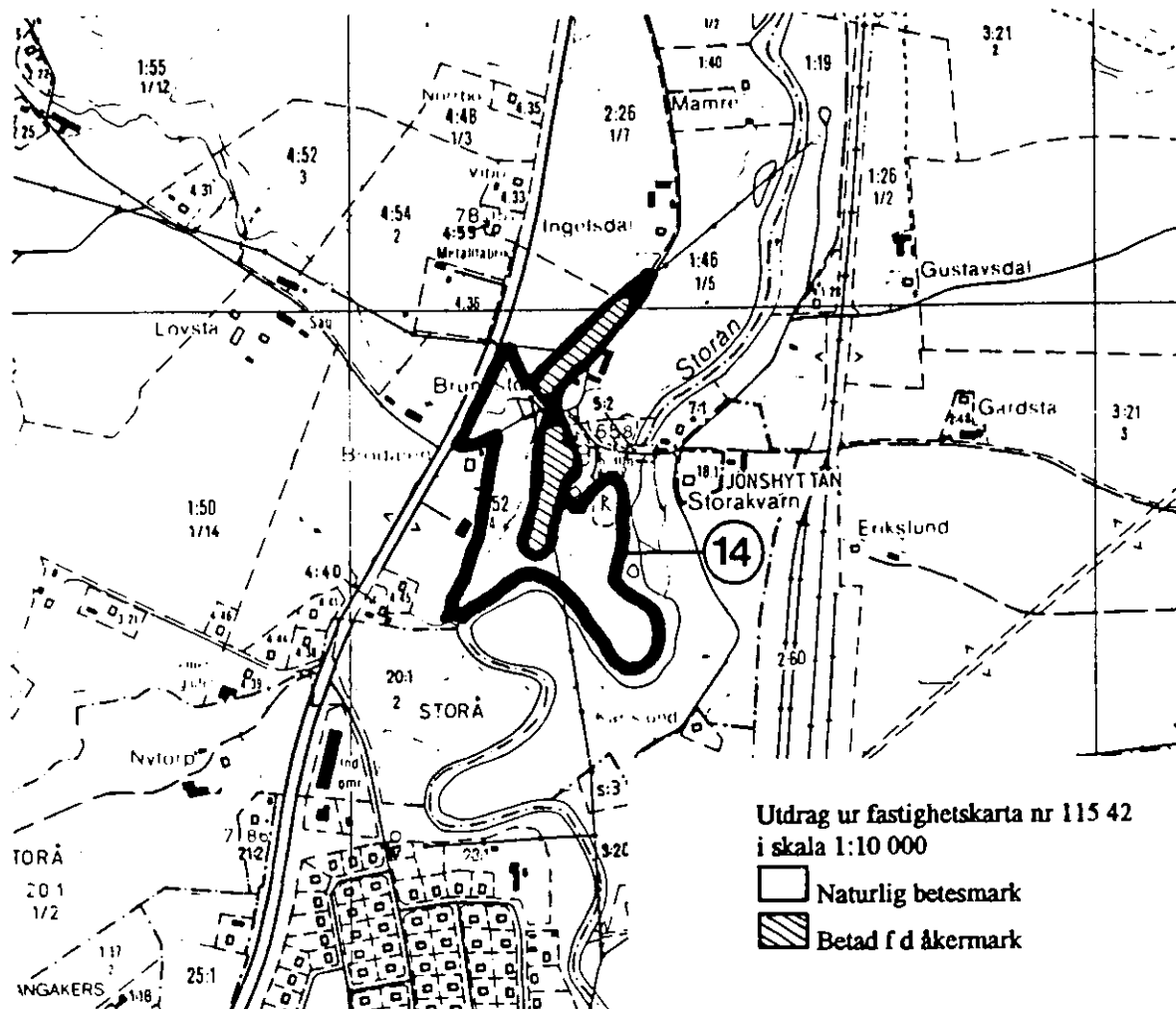
85:13 SJÖHAGEN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.08.08
Koord. 66258/14712 11F5E0B8C

Dammsjön är en liten sjö i Bergslagens skogslandskap. Den ligger intill ett mindre odlingsstråk. Vid den västra stranden betas 2 ha björkhage med inslag av tall och gran. Buskskiktet bildas av en och sly. Antagligen har stora delar fått växa igen men nyligen glesats ut. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och torräng av färsvingeltyp bildar fältskikt. De slåtter- och betesgynnade växterna påträffades i stort sett endast på ett litet område väster om den lilla vägen till Sjöhagen. Tydliga tecken på gödselpåverkan syns dock ej. Hävdgynnade arter som stagg, gökärt, vårbrodd, svinrot, prästkrage, jungfrulin, bockrot, darrgräs, knägräs, ängsfryle och blåsuga förekommer i mindre antal. Hävden är måttlig till svag och sker genom bete av nötkreatur.

Klass 4

85:14 INGELSHYTTAN

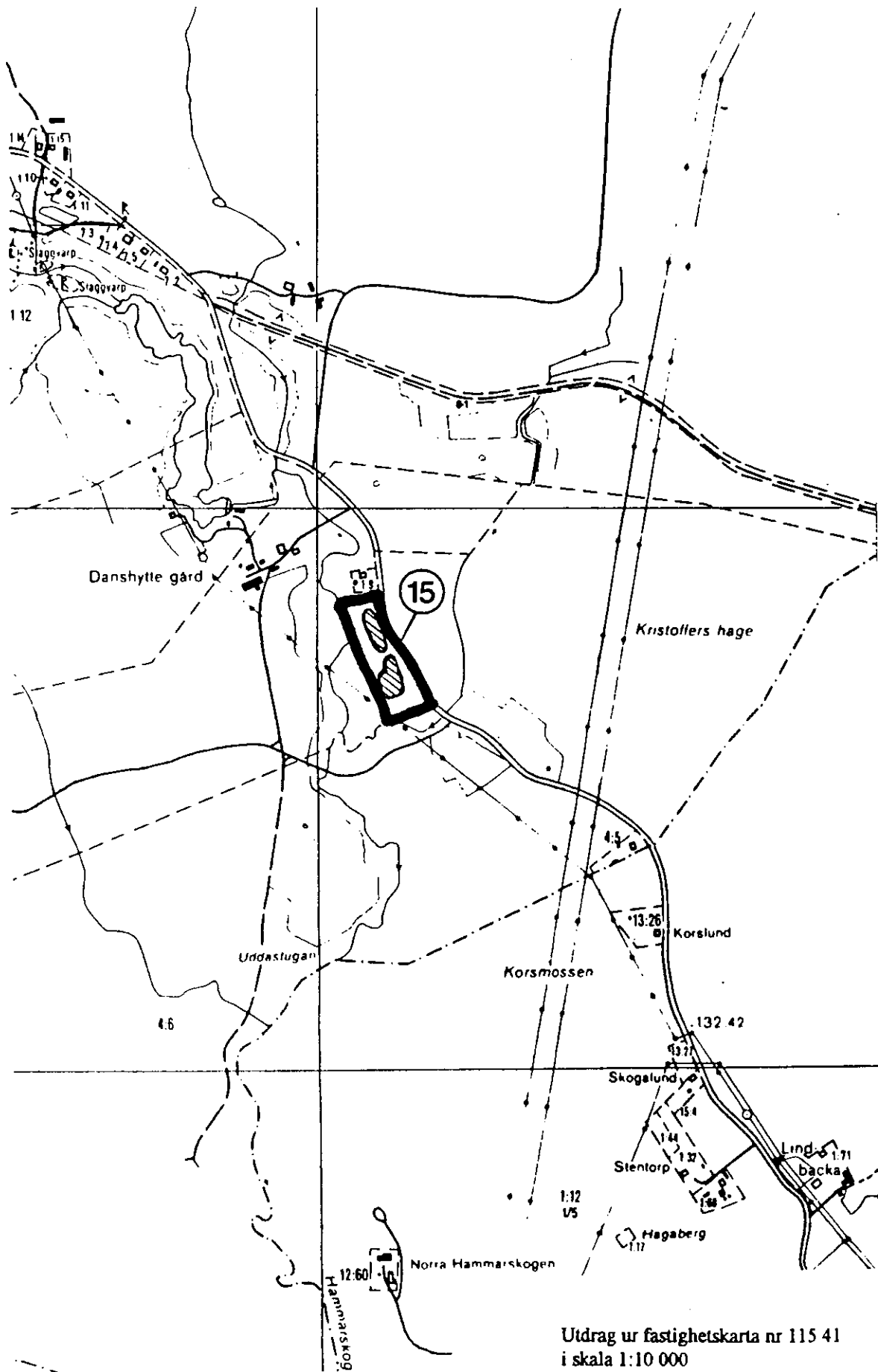
Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent. datum: 90.08.14
Koord. 66227/14622 11F4C2C7C

Landskapet längs Storån, norr om samhället Storå är öppet med mycket åkermark, en del igenväxt hagmark och mindre lövskogsområden.

Strax norr om samhället och på åns västra sida finns en 2,6 ha stor blandlövhage. Trädskiktet består av björk, rönn, klibbal, gråal och gran. Buskskiktet domineras av gråalsly och bitvis förekommer också mycket sly av klibbal. Dessutom förekommer spridda enbuskar. Största delen av marken är svagt påverkad av stallgödsel. Friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtätel typ är vanliga vegetationstyper men torr mark med färsvingeltorräng finns också. De flesta hävdgynnade växterna som förekommer uppträder fläckvis. Prästkrage, gökärt och liten blåklocka är slåtter- och betesgynnade arter som bitvis finns i större mängd. I mindre antal finns ängsklocka, harstarr, ängsvädd, knägräs och revfibbla. I enstaka exemplar finns ormrot, blåsuga och rödklint. Området betas av nötkreatur och hävden är god till måttlig. Hagmarken är ett trevligt inslag i landskapsbilen.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 41
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

85:15 DANSHYTTAN

Lindes SN
Topoblad: 1151

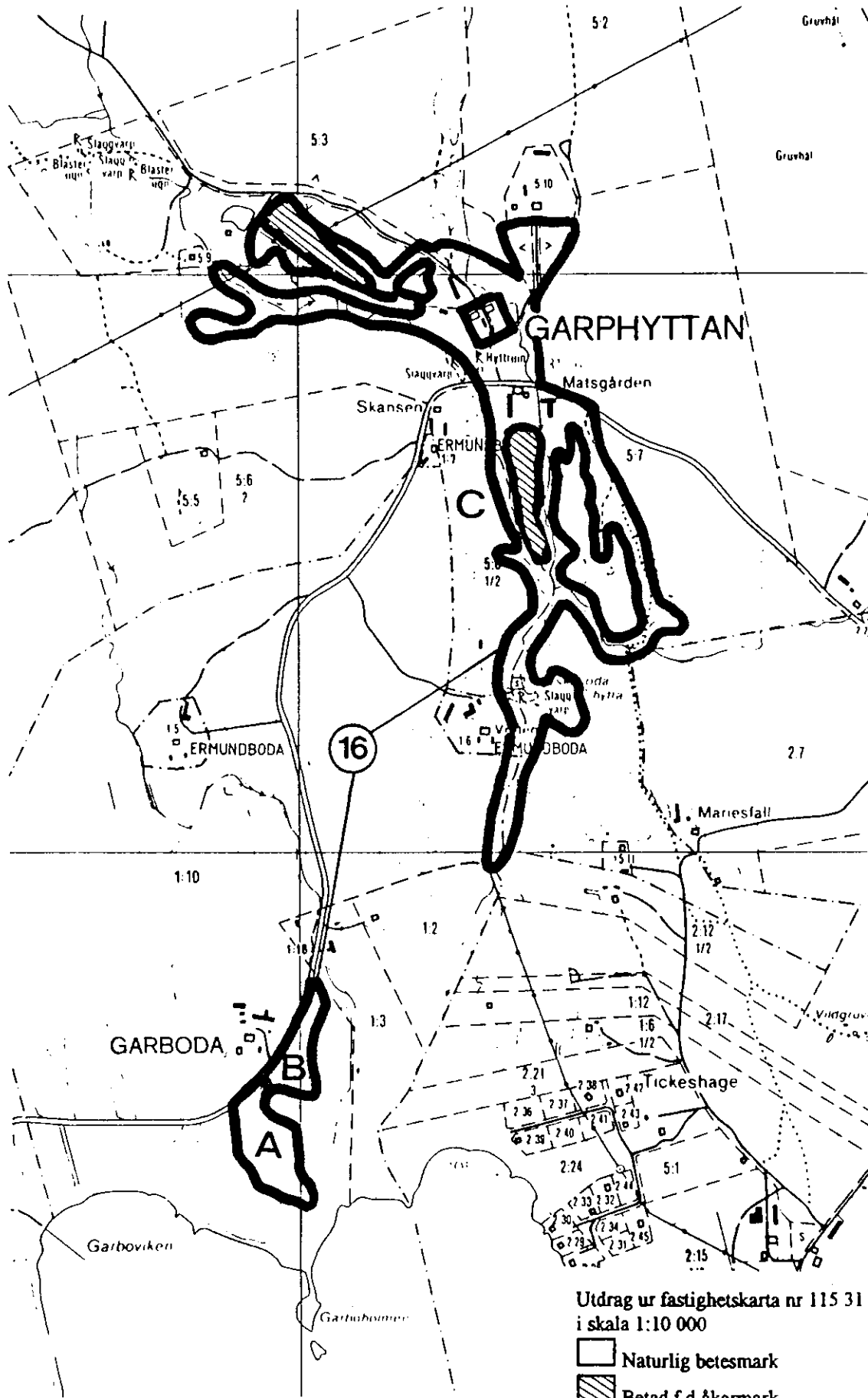
Invent.datum: 90.08.06
Koord. 66227/14590 11F4B3E7A

Längs Danshytteån betas 1,9 ha öppen hagmark. Närmast ån är trädskiktet helt slutet. I övergången till hagmarken växer björk, gran och gråal. Buskskiktet är tätare och mer utbrett. Det består framförallt av björksly men även av gråalsly. De vegetationstyper som förekommer är friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp. På mindre områden finns också fuktäng av gräs-lågstarttyp. Fältskiktet uppvisar inga tydliga spår av gödselpåverkan. Vårbrodd är en hävdgynnad art som är vanlig. Andra slåtter- och betesgynnade arter som förekommer mer sparsamt är liten blåklocka och blekstarr. Fläckvis kan man även finna stagg, prästkrage och ögontröst. Hävden är måttlig och sker genom bete.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 4

Klass 4

85:16 GARBODA OCH GARPHYTTAN

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.08.06
Koord. (A,B) 66165/14559 11F3B1A5J
(C) 65178/14563 11F3B2B8D

Garboda och Garphyttan ligger i kulturlandskapet norr om sjön Usken.

I den svaga sluttningen ner mot sjön finns en ca 2 ha stor och igenväxande björkhage med enar (A). Förutom björk finns asp, gråal och rönn i trädskiktet. En dominerar buskskiktet som även innehåller hassel, nypon och lövsly. Friskäng av rödventyp dominerar fältskiktet, men torräng av fårsvingeltyp förekommer också. Inga tydliga spår av gödselpåverkan syns. De hävdgynnade arterna finns i huvudsak i mindre mängd. Ängsvädd, bockrot, ängsklocka, liten blåklocka, revfibbla, harstarr och prästkrage förekommer. I fåtal finns även blåsuga och ängsfryle. Hävden är svag till måttlig och sker genom bete.

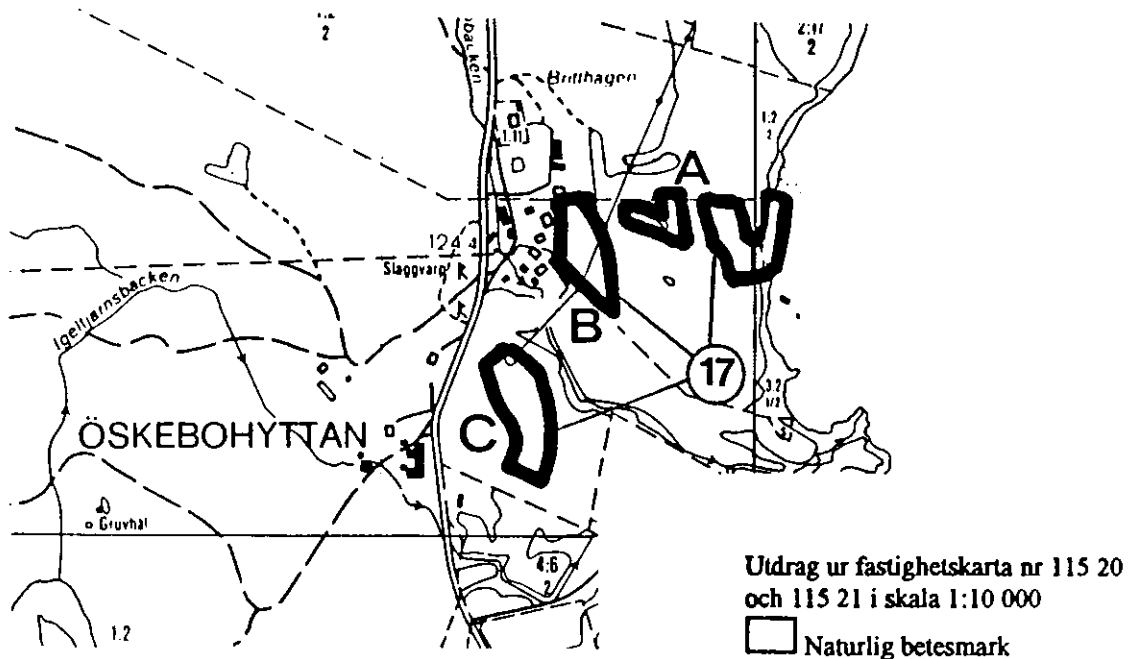
Den knappt 1 ha stora öppna hagmarken (B) var vid inventeringstillfället inte hävdad. Den dominerande vegetationstypen är friskäng. Floran är svagt gödselpåverkad och endast enstaka hävdindikatorer finns.

Garphyttan är en fin kulturby med ett öppet och tilltalande odlingslandskap. Här betas förutom en del hagmark även skog och åkermark. I betesmarken finns hyttruin och flera slaggvarpar. Den naturliga betesmarken (C), ca 9,5 ha, ligger till stor del i bäckraviner och varierar främst mellan öppen hagmark och blandlövhage. Mindre områden av typen annan träd- och buskbärande hagmark förekommer också. Delar har varit igenväxta, men har på senare år röjts och öppnats igen. Marken är mestadels frisk och fuktig. Slätter- och betesgynnade arter förekommer sparsamt. Anmärkningsvärd är slätterblomman.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:58
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 45
Hagmarker i Örebro län, Li 5

Klass 4

85:17 ÖSKEBOHYTTAN

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.08.06
Koord. (A) 66143/14549 11F2A4E3I
(B) 66143/14547 11F2A4E3I
(C) 66141/14546 11F2A4E1G

Öskebohyttan ligger vid sjön Uskens nordvästra strand. I sluttningen längs sjön är landskapet öppet med åker och mindre hagmarksområden. I övrigt omges byn av granskog. Hagmarkerna har betydelse för landskapsbilen.

Område (A) är en 0,5 ha stor åkerholme av typen blandlövhage. Trädsiktet består av björk, gråal och lönn. I busksiktet växer främst en, men även nypon, hägg, klibbal och gran. Friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av färsvingeltyp bildar fältsikt. Floran är troligen inte gödselpåverkad och innehåller en del värdefulla hävdgynnade arter. Prästkrage, gullviva, bockrot, liten blåklocka och rödkämpar är ganska vanliga. Kattfot, gökärt och ängsklocka finns i enstaka exemplar. Hagen betas av nötkreatur och hävden är god.

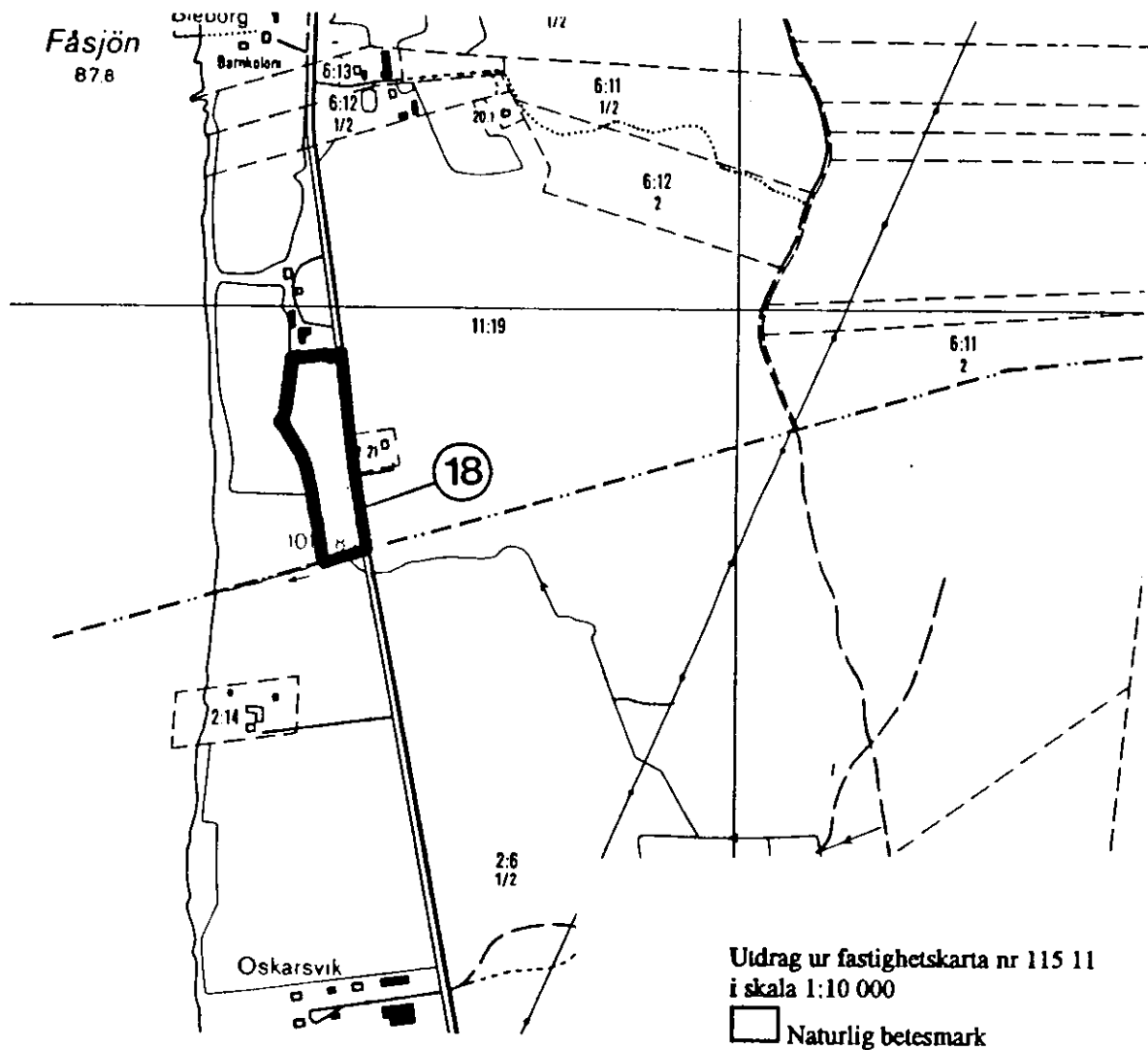
Dessutom betas två områden naturlig fodermark väster om (A), ca 1,5 ha tillsammans. Båda är av typen öppen hagmark. Den norra hagen (B) är tydligt gödselpåverkad och den södra (C) är troligen svagt påverkad. Den hävdgynnade floran saknas helt i norra hagen och innehåller endast ett fåtal arter i södra. Bägge hagarna betas av nötkreatur och hävden är god i (B), måttlig i (C).

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:58
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 45

Klass 4

85:18 ÖSTRA FÅSJÖN

Lindes SN
Topoblad: 1151

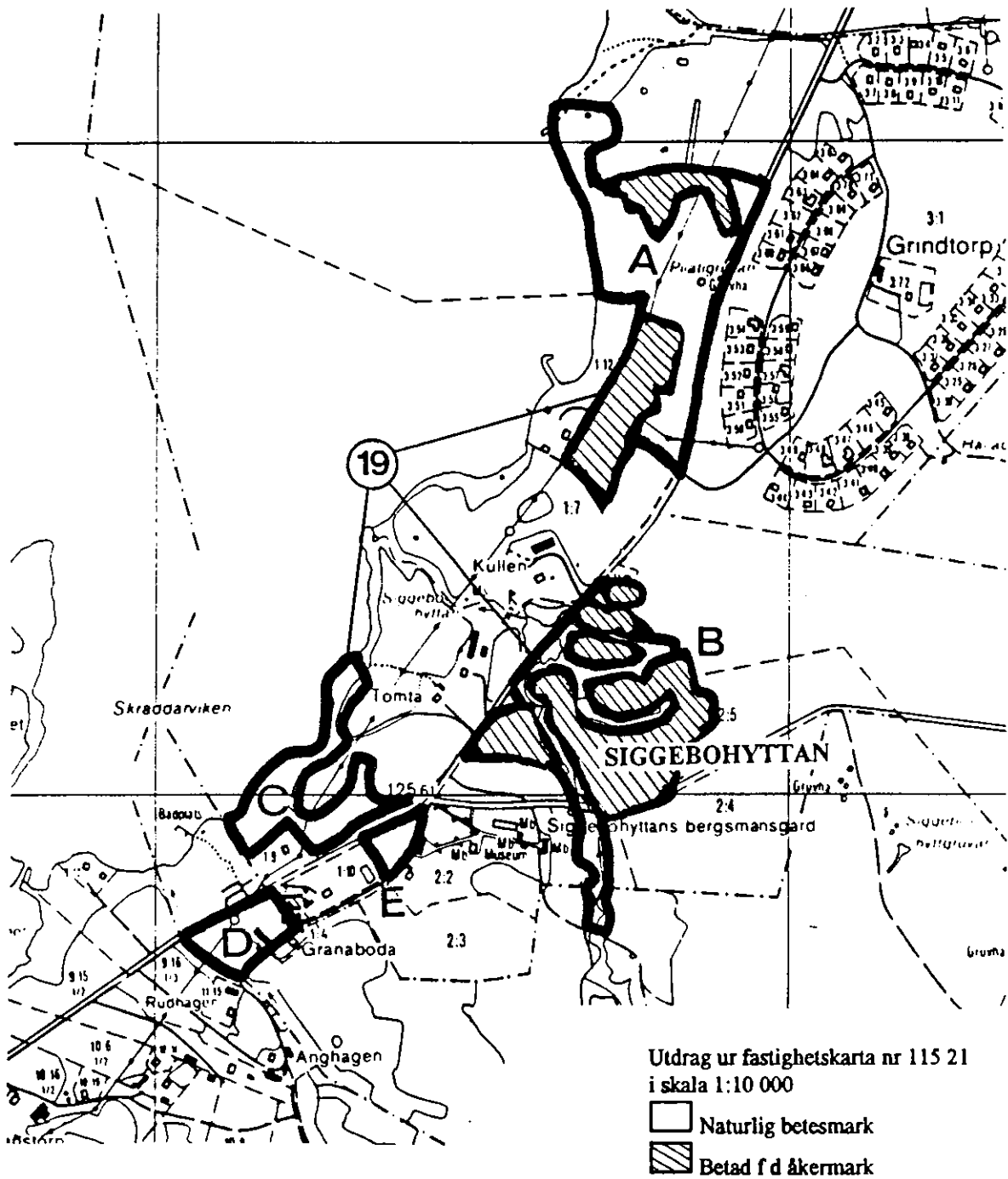
Invent.datum: 90.06.29
Koord. 66077/14554 11F1B2A7E

Mellan landsvägen i öster och åkermark i väster betas en nyligen röjd björkhage, 2 ha stor. Marken är stenig och täcktes vid inventeringen till stora delar av ris och kvistar från röjningen. Förutom björk förekommer enstaka aspar i trädskiktet och i buskskiktet växer en. Vegetationstypen växlar från fuktäng och friskäng till torräng. Hagen är förmodligen inte gödslad men hävdindikatorerna är få. De hävdgynnade växterna finner man främst i norra delen, vilken antagligen aldrig växt igen lika mycket som den södra. Prästkrage, harstarr och brunört förekommer sparsamt medan stagg och darrgräs finns i enstaka exemplar. Enligt tidigare inventering ska även smörbollar finnas. Hävden är god och hagen har betydelse för landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, N 3

Klass 4

85:19 SIGGEBOHYTTAN

Lindesbergs SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.07.30

Koord. (A) 66116/14567 11F2B1B6H
(B) 66111/14566 11F2B1B1G
(C,D) 66109/14562 11F2B0B9C
(E) 66107/14561 11F2B0B7A

Kulturlandskapet runt Siggebohyttan vid sjön Uskens sydöstra strand är omväxlande med åker, betesmark och skogspartier.

Beskrivning

Område (A) är en ca 4,5 ha stor blandlövhage i sluttningen ner mot sjön Usken. Träd och buskar växer bitvis mycket tätt, men mellan de täta dungarna finns öppna partier. Björk och asp dominerar men även gran, rönn, tall och enstaka unga bokar finns. Enen är den vanligaste arten i buskskiktet som också består av en hel del sly av klibbal, asp, gråal och hägg. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och fuktäng av högört- samt tuvtåteltyp. På mindre områden finns även torräng av fårsvingeltyp. Floran är i huvudsak ogödslad. Flera slätter- och betesgynnade arter förekommer. Talrika är gökärt och ängsvädd. Knägräs och smörbollar finns fläckvis i större mängder. Vidare är liten blåklocka, prästkrage, rödklint, ängsklocka, borstistel, bockrot, vårbrodd, darrgräs, gullviva, harstarr och revfibbla vanliga. I fåtal finns jungfrulin, blåsuga, svinrot, ögontröst och stor blåklocka.

Område (B) är ca 1,5 ha öppen hagmark och består av smala områden av naturlig betesmark i bäckravin mellan f d åkermark som numera också betas. Det glesa trädskiktet domineras av björk, med inslag av enstaka tallar och askar. I buskskiktet växer en, gråvide och alsly. Vegetationstypen varierar. Fuktäng av tuvtåteltyp dominerar, men dessutom förekommer fuktäng med riklig förekomst av skogssäv samt fuktäng av högörttyp med mycket knapp- och veketåg. Närmast åkermarken på de torrare delarna förekommer också friskäng av rödventyp och små partier med fårsvingeltorräng. De hävdgynnade växterna uppträder mestadels fläckvis. På torrare ställen växer liten blåklocka, prästkrage, rödklint, gökärt, vårbrodd och ängsklocka. I fåtal kan man också hitta svinrot. På fuktigare mark förekommer borstistel och harstarr.

Område (C), som är 2,1 ha stort och av typen annan träd- och buskbärande hagmark, ligger i sluttningen mellan landsvägen och sjön. Det relativt glesa trädskiktet domineras av björk med inslag av rönn. Intill vägen finns även en liten grupp av bok och vid södra gränsen en planterad grandunge. Enen dominerar buskskiktet som också innehåller nypon och vide. Fältskiktet bildas av friskäng av rödventyp som övergår i torräng av fårsvingeltyp och fuktäng av tuvtåteltyp. Mindre områden här och där kan vara svagt gödslade, men i stort är florans opåverkad av gödsel och andra ingrepp. Hävdindikatorer som prästkrage, gullviva, gökärt, ängsvädd, knägräs, vårbrodd, liten blåklocka och borstistel finns i stort antal. Andra vanliga arter är ängsklocka och rödklint. Bockrot, darrgräs, jungfrulin, ormrot och stagg förekommer fläckvis eller i enstaka exemplar.

Område (D) är en igenväxande blandlövhage, 1 ha stor. I trädskiktet växer björk, ask och oxel. Buskskiktet består av nypon, brakved, videbuskar och en. Dessutom förekommer en hel del sly av rönn, klibbal och sälg. Friskäng av rödventyp är dominerande vegetationstyp, men även fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av fårsvingeltyp förekommer. Närmast uthusen är florans gödselpåverkad men i övrigt är marken förmodligen ogödslad. Gökärt, rödklint och prästkrage är hävdgynnade arter som finns i större mängd. Vanliga är även knägräs och vårbrodd. Mer fläckvis vanliga är bockrot, darrgräs, gullviva och revfibbla. Harstarr och jungfrulin finns i fåtal.

Område (E) är en liten björkhage, 0,5 ha stor. Förutom björk innehåller trädskiktet även tall, gran och lönn. Buskar saknas. I fältskiktet förekommer torräng av fårsvingeltyp och friskäng. Floran visar inga tydliga tecken på gödselpåverkan, men de hävdgynnade arterna saknas dock nästan helt. Liten blåklocka, gökärt och vårbrodd finns i enstaka exemplar.

Hävd

Hävden sker överallt genom bete. Hage (A) och (E) betas av får. Hävden är god i (E) och i norra delen av (A), som i övrigt är svagt betad. Hage (B) betas delvis av får och delvis av nötkreatur, hävden är god förutom i den sydligaste delen som vid inventeringstillfället saknade hävd. Hage (C) är välbetad av nötkreatur. Hävden i (D) har på senare tid troligen varit svag, vilket lett till att slyuppslaget är relativt stort. Vid inventeringen var hävden dock måttlig.

Kulturvärden

Hembygdsgården är en av Bergslagens bäst bevarade bergsmansgårdar. I hagmarkerna finns odlingsrösen och i södra delen finns en stengärdesgård längs vägen.

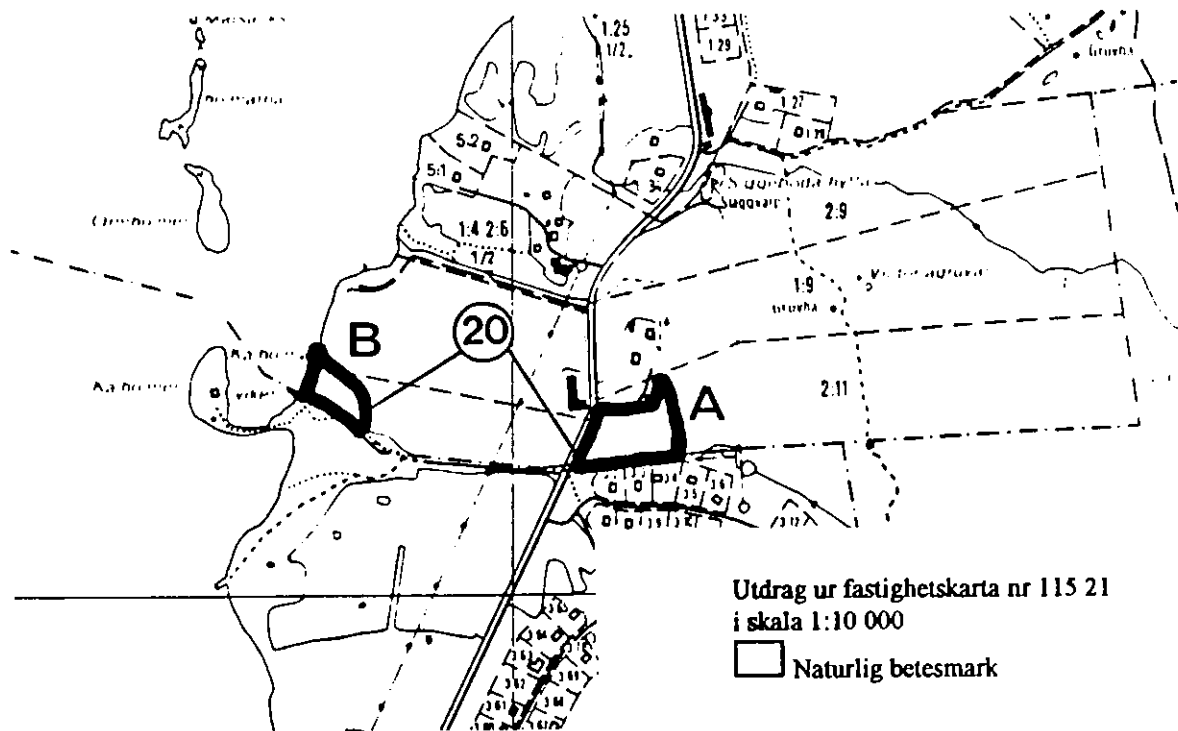
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:55
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 51
Hagmarker i Örebro län, Li 6 och 7
Riksintresse: K 41, NT 31

Bedömning

Landskapet kring Siggebohyttan är omväxlande och tilltalande med fin utsikt över sjön. Det har även ett kulturellt värde. Hagmarkerna är i huvudsak opåverkade och i vissa hagar innehåller den hävdgynnade floran flera värdefulla arter.

Klass 3 (A), (B), (C) och (D)
Klass 4 (E)

85:20 SIGGEBODA

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.07.30
Koord. (A) 66122/14571 11F2B2C2A
(B) 66122/14567 11F2B2B2H

Siggeboda ligger i ett omväxlande kulturlandskap vid sjön Uskens östra strand, strax norr om Siggebohyttan.

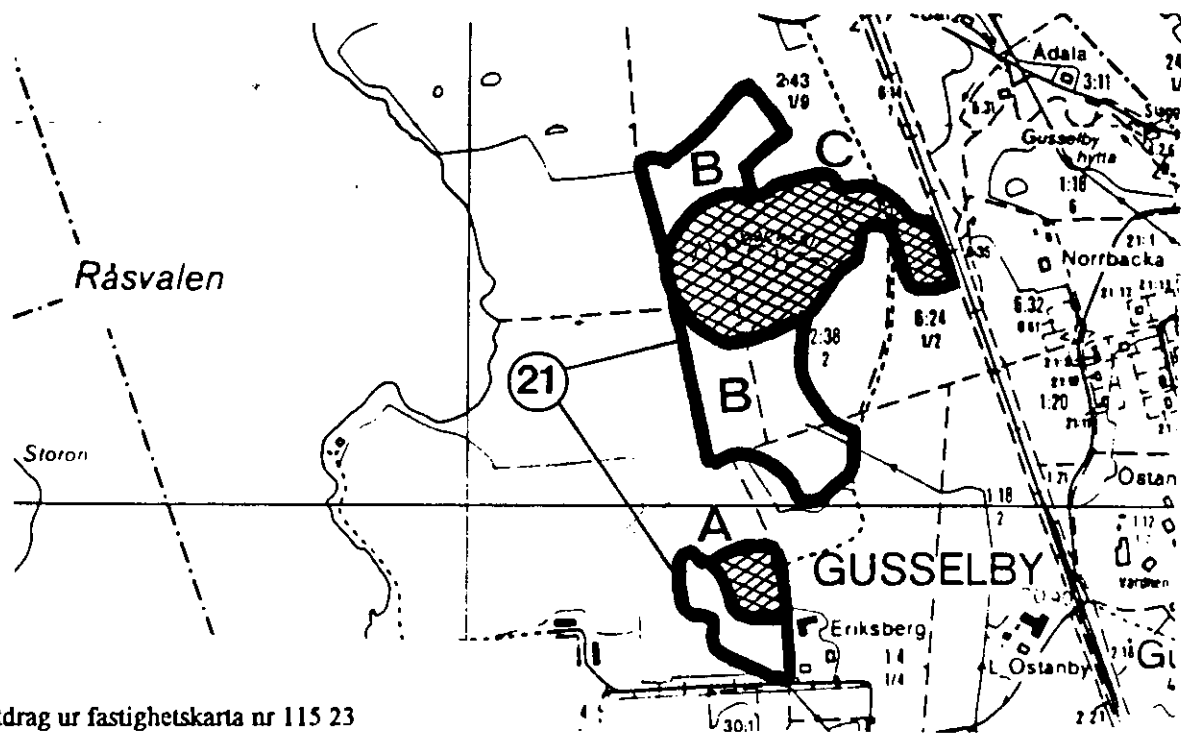
Öster om vägen finns en liten björkhage (A) som är 0,6 ha stor. Björk är det dominerande trädslaget men även lönn och hägg förekommer samt enbuskar. Fuktäng av tuvtåteltyp är den vanligaste vegetationstypen, men friskäng av rödven- och skogsnävatyp finns också. Hagen är troligen inte gödselpåverkad, de hävdgynnade arterna är dock relativt få. Borsttistel, rödklint, ängsvädd och ängsklocka är slåtter- och betesgynnade arter som är ganska vanliga. Gökärt och harstarr finns mer fläckvis och i fåtal förekommer prästkrage. Hagen betas av nötkreatur och hävden är mestadels måttlig.

I slänten ner mot sjön, vid Kålholmen, betas ca 0,4 ha öppen hagmark (B). Några få spridda björkar och en druvfläderbuske bildar träd- och buskskikt. Vegetationstypen är friskäng som är gödselpåverkad. De hävdgynnade arterna saknas nästan helt, liten blåklocka och rödklint förekommer i fåtal.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:55
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 51
Riksintresse: NT 31

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 23
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad skog

85:21 GUSSELBY

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.08.14
Koord. (A) 66138/14663 11F2D3B8D
(B,C) 66143/14663 11F2D4B3D

Gusselby ligger vid sjön Råsvalens sydöstra del och omges av ett öppet odlingslandskap.

Beskrivning

Intill gården Eriksberg betas 1 ha öppen hagmark (A) och en 0,7 ha stor skogsdunge. Träden är mestadels samlade intill skogsdungen i nordost. Rönn, asp, björk, tall, lind och ask förekommer. Nypon och en bildar buskskikt. I fältskiktet förekommer vegetationstyperna friskäng och fuktäng. Tydliga tecken på gödsling eller andra ingrepp finns inte. Floran är dock trivial. Liten blåklocka, bockrot, mandelblom, rödklint, ängsvädd och skogsklöver finns i små mängder.

Längre norr ut vid Albäckens utlopp i Råsvalen finns ett ganska stort område med strandängar. Vid inventeringen betades endast 4,5 ha i den östra delen (B). I betet ingår även ca 4 ha skog (C) och åkermark i öster. Det glesa träd- och buskskiktet bildas av enstaka videbuskar och små gråalar. I södra delen växer stora fräkenbestånd närmast bäcken och närmast åkrarna förekommer fuktäng av högörstyp. I norra delen är fuktäng av tuvtåteltyp den dominerande vegetationstypen, men även fuktäng av högstarrtyp finns.

Hävd

Hävden sker genom bete och är måttlig. Norra delen betas av nötkreatur och den södra betas åtminstone delvis av häst. Fuktängarna väster om område (B) betas tyvärr inte längre.

Tidigare inventeringar

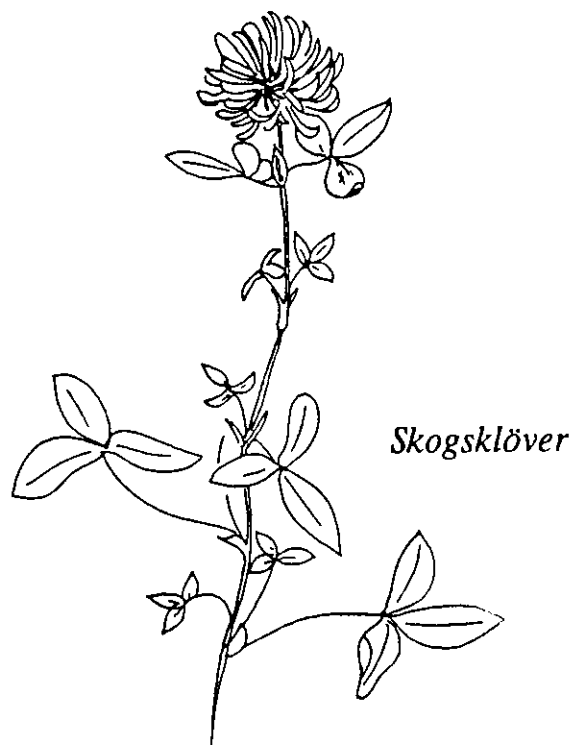
Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:51
Madmarker i Örebro län, Li 5

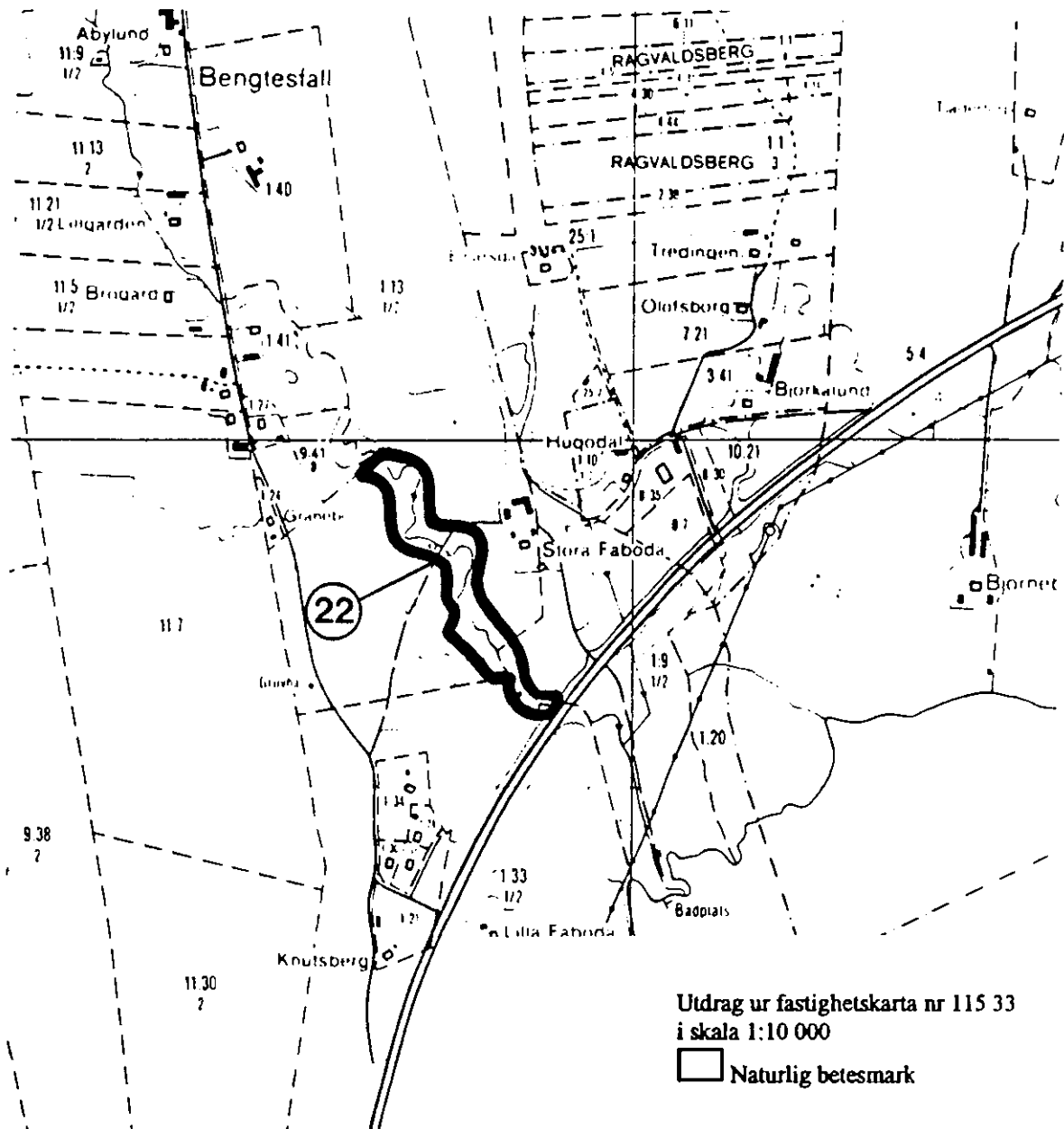
Bedömning

Sanka madmarker är en allt ovanligare naturtyp i vårt kulturlandskap och området har lokal betydelse för fågellivet. Tyvärr har arealen betad madmark minskat och ett återupptagande av betet i nordväst är önskvärt.

Klass 3 (B)

Klass 4 (A)

85:22 STORA FÄBODA

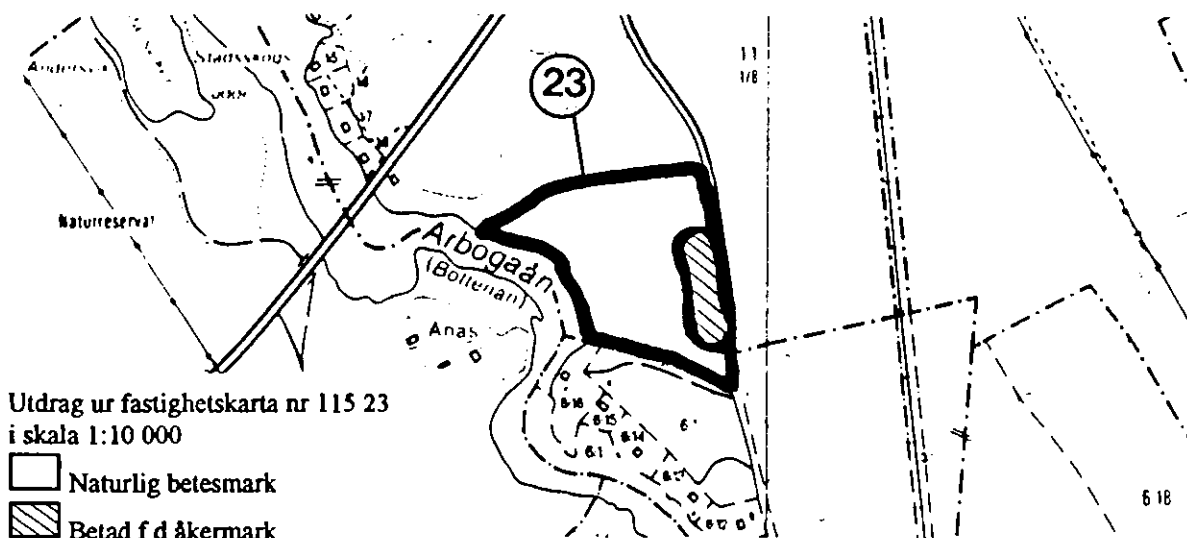
Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent. datum 90.08.03
Koord. 66158/14687 11F3DOD8H

I bäckravinen betas 2 ha blandlövhage. I trädskiktet är björk och gråal de vanligaste trädslagen, men även klibbal och hägg finns. Buskskiktet bildas av en och gran. Vegetationstypen är fuktäng av tuvtåteltyp med inslag av friskäng av rödventyp. Marken är åtminstone närmast den lilla vägen gödselpåverkad. De hävdgynnade växterna är tämligen få. Vårbrodd, gökärt, liten blåklocka är vanliga. Fläckvis förekommer även knägräs och stagg. I fåtal finns revfibbla, prästkrage och skogsklöver. Hagen betas av får och är välhävdad. Även åkermarken på västra sidan betas.

Klass 4

85:23 RAGVALDSBERG

Lindes SN   Invent.datum: 90.08.03
Topoblad: 1151   Koord. 66116/14668   11F2D1B6I

Landskapet sydost om sjön Råsvalen präglas av ett öppet odlingslandskap med små skogspar-
tier.

Beskrivning

På Arbogaåns (Bottenåns) östra strand ca 1 km söder om Råsvalen betas 3,7 ha strandäng och drygt 1 ha f d. åker. Betesmarken är helt öppen, endast enstaka träd och buskar av björk, jols-
ter och gråvide förekommer. Vanligaste vegetationstypen är våtäng med högväxt starr, fräken
knapptåg, kråklöver och även lågväxta starrarter. Intill åkermarken övergår våtängen i fukt-
äng av tuvtåteltyp.

Hävd

Området betas av nötkreatur och är väl till måttligt betat.

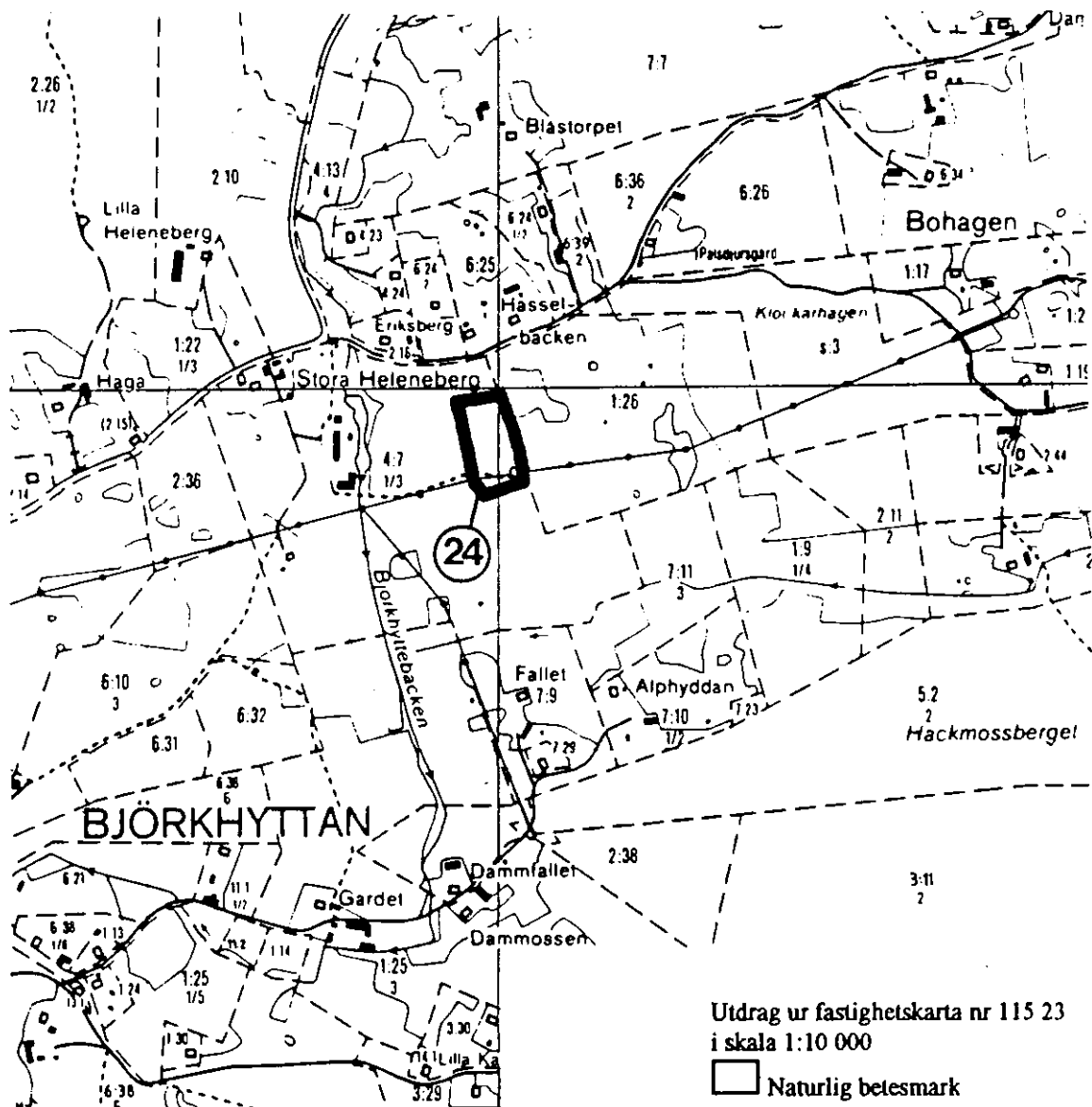
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:48
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 57
Madmarker i Örebro län, Li 8

Bedömning

Hävdade madmarker är numera en alltmer ovanlig naturtyp och har därför ett stort värde. Ha-
gen är även betydelsefull för landskapsbilden.

Klass 3

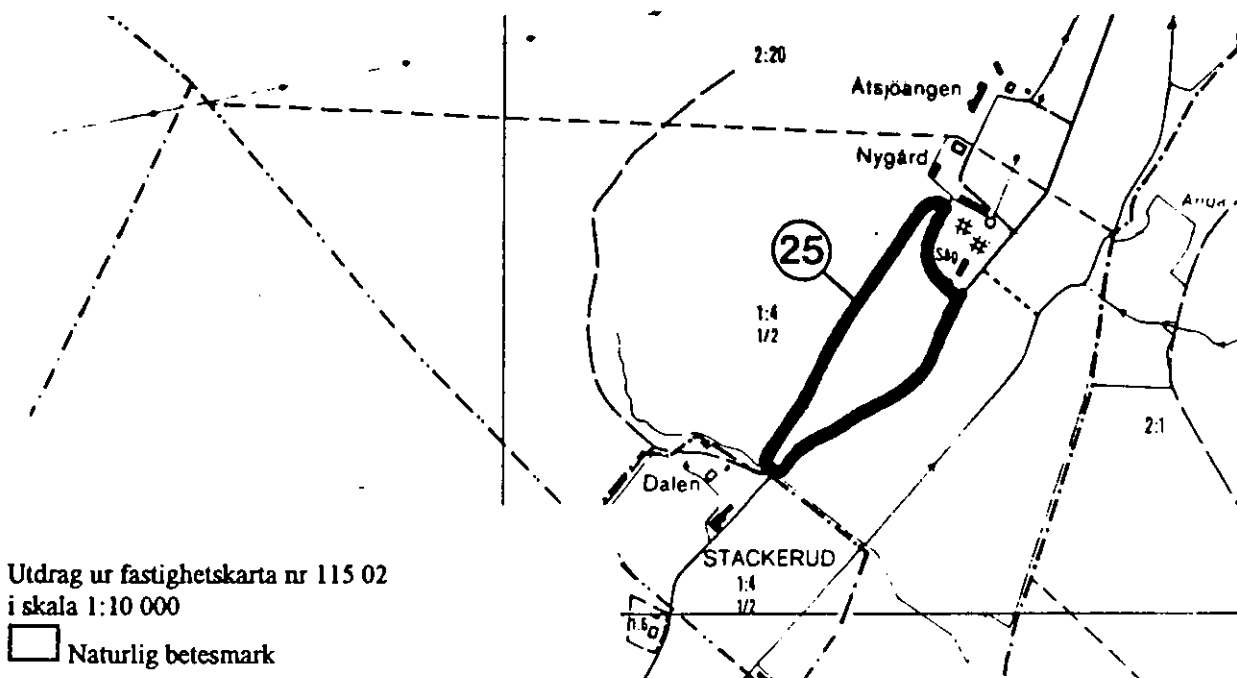
85:24 STORA HELENEBERG

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.08.03
Koord. 66109/14689 11F2DOD9J

I Stora Heleneberg, som ligger i odlingslandskapet strax norr om samhället Lindesberg, finns 1 ha öppen hagmark. Hagen, som omges helt av åkermark, ramas in av gråal, asp och videbuskar. I övrigt saknas träd helt och endast några mycket små nyponbuskar förekommer. Marken är ojäm och vegetationstyperna bildar en mosaik med friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp. Även små partier med torräng av fårsvingeltyp förekommer. Floran är inte gödselpåverkad. Slätter- och betesgynnade arter som gökärt, ängsvädd, borsttistel och prästkrage är vanliga. Revfibbla och kattot finns i enstaka exemplar. Hagen betas av nötkreatur och är välhävdat. Öster om hagen betas även åkermarken, men en liten holme med naturlig fodermark har växt igen helt av unga träd och sly.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 02
i skala 1:10 000
□ Naturlig betesmark

85:25 NYGÅRD

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.07.11
Koord. 66043/14645 11FOC4E3F

Nygård ligger i en uppodlad smal dalgång sydväst om Lindesbergs samhälle.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken är 2 ha stor och av typen annan träd- och buskbärande mark. Marken är svagt sluttande och stenbunden. Trädskiktet är relativt glest. Gran och björk är de vanligaste trädslagen, men även asp och gråal förekommer. Buskskiktet är mer utbrett och tätare, bitvis är det nästan ogenomträngligt. Det domineras av björk- och gråalsly, men innehåller även en, asp, och klibbal. Friskäng av rödventyp dominerar, i övrigt finns vegetationstyperna fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av fårsvingeltyp. Större delen av hagmarken är ogödslad och flera betes- samt slåttergynnade arter finns. Liten blåklocka, ängsvädd, harstarr, vårbrodd och revfibbla är vanliga. Andra hävdgynnade arter som blåsuga, darrgräs, jungfrulin, kattfot, knägräs och prästkrage är fläckvis vanliga. I fåtal finns stagg, ängsklocka och ögontröst.

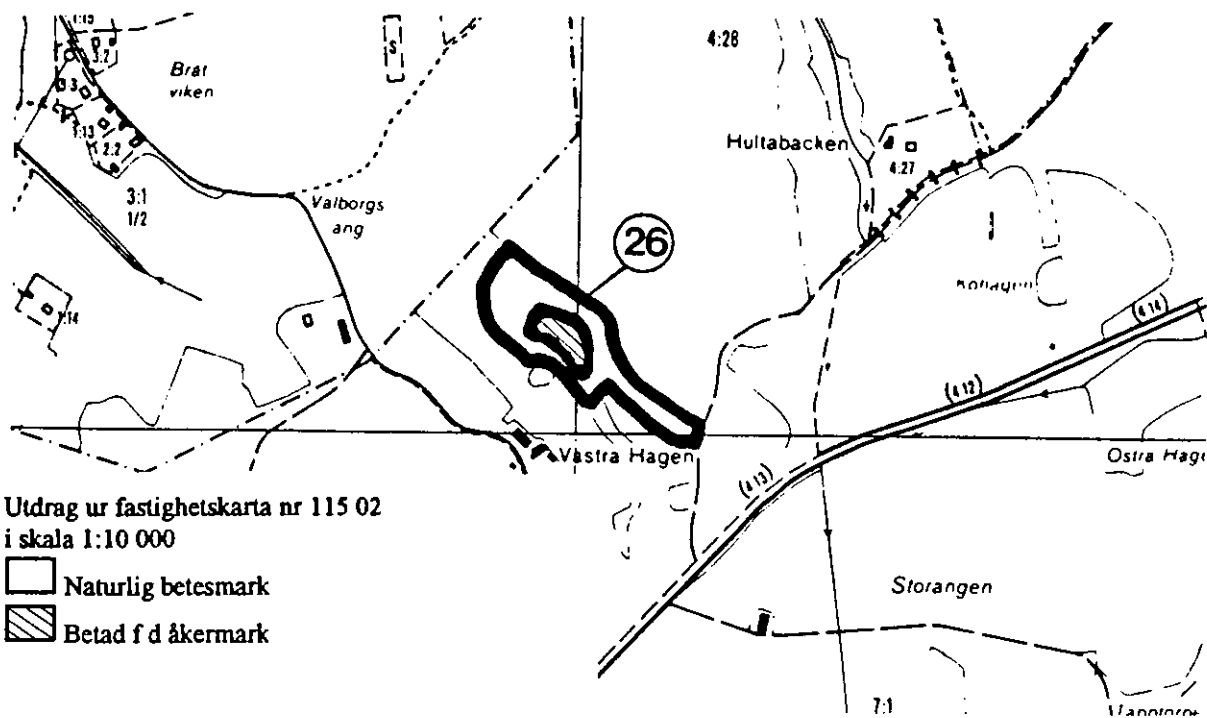
Hävd

Alltför mycket sly och unga träd har fått växa upp men vid inventeringstillfället var det dock välbetat runt om allt sly. Hagen betas av nötkreatur.

Bedömning

Floran innehåller åtminstone bitvis flera värdefulla hävdgynnade arter som t ex kattfot, darrgräs och jungfrulin.

Klass 3

85:26 VÄSTRA HAGEN

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.06.15
Koord. 66021/14639 11FOC2D1J

Västra hagen är beläget i mellanbygden sydväst om samhället Lindesberg.

Beskrivning

Mellan åker och skog i svagt kuperad terräng betas 1,5 ha av typen annan träd- och busk-bärande hagmark, som i nordost övergår i betad skog. I trädskiktet förekommer björk, gran, asp och rönn. Hassel och en dominerar buskskiktet som även innehåller nypon. Den ogödslade marken är bitvis ganska blockig och i norr finns moss- och lavklädda berghällar. Förutom friskäng av rödventyp som dominerar, förekommer vegetationstyperna rished av blåbär-lingontyp och torräng av färsvingeltyp samt små partier med torräng av hällmarkstyp. Floran innehåller flera slätter- och betesgynnade arter. Stagg, gökärt, prästkrage, vårbrodd och ängsvädd är vanliga. Fläckvis är även jungfrulin, harstarr och revfibbla vanliga. Mer sparsamt förekommer nattviol, Jungfru Marie nycklar och kattfot. I enstaka exemplar finns blåsuga.

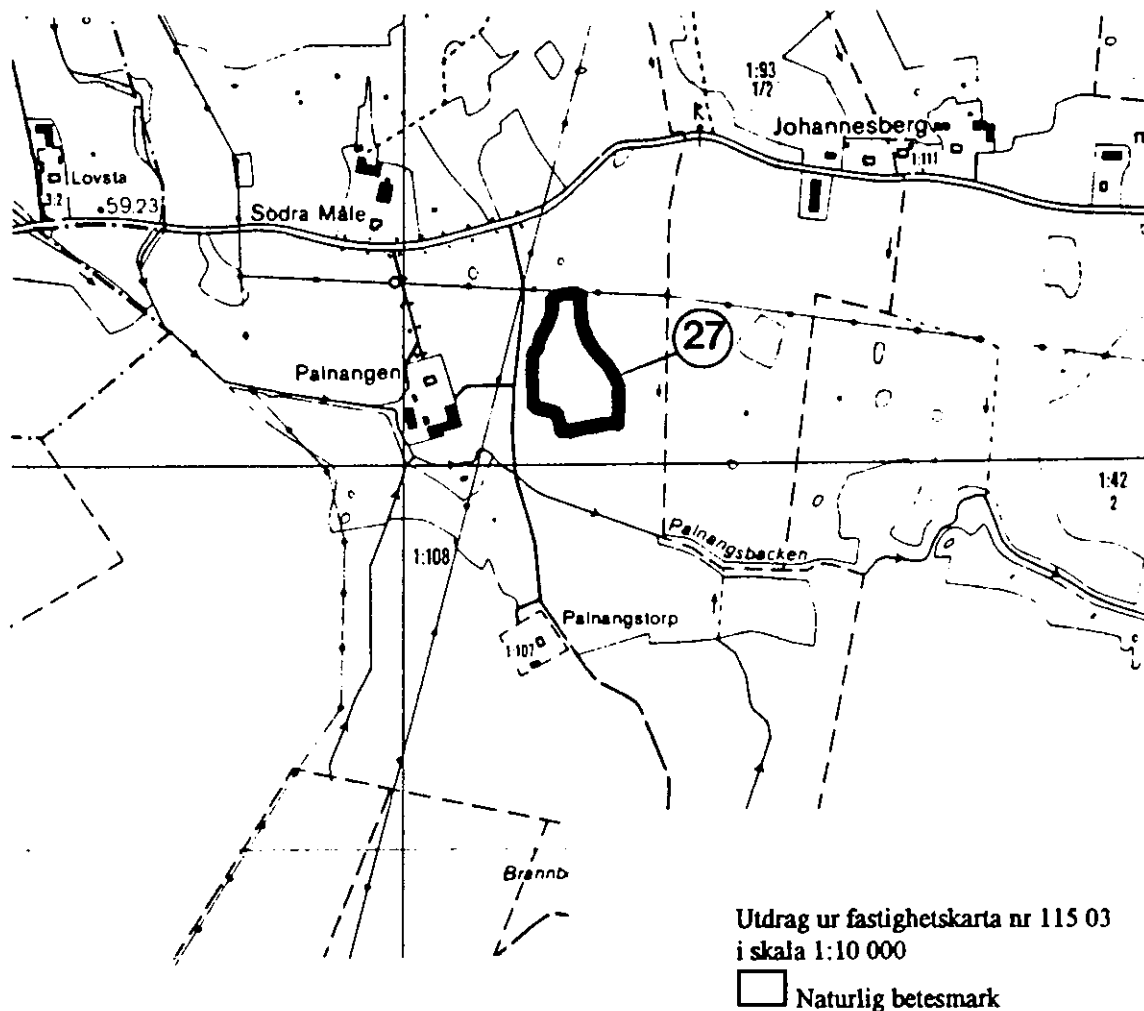
Hävden

Hagmarken liksom intilliggande åkermark betas av nötkreatur och är till största delen välhävdad.

Bedömning

Den fina hagmarken är till ytan liten, men florans är ogödslad och representativ med flera värdefulla hävdgynnade arter.

Klass 3

85:27 PALNÄNGEN

Lindes SN
Topoblad: 1151

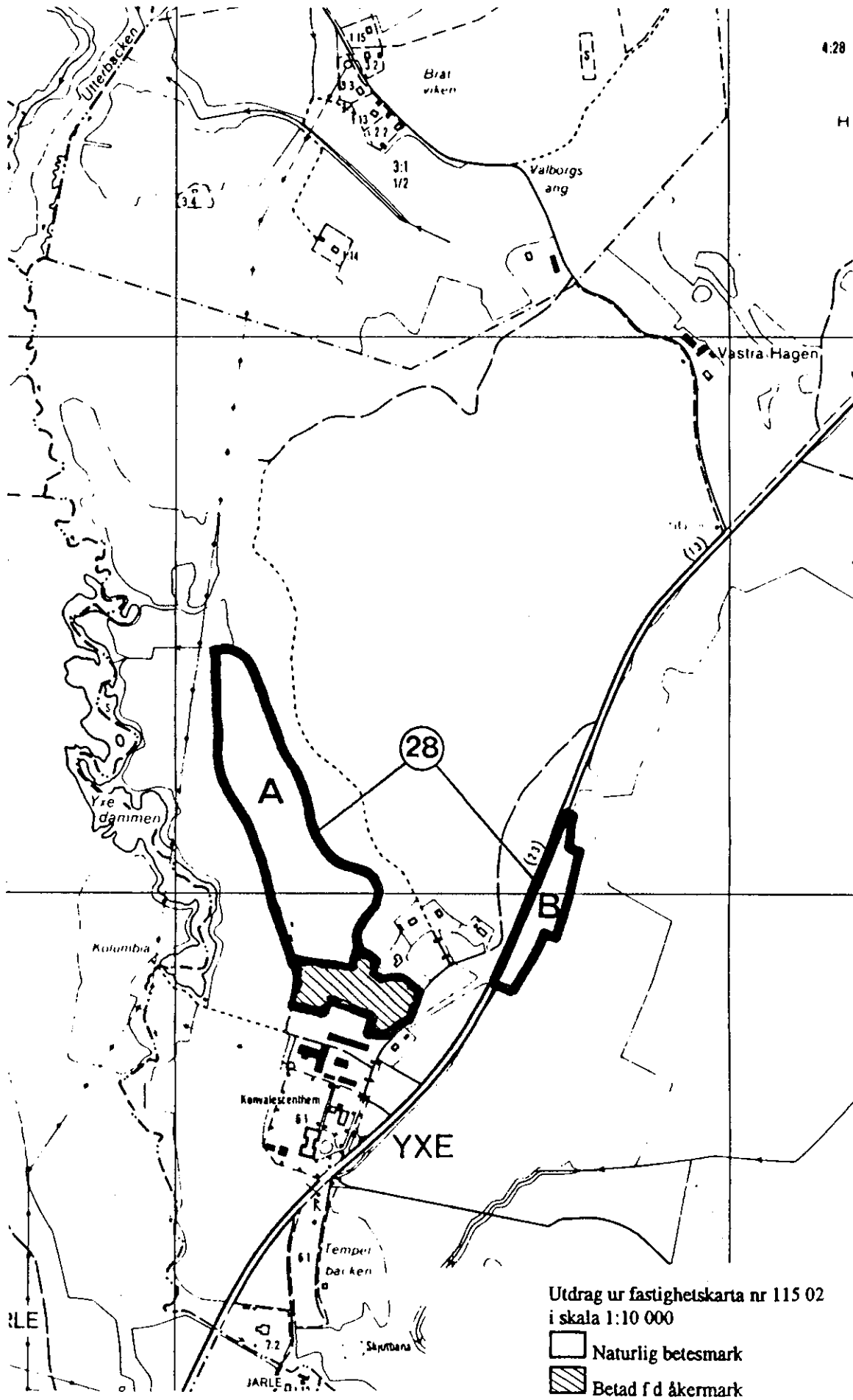
Invent.datum: 90.07.12
Koord. 66011/14682 11FOD1D1C

Den naturliga betesmarken utgörs av en liten höjd omgiven av åkermark. Den är ca 1,5 ha stor och delvis av typen annan träd- och buskbärande hagmark och delvis betad skog. Dominerande trädslag är björk och gran med inslag av tall. I buskskiktet växer framförallt en men även druvfläder och nypon. Vegetationstypen varierar mellan torräng av fårsvingeltyp och friskäng av rödventyp. Nedanför höjden och intill f d åkermarken, som också betas, förekommer även fuktäng av tuvtåteltyp. Denna fuktäng är svagt till tydligt gödselpåverkad. De slåtter- och betesgynnade arterna är relativt få och finns på de torrare delarna. Blåsuga, gökärt, prästkrage, revfibbla, vårbrodd och ängsvädd förekommer mer eller mindre fläckvis och i enstaka exemplar finns bockrot, kattfot och ängsklocka. Hävden sker genom bete av nötkreatur och är god. Hagen är ett trevligt inslag i landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 10

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 02
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark

85:28 YXE

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.06.15
Koord. (A) 66011/14632 11FOC1C1C
(B) 66009/14636 11FOCOC9G

Landskapet runt Yxe präglas av skogsklädda höjder och dalgångar med flack och odlad mark.

Beskrivning

I västerslutningen av en skogsklädd höjd betas 5 ha blandlövhage (A). Vissa delar av hagen är helt öppen, medan det i andra delar förekommer större eller mindre slutna dungar och i öster övergår hagen till betad skog. Asp och gråal dominerar trädskiktet som även bildas av ask, björk och rönn. I buskskiktet växer hassel och nypon. Marken är stenig och blockig. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av får-svingeltyp. Den sydligaste delen är tydligt gödselpåverkad, i övrigt kan florans bitvis vara svagt påverkad eftersom de betes- och slättergynnade växterna är ganska få. De hävdgynnade arterna liten blåklocka, harstarr, prästkrage, revfibbla, vårbrodd och ängsvädd förekommer, men uppträder mer eller mindre fläckvis. I fåtal finns blåsuga, bockrot och ängsfryle.

På andra sidan landsvägen finns en ganska tät björkhage (B), drygt 1 ha stor. Den gränsar till vägen i väster och i övrigt till åker. Förutom björk förekommer även ek och asp, buskar saknas. Marken sluttar svagt mot öster och friskäng är den dominerande vegetationstypen. Trädskiktet är så slutet att ljuset inte räcker till för att en riktig grässvål ska bildas. Hävdindikatorer saknas därför, endast enstaka gökört och ängsviol finns. Vanliga arter i fåltskiktet är örnbräken, vitsippa och liljekonvalj. Hagen är dock ett trevligt inslag i landskapsbilden.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur och hävden är mestadels god.

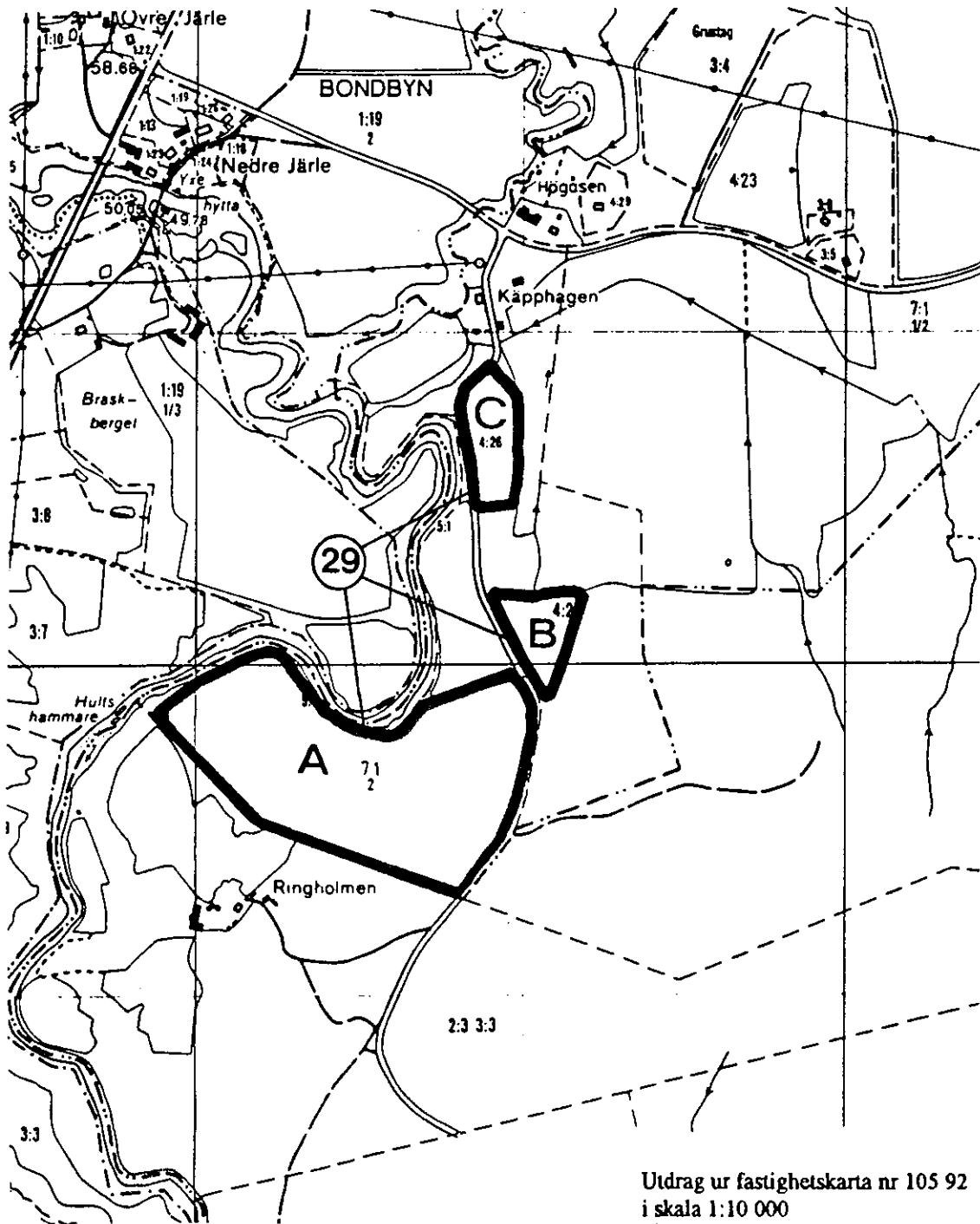
Tidigare inventeringar

Riksintresse: K 35

Bedömning

Den kuperade hagmarken är tilltalande och har troligen hävdats under mycket lång tid. Den hävdgynnade florans bitvis är dock trivial.

Klass 3 (A)
Klass 4 (B)

85:29 KÄPPHAGEN

Lindes SN
Topoblad: 1053

Invent.datum: 89.07.20 och 90.07.11
Koord: (A) 65988/14632 10F9C3D8C
(B,C) 65992/14634 10F9C4D2E

Käpphagen är beläget intill Järleåns östra strand i sydvästra delen av kommunen. Landskapet präglas av en öppen och kuperad terräng med betes- och åkermark.

Beskrivning

Mellan vägen och Järleån, som här flyter lugnt, betas 10,5 ha, som till största delen utgörs av öppen hagmark (A). Speciellt i den centrala delen och längst i väster sluter sig trädskiktet och ca 2 ha totalt har skogskaraktär. De vanligaste trädslagen är gråal och gran men även ek, björk, rönn och asp finns. Enen dominerar i buskskiktet som även innehåller nypon, gran och hassel. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp dominerar, men fuktäng av gräs-lågstartyp och torräng av fårsvingeltyp förekommer också. Större delen av hagen verkar svagt gödselpåverkad och mindre områden är tydligt gödslade. De hävdgynnade växterna är få. Harstarr, ängsfryle och revfibbla är ganska vanliga medan rödklint, stagg, vårbrodd och liten blåklocka finns i enstaka exemplar.

Norr om hage (A) och på östra sidan av vägen betas ca 2,4 ha blandlövhage tillsammans med en liten igenväxande f d åker. I norra delen (C), som är delvis skadad av en gammal grustäkt, växer sälj, björk, asp och gråal i trädskiktet. Buskskiktet består av asp- och björksly. I södra delen (B) saknas buskar och trädskiktet består av björk och asp. Förutom ett mindre område längst i söder verkar florans opåverkad av gödsel. I norra delen (C) dominerar friskäng av rödventyp men även torräng av fårsvingeltyp förekommer. I södra delen (B) varierar vegetations-typen mellan friskäng av skogsnävatyp och fuktäng av tuvtåtel- och högörrtyp. Bitvis förekommer stora bestånd örnbräken och rikligt med strätta. I norra delen är slåtter- och betesgynnade arter som ängsvädd, vårbrodd, liten blåklocka, bockrot, prästkrage, gökärt och skogsklöver vanliga medan nattviol och stor blåklocka finns i fåtal. I södra delen är harstarr, ängsvädd, vårbrodd och ängsfryle vanliga. Stor blåklocka, prästkrage och ängsskalra förekommer i enstaka exemplar. Även ett större bestånd smörbollor finns.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur och hävden är i (A) huvudsakligen god, i (B) och (C) måttlig till svag.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:34

Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 80

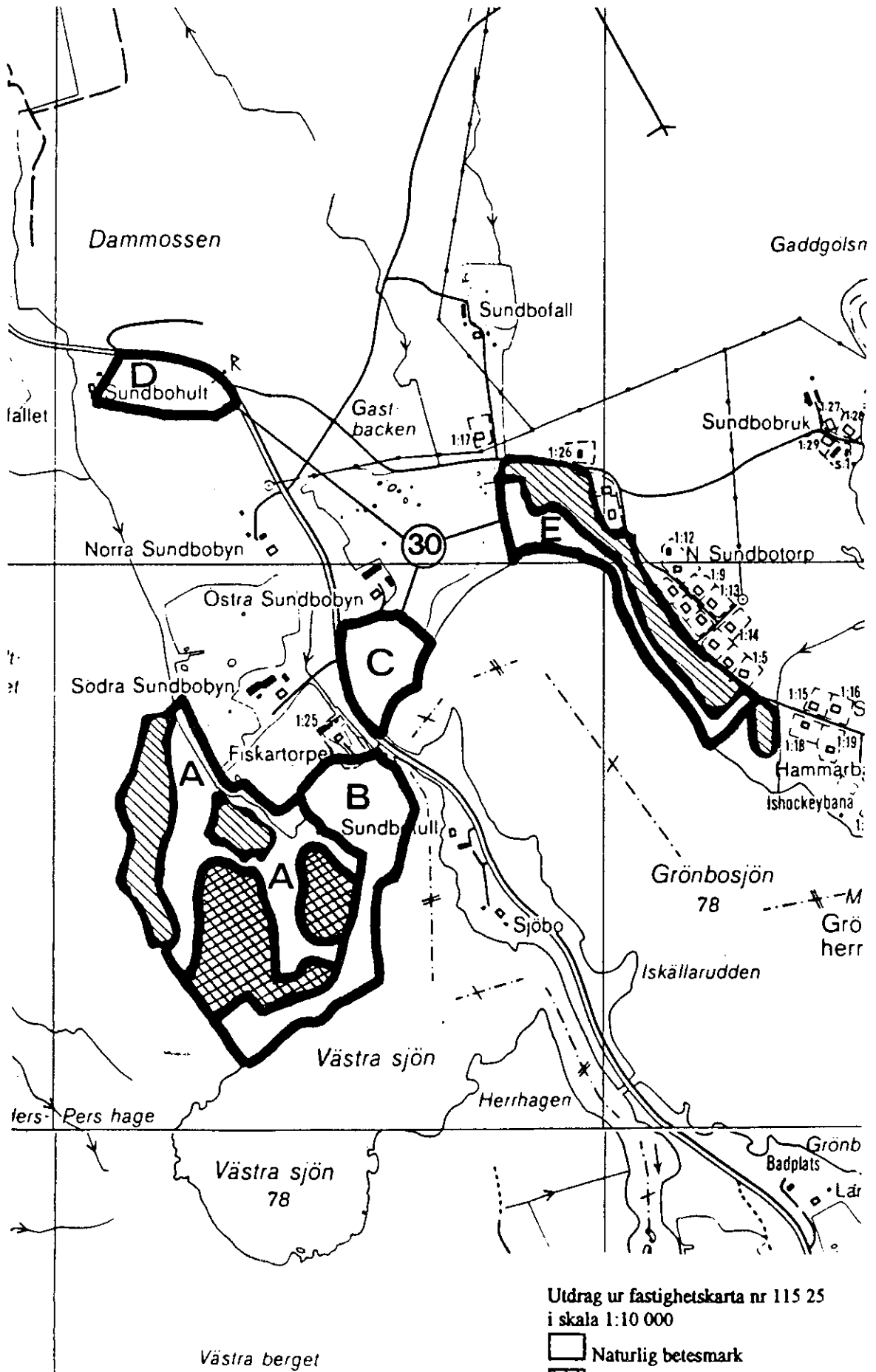
Naturvårdsinventering av Järleområdet, 22

NT 20

Bedömning

Den kuperade betesmarken är ett mycket vackert inslag i landskapsbilden. Det biologiska värdet är kanske mindre men bitvis är den hävdgynnade florans fin. Ett intensivare bete i hage (B) och (C) samt borttagande av lövsly i södra delen av (B) är önskvärt.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 25
i skala 1:10 000

- Naturlig betesmark
- Betad f d åkermark
- Betad skog

85:30 SUNDBOBYN

Ramsbergs SN
Topoblad: 1152

Invent. datum: 90.08.01
Koord: (A,B) 66104/14773 11F2FOC4D
(C) 66108/14775 11F2FOC8F
(D) 66113/14772 11F2F1C3C
(E) 66109/14780 11F2FOD9A

Sundbobynd ligger intill Grönbosjön som omges av ett varierat kulturlandskap i en trakt som i övrigt domineras av barrskog. Fellingsbroåsen bildar en smal rygg mellan Grönbosjön och Västra sjön.

Beskrivning

Område (A) är ca 12 ha stort och består av både betad skog och hagmark. Dessutom betas intilliggande f d åkermark i väster. Skogen domineras av barrträd i väster och av lövträd i öster. På ett par ställen öppnar sig skogen och sammanlagt finns ca 4 ha öppen hagmark med en del mer eller mindre slutna trädgångar. Trädskiktet består av björk och gran. I buskskiktet växer främst en men även tall, gran och gråal. Vegetationstypen varierar från fuktäng till torräng. I svackor förekommer fuktäng av tuvtäteltyp och på lite torrare mark växer friskäng av rödventyp som övergår i gräshed av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. Floran är i huvudsak ogödslad. De hävdgynnade arterna gökärt, harstarr, stagg, prästkrage, vårbrodd och ängsvädd är vanliga. Andra som jungfrulin, blåsuga, kattfot, revfibbla, knägräs och ögontröst är mer fläckvis vanliga. I enstaka exemplar finns ormrot och ängsskallra.

Område (B) består av ca 4,5 ha strandäng intill Västersjöns nordvästra del. Längs bäcken växer en ridå av björk, klibbal, asp och hägg. I övrigt saknas träd och endast mycket små videbuskar förekommer. Fältskiktet bildas av fuktängar med bl a kråklöver, kärnsilja, kärndunört, brunven och mer eller mindre lågväxta starrarter. Söder om diket förekommer pors fläckvis. Förutom i norra viken, där ett mindre bestånd vass förekommer, når strandängen ända fram till öppet vatten.

Område (C), söder om Östra Sundbobynd, är 2 ha stort. Det består av en liten skogsdunge (ca 0,4 ha) i slänten närmast vägen i öster, ett litet område öppen hagmark (ca 0,6 ha) i norr samt strandäng (ca 1 ha). Björk och gran domineras skogsdungen som även består av asp, tall, rönn och enbuskar. I övrigt är träd- och buskskiktet ganska glest med en täckningsgrad av ca 25 %. Det består av spridda klibbalar, björkar och videbuskar. På ett mindre område längst i norr är marken gödslad och/eller upplöjd. I övrigt syns inga spår av påverkan eller ingrepp. Strandängens vegetationstyp varierar mellan fuktäng av högörttyp och fuktäng med bl a kråklöver, kärnsilja, brunven och mer lågväxta starrarter. I den öppna hagmarken förekommer friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. Det är här man finner hävdgynnade arter som rödklint, bockrot och gökärt vilka förekommer i större mängd. Fläckvis är även den slättergynnade arten svinrot vanlig, medan skogsklöver och backnejlika är tämligen vanliga.

Område (D) är en liten öppen hage, knappt 1 ha stor. I betet ingår dessutom f d åkermark söder därom. Både träd och buskar saknas. Dominerande vegetationstyp är fuktäng av tuvtäteltyp, men längs norra kanten finns friskäng av rödventyp. Marken är till större delen svagt gödselpåverkad och de slätter- samt betesgynnade arterna är få. På ett mindre ogödslad

område i rödvenängen kan man finna blåsuga, revfibbla, vårbrodd och liten blåklocka samt enstaka gökärt.

Område (E) ligger vid Grönbosjöns nordöstra strand och där betas f d åker eller gödslad vall samt 1,5 ha strandäng. I södra delen förekommer endast enstaka spridda träd och buskar, i norr växer täta dungar. Trädskiktet består av tall, björk och klibbal. I buskskiktet förekommer gråvide, jolster och lite klibbal. Den f d åkermarken domineras av fuktäng av tuvtåteltyp och på den smala strandängen är vegetationstypen fuktäng av gräs-lågstartyp. I norr förekommer fuktäng med pors och tuvull samt mindre områden med fuktäng av högstartyp. Bitvis dominerar jättegröe och längst ut växer ett bälte med säv.

Längst i väster finns en låg och stenig kulle ca 0,5 ha stor. Träd- och buskskiktet täcker 25-50 % och innehåller björk, hägg, rönn, tall och gran samt enbuskar. Vegetationstypen varierar mellan friskäng och rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. Floran hyser några slåtter- och betesgynnade arter, som t ex ängsvädd, prästkrage, bockrot och gökärt. Ommrot finns i enstaka exemplar.

Hävd

Samtliga områden betas av nötkreatur. I område (A) och (D) är hävden god, i (C) måttlig, och i (B) samt (E) god till måttlig.

Kulturvärden

Intill område (D) står en milstolpe.

Tidigare inventeringar

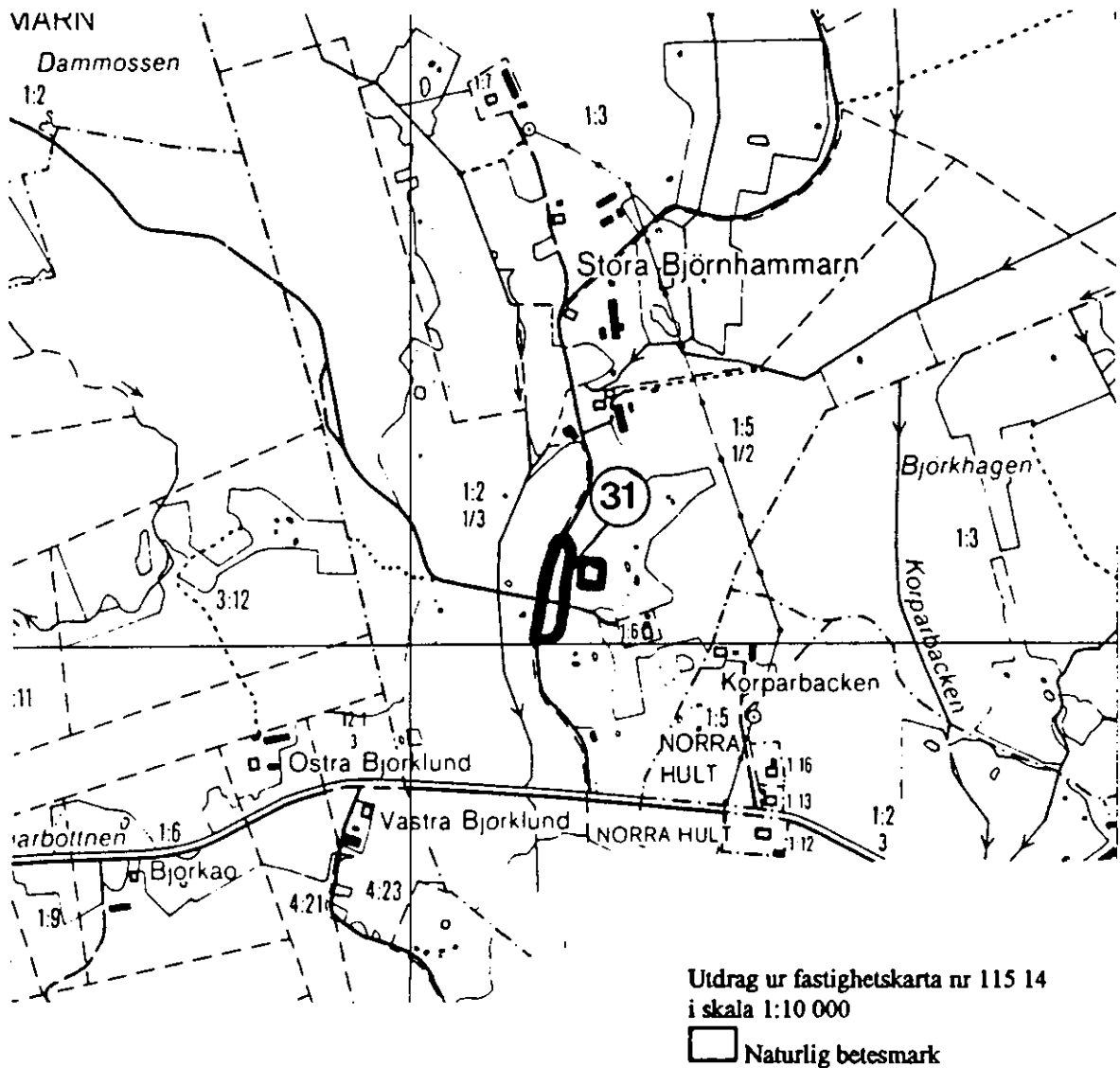
Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:43

Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 65

Bedömning

Det öppna och omväxlande landskapet är en fin kontrast till den skogsdominerade omgivningen. Hage (A) och (C) har en värdefull hävdgynnad flora med bl a kattfot och svinrot.

Klass 3

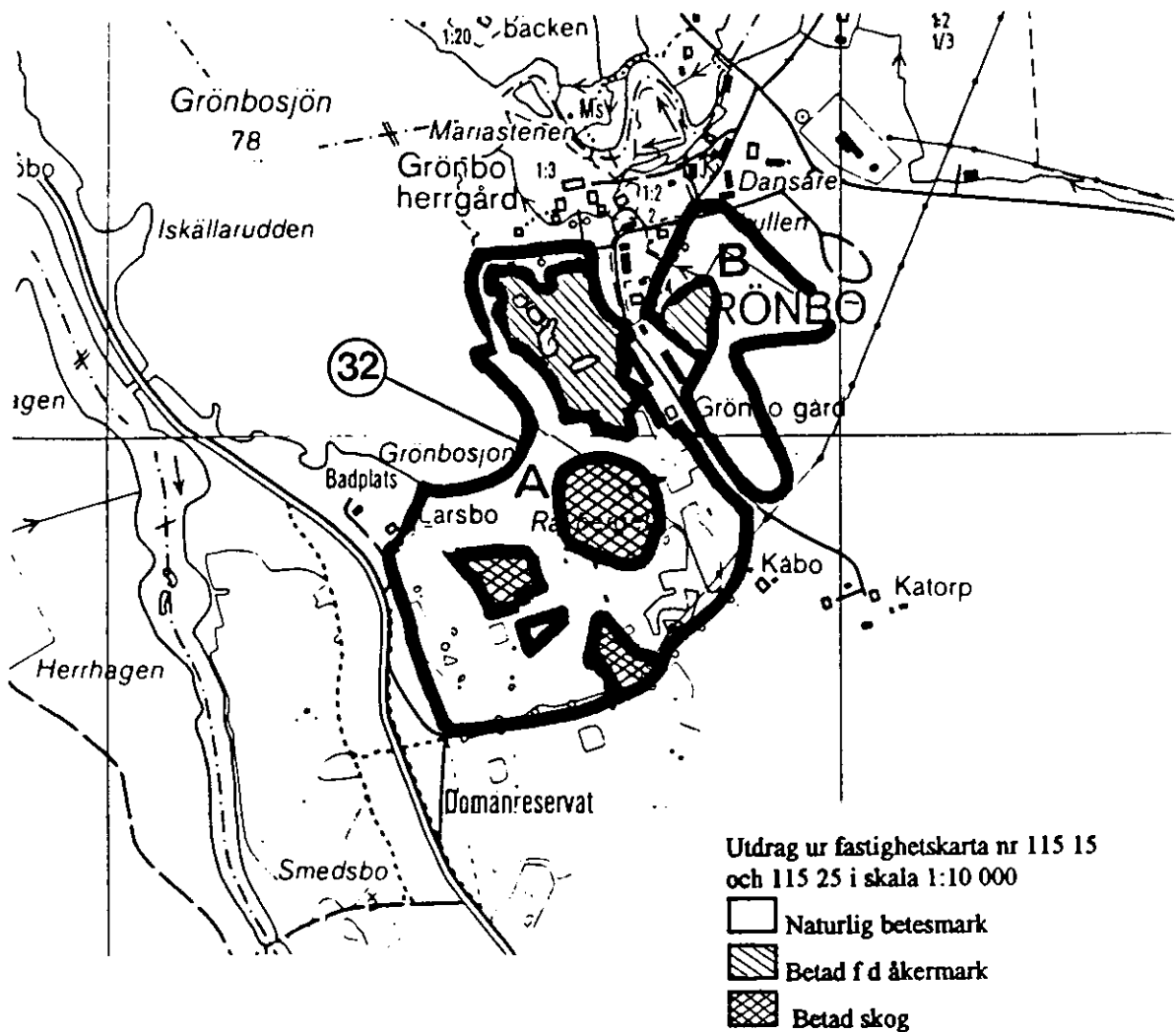
85:31 STORA BJÖRNHAMMARN

Lindes SN
Topoblad: 1151

Invent.datum: 90.07.26
Koord.66090/14742 11F1E4E0C

Stora Björnhammarn är beläget i ett mindre och småbrutet odlingsområde strax öster om samhället Lindesberg. Av de gamla naturliga fodermarkerna finns inte mycket kvar. Intill vägen finns ett par små öar i åkermarken av typen öppen hagmark, ca 0,5 ha tillsammans. Dessa små kullar betas först när de flesta växter har fröat av sig och de omgivande vallarna är slagna. Träd- och buskskiktet består av enstaka björkar resp några enar och små nyponbuskar. Vegetationstypen varierar från fuktäng och friskäng till torräng. De slätter- och betesgynnade arterna borstistel, ängsvädd, gökärt samt liten och stor blåklocka finns i större mängd. I litet mindre antal finns smörboll, svinrot, ängsklocka och prästkrage. Enligt muntlig uppgift av brukaren ska här även finnas slättegubbe och kattfot. Hävden är god och sker genom bete av nötkreatur. Ett par odlingsrösen förekommer.

Klass 4

85:32 GRÖNBO

Ramsbergs SN
Topblad: 1152

Invent.datum: 90.08.01
Koord. 66099/14786 11F1F4D9G

Grönbosjön ligger i skogsbygden men omges av ett varierat kulturlandskap med både åker- och betesmarker.

Beskrivning

Område (A) består av knappt 3 ha strandäng, resten är f d åker eller skogsdungar. I norr finns ett något torrare parti med en liten grupp av gamla ekar samt asp, björk och tall. Längs gränsen mot f d åker i nordväst växer en ridå av gråvide, jolster, björk och klibbal. I övrigt förekommer endast ett fåtal mindre björkar och lite klibbalsly. Fältskiktet består av fuktäng med bl a kråklöver, vattenklöver, brunven, trådtåg och gråstarr. Bitvis förekommer vitmossa och i södra delen växer mycket pors. Till den naturliga fodermarken i område (A) hör även små impediment i den f d åkermarken och en låg moränkulle i norr, ca 0,5 ha total, som kan klassificeras som öppen hagmark. I det glesa träd- och buskskiktet växer björk resp en och sly. Den dominerande vegetationstypen torräng av färsvingeltyp övergår i friskäng av rödventyp. De hävdgynnade arterna är få, vilket kan tyda på en svag gödselpåverkan. Vårbrodd, liten blåklocka, harstarr och gökårt förekommer. På ett ställe i norr växer även stagg. Ängsklockan är ganska riklig i den f d åkermarken.

Område (B) är en 2,2 ha stor blandlövhage. Trädskiktet består av björk, rönn, tall, klibbal, hägg och ek. I buskskiktet växer en och klibbal. I norra delarna förekommer friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp, i söder fuktäng av tuvtåteltyp, bitvis med stora bestånd av veketåg. Floran visar inga tecken på gödsling och hävdgynnade arter som liten blåklocka, gökärt, harstarr, vårbrodd, ängsvädd, bockrot och prästkrage är vanliga. På var sitt litet område växer ormrot resp knägräs och i enstaka exemplar förekommer stagg, revfibbla och skogsklöver.

Hävd

Bägge områdena betas av nötkreatur och hävden är i huvudsak måttlig, delvis svag.

Kulturvärden

Kulturlandskapet kring Grönbo är av gammalt ursprung. Ett antal odlingsrösen finns i hagmarkerna runt Grönbo gård. Strax intill betesmarken finns en fornlämning i form av en gravhög. I området finns även lämningar av hammar, smedja och slagghvarp. Herrgårdsanläggningen är välbevarad och har kulturhistoriskt värde.

Tidigare inventeringar

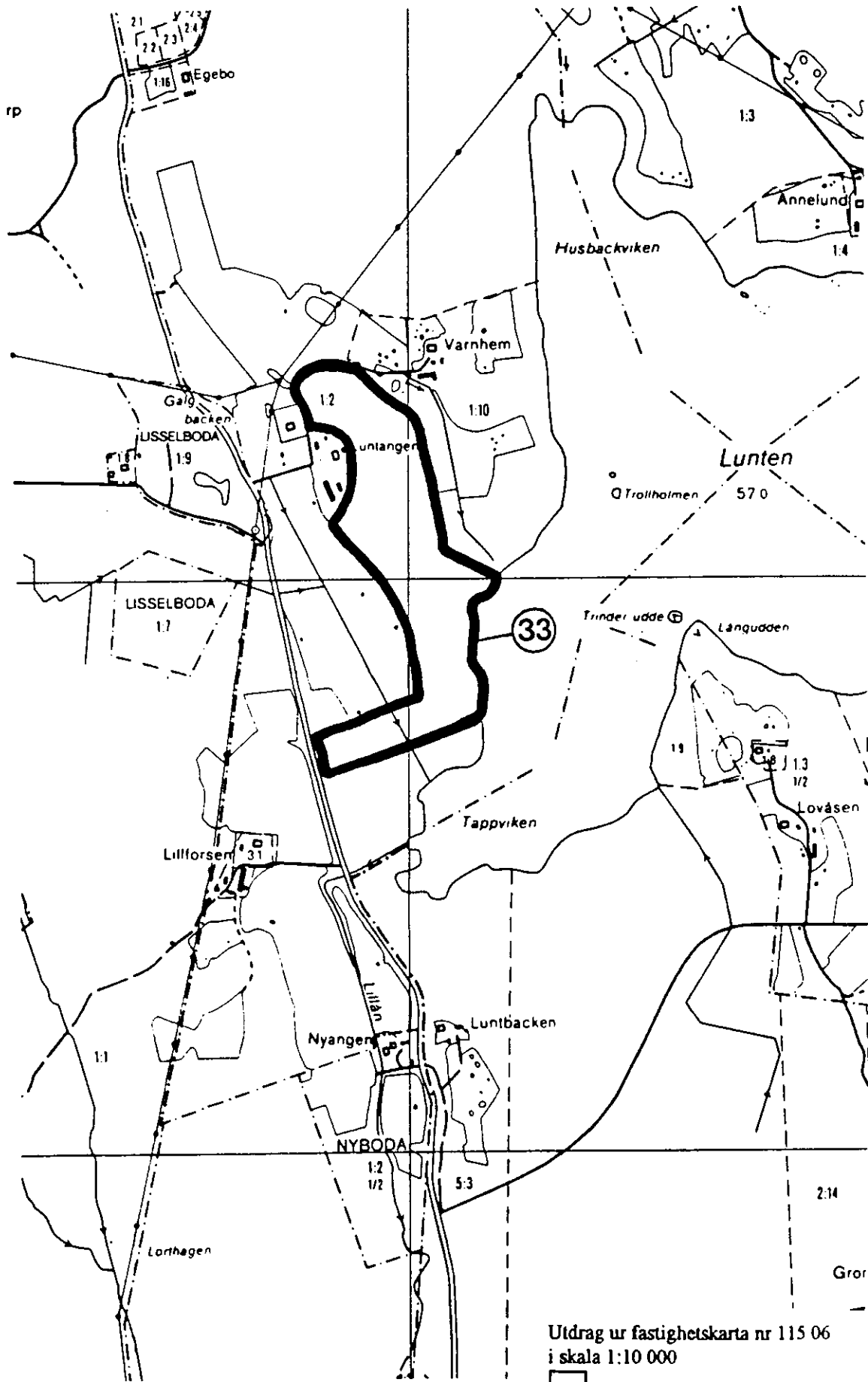
Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:43

Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 65

Bedömning

Tillsammans med Sundbobyn utgör Grönbo ett öppet och omväxlande landskap runt Grönbo-sjön, en fin kontrast till den skogsdominerade omgivningen. Den hävdgynnade floran är ej märkvärdig men representativ och den betade strandängen är väl värd att bevara.

Klass 3

85:33 LUNTÄNGEN

Fellingsbro SN
Topoblad: 1152

Invent.datum: 90.07.26
Koord. 66040/14810 11F0G4B0A

Luntängen ligger vid den näringsrika sjön. Lunten. Landskapet runt sjön präglas av småbruten skogs- och odlingsmark.

Beskrivning

Vid sjön Luntens västra sida betas en 10 ha stor björkhage. Terrängen är svagt kuperad och marken är blockig. Förutom björk förekommer klibbal, tall och rönn. Buskskiktet domineras av enar men består även av vide, rönn och tall. Delar av slänten ner mot sjön är helt igenväxt av asp- och björksly och den nordligaste delen, ca 1,6 ha, har skogskaraktär. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen, men på torr mark förekommer torräng av fårsvingeltyp och i södra delen växer fuktäng av tuvtåteltyp. Bitvis förekommer stora bestånd örnbräken och piprör. Hagen är troligen i stort sett opåverkad av gödsel, men i södra delen finns ett litet gödselområde som har varit åker. Den hävdgynnade floran är tämligen artfattig. Liten blåklocka, gökört och vårbrodd är slåtter- och betesgynnade som förekommer ganska talrikt. I mindre mängd finns ängsklocka, prästkrage och ögontröst.

Hävd

Området betas av får. Hävden är i stort sett måttlig, men delar med svag hävd finns också, t ex österslutningen ner mot sjön.

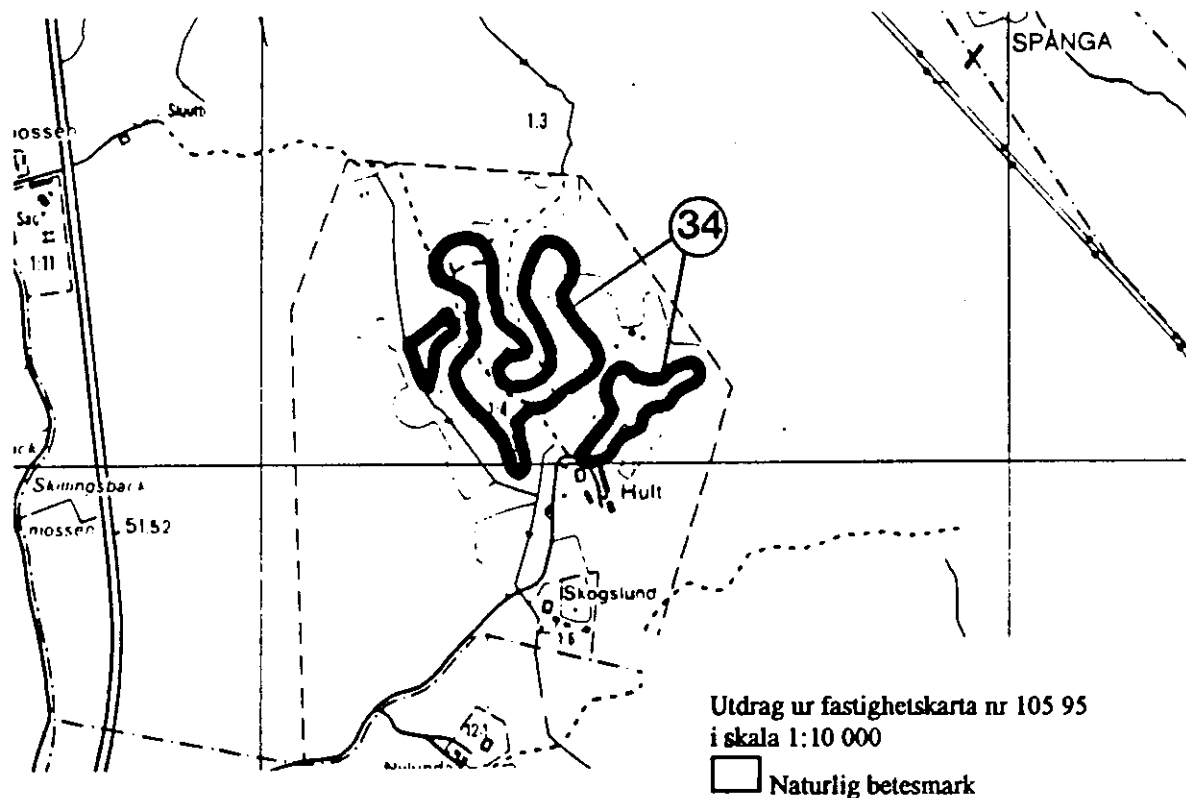
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:26
Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 97
Hagmarker i Örebro län, Li 12

Bedömning

Hagen är ett tilltalande inslag i landskapsbilden och arealen är stor. Floran är tämligen trivial med ganska få hävdgynnade arter, men hävden har heller inte så lång kontinuitet. Så sent som i början av 70-talet växte det skog på större delen av området.

Klass 3

85:34 HULT

Frövi SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.,7.18
Koord. 65961/14763 10F9F1B1D

Hult är en liten ensligt belägen gård helt omgiven av skog.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken utgörs av 3 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Den är svagt kuperad och ligger insprängd mellan åkerlappar. Det glesa trädskiktet domineras av björk och tall men innehåller även ek, gran och rönn. I buskskiktet, som också är gles, dominerar enen. Torräng av fårsvingeltyp är den vanligaste vegetationstypen, men även gräshed av staggtyp, friskäng av rödventyp och mindre partier med fuktäng av tuvtåteltyp finns. Förutom ett litet område intill ladugården är floran inte gödselpåverkad. Ett flertal slåtter- och betesgynnade arter finns. Stagg, knägräs, gökärt, prästkrage och bockrot är talrika. Vanliga är darrgräs, jungfrulin, ormrot, skogsklöver, vårbrodd och ängsvädd.

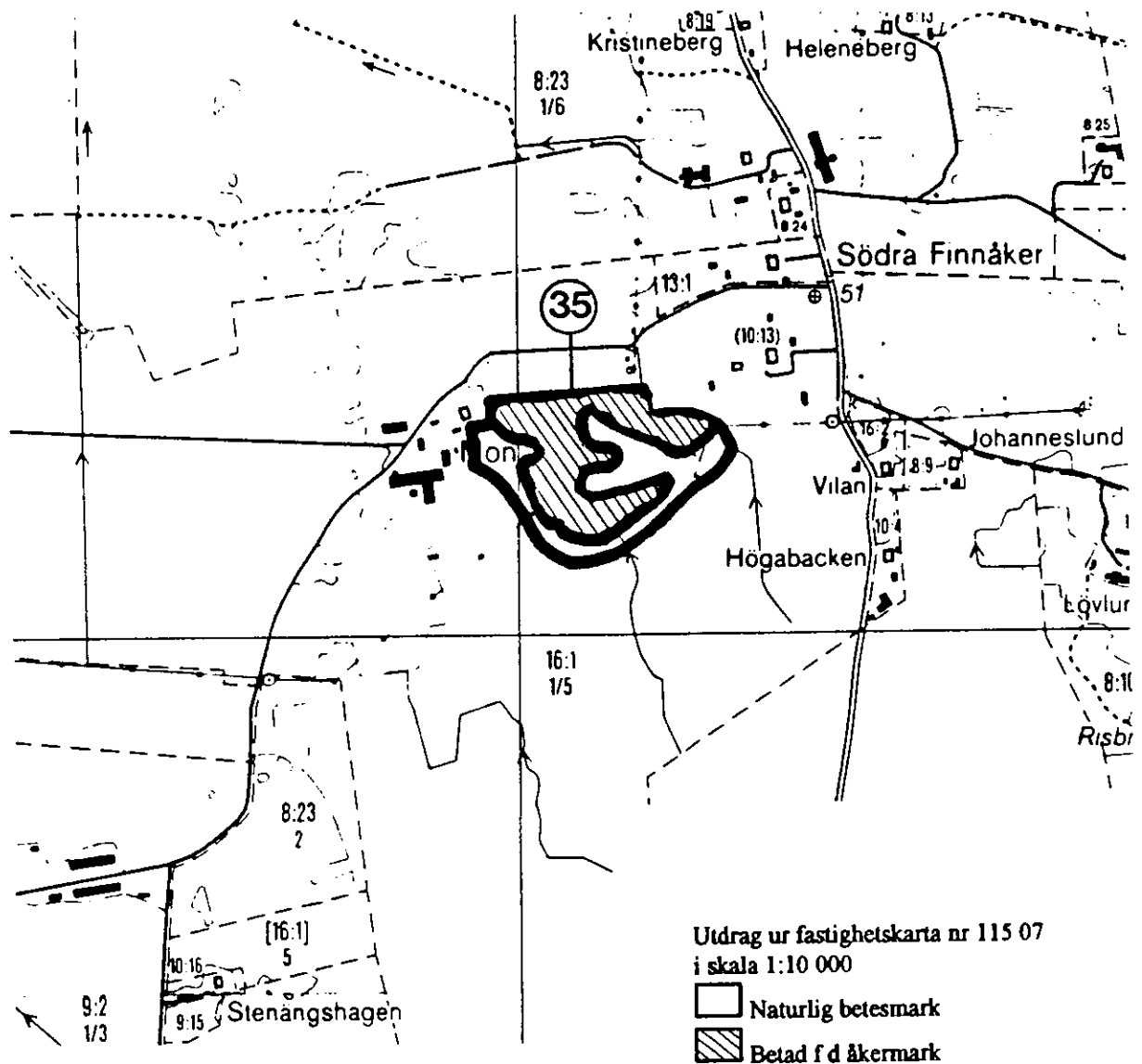
Hävd

Hagmarken betas av får och är välhävdad.

Bedömning

Hagmarken är välbetad och har en värdefull hävdgynnad flora. Den lilla gården med det småskaliga jordbruket är även en fin kontrast till den omgivande skogen.

Klass 2

85:35 MON

Fellingsbro SN
Topoblad: 1152

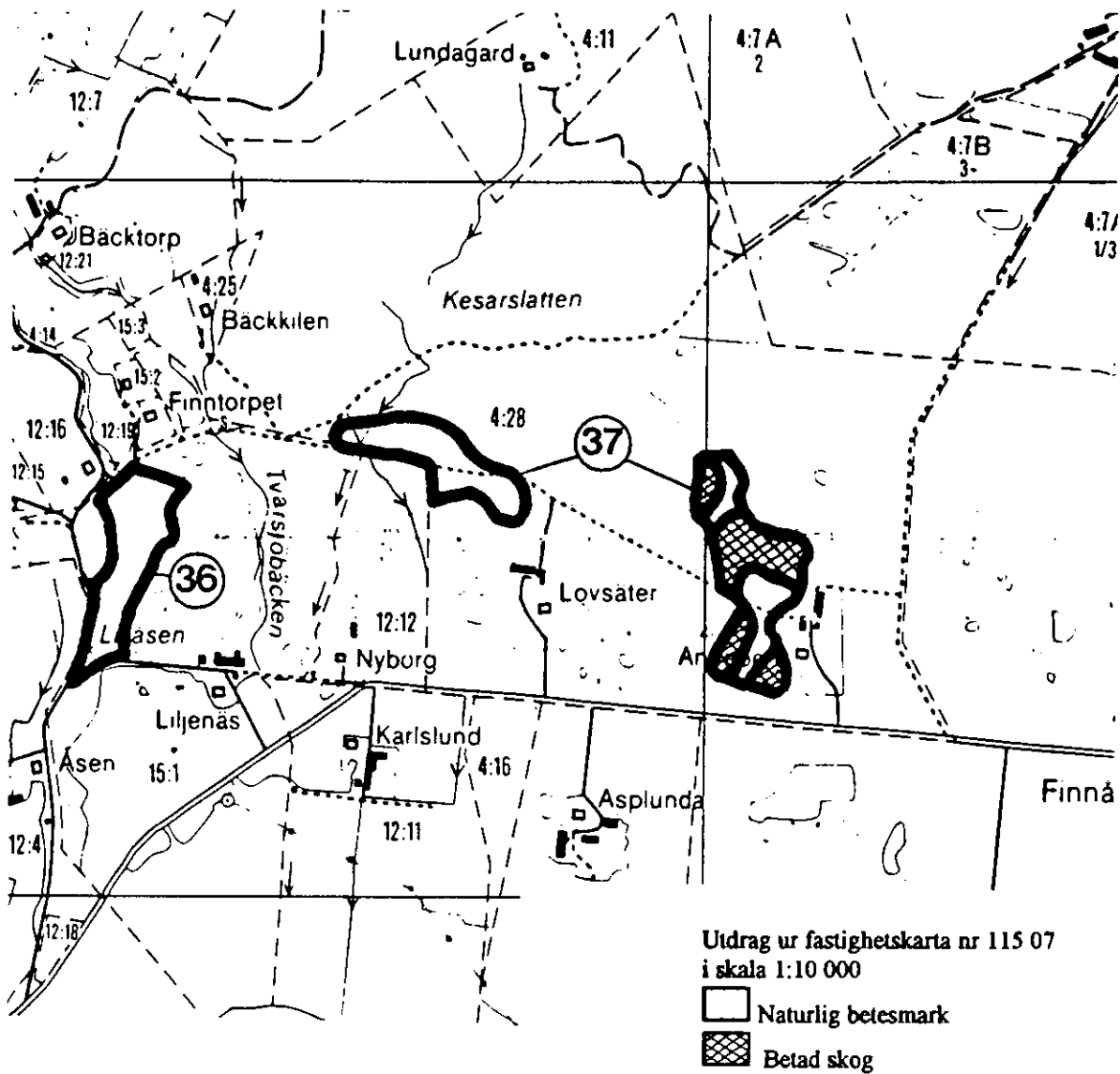
Invent.datum: 90.07.25
Koord. 66012/14871 11F0H1C2B

I Mon betas gammal åkermark tillsammans med hagmark som består av steniga och blockrika partier mellan åker och barrskog. Den naturliga fodermarken utgör drygt 2 ha och är av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Trädskiktet domineras av tall, asp och björk. Dessutom förekommer enstaka ek, rönn, sälg och gran. Druvfläder och framförallt en bildar buskskikt. Vegetationstypen varierar mellan friskäng och torräng. Floran är svagt gödselpåverkad och de hävdgynnade växterna är få. Liten blåklocka, bockrot, gökärt, rödklint, skogsklöver, stor blåklocka och ängsklocka finns i mindre antal eller i enstaka exemplar.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län. Li 20

Klass 4

85:36 LILJENÄS

Fellingsbro SN
Topoblad: 1152

Invent.datum: 90.07.25
Koord. 66034/14851 11F0H3A4B

Den 1,8 ha stora hagen är till hälften öppen hagmark och till hälften ungskog. Den ligger i slutningen mellan vägen i väster och åkern i öster. I trädskiktet växer björk, asp, lönn, hägg och klibbal. Buskskiktet består av hassel, en och lövsly. Friskäng av rödventyp och fårsvingel-torräng är de vanligaste vegetationstyperna. Marken är troligen delvis gödselpåverkad. De hävdgynnade arterna backnejlika, bockrot, prästkrage, rödklint och ängsklocka är ganska vanliga. Ängsvädd och skogsklöver finns i enstaka exemplar. Vid inventeringstillfället saknades hävd. Betesuppehållet är förhoppningsvis endast tillfälligt.

Klass 4

85:37 ANNEBERG OCH LÖVSÄTER

Fellingsbro SN
Topoblad: 1152

Invent.datum: 90.07.25
Koord. 66034/14860 11F0H3B4A
66035/14856 11F0H3A5G

De två gårdarna är belägna norr om Finnåkersjön i ett flackt jordbrukslandskap.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken utgörs av ca 2,5 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark, som är uppdelad i två områden. I det östra området ingår ca 1,5 ha skog. Hagmarkens ganska glesa träd- och buskskikt består av asp, gran, rönn och tall resp en och nypon. I östra hagen är marken intill gården tydligt gödslad. I övrigt är hagen opåverkad. Dominerande vegetationstyp är friskäng av rödventyp, men fuktäng av tuvtåteltyp och torräng av fårsvingeltyp förekommer också. Slätter- och betesgynnade växter som liten blåklocka, bockrot och rödklint är vanliga. Blåsuga, gökärt, stor blåklocka, prästkrage, ängsvädd och ögontröst är andra hävdgynnade arter som är ganska vanliga. Fläckvis är också stagg vanlig.

Hävd

Hagmarken betas av nötkreatur och hävden är måttlig.

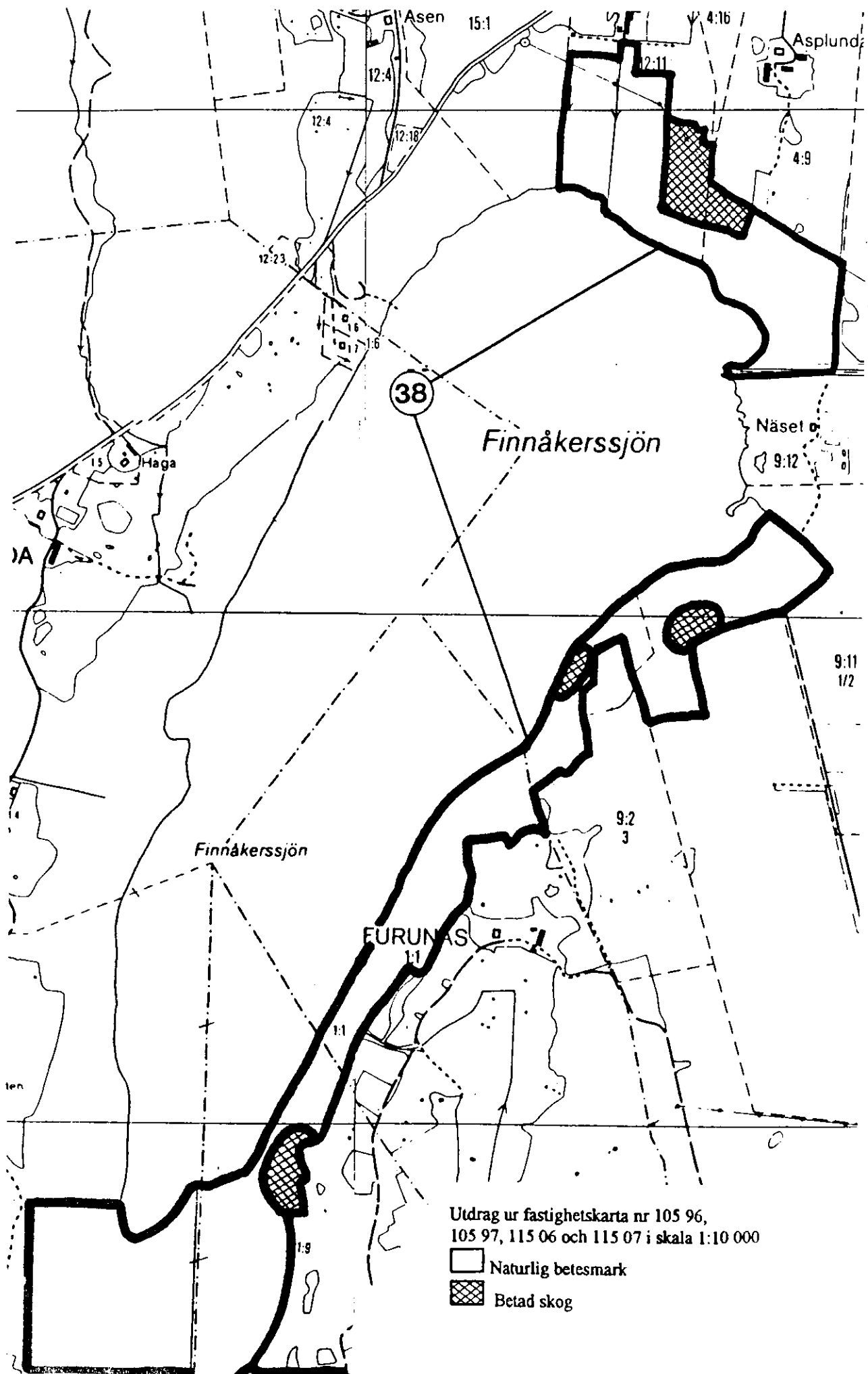
Tidigare inventeringar

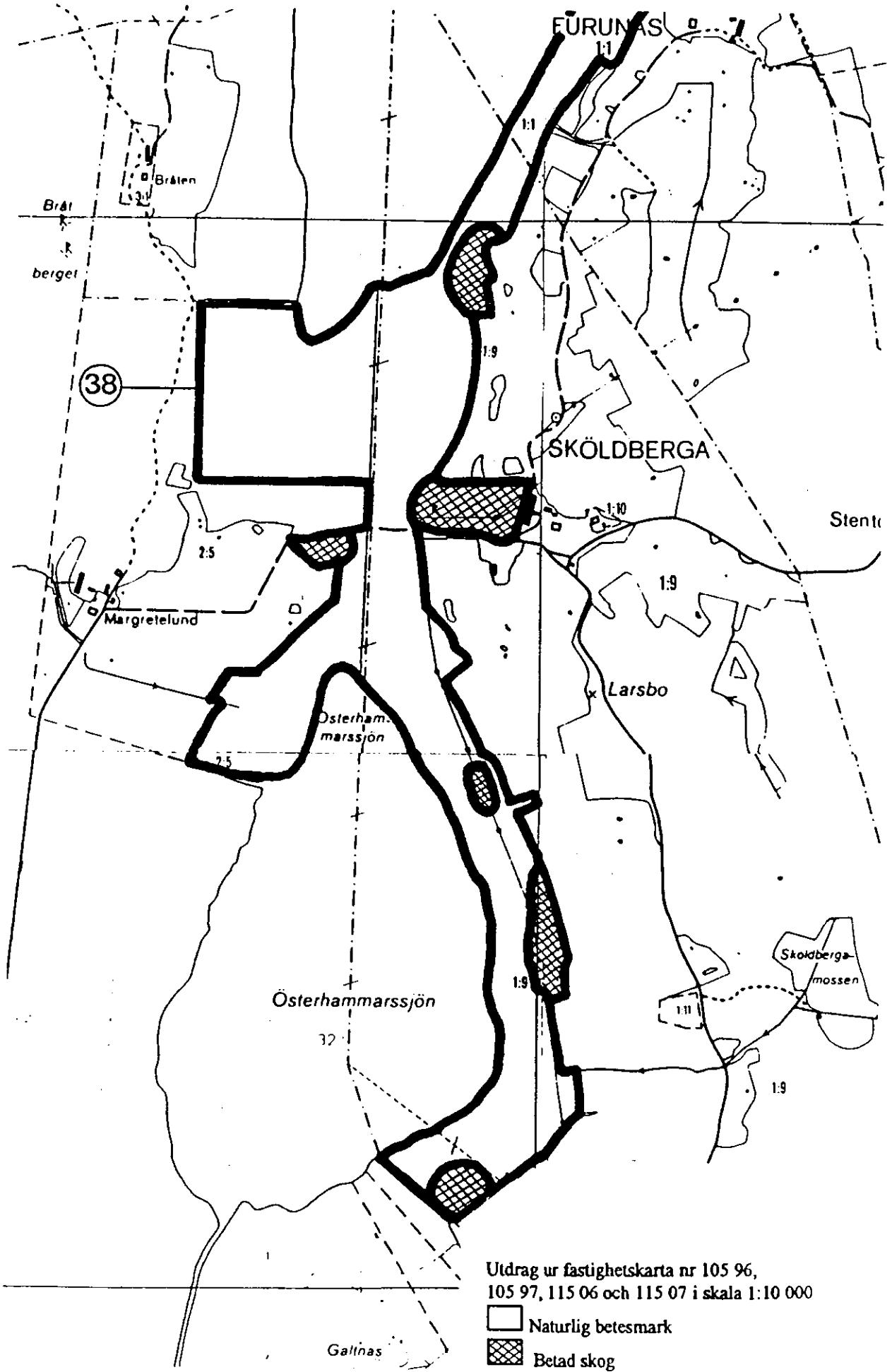
Hagmarker i Örebro län, Li 19

Bedömning

En representativ hävdgynnad flora finns även om den inte är märkvärdig och hagmarken är ett fint inslag i landskapsbilden.

Klass 3

85:38 FINNÅKERSSJÖN OCH ÖSTERHAMMARSSJÖN

Fellingsbro SN

Invent.datum: 90.07.19

Topoblad: 1152, 1154

Koord. 66007/14847 11F0G0E7H

66028/14856 11F0H2A8G

Efter en omfattande sänkning delades den ursprungliga sjön upp i de nuvarande sjöarna Finnåkerssjön och Österhammarssjön. De är grunda och näringsrika. Mellan dem förekommer ett sankmarksparti med strandängar och en "kanal". I väster gränsar strandängarna till skog i övrigt omges de av sluttande åkermark.

Beskrivning

Betesmarkerna utgörs av ca 47 ha strandängar som övergår i öppen hagmark, ca 15 ha. Spridda över hela området finns några mindre blockrika skogsbackar, totalt ca 12 ha. Dessa domineras av björk, asp och klibbal samt en. Intill Sköldberga finns en blockrik höjd med blandskog (bl a gran, tall, björk, hägg och oxel). Vid Österhammarssjön finns dels en liten tallunge i norra delen och dels en alridå mellan strandäng och åker längst ner i söder. Spridda gråvidebuskar och partier med små klibbalar förekommer främst på den västra sidans centrala del. I övrigt saknas buskar och träd på strandängarna. Marken är inte gödselpåverkad. Fuktäng av högstarttyp och stora bestånd jättegröe dominerar strandängarnas fältskikt. Dessutom finns små områden med kärrkavlevariant av högstartfuktäng och närmast åkarna förekommer fuktäng av tuvtäteltyp. Utanför högstartängen och jättegröen vid Österhammarssjön växer vass och lite säv. Vassen bildar inget sammanhängande bälte utan mindre bestånd här och där. Djuren kan gå ända ut till vattnet.

Hävd

Nordvästligaste delen, vid Karlslund, saknar hävd. Tack vare ganska regelbunden röjning så förekommer det inte några träd och endast relativt lite sly. I övrig betas hela området av nötkreatur. Hävden är mestadels måttlig, bitvis svag, bitvis god.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:23

Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun, 73

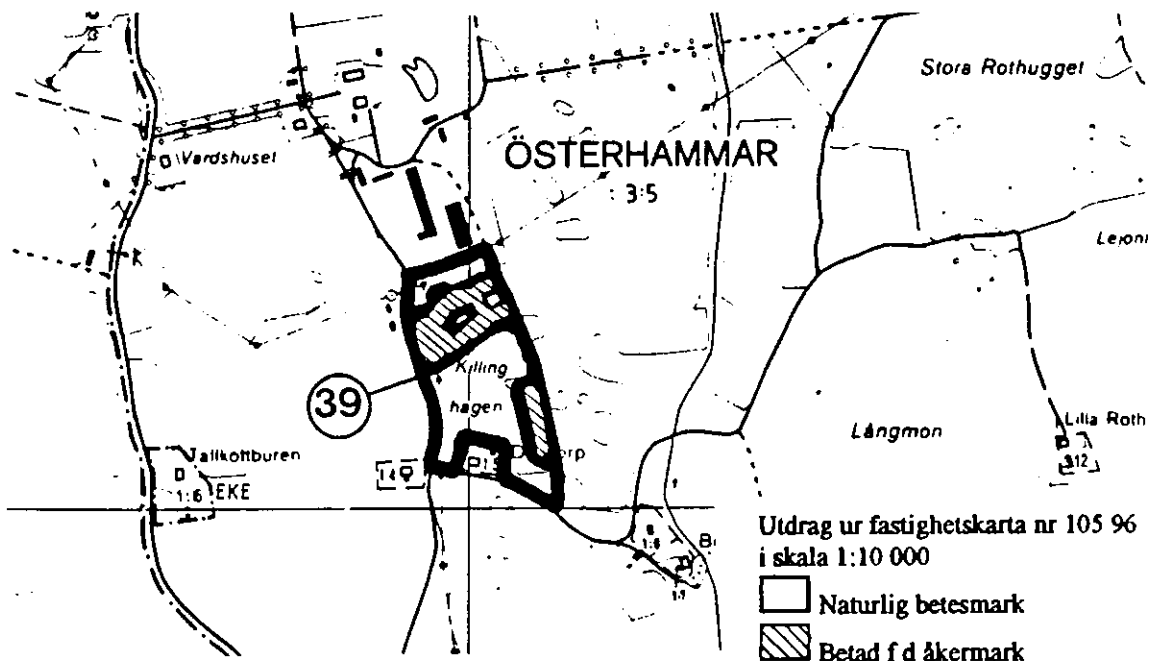
Madmarker i Örebro län, Li 17,18

Bedömning

Finnåkerssjön och Österhammarssjön redovisas i madmarksinventeringen, där det rika fågellivet betonas. Sjöarna är under våren en av länets finare rastplatser för vadare och sjöfågel. Strandängarna utgör ett stort och sammanhängande område intill de båda sjöarna. Betade strandängar är en naturtyp i kulturlandskapet som blir alltmer ovanlig och är därigenom värdefulla ur så väl natur- som kulturhistorisk synpunkt.

Klass 2

85:39 ÖSTERHAMMAR

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.19
Koord. 65981/14840 10F9G3E1A

Österhammar herrgård ligger i kulturlandskapet sydväst om den näringsrika sjön Österhammarssjön. Landskapet är svagt kuperat och består omväxlande av åkermark och skogspartier. Fortfarande betas ett stort område kring gården, men det mesta är f d åkermark. Bete på de naturliga fodermarkerna har till stor del upphört, vilket har lett till igenkänning.

Beskrivning

Killinghagen är en 3,5 ha stor blandlövhage, Trädsnittet består av asp, hägg, björk, gran och ek. I buskskiktet växer förutom en även lite lövsly. Vegetationstypen varierar från torräng av fårsvingeltyp till friskäng av rödventyp. Mindre delar har för länge sedan brukats men i övrigt är marken ogödslad. Här finns hävdindikatorerna skogsklöver, rödklint, ängsvädd, prästkrage, gökärt och bockrot. De slåttergynnade arterna svinrot och Jungfru Marie nycklar finns i fåtal.

Hävd

Killinghagen är måttligt betad av nötkreatur. Dessutom betas större områden med f d åker och några små områden naturlig fodermark som är svagt gödselpåverkade. De västra delarna är mycket svagt eller inte alls hävdade. I de östra delarna är hävden måttlig till god.

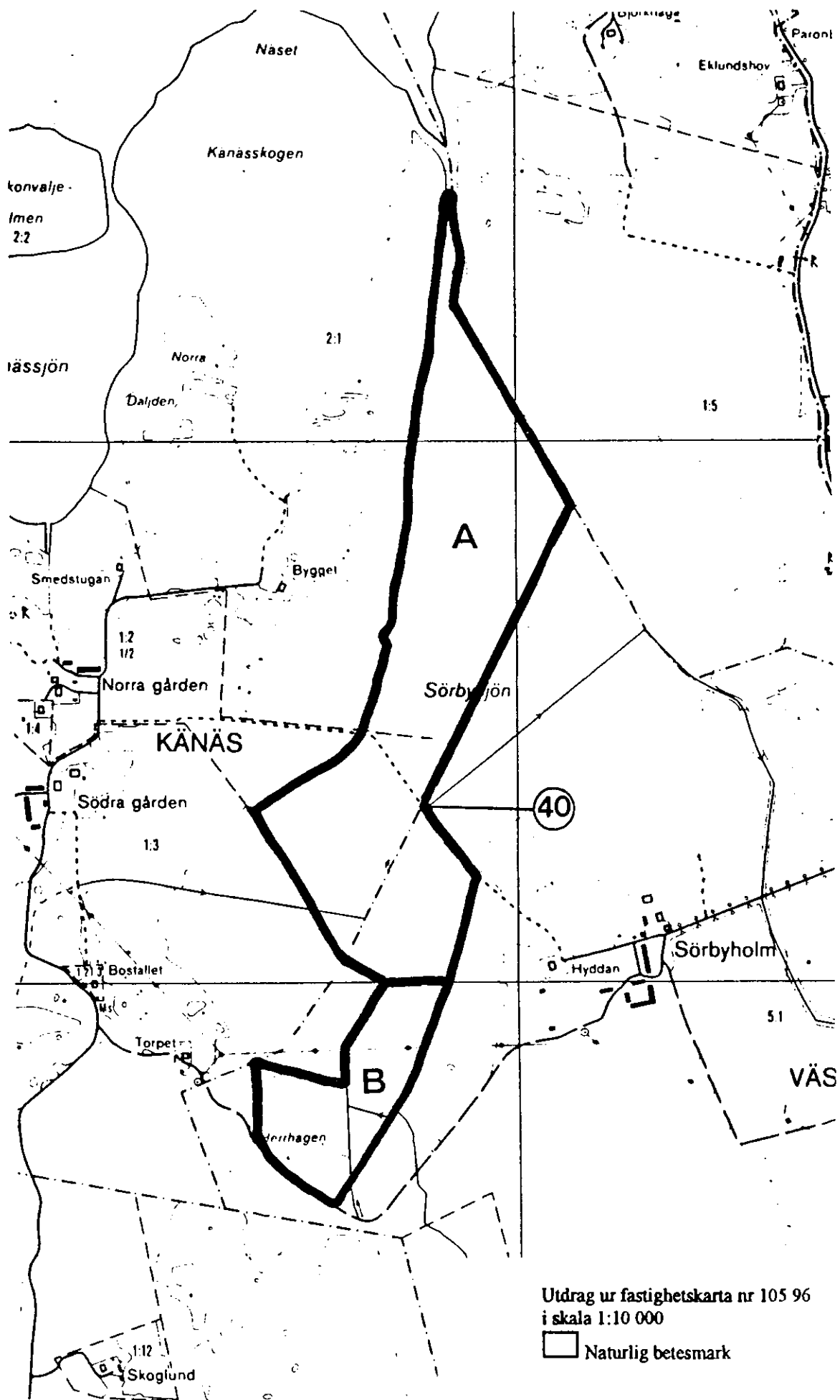
Tidigare inventeringar

Hagamarker i Örebro län, Li 21

Bedömning

Floran i Killinghagen är typisk för naturliga betesmarker och all betesmark runt Österhammar har stor betydelse för landskapsbilden.

Klass 3

85:40 SÖRBYSJÖN

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.19
Koord. 65974/14827 10F9G2C4H

Sörbysjön är en grund f d sjö som har dränerats och utvecklats till våtmark. Den kantas av svagt sluttande åkrar. I övrigt domineras omgivande landskap av skog.

Beskrivning

Sörbysjön delas av ett brett dike från norr till söder. Längs detta växer bladvass och säv. Andra vattenväxter som blomvass, svärdslilja, svalting, vattenstäckra och näckrosor finns också. Den västra och sydöstra delen betas. Trots att hävd saknas är även den östra delen relativt öppen.

Område (A) utgörs av 27 ha strandäng. Längst i norr och söder finns lite snår och små dungar av vide samt klippal. I övrigt saknas både träd och buskar. Dominerande vegetationstyp är fuktäng av högstarttyp med inslag av stora bestånd jättegröe. Här och där finns även områden med kärrkavlevariant av högstartfuktängen och längs åkerkanterna förekommer fuktäng av tuvtåteltyp.

Område (B) är 5 ha stort. Hälften är f d åker och den resterande hälften är i huvudsak öppen hagmark med dungar av vide och al. Floran är trivial och gödselpåverkad.

Hävd

Hela området betas av nötkreatur och hävden är god till måttlig.

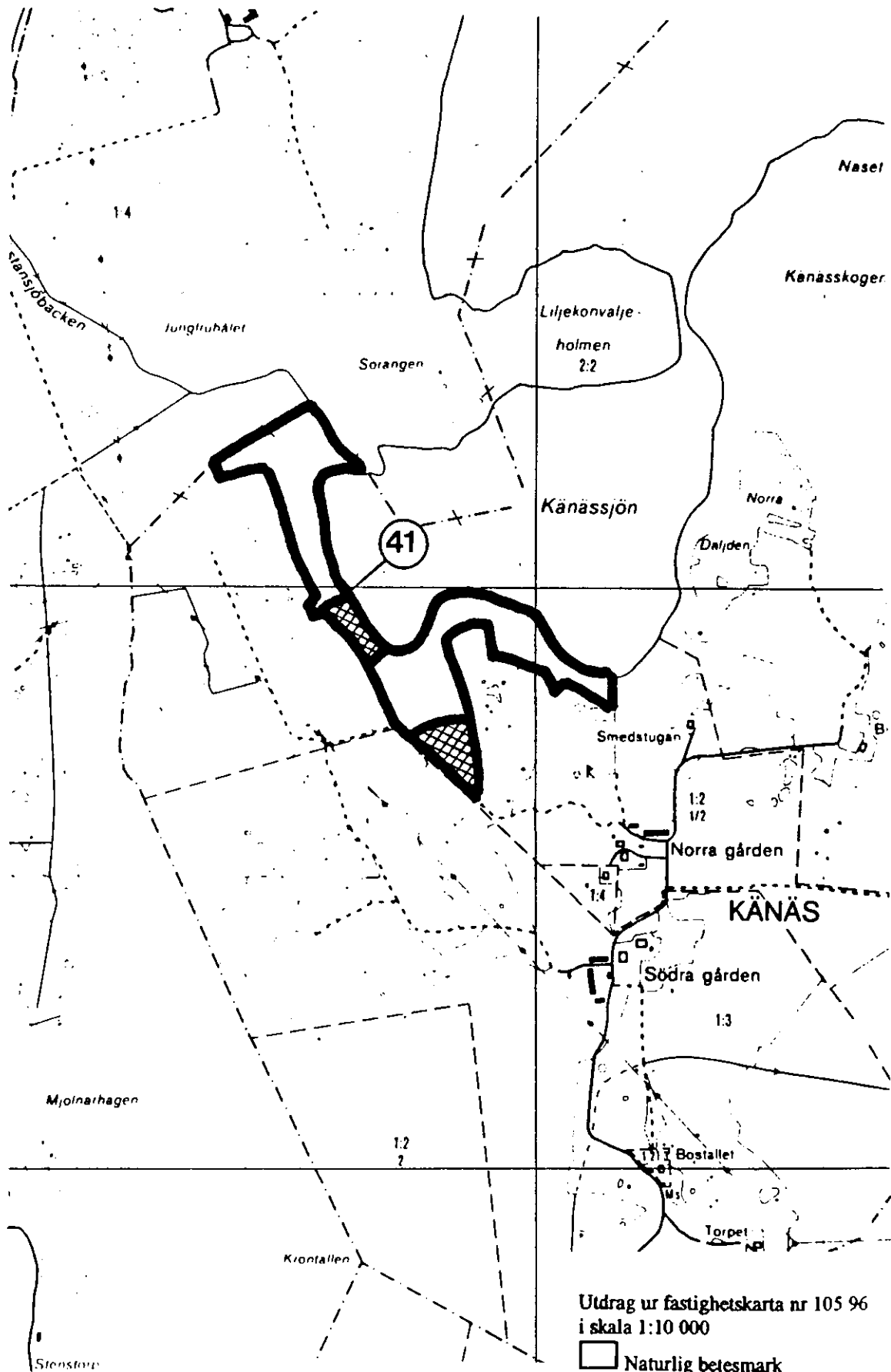
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 85:20
Madmarker i Örebro län, Li 22

Bedömning

Sörbysjön är en värdefull rast- och häckningslokal för flyttfåglar. Den betade strandängen är även exempel på en allt sällsyntare naturtyp i odlingslandskapet.

Klass 2 (A)
Klass 4 (B)

85:41 KÄNÄSSJÖN

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.19
Koord. 65979/14816 10F9G2B9G

Känässjön är en liten grund och näringsrik sjö. Landskapet runt sjön är omväxlande med öppen åkermark, skogspartier och betade strandängar.

Beskrivning

Vid sjöns västra sida betas ca 5 ha strandäng med några slutna träd- och buskbestånd på lite torrare och blockiga partier samt ca 2 ha strandskog främst i den sydligaste delen. Strandskogen består framförallt av klibbal, men även av björk, hägg, asp och rönn. Fuktäng av högstarrtyp dominerar fältskiktet, men på mindre områden och på något torrare mark förekommer även fuktäng av tuvtåteltyp. I en slänt mellan åkern och strandängen finns även en liten friskäng av rödventyp med de hävdgynnade arterna prästkrage, rödklint, bockrot och liten blåklocka. Strandängen är ogödslad.

Hävd

Strandängen och en del av intilliggande åkermark betas av nötkreatur. Hävden är mestadels måttlig, men mindre områden med antingen svag eller god hävd finns.

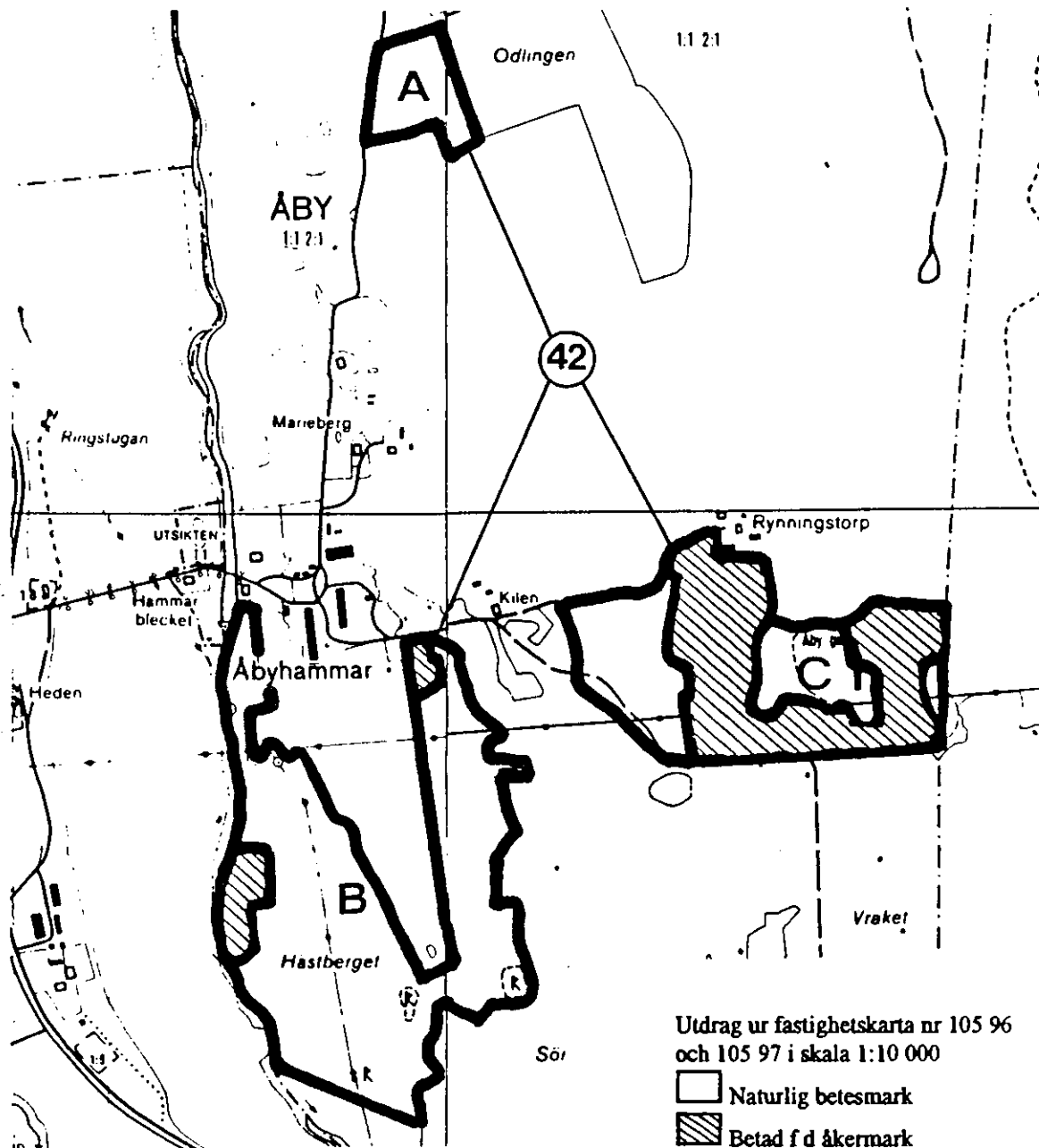
Tidigare inventeringar

Madmarksinventering i Örebro län, Li 21

Bedömning

Betade strandängar är en naturtyp som är på väg att försvinna och är därför värdefulla. Sjön och dess stränder är också en fin rastplats för flyttfåglar.

Klass 3

825:42 ÅBYHAMMAR

Fellingsbro SN
Topoblad: 1055

Invent.datum: 90.07.17
Koord. (A) 65966/14849 10F9G1E6J
(B) 65952/14849 10F9G0E2J
(C) 65957/14854 10F9H0A7E

Det öppna odlingslandskapet vid Åbyhammar gränsar mot ett skogsområde i nordväst.

Beskrivning

Område (A) är 2 ha öppen hagmark. Enstaka björk, klibbal och hägg bildar trädskikt. I buskskiktet växer främst en, men även några nyponbuskar. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtätelyp. På torr mark i anslutning till stenar och block

förekommer även fårsvingeltorräng. Floran är opåverkad. Talrika är de hävdgynnade arterna bockrot, backnejlika, gökärt och vårbrodd. Prästkrage, skogsklöver och ängsvädd är också vanliga.

Hage (B) är en kuperad höjd med en hel del stenblock. Totalt är den ca 15 ha stor, varav ca 8 ha är skog, 3,5 ha blandlövhage i väster och 3,5 ha öppen hagmark i öster. I trädskiktet växer björk, lind, asp, tall och ek. Buskskiktet består av enar. Vegetationstypen varierar från torräng av fårsvingeltyp och friskäng av rödventyp, som är de vanligaste, till fuktäng av tuvtåteltyp. Marken är inte påverkad av gödsel eller andra ingrepp men hävdindikatorerna är relativt få. Stor och liten blåklocka, gökärt, bockrot, harstarr och vårbrodd är slåtter- och betesgynnade arter som förekommer. I enstaka exemplar finns även knägräs och prästkrage.

Område (C) består av gödslad f d åker och 5,5 ha naturlig fodermark av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Asp, björk, gran, tall, hägg och rönn förekommer i trädskiktet. En dominerar buskskiktet som även består av nypon. Dominerande vegetationstyp är friskäng av rödventyp och fårsvingeltorräng, men i öster finns även fuktäng av tuvtåteltyp. Floran är delvis gödselpåverkad och de hävdgynnade växterna förekommer på dessa delar i fåtal. På ogödslade delar är liten blåklocka, bockrot, harstarr, gökärt, backnejlika och prästkrage relativt vanliga. I enstaka exemplar finns revfibbla, skogsklöver, rödklint och vårbrodd.

Förutom ovan beskrivna områden betas ytterligare flera hektar f d åkermark, vall och skog runt Åbyhammar.

Hävd

Hagarna betas av får och hävden är god till måttlig.

Kulturvärden

I betesmarkerna finns odlingsrösen, delar av stengärdesgård och en gammal husgrund finns också bevarade. Fornlämningar förekommer i hage (B) och (C). Dessa består av gravfält med högar och stensättningar samt bytomt med 25 husgrunder, gamla vägar och slaggförekomst.

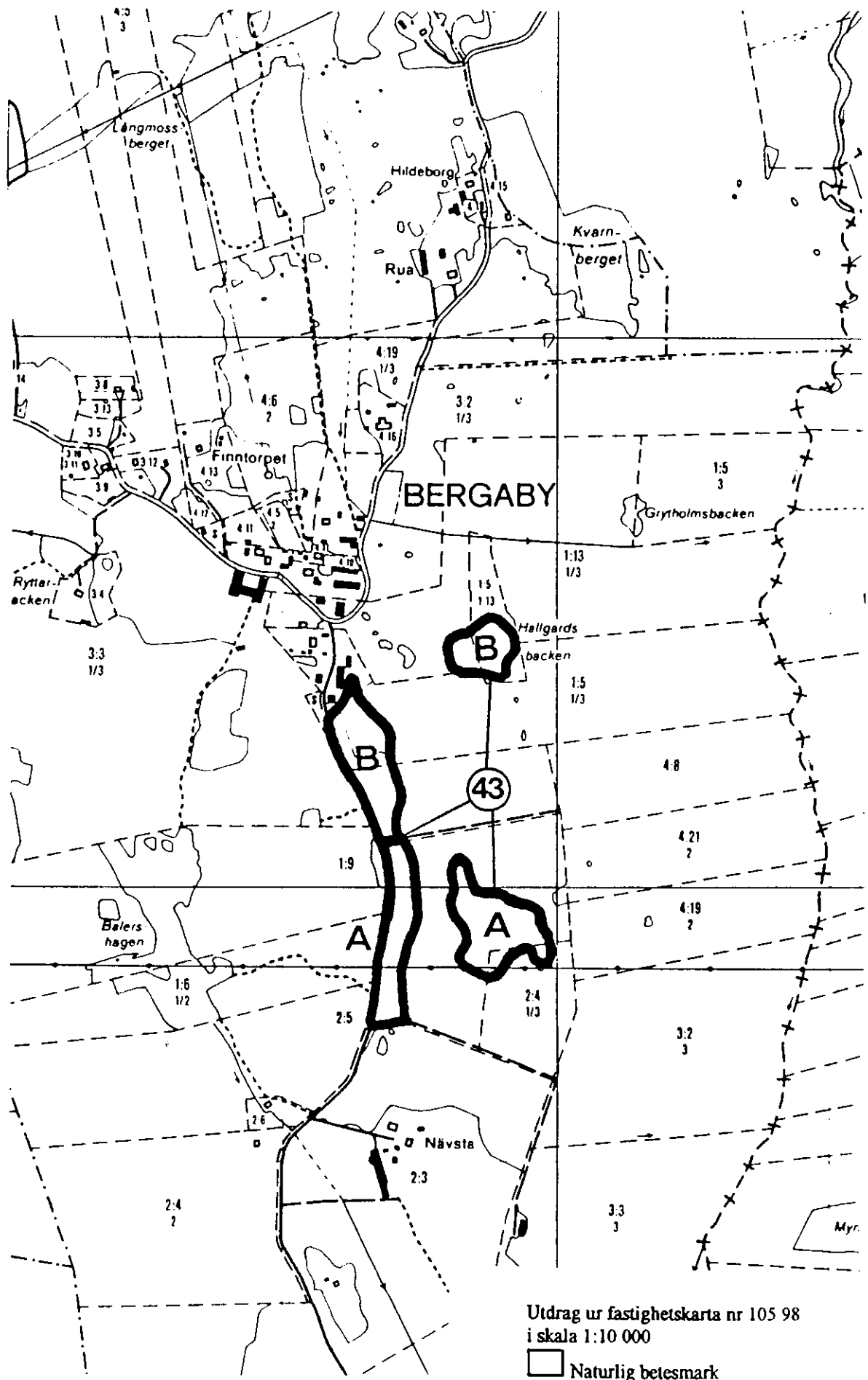
Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 27

Bedömning

De stora och varierande hagarna utgör ett fint inslag i landskapsbilden och många spår av ett äldre odlingslandskap finns bevarade. Floran är i stort sett opåverkad och präglad av hävd.

Klass 3

85:43 BERGABY

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.30
Koord. 65960/14927 10F911C0H

Bergaby ligger i mellanbygden i sydöstra delen av kommunen. Den långsmala kraftigt blockiga betesmarken gränsar i väster mot en mindre väg och i öster mot åker och betesvallar.

Beskrivning

Den södra delen (A), ca 2,3 ha, utgörs av öppen hagmark och är uppdelad i två områden. Åkermarken mellan dem betas också. Ek, lönn, rönn och björk bildar ett glest trädskikt. I buskskiktet växer en, nypon, druvfläder, apel och ask. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. I lägre delar förekommer även fuktäng av tuvåteltyp. Floran visar inga tydliga tecken på gödsling eller andra ingrepp, men är dock tämligen trivial. Hävdgynnade arter som liten blåklocka, bockrot, gökärt, prästkrage, backnejlika och rödklint är vanliga. I mindre antal finns brudbröd och stor blåklocka.

Norra delen (B), ca 2,3 ha stor och uppdelad på två områden, är en blandlövhage vars träd- och buskskikt bitvis är helt slutet. I trädskiktet växer björk, asp, rönn, ek, gran, hägg och tall. Buskskiktet består av lövsly. Längst i norr är floran gödselpåverkad och i övrigt är hävdindikatorerna få.

Hävd

Hagarna betas av nötkreatur. Den södra delen (A) är välbetad medan den norra (B) är svagt till måttligt betad.

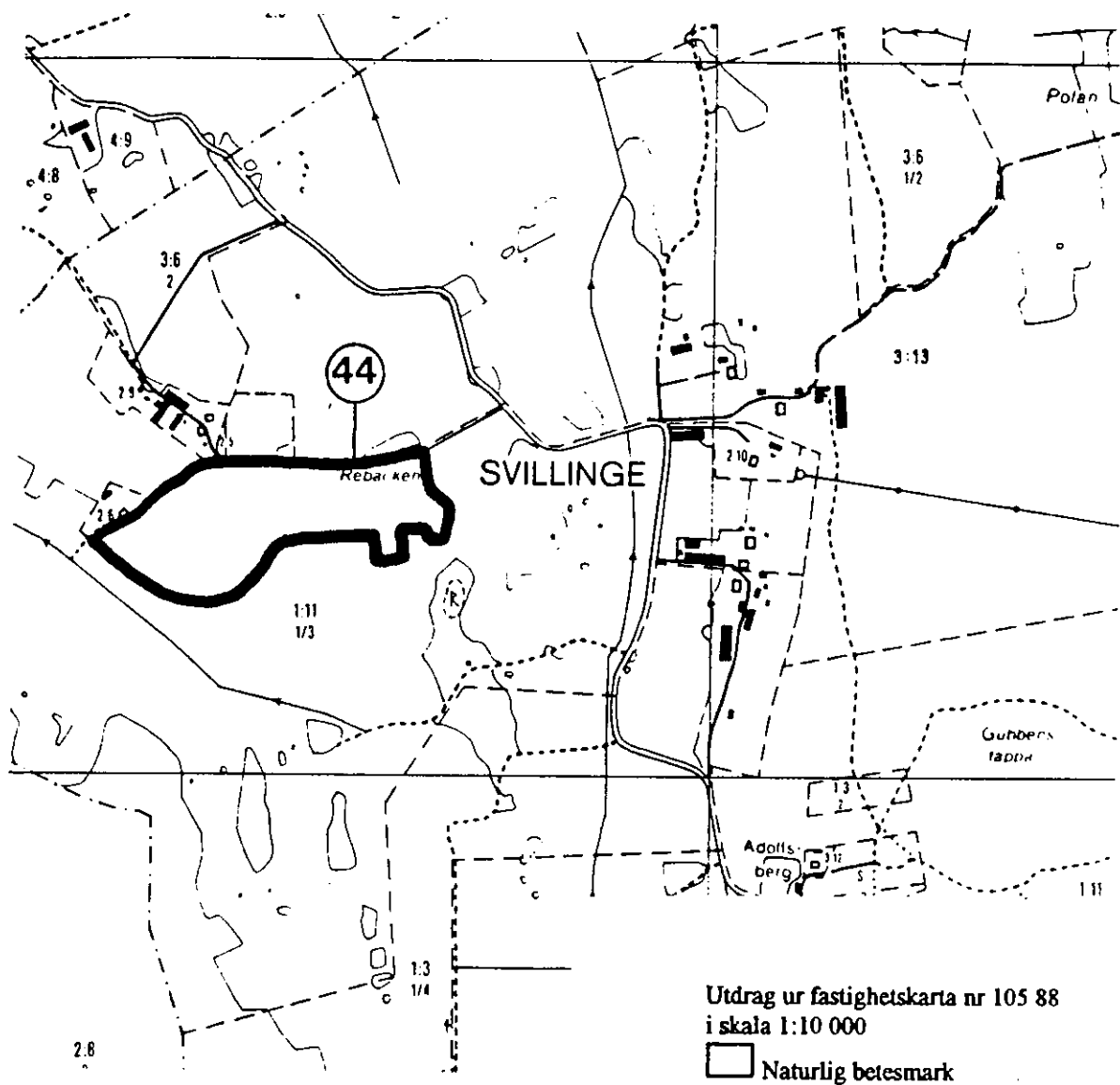
Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 23

Bedömning

Den välbetade och mycket blockiga hagen är ett trevligt inslag i landskapsbilden. En hävdgynnad flora finns även om den inte är artrik.

Klass 3 (A)
Klass 4 (B)

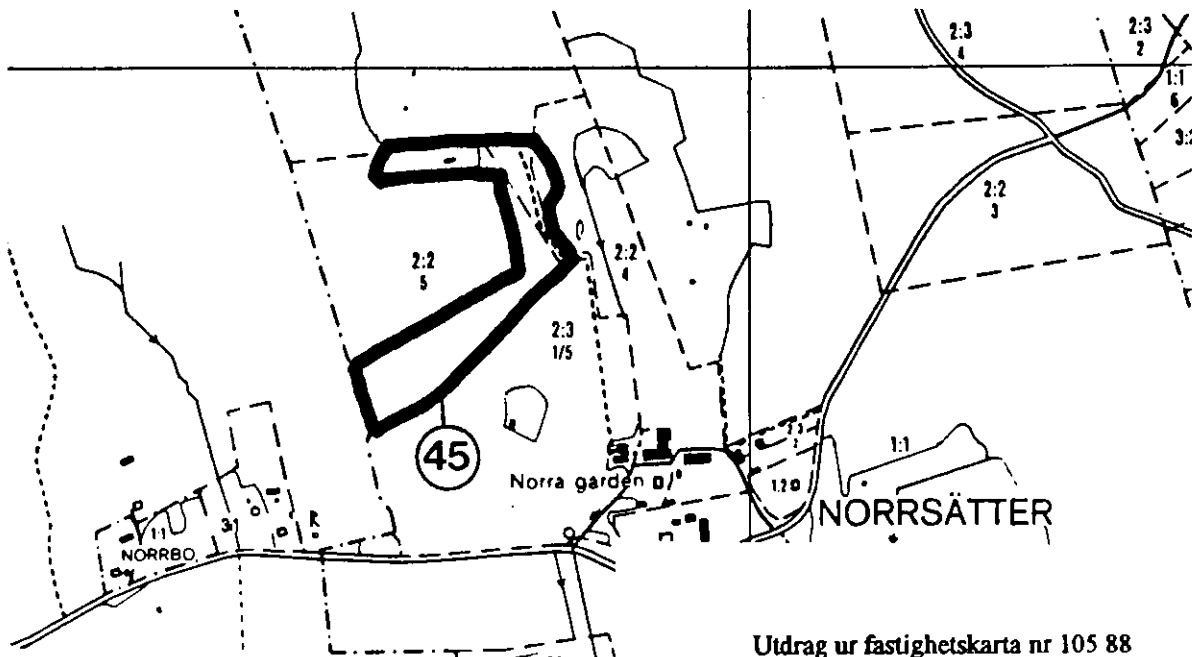
85:44 SVILLINGE

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.27
Koord. 65933/14903 10F8I3A3D

Den 4 ha stora hagen är till hälften öppen och till hälften igenväxt av sly och unga träd. Hägg, björk, rönn och asp bildar trädskiktet och i buskskiktet förekommer en samt sly av ovan nämnda trädslag. Vegetationstypen varierar i den östra delen mellan friskäng av rödventyp och fårsvingeltorräng. I västra delen dominerar fuktäng av tuvtäteltyp. Hagen är svagt gödseipåverkad över stora delar och de hävdgynnade växterna finns samlade till ett mindre område ganska centralt. De slåtter- och betesgynnade arterna backnejlika, brudbröd, bockrot, gökärt, prästkrage, rödklint, vårbrodd och ängsvädd förekommer. Hävden är svag till måttlig och sker genom bete.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 105 88
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

85:45 NORRSÄTTER

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.27
Koord. 65916/14096 10F8I1A6G

Norrsätter ligger i sydöstra delen av kommunen där landskapet är ganska flackt och präglas av öppen odlingsmark omväxlande med skogsområden.

Beskrivning

Mellan barrskogen och den öppna åkermarken betas 3 ha öppen hagmark. Det glesa trädskiktet består av hägg, gran, tall och björk som mestadels växer i små grupper. Buskskiktet domineras av en, men innehåller även nypon. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetations-typen, men även torräng av färsvingeltyp och fuktäng av tuvtåteltyp förekommer. Hagmarken är delvis gödselpåverkad. De ogödslade delarna hyser ett flertal hävdgynnade arter. Talrikt förekommande är jungfrulin, revfibbla, prästkrage, gökärt, knägräs, ängsvädd, bockrot, vårbrodd och rödklint. I fåtal förekommer stor blåklocka och blåsuga. Enligt muntlig uppgift av brukaren ska även nattviol och Jungfru Marie nycklar finnas.

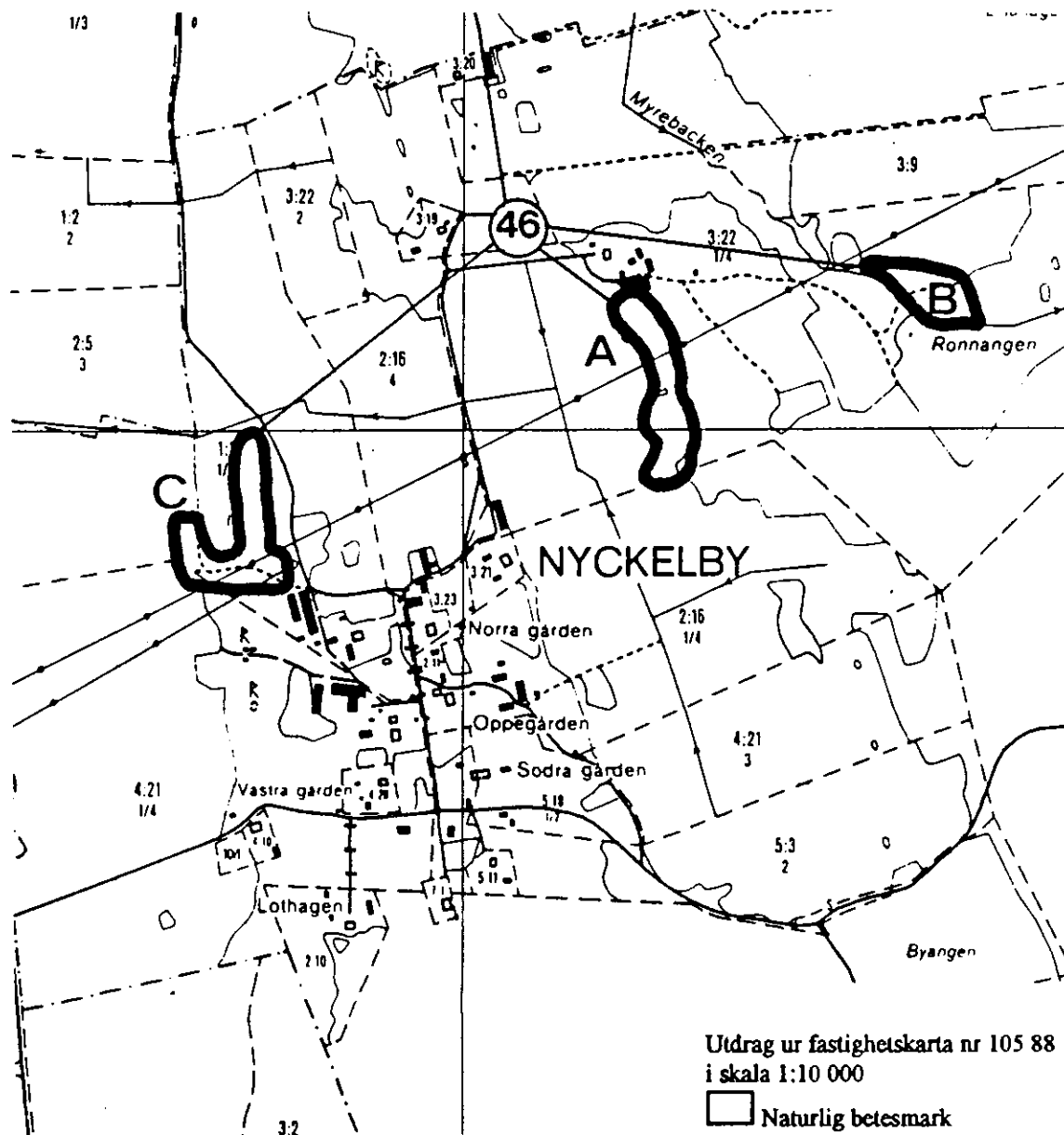
Hävd

Hagen betas av nötkreatur och hävden är god.

Bedömning

Hävden är god och på de ogödslade delarna finns en värdefull flora som är präglad av hävd. Hagmarken är dessutom av betydelse för landskapsbilden.

Klass 3

85:46 NYCKELBY

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.30
Koord. (A) 65920/14943 10F8I2E0D
(B) 65921/14946 10F8I2E1G
(C) 65918/14937 10F8I1D8H

Väster om gården breder öppen åkermark ut sig och i öster tar skogen vid.

Beskrivning

Öster Nyckelby finns totalt 8 ha betesmark, av vilken ca 2 ha är av typen annan träd- och buskbärande hagmark, resten är betad skog. Hälften av hagmarken ligger i skogskanten och intill åkermarken i väster (A). Den andra hälften utgörs av en torr låg kulle i öster (B).

Denna kulle saknar träd men har ett buskskikt med en täckningsgrad på ca 25%. Buskskiktet domineras av en med inslag av nypon. Björk, gran, asp, tall, klibbal och sälg bildar trädskikt i den västra delen (A). Vegetationstypen torräng av fårsvingeltyp dominerar i östra delen (B). I västra delen (A) varierar vegetationstypen mellan friskäng av rödventyp och fuktäng av tuv-tåteltyp. Floran är ogödslad och innehåller ett flertal slåtter- och betesgynnade arter. I större mängd finns bockrot, gökärt, knägräs, ängsvädd, prästkrage och fläckvis även jungfrulin. Storblåklocka, blåsuga, harstarr, revfibbla och vårbrodd är tämligen vanliga medan ögontröst, darrgräs, kattfot, svinrot och backnejlika endast påträffades i enstaka exemplar. Enligt uppgift finns även vårfingerört och grön nattviol.

Vid område (C) har åtminstone tidigare ca 3,5 ha naturlig fodermark betats på den småkuperade lilla backen som i väster gränsar till åkermark och i öster till bebyggelse. Vid inventeringen betades endast ca 1 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Tvärs genom hagen går en liten körväg och närmast landsvägen pågick grävningar. Trädskiktet består av gran, tall, björk, rönn och asp. I buskskiktet växer främst en men även nypon. Fårsvingeltorräng är den dominerande vegetationstypen, men även friskäng av rödventyp och fuktäng av tuv-tåteltyp finns. Floran är inte gödselpåverkad och på de orörda delarna växer en del hävdgynnade arter. Prästkrage, gökärt, rödklint, ängsvädd, backnejlika och vårbrodd förekommer. Enligt uppgift ska också brudbröd, backsmörblomma och knölsmörblomma finnas här.

Hävd

Hagmarken är överallt väl till måttligt betad av nötkreatur. Söder om (C) finns ohävdad och igenväxande hagmark med både fuktiga sänkor och torrbackar.

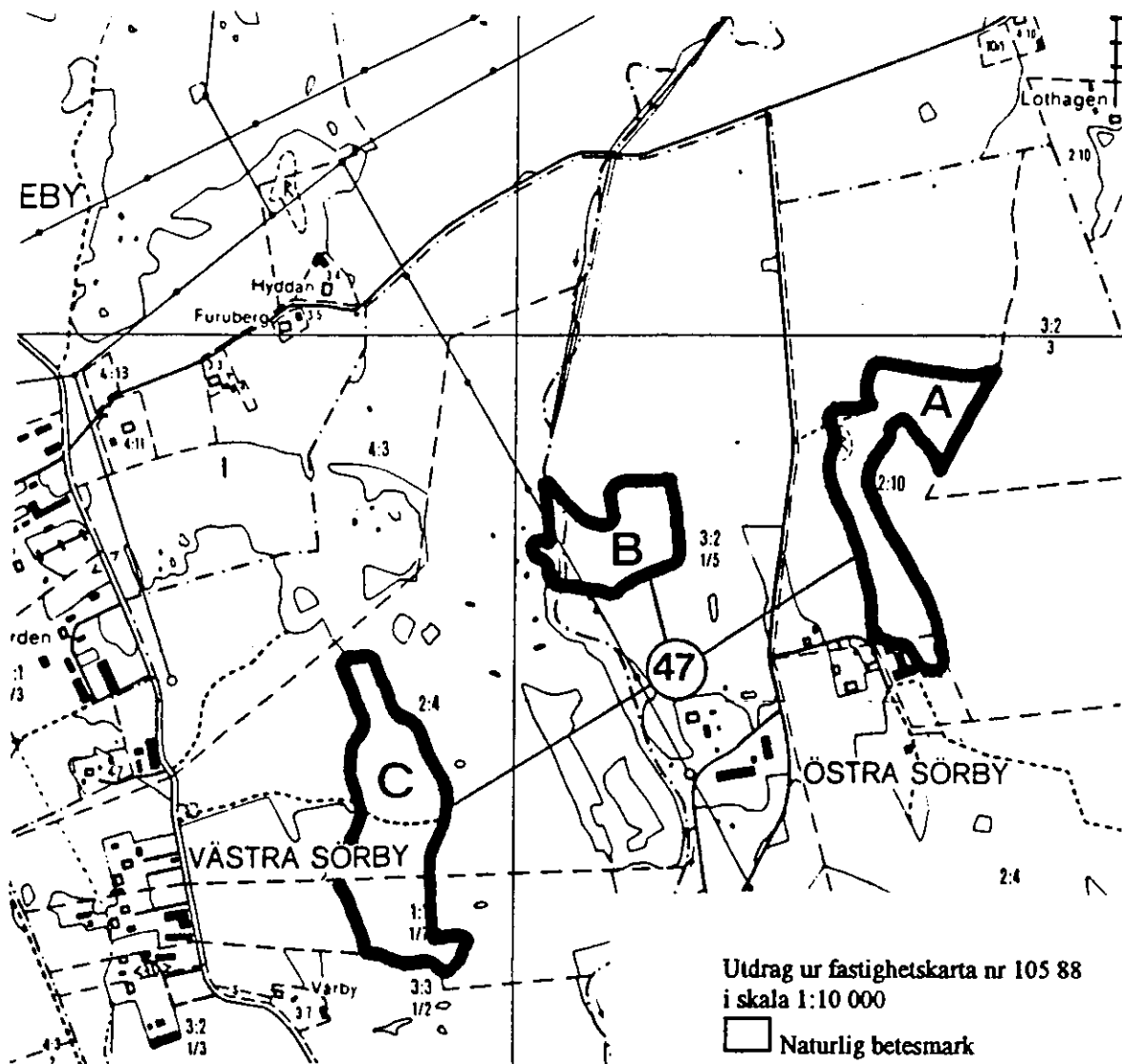
Kulturvärden

Enstaka odlingsrösen i (A) och (B) och en bevarad stengärdesgård mellan f d åker och skog intill område (B) finns.

Bedömning

Hävden är god och den varierande hagmarken har en relativt rik och värdefull hävdgynnad flora i åtminstone område (A) och (B). Samtliga delområden är värdefulla för landskapsbilden. Røjning och återupptagande av hävd söder om (C) vore önskvärt.

Klass 3

85:47 ÖSTRA OCH VÄSTRA SÖRBY

Fellingsbro SN
Topoblad: 1054

Invent.datum: 90.07.30
Koord. (A) 65908/14934 10F8IOD8F
(B) 65907/14931 10F8IOD7B
(C) 65902/14928 10F8IOC2I

Landskapet i stort utgörs av öppen åkermark omväxlande med mindre skogsområden.

Beskrivning

Mellan gödslad vall och betad skog finns en ca 2,5 ha storblandlövhage (A). Trädskiktet som domineras av björk och asp innehåller även rönn och tall. En dominerar buskskiktet som också består av nypon och en del sly. Vegetationstypen varierar mellan torräng av färsvingeltyp, friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtäteltyp. Längst i söder finns en mindre skräphög och floran kan bitvis vara svagt gödselpåverkad. De hävdgynnade arterna bockrot, gökärt, ängsvädd, rödklint, prästkrage och revfibbla förekommer. I fåtal finns även jungfrulin, blåsuga och vårbrodd.

Väster om vägen betas en gles björkhage (B), 1,7 ha stor. Förutom björk förekommer asp och rönn och i buskskiktet växer nypon, en och några krusbärsbuskar. Träden är ofta samlade till odlingsrösen. Marken är torr till frisk och florán är gödselpåverkad. Av hävdindikatorerna hittades endast liten blåklocka.

Område (C) utgörs av f d åkermark och öar av naturlig fodermark. Hagen är 4 ha stor varav ca hälften är naturlig fodermark. De låga kullarna är sten- och blockrika. Här och var förekommer kala berghällar. Några av kullarna har ett helt slutet träd- och buskskikt medan andra är öppna. Björk, rönn, tall och asp bildar trädskikt och i buskskiktet växer sly, främst av björk och asp. Vegetationstypen varierar mellan friskäng och torräng. I svackor förekommer även fuktäng som domineras av tuvtåtel och timotej. I litet antal finns de hävdgynnade arterna gökärt, bockrot, ängsvädd, brudbröd och ängshavre.

Hävd

Hage (A) och (B) betas av nötkreatur och är i huvudsak välhävdade. Hage (C) saknade hävd vid inventeringen, delar av stängslet var borttaget och förna låg kvar.

Kulturvärden

Ett flertal odlingsrösen förekommer i hage (B) och (C). Fornlämning bestående av gravhög finns i (A).

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Li 33 och 34

Bedömning

Det biologiska värdet är mindre eftersom florán är relativt artfattig. Ett mindre antal hävdgynnade arter förekommer dock i (A) och hagarna utgör en fin kontrast till de stora åkrarna.

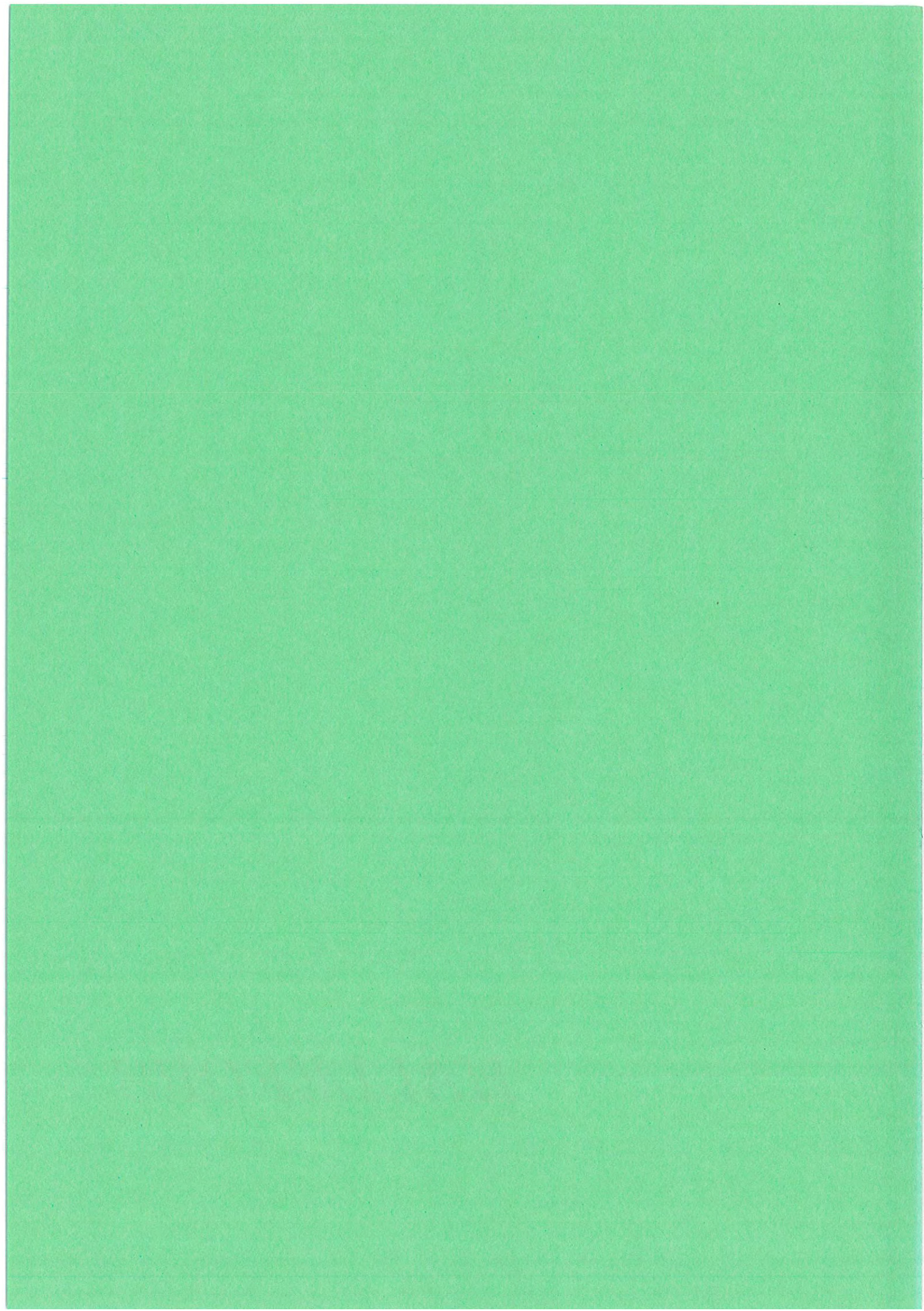
Klass 3 (A)

Klass 4 (B) och (C)

HÄLLEFORS

10 HÄLLEFORS KOMMUN

Hällefors kommun präglas helt av Bergslagens starkt kuperade, skogsdominerade och sjörika landskap. Detta är sent koloniserat och har till ytan ringa odlingsmarker. Kommunen har fyra områden av riksintresse för kulturmiljövården. Endast i ett av dem utgör odlingslandskapet ett grundläggande värde.

Kommunen ingår i

- * *Naturgeografisk region:*
  - 28 B Sydligt boreala kuperade områden
  - 30 A Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
- * *Agrar kulturlandskapsregion:*
  - 14 Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder
  - 15 Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder
- * *Produktionsområde:*
  - Mellersta Sveriges skogsbygder

I Hällefors kommun har **totalt 67 ha naturlig fodermark** fördelad på **18 objekt** bedömts vara av intresse. **I denna areal ingår ej betad skog** (totalt 3 ha i anslutning till naturlig betesmark). Den betade skogen, som i de allra flesta fall ursprungligen är hagmark, kommer inte heller i fortsättningen att tas med i den statistiska redovisningen, men finns med i objektsförteckning och är nämnd i beskrivningen av objekten.

Förutom de objekt som beskrivs nedan har omkring 60 objekt besökts, men bedömts som ointressanta. I enstaka fall var områden helt eller delvis skogsplanterade. I övrigt hade hävden upphört i ca 2/3 av objekten och områdena var mer eller mindre igenväxta. Omkring 20 objekt hävdades fortfarande men var svagt till tydligt gödselpåverkade.

FÖRDELNING MELLAN VÄRDEKLASSERNA

Här redovisas fördelningen av den naturliga fodermarken mellan värdeklasserna. Fig. 1 visar andelen areal i procent och fig. 2 visar fördelningen av arealen i ha samt antal objekt i resp värdeklass. Två objekt (63:I och 63:14) innehåller delobjekt vilka har värderats olika och därmed tillhör olika värdeklasser. När det gäller fördelningen av *antal objekt* mellan värdeklasserna (fig.2) redovisas dessa objekt endast i en värdeklass. Vid fördelningen av *arealen* har däremot varje delobjekt redovisats i sin värdeklass.

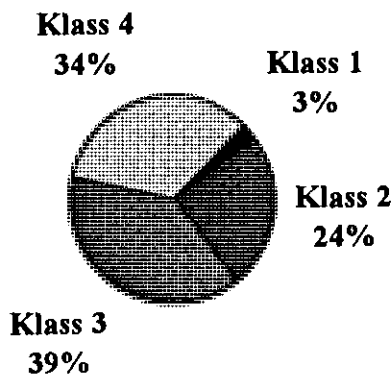

Fig. 1 Andel naturlig fodermark i Hällefors kommun fördelad mellan värdeklasserna

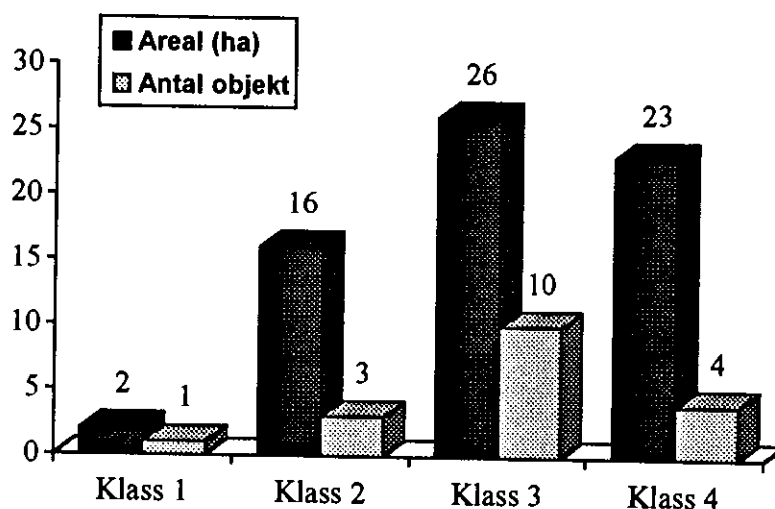

Fig. 2 Areal naturlig fodermark i Hällefors kommun fördelad mellan värdeklasserna samt antal objekt i resp klass

FÖRDELNING MELLAN NATURTYPERNA

Av den totala arealen fodermark är 5% slåttermark (3,4 ha) och 95 % är betesmark (ca 64 ha).

I kommunen förekommer 7 olika naturtyper, varav tre är slåttermark. Fig. 2 visar fördelning av slåttermark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass och fig. 3 visar samma fördelning av betesmarken. I tabell 1 redovisas i siffror fördelningen av arealen mellan de olika naturtyperna inom resp värdeklass. För definition av de olika naturtyperna se sid 5.

NATURLIG SLÅTTERMARK

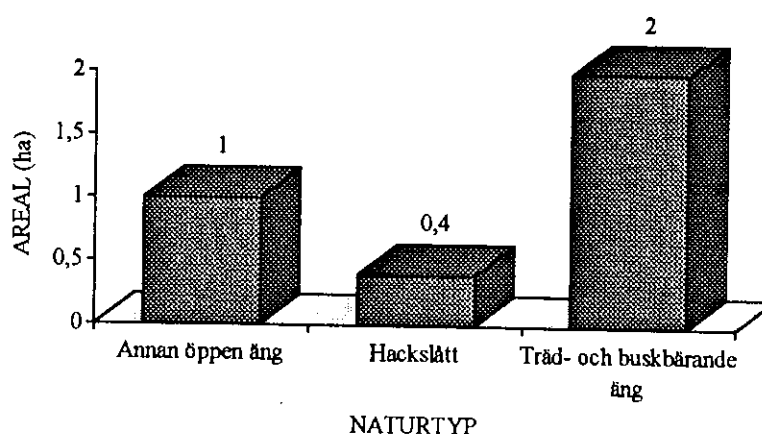

Fig. 3 Areal naturlig slåttermark i Hällefors kommun fördelad mellan naturtyperna

NATURLIG BETESMARK

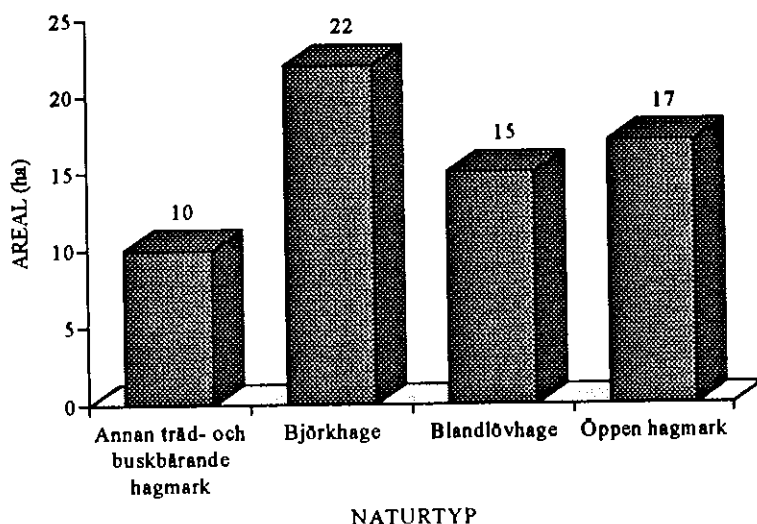

Fig. 4 Areal naturlig betesmark i Hällefors kommun fördelad mellan naturtyperna

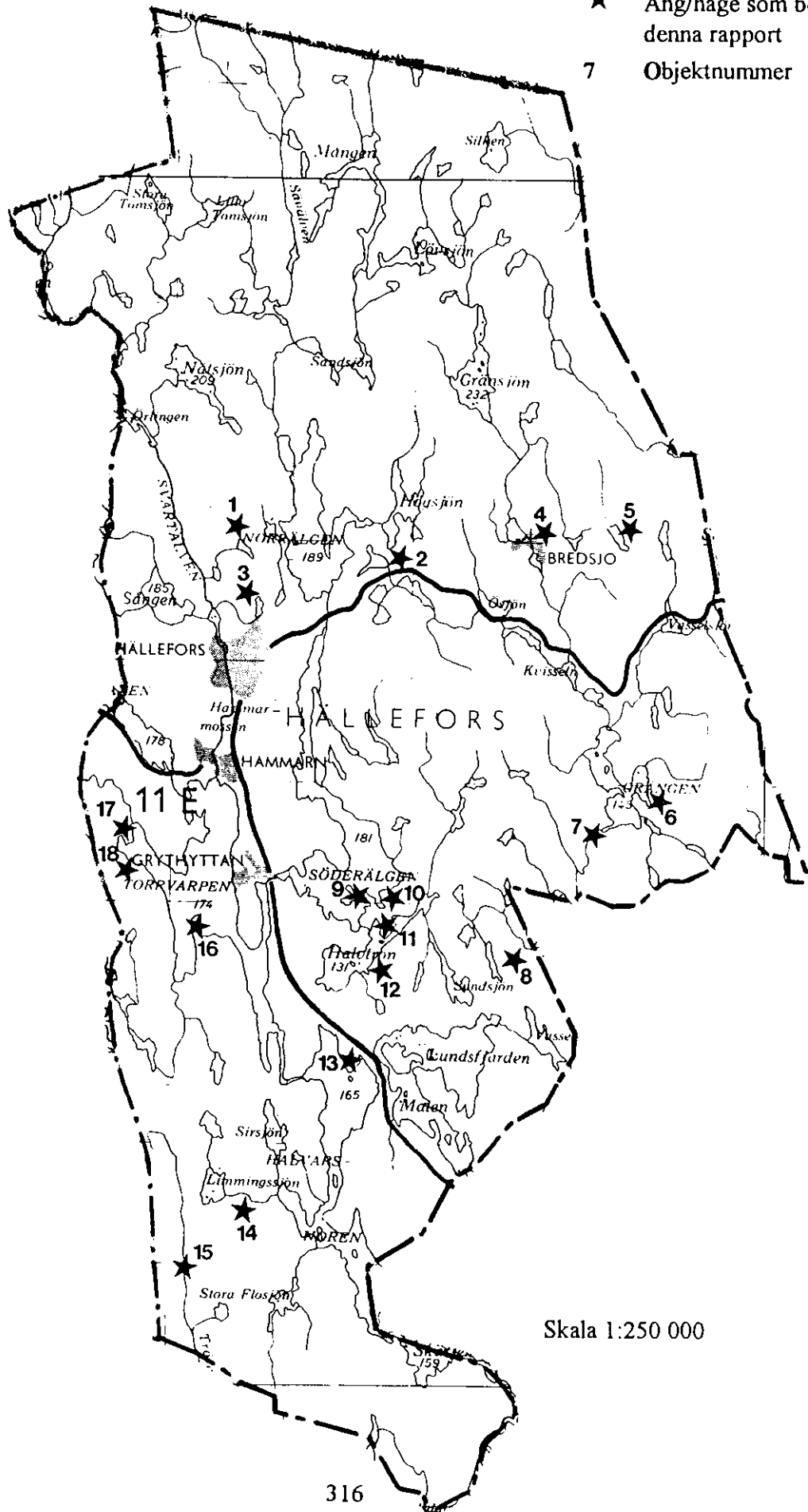
Av den totala arealen betesmark är 16 % annan träd- och buskbärande hagmark, 34 % björkhage, 23 % blandlövhage och 27 % öppen hagmark.

Naturtyp	Klass 1		Klass 2		Klass 3		Klass 4	
	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)	Areal ha	(%)
Annan träd- och buskbärande hagm.					5,1	(19)	5	(22)
Björkhage			14	(87)	4,5	(17)	3,4	(15)
Blandlövhage					2,5	(10)	12,2	(54)
Öppen hagmark			1	(6)	14	(53)	2	(9)
Annan öppen äng			1	(6)				
Hackslått			0,2	(0,8)	0,2	(0,8)		
Träd- och buskbärande hagmark	2	(100)						

Tab. 1 Areal naturlig fodermark i Hällefors kommun fördelad mellan naturtyperna inom resp klass. Procentsiffran anger andel i resp värdeklass.

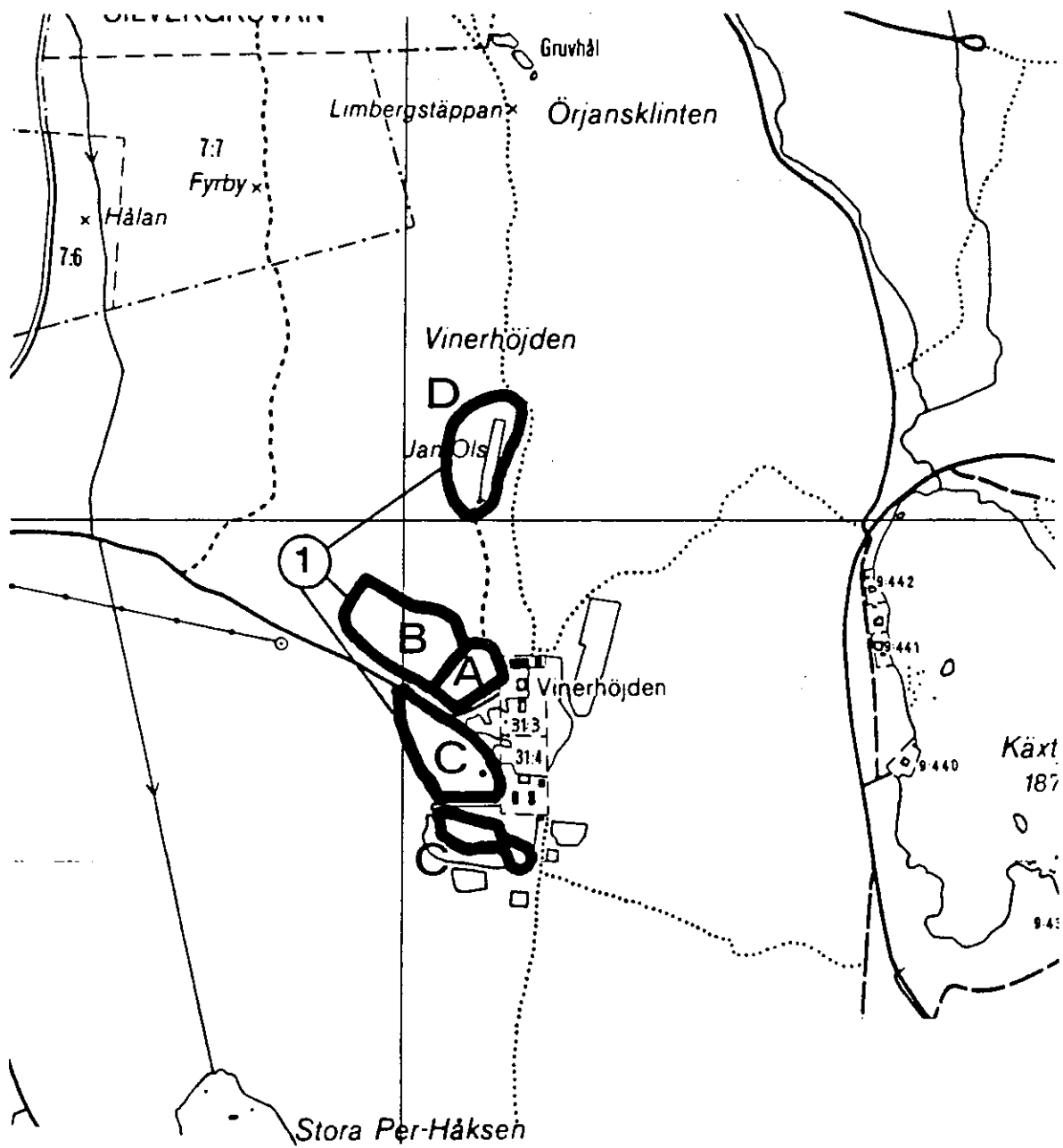
ÄNGS- OCH HAGMARKER I HÄLLEFORS KOMMUN

- ★ Äng/hage som beskrivs i denna rapport
- 7 Objektnummer

ÄNGS- OCH HAGMARKER I HÄLLEFORS KOMMUN

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
63:1	VINERHÖJDEN	3	Öppen hagmark	1
			Björkhage	1,4
		4	Björkhage	1,4
			Öppen hagmark	1
63:2	LILLA SIRSJÖN	3	Öppen hagmark	3
			Björkhage	0,7
63:3	VÄSTRA GÄDDSJÖN	4	Annan träd- och buskbärande hagmark	5
63:4	BREDSJÖ	4	Björkhage	2
			Öppen hagmark	0,5
			Blandlövhage	0,5
63:5	BJÖRKSJÖN	3	Björkhage	1,8
			Annan träd- och buskbärande hagmark	0,6
63:6	HÄSTNÄSVIKEN	2	Björkhage	14
63:7	GRÄNGSHYTTAN	3	Öppen hagmark	1,5
63:8	BRÅTEN	3	Hackslått	0,2
			Blandlövhage	2,5
63:9	SMEDSTORP	4	Blandlövhage	7
63:10	HALVARDSTORP	2	Annan öppen äng	1
63:11	BRUDGUMTORP	3	Öppen hagmark	1
			Annan träd- och buskbärande hagmark	0,5
			Björkhage	0,6
63:12	ÄLGVIKEN	3	Öppen hagmark	1,2
63:13	VARNÄSTORP	3	Öppen hagmark	3,3
63:14	LIMMINGEN	2	Öppen hagmark	1
			Hackslått	0,2
		4	Blandlövhage	0,4
			Öppen hagmark	0,5
63:15	TRÖSVATTNET	3	Öppen hagmark	3
			Annan träd- och buskbärande hagmark	2
			Betad skog	1
63:16	BJÖRSKOGENÄS NATURRESERVAT	1	Träd- och buskbärande äng	2
63:17	BOVIK	3	Annan träd- och buskbärande hagmark	2
			Betad skog	2
63:18	BOVIKSTORP	4	Blandlövhage	4,7

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 75
i skala 1:10 000

Naturlig betesmark

63:1 VINERHÖJDEN

Hällefors SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.08.28
Koord. 66356/14280 11E7F0D6A

Vinerhöjden ligger uppe på en höjd, strax väster om sjön Norr-Älgen och är helt omgivet av skog.

Beskrivning

Område (A) utgörs av 1 ha öppen hagmark med några spridda björkar och enstaka rönnar. Buskskiktet bildas av några få enar. Friskäng av rödventyp är den vanligaste vegetationstypen, men även friskäng av skogsnävatyp och fuktäng av tuvtåteltyp förekommer. Spår av gödselpåverkan syns endast alldeles intill ladugården. Den slätter och betesgynnade floran innehåller bl a ögontröst, prästkrage och liten blåklocka som finns i större antal. Knägräs, darrgräs, ommrot, jungfrulin, stagg, revfibbla, gökärt och vårbrodd är andra hävdgynnade arter som fläckvis är ganska vanliga.

Den öppna hagen övergår i sluttningen väster ut till en 1,4 ha stor björkhage (B). Det björkdominerade trädskiktet har inslag av gran och gråal. I buskskiktet växer en och alsly. Floran är opåverkad och vegetationstyperna är fiskäng av rödven- och skogsnävatyp samt fuktäng av tuvtåteltyp. De hävdgynnade arterna är ungefär desamma som i hage (A), men förekommer något mer sparsamt. Här finns dessutom ett fåtal exemplar av kattfot.

Söder om vägen betas flera små åkertegar och ca 1,4 ha stor björkhage (C) med 50-75% täckningsgrad i norr och 25-50 % täckningsgrad i söder. Vegetationstyperna är friskäng och fuktäng. Några tydliga spår av gödsling finns inte, men floran är dock ganska trivial. De hävdgynnade arterna är relativt få och förekommer oftast fläckvis. Ögontröst, gökärt, vårbrodd, prästkrage, liten blåklocka och knägräs finns.

Längst i norr betas 1 ha öppen hagmark (D) som förmodligen någon gång varit uppodlad och därför saknar de, för den naturliga betesmarken, typiska arterna

Hävd

Häst och får betar omväxlande. Större delen av hagmarken är välbetad, mindre områden är måttligt betade. Även åkermarken och skogen runt hagmarken betades vid inventeringstillfället.

Kulturvärden

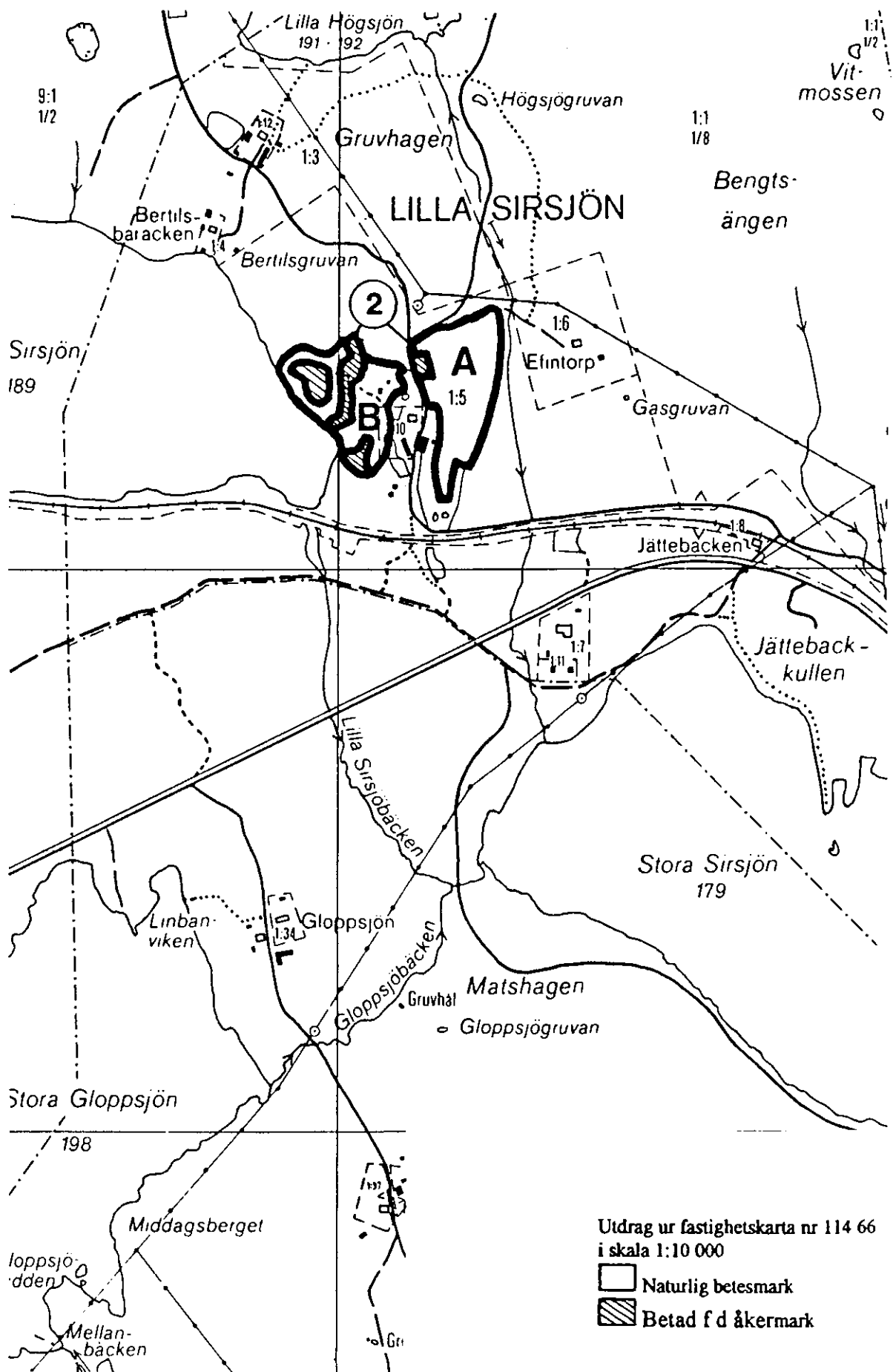
Vinerhöjdens öppna odlingslandskap är av äldre typ. Odlingsrösen finns spridda, men speciellt många finns i område (D).

Bedömning

Vinerhöjdens öppna odlingslandskap är av betydelse för landskapsbilden. Den hävdgynnade floran är värdefull trots att artrikedomen inte är så stor.

Klass 3 (A) och (B)

Klass 4 (C) och (D)

63:2 LILLA SIRSJÖN

Hällefors SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.08.29
Koord. 66343/14341 11F6G4E3B

I det kuperade skogslandskapet förekommer många sjöar i dalgångarna. En av dessa är Lilla Sirsjön, som ligger nordost om Hällefors. Vid den sydöstra stranden ligger en liten gård med ett mindre, småskaligt jordbruk.

Beskrivning

Öster om vägen betas 3 ha öppen hagmark (A). Tall, gråal, gran, björk och hägg växer främst längs skogskanten i öster. Längst i norr förekommer mycket sly av asp och gråal, i övrigt saknas sly och buskar. Vegetationstypen varierar mellan friskäng av rödventyp och fuktäng av tuvtåteltyp. Floran är antagligen över stora delar av hagmarken svagt gödselpåverkad. Antalet arter som indikerar ogödslad och hävdad mark är relativt få. Liten blåklocka och ängsskallra är ganska vanliga. Gökärt, harstarr, vårbrodd, revfibbla och prästkrage finns fläckvis. I enstaka exemplar kan man hitta stagg, ormrot, darrgräs och blåsuga.

Väster om vägen i sluttningen ner mot sjön betas en mycket stenig och blockig björkhage (B), ca 0,7 ha stor, tillsammans med insprängda små f d åkertegar. Förutom björk förekommer även tall i trädskiktet och i buskskiktet växer en. Vegetationstyperna är friskäng och fuktäng. De hävdgynnade växterna är få. Liten blåklocka, prästkrage, revfibbla, gökärt och ormrot finns sparsamt.

Hävd

Hagarna betas omväxlande av nötkreatur, får och häst. Hävden är i huvudsak god, i nordligaste delen av (A) är den dock svag.

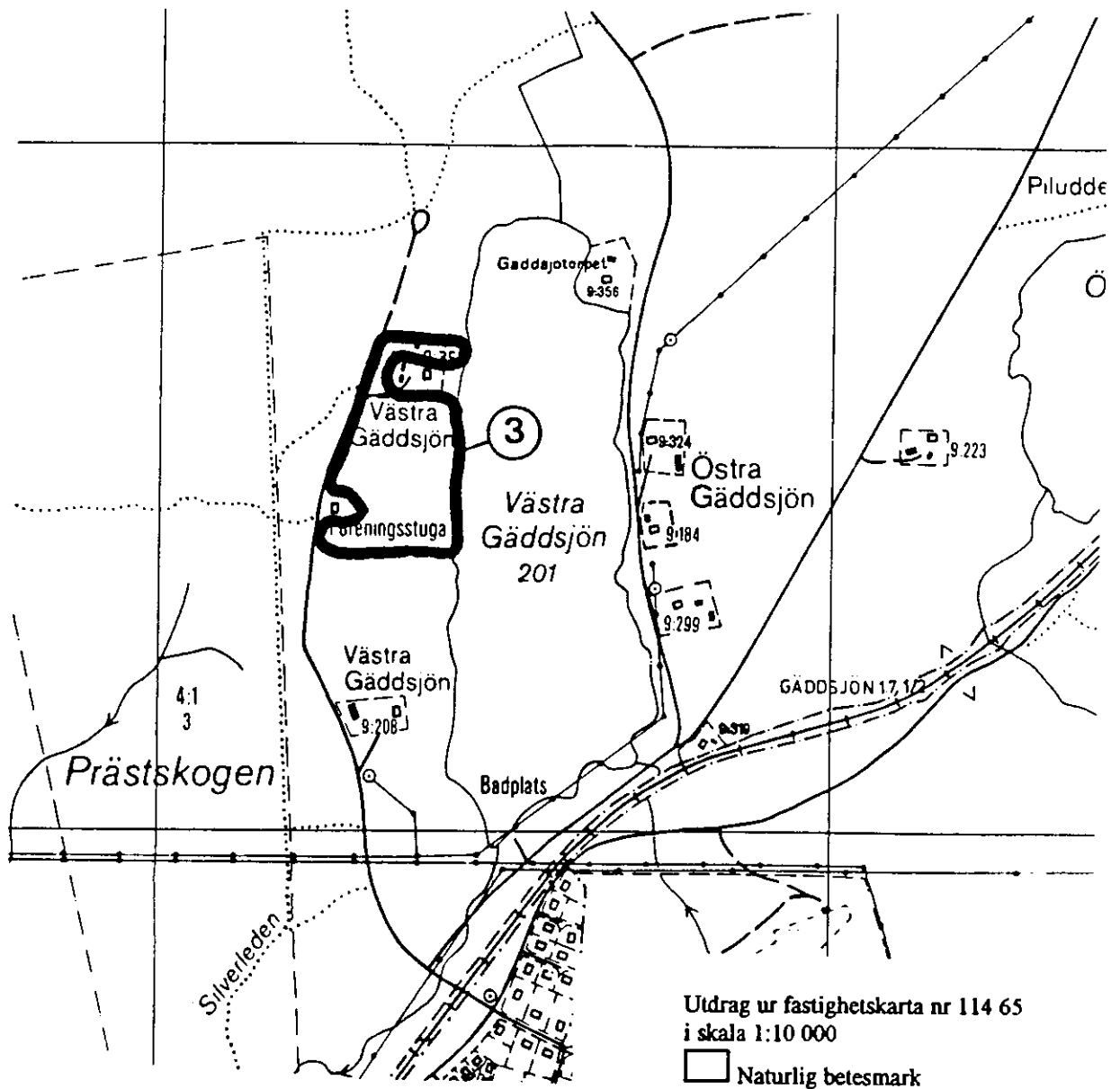
Kulturvärden

I hage (A) finns mängder av små odlingsrösen och en stengärdesgård.

Bedömning

Hagmarken har betydelse för landskapsbilden. Ur botanisk synpunkt är den mindre intressant eftersom den hävdgynnade floran är relativt fattig. Hagmarken har dock sedan lång tid hävdats kontinuerligt och hävden är god.

Klass 3

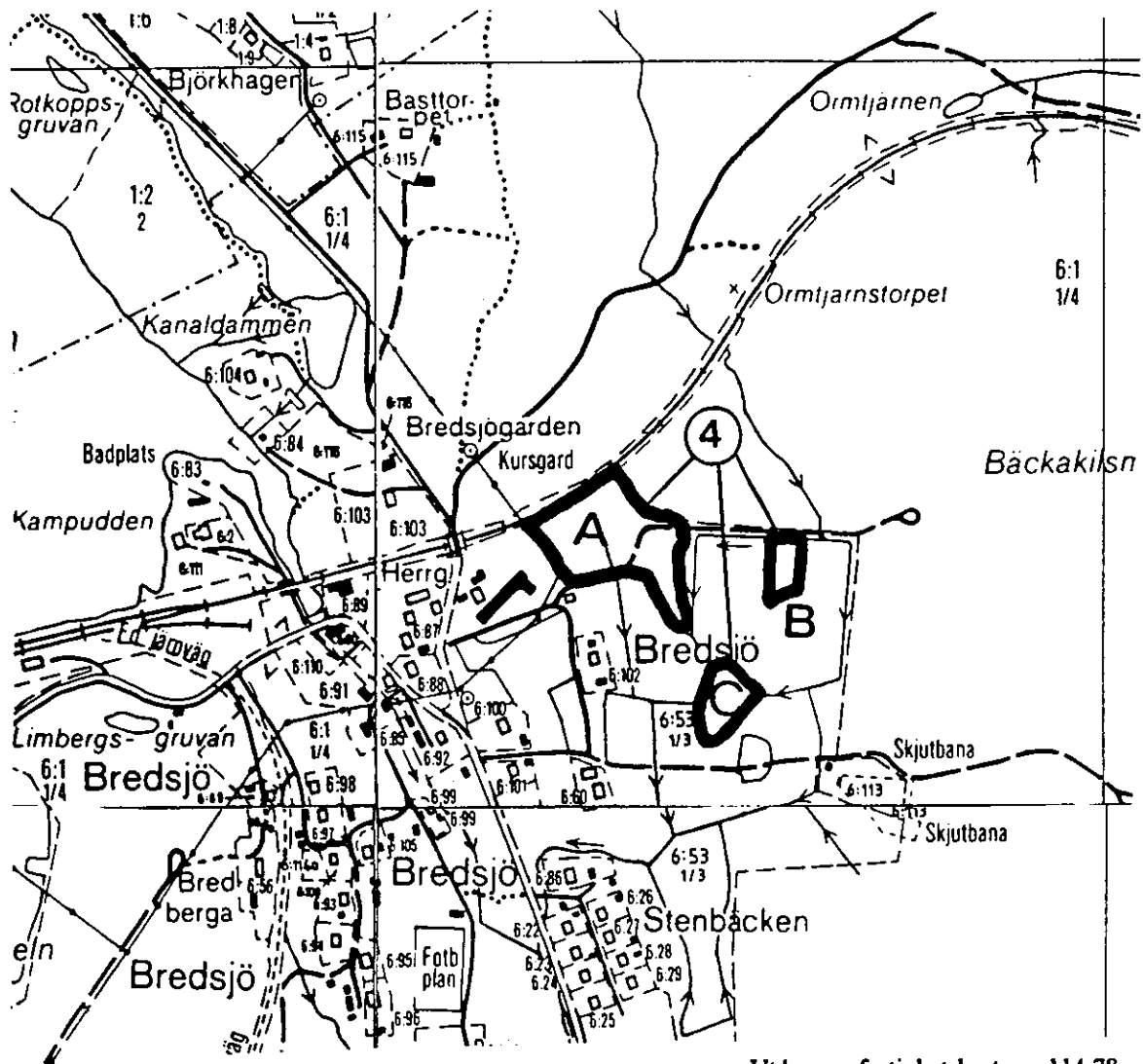
63:3 VÄSTRA GÄDDSJÖN

Hällefors SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.08.28
Koord. 66325/14283 11E6F2D5E

Västra Gäddsjön ligger strax norr om samhället Hällefors. På bägge sidor om sjön finns ett par gårdar, på östra sidan har i stort sett all hagmark lämnats att växa igen. På västra sidan finns dock knappt 5 ha betesmark av typen annan träd- och buskbärande hagmark. I norra delen förekommer endast få spridda träd. Söder ut tättnar trädskiktet, som domineras av björk och tall med inslag av hägg, lönn och rönn. Enbuskar bildar ett glest buskskikt. En låg stenmur samt mängder av odlingsrösen finns. Större delen av hagen är gödslad. På ett par små områden som skonats från gödsel växer de hävdgynnade arterna harstarr, stagg, liten blåklocka och gökärt i mindre mängd. Hävden sker genom bete av nötkreatur och är god.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 78
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

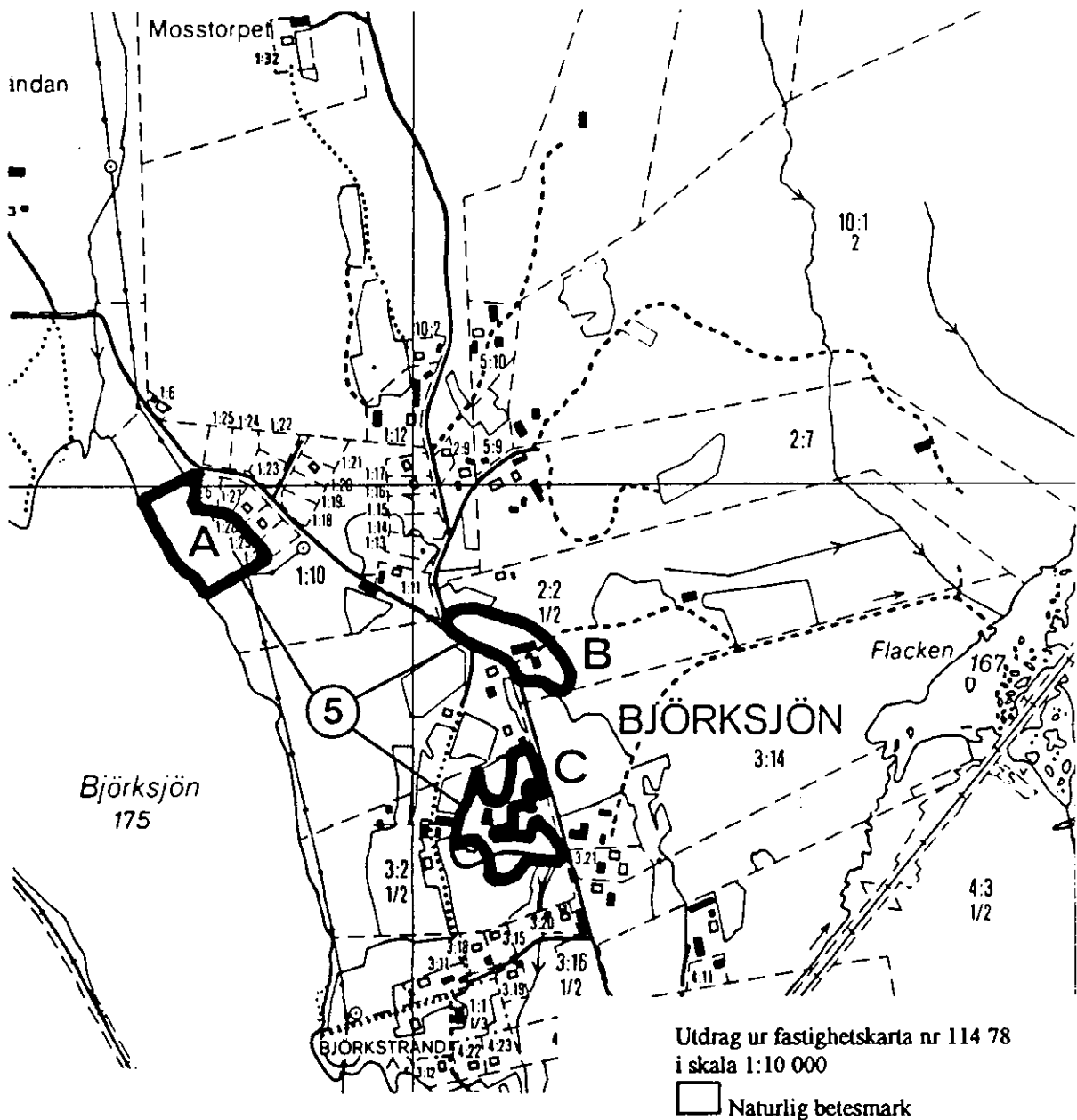
63:4 BREDSJÖ

Hjulsjö SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.08.30
Koord. 66353/14403 11E7I0A3D

Bredsjö är beläget i ett kuperat skogslandskap. Öster om Herrgården betas ca 2 ha björkhage (A), ett ca 0,5 ha stort öppet kärr (B) och en gles blandlövhage (C) ca 0,5 ha stor. Förutom björk förekommer även rönn, gran, sälg, asp och tall i björkhagens trädskikt. Kärret kantas av videbuskar och blandlövhagens trädskikt består av asp, rönn, björk, sälg och tall. Vegetationstypen i kärret är fuktäng med fräken, kråklöver och högväxt starr. I de andra två hagarna dominerar friskäng. Floran är mer eller mindre gödselpåverkad. De hävdgynnade växterna är ytterst fåtaliga. Enstaka exemplar av prästkrage och revfibbla finns i björkhagen. Hävden sker genom bete av får och är i huvudsak god i björkhagen, men vid inventeringstillfället svag i kärret och blandlövhagen.

Klass 4

63:5 BJÖRKSJÖN

Hjulsö SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.08.30
Koord. (A) 66359/14436 11E7I0D9G
(B) 66357/14441 11E7I0E7B
(C) 66354/14441 11E7I0E4B

Byn Björksjön är högt belägen och omgiven av gammalt kulturlandskap.

Beskrivning

Norr och söder om byn växer barrskog. Väster om ligger en sjö med samma namn som byn och öster om förekommer små våtmarker fram till St Vasselsjön. Ängs- och hagmarkerna är på väg att växa igen eller har redan växt igen, mycket är idag skog. Förutom nedan beskrivna hagmarker betas även åtskilliga ha skog och f d åkermark.

I sluttningen ner mot Björksjön i väster finns en igenväxande björkhage (A), 1,2 ha stor. I det björkdominerade trädskiktet finns även tall, asp, rönn och gran. Buskskiktet är ungefär dubbelt så tätt som trädskiktet och består av gran samt sly av gråal, asp, rönn och björk. Mycket ris och grenar låg vid inventeringstillfället kvar efter röjning, men inga spår av gödselpåverkan finns. Hävdindikatorerna är dock få och de som finns, förekommer ganska sparsamt och fläckvis. Nämnas kan stagg, knägräs, vårbrodd, ängsvädd och gökärt. Ett par exemplar av Jungfru Marie nycklar noterades också.

Område (B) är 0,6 ha och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Björk, gran, asp, sälg, rönn och gråal bildar trädskikt. I buskskiktet växer en, gråal samt gran. Vegetationstypen är friskäng av rödventyp. Floran visar inga tecken på gödselpåverkan. De hävdgynnade växterna är dock ganska få. I enstaka exemplar finns blåsuga, ormrot, revfibbla och prästkrage. Något mer vanliga är gökärt och liten blåklocka. Betet fortsätter öster ut i skogen och på f d åkrar, där man även kan finna enstaka orkidéer, antagligen Jungfru Marie nycklar, resp harstarr och ängsklocka.

Område (C) är en 0,6 ha stor björkhage som utgörs av gammal inägomark mellan de små åkerlapparna. Södra delen är öppen, men i norra växer förutom björk även rönn och sälg i trädskiktet samt en och gran i buskskiktet. På ett litet område just bakom ladugården finns spår efter gödsling, i övrigt är florans opåverkad. Fältskiktet domineras av vegetationstypen friskäng, men även fuktäng förekommer. De slåtter- och betesgynnade arterna stagg och vårbrodd är vanliga. Vidare finns knägräs, darrgräs och gökärt som bitvis är vanliga.

Hävd

Hage (A) är svagt betad, möjligen har den inte betats alls 1990. Område (C) saknade stängsel och var ej hävdad vid inventeringstillfället. Hage (B) är välbetad av häst.

Kulturvärden

I hagmarken finns odlingsrösen och i den betade skogen finns stengärdesgård. Hela byn ger ett ålderdomligt intryck.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 63:85
Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 22
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 23

Bedömning

Björksjön är ett gammalt kulturlandskap med åker- och betesmark som fortfarande brukas och hävdas. Den hävdgynnade florans bitvis värdefull, men för att bevara den krävs en intensivare hävd.

Klass 3

Hävd

En gång i tiden var detta troligen slåttermark men numera hävdas hagen genom bete, tidigare av nötkreatur och idag av får. Hävden är mestadels svag, bitvis måttlig.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 63:55

Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 54

Hagmarker i Örebro län, H 1

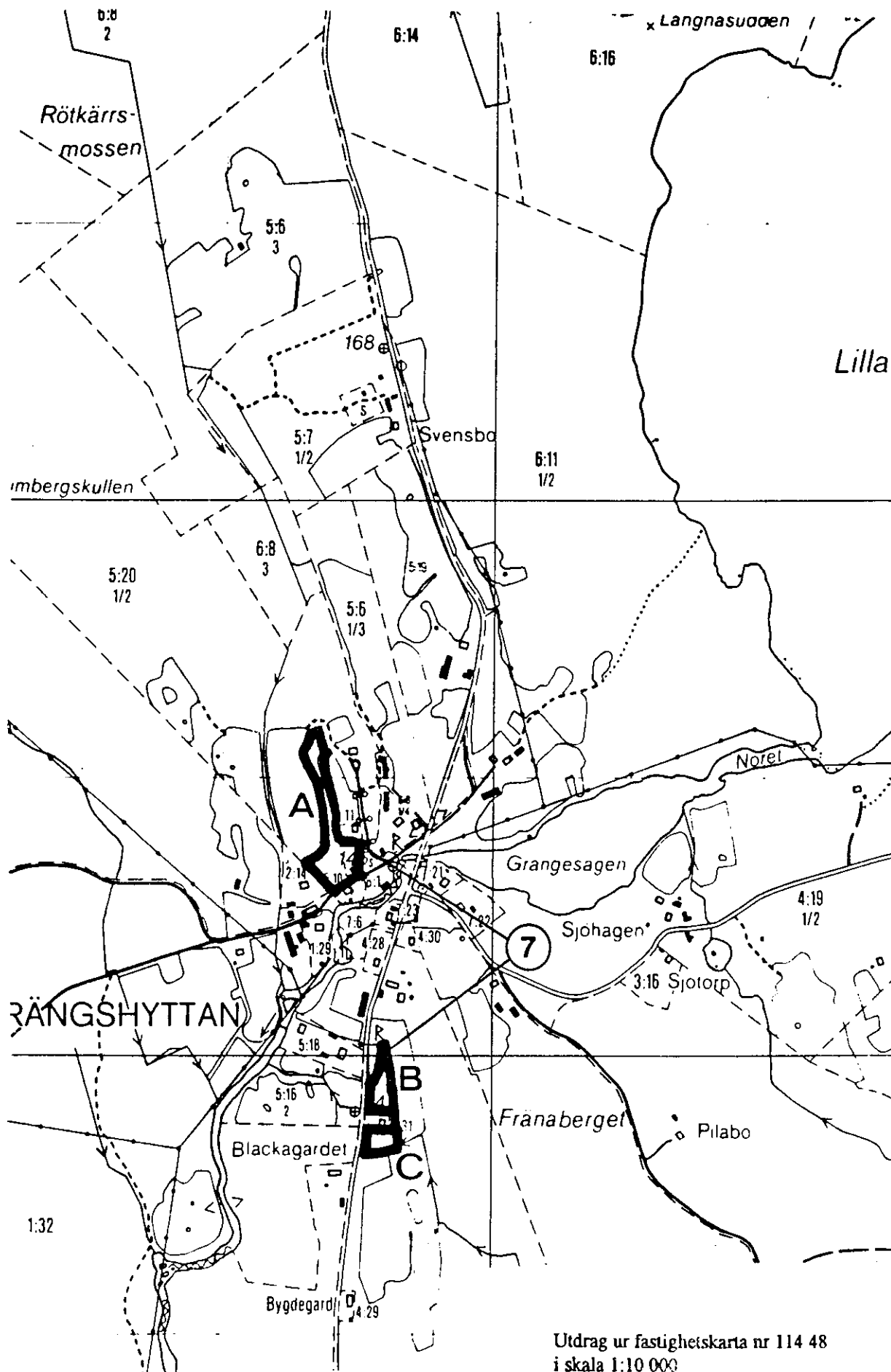
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 43

Bedömning

Björkhagen är ogödslad men hävden är tyvärr svag. En fin hävdgynnad flora finns dock fortfarande. Denna björkhage är en av länets största sammanhängande och opåverkade hagmark. Den är även ett mycket fint inslag i landskapsbilden.

Klass 2

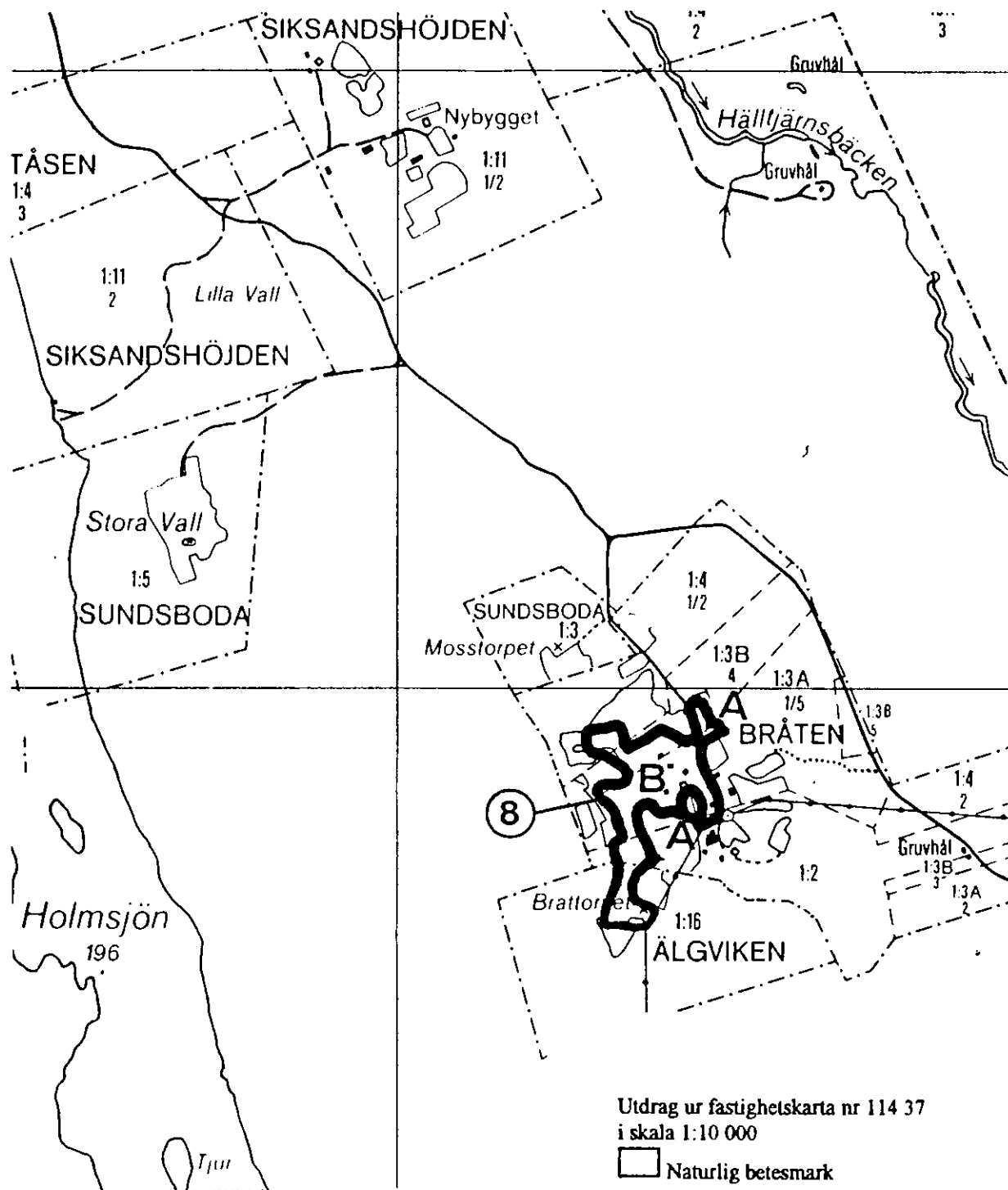

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 48
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

63:8 BRÅTEN

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.23
Koord. 66178/14394 11E3H2E8E

Helt omgiven av skog och med utsikt över ett vidsträckt och kuperat skogslandskap ligger gården Bråten på krönet av ett höjdparti, 250 m ö h.

Beskrivning

Vid Bråten hävdas ca 0,2 ha slättermark av typen hackslått (A) och 2,5 ha blandlövhage (B). Även åkermark och skog betas. Blandlövhagen utgörs av gammal slättermark mellan de små åkertegarna. Trädskiktet, som är gles i norr men bitvis slutet i söder, består av björk, rönn, gran, asp, lönn och körsbär. I buskskiktet växer en. Floran är i huvudsak opåverkad av gödsel. Vegetationstyperna friskäng av rödventyp, torräng av fårsvingeltyp och fuktäng av tuvtåteltyp bildar fältskikt. Stagg och knägräs är hävdgynnade arter som det finns gott om. Ögontröst, vårbrodd och harstarr är bitvis talrika. Darrgräs, jungfrulin, gökärt, prästkrage, borsttistel och ängsvädd förekommer i något färre antal. Revfibbla finns endast i enstaka exemplar. Enligt muntlig uppgift av en botanist finns här även brudsporre och låsbråken i enstaka exemplar samt ett flertal exemplar av fältgentiana.

Hävd

Både hagmarken och f d åkermarken samt skogen runt om betas av får och en arbetshäst. Hävden är mestadels god. Slåttern i område (A) sker med lie under sensommaren.

Kulturvärden

I hagmarken och spritt i hela det betade området runt gården finns odlingsrösen. I det betade området finns ett par husgrunder och kvarstående trädgårdsväxter som fruktträd och syren. Flera byggnader är av äldre typ.

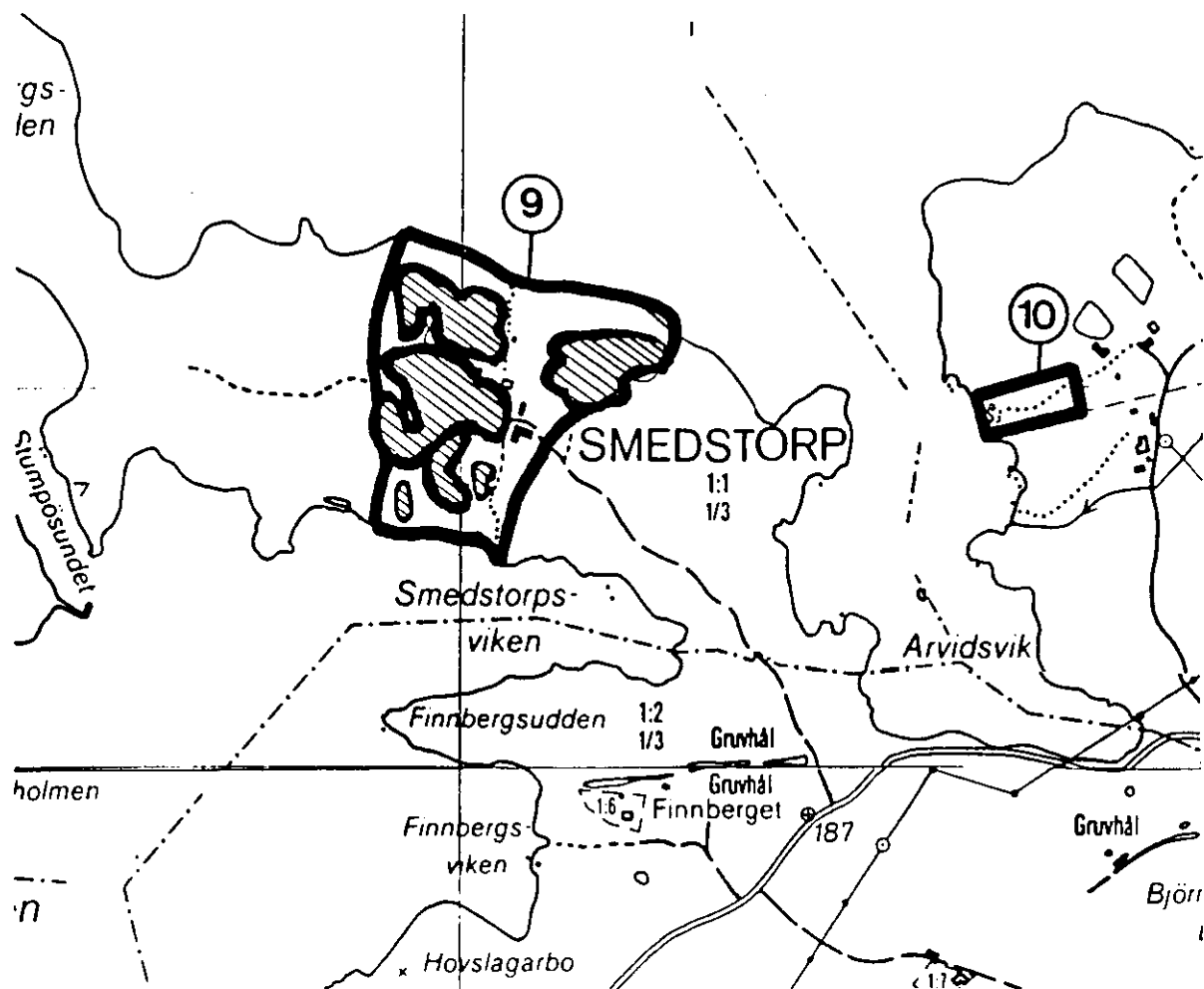
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 62:23
Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 66

Bedömning

En ogödslad och välhävdad hagmark med en representativ hävdgynnad flora. Bråten är ett välbevarat exempel på kulturlandskap med finnbebyggelse och är en trevlig kontrast till det omgivande slutna skogslandskapet.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 46
i skala 1:10 000

- Naturlig fodermark
- Betad f d åkermark

63:9 SMEDSTORP

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 91.07.05
Koord. 66205/14330 11E4G0D5A

Ute på en halvö i södra Sör-Älgen ligger Smedstorp med sitt småskaliga jordbruk. Den naturliga fodermarken som omfattar ca 7 ha har till stor del växt igen, men vissa delar är fortfarande relativt öppna. Stenmurar och odlingsrösen finns lite varstans i markerna runt gården. Smedstorp har en äldre gårdsmiljö med boningshus från 1800-talets början och ekonomibyggnader från tiden omkring 1900. Brukaren planerar att restaurera hagmarken genom gallring och röjning. En hävdgynnad flora finns fortfarande kvar på de öppnare delarna samt i kantzoner. Trädskiktet består av lind, asp, sälg, björk, gran och lönn. I buskskiktet förekommer bl a hassel och olvon. Vegetationstyperna är torr-, frisk- och fuktäng. Slätter- och betesgynnade växter som förekommer är bl a borsttistel, smörbollor, ormrot, gullviva, mandelblomma, ängsfryle, blekstarr, prästkrage, bockrot och ängsskallra. Hävden, som mestadels är god, sker genom bete av får.

Klass 4

63:10 HALVARDSTORP

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 91.07.05
Koord. 66204/14337 11E4G0D4H

Halvardstorp ligger i skogsbygden vid sjön Sör-Älgens sydöstra del. En gammal bergsmansgård med ett par små åkrar och lite naturlig fodermark som fortfarande hålls öppet.

Beskrivning

I den svaga sluttningen ner mot sjön röjdes gammal och delvis igenvuxen slåtter-/hagmark för ca 30 år sedan. Ett område om knappt 1 ha intill blandskog har sedan dess hållits öppen genom årlig röjning av sly. Träd och buskar saknas. Vegetationstypen växlar mellan torr-, frisk- och fuktäng. Den ogödslade floran innehåller flera hävdgynnade arter. Gökärt, smörboll, borsttistel, vårbrodd, gullviva, Jungfru Marie nycklar och tvåblad finns det ganska gott om. Enligt uppgift ska det även finnas rikligt med majviva på fuktängen nere vid sjön. Kattfot finns på den torra hållmarken och i enstaka exemplar förekommer fältgentiana, darrgräs, ängsskallra, ängsfryle och blåsuga.

Hävd

Varken bete eller slåtter förekommer, men området har hållits fritt från sly och buskar genom årlig röjning, och fr o m 1992 kommer området att slås med lie.

Kulturvärden

Välbevarad gårdsmiljö med boningshus och två timrade ekonomibygnader från 1800-talets mitt samt en betydligt äldre loftbod.

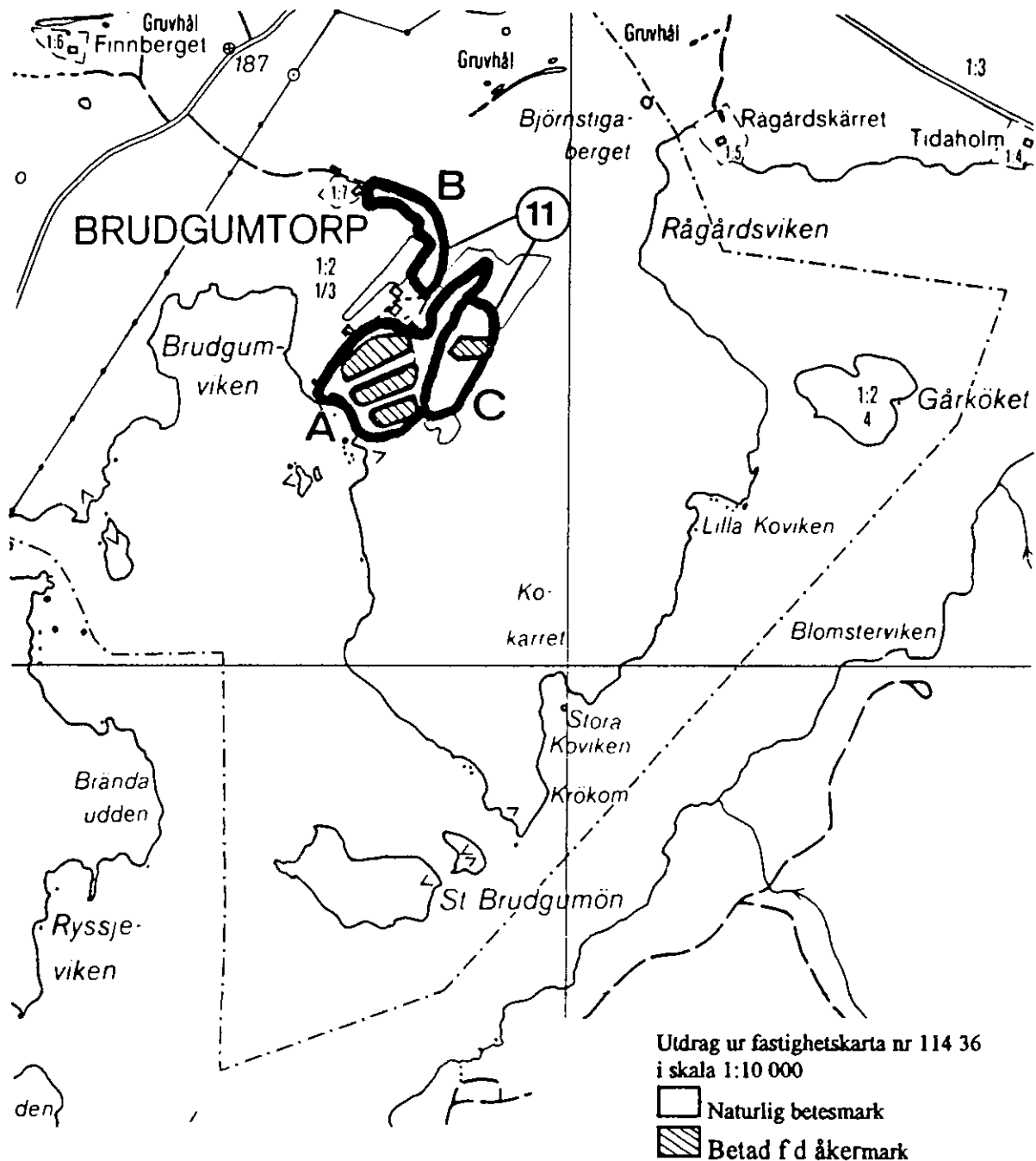
Tidigare inventeringar

Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 61

Bedömning

Hävd har saknats under en lång period, men tack vare den regelbundna busk- och slyröjningen innehåller den kalkpåverkade floran fortfarande flera värdefulla hävdgynnade arter. Den årliga slåttern som ska återupptas kommer förhoppningsvis att leda till att de hävdgynnade växterna ökar i antal.

Klass 2

63:11 BRUDGUMTORP

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.23
Koord. 66195/14337 11E3G4D5H

Gården ligger i en svag sluttning vid sjön Halvtrons nordöstra strand inne i Brudgumsviken. I norr, söder och öster växer barrskog.

Beskrivning

Största delen av den naturliga fodermarken och även delar av åkermarken har varit igenväxta. För ca 10 år sedan röjdes både åker- och hagmark och numera betas all mark.

Område (A) består av ca 1 ha naturlig fodermark av typen öppen hagmark mellan några åker-tegar. Enstaka spridda unga träd och buskar förekommer. Björk, tall och gran bildar trädskikt. I buskskiktet växer vide och klibbal. Torräng av fårsvingeltyp förekommer främst i nordost. Friskäng av rödventyp och fuktäng av högörstyp bildar en mosaik i fältskiktet mellan åkarna där marken är mycket ojämn. Vid ladugården är en mindre yta gödselpåverkad men i övrigt är floran opåverkad. Längs stigen ner till sjön växer de hävdgynnade arterna knägräs, gökärt, borsttistel och smörbollar samt, i enstaka exemplar, kattfot. Mellan åkarna kan man finna borsttistel, ängsvädd, svinrot och smörbollar. Även enstaka utblommade orkidéer av obestämd art (*Dactylorhiza* sp.) noterades vid inventeringstillfället.

Område (B) är 0,5 ha stort och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Björk, rönn, lärk, lönn och tall bildar trädskikt och buskskiktet består av en. Friskäng av rödventyp är den dominerande vegetationstypen men även torräng av fårsvingeltyp förekommer. De hävdgynnade växterna är få, förmodligen beroende på att hagen har varit igenväxt. Tecken på gödselpåverkan syns inte. I små mängder finns stagg, liten blåklocka, vårbrodd, gullviva och borsttistel.

Område (C) är en 0,6 ha stor björkhage. Förutom björk förekommer lind och tall. Buskar saknas. Friskäng av rödventyp och fårsvingeltorräng bildar fältskikt. De hävdgynnade växterna är få, troligen beroende på att hagen har varit igenväxt. Tecken på gödselpåverkan syns inte. I små mängder finns stagg, liten blåklocka, vårbrodd, gullviva och borsttistel.

Hävd

Den öppna hagmarken (A) hävdades inte 1990, men bete ska återupptas 1991. Björkhagen (C) är måttligt hävdad och hage (B) är välhävdad. Hävden sker genom bete av får. Dessutom betas åkermark och skog i norr och nordväst.

Kulturvärden

I betesmarkerna finns några odlingsrösen och en kort stengärdesgård.

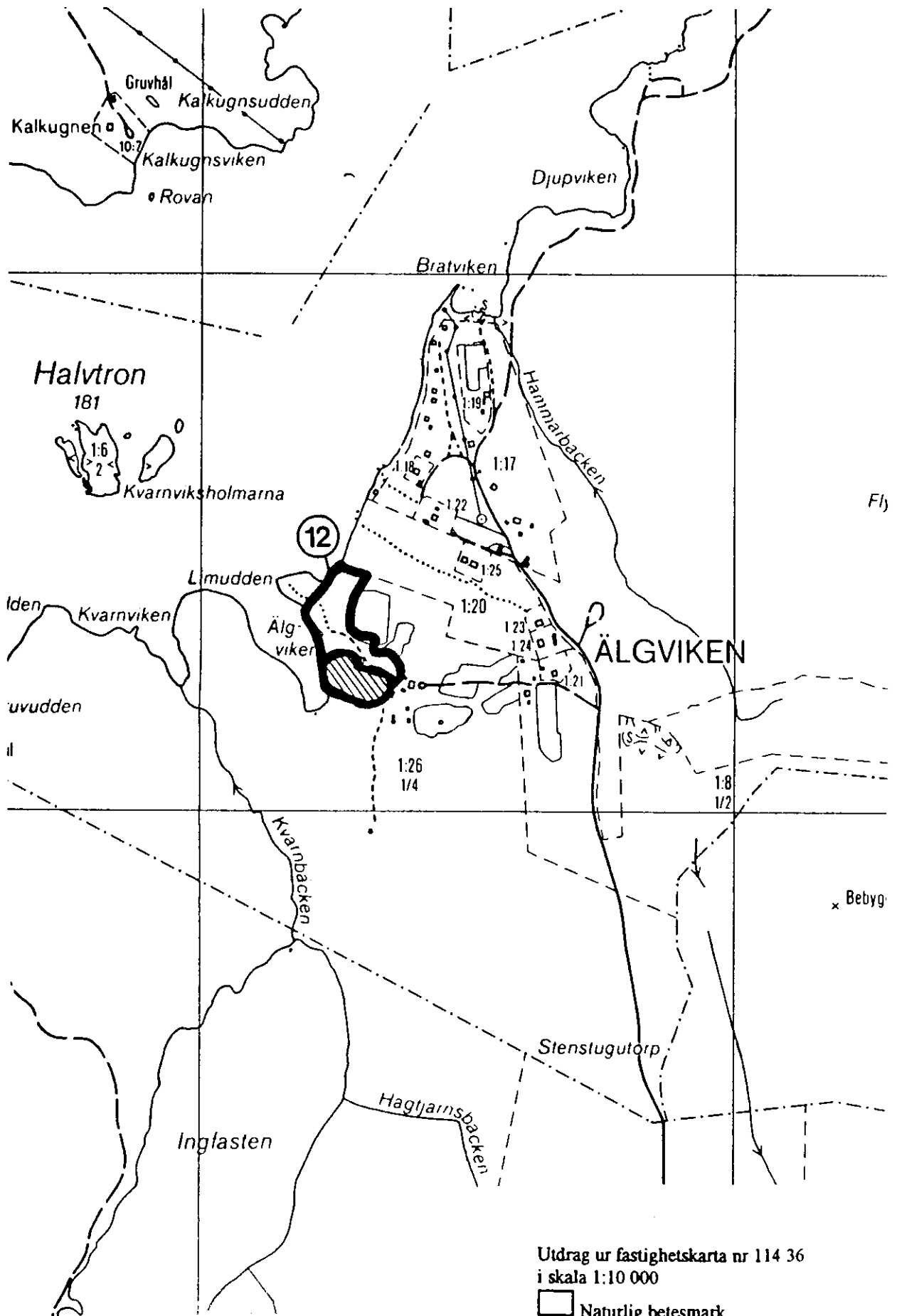
Tidigare inventeringar

Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 38

Bedömning

Det småskaliga jordbruket vid Brudgumtorp är av betydelse för landskapsbilden. De hävdgynnade arterna är relativt få, vilket kan bero på att hagmarkerna delvis har varit igenväxt. Hävden är god och marken är inte gödselpåverkad.

Klass 3

63:12 ÄLGVIKEN

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.22
Koord. 66173/14332 11E3G2D3C

Älgviken är beläget vid sjön Halvtrons sydöstra strand i det för kommunen typiska kuperade skogslandskapet.

Beskrivning

I den ganska branta sluttningen ner mot sjön betas 1,2 ha naturlig fodermark. Större delen (ca 75 %) är öppen hagmark, men nordvästra delen har ett mer slutet träd- och buskskikt, vilket består av björk, rönn och enbuskar. I fåltskiktet förekommer friskäng av rödven- och skogsnävatyp samt fuktäng av tuvtäteltyp. Förutom ett litet område längst i öster syns inga spår av gödselpåverkan. De slåtter- och betesgynnade arterna gökärt och borsttistel finns i större mängd. Andra hävdgynnade arter som stagg, knägräs, vårbrodd, rödklint, ängsvädd och harstarr är tämligen vanliga. Prästkrage, jungfrulin, ormrot och darrgräs förekommer fläckvis, i enstaka exemplar finns rödkämpar, svinrot och slåtterblomma.

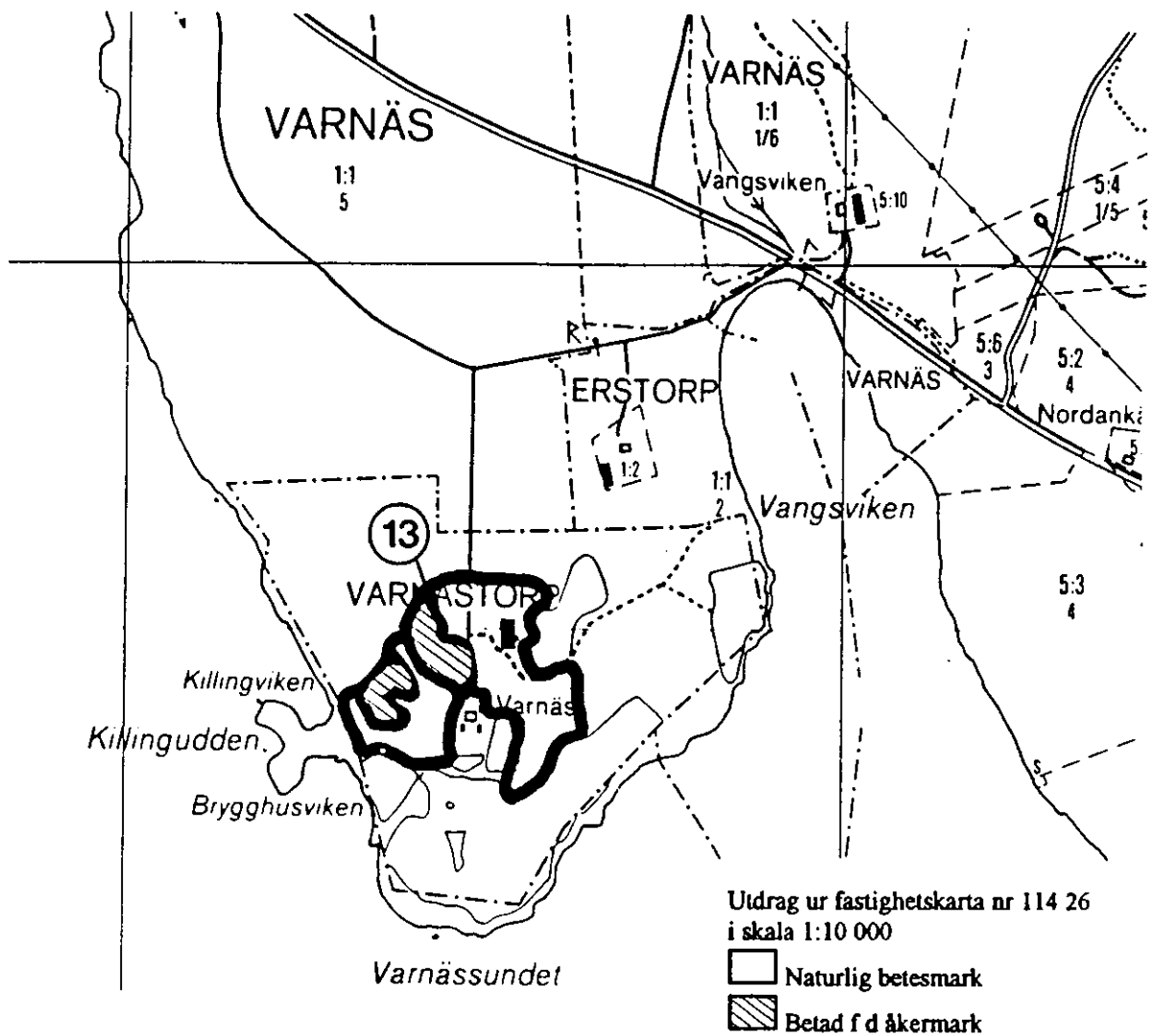
Hävd

Hagen är väl till måttligt betad av får. I betet ingår även den angränsande f d åkermarken i söder.

Bedömning

Hagen ligger vackert i sluttningen mot sjön och en typisk hävdgynnad flora finns på den opåverkade delen. Mest anmärkningsvärd är slåtterblomman vilken bara har påträffats ett fåtal gånger under denna inventering.

Klass 3

63:13 VARNÄSTORP

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.22
Koord. 66133/14325 11E2G3C3F

Kulturlandskapet runt Varnästorp är öppet, svagt kuperat och småkulligt. Gården är belägen på en udde i norra delen av sjön Halvarsnoren med vid utsikt över sjön.

Beskrivning

Den naturliga fodermarken utgörs av 3,3 ha öppen hagmark, mellan f d åkrar som numera också betas. Spridda träd av björk, hagtorn, rönn, lönn och gran bildar trädskikt. Buskskiktet består av hägg. Öster om uppfartsvägen finns ett område som är gödselpåverkat, men i övrigt är floran i stort sett opåverkad. I fältskiktet är friskäng av rödventyp vanligast, men färsvingel-torräng och fuktäng av högstart- och tuvtäteltyp finns också. Den slåtter och betesygnade floran är ganska trivial. Liten blåklocka förekommer talrikt, medan stagg, knägräs, prästkrage och gökärt finns i mindre mängd. I enstaka exemplar förekommer bl a gullviva och revfibbla.

Hävd

Hagmarken, f d åkrarna och även skogen öster och norr om hagen betas av får, tidvis även av nötkreatur. Hävden är överallt god. Öster ut, vid Erstorp utanför det redovisade området, betas även f d åkermark och skog av hästar.

Kulturvärden

Odlingsrösen förekommer lite här och var. Längs västra gränsen finns en välbevarad och lång stengärdesgård. Även i skogen, öster ut mot Erstorp, finns stengärdesgårdar kvar.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 63:18

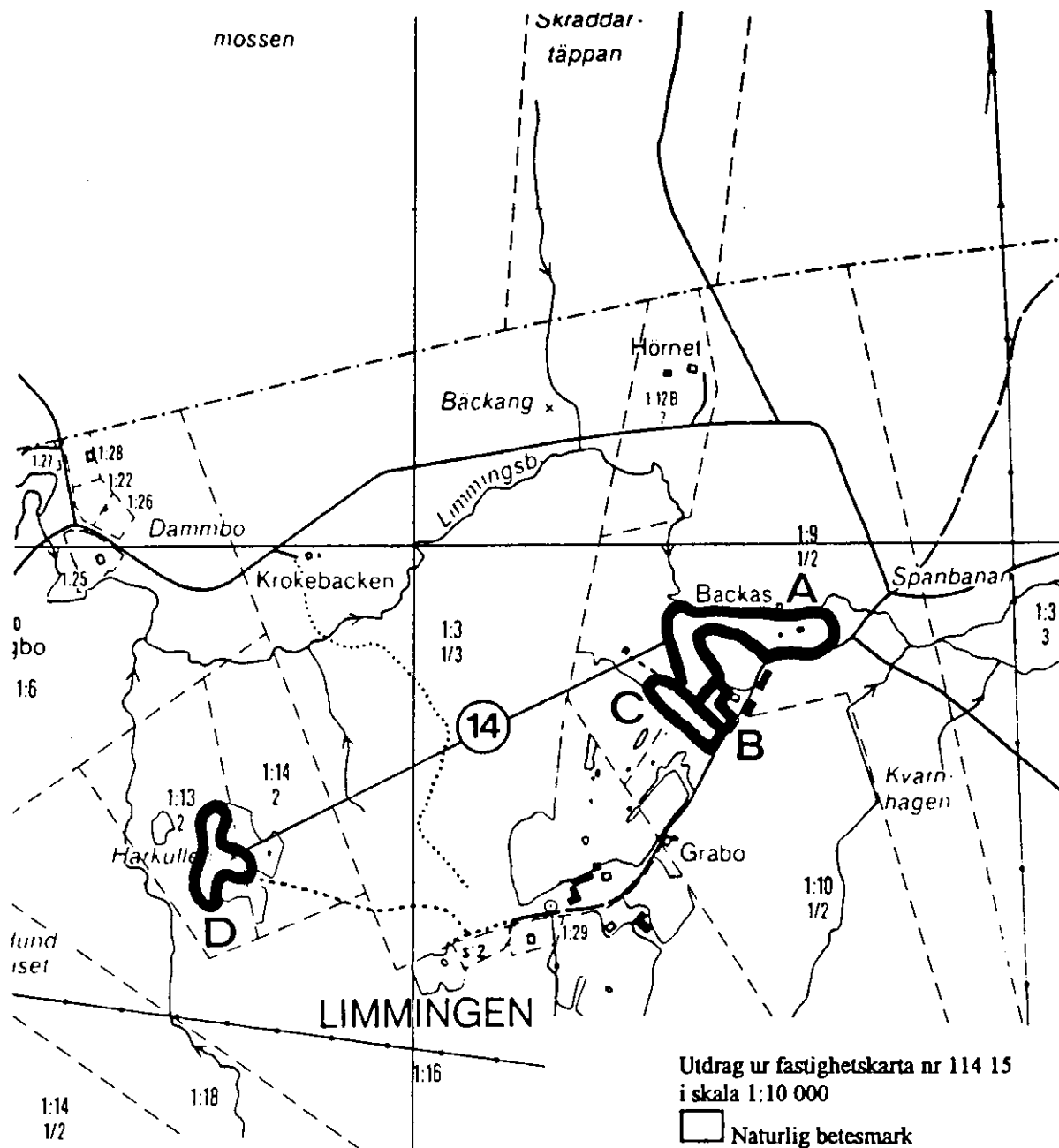
Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 76

Bedömning

Det öppna landskapet kring Varnästorp är ett tilltalande inslag i landskapsbilden. Den slätter- och betesgynnade floran är inte märkvärdig, men hävden är god och har lång kontinuitet. Stengärdesgård och odlingsrösen finns bevarade.

Klass 3

63:14 LIMMINGEN

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.20
Koord. (A,B,C) 66078/14283 11E1F2D8D
(D) 66075/14277 11E1F2C5H

Strax öster om Limmingssjön öppnar sig skogen i ett småskaligt och smått kuperat odlingslandskap.

Beskrivning

Stora delar av Limmingens gamla slättermark har växt igen och är idag betad skog. Fortfarande finns dock 1,2 ha öppen och hävdad fodermark.

Område (A) är 1 ha öppen hagmark och (B) ca 0,2 ha hackslått. Ingenstans syns spår av gödselpåverkan eller andra ingrepp. Trädskiktet består av enstaka björkar och granar. I det något tätare buskskiktet växer björksly samt små granar och tallar. Fältskiktet bildas av fårsvingeltorräng, friskäng av rödven- och skogsnävatyp samt fuktäng. Flera hävdgynnade arter förekommer, men många av dem endast i mindre mängd. Stagg och ögontröst är dock vanliga och knägräs finns fläckvis i större mängd. Prästkrage, smörbollor, revfibbla och rödkämpor förekommer mer sparsamt. Jungfrulin, kattfot blåsuga och darrgräs finns i fåtal. Enligt uppgift ska även tvåblad, nattviol och en gentiana (förmodligen fältgentiana) finnas i den östra delen.

Längs åkerkanten finns ett fuktigt knappt 0,4 ha stort, parti (C) som håller på att växa igen av lövsly och buskar. Täckningsgraden är ca 75 % och enstaka slätter- och betesgynnade arter t ex smörbollor växer i kanten.

Knappt en km väster ut har det tidigare legat ett torp med namnet Harkullen (D). Där finns två små åkrar samt ca 0,5 ha naturlig fodermark som fortfarande är öppen. Betet har upphört sedan några år tillbaka, men fram t o m år 1989 har man skördat hö här. Några få hävdgynnade växter lever kvar i små mängder. Nämnas kan borsttistel, ängsvädd, jungfrulin, darrgräs, stagg, gökärt och knägräs.

Hävd

Det lilla området (B) slås med lie först och betas därefter. Övrig hagmark betas av nötkreatur. De gamla f d åkrarna och den öppna hagmarken (A) är liksom (B) välhävdade. Det fuktiga och igenväxande området (C) är svagt betat och (D) saknar hävd. Betet fortsätter in i skogen i norr och väster.

Kulturvärden

Jordbruket är småskaligt och några odlingsrösen finns spridda i området. I nordöstra delen finns rester av en gammal smedja och en gammal såg.

Tidigare inventeringar

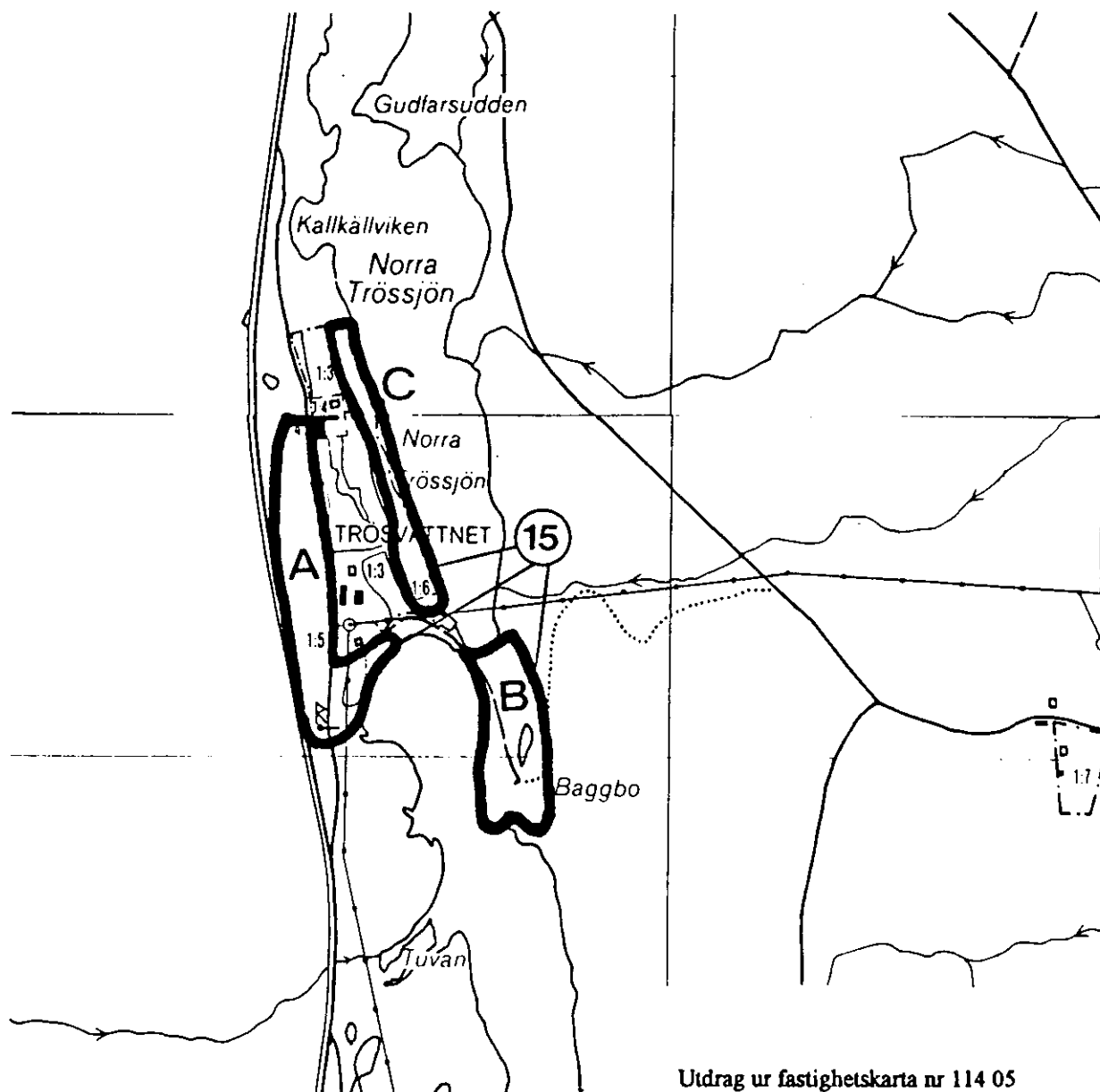
Hagmarker i Örebro län, H 3

Bedömning

Hagmarken är i stort sett välhävdad och floran, som hyser flera fina hävdgynnade arter, indikerar ogödslad och långvarigt hävdad mark. Det småskaliga jordbruket har även betydelse för landskapsbilden.

Klass 2 (A) och (B)

Klass 4 (C) och (D)

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 05
och 114 15 i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

63:15 TRÖSVATTNET

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.21
Koord. 66047/14255 11E0F4A7E

Gården Trösvattnet är belägen i kommunens sydvästra del intill Norra Trössjöns västra strand. Sjön omges mestadels av skog och ligger i en geologiskt intressant sprickdal.

Beskrivning

Område (A) utgörs av 3 ha öppen hagmark som sluttar svagt mot väster. Trädskiktet täcker ca 25 % och består främst av björk men även av gran, hägg, sälg, rönn och tall. Det mycket glesare buskskiktet bildas av en. Vegetationstypen varierar från torräng av färsvingeltyp och friskäng av rödventyp till fuktäng av tuvtåteltyp. Floran verkar bitvis svagt gödselpåverkad och de hävdgynnade växterna är relativt få. Backnejlika, gökärt, harstarr och vårbrodd är arter som förekommer.

Område (B) är knappt 2 ha stort och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Trädskiktet är bitvis mycket tätt och består av gran och björk som dominerar, men även asp, sälg och gråal förekommer. Buskskiktet domineras av små granar. Vegetationstyperna är friskäng av rödventyp och torräng av fårsvingeltyp. De hävdgynnade arterna är få. Gökärt och liten blåklocka är ganska vanliga, medan bockrot bara finns i fåtal. Möjligen är floran svagt gödselpåverkad.

Område (C) är knappt 1 ha stort och består mestadels av betad skog. I norr förekommer en brant och skogsbevuxen slänt mot Norra Trössjön. Den södra delen är mer öppen och skogsbrynet har hagmarkskaraktär av typen annan träd- och buskbärande hagmark. I träd- och buskskiktet växer björk, gran, asp, sälg och en. Vegetationstypen varierar mellan friskäng och torräng. Piprör dominerar stora delar, men några hävdgynnade arter förekommer också, speciellt i kanten mot åkern. Gökärt, liten blåklocka och bockrot är tämligen vanliga. I enstaka exemplar finns ängsskallra, prästkrage, ängsvädd och ögontröst.

Hävd

Hagmarken betas av får och getter och hävden är mestadels måttlig, bitvis god

Kulturvärden

Odlingsrösen finns lite här och var i hagmarken.

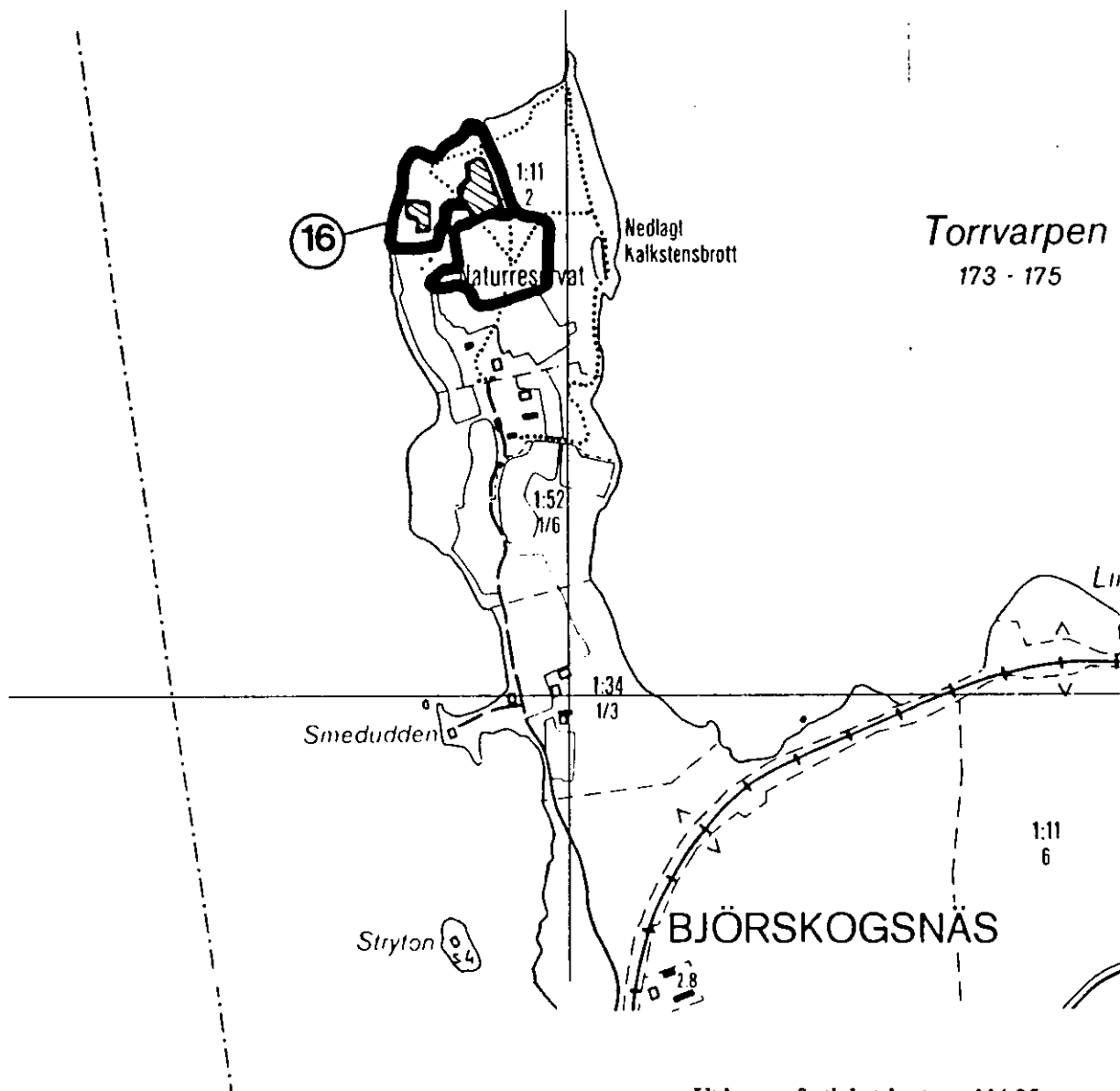
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 63:9
Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 80
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 60
Riksintresse: NT 36

Bedömning

Den hävdgynnade floran innehåller relativt få hävdgynnade arter och är därför mindre intressant, men området är av betydelse för landskapsbildningen.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 35
i skala 1:10 000
 □ Naturlig slåttermark
 ▨ F d åkermark som slås

63:16 BJÖRSKOGSNÄS NATURRESERVAT

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.27
Koord. 66196/14258 11E0F4A6I

Björskogsnäs är en halvö i södra delen av sjön Torrvarpen. Hela halvön utgörs av ett gammalt odlingslandskap på kalkrik berggrund

Beskrivning

Björskogsnäs odlingslandskap är av äldre typ med omväxlande åker-, slåtter- och betesmark. År 1972 gjordes yttre delen av halvön till naturreservat i syfte att säkerställa samt vidmakthålla odlingslandskapet och därigenom bevara förutsättningarna för den rika floran.

Drygt 2 ha av reservatet är gammal slåttermark med lövträdsdungar och enstaka träd, s k sloghage, i denna inventering klassificerad som träd- och buskbärande äng. Trädskiktet är artrikt och vanligast är björk, asp, hägg och rönn, men även gråal, kilbball, lönn, oxel, lind och alm förekommer. En, skogstry, hägg, kanelros, olvon, tibast och hassel bildar buskskikt. Örtrik friskäng är den dominerande vegetationstypen. Dessutom finns friskäng av rödven- och skogs-nävatyp samt fuktäng. Den opåverkade floran innehåller en stor mängd slåtter- och betes-gynnade arter. Talrikt förekommande är gullviva, darrgräs, borsttistel, ängsvädd och guckusko. Andra mer eller mindre vanliga arter är bl a knägräs, jungfrulin, rödklint, krissla, rödkämpar, svinrot, smörbollor och gökärt, tvåblad, ängsnycklar, brudsporre, ormrot, vildlin loppstarr och hårstarr. På ett mindre område i sydväst växer fältgentiana i större mängd. I mindre antal finns slåtterfibbla och klasefibbla. Enligt tidigare inventeringar skall de även finnas bl a backnejlika, klockpyrola, revfibbla, sandviol, ängsskallra och ängsfryle.

Hävd

Hävden är god och sker genom årlig slåtter i augusti. Ett mindre område i norr, utanför den här redovisade slåttermarken, där igenväxningen inte gått så långt, restaureras successivt för att åter bli s k sloghage.

Kulturvärden

Området ger ett ålderdomligt intryck och ett flertal odlingsrösen och stengärdesgård finns bevarade.

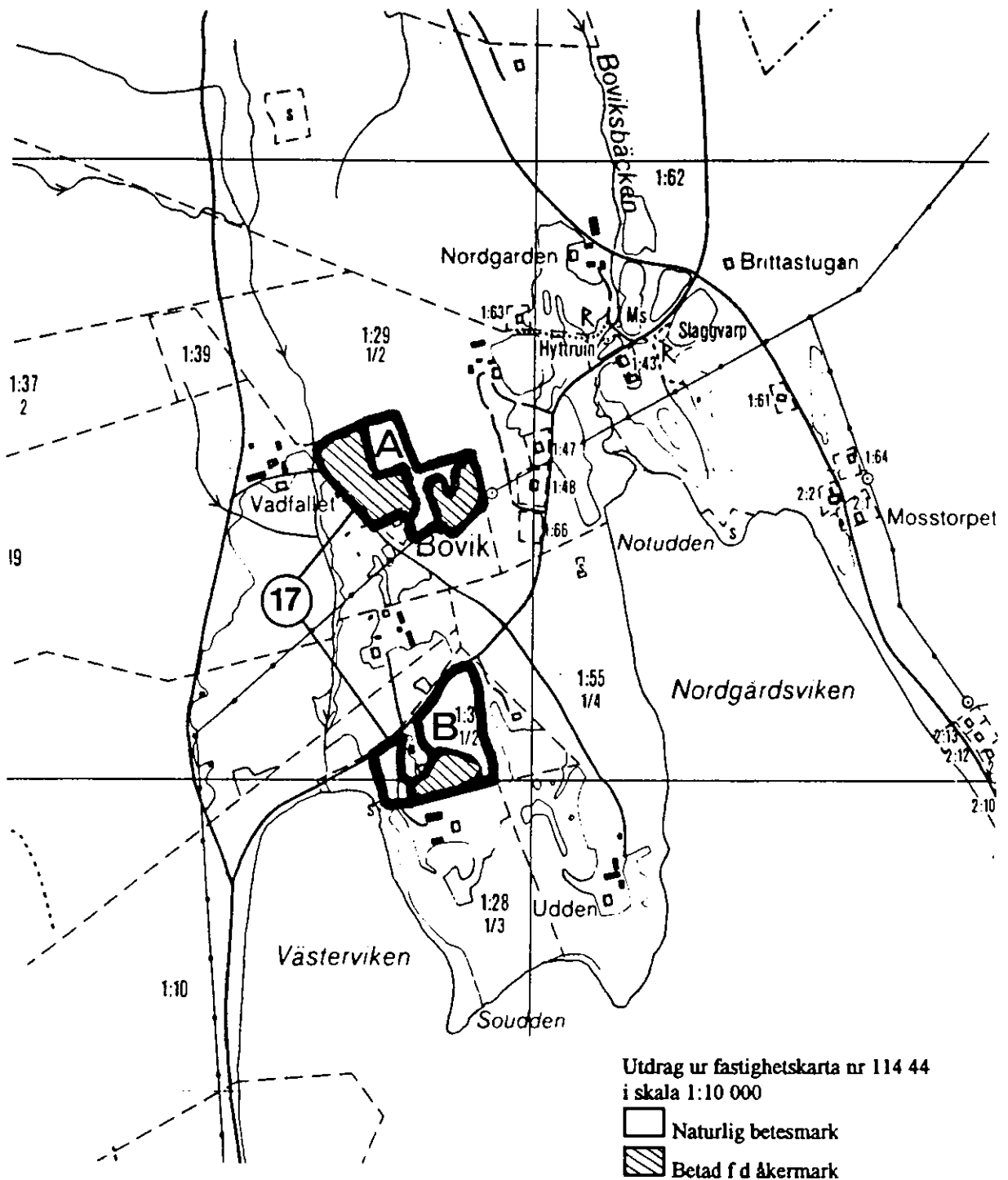
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län. T 109
Riksintresse: NT 38

Bedömning

Långvarig och kontinuerlig slåtter samt den kalkrika berggrunden har gett upphov till en mycket värdefull och artrik flora. Björskogsnäs är ett fint exempel på det äldre odlingslandskapet som tidigare var så vanligt.

Klass 1

63:17 BOVIK

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

Invent.datum: 90.08.27
Koord. (A) 66234/14237 11E4E3C4H
(B) 66231/14238 11E4E3C1I

Strax norr om sjön Torrvarpen ligger Bovik i ett småbrutet och smått kuperat odlingslandskap i en trakt som i övrigt domineras av barrskog.

Beskrivning

I Bovik betas förutom hagmark även skog, som tidigare har varit hagmark, och f d åkermark. I hage (A) finns ett par mindre f d åkrar, men ca 2 ha är naturlig betesmark av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Träd- och buskskiktet bildas av björk, rönn, gran och tall resp en och gråal. Marken är delvis sluttande samt överallt stenig och blockrik. Längst öster ut och i söder sluter sig trädskiktet och hagmarken övergår till skog. Fältskiktet är opåverkat och består främst av friskäng av rödventyp, som på torr mark övergår i fårsvingeltorräng. Av de växter som indikerar hävdad och ogödslad mark är blåsuga, prästkrage och rödkämpar vanliga. Andra hävdgynnade arter, som är ganska vanliga, är bockrot, jungfrulin, gökärt och harstarr. Fläckis förekommer knägräs, stagg, vevfibbla och gullviva. I enstaka exemplar finns kattfot och darrgräs.

Område (B), ca 2 ha, är skog med öppna gläntor där man kan hitta i stort sett samma hävdindikatorer som i hage (A). Björk och gran är de dominerande trädslagen. I buskskiktet växer bl a en och gråal. Vegetationstypen varierar mellan torr-, frisk- och fuktäng och florän är inte gödselpåverkad.

Vid Nordgårdsvikens västra strand (utanför här redovisad hagmark) ska enligt uppgift guckusko finnas.

Hävd

Hage (A) betas av nöt och (B) av häst. Hävden är överallt god.

Kulturvärden

Inom hagmarken finns odlingsrösen och stengärdesgård.

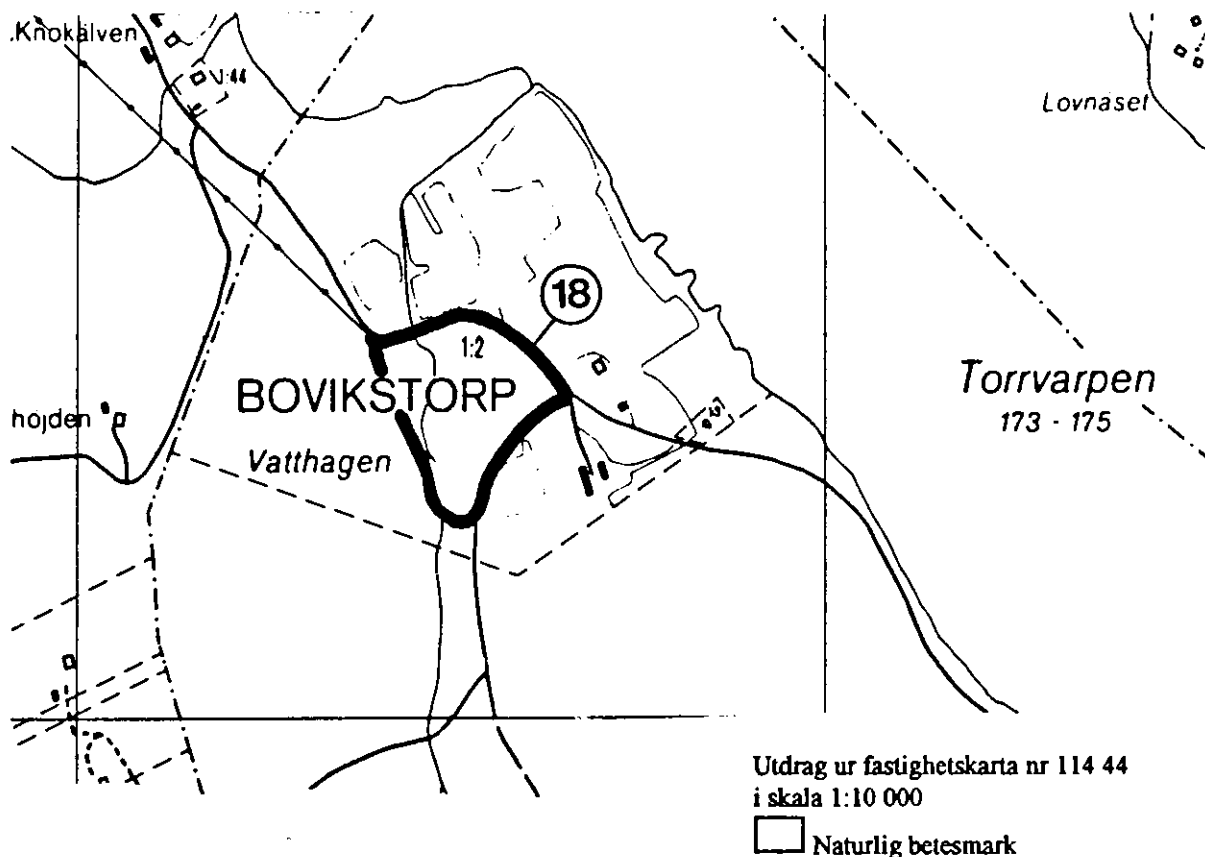
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 63:39
Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun, 44
Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten, 23

Bedömning

Hagmarkerna har en flora som är typisk för ogödslad och hävdad mark, även om flertalet arter representeras av måttligt antal individer. Bovik ligger vackert intill Torrvarpen och har även värde som exempel på äldre kulturlandskap.

Klass 3

63:18 BOVIKSTORP

Grythyttans SN
Topoblad: 1142

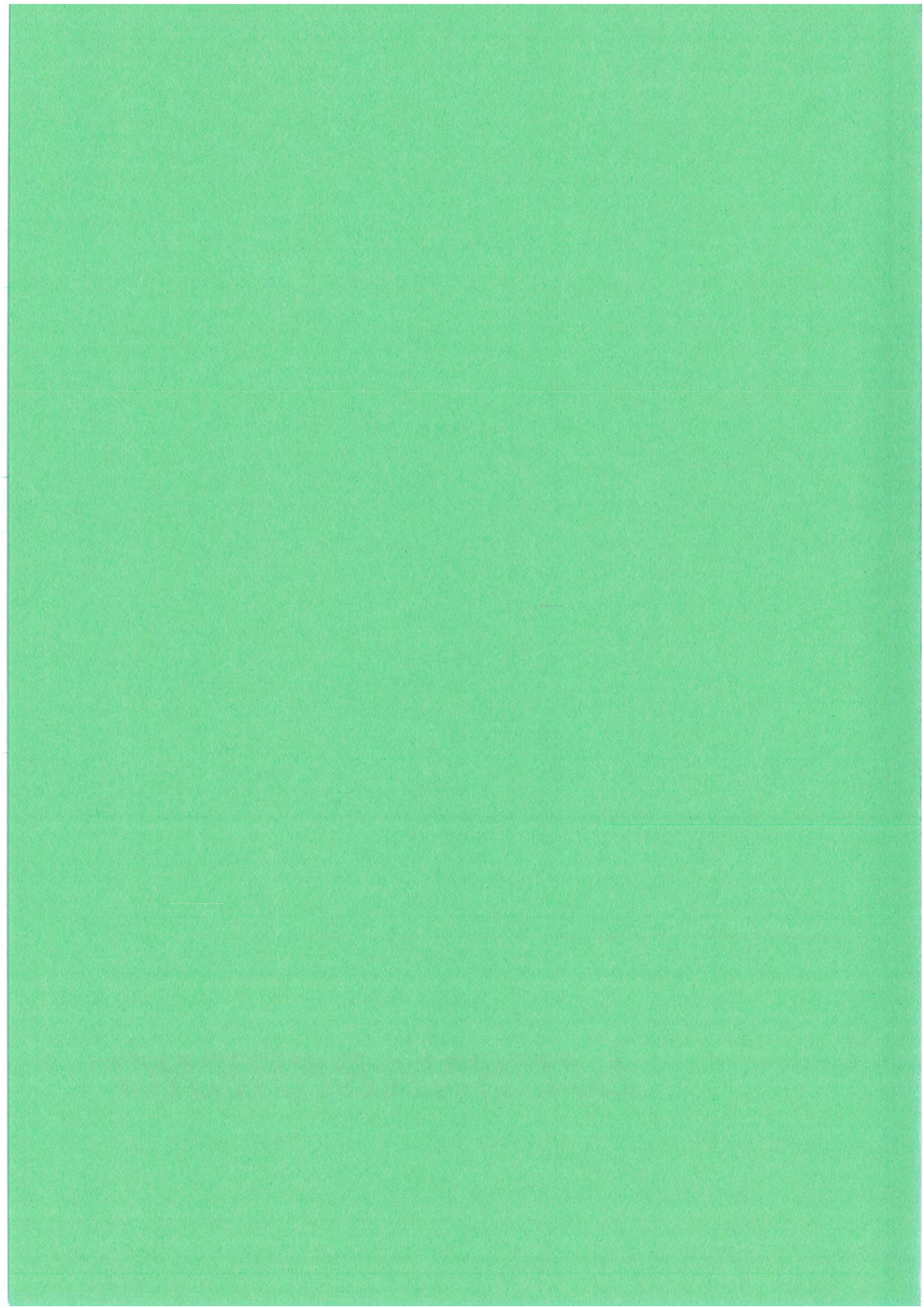
Invent.datum: 90.08.27
Koord.66214/14235 11E4E1D4F

Bovikstorp ligger vid sjön Torrvarpens nordvästra del. Stränderna på västra sidan är för det mesta branta och skogsbeväxta, men vid Bovikstorp öppnar sig skogen och ett öppet sluttande odlingslandskap når fram till vattnet.

Den 4,7 ha stora blandlövhagen är på väg att växa igen. Björk, asp, gran och gråal bildar trädskiktet som i norr är mycket gles. Mot söder och sydväst tätnar det och hagen övergår successivt till skog. Det mer slutna buskskiktet utgörs främst av björksly, men även hägg, gråvide och jolster finns. Fukttång av högörstyp dominerar fältskiktet och breder framförallt ut sig i den nordvästra delen. På fuktig mark finns även små områden med gräs-lågstarräng och på frisk mark förekommer friskäng av skogsnäva- samt rödventyp. Floran är inte gödselpåverkad. Harstarr, rödklint, ängsvädd och borsttistel är hävdgynnade arter som är vanliga. Andra som stagg, ormrot, gökärt, prästkrage och vårbrodd förekommer fläckvis. Hagen betas av häst och hävden är mestadels svag, i öster är den måttlig och längst i väster samt nordväst saknades troligen hävd år 1990. Ett par odlingsrösen finns. Detta är en igenväxande hagmark vars värde skulle öka med ett intensivare bete och röjning av sly. En hävdgynnad flora finns fläckvis kvar i den östra delen, där hävden är måttlig.

Klass 4

LJUSNARSBURG

11 LJUSNARBERGS KOMMUN

Kommunen präglas helt av Bergslagens starkt kuperade, skogsdominerade och sjörika landskap. Detta är sent koloniserat och har till ytan ringa odlingsmarker. Kommunen har två områden av riksintresse för kulturmiljövården, varav ett med odlingslandskapet som betydelsefullt värde.

Kommunen ingår i

* *Naturgeografisk region:*

28 B Sydligt boreala kuperade områden

30 A Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden

* *Agrar kulturlandskapsregion:*

14 Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder

15 Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

* *Produktionsområde:*

Mellersta Sveriges skogsbygder

I Ljusnarsbergs kommun har **totalt 32 ha naturlig fodermark** fördelad på **12 objekt** bedömts vara av intresse. **I denna areal ingår ej betad skog** (totalt 15 ha i anslutning till naturlig betesmark). Den betade skogen, som i de allra flesta fall ursprungligen är hagmark, kommer inte heller i fortsättningen att tas med i redovisningen, men finns med i objektsförteckningen och är nämnd i beskrivningarna av objekten.

Förutom de objekt som beskrivs nedan har ytterligare omkring 40 objekt besökts, men bedömts som ointressanta. I de flesta fall hade hävden upphört och områdena var mer eller mindre igenväxta. Ungefär 10 % av objekten hävdades fortfarande, men var svagt till tydligt gödselpåverkade och ungefär lika många objekt var helt eller delvis skogsplanterade.

FÖRDELNING MELLAN VÄRDEKLASSERNA

Här redovisas fördelningen av den naturliga fodermarken mellan värdeklasserna. Fig. 1 visar andelen areal i procent och fig. 2 visar fördelningen av arealen i ha samt antal objekt i resp klass.

Ljusnarsbergs kommun saknar objekt i värdeklasserna 1 och 2.

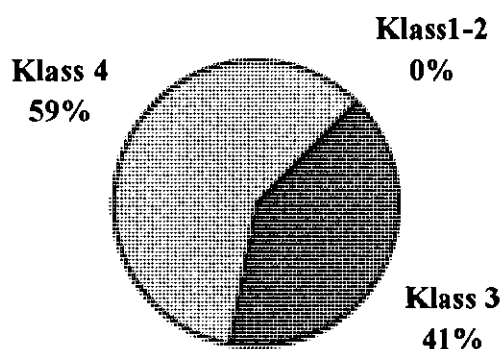

Fig. 1 Andel naturlig fodermark i Ljusnarsbergs kommun fördelad mellan värdeklasserna

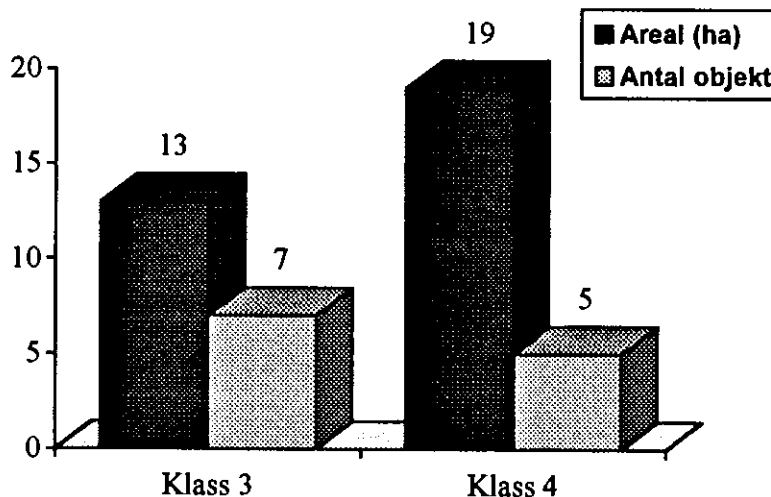

Fig. 2 Areal naturlig fodermark i Ljusnarsbergs kommun fördelad mellan värdeklasserna samt antal objekt i resp klass

FÖRDELNING MELLAN NATURTYPERNA

Av den totala arealen fodermark är 3 % slåttermark (1,1 ha) och 97 % är betesmark (ca 31 ha).

I kommunen förekommer sju olika naturtyper, varav två är slåttermark. Fig. 3 visar fördelning av fodermark mellan de olika naturtyperna oavsett värdeklass. I tabell 1 redovisas i siffror fördelningen av arealen mellan de olika naturtyperna inom resp värdeklass. För definition av de olika naturtyperna se sid 5.

Slåttermark förekommer i två objekt, båda i värdeklass 3. Det är 0,4 ha hackslått i objekt 64:11 Vintermossen och 0,7 ha strandäng intill Nittälven, objekt 61:3 Dansarbacken.

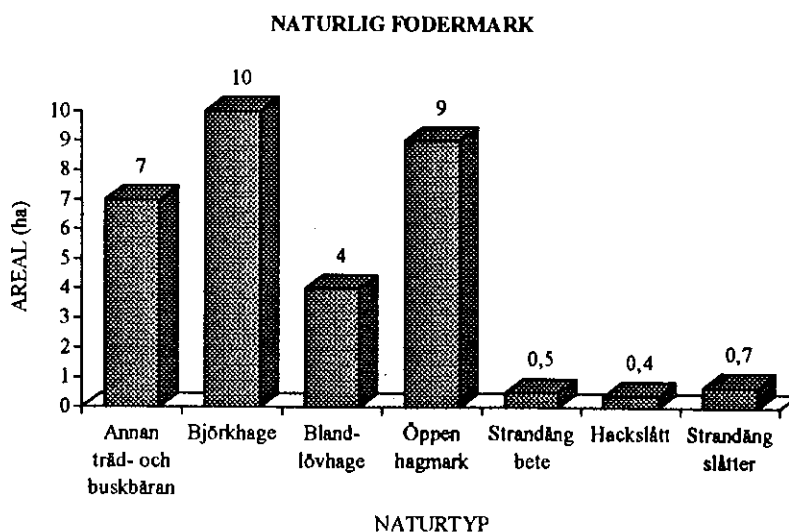

Fig. 3 Areal naturlig betesmark i Ljusnarsbergs kommun fördelad mellan naturtyperna

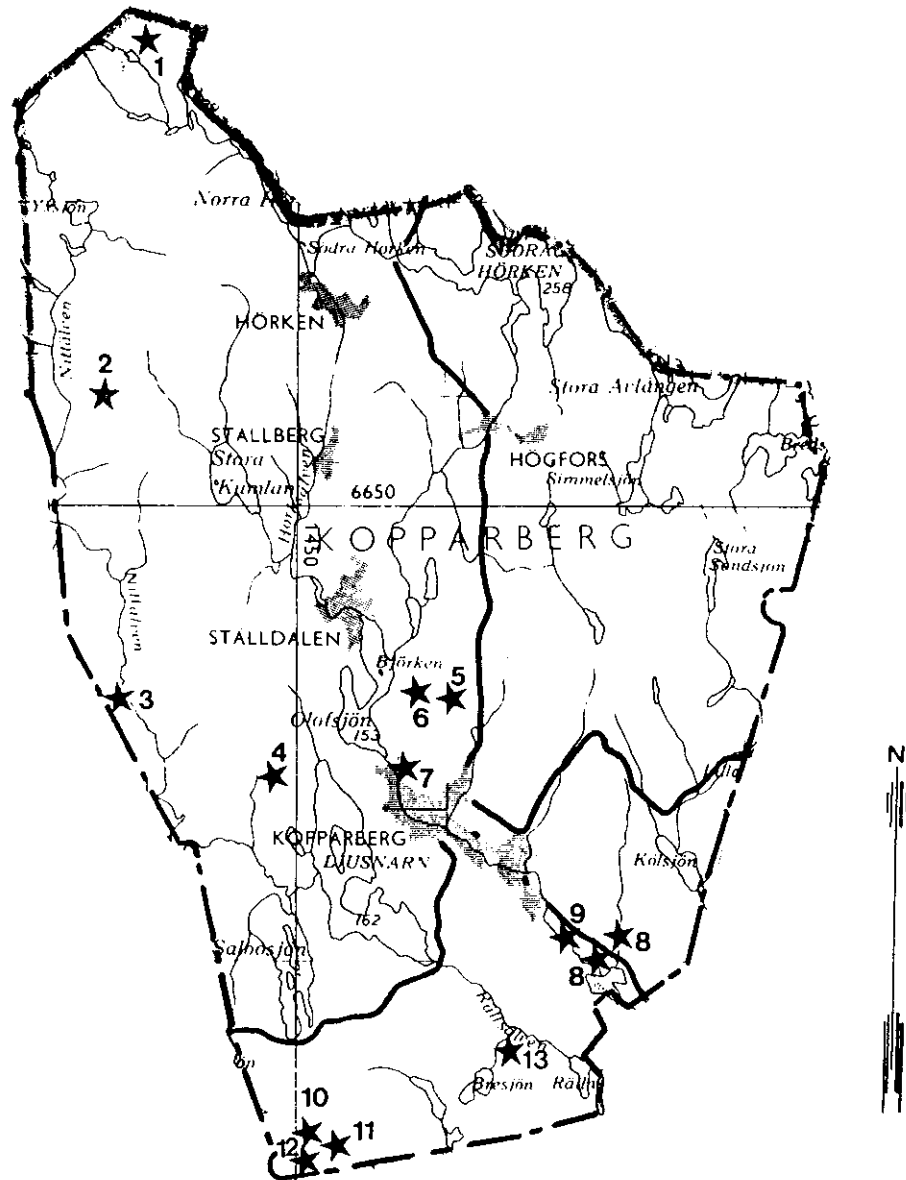
Av den totala arealen betesmark är 25 % annan träd- och buskbärande hagmark, 31 % björkhage, 13 % blandlövhage, 29 % öppen hagmark och 2 % strandäng.

<i>Naturtyp</i>	<u>Klass 3</u>		<u>Klass 4</u>	
	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>	<i>Areal ha</i>	<i>(%)</i>
Annan träd- och buskbärande hagmark	1,9	(15)	5,5	(30)
Björkhage	1,5	(12)	8,1	(43)
Blandlövhage	4,1	(31)		
Öppen hagmark	4,5	(34)	4,5	(24)
Strandäng - bete			0,5	(3)
Hackslått	0,4	(3)		
Strandäng - slåtter	0,7	(5)		

Tab. 1 Areal naturlig fodermark i Ljusnarsbergs kommun fördelad mellan naturtyperna inom resp klass. Procentsiffran anger andel i resp värdeklass.

ÄNGS- OCH HAGMARKER I LJUSNARSBERGS KOMMUN

- ★ Äng/hage som beskrivs i denna rapport
- 7 Objektnummer

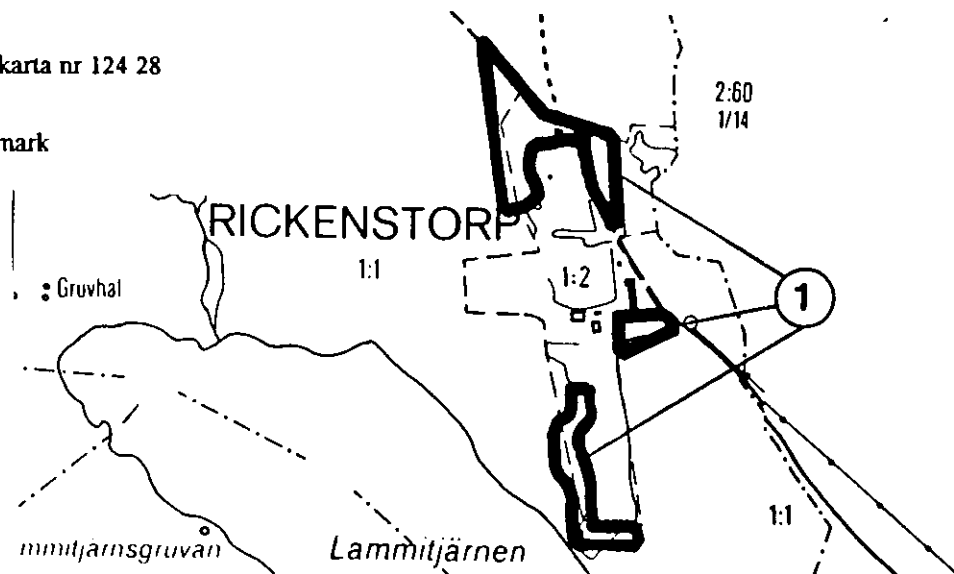
Skala 1:250 000

ÄNGS- OCH HAGMARKER I LJUSNARSBERGS KOMMUN

Nr	Objektnamn	Klass	Naturtyp	Areal (ha)
64:1	RIKKENSTORP	3	Öppen hagmark	2
64:2	ÄLVHÖJDEN	3	Blandlövhage	0,5
64:3	DANSARBACKEN	3	Strandäng - slätter	0,7
64:4	VÄSTRA LÖVFALLET	3	Blandlövhage	1,5
64:5	SKARPTÅKT OCH EBBETORP	3	Blandlövhage	2,1
			Annan träd-och buskbärande hagmark	1,9
64:6	NORRA BJÖRKBERG	4	Annan träd-och buskbärande hagmark	2
64:7	STORA BRUSALA	4	Björkhage	4
64:8	KÄLLBÄCKEN OCH BÄCKETORP	4	Öppen hagmark	3,5
			Strandäng med bete	0,5
			Betad skog	8
			Igenslyad mark som ska röjas och åter- ställas till öppen hagmark.	4,7
64:9	BJÖRKÄNG	4	Annan träd-och buskbärande hagmark	3,5
			Björkhage	3,5
			Betad skog	6
64:10	RÄLLSÅSEN	4	Björkhage	0,6
64:11	VINTERMOSSEN	3	Hackslått	0,35
			Björkhage	1,5
			Betad skog	3,5
64:12	NORRA BERGTORP	3	Öppen hagmark	2,5
64:13	PÅTÅKER	4	Öppen hagmark	1

Utdrag ur fastighetskarta nr 124 28
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

64:1 RIKKENSTORP

Ljusnarsbergs SN
Topoblad:1242

Invent.datum: 90.09.04
Koord. 66645/14447 12E214E5H

Ensligt belägen och omgiven av skog ligger Rikkenstorp vid sjön Lammitjärnens nordöstra strand. Gården härstammar från finnkolonisationen och är anlagd under tidigt 1600-tal. Från gårdsbacken har man fin utsikt över det sluttande odlingslandskapet och sjön.

Beskrivning

Den öppna betesmarken utgörs främst av gammal åkermark. Det mesta av den naturliga slätter- och betesmarken har växt igen. Röjning och restaurering av den gamla hagmarken har påbörjats. De växter som är bundna till hävd och ogödslad mark växer främst i kantzoner mellan åker och skog, en skog som förr i tiden var mer eller mindre öppen hagmark eller slätteräng. Floran är inte påverkad av gödsling eller andra ingrepp. De små områdena av naturlig fodermark som finns, totalt knappt 2 ha, kan klassificeras som öppen hagmark, med ca 25 % täckning av träd och buskar. Det vanligaste trädslaget är björk, men gråal, asp, gran, rönn och lönn finns också. En, gran och lövsly förekommer i buskskiktet. Friskäng av rödventyp och färsvingeltorräng dominerar fältskiktet, men även fuktäng av tuvtäteltyp finns. Den hävdgynnade floran är ganska trivial. Prästkrage, liten blåklocka, harstarr, ögontröst, vårbrodd och gökärt är tämligen vanliga. Några få tuvor stagg finns också.

Hävd

All mark runt gården, även skogen, betas av får. Åkermarken är välhävdad och hagmarken är väl eller måttligt betad.

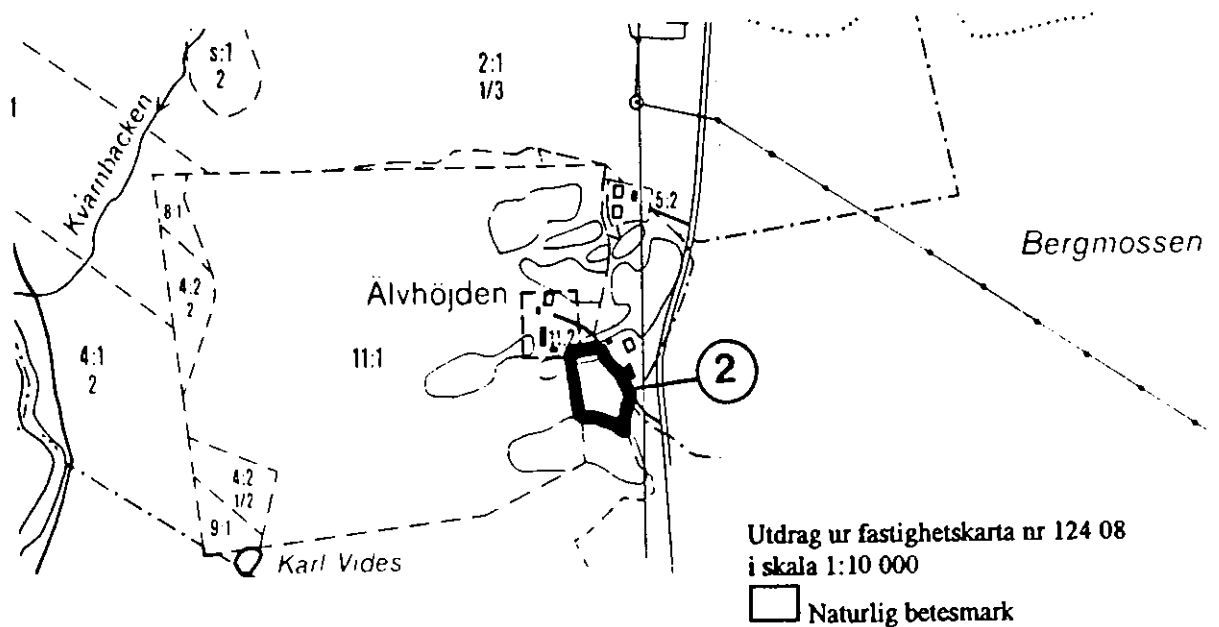
Kulturvärden

Rikkenstorp är en välbevarad finngård. Överallt i markerna finns stenrösen av olika storlek och ett flertal långa låga stengärdesgårdar finns bevarade. Flera välbevarade uthus finns också, bl a ett par gamla lador.

Bedömning

Rikkenstorp och dess vackra omgivning har kulturhistoriskt värde och är av betydelse för landskapsbilden. Det botaniska värdet är något mindre.

Klass 3

64:2 ÄLVHÖJDEN

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1242

Invent.datum: 90.09.04
Koord. 6653414429 12E0I3C4J

Det gamla kulturlandskapet är högt beläget i västerslutning ner mot Nittälven.

Beskrivning

Av det gamla odlingslandskapet med omväxlande åker-, betes- och slåttermark s k slothagar finns tyvärr inte mycket kvar. Bäst bevarad är åkermarken, flera små åkrar brukas fortfarande. Större delen av den naturliga fodermarken har däremot växt igen till skog. Det enda som fortfarande hävdas är 0,5 ha blandlövhage. Även denna är på väg att växa igen. Det glesa trädskiktet består av björk, rönn och lönn. Buskskiktet är desto tätare och består främst av videbuskar men även av björk, gran och en. Vegetationstypen varierar mellan fuktäng av gräs-lågstarrtyp och friskäng av rödven- och skogsnävatyp. Floran är inte gödselpåverkad. Stagg, gökärt och borsttistel är hävdgynnade arter som är vanliga. Ögontröst, ormrot, harstarr och prästkrage är tämligen vanliga. Jungfru Marie nycklar och revfibbla finns i enstaka exemplar. Vid tidigare inventeringar har också sätterblomma och darrgräs iakttagits.

Hävd

Hagen betas av hästar och är mestadels svagt betad, men bitvis är hävden god.

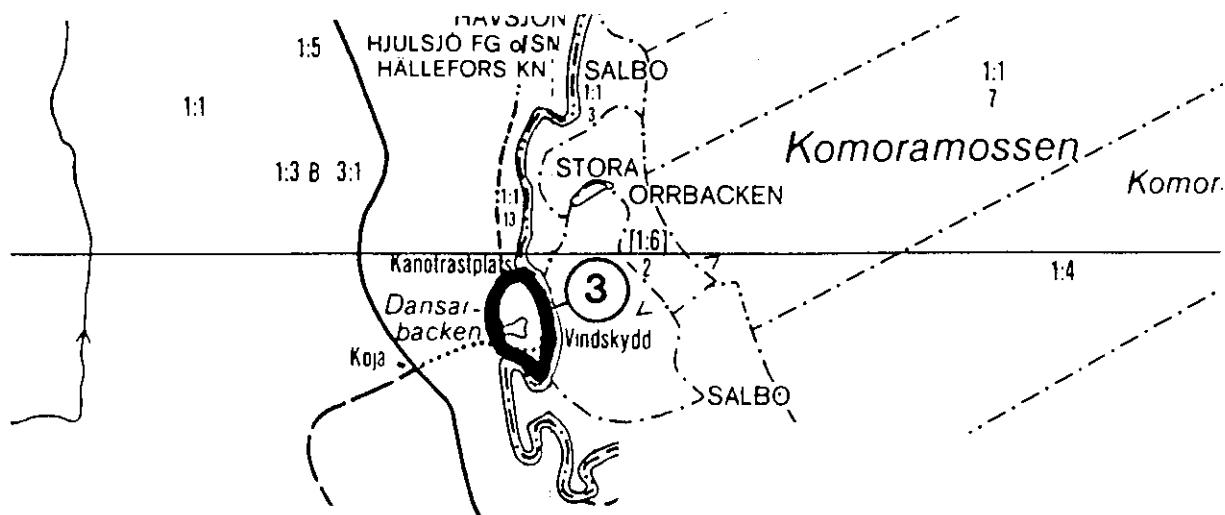
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 64:58
Översiktlig naturinventering av Ljusnarsbergs kommun, 6

Bedömning

Hagen hyser en av gödsel opåverkad flora med slåtter- och betesgynnade arter. Hävden är tyvärr svag och bör intensifieras.

Klass 3

Utdrag ur fastighetskarta nr 114 88
i skala 1:10 000

□ Naturlig slättermark

64:3 DANSARBACKEN

Hjulsjö SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.09.05
Koord. 66439/14439 11E8I3E9I

Långt ifrån bebyggelse, mitt inne i skogen och intill Nittälven, ligger Dansarbacken.

Beskrivning

Där Nittälven rinner långsamt och är meandrande ligger vid västra stranden ca 0,75 ha strandäng som fortfarande hävdas genom slätter. Floran är opåverkad av gödsling. Vindskydd och eldstad har anordnats eftersom denna del av Nittälven ofta nyttjas för kanotning. Några få björkar och tallar bildar trädskikt och buskskiktet består av vide och en. Vegetationstypen varierar mellan fuktäng av gräs- och lågstarr samt högörttyp. På lite högre belägen och torrare mark förekommer även friskäng av rödventyp. Hävdgynnade växter som stagg, knägräs och liten blåklocka kan man finna i måttliga mängder. Ängsvädd och borsttistel finns i större antal. Här och var finns vattenfyllda små sänkor med bl a vitmossa, kråklöver, kärresilja och pors.

Hävd

Hävden är i huvudsak god och sker genom årlig lieslätter, som utförs av föreningen Ställdalens naturstudieklubb. I den nordligaste delen kunde dock hävden varit något bättre.

Tidigare inventeringar

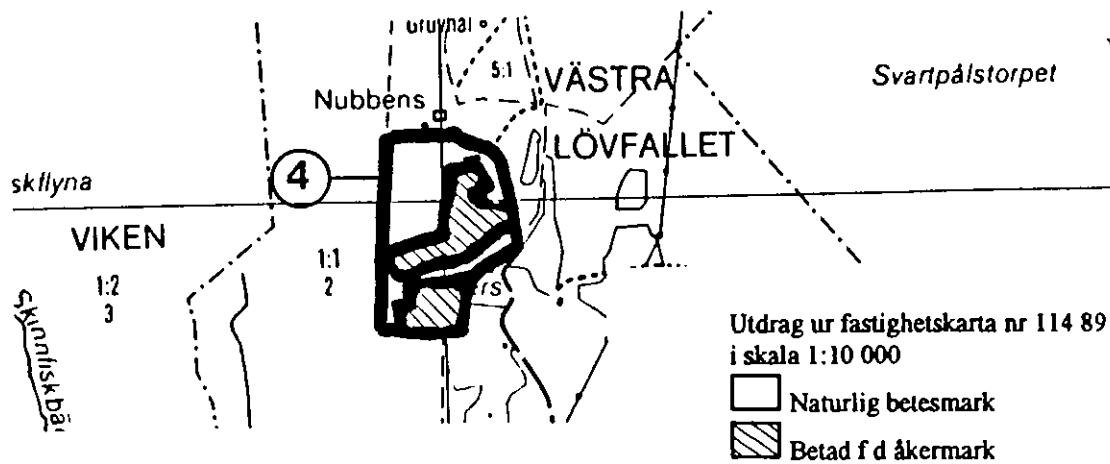
Naturvårdsöversikt Örebro län, 64:32
Riksintresse: NT 42

Bedömning

Dansarbacken är det enda som finns kvar av, de en gång i tiden så vanliga, slättermarkerna längs Nittälven och har därför ett kulturhistoriskt värde. Slätterhävdad strandäng är dessutom i dag över huvudtaget en mycket ovanlig naturtyp. Floran är inte märkvärdig men innehåller en del hävdgynnade arter.

Klass 3

64:4 VÄSTRA LÖVFALLET

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1144

Invent.datum: 90.09.05
Koord. 66420/14489 11E8J2D0J

I söderslutningen av en bergstopp i Bergslagen skogsbygd ligger den lilla gården Nubbens med ett småskaligt jordbruk.

Beskrivning

Tidigare fanns här två gårdar, idag är endast den norra bebodd. Av den södra finns bara rester i form av fallfärdiga gamla byggnader kvar. Mycket av den naturliga fodermarken och även några små åkertegar har fått växa igen, men större delen av åkermarken odlas och en liten andel hagmark hävdas fortfarande.

På svagt sluttande mark betas en 1,5 ha stor blandlövhage. Norra delen har varit på väg att växa igen men har nyligen röjts, och vid inventeringstillfället låg en hel del ris kvar på marken. I trädskiktet växer björk, gråal, rönn och asp. Hägg och lite björksly bildar buskskikt. Hagen är inte gödslad. Friskäng av rödventyp dominerar fältskiktet som även består av torräng av fårsvingeltyp och fuktäng. Hävdgynnade arter som stagg, prästkrage, gökärt, knägräs, vårbrodd och harstarr är relativt vanliga. Ormrot och jungfrulin finns i enstaka exemplar.

Hävd

Hävden sker genom bete av nötkreatur och är mestadels god.

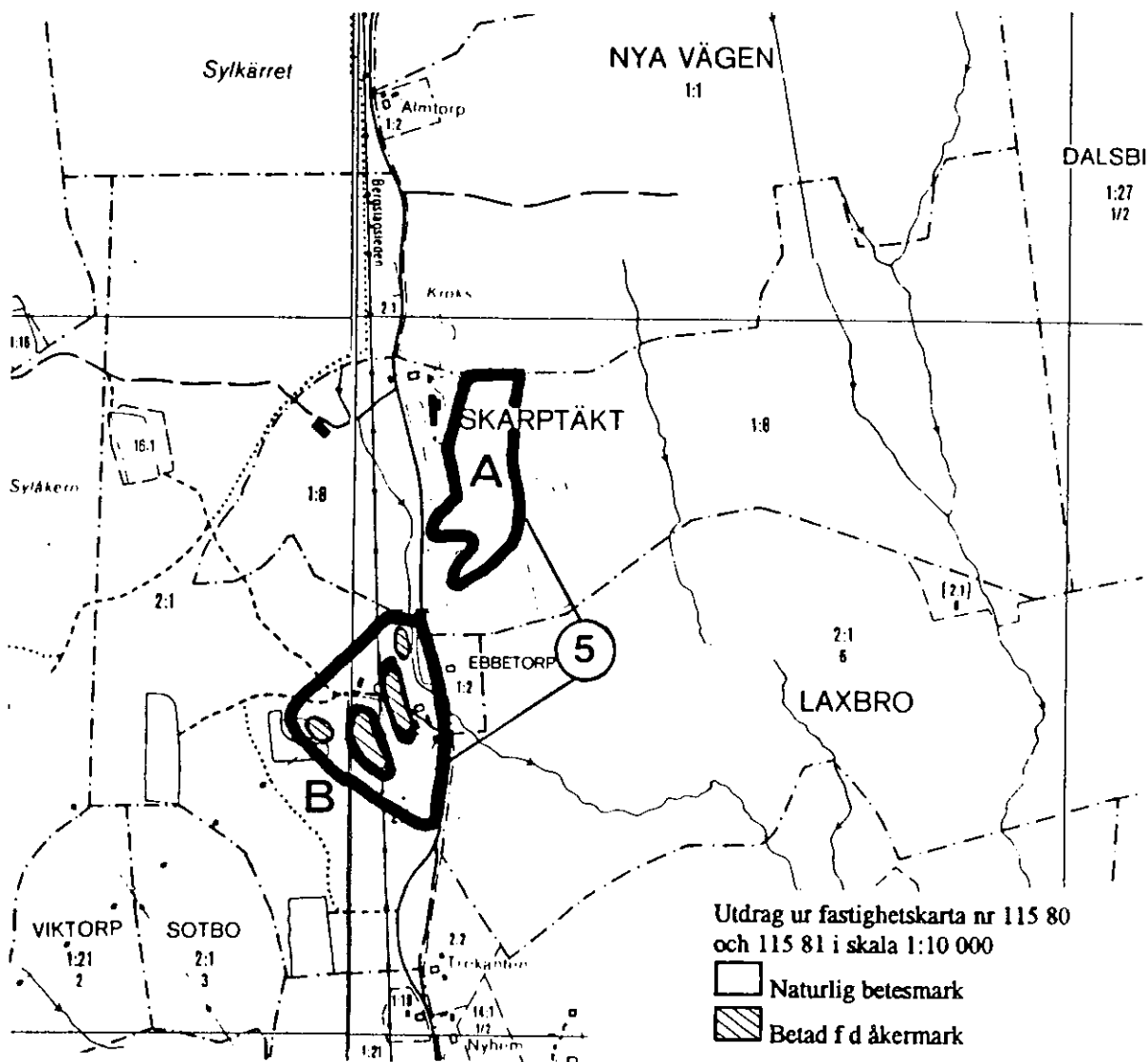
Kulturvärden

Odlingslandskapet är ålderdomligt och flera odlingsrösen finns kvar mellan de betade f d åkrarna.

Bedömning

Hagmarken är i huvudsak välhävdad och har en flora som är betespräglad, även om den inte innehåller några exklusiva arter. Mycket få av skogsbygdens små gårdar hävdar fortfarande sin hag- och åkermark.

Klass 3

64:5 SKARPÄKT OCH EBBETORP

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.09.05
Koord. (A) 66437/14551 11F8B3A7B
(B) 66434/14550 11F8B3A4A

Skarptäkt och Ebbetorp är två granngårdar med småskaligt jordbruk av äldre typ i den kuperade skogsbygden.

Beskrivning

Vid Skarptäkt betas en 2,1 ha stor blandlövhage (A) öster om vägen. Den sluttar svagt mot den betade åkermarken i öster. En hallon, gran samt sly av asp och björk bildar buskskit. Trädskiktet, som är glesare, består av lönn, björk, rön, gran och asp. Floran är inte kvävepåverkad. Dominerande vegetationstyp är friskäng, men även torr- och fuktäng förekommer. De hävdgynnade arterna stagg och knägräs är vanliga. Andra hävdindikatorer som blåsuga, prästkrage, revfibbla, gökärt och harstarr finns i något mindre antal.

Väster om vägen betas ett område som fått växa igen. Det täta träd- och buskskiktet består av unga lövträd och lövsly.

Vid Ebbetorp betas 1,9 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark (B) väster om vägen. Den består av ganska stenig och småblockig inägomark mellan fler små åkerlappar. Ett litet vattendrag, som har grävt sig ned och bildat ganska branta slänter, passerar hagen från norr till söder. I övrigt är terrängen flack och marken sluttar svagt mot öster. Asp, björk, tall och gran bildar trädskikt. Buskskiktet består av en, nypon samt sly av björk, asp och gråal. Vegetationstypen varierar mellan friskäng och fuktäng, bl a förekommer gräshed av staggtyp och friskäng av rödväntyp. Den rikliga förekomsten av stagg indikerar inte bara långvarig hävd utan också att marken är ogödslad. Andra vanliga hävdindikatorer är gökärt, prästkrage och revfibbla. Blåsuga och knägräs förekommer något sparsammare. Kattfot, ögontröst och borstistel finns i mindre mängd.

Hävd

Hävden sker genom bete av nötkreatur. Betet i hage (A) har på senare tid varit svagt, vilket har lett till att en hel del sly har brett ut sig. Vid inventeringstillfället var hävden måttlig, bitvis god mellan buskar och sly. Hage (B) är i stort sett välbetad. Betet fortsätter in i den intilliggande skogen.

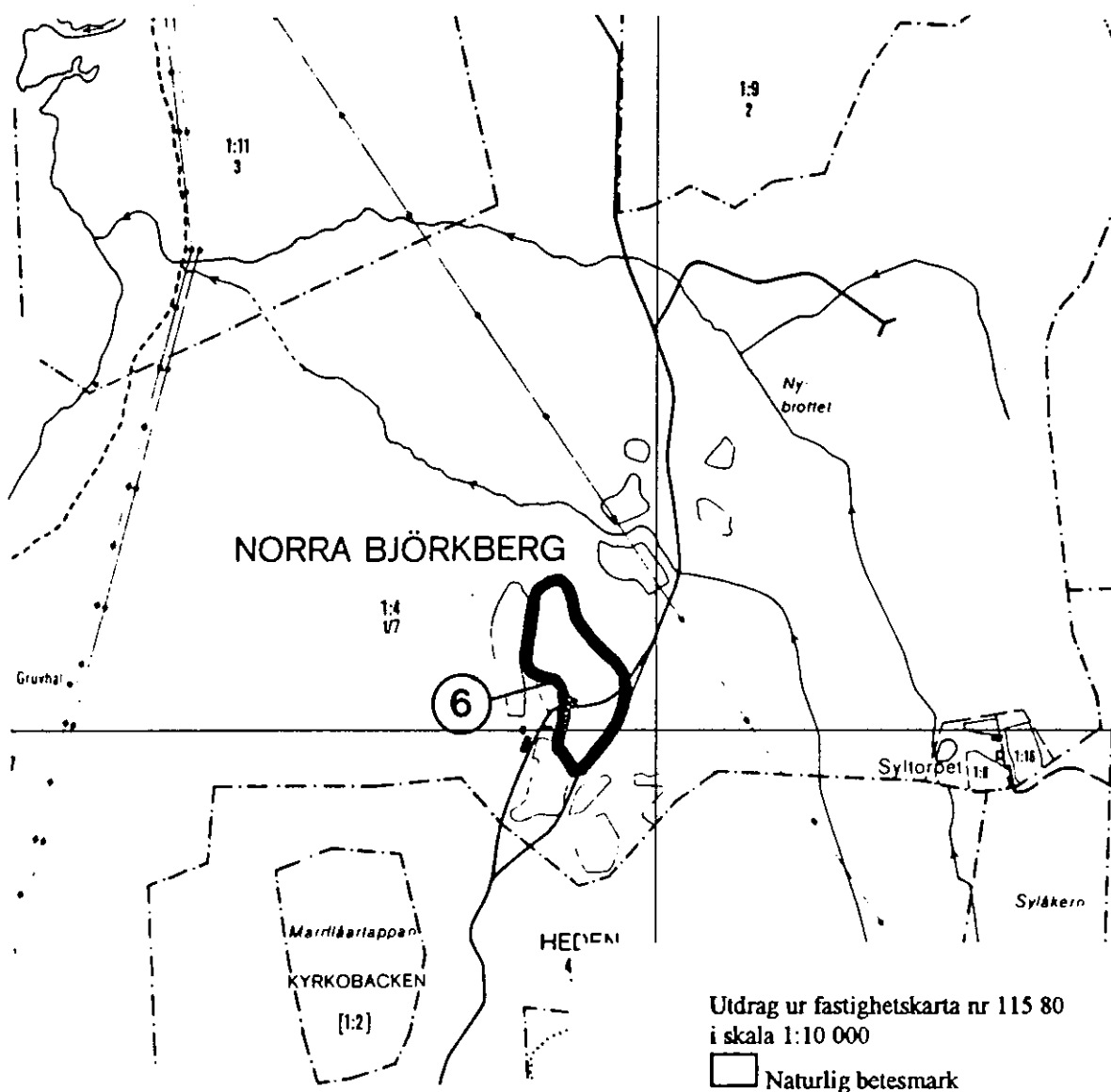
Kulturvärden

Odlingslandskapet kring de båda gårdarna ger ett ålderdomligt intryck. Flera av byggnaderna är av äldre typ och i samband med de små åkertegarna finns några få odlingsrösen.

Bedömning

Hagmarkerna är ogödslade och har en typisk betespräglad flora. Hävden är måttlig till god. Speciellt den södra gården har en ålderdomlig prägel.

Klass 3

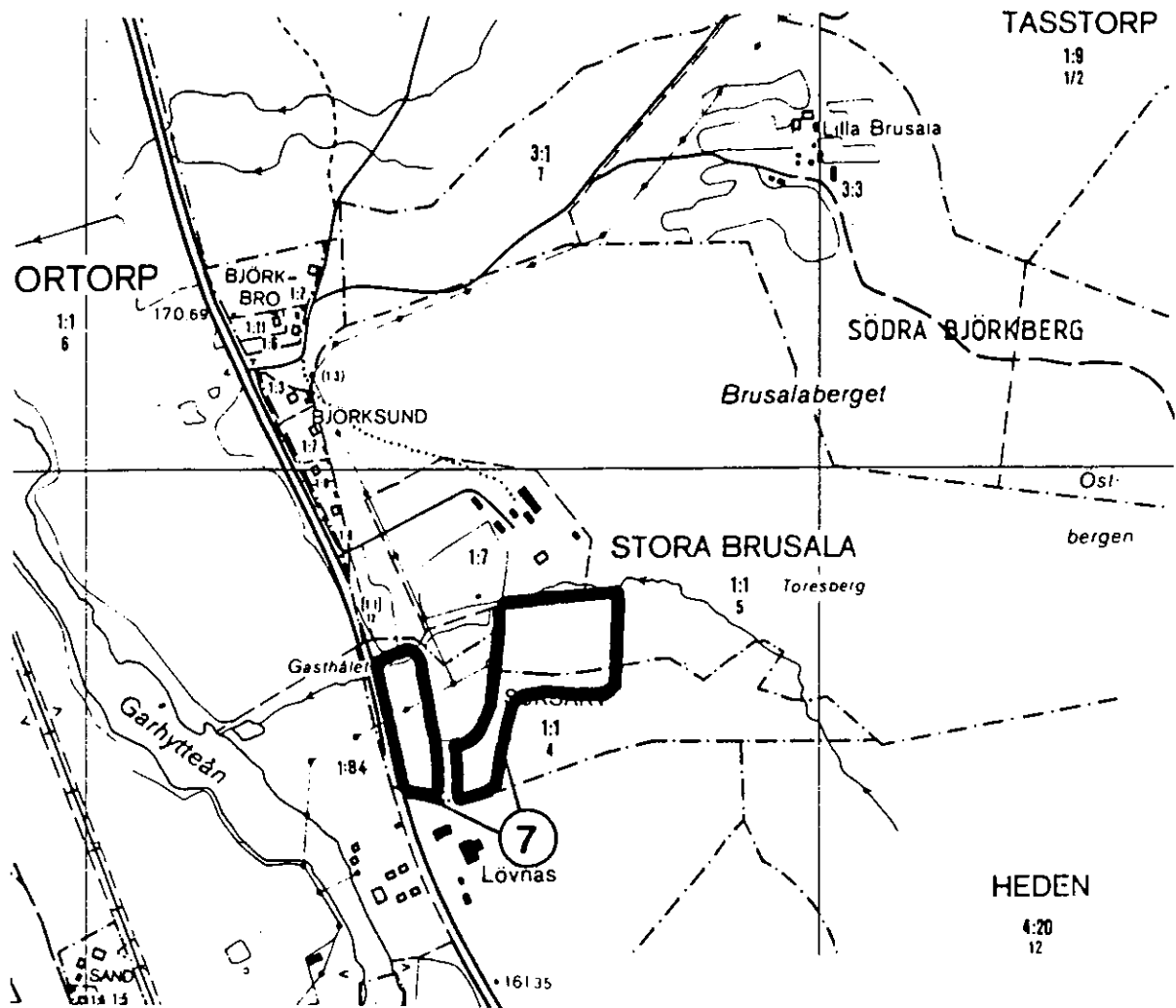
64:6 NORRA BJÖRKBERG

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.09.06
Koord. 66441/14538

Norra Björkberg är en ensligt och relativt högt belägen gård. Helt omgiven av skog, men med utsikt över sjön Björken i väster. Betesmarken runt gården utgörs av små f d åkrar, skog och naturlig fodermark. Stor del av den naturliga fodermarken har vuxit igen till skog. Närmast norr om gårdsbyggnaderna finns dock 2 ha av typen annan träd- och buskbärande hagmark. De vanligaste trädarterna är gran, björk och gråal, men tall och asp förekommer också. I buskskiktet växer främst sly av gråal. Friskäng av rödventyp och fuktäng är de dominerande vegetationstyperna. Dessutom finns små partier med torräng av fårsvingeltyp. Strax söder om böningshuset finns ett litet öppet område som är gödselpåverkat. I övrigt finns inga tecken på ingrepp eller påverkan. De hävdgynnade växterna är få. Tämligen sparsamt förekommer gökört, blåsuga, liten blåklocka, prästkrage och revfibbla. Hagmarken är väl till måttligt betad av nötkreatur. Området har ett visst kulturhistoriskt värde och är även ett fint inslag i landskapsbilden.

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 80
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

64:7 STORA BRUSALA

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

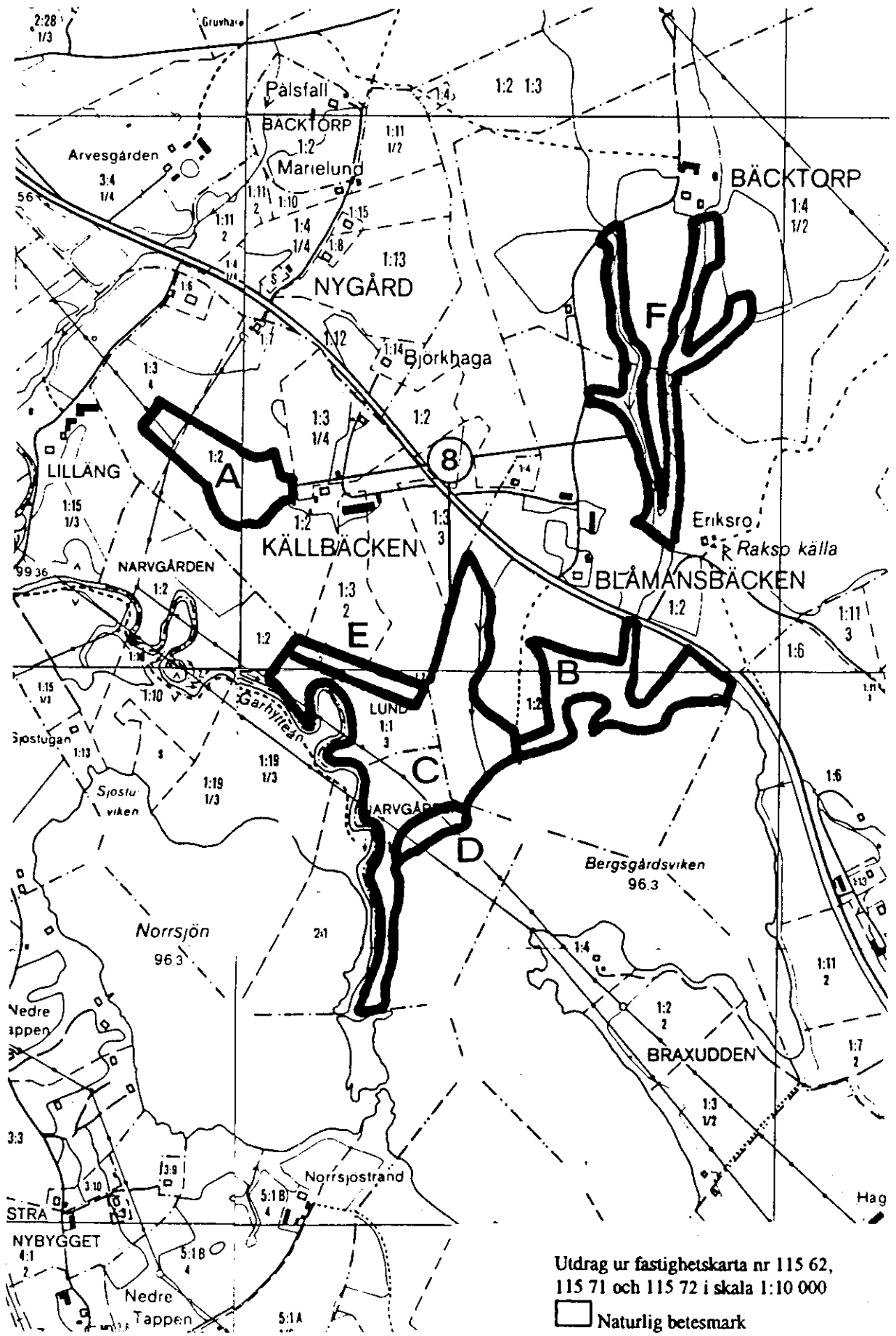
Invent.datum: 90.09.05
Koord. 66417/14535 11F8A1D7F

Stora Brusala ligger strax norr om Kopparbergs samhälle. Längs Garhytteån är marken odlad men i övrigt dominerar skogen. Intill landsvägen betas f d åkermark och ca 4 ha björkhage. Förutom björk som dominerar trädskiktet förekommer asp, tall, gråal, sälg, gran och rönn. Enstaka enbuskar och små granar bildar buskskikt. Floran är åtminstone delvis gödselpåverkad och delar av hagen är troligen upplöjda. Hagmarken är välbetad av får men endast enstaka hävdgynnade arter förekommer. Stagg, liten blåklocka och gökärt finns i fåtal. Även väster om landsvägen betas f d åkermark. Betesmarken utgör ett tilltalande inslag i landskapsbilden.

Tidigare inventeringar

Hagmarker i Örebro län, Lj 1

Klass 4

64:8 KÄLLBÄCKEN OCH BÄCKTORP

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.09.03
Koord. (A) 66353/14599 11F7B0E3J
(B,C,D,E) 66348/16604 11F6C4A8E
(F) 66353/14607 11F7C0A3H

Källbäcken ligger i Garhytteåns dalgång och landskapet består omväxlande av mindre skogspartier, åkermark och få rester av hagmark.

Den 2,7 ha stora öppna hagmarken (A) är flack och helt omgiven av åkermark. Björk, tall, rönn och gran bildar trädsikt, som är koncentrerat till en låg kulle i östra delen. Fuktäng av tuvåteltyp dominerar fältsiktet men friskäng av rödventyp förekommer också. Större delen av hagen är antagligen svagt gödselpåverkad. De flesta hävdgynnade växterna är ej spridda utan förekommer ganska fläckvis. Stagg darrgräs, prästkrage, ögontröst, harstarr, gökärt och liten blåklocka finns sparsamt. Borstistel och ormrot finns i enstaka exemplar. Hagen betas av nötkreatur, hävden är god och hagen är ett trevligt inslag i landskapsbilden som i övrigt mest utgörs av tät skog eller öppna åkermark.

Område (B) är en ca 2,7 ha naturlig fodermark som har växt igen av sly, men som kommer att röjas. Hävden har varit svag men kommer troligen att bli bättre.

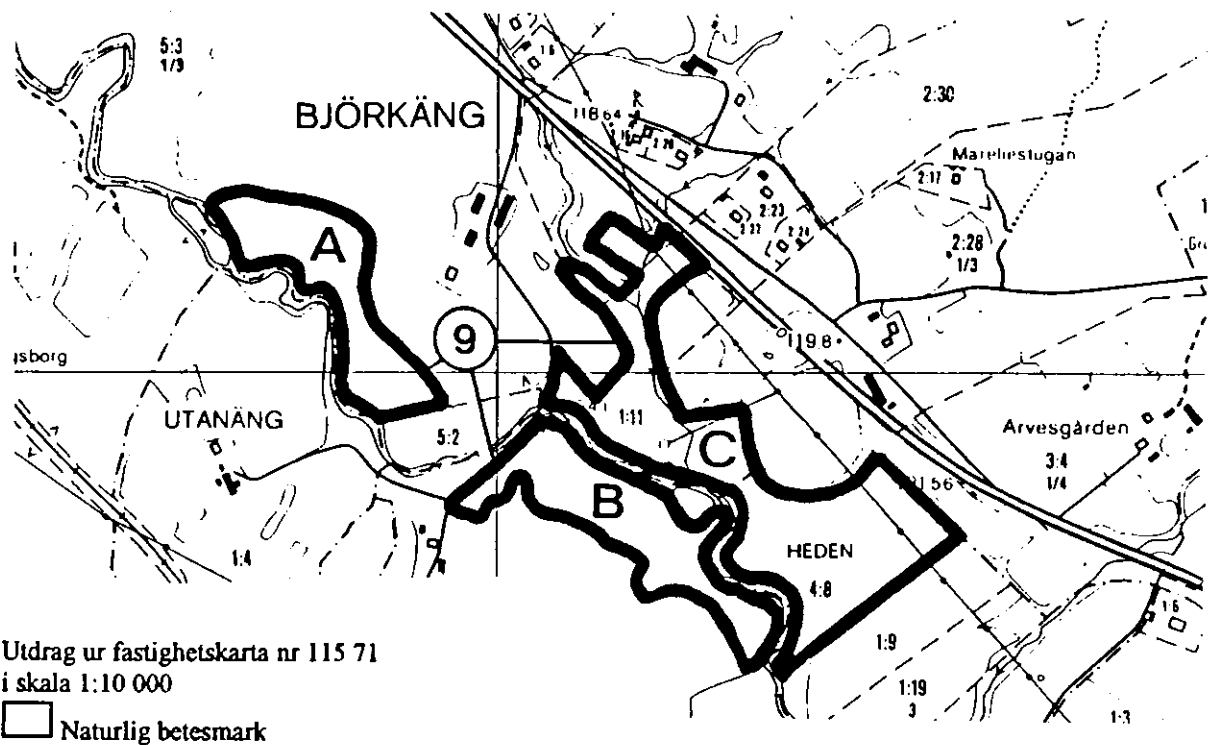
Mellan Norrsjön och Garhytteån betas ca 8 ha skog (C), som tidigare varit mer eller mindre öppen fodermark. Stora delar har antagligen utnyttjats till slätter. Under kraftledningen och intill Norrsjön finns en liten strandäng (D), ca 0,5 ha. I nordväst finns ca 0,8 ha öppen hagmark (E) i övergången mellan skog och åkermark. Vegetationstypen utgörs av frisk- och fuktäng. Inga tydliga spår av kvävepåverkan finns men de hävdgynnade växterna är ytterst fåtaliga. Hävden är måttlig till god i hela området.

Norr om landsvägen vid Bäcktorp betas bäckravinerna (F), ca 2 ha. Hävden har varit svag eller saknats under senare år, vilket har lett till en kraftig slytillväxt, men området ska röjas och sedan betas av nötkreatur.

Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt Örebro län, 64:12
Översiktlig naturinventering av Ljusnarsbergs kommun, 29

Klass 4

64:9 BJÖRKÄNG

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent. datum: 90.09.03
Koord. (A) 66361/14587 11F7B1D1H
(B,C) 66368/14592 11F7B0E8C

Landskapet i Garhytteåns dalgång, där Björkäng är beläget, består av huvudsak av odlad mark och skog.

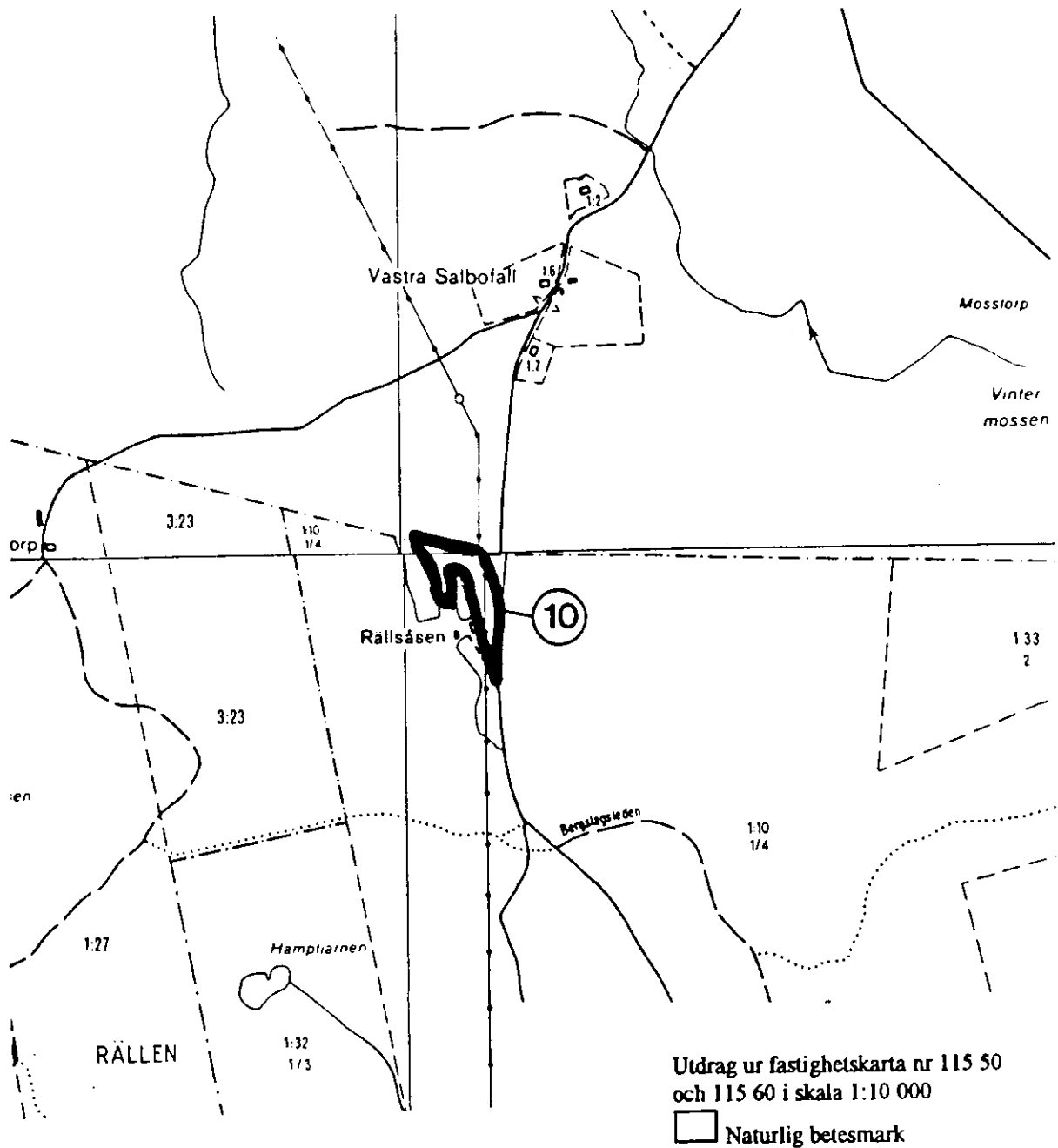
Betesmarken (A) är 3,5 ha stor och av typen annan träd- och buskbärande hagmark. Den ligger intill Garhytteån, som här har ett lugnt och slingrande lopp. Trädsiktet bildas av tall, gran, klibbal, björk, hägg, gråal och asp. Buskar och sly av dessa arter bildar buskskikt. Hagen består omväxlande av öppna gläntor och mer eller mindre slutna partier. Fältsiktet består av fiskäng av rödventyp, torräng av färsvingeltyp och fuktäng av tuvtåteltyp. Hagen genomkorsas av flera stigar, upp trampade av djuren. Floran visar inga tydliga tecken på gödsling. De hävdgynnade arterna är dock relativt få. Blåsuga, ögontröst, revfibbla och liten blåklocka är vanliga. Knägräs finns sparsamt, stagg, gökärt och prästkrage i enstaka exemplar. Hagmarken liksom angränsande åkermark och skogen norr om hagen betas av nötkreatur. Hävden är måttlig till god. Hagmarken är ett fint inslag i landskapsbilden, men det botaniska värdet är mindre.

Område (B) är en ca 3,5 ha stor björkhage som har varit igenväxt men nyligen har gallrats och röjts. Betet har troligen lång kontinuitet även om det varit alldeles för svagt periodvis.

Vid Björkäng betas även ca 6 ha naturlig fodermark (C) som idag är igenväxt och mest liknar skog, men som tidigare varit öppen slåtter- och/eller betesmark.

Klass 4

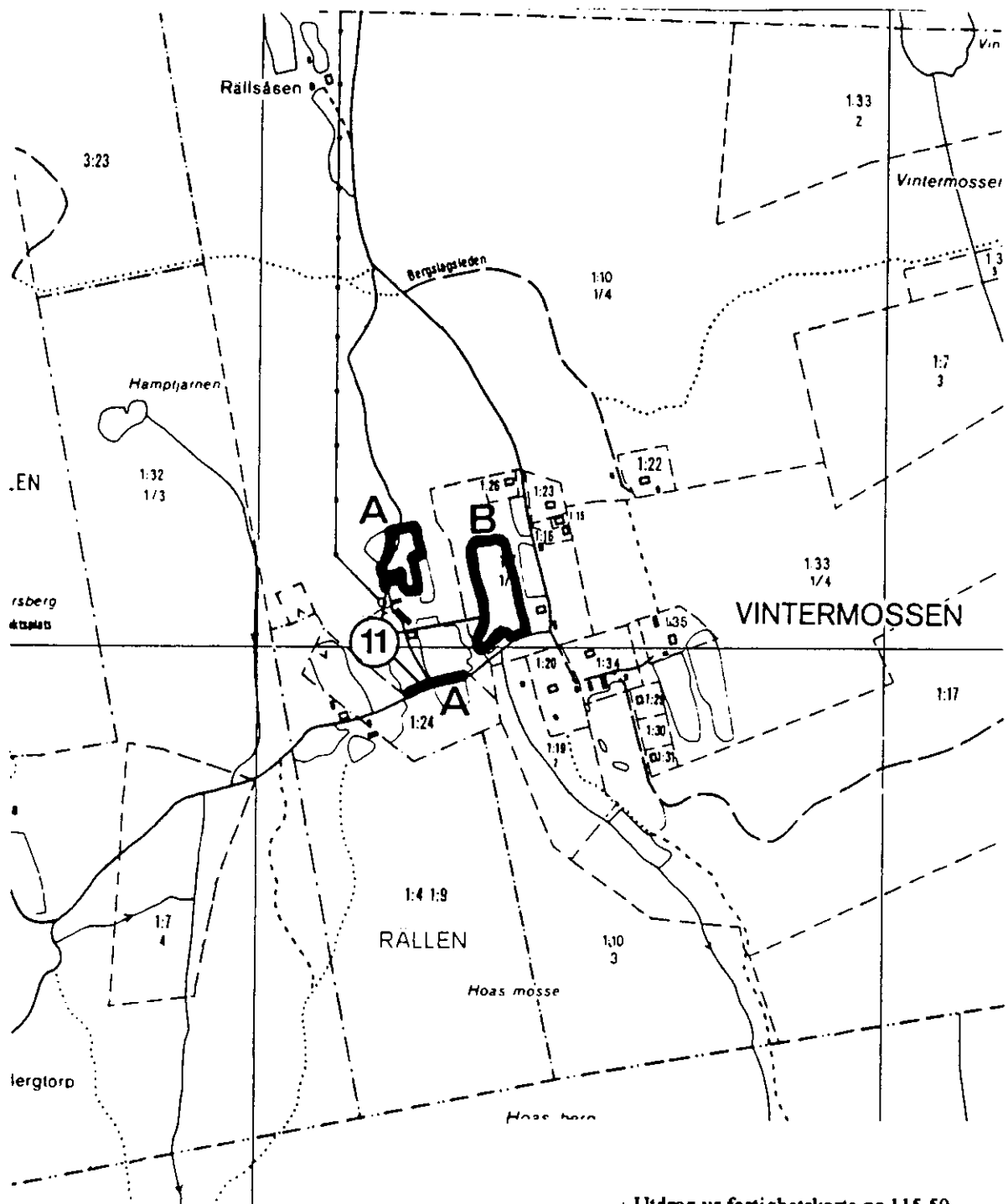
64:10 RÄLLSÅSEN

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent.datum: 90.09.20
Koord. 66229/14511 11F5A4B9B

Den lilla och ensligt belägna gården omges helt av skog. Betesmarken ligger i den delvis branta slänten ner mot vägen i öster. Det är en björkhage, bara 0,6 ha stor. En liten intilliggande åkerlapp betas också. Förutom björk växer lönn och asp i trädskiktet och i buskskiktet förekommer lite sly av björk och asp. I den opåverkade friskängen växer bl a de hävdgynnade arterna stagg, jungfrulin, prästkrage, liten blåklocka, gökärt och vårbrodd tämligen sparsamt. Hagen är måttligt betad och några små odlingsrösen finns

Klass 4

Utdrag ur fastighetskarta nr 115 50
i skala 1:10 000

□ Naturlig betesmark

64:11 VINTERMOSSEN

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent. datum: 90.08.20
Koord. 66291/14514 11F5A4B1E

Vintermossen är en gammal finnby och odlingslandskapet har en ålderdomlig prägel. Mycket av den naturliga fodermarken har växt igen till skog, men betas dock (ca 3,5 ha). Den öppna betesmarken är till största delen gammal åkermark, men mindre områden med naturlig betesmark finns och vid en gård hävdas små ytor fortfarande genom lieslätter.

Beskrivning

Den naturliga slåttermarken (A) utgör ca 0,35 ha hackslätt, uppdelat i ett par mindre områden. Träd och buskar saknas. Marken är frisk och sluttar svagt åt söder. I fältskiktet, som är opåverkat, förekommer en vegetationstyp som är något mellan örtrik friskäng och friskäng av skogsnävatyp. Vanliga hävdgynnade växter är stagg, knägräs, jungfrulin, gökärt och ögontröst. Darrgräs, vårbrodd, ormrot och svinrot förekommer också.

Område (B) är en 1,5 ha stor och ganska sluten björkhage, täckningsgraden är bortåt 75 %. Förutom unga björkar växer det asp, tall, rönn och gran i trädskiktet. Enar och små granar bildar buskskikt. Fältskiktet, som består av frisk- och fuktäng, är antagligen opåverkat men de hävdgynnade växterna är relativt få. Stagg, knägräs och vårbrodd finns fläckvis i större mängd, medan liten blåklocka, gökärt, borsttistel och smörbollar endast finns i enstaka exemplar.

I övrigt består Vintermossens öppna betesmark av f d åkermark och den hävdgynnade floran lever delvis kvar i kantzoner. Smörbollar, ormrot borsttistel, gökärt, vårbrodd och liten blåklocka är arter man kan finna i små mängder bl a i diken och vägkanter.

Hävd

Område (A) slås med lie och all betesmark betas av får. Hävden är god på slåttermarken och god till måttlig i björkhagen.

Kulturvärden

Lite här och där finns stengärdesgårdar och odlingsrösen kvar i byn.

Tidigare inventeringar

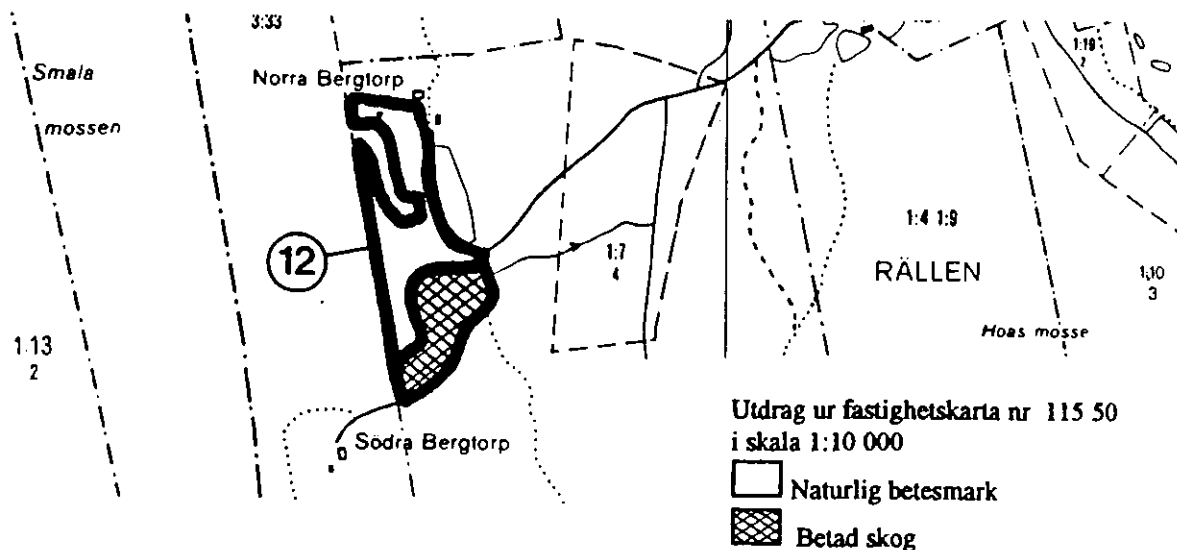
Naturvårdsöversikt i Örebro län, 64:2

Översiktlig naturinventering av Ljusnarsbergs kommun, 18

Bedömning

Vintermossen har ett kulturhistoriskt värde och är ett fint inslag i landskapsbilden. Tyvärr har igenväxningen gått ganska långt. Delar av den naturliga fodermarken är dock fortfarande välhävdad och innehåller en för regionen typisk hävdgynnad flora.

Klass 3

64:12 NORRA BERGSTORP

Ljusnarsbergs SN
Topoblad: 1153

Invent. datum: 90.08.20
Koord. 66285/14505 11F5A3A5F

Norra Bergtorp är en liten gård, belägen på drygt 300 meters höjd över havet och helt omgiven av skog.

Beskrivning

Vid Norra Bergtorp betas knappt 4 ha var av ca 2,5 ha är öppen hagmark som i söder övergår i skog. Gran och björk bildar trädskiktet. I buskskiktet växer vide, unga björkar och granar. Både träd och buskar växer tätast intill kanterna och täckningsgraden är ca 25 %. Trots att stor del av den öppna hagmarken är markerad som åker på den ekonomiska kartan från mitten av 50-talet, syns inga tydliga tecken på gödselpåverkan eller andra ingrepp. Fiskäng av rödven- och skogsnävatyp är dominerande vegetationstyper men fuktäng av tuvtåteltyp förekommer också. De slåtter- och betesgynnade arterna stagg, harstarr och vårbrodd är vanliga. Andra hävdgynnade arter som borsttistel, gökärt, ängsvädd, ängsklocka och ögontröst förekommer i något mindre antal.

Hävd

Hävden sker genom bete och är i huvudsak måttlig, i kanterna är den dock svag. Ett mindre område i nordväst hävdas troligen genom slåtter.

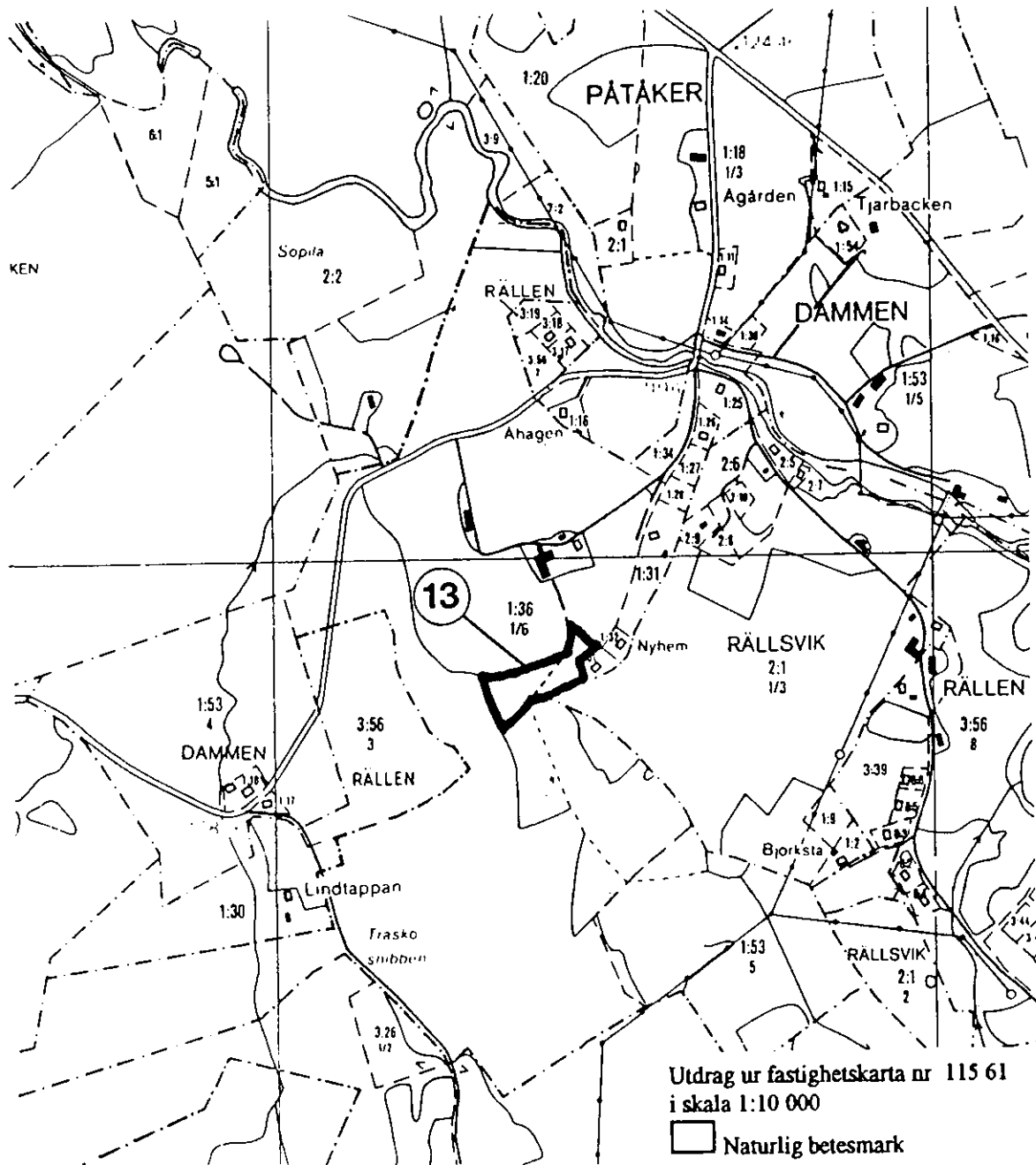
Tidigare inventeringar

Naturvårdsöversikt i Örebro län, 64:1
Översiktlig naturinventering av Ljusnarsbergs kommun, 17

Bedömning

En tämligen välhävdad hagmark med en typisk hävdgynnad flora. Hagmarken har även betydelse för landskapsbilden.

Klass 3

64:13 PÅTÅKER

Ljusnarsbergs SN
Topoblad 1153

Invent.datum: 1992
Koord. 66318/14583 11F6B1D8D

Påtåker ligger i Rålsälvens dalgång. Här betas ca 1 ha öppen hagmark som ligger i en väster-slutning ner mot en fuktig sänka. Träskiktet består av ett fåtal alar och buskskiktet av lite lövsly. Vegetationstypen varierar mellan torräng uppe i slutningen till fuktäng längst ner i väster. Närmast den lilla körvägen som leder genom hagen är florán gödselpåverkad. Hävd-gynnade arter som kattfot, mandelblomma, blåsuga och stagg finns mer eller mindre sparsamt på den opåverkade delen.

Klass 4

TIDIGARE INVENTERINGAR OCH ANNAN LITTERATUR

Botaniska strövtåg på Värnsta. Opublicerad. Nilsson K G.

Drumlinområdet vid Hackvad, översiktlig naturinventering och förslag till skyddsåtgärder. Hallin G. 1973. Länsstyrelsen i Örebro län.

En inventering av Söröns kärlväxter. Svensson B. 1969 opublicerad stencil

Faunavård. Om bevarande av hotade djurarter. Ahlén I. 1977. Skogshögskolan och statens naturvårdsverk, Stockholm.

Floran i Rinkaby och Glanshammars socknar i Närke. Nilsson K. G. 1986. Svensk Botanisk Tidskrift, 80:335-368

Förslag till skötselplan för odlingslandskapet inom Naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten. Lennartsson T. 1987. Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Hagmarker i Örebro län, inventering och landskapsvårdsplanering. Länsstyrelsen i Örebro län. Rosenberg M. 1981. Publ 1981:19

Inventering av ängs- och hagmarker. Handbok. 1987. Statensnaturvårdsverk

Kvismarens vegetation och fågelliv. Petterson Å. 1981. Länsstyrelsen i Örebro län.

Kärlväxtfloran inom Garphyttans Nationalpark. Gustavsson, Lindberg, Pettersson 1972. Statens naturvårdsverk.

Kärlväxter i Viby socken. Nilsson K. G. 1978. Hallsbergs kulturnämnd.

Madmarker i Örebro län, inventering och landskapsvårdsplanering. Rosenberg M. 1980. Länsstyrelsen i Örebro län. Publ 1980:2

Morskogasjön, vegetation och fågelliv. Andersson M. 1990. Länsstyrelsen Örebro län.

Naturvårdsinventering av Järleområdet. Föhr P O. 1970. Länsstyrelsen i Örebro län.

Naturgeografisk regionindelning av Norden 1984. Nordiska Ministerrådet

Naturvårdsinventering av Älvhytteområdet. Ekholm E. 1979 Länsstyrelsen i Örebro län.

Naturvårdsöversikt Örebro län. 1984. Länsstyrelsen i Örebro län.

Objektkatalog - Naturvårdande beredskapsarbeten. Wiksell B. 1984. Länsstyrelsen i Örebro län. Opublicerad.

Preliminär studie av jordtungor i Sverige. Nitare J. 1983. Göteborgs universitet, 10-poängsarbete

Sjön Tysslingens vegetation och fågelliv. Rosenberg K. 1974. Länsstyrelsen i Örebro län.

Vegetationsundersökning av naturreservatet Herrfallsäng. 3-betygsarbete, Göteborgs universitet, Furuholm L.

Vegetationstyper i Norden. 1984. Nordiska ministerrådet

Vegetation och fågelliv i västra Hemfjärden. Rosenberg K. 1979. Länsstyrelsen i Örebro län.

Vibysjöns Kärlväxter. Nilsson K. G. 1978

Översiktlig naturinventering av Askersunds kommun Ekholm E., Hallin G. 1980. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturvårdsinventering av Centrala Tiveden. Johansson R. 1971. Tivedskommittén.

Översiktlig naturinventering av Degerfors kommun. Ekvall. A-M 1977. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Glanshammar kommun. Janzon G. 1973. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Hallsbergs kommun. Ekholm E., Hallin G. 1980. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturvårdsinventering av Hidinge området i Örebro kommun. Holm A. 1973. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Hällefors kommun. Ursberg K. 1976. Länsstyrelsen i Örebro län

Översiktlig naturinventering av Karlskoga kommun. Ljung E. 1975. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Kumla kommun. Furuholm L. 1972. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Laxå kommun. Bengtsson A-M. 1974. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Lindesbergs kommun. Ekholm E. 1976. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturinventering av Ljusnarsbergs kommun. Ursberg K. 1978. Länsstyrelsen i Örebro län

Översiktlig naturinventering av Nora kommun. Ekholm E. 1975. Länsstyrelsen i Örebro län.

Översiktlig naturvårdsinventering av Norra Tiveden Kjellström M. 1971. Tivedskommittén.

Översiktlig naturinventering av Örebro kommun. Furuholm, Nettelblatt, Karlsson 1973. Länsstyrelsen i Örebro län.

